گەنجینەیا زمانێ کوردی

بەرهەمێن کوردێن یەکیتیا سۆڤیەتێ

بەرگی حەوتەم

ئەم زنجیرە کتێبە مافی لەچاپدانەوەی
تەنیا بۆ دەزگای ئاراسە لەبەرئەوەی ئەرکمان پێوە کێشاوە.
هیچ کەس و دەزگایەک بۆی نییە بەبێ پرس لەچاپیان بداتەوە.

گەنجینەیا زمانێ کوردی

بەرهەمێن کوردێن یەکیتییا سۆڤیەتێ

بەرگی حەوتەم

ب سەرپەرشتییا:

تۆسنێ ڕەشید

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس

هەولێر – هەرێمی کوردستانی عێراق

هەموو مافێک هاتووەتە پاراستن ©
دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس
شەقامی گوڵان – هەولێر
هەرێمی کوردستانی عێراق
هەگبەی ئەلیکترۆنی aras@araspress.com
وارگەی ئینتەرنێت www.araspublishers.com
دەزگای ئاراس لە ٢٨ تشرین (٢) ١٩٩٨ هاتووەتە دامەزران

گەنجینەیا زمانێ کوردی – بەرگی حەوتەم
ب سەرپەرشتییا: تۆسنێ رەشید
کتێبی ئاراس ژمارە: ١٣٤٢
چاپی یەکەم ٢٠١٢
تیرێژ: ٦٠٠ دانە
چاپخانەی ئاراس – هەولێر
ژمارەی سپاردن لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ٢٥٨٤ – ٢٠١٢
نەخشاندنی ناوەوە و رازاندنەوەی بەرگ: ئاراس ئەکرەم
هەڵەگری: عەلی شێخۆ

ژپنک:
ژمارەی پێوانەییی ناودەوڵەتیی کتێب
ISBN: 978-9966-488-12-3

سەرەجەما پەرتووکان

رزالیێ رەشید. بەرب تەعڤێ	7
مەرەمێ دلێ کورد. شکۆیێ حەسەن	43
خەم و خیال. رزالیە رەشید	149
شەمدان. شەمسی	249
دو پۆئێم. خەلیل موورادۆڤ	295
نیڤرۆ. تۆسنێ رەشید	331
قالچیچەک. شکۆیێ حەسەن	461
تەمبوورێ کوردا. شکۆیێ هەسەن	501
چەعڤکانی. فێریکێ ئووسڤ	561
ژ جمعەتێ بەرەڤکر و هازرکر. خەلیلێ چاچان مووورادۆڤ	603

رزالیێ رەشید

بەرب تەعڤێ

هایپێیتهرات

یێرێڤان ١٩٦٤

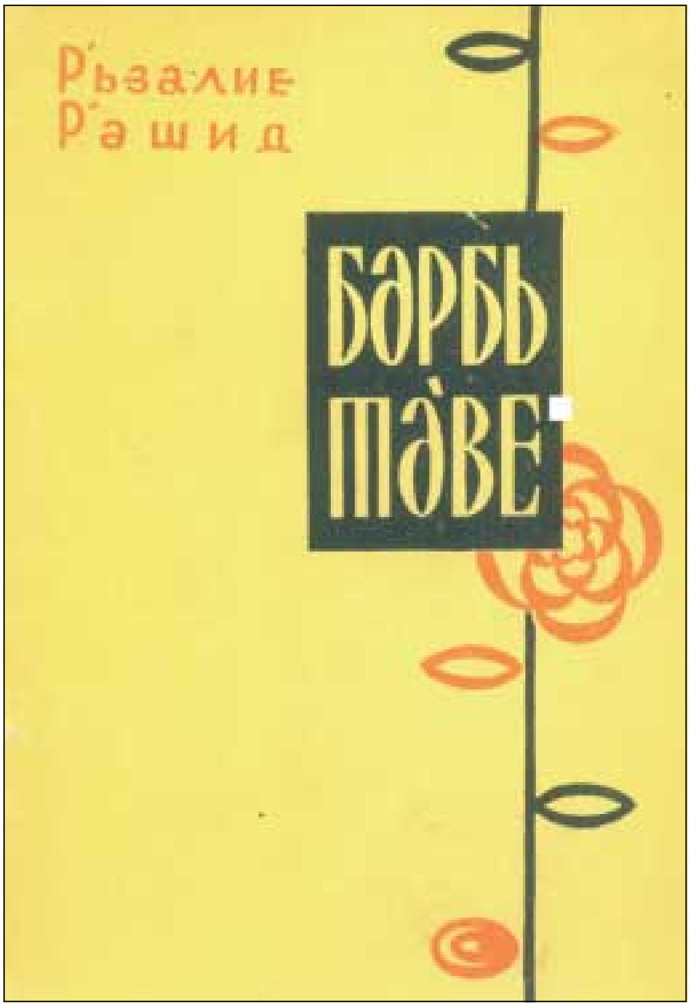

Рьзалие
Рәшид
БӘРБЬ
ТӘВЕ

شەرکارییا بێرەهم پێشییا ئەدەتێ کەڤنی زیانادار
حوب، خەبات، مەرەمێ کوردێ بەرێیە کۆچەرە – گەرۆک، ئێ کو
ئیرۆ بوویە ئەفرانداریێ عەمرێ تەزە، قنیاتەکە لاییق ددنە
شاییر رزالیێ رەشید، وەکی ئەو ب ڤێ بەرەڤۆکێ ڤا
یا کو رێزوولتاتا خەباتا وییە ئەولنە، ب دەنگێ خوەیی
شاییرتیێیی خوەخوەتیێ ڤا پێشدا بێ و ناسیا خوە بدە
خوەندەڤانێ کورد

پێشیمامێ دەورا شایێ

وان سالێ چوویی و وی زەمانێ،
دنیا خەرق ببوو ناڤ تاریستانێ،
هالەت و رسقەت دەستێ مڤتەخور،
کارا راتێ وان زۆرێ دبر،
هەموو جماعەتێ ڤێ دنییا مەزن
تم تونەبوونێ دکرن گازن.

لاپ ئێجز ببوون ئەو ژ عەمرێ خوە،
رێ نەددیتن بدنە بەر خوە.
ئەینی وی وەختی رۆژەک نیسانێ،
ستێرەکەک بچووک گەش هاتە خانێ،
و هێدی – هێدی نوور لێ زێدە بوو،
شەوق – شەمالا وێ دنێ بەلا بوو.

ژ پەنجێ شەوقا ستێرا سیمبیرێ
بەندە هشییار بوون خەوا کبیرێ،
پشت دان پشتا هەڤ، رابوون همبەرێ
زۆر و زۆردەستییێ، زەمانێ قەهرێ،
و جارا پێشن هەما ژ پیتێرێ
دەورانا تەزە ڤەکر ئاڤرۆرێ...
***

تە گۆ دنییا قەی سەکنی، عەور ل عەزمین ڤەقەلشین،
مفتەخورێ هار و رزی، تۆپ بوون سەر هەڤ، ڤەپەلشین،
مە دنهێرین و دکەنییان هالێ ئوورسێتا رزی،
وێ رند چێکن قەیدێ تەزەع – دفکرین ئەو مەرزی.
ژ ناڤ عەورێ مفتەخورا تۆپ کربوون ل سەر بەندا
تەڤا زێرین منرا کەنییا و هەوردۆر ئیشق ڤەدا.
ژ جی رابوو کەلا مێرا پێشیمامێ دەورا شایێ،
شێوری بۆ وەتەنێ خوە، بۆنا جوملی مەرڤایێ،
دەست دا ل سەر ئەنییا کەڤەر و فکری چاوا بکە،
خانییێ تەزە، کەڤرێ تەزە، چ جوورەیی گەلۆ چێکە،
چاوا بکە هیمێ تەزە، وەکی عەدل، مهکەم لێکە.
کەڤرێ چاوا، چ فەسادێ بینە و پەی هەڤدو رێزکە.
ئەو هلددە قەلەم، دەڤتەر و روودنێ دفکرە،
هەرچار قەیدێ مەخولقەتییێ تێن بەر چەعڤا، دشێورە،
جارکە مایین دنهێرە وان باژارێ کەڤت خەتیڤە،
خەیسەت، خوەستن، ئەرف – ئەدەتێ کەڤن و تەزە ور دپیڤە،
مەرڤێ نها، قەیدێ بەرێ، ئولێ تەزە، قەیدێ تەزە،
و قەلەما دەستێ هۆستا سەر کاخەزێ لەز دبەزە،

چاوا تەرزی مالدا روونێ کنجێ بووکا بنەقشینە،
ئەو خەریتا دەورا تەزە دلێ خوەرا کاو دکشینە.

و هۆستایێ دنییا تەزە، چێکرچیێ ڤی عەمرێ من گول،
دانی هیمێ بەختەوارییێ، ئەز ڤر لێ بووم شاروور، بلبل،
و ب گاڤێ ئەساڤا ئەم سەهەت – سەهەت پێشدا دچن،
سەهەت – سەهەت بەنگزێ وەتەن گول ڤەددە، تێ گوهاستن.
دەوسا وان خاز و نقتکێ سەر خەریتا هۆستێ ئەرف،
هەڤ سوخورین کارخان، مەکتەب و زێدە بوو زێنا مەرڤ.
هۆستێ ئامن ڤەکر دەرگێ ئولێ تەزە، ئولێ زێرین،
ب کیژانێ گاگارین و گێرمان تیتۆڤ هەڤراز فرین.
ب تەرتیبا هۆستێ بلییان، پارتییا ئامن، پارتییا گومان،
ئەو خەریتا دەورا تەزە روح و جان کر ڤێ دنییا هان.
پاشێ دەرخست بەرنەما وان رۆژێد وێ بێن، رۆژێد ب نوور،
ل کو هەبن قەسرێد قەرقاش و ژییانا لاپ بێ قوسوور.
سەر وی هیمێ هۆستێ مەزن پێشدا ب دەستێ خوە دانی،
پارتییا عەزیز، رێبەرا مە دەری، پەنجەرە لێ ئانین.
ب حوبا پر، ب لال و دور خانی ساز کر بەختەواری،
شەوقا وێ دا هەرچار قولبا، لێ هێ دوورڤا وا بێچاری،
هنەک چا کەلب شەڤا سایی هیڤێ عەزمین دقشرینە،
لێ دنهێرە و لێلێیە زنجیرا خوە بقەتینە،
دنهێرن مە، خانییێ تەزە، ژ چەعڤێ خوە باوار ناکن،
بەر چەعڤێ وان زەینەتا دل، دیلەکا نوور ئەم چێدکن.
دە شا بن، گەلی برا، کێ هشییارە، کێ رازایە،
ب هەڤت رەنگێ کەسکەسۆرێ وەتەنێ من گولڤەدایە.

کۆموونیزمێ ئەم ساز دکن ب هەواسا دلێ خوەرا،
کو دەربازکن وان رۆژێد خوەش سلسلەتا چاخێ منرا.

١٩٦٣

دیلەک

ئیرۆ من ترێ کو خەونە، رادییۆیێ بلند ئەلامکر،
گەمییا دۆرگەرە ڤۆستۆکع، یووری گاگارین خوەرا بر،
دلێ من داڤیت زووزووکا، لێ گەلۆ دلێ من تەنێ،
من ترێ ئەزم دفرم، ل عەرشا وەکیلێ دنێ.

رۆژەکە نیسانێ خوەش بوو، رەفێ قولنگا روو عەزمین،
من ژێلا وانا دنهێری، وان ژێلا یووری گاگارین،
جارا پێشینبوو دنێدا، تەیرادا سەرخوەرا نهێری،
وەکیلێ وەتەنێ من عەزیز، بوو هیڤەک دۆر دنێ زڤری.

بۆنا پرسا راست و هەق

وەختا رۆیێ نەدیر دا، ئەز ل هێسوویا مالا بووم،
ور دنهێری گوندێ خوە کەسکەسۆر و شا دبووم.
ژ ئەشقێ ببووم کێفخوەش، خەملا گوند مێزە دکر،
ئەز خوە چووکێ وی گوندی، لێ من ئەو ناس نەدکر.
دفکریم هێ کانێ، رۆژێد خوەشییێ هێ پەی تێن،
دیلەکا مەخولقەتییێ هندک مایە بێ ئەو هێن،
ئیشق ڤەدە هەموو یێر، هەموو قولچێ تاریستان،
و شەن بن خوەلییێ خام، هەر جی بڤە گولستان...
دەڤتەر ل سەر چۆکێ من، وا دسترا وەتەنرا،
دەما دەنگەکی مەلوول من سەه کر ل سەر خوەرا.

ژێلا عەزمین نهێری، رەفەک قولنگ دادبرین،
قبە – قبا وانا بوو، مینا مەرڤێ دل برین.
من ل پەی کرە گازی، هەی قولنگێ بمبارەک،
چما ئوسا دلساری تەڤ هەڤ بوونە ب جارەک.
ئاخر چیایێد مە بینخوەش، هوون مێڤاننە بەلەدن،
چما ئوسا پەشمۆردە، مەستە – مەست پێشدا دچن.
و وێ دەمێ نشێکێڤا ژۆردا چلکەک خوونا سۆر
نقتی سەر دەڤتەرێ، سەر دەفتەرا من بوو مۆر...
پاشێ بەلەد ل پێشیێ پەروەزەک دا، باسک ڤەکر،
ب دەنگەکی کوور و دوور، دلێ خوە بەر من ڤەکر.
هەی شاییرێ بێ پەرگال، کێف دکی ڤێ شێنایێ،
ئەم خوە کوردستانێ تێن، خوون ل ور داڤێ زەنگیێ.
نەمەردا سەر هلدایە، دبێن چ کورد، کوردستان،
هەر جی دکن کاف و کوون، دکن قر و قرستان.
چەند سەروێرێ بێ سەری هلقەتاندن رەها نەس،
خوەژی خوونخور وەکە وی ناڤ کرن خوە فرقا باس...ع
لێدان دەفا هەوارێ، هەموو فاشیست بوونە تەڤ،
عەورێ رەشی پر گران، گران کرن، کرن شەڤ،
هلدان گەلەک تۆپ و تانک، خوەرەشۆک و تەیارە،
مەشییان بەرب کوردستان، فاشیستا بوو هەوارە.
کولا نەفتا کرکوکێ و مووسلێ شاخ ڤەدا،
کەتە ناڤ دلێ ئینگلیس و ئامێریکا ڤەدا.
سووریا، ئیران، رۆما رەش، ڤان نۆکەرا ناڤ خوە دان،
دەست دانە سەر تەتکێ، سەر کوردا بوونە قەدا.
چقاس خوونخور وەک زووری کولا نەفتێ دلێ وان،
هاتنە و هەلا تێن، وەک خاچگرێ تالانڤان،

وێران دکن باژار، گوند، بێئیسافی دکوژن،
زارێ ساڤا بێ خودان، پیرەمێر و پیرەژن.
خوونا کوردا فوور ددە، دکە زمین، لەمە – لەم،
وەک قارخوونێ بهارێ، هەڤ دکەڤە دڤە چەم.
وەرگرتنە خەملا رەش، قیز و بووکێ رەنگە گول،
گولێ چییایێد مە بینخوەش، دێمە مەلوول، دل ب کول.
کولا باڤ و برێ شێر، یا دەرگیستی و یا مێر،
کولا زارێ بێ دێ، باڤ، نالە – نال و زێرە – زێر.
کولا دایکێ ستوخار، کوردستانا بریندار،
تەڤ راکرن کەچ و کور، هەرچێ و دەست دگرە دار،
گەلەک چوونە و دچن، بەرەڤ دبن، دبن یەک.
کوردستان قام و قودووم، سەربەستی بۆ وان ئەمەک.

***

ژ ڤێ زولما پر گران، رۆئا شەمدان ل عەزمین،
کو تم شەدا جەنگا بیە، جەنگێ گران ل زەمین.
هێ نەدیبوو کرێ وا، بێئیسافی خەزاکن،
جماعەتەکە ناڤ قەدیم ژ روویێ دنێ ئونداکن.
و ژ شەرما ئیسانێ بێ ئەدەب و بێ ئیساف،
پەردا عەورێ رەش، گران دا دۆرا خوە، کەتە ناڤ،
تەک ژ قولبا شمالێ پەنجێ خوەیە نوور بەردان،
ل سەر کوردێ ئازایخوەز، بۆ گەرم بکن کوردستان..
هال گرانە، لێ شاییر، چقواس وەهیش و نەیار،
برێژن زلم و ژەرێ، وەک ژەرا مەرێ تەیار،
کورد رابوونە دل و جان، بۆنا پرسا راست و هەق،
بۆ وەتەن و عەدلایێ، پێشبەری زولما نەهەق،

بنهێر چییایێد کوردستان، رۆیێ پەنجێ خوە دایێ،
نەمەرد خوە ئوندا کرییە، کەتییە هالێ هەیوایێ.
تۆپ و تانک و پشمێری ویرا دها کێر نایێ.
پێشمەرگێدع کورد دلشەوات دۆزا ملەت کرنە قەست،
سۆر کرنە خوونەدا، کرنە بەیراق، دانە دەست.
وەکە سلتان سالهەدین، وەکە وی شێرێ زەمین،
پێشبەری ڤان نۆکەرا سەکنینە هێرس و کین.
ئەز باوەرم، نە دوورە وێ هەقێ خوە بستینن،
بەیراقا خوە ئازایێ سەر مەرگێ داچکینن.

١٩٦٣

وەتەن شیرنە

ئێڤارەکە خوەش من زەریک دیبوو چا هوسولجەمال،
شەڤا شەڤەرەش ئوسا نوور ددا، ئەینەقی شەمال.
کو دکێلمی ئەز هەیری دمام نوور و نەدەرێ،
چاوا هەیکەلەک قورمیش ببووم جیدا وێ دەرێ،
پەی وێ رۆژێرا هەرۆ و هەرگاڤ رهەت نەدبووم،
شەڤێ خەونێدا، رۆژێ هەمیکا ئەز هەرتم جەم بووم.
ژ ئەڤینتییا دل، ئاگر و شەوات، ئەز خوەدا کەلییام،
رۆژا نەدیتا دیندارا کاوێ خوەدا دهەلییام.
بەری وێ رۆژێ ئەز ئوسا بێخەم، ئوسا سەربەست بووم،
رۆژا من ئەو دیت، کەتم متالا پێرا سێفیل بووم.
پەی وێ رۆژێرا هەرۆ و هەرگاڤ رهەت نەدبووم،
شەڤێ خەونێدا رۆژێ هەمیکا ئەز هەرتم جەم بووم.
لێ سبەکێ زوو من ناڤ ل خوە دا پێشییێ سەکنیم،

سلاڤەک دایێ، مێزەکر ل وێ بەژنێ کێلمیم:
– ئەز حەیرانا تە نوور و نەدەرێ، بەژنا قەشەنگی،
تو زانی زوو ڤا سەر وێ دینداریێ ئەز بوومە بەنگی.
چاوا کەسکەسۆر ب هەزار رەنگی هەمک نتری،
ل من نهێری، بۆی حوبا دلا منرا بەشری:
– وەکی بەنگیی سەر من دلێ تە ئوسا ئەڤینە،
دەست بدە سەر دل، بێژە من زێدە چ تە شیرینە؟
– زەری، بەژنا تە بلندە، تیتال، ناڤکێلک زراڤە،
گەردەنا تە چیل، گەردەنا قازا، خالەک رەش ناڤە،
ئەنییا تە کەڤەر، رۆژێ مەیدانە، شەڤێ شەمدانە،
بورییێ رەش، زراڤ، قەلەم کشاندی، ئەینی قەیتانە،
خەبەردانا تە شاروور – بلبلی ئوسا شیرنە،
مەرڤ سەدا تە سەربەست و نازک هەیری دمینە.
کەزییێ تەیە رەش، وەک بەلگێ دارا سەر هەڤ پێل دانە،
قەیتانێ سپی سەر کەزییێ خوە رەش تە گرێدانە،
کو دململی مەشا تە کوبار، چا مەشا قازێ،
کا دلێ تەیاخ مەشێ بڤینە، بڤە وێ نازییێ.
کا زار قەلەمێ تە وەکلینە، قیزا کورد هۆری،
فکرا من ل جەم، دلێ من ل جەم، عەمرێ من گۆری.
ژ حوب و رەزێ، ئەڤینتییا دلا گەلەکی چێتر،
ژ بینا بەر من، ژ روحێ شیرن هەلا زێدەتر،
وەتەن شیرنە، هەم عەمرێ منە، هەم حوبا دلا،
وەتەن ئەز و تو کرنە کولیلک ناڤ باقێ گولا.

١٩٥٩

ئەز و گول

گولێ، گولێ، چ نازکی،
بەژنزراڤی هنداڤدا،
کو زۆزانێ شێن حز دکی،
بێ - بارانە تە نەدا؟

من نهێری وان بەلگێ وێ،
ئال - گەڤەزە، رەنگ - رەنگی،
کوبرا شیرن، ئەو بینا وێ،
هسرەتا دلێ بەنگی.

- ئەو خەملا تە، - من ژێ پرس کر، -
ئەو کوباری ژ کو تێ؟
سەربلندیا قیزا بکر،
سەبرا دلا ژ کو تێ؟

گولێ سەرێ خوە بلند کر،
من نهێری و رۆیێ،
پاشێ بەرێ خوە بەروار کر،
وێ بەرپالێ و کانییێ.

من نهێری وێ تەبیەتێ،
نوورا رۆیێ بەرپالێ،
فەم کر - مسکەن، سەربخوەتییە،
رەوش - کوباریا وێ گولێ.

***

باڤێ من تم من دنهێری و خوەزییا خوە
من دانی،
چا گول ددم ل روو دنێ بن تەڤا ڤی
عەزمانی.
من گۆت: باڤۆ، تە بیر کرییە، ڤی عەردی، ڤی
مکانی،
گولسایێ تە نکاندن، رۆژا من خوەش
تە ئانی.

١٩٦٣

***

لاوکۆ، دبێن دەستێ من،
نازکێ، زێر دبرە،
ئەز پەمبوو بێجەر دکم،
پەمبوو هەمن خوە زێرە.

دبێژنە من، نازکێ،
لاوکێ تە چی کوبارە،
ئەو نزانن ئاخرکێ،
هن کارکەر، هن خوەندکارە.

١٩٥٨

زەری

زەری، بەژنا تە بلندە، ئەینی دارا سپنگدارێ،
مەمکێ تەیە سۆرە سپی، مینا سێڤێ سەرێ دارێ،

هەڤت خازییا من ئەوی خۆرتی، کو وان سێڤا ژۆردا بینە،
هەلا خومام نەهاتییە سەر، ئەو سڤتا خوە ژێ هلینە.

زەری، چەعڤێ تە بەلەکن، زەلال مینا ئاڤا کانییێ،
هەرچی چەعڤێ پێ دکەڤن، دبن دیلێ ڤێ ئەڤینییێ،
هەڤت خازییا من ئەوی خۆرتی تاسەکێ وێ کانییەداکە
حوب و رەزا کانییێ پێرا سەر وی زارێ خوە تیداکە.

زەری، سوورەتێ تە سۆرن، ئەسلی سێڤێ کوردستانێ،
لێ تو وەختا، تو دکانا ئەو سێڤ نایێن فرۆتانێ،
هەڤت خازییا من ئەوی خۆرتی شەمدانا وان سێڤا ڤێخە،
بەر ئیشقا وان شەمدانا مۆرا خوەیە ئەولن لێخە.

زەری، بەدەنا تە بەرە، چاوا سوورا چینستانێ،
دلێ نازک زەلال، مینا ئاڤێد کانییێ کوردستانێ،
هەڤت خازییا من خۆرتێ بەدەن ژێرا ببە جی – مسکەنە،
ئاڤێ ژ وان کانییا ڤەخوە، ساقا دلێ خوە بشکێنە.

زەری، کێلما تە شیرنە، هنەک شەکرێ نەڤات تەڤە،
هەرچی کێلما شیرن سەه کر، بێ وێ سەدێ توجار ناڤە،
هەڤت خازییا من ئەوی خرتی سەدا شیرنرا هەڤالبە،
زەری لوتڤێ شیرن بێژە: خۆرتۆ، زەری تە هەلالبە.
١٩٦١

بهار تینە

پەی زڤستانێ، بەرفێ – باگەرێ،
ئەینی کوتاسییا مەها ئادارێ،

سبێ زوو گاڤا مەرڤ مال دەرتێ،
چقاسی خوەش تێ بینا بهارێ.

کالی دنهێری تەمامی شینە،
دچلڤلن گول، کولیلکێ بینە،
هم چییا و بانی، هم دەشت و زۆزان،
وا رەنگاوازی پێ خەملینە.

هەر چەعڤکانیکێ ژ بەرفێ ڤەدبە،
پێژەک، قجی، پوونگ دۆرێ شین دبە،
قیز و خۆرت دکن ل سەر لاقردییا،
بەشەرا مەرڤ پێرا خوەش دبە.

ژ بەریستانێ تەیرادە ژی تێن،
قبە – قبا وان سبا زوو دبهێن،
سبا بهارێ دەنگێ تەیرادا،
وان بەستێد رەنگین چقاسی هەڤ تێن.

دنهێری دارێ رەزا رەنگینە،
بەر و کولیلکێ وانە ڤەبوونە،
ب هەزار رەنگی تەڤ خەملینە،
هەواس و کارێ مەرییارا تینە.

سۆسن و بەیبوون، چیچەک ڤەبوونە،
بایێ بەربانگێ بینا وان تینە،
بەندە چقاسی پێ کوبار دبێ،
وان خەملێ دنێ تەڤ بهار تینە.

١٩٦٠

ئێڤار ل زۆمێ

رۆ سەر هێسوویا چیێ تلۆل بوو پشتێ،
مژ گێلی کشییا مینا لێمشتێ،
و مینا پێلێ کاسپیسکێیە زۆر
ئەو پال و ئەو راست نخامت مژا کۆر.
کرە هۆپە – هۆپ گاڤانێ ئێگن
ئەو، هەیوان ل بەر، هەڤرا رێ کەتن،
رییا خوە هەرگاڤرا ب ڤێ تمتێلێ
ئەو، مژ و دوومان تەڤ کەتن ئێلێ.
تا چێلەکێ شیر کەڤانییا دۆتن،
گۆلکێ بێ سەبر قەتێ خوە کۆتن.
مژا بێکارە خوە دا سینگێ چییێ،
هیڤا گولۆڤەر دەرکەت ژ نەپەنییێ.
عەور ڤەقەلشین، عەزمان بوو سایی،
هەر تشت هات خانێ سینگێ وی چییایی.
پیرەژنێ ژیر پەی نانێ شیڤێ
تەشییێ خوە رستن بەر شەوقا هیڤێ،
کالێ مالێ ژی بەرخ کرنە کۆزێ
ب ڤی تەهەری گهیشتە دۆزێ،
کەتە ناڤا جییا خوەرا دزیڤا،
عەمرێ خوە چوویی ب ستێرا پیڤا.

شڤانێ وەهید ژۆر هەع کرە پێز،
کەری کر گولۆک، پاشێ کرە رێز
و دا پێشییا خوە تەکێ سترو نیک،

خوه کوبار – کوبار کره فیکه – فیک،
ئاژۆت گوهێرێ پەزێ کۆک و تێر،
شەپال و هرچۆ یەک ژۆر و یەک ژێر،
کووتێ وان دایێ، ئاڤیت تۆلانێ،
کولاڤ خوه پێچا کەتە جۆلانێ.

١٩٦٣

سەبر و کۆچەک

سبەک ژ سبێ کانوونێیە سار،
مووسا جی رابوو کو هەرە باژار،
ئینتامێ بدە ئەو ژ تاریقێ.
ژ لووبە – لووبا شاش بی وێ دەقێ،
ڤەگەرییا سەر دێ: – ئەو چ گرییە،
کەسەک نە نەخوەش، نە ژی مرییە،
دچمە باژێر مینانی هەرجار،
چ شین و گرییە، تە خوە کرییە کار؟
و دایکا دەلال سەری هلبری،
ب چەعڤێ داییکی ل کور نهێری:
– لاوۆ، حەیرانا تە بەژن و بالێ،
گورا من بکە، بمینە مالێ،
هەتانی سبە تێ خێر ژی پێرا،
کالیدا دچی، ئۆخربە تەرا.
– نا، دایێ، سبێ شوخلێ من تونە،
هەر ئیرۆ رۆژا ئینتاما منە.
چ تە قەومییە، جا بێژە، بێژە،

ئەو چ ئاگرە دل تە دپێژە؟
دێ بەر خوە نەدا کرە ئیسکە – ئیسک
و دەنگێ مووسا دها نەبهیست.

– ئاخ، لاوۆ، مەچە، کۆچەک، کۆچەکە،
دگۆت، کو هەرە عەسە قەزیاکێ...،
خەبەردان هەلا هێ دەڤێ وێدا،
پشیک بێنژی و سەبر لێدا.
کولا جەگەرێ ئێدی شاخڤەدا،
داییکێ دها ڤر بەر خوە نەدا،
دەست ئاڤیت پێشا پێنجەکێ مووسا،
پێدا داردا بوو مینا کابووسا.
– ئاخ، لاوۆ، مەکە، وەرە تو نەچە،
دلێ من نەکە تو ئالەپارچە.
لێ مووسا ڤرا هێرسا خوە ئانی،
پێنجەک ژ دەستێ دایێ دەرانی...
– ئەزێ ڤا هەرم، دایکا من دەلال،
ئینتامێ بدم و نیڤرۆ بێم مال.
ئاوا گۆتە دێ، رەنگ لێ تەهری،
ژ مالێ دەرکەت، پەی خوە هیشت گری.

***

رۆ چوو ئاڤا، دێ دماشە، کور تونە،
گەلۆ چا بوو، چ یەک هات سەرێ منە.
کۆچەک، سەبر، وا دکەلییا دێ خوەدا،
لێ وێ دەمێ مووسا دەری بەر ڤەدا.

بوو زارینا دێ خوه ئاڤیت پێسیرێ:
– لاوۆ، هاتی، شکر بەختێ فەقیرێ.
– ئاخ، داییکێ، بەسە ڤان کرا بکە،
ژ پشکینێ، کۆچەکا باوەر نەکە،
وەکی کۆچەک زانین خەلقێ شیرەتکن،
چما کووچا نۆلی رووڤییا دوەقن،
دلێ مەرییا دژەنن وەک قەرنەقووچ،
خوونا هنکا دوخون و پێ دکەنن.
برا هەرن خوەرا رسقا ببینن،
چما دەوسا خەلقێ خەما دکشینن.
– لاوۆ، زانی چ گۆ کزێ سڤدەرێ:
رۆژا سییا کورێ تەیێ مال دەرێ،
نەڤی – نەڤی تو دهێلی ژ مال هەرە،
قەزییاک گران سەرێ رییا وی دگەرە.
مووسا رابوو سەر رێ، تو بلووبینە،
وێ گورا تە بکە قەزییێ بمینە.
دە تو بدە من پێنج هێکا، کلە روون،
هەساب بکە کورەک تەزە تەرا بووع.
ڤێسێ چوویی هناڤێ من شەوتی،
هەتا هاتی جەگەرا من پەرتی،
چ من بهیست و چ من دیت باوەرم،
سەبر، پشیک و ئەڤ کۆچەک دەرەون.

١٩٦٠

گوهدرێژێ ئەسلزادە

گوهدرێژەکی کۆک بەر وێ نەپەنییێ،
باری ل پشتێ کەتبوو هەرییێ.
دکر زرە – زر، هەوار و گازی،
کەف دێڤ کەتبوو و دلەرزی.
– وەرن، ها وەرن، ئالی من بکن،
باری گرانە، کا هوون چ دکن.
وەرن، ئەز حەیران، من دەرخن هەرییێ،
ئەم بار نیڤیکن قەیدێ براتییێ.
هاتن دۆرا وی سەکنین مەری،
گا، هەسپێ کهێل، کەرەک مینا وی.
مەری گهیشتێ، بار پشتێ دانی،
گا، هەسپێ ئەو ژ هەرییێ دەرانی.
لێ کەرێ دنی رەشی دەڤ سپی،
پشتا خوە دا وان، ژ خوەرا سەکنی.
وەختێ هێسا بوو کەرێ بار پشتێ،
کەسەرەک دودێ کوور وی راهیشتێ.
مالاڤایی دا گێ، هەسپێ، مەری،
لێ ئوندا نەکر ئەسلێ خوە کەری.
ڤەگەرییا سەر وی کەرێ سەکنی:
گۆ: – پسمام، وەرە، تو کێری منی.

مەری ئاقلە، فراسەت، زانە،
کەرتییا مە کەرا، توجار نابانە.
ڤی بارێ هانی بهایی پرچێنج،

وێ هلده بەرێ مه بده قرێج.
هەسپێ ژی زانی خوه چ جنسەکه،
چەعل بە، کەندال بە، ئەوێ فرقاسکه،
زوو بە، دەرەنگ بە، وێ مه دەربازکه،
گاڤا بخوەزه، وێ مه پێپەسکه.
ده زانی گا ژی چقاس قەواته،
مالەکێ لێکی ئەو بێ منەته،
هەڤراز و بەرژێر بۆنا وی یەکه،
کەرێ مینا مه دوو وی کولەکه.
وەره، ئەز و تو تاقەتا هەڤن،
ئەم بار نیڤیکن، ژ ڤان دوورکەڤن.
١٩٦١

خەزوورێ کێفخوەش، بووکا بێ زمان

قازێ بەر تاڤا ئادارا هەڤترەنگ،
قەتێ گۆلکێ دهوونا بێ دەنگ،
پشیکا بەلەک بەر دکر مرین،
دەما تەولێدا چێلێ کر ئۆرین.
دیک و مریشکا ور کر خورتۆشه،
و وێ دیت چێلەک جدا هلدقۆشه.
مینا وی قەتێ قازێ هوونایه،
چێلێ لنگ و ستوو هەڤدو پێچایه.
قازێ دەست ئاڤیت سەرێ زنجیرێ،
نکاربوو چێلێ دەرخه وێ قیرێ.
سەرا سەکنی، هێرسا لەرزی،

هەتا وێ هەبوو ل وێ کر گازی:
– وی لێ – لێ، کەچێ، پۆرکور زوو بکە،
دەرکەڤ سۆقاقێ گازی یەکیکە.
چێلەک کەتییە کاپ، – دقووژییا قازێ.
بووکا شەرمۆکە لەز ڤەکر دەری،
زوور بوو هەرد چەعڤا هوندور نهێری،
دیت لنگ و سەرێ چێلێ بوونە یەک،
چێلا سۆرە خشت لاپ بوویە جەندەک.

دەری پێ ڤەدا بووکێ وێ دەقێ،
خەزوورێ خوە دیت ئۆرتا سۆقاقێ.
وێ مینا مەرا ئالۆلە دکە،
ئەو سۆقاقا بەر، تێرا وی ناکە.
بووک پێشییێدا چوو ب دەست و دەڤا،
هالێ چێلەکێ ئانی بەر چەعڤا.
تەولە نیشان دا، کرە نچە – نچ،
لێ هێرسا خەزوور رابوو دادا کۆچ.
– قەرفا کێ دکی، دکی مرتە – مرت،
دۆرێ شەوشی، کۆکا گولییا گرت.
تو، تو، تو، من، من ناس دکی، هم، هم.
ئەزێ زمانێ تە بەردا ژێکم.
و هشک گرت جۆتە کەزییێ وێیە ئال،
بووکا بێ زمان، بەر خوە کر عەڤدال.
بووکێ دیت دەستێ وی دەرناکەڤە،
مینا سەکی هار کەف دێڤ دکەڤە،
ها ڤالی، والی دکەڤە، رادبە،

ئەو ژی بێ گومان پێرا با دبە.
بێ قەیدە دا سەر وێ کەلا گری،
بن تەپێ خەزوور زەعف نەفکری،
دەست ژ ئەدەتێ بێ ئەدەت بەردا،
ب دلێ شکەستی پێشڤا خەبەردا،
و کرە قووژین، هەوار و گازی.
قازێ چێلەک هیشت بەرب وێ بەزی،
دیت دشەوشە مێر چا کەڤرێ لیت
و گولییێ بووکێ دەستێ ویدا دیت،
خوە ئاڤیت ئۆرتێ، – وەی تو بقەلی،
تە چما ئەڤ بووک کرییە ڤی هالی؟
ژ قارە – ڤارێ جینار هلشییان سەر،

هەتانی قازێ شکییات رێتن بەر
و هەتا هاتە بیرا وێ چێلەک،
دە ڤرا ئێدی دەرباز بوو خێلەک.
قازێ دا پێشییێ نفر کر و گۆت،
هەتا گهیشتنێ، چێلێ لنگ کر جۆت.
و ڤرا قازێ چەند ئاڤرێ تەل
دانە مێرێ خوە، وی کر نەلە – نەل،
ئیچکێ ژێ بەردا دۆر هات کەسەرا،
رەق بوو وەک مرییێ ناڤا مەخبەرا.

١٩٦٢

هێوی کو هەیە

هێوی کو هەیە، ئەو پزکا پیسە،
دکەڤە مالا لێ دتەییسە،
دلێ هەڤبارش دگرە دوقوسە،
چرا وان مالا پێرا ڤێدسە.

هێوی کو هەیە، یەمانە – یەمان،
شێنییا ئەو تێدا وێرانە، وێران،
پێشبەری ئەوێ نەخوەشییا گران
تو حەکیمی هێ نەدیتییە دەرمان.

مالا کو هێوی تێدا سێورییە،
هەردەم کەر و لا، یانێ ئەکیتییە،
سبە، ئێڤارا لێ شین و گرییە،
مینانی مالا مری لێ مرییە.

مالوێرانێ خوەی دو ژن

(ژ قسا جمعەتێ)

بەختەوارن، بەختەوار،
مالا هەرتم و هەرجار،
هەڤرا ئەشق بن، هەڤرا شا،
راستی هەڤدو بێن دلشا.
مالا موحبەت لێ هەبە،
دلێ وانێ رهەت بە،
وێ هەم ئەشق بە، هەم ژی خوەش،
خەبات ل کەوشەنێ رەش.

مالا مالخوێ، کەڤانی،
ب زمانێ شیرنی،
خوەرا بکن گاله – گال،
زارێ وانە ئەشق بن بال.
گاڤا کەتە مالێ قال،
باڤ هێرس کەت، دێ ناله – نال،
هلبەت زارێ مەلوول بن،
نەمر – نەژی سێفل بن.
وەرا سەرهاتیکە کن،
بێژم هوونێ زانبن،
چا نەفەرێ ئەشقە، کێف،
بوونە مرووز، تەعل، زارزێف.

١

ها هاتە سەرێ قەیمەز،
وی جۆتکارێ کێف و لەز.
ئەو بوو، ژن، دو کورێ وی،
گەڤەز، سووتۆ، مێرالی.
چقاس بەربانگ بوو ژنێ
وێ ئالفێ گا بدانێ،
جۆت و نیر حازرکرا،
ئاوا مێر ژ خەو راکرا:
– رابە، قەیمەز، شیرنۆ
رابە، دەلالێ منۆ،
رابە، تەشتێ حازرە،
بوخوە تەرا ئۆخرە.

قەیمەز رادبوو ب نازی،
گەڤەزێ دکر گازی:
– گەڤەز، چەعڤێ تە بەلەک،
منرا تاشتێیە، ئێمەک،
دلێ تە کو منرانە،
تەشتێ ئێدی چرانە.
دەست دگرتن رادمووسا
چەعڤێ گر مینا تاسا.
هەتا ئەو هەڤ شا دبوون
زارۆ ژ خەوێ رادبوون.
دێ و باڤێ تا دبوون،
پێشا وانرا با دبوون.
وانا کنج لێ دکرن،
دەست و چەعڤ جان دکرن،
ئێژا ژ کۆخ گەڤەزێ،
تەشتێ دانی وێ لەزێ.
وانا دخار ب شایی،
ئیشتە – ئیشتە تەڤایی.
ئەم درێژ نەکن قەرەز،
پاشێ رادبوو قەیمەز،
جێرگێ دچوو roوویێ تەڤا
کێفخوەش دەردکەت دەرڤا.
هەرۆ ب دلێ رهەت،
بەرب کەوشەن رێ دکەت.
ل خەباتێ ئەو هەرجار،

نەدوەستییا قەت تو جار.
هەتا رۆ دچوو ئاڤا،
شکلێ زارا بەر چەعڤا.
وەعدە هەرگاڤ کو دهات،
ژ خەباتێ ڤەدهات،
ب وێ کێفێ دچوو مال،
حوبا زارا گەلە بال.
پێشییێدا دهاتن زار،
ب ئەشق، ب کێف قارە – قار،
دەستێ باڤێ دگرتن،
باڤێ ئەو هلدگرتن،
دبرنە مالێ زوو
هەتانی گەڤەز دچوو،
گا ڤەدکرن، دکر جی،
ئالف بەر دکر تژی.
قچێ دهات مێرانی
شیف بەر مالخوێ دادانی.

ئاوا هەرگاڤ و هەرجار
وانا شیڤا خوە دخار،
رادبوون سووتۆ، مێرالی،
دکرن شەڤبوهێری.
ئۆرتا مالێ هەردا تەڤ
دلیستن همبەری هەڤ.
خوەش دلیستن، دستران،
گوهێ، دێ، باڤێ سەر وان،

دکەتن خەبەردانێ،
هەتا وەعدێ رازانێ.
لێ بەرێدا وا دبێ،
ئێڤاردا هەتا سبێ
چرا کەسی نەشخولییە،
وەختەکی شەڤ تەمرییە.

٢

رۆژەکێ ژی سبێ زوو،
جۆتکاری جۆت، گا هلدا،
رێدا ئاژۆت ب لەز چوو،
زەڤییێ راکە وەعدەدا.
چوو گهیشتە زەڤییا خوە،
دیت کو یەکی بەری وی،
گرتییە ماچا جۆتێ خوە
عەردێ رادکە ئاواکی.
هەی راکر، هەی فکری:
چ زوو هاتییە ئەڤ مەریع.
خوەدا کەلییا، شێوری،
ئێڤارێ لەز زڤری.
دیسا هاتن پێشییێ زار،
ب کێف و ئەشق، قارە – قار،
دیسا باڤێ هلگرتن،
لێ زارا خوە ڤەگرتن.
چەعڤێ باڤێ نهێرین،
جیدا دەنگێ خوە برین.

چمکی باڤی مرووز بوو،
سەر کێفا هەرجار نیبوو.
گەڤەز ژی هات کێف و لەز،
دیت مەدەکرییە قەیمەز.
گۆ: خوەدێیۆ، تو خێرکی،
چما دەنگێ خوە ناکی؟
چما ئوسانی قەیمەز؟
چ یەک تەرا بوو مەرەز؟
قەیمەز قەت گوھ پێ نەکر،
دەرباز بوو، دەری ڤەکر.
مالدا تەمی دا ژنێ:
– ئیشەڤ من زوو هشییارکە.
دەستێ بەربانگێ ژنێ
راکر، شاند عەردێ راکە.
گاڤا چوو گهیشتە ور،
مێرکێ دوهو وێ دەرێ،
ماچ گرتبوو، عەرد رادکر.
گەلەک هێرس کەت چوو بەربێ.
سلاڤەک دایێ خێری،
جاوا خوە ستەند و پرسی:
– راست بێژە تو چ کاری،
هەرۆ تێیی من زووتر؟
مێرک سەرێ خوە هەژاند،
خوە، خوەرا پۆرە – پۆر کر،
بەر خوەدا ئاخین کشاند،

لێ ڤەگەرییا دەست پێ کر:
– برا، چ تە ڤەشێرم،
چ خوەدێ خوە ڤەشێرم،
زانی دو ژنێ منن،
هەرد ژی قۆچاخ، ئێگن.
بەربانگا سبێ وەختێ
رادبم بێم خەباتێ،
هەردو ژنێ من رادبن
تڤدارەکێ من دکن.
یەک زوو تینە کنجێ من،
یەک تینە تەشت و ئاڤێ،
یا دن شەلبک، سابوونێ،
ئاڤێ دەستێ من دکن،
پێژگیرێ بەر من دگرن،
شیرق – شیرق دەستا هەڤ دخن،
ب خەبەرێ خوە شیرن
من زوو ژ مال دەردخن،
رییا کەوشەندا دشینن.
هەڤال، ئەڤە مەنا من،
کو هەرۆ تێم تە زووتر،
تو دو ژنکە مینا من،
تێ زوو بێیی، تە فەم کر؟
هلبەت هەڤال فەم نەکر،
خوەلییا گوند سەرێ خوە کر،
نەب سلامەت، رۆژا رەش،

کولفەتەک دیت، دەوات کر.
قەیمەز دەست پێ کر دەوات،
پێرە – پێرا سەبر هات.
رابوو سەبر پێپەس کر،
بووک بەر دێری پەیا کر.
بووک ئانینە سڤدەرێ،
هوندوردا ژنا بەرێ،
سەکنی بەر پەنجەرێ،
تەنێ خوە دا جەگەرێ.
بووکا تەزە ئانیبوون،
دلیست، سۆر بوو، سنجری،
هەتا گۆڤەند بەلا بوو،
گەڤەز جیدا قنجلی.

٣

زڤستان نە تو هالی،
هات سەر وانرا دەرباز بوو،
رۆژێ خوە رەش ژمارتن،
هەتا بهار لێ ڤەبوو.
گەڤەزێ گۆ: ئاخ، مێرک،
تە چ ئانی سەرێ مە،
بێ زورەت بوویی، قژک،
قەتل کرە مالا مە.
دنهێری رەنگێ زارا،
چلمسینە و مەلوول،
دەست ژنا تە، نفرا،

سەد جار ئەمان و دەخوول.
بەنگزێ زارێ وان بەرێ،
کو ئەشق بوون، شا و رووکەن،
دەردێ هێوییا تە ترێ،
دەرخستنە ژ کەفەن.
رۆژا ئەول بهارێ،
ئاخینەکە کوور هاتێ،
سبێ هەتا ئێڤارێ،
تەک تەنێ چوو خەباتێ.
رۆژا دن هێ ئێڤاردا،
کەربی ژنا ژ مال دەرکەت،
تەنێ ناڤا کەوشەندا
راکر، راکر، خەو لێ کەت.
ڤەگەرییا مال مینا کووت،
دیت وان پۆرێ هەڤ ڤەدرووت،
ب چێرا، ب ئێکیتییا،
هەر یەکێ وا دۆرییا:
– چ بکم، تو مەزنی،
مە مێرەک، وەکە منی،
زار ژ من تونە، راستە،
لێ نەکە کاستە – کاستە.
دنهێری ئەز هەملەمە،
سالکە دن وەکە تە مە،
زەعف ژی تو خوەیی زاری،
لێ سەر من قە نەقاری.

گەڤەز: رەش، قەرێ، تو بقەلی،
تو جیدا بڤی خوەلی،
تە نەگۆ ئەو مەزنە،
خوەی زارۆ و خوەی ژنە،
چا هەرم وی بستینم،
قارا هێوییێ هلینم.
تێ کەربی، یان نا، پیرێ،
زمان قەلەوێ، ژیرێ،
یان نا قەیمەز ئەز هینکم،
تە مال دەرخم، کەوکیکم.
دەنگ بەر گوهێ قەیمەز کەت،
سامییێ نیر کشاند رهەت،
هەتا تێ هەبوو تاقەت،
کێلەکا هەرد ژنا کەت،
لێدا، لێدا، خوە ژی کەت.

٤

بەربانگا کوور، هێ تاری،
دەست نە شووشتی، خورینی،
رێدا ئاژۆت گا و جۆت،
خوە و هالارا دگۆت:
– چ یەک هاتە سەرێ من،
مالوێرانێ خوەی دو ژن،
من نەما سهەت، قەوات،
تەشقەلە راستی من هات.
هەی، هەڤالنۆ، گوهـ بدن،

دەردێ گران هەر دوژن،
کێ نفرا کێ دکە،
بێ هەرە دو ژن بکە.
هەی گوهداربن، هەڤال، هۆگر،
دەردێ گران، هەوی، دو ژن،
من دیت ئەو دەرد شەوات، ئاگر،
عەڤد و ئیسان باوەر بکن.

١٩٦٠

سەرەجەم

پێشیمامیێ دەورا شایێ 11
دیلەک 14
بۆنا پرسا راست و هەق 14
وەتەن شیرنە 17
ئەز و گول 19
باڤێ من 20
لاوکۆ 20
زەری 20
بهار تینە 21
ئێڤار ل زۆمێ 23
سەبر و کۆچەک 24
گوهدرێژێ ئەسلزادە 27
خەزووریێ کێفخوەش و بووکا بێ زمان 28
هێوی کو هەیە 31
مالوێرانێ خوەی دو ژن 31

مەرەمێ دلێ کورد

شکۆیێ حەسەن

نەشیرەتا "هایاستان"
یێرەڤان ۱۹۷۰

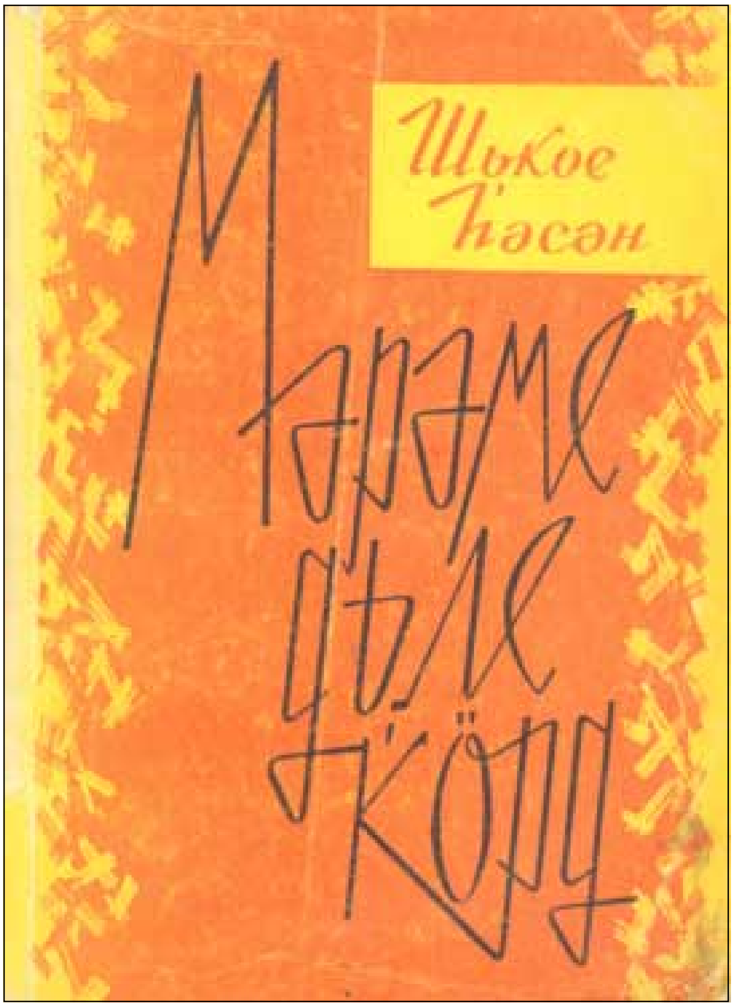
Һәсән

دەرهەقا شاییردا

شکۆیێ حەسەن گوندێ جامووشڤانا بچووکدا ل نەحیا ئاخبارانێ (ئەرمەنستانا سۆڤێتێ) سالا ١٩٢٨ ـا ژ دیا خوە بوویە.

شکۆیی پێنج سالی بوو، وەختا باڤێ وی، ئاحمەدێ حەسەنێ مدۆ، کو شەرێ هەمدنیاییێی پێشن دا ژ گوندێ خوەیی شاترۆخلی ل قەزا قەرسێ (نها توورکیا)، جیشهتی ببوو، ئێش و زەدە لێکەتن، بیست پێنج سالیا خوەدا چوو رەحمەتێ. ئاپێ شکۆ – سۆفی، خوەیتیێ ل شکۆ دکە، مەزن دکە و ددە بەر خوەندنێ. شکۆیێ حەسەن بەرێ ئەولن گوندێ خوەدا خوەندیە، هەتانی دەرسخانا چارا، پاشێ مەکتەبا گوندێ ئەلەگەزێیە ئۆرتەدا خوەندنا خوە هلدایە. سالا ١٩٤٨ پەی خلاز کرنا ڤێ مەکتەبێرا ئوونیڤێرسیتێتا یێرێڤانێیە دەولەتێدا، پارا رۆژهلاتێدا تێ قەبوولکرنێ و سالا ١٩٥٣ خلاز دکە. ژ سالا ١٩٥٤، هەتانی ١٩٥٧ گوندێ باخنارێدا، ل نەحیا گاگرایێ (ئابخازیا)، دەرسداری کرییە، دەرسێ زمان و ئەدەبیەتا ئەرممەنیا دایە.

سالا ١٩٥٩ شکۆیێ حەسەن رێداکسیا رادێئۆخەبەردانێ کوردیدا، ل یێرێڤانێ، چاوا تەرجمەچی و خەباتکارێ ئەدەبیەتێ خەبتیە. سالا ١٩٦١ ئاسپیرانتوورا ئاکادێمیا ئەرمەنستانێیە ئۆلمادا تێ قەبوول کرنێ و دچە باژارێ لێنینگرادێ ئاسپێرانتوورا ئینستیتووتا جماعەتێ ئاسیادا هین دبە، سالا ١٩٦٥ ئەو ئاسپیرانتوورایێ خلاز دکە.

سالێ خوەندکارێ شێرێد شکۆیێ حەسەن رۆژنەما ئوونیڤێرسیتێتێیە چاپکریدا رۆنایی ددیتن. ئەفراندنێد شاییر هیملی رۆژنەما "ریا تەزە" – دا تێنە نەشرکرنێ. شێرێد وی ب زمانێ ئوورسی، گورجی، ئەرمەنی لێنینگرادێ، تبلیسێ و یێرێڤانێدا هاتنە نەشرکرنێ.

کتێبا شاییرە پێشن ب سەرنڤیسارا "قالچیچەک" سالا ١٩٦١، یا دودا ب سەرنڤیسارا "تەمبوورا کورد" سالا ١٩٦٥ ئا رۆنایی دیتنە. ئەڤا بەرەڤۆکا شاییرە

سیانه، وەکی تێ نەشرکرنێ. چاوا تێماتیکا ڤێ بەرهەڤۆکێ، ئوسا ژی بەرهەڤۆکێ ژۆرگۆتی، پرجوورەیە. شاییر ئۆکتیابرا مەزن، زۆرایا وەتەنێ سۆڤێتیێ، ئەفاتییا چێکرداریێ کۆموونیزمێ دستریێ – ئەون کانا نفووسداریا شاییر. شەرکاریا جماعەتا کوردایە مێرخاس بۆنا ئازاییێ و سەربەستیێ ناڤا ئەفراندنێد شاییردا جیکی لاییق دگرە. شاییر ب گومانەکە مەزن شکلێ سڤا جماعەتا کوردایە، کو ئیرۆ نە خوەیێ ئیزن و ئەختیارییێ خوەیە د رۆهلاتا نێزیکدا، ددە و باوەرە، وەکی خوونا بۆنا ئازاییێ هاتیە رێتن، دەیا ناچە.

شاییر ئوسا ژی حوب و حزکرنا تەمز دستریێ، شکلێ تەبیەتێ دکشینە. ڤێ بەرهەڤۆکێدا جی دیتنە شێر، چارینە و دو دەستان (پۆیێم). واندا شاییر خەم و خیالێ جماعەتا خوەیە پرقورنە ددە دیهار کرنێ.

کتێبا شاییرە پێشن – "قالچیچەک" ژ ئالیێ خوەندەڤانێ کورد هاتە بەگەم کرنێ، دەرهەقا ڤێ بەرهەڤۆکێدا مقالەنە باش هاتنە چاپ کرن. روحێ ئەفراندنێد شکۆیێ حەسەن ب کوورایا خوەڤا فکر، دوشرمیشبوونا خوەڤا کوردییە، یا جاەتیێیە، ئەو ب چەعڤێ ملەتێ خوە ل عەمر، قەوماندنا دنهێرە. شکۆیێ حەسەن ب دەنگ و کوبرا خوەیە خوەخوەتیێ، ب زمانێ خوەیی شاییرتیێ گلیێ خوە خوەندەڤانرا دڤێژە.

دوشرمیشبوونا شاییر ب شکل و سوفەتن. تەبیەت و عەمرێ جماعەتا مە، سفەتێ مێرخاسێ شاییرە لیریکیێ راست تێنە نتراندنێ، بەژن و بالا دۆتا کوردایە ب شووتک و شراڤ و رەشکالێ کوردایە چەک و رهێلێ ملەتیێ، کو راستی مە تێن ئەفراندنێد شکۆیێ حەسەندا، نەخشنە رند ددنە شێرا. شکلێ شاییر کو چێدکە، کۆنکرێتن و سەرەجامە وانە سۆسیالیێ هەنە. شاییوورا ل هەڤ تێ نێئۆلۆگیزما (خەبەرێ تەزە:–عەرشحەمێز، دەورانقەلاش، قورساختیتان، عەمرخولق، لباسنارین، هیڤڤانی) مێتافۆرێ تەزە (رۆیێ توونجک و تەمۆری شە کر هوونا) چێکە.

بۆنا پۆیێزیا شکۆیێ حەسەن یا سەرەکە سازبەندی و تەقلا شێرێیە دەر و هوندورە. ئەڤا یەکا کوبرا سترانێ ددە شێرێ شاییر. ڤێ گاڤێ شکۆیێ حەسەن پێشدا تێ چاوا شاییرێ لیریک و ئێپیک، چمکی ئەو شێرارا تەڤایی ئوسا ژی پۆیێما دنڤیسە. ئەم دەستانێد ئەفرانداریە زەزە ژ شاییرا دخوەزن.

ئێ. ئوو. باکۆیێڤا

کوردم

ئەز هاتمە خار ژ چیایێ هێشین،
کو بەنگینە تم ژ نوورا عەرشا،
کو سەر سینگێ وان چەم دکن خوشین،
شەڤ و رۆژ دسترێن کوبار و شا.

ئەز هاتم خار چیایێ سەر گژک،
کو پۆر ڤەدچرن ب شەئێ تەڤێ،
کو رەفێ عەورا نۆتلی قژک
سەر وان چەرخ ددن تم ناڤا هەوا.

و ئەز بیر ناکم، ئەسلێ خوەئی چیایی،
تم مینانی چییا ئەز زۆرم، کوبار،
ئەگەر من دەرد بن، ئەگەر من شایی،
و چقاس من خن برووسکێ جەبار...

ئەز چیایێ چیامە، ژ چیا بلنتر،
و روحێ منە کتێبا دەورا،
من ئەو نڤیسیە، ب خوون، ب ئاگر،
و ب قەلەما برووسکێ عەورا...

تلبمە – ١٩٦٧

من ل عەرشا سەفەرە

***

بوو خرمینا ئاڤرۆرایێ،
و گوللێ وێ بوونە دۆرگەر،
و فتل دان دۆر دنیایێ،
و ل عەرشا کرن سەفەر...

گلیێ لێنین پەروەزە دان،
بوون ستەیرێ بەختێ ئیسێن،
بوون ئازایی، مال و شەمال،
دنێرا بوون، ئاقل و زێن...

تلبیس – ١٩٦٧

ئۆکتیابرا نوور

دەنگبێژێ تەمە، ل تە ئەڤیندار،
ئۆکتیابرا نوور،
تە دا من عەمر و زمان و زار،
ئەز کرم شاروور...

شیرێ دایکا من تو شیرنتری
شەربەت، شەکری...
تەک ب رەوشا تە عەمر نتری
گولێد ئاگری...

گومان و چاری وەک باڤ و برێ
هەر دەم و هەر وەختێ،
دلێ من شایير بۆ تە دسترێ،
گاڤ و سەهەتێ...

تلبيس – ١٩٦٧

***

تو وەرە، هۆگرێ قەلەمێ،
ڤێ رۆژا بەختەوار، ڤێ دەمێ،
سازێ خوە بکوتن سازێ هەڤ،
تەڤی هەڤ ئەم بسترێن رۆژ و شەڤ،
و چاوا بلبلێ لاپ بەنگی
ب زارێ کوردایی پر زەنگین،
بهوونن کلامێد هەواسی
ژ روحێ دەورێئی کوور، ئەینسی.
کیژانی پێ دژی ئەڤ وەتەن
بەختەوار و ئازا و ب کەن،
و کیژان بۆنا دل بیە بەیراق،
عەرد، عەرشا بلند بیە تاق ب تاق،
شەوق دایە دەورانێ لاپە دوور،
گور کریە ئەڤینا مەیە کوور...
ئەم بسترێن ب هەیری، ب هەواس،
روحارا، دلارا بېن ناس...

لێنینگراد – ١٩٦٤

ل سمۆلنییێ

من هلدایە ساز و تەمبوور،
دلیلینم تێلێ دلا،
ئەڤینا من وەک بەرا کوور،
فوور ددە گور، پێل سەر پێلا.
بۆی شابوونێ تونە کەنار،
ئەو جی نابە عەرش و عەردا،
و دلێ من ئالاڤ و نار،
بوویە رۆژا روحێ بەندا.
ڤا بەر منە قەسرا عەرشی،
سمۆلنیا نوور، عەزیم، کەبیر،
کانا بەخت و عەمرێ خوەشی،
وەک میلیۆن رۆژ ددە نەدیر،
سجادا وێ دەس و چاکووچ
و بەیراقا مە ئاگری،
مە خەرق کریە دنیاکە پووچ،
ب زۆرا خوە ئۆکتیابری...

لێمینگراد – ١٩٦٥

ژ فرندێ

وەختا دنهێرم ئەز ژ پەنجەرێ،
هەیر – هژمەتکارم، بنهێرم ژێرێ،
و پەنجێ زێرین ژ رۆژا جەبار،
ژۆردا درژن بەرژێر تێن خار،

و حەمێز دکن پلتێ عەورێ چیل،
ددنە عەورا خەملەکە هەلیل.
و عەور مینا قەیکێ سەر بەرێ،
ل مەزیلا شین دکن سەفەرێ،
و عەزمان نۆلی کۆنێ هکیاتی
کوبار ڤەگرتیە تەژێ قودرەتی،
لێ دالقیانە رۆ چاوا شەمدان،
مینا سەردلکا زەریا تەرە – جان.

٢

ئەز ژۆر دفرم، باسکێ من پۆلا،
ئەز تەیرێ سیمر، نە چووکا چۆلا،
من هەڤ ڤەژەندیە مژا سەر زەمین،
کوبار دفرم ل عەرشێ عەزمین،
ئەز برووسکێرا کەتمە دەوێ،
برووسک ژی منرا نکارە لەز بێ...
پێشقەدەمارا عەجێڤ، زەندەمە،
ئەز نێت و فکر، زۆرا بەندەمە،
رۆژا زێر، نەدیر ڤا ناڤ چەنگا من
و هیڤا بکر ل بچەنگا من.

٣

من حەمێز کریە عەرشێ بێ مەزیل،
ستەیرێ دورا ئەز بوومە دەلیل،
من ژێرێ هیشتیە خوەلیا زیارەتی،
خوەلیا وەتەنێ خوەیی قودرەتی.

یا کو سهەته، یا کو قەواتە،
یا کو گومانە، یا کو تاقەتە.

لێنینگراد – تبیلیسی ١٩٦٥

لێنینگراد

هەزار زار و زمان ل ڤر دخولخولن،
وەک دەلاڤێد ڤێ نێڤایێ،
هەزار بەخت و مراز ل ڤر دگولگولن،
وەک تیرێنجا تەڤ و رۆیێ.
هەزار ئەڤین – موحبەت ل ڤر دبشکڤن،
وەک سۆرگولێ ڤێ باهارێ،
هەزار سۆقاق و زیڤ دەلاڤ هەڤ دچڤن،
مینا رەختێ سینگێ یارێ.

تلبیس – ١٩٦٧

قەلەم

قەلەم،
قەلەم!
سەرێ تە تووژ –
مینا کەلەم،
خەبەرێ تە –
مینا مەلهەم،
یان کەسکزەر،
مینانی ژەر،
مەرێ تەیار

بۆنا نەیار...
شابوون و خەم،
نێت و فکر،
وەک چەمێ گور،
ب لەمە – لەم
ب پێلێ هور
تەرا تم تێن،
تم درژن
و دپژن
سەر کاخازێ
گاڤ و لەزێ.
چبە تە دین،
نێت و ئایین،
مەرەم، مراز،
هەر گاڤ و قاس
وەتەنرا تەک،
پارتیاییرا تەک،
ملەترا تەک
نەبە خایین...
و تو بسترێ
ناڤ – دەنگێ وان،
زۆرا وانە ب هەد، تم نوە...
فکرێ لێنین
خوەرا بکە
ئیساف، ئایین،

ئەون نوورا بەخت، ئازایێ،
تۆخمێ شایێ،
ژ وێ نوورێ،
ژ وێ فکرێ
تو بوویێ خولق
و هەر گاڤێ،
و هەر لەزێ
ددنە تە
شورەت و دلق،
و هەر خەزێ،
و هەر خەتێ
ددنە تە هێز،
قەواتێ...
تو تم بسترێ
زۆرا وەتەن
رەوشا وەتەن
ئوو
کرنێد پارتیا تیتان
بۆی دژمنا
وێ ببە
تەن
دەرد و کەسەر...
کولا هەڤتپەنج،
کولا هەڤتسەر
بۆنا نەقەنج.

وەتەنرا تەک،
پارتیارا تەک،
ملەترا تەک
نەبە خایین...
و وەکی دن،
کەسە و کن،
تەرا دەستوور
نێزیک و دوور
تشتێ قرێژ،
ببر، باڤێژ
مینانی شوور...
ل ڤێ دەورا عەزیم
کبیر،
–شەوق،
و نەدیر...
و نێتا تە،
و فکرا تە،
ئایینا تە –
تەنێ راستی،
تەنێ راستی...

قەلەم،
قەلەم!
خوەرا راستییێ،
راستیا لێنین
بکا ئایین

و بكه دين،
و بهەبين...
چ دڤينى،
ناهەبينى،
بێژه راستى...
راستيێ خوەرا
بكه مەسەف،
وەک دلێ سەف...
و وى چاخى
گولا باخى
شەنگ و شۆخى...
تەک وى چاخى،
تەک وى چاخى
تێ سيانەتبى.
ئەشق، موحبەتبى،
و فكرێ كوور،
و كێلم شاروور...

لێنينگراد- ١٩٦٧

من ل عەرشا سەفەره

تەمبوورا من، من قەتاندن ئيرۆ سيمێ تەيه گول،
دەوسا سيما من كاو هوونا و تەڤا كر تێلێ دل،
ئيرۆ منرا جەژن و عەيده، من ل عەرشا سەفەره،
هەزار گولان، هەزار باهار لێ كر رەخت و كەمبەره...
ئەز هيڤڤانى، مارسەڤانى، ئەز، تێم ژ ڤێنێرێ،

کلامێ من رەشیان عەرشا، شەوقێ ددن من و رێ.
دلێ مندا هەزار باهار، هەزار نیسان و عەمر.
راکێتا من هەسن جووتیە ستەیر و کەڤر.
ئەز دفرم ل ریا کادز، دکم سەفەر، جریدێ،
نە ڤر کایە، نە ژی کادز، کو ژ قورنێ مری تێن.
بەرا ئێگر وێ فوور ددە، قلپە – قلپە وەک سیتل.
و دکشە نۆلی عەورا، پێدە گرتی عەرش و مل.
و لەیل، مەجلووم هەڤدورا تێن، من رادمووسن حزرەت
دکن سۆبەت منرا گلیێ حوبا خوەیە قودرەتی،
کو ژ عەردا ئەو رەڤینە دەردێ حوبا خوە باتن،
چەعڤ ل رێنگا عەڤدێ ئامن، ژ خەریبیێ نڤاتن...
من گۆ: "وەرن شێورستانا منە سەربەست و ئازا،
کو نکاندیە دارا شایێ، دارا بەخت و مرازا،
کو ئەز بوومە خوەیێ بەخت و ڤان هونورێ هکیاتی،
و کو بەندە دەست دایە هەڤ ب ئەفاتی، براتی...
حوب، خەباتێ وەلات کریە گولستانا تم بهار
و کۆموونیست دقەلێشن ئەڤێ عەرشێ نوور و نار،
و خەریتا بەختێ عەڤدا لێنین کەمال کشاندیە،
کەمالا وی بەرب عەرشا کۆموونیستێ مە شاندیە،
زۆئار مەرا، زەرپا مەرا تونە هودوود و کەنار،
تونە قەوات و تونە زۆر، مە ژ عەرشا بینە خار.

هەرکێ ئەدووک ب نەمامی سەر وەلێترا بفرە،
دەستێ مەیی پۆلا، هەسن وی ناڤ هەوێ دگەرە،
و راکێتێ مەیە برقی بەرب وییا دکشن،
قاناتێ وی و باسکێ وی ژۆردا تێن و داودشن...

من گۆ، – وەرن، ئەم بگەرن – هوون ل عەرشا نەناسن،
ژ هونورێ مەیی عەرشی هوون بێخەبەر و بەسن."
و راکێتا من جی لەقیا بایێ برووسک و برقێ،
وێ رۆئاڤا جرید خوەشکر و فتل دا ل شەرقێ،
های – های، تەزە ڤان رێ خەریب دکم تڤدیر، دکم کار.
و سەر ڤان ریا ئەز خولق دکم عەمرەکی نوھ، پربهار،
و لەوزێ من بوونە ستەیر ل عەرشێ نوور تەتەری،
عەڤد و ئەیسان، هەموو شاییر من مان مەتەل و هەیری.
من رۆ ئاڤیت عەرشەکی دن وەک دورەکە مسقالی،
من عەرشێ دن ئانین دەوسا هەزار رۆیێ بووتالی.
عەزمان بوویە وەرێ شەمال بۆی تاریقا منە نوھ،
من دا عەرشا دل و تامار، خوون و قنێت، عەمر و روح،
بەخت و یازیا خوەیە کبیر ئەز دنڤیسم سەر عەزمین،
و بەختێ من دگولگولە نۆلی زەریا سەر زەمین.
و بارانێد ستەیرە گور ب خوشینا نووباری
هەرچار قولبا بوون خێر و بێر، ل من، بەختێ من بارین...
درەشینم تۆڤ، تۆخمێ دەورا خوەیە عەمرخولق،
ژ تۆڤچینێ بلند دبن نووستەیرێ هەزار دلق.
بەر چەعڤێ من، سەر سەرێ من گورزێ برووسک و برقێ
گەشە ڤەتێن و شیش دکن ل رۆئاڤا، ل شەرقێ،
ملێ مدا بوونە بازبەند کەسکەسۆرا هەزار رەنگ،
سەر ملێ من مژا عەرشا نۆلی پەمبیێ کاوی پەنگ.
ل بەژنا من کاو نتریە رەنگێ عەرشی ئاواز سووت،
ژ وی رەنگی من درووتیە خوەرا لباس و قاپووت.

ل سەرێ من تاجێ عەرشی ب ستەیرێ لال و دور،

هەر ستەیرەک رۆکە کبیر ب ئالاڤا خوەیە گور،
من قۆت کریە تاجێ ئالاڤ وەک کۆلۆزێ مەی کوردی،
و کاکینا کلامێ من تێ ب لەوزێ مە کوردی.
ژ سەدا من، کاکینا من عەرش دخۆرە ب زمین،
عەرشەک سەر من بانێ قوبە، عەرشەک بن من زێرزەمین.
تونە قەوات و تونە زۆر من کەوکیکە ژ سەر زین،
ژ عەرشەکێ ئەز دپەکم بەرب عەرشەکی دها شین.
منێ ژەندیە و ڤەژەندیە دلێ نەیار و قۆمسیا،
هونورێ من، ئەفاتیا من مریێ گۆرا پێ هەسیا.
ئەز ستەیرێ نەبینایی درەشینم سەر عەرشا
و ستەیرێ نەبینایی ژۆردا تینم مەرد و شا،
و بهارێ گولخەملی منێ ئانیە بۆی بەندە،
ب بهارێ من نترین مال و ئۆجاخ ب زەندە.
و سەر گولێ نووبشکڤی من ڤێخستیە ئاگرێ دل،
گول ڤەدکن بەلگێ ئاواز و دێمێ خوەی قەرەفیل.
قوومستانێ مەرێ گلجی، ل کو مەرا مەر دگەست،
گول، سۆسنێ من لێ بارین، ژیین دانە دەست ب دەست.
من ژیین دا، من ئەڤین دا عەرش، تەبیەتا نەهشیار،
عەرش و تەبیەت، رۆ و ستەیر منرا بوونە دۆست و یار.
هێلما دەورێ، کێلما دەورێ منرا بوویە بین، نەفەس
و چەپ و راست کەوکی دکم کەسکەسۆرێ خوەیە دەس،
کەسکەسۆرێ منە گورزی عەرش – ئالەمێ بوون خەلەق،
عەرش و عەردا ئەزم یازی، ئەزم خودان و فەلەک...
یێرێڤان – ١٩٦٦

شینا ئەرفانێ عەرشا

بۆنا بیرانینا

یووری گاگارین.

ئەڤا باهارا ب گول و بووکین
چما کر زارین، چما کر زووکین؟
گرێدا رەشا سەد هەزار سالە،
ڤێسبێدا خوەرا دگری، دنالە...
ئەڤا بهارا ب گول و بووکین
چما وەک پووپوو وا کرە کووکین
تەڤی دلێ من، تەڤی کولێ من،
کو شکێناندن باسک و ملێ من...
ئەزی هەزنیمە، دل منێتیمە،
دل من ب رەشە، بێ ئەشق و رەوشە،
بێ زمان، زارە، دەست من تەوارە...
شین و گرییە... وەتەن هەوارە...
وەتەن هەوارە... وەتەن هەوارە...
جابا نەبخێریێ وەک برووسک فریە...
گاگارین کەتیە! گاگارین مرییە!
بەر، گۆلێ وەتەن تەڤە شێلوونن،
مینانی چەعڤێ ب هێسر خوونن...
عەزمانێ کال ژی چەعڤێ خوە گرتیە،
تەرکا مرنێ دلێ وی کەتیە...
چییایێ وەتەنێ کبیر، ئەسابە –
وان هێسر چەمن، دبارن گولگول،

واخ، جابا نەبخێر وان ڤەژاندیە دل...
رۆژا خەییری دکە شین – گری،
رەش و مشۆتە ب عەورێ تەعری،
وێ ژێ کرنە گولیێ خوە زێرین،
دانە سەر سینگێ ئەرفان گاگارین...
و هیڤا خوەیینگ، ب قووژین، قوورین
براۆ دکە ل سەر گاگارین
و راپەلکیە سەر و چەعڤێ خوە،
سەرێ خوە بانێ عەرش – عەزمان دخە...
ستەیرێ دلداخ ب وا – وەوەیلێر
یەک – یەک دنڤێژن سەر برێ خوە شێر،
ب زارێ کوردی ئەو دلیلین،
عەرد و عەزمانا تەڤ دهەلین...
سەر گاگارینێ چەعڤسووت، چوور – چەقەل
باهێزێ وەتەن گرەدان کۆتەل،
دەنگێ برووسکی گۆتن "هەیوێران"،
ژ دەردێ گران چییا زنار هێران...
گەریان ئالەمێ، عەرشێ لاپی ژۆر،
هاتن، سەکنین بەر کرێملا سۆر...
براۆ کرن سەر برێ عەرشی...
و ور کوندە بوون و دان سەرخوەشی،
گۆتن: "وەتەنۆ، برا تو خوەشبی،
ل عەرش و عەردا تم تەڤا گەشبی!...
و ئەرفانێ تە نوهـ قاپات ب نوور
وێ دیسا هەرن عەرشێ دەرەز – دوور،

ئەوێ بفرن قاناتێد ئاگر
پێڤر و مێزینا، رۆیێ بلدتر،
دەرێن تەڤەکێ عەرشێ لاپ نەناس،
ل دەور و زەمان چیرۆکێن هەر قاس...
ناڤێ گاگارین ب دەور و زەمان
وێ فتل بدە تم عەرد و عەزمان!..."
یێریڤان – ١٩٦٨

شۆتا رووستاڤێلی

ڤا شۆتایێ نوهی کبیر ژ حوبا دل ئیرۆ دستریێ،
کلاما وی دخولخوله و پێل ددە نۆلی کورێ...
دەنگێ شۆتا کوبار و زیز ب تیتانی دکە زنگێن،
ژ کازبێکێ ژۆر دفرە تا تەڤەکێ عەرشێ عەزمێن...
و لەوزێ وی، دور – جەواهر عەزمانا بوون پێور و ستەیر،
شاه و سولتان، دنیا پێدا بەر کوندە بوون هەواس و هەیر.
دەوران ل دەورێ خەرجی، و زەمان ل زەمێن خوریا،
سەدا شۆتا نۆلی برووسک تم برق ڤەدا، دنێ خوریا...
دەور و زەمان هەتا ئیرۆ چۆنگوورێ وی تم گوژینە،
دەور و زەمان هەتا ئیرۆ سەدا وییا تم قووژینە...
وێ سەدێدا دەردێ زەمێن، وێ سەدێدا حوب و ئەڤین،
وێ سەدێدا گومانا دل، وێ سەدێدا دلێ قەوین،
وێ سەدێدا هێسرێ شۆر، وێ سەدێدا شکیاتێ زۆر،
رۆهێ دەورا هەتا ئیرۆ ل وێ سەدێ بیە نیک و مۆر،
شۆتا دەورا دژی چاوا گورجێ بێمەرگ و گورجستان،
گەه ل شایێ گول و بهار، گەه ل جەنگێ سور، زڤستان...

عەورێ تەعری نۆتلی زیا گەھ ل وەتەن بوون قەپەچە،
خوەستن وەتەن هووفی خوەکن، دل لێ بکن هەزار پەرچە.
گەھ خوون رابوو نۆلی بەرێ، هەیلۆ ئاڤیت سەرێ کازبێک،
ژ شین – گری دایکا چەعڤکۆر، سپی بوون نۆتلی هێک...
مل دان هەڤدو شێر تارییێل، ئاڤتاندیلێ شۆخی ب شەنگ،
برووسک باری ژ گورزێ وان زەرپێ گورزا بوو مژ و چەنگ.
و هات سەدا تارییێلە، وی دژمن کر هەلاهێلە،
برج و کەلا کاجێتی رەش هاتیە خارێ ب فەن – فێلە...
و ئەفاتا نێستانا رۆ کەلا کولێ ئانینە دەر،
بوو کەلەفە کەلا کاجێت، ڤێسیا دلێ دژمنی مەر.
ب برووسکی کرە شیرڤین ئازایا نوور ژ عەورێ رەش.
هەڤت تەڤەکێ عەرش و عەردا کاو خولخولی تا هند، هەبەش.
و ئازایێ کاو ڤەکرن باسکێ شایێ دنێ – ئالەم.
هبێ پێل دا نۆتلی بەر، ل عەرش – عەردا کر لەمەلەم...
رەنگێ شایێ گیهاندنە هەڤ و سەر وانرا حوب بوو پرا،
بەندە بەندەرا بوو هۆگر، ب دل و سدق مۆتاج، برا...
زولم – زەلوولی دنێ هلات نۆلی مژا دەربهارێ،
نێستانا رۆ شیرن کەنیا، گول ژ عەزمین هاتن خارێ،
دێ دەرگووشا خوە حەمێز کر، چاوا عەزمان رۆژا نەدیر،
سەر ریا بەندا ئیشق ڤەدا ئازایێ ب دێمێ کبیر...
زولم – زەلوولی، ساmووم، تۆفان کەتن قەفێ زەر، زنارا،
می و گورڤا بوونە هۆگر، تەڤ چێریان گول کنارا...
حوبا دلا ل ئەلەمێ بوو کەسکەسۆر کەمبەر و بەند،
تەلایا دل تەمام رژیا، ئەڤین لێ بوو نەبەت و قەند.
گورجستانا کاو بوو زەینەت، بوو شارستان، گول و جنەت،

زۆر ئاڤتاندیل و تاریێل بوونە برجا دلێ ملەت...
بوونە گولا شایا بەندە نێستانا نوھ، گول، تیناتین،
گورجستانا کاو – کوباردا دلارا بوون ئەڤین و تین.
دەستێ شەرا قەید کرنە ئەرفانێ ب پۆستێ پلنگ،
شوورێ شەرا بۆنا عەمر کرنە دەس، چاکووچ، کولنگ،
ئاڤا دکن کۆچک و سەرا، برجێ ئەشق و شایا عەرشی،
ژۆر درژە، ژێر درژە سەر ئەیسێندا خێر و خوەشی...
دچەرخن رەفێ کەوا، عەزمانێ سووت ددن پەرواز،
و عەدلایی ژۆر دفرە ب قاناتێ ئالاڤ، ئاواز.
و گورجستان نۆلی داییک ئەشق و بەشەر دلوورینە،
خەملا وێ رەز، قامەتێن چییا، وێ دەست چەمێ بالوورینە.
ئەولەدێ وێ لباسپلنگ کرن باھار عەرد و وەتەن،
ئاواز دانێ، خەمل دانێ، نتراندن لێ بەر – بەدەن...
کلاما تە، کبیر شۆتا، ل سەر زارێ دەورا ئەفات
ژۆر دخورە، دوور دفرە وەک برووسکا دلێ شەوات،
گورجستانێ سەر دەستێ خوە کازبێک تەرا کریە هێکەل،
دل، دیوانێ تە ڤەکریە بەر دنیایێ هەیر و مەتەل،
دنیا هاتیە سێر، تەماشێ ل خزنا تە ب لال و دور...
ئەڤین سەنەئان و دۆتا گورج تەڤ هاتنە ب حوبا گور...
ب ساز، کلام، تێل و تەمبوور هاتیە مەلێ مەی جزیری...
برێ تەیی پێشەوتی، خوەیقەزەلێ جەواھری...
بۆی براتیا مە زیارەتی، یا دەورا تێ دخولخولە،
ئانینە ژ کوردستانێ گول و رھان، سۆسن، لەلە،
کاو ھوونانە ب ھەیر، ھەواس خوە دلارا چاوا بەنگی
بابەتی تە تاجێ عەرشی میلیۆن – میلیۆن ئاواز، رەنگی...

شۆتا قوربا، براتیا مه تێ ژ هێنێ رەشک – تەعری،
مه دەست دا هەڤ ب سدقێ قەنج، ب هەزار دل و جەگەری،
براتیا مه قەوینه ژ قەلخانێ بەرک، پۆلا زری،
برجێ دژمن نۆلی کاخاز بەر گورزێ مه تم پزرین.
کورد ئیڤانێ، کورد زاکارێ سیمر عەرشا ئانین خارێ،
پەر – باسکێ وی شەوق و وەرشەق کرن تاجێ گول تامارێ
توور، بەیراقێد قرال، شاهێد باباخ و فەش، دەجال و هور
ئانین بەر پیێ گورجستانێ چاوا پێشکێش، رەوا مه دور...
تامار روونشت، ئەرفان دۆرێ بوونه خەملا ناڤ زۆزانێ،
شەراڤا رەش، ئەینی شەڤە، پێل دا نۆلی ئەلەزانێ.
و شێرێ ته کرن خولین وەک چەعڤکانیێ گورجستانێ.
هەلاندن بووز، جەمەدا دل، بەرف، شپووکا زڤستانێ.
یێرێڤان – ١٩٦٦

بەر هێکەلێ ئەمینێ عەڤدال

پێشکێشی شێستسالیا بووینا
ئەمینێ عەڤدال دکم.

هێکەلێ ته ڤا سەکنیه کاو و کوبار وەک سیپان،
و دێمێ ته ئیشق دده نۆلی رۆژا ناڤ عەزمان،
تو دنهێری دەورانێ دوور، کو تێن پەی هەڤ ب قەینتەر،
کو یەک زێره، خێر و بێره، یەک ژی رەشه نۆلی مەر،
ب گلێ ساخ، روحێ قورساخ، ب چەعڤێ خوه باتنی،
کوردستانا سەربەست، ئازا، کوردێ ئەفات دڤینی،
کو ئازایی دەستێ واندا بوویه بەیراق و شەمدان،

و تو دچی مجلیسێ وان چاوا خوەیی و خودان،
و دگەری کوردستانێ، ئۆجاخا کورد ئەشق و دل،
و ناڤێ تە سەر زارێ نوهـ شیرن دکە خولە – خول،
و ل دەوسا ڤی شێست سالی، شێست بهارێ لاپە کورت
دەورانێ بێن هەزار – هەزار تەڤ بهارێ دلێ کورد...
خەملێ تەزە ئەوێ راخن ل سەر قەبرا تە کبیر،
وێ بن رەخت، بن کەمبەر ل هێکەلێ تەی نەدیر...
یێرێڤان – ١٩٦٦

وەرنە مێڤان

چەم و کانیێ مە شیرن، شەربەتن،
گۆلێ مە زیڤین تژی قاز، بەتن...
چییایێ مە کبیر ستوونن بن عەرش،
لێ هول – سۆسۆنن هەر بوهوست و فەرش،
زەلالە عەزمان وەک کانیێ ئاڤسار،
تەیرکێ بوهوشتێ تم لێ تێنە خار...
و رۆژا زێرین ب تلی، پێچییا
دهەرشینە بەرفا سەرێ چییا...
شیرن گوڤینە بلوورا شڤین،
سەدا وێ هەر جییا موحبەتە، ئەڤین.
ژ وێ ئەڤینێ ئەزم تم سەرخوەش،
ژ وێ ئەڤینێ بەختێ من تم گەش.
ژ وێ ئەڤینێ ڤەدبن گول – سۆسن،
ژ وێ ئەڤینێ بلبلە بەسن...
شیرنە، عەزیز – ئەلەگەزا من،

کوبار، بەختەوار، گولگەڤەزا من.
ئۆ، وەرن، وەرن... وەرنە ڤر مێڤان،
دۆست و برێ من، چارهلقێ جهان!
هۆرینە، پەری ڤر قیز و زەری،
ژ دیندارا وان دل سەودەسەری...
ئەرفان، جندینە ڤر لاوێ کوردا،
زۆر و مێرخاسن ڤر بەرێ بەردا...
هەر کالکی زەمین ڤر پێخەمبەرە،
گلیێ وان شیرەت، سینەمدەفتەرە...
ئۆ، وەرن، وەرن... وەرن ڤر مێڤان.
دۆست و برێ من، چارهلقێ جهان!...
شەراڤ دکشە ڤر مینا چەما،
مەرڤ بیر دکە ڤر دەرد و خەما،
تەڤ قەلیا سێلێ، نانێ پنپۆخی،
تلی – پێچیێ خوە تێ پێرا بخوی...
ئۆ، وەرن، وەرن... وەرنە ڤر مێڤان،
دۆست و برێ من، چارقولبێ جهان...

لێنینگراد – ١٩٦٧

ل مالا تەزە

ب دەف – زورنە، ئەشق و شایی،
ڤەکم دەرێ تە ئاڤایی،
برا ببی برجا کبیر،
خوە تە بگرن ئێل و عەشیر.
دەوات تێدا تێکن رنگین،

کلام تێدا تێکن زنگین.
کلاما من نوه نڤیسی
شەوقێ ددە قولچێ تەیسی،
و تەڤ – ئیشق هوندور دەرێ،
ژۆر برژە ژ پەنجەرێ،
بووزا دلا بهەلینە،
لێ حوب – ئەشقێ بکەلینە
ماشۆق زەریا خوە بڤینە،
زەری ژێرا عەمر بینە...
شەوق و نوورا دلێ بەنگی
ڤەکە گولێ نوهە رەنگی،
عەمر بدە مالێ تەزە،
و ئەشق واندا تم ببەزە...
ئەشق تژیبە هەموو مالا،
ئەو ژ ئەشقێ ببن لالا...
و نەڤین دێ و دەرگووش،
تەلی – تەنگیا، دەرد و خوشووش.
وان حەمێزکن تەنێ بهار،
عەزمانێ سووت و تەڤا نار...

یێریڤان ١٩٦٦

سبا گوند

ل سەرێ چیا تەعری هەلیا بوو منا،
عەرش نتری ب رەنگێ سۆر و هنا،
خێلیا گەڤەز برقی ژ رۆژهلات،

شەڤێ هلدا داو و دەلنگ، رەش خەلات،
وێ فزراند، بەرب رۆئاڤا چوو، بەزی،
دیکا هەڤرا ب دەنگێ زیز کر گازی.
مژێ کاڤران کۆچ و بار کر، تەرتلی،
شەمدانێ زێر خەمل ل وان بەتلی.
و رادیۆیێ کوبار – کوبار خەبەردا،
سەدا وێ زیز زنگین کرە چەعل – نەردا،
فوورە – فوورا تراکتۆرا بەستا هات،
دەست – پیێ واندا عەرد قەلشی و نڤات.
تەیرادا ئەشق شیرن کرن ساز، کلام،
پەنجێ زێرین داکەتن سەر چیایێ ئام،
مینا سیارا ب گەف دانە پەی شەڤێ،
بووک، کەڤانی جی قولۆز بوون ژ خەوێ،
دانە ئەلبا، ب لەزۆبەز چوون تەولێ،
چێلەک دۆتن و ئاژۆتن تەڤ شەولێ...
و بوو رەڤین، بوو تەقینا دەر – باجیا،
بوو ئۆرینی، بوو هۆپە – هۆپ ل هەر جیا.
کولینا هات بینا شیرێ باتنی،
و بەر دەریا کووچکا کرە ئەوتینی...
چۆماخ سەر مل مینا گورزێ رۆستەم زال،
گاڤان ناڤ گوند، کرە گازی بوو تەلال...
و کەرێ پێز پێشییا مژێ خوە دا چیێ،
نێریێ کەڤەر ب خیلە – خیل دا پێشیێ...
شڤان کوبار وێ سەکنیە سەر زنێر،
تێ گوڤینا بلوورا وی سور و سێر.

کال – پیر دا بەرێ خوە دان شەمس و فەرخ،
کو خوون نەبە هەتا پۆزێ کار و بەرخ...
کەس نەڤینە شەر و دەوا خەلایێ،
تم دنێبە کەسکەسۆرا ئەشق – شایێ...
قەلفێ پالا گوند دەرکەتن ئەشق – کوبار،
رەشیان دەشتێ، مێرگ و چیمان، بەست، بەیار.
قیز و خۆرتا دا تەبیەتێ رەوش و بەنگ،
چۆل و بەستا وەرگرت خەملا هەزار رەنگ.
هەزار کلام زیل خولخولین ناڤ هەوێ،
و هشیار بوون گول، منمنیک ژ خەوێ.
کۆمێ زارا ژیر دەرکەتن مێرگ، بەستا،
گول، منمنیک ژ دەستێ وان تێر وەستیان.
گوندێ کوردا سەر دەستیێ چیێ بیە هێلین،
مقامێ وی سەدا کانییا و خولین.
دوییێ تەندوورا رابوو سەر گوند بوو خێلی،
ئەشق و موبەت ڤر هەڤ بوونە بەردێلی...
کەڤانیێ ژیر دان سرسووما هنگ و کل
و داکرن، روونێ قیچک قەرەفل.
شکەڤ ئانین، گرک کرن سەر سفرێ،
لۆشێ کەڤەر پێرا ژەندنە تەندووری،
دان ئالیکی رەفک، هەستیف، کردنەک،
لۆشێ کەڤەر شکەڤێ بوو بمبارەک...
کلێ رووندا لۆش بوون هەڤریشک، چمرین،
تاسێ هەڤریشک بن دەستادا زڤرین.
و بینا نان دەر – کولەکێرا ئاڤیت دەر،

تێربوون روحبەر، تێر بوون هەتا دار و بەر...
خویدان هاتە ژێر کەڤانیا ب زیپک،
سوورەت سۆر بوون، مینا گولێ سەر گوپک.
کەڤانیا شاند لۆش و قاتخ بۆی پالا،
و بشکووری سڤک مەشیان دەشت، چۆلا،
سۆر – زەرکرن ل سینۆرێ مێرگ، زەڤیا،
شوخولین وەک کەسکەسۆرێ پەی تەڤیا...
کێلەندییێ خوە پالا هیشتن دەڤ لەسێ
و روونشتن، کەتن سۆبەت و قسێ.
بەر تەڤا زێر، دێم، سوورەتێ وان قاریا،
تۆ، قاتخێ میا ب ئەشق دانە بەر پەریا...
پالا خوە دان پارتێ زێرین، پلوورا،
زل برقین مینانی دور – بالوورا.
عەزمانێ سووت سەر پالارا بوو کۆن – چیت،
سەرێ هۆنا قاریتکا کر ویتە – ویت...

لێنینگراد – ١٩٦٧

بوو مزگینی

ئەز شاییرێ دنێ – ئالەم،
ئەڤینداریێ عەرش – عەردا،
دلێ من ب سال و قەلەم
ئالەمێرا خەبەردا...

و دنیایێ بوو مزگینی،
چەعڤرۆنایی دانە هەڤ،
کو ئالەمێ بووم خوەزگینی

ب ساز – کلام، حوب و تەڤ...

لینینگراد – ١٩٦٧

ئەز شامە

من گۆ: "ئەزێ کال بووم"، –
و دەم ل من کەنیا
وەکی هەیشتێ سال بووم،
بەخت من هاتە مەنیا
من ئاپ – ئارڤان هێرا
و رێچ کر بەرف بێرا،
زڤستانا سەقەم
نادە مەجال ئو چەم.
رۆ ل بن عەورێ رەش،
قولبیە عەمرێ گەش...
تونە تالاش، منەت،
من دنیا کر جنەت،
لێ کر خەملا تەزە،
ئەز شامە، شا عەسە...

یێرێڤان – ١٩٦٥

مسلەتا عەرد و عەزمین

عەزمین گۆت: "ئەز زایارەتم،
ترس و ساو، توجارەتم،
کانا نوور و ئاگرم
بێ هەڤال و هۆگرم..."

عەردێ گۆ: "بەرەکەتم،
ب ئیسان هەرەکەتم،
خوەیێ جۆتێ نەخشامە،
مرن – ژییانێ شامە..."

عەزمین گۆ: "نەمریمە،
لەما نەتەمریمە.
ئەز ب سێر و ب سورم،
زەمانارا بوهورم".

عەردێ گۆ: "وەکە دورم
دلێ تەدا دزڤرم.
ئەزێ عەڤدێ خوە قالکم،
سێر – سورێ تە بەتالکم".

عەزمین گۆ: "مالخراڤۆ،
ئەو چ گلی و جاڤۆ؟
پرن سور و سێرێ من
وەکە رۆژ، ستێرێ من".

عەردێ گۆ: "مالمیراتۆ،
بایێ من ل تە هاتۆ،
منێ ڤەکر دلێ تە،
قەلاشت پەردە، جلێ تە".

عەزمین گۆ: "بانێ تەمە،
نوور و شەمدانێ تەمە،

ئەز خولق و سازی تەمە،
دۆست و خێرخازی تەمە...".

عەردێ گۆ: "ئەز ب کەملم،
سال چار جارا دخەملم،
خەملێ ناز و نەمەتم،
هەر تشتی کریامەتم".

عەزمین گۆ: "تەڤ ئاوزم،
شبهێ خزنا پر خاسم،
مەزنم، بێ قەیاسم،
ئەز خوەخا خوە نەناسم...".

عەردێ گۆ: "دوومان، مژم،
بەرا ئاقل و هشم،
ئەولیا سورا ڤەدکم،
دەولا بەرا خوە دکم...".

عەزمین گۆ: "بێسەر – بنم،
وارێ بکر، باتنم،
بێ هودوود و کەنارم،
ب خەفم، نە دیهارم...".

عەردێ گۆ: "ئەز دەنگزم،
هەموو سورا دهەسم،
تەنێ ئەزێ تە بەسکم،
سەر – بنێ تە مەقەسکم".

عەزمین گۆ: "ئێک من تیشکە،
ئەوێ تە ژی باتمیشکە،
ژ تە وێ کۆچ و بارکە،
وارێ منی نوھ کارکە...".

عەردێ گۆ: "عەرشێ کبیر،
تو ڤێ یەکێ نەکە بیر:
ھەر تشت مرن ل تێیە،
مرن خوەرا ئەو دێیە...".

تبلیسی – ١٩٦٦

خەونا من

زمانێ کوردی

ب سێر و سورە،
جەواهر دورە
زمانێ کوردی...

ب خەمل، رەوشە،
شیرن و خوەشە
زمانێ کوردی...

ب نەخش – ئاوازە،
لەتیف و نازە
زمانێ کوردی...

گەوگەوا چیانە،
کوبرا تەیرانە
زمانێ کوردی...

قەزەل، هلبەستە،
شەمدانا دەستە
زمانێ کوردی...

بەیتا فەقییە،
سەوتا خانییە
زمانێ کوردی...

شووریّ بارزانه،
نوورا عەرشانه
زمانیّ کوردی...

مەرتالا مەیه،
دەست پیّشمیّرگەیه
زمانیّ کوردی...

تلبیس – ١٩٦٧

***

وەک زاریّ خوه ئەم خولخولین،
تو قورنادا نەمرن،
وەک چیاییّ خوه ئەم گولگولین،
تۆفانا ئەم نەبرن...

گەلەک دژمن کۆکڤا قەلیان،
ئەو بوونە ئاخ و تۆپراخ،
بەر برووسکا ئەم نەهەلیان،
ئەم شینن وەک میّشە، باخ...

هیّ کوردستان بیّ تاج، دەولەت،
لیّ ئەم هەنە و دژین...
و دەنگیّ مە زۆر و قەوات
دەورانا تیّ ب گوژین...

وەک زاریّ خوه ئەم خولخولین،
تو قورنادا نەمرن...

وەک چیایێ خوە ئەم گولگولین،
تۆفانا ئەم نەبرن...

لێنینگراد – ١٩٦٦

دێ

ئەڤ بەرێ بێ بن، ئۆکیانێ بێ هەد
هێسرن، هێسر، هێسرێ چەعڤێ دێ،
کو ئەوێ شەڤ – رۆژ رێتیە بۆی ئەولەد،
خەو لێ هەرمی، چەعڤ لێ قەرمی ریا دوور، قوربەتێ...

و فووره – فوورن ئەڤ بەرێ بێ بن،
و قووره – قوورن ئۆکیانێ بێ سەر...
ل پاشلا وەعدە – دەورێ بێ دامن
داییک گریایە ب دەرد و کەسەر...

ئەو ستەیرێ دوور شەوات، ئالاڤ، نوور
کەسەرن، کەسەر، کەسەرێ وێ دێ...
عەزمان قول کرن وان مینانی شوور،
پزراند پەردا سەر چەعڤێ خودێ...

دەنگێ برووسکێ ناڤ عەرش و عەورا
قوورینن قوورین، قوورینێ وێ دێ،
هلکشیانە عەرش، زەمان و دەورا
و جارەکە دن سەر دنێدا تێن...

هەر کەسەرەکێرا دێ کخ کریە خوون،
ژ وێ خوونا رەش، ب جەگەر – جەگەر

ئەڤ چیا و بانیێ دنێ پەیدا بوون،
سەکنین مەلوول و تم لال و کەر...

ئەو شەڤێ تەعری، تەعریستان و بلق
ل بنێ بەریا پاییزا دەرەنگ
ژ رەشا سەرێ داییکێ بوون خولق،
تەڤ دل – دینێ وێ کرن شەر و جەنگ...

چ ئێرێ هەبیە ئەولەد ل دنێ،
قەید – زنجیرکری ب دەستێ نەمام،
یانێ دیهارێ قەبر و مرنێ،
دێڤا عەیان بیە ب دلێ وێ ئام...

برا ئید نەرێژ دێ هێسرێ خوون، شۆر،
جەلات دەرنەخن شوورا ژ کالین،
تونەبە گری، شین و پۆرە – پۆر،
دێ توجار نەگری و نەکە نالین.

برا تونەبن دنێ شەر و دەو،
وێ خێلی نەکن عەورێ مرنێ،
دلێ دێ ببە تم عەرشێ ب تەڤ،
و دەف – دەواتبن تم رەوشا دنێ...

تلبیس– ١٩٦٧

فەقیێ تەیرا

شاییر گرتن برنە هەبسێ، کو تو جارا نەسترێ،
کو تو جارا لێڤێ تبەرک دیهار نەکن تو سورێ،

کو تو جارا بەرا حوبێ دلێ عەرشدا پێلنەدە،
کو دلێ عەرش، کو رۆژا گەش، ڤێسن هەتا – هەتایێ...
ژێ ستەندن قەلەم، دەڤتەر، شکێناندن ساز – تەمبوور،
چاوا دەستێ جەلاتی خوون زمێن ببرە ل شاروور...
گەلۆ چ بەر، چ ئۆکیانێ ئاگرێ حوبێ ڤێسینە،
گەلۆ چ شوور، چ خەنجەرێ حوبێ ژ دل دەرینە،
گەلۆ چ قەید و چ چیدار، و چ زنجیر، پەنەتە
سەوتا شاییر، کلاما وی وێ تم بەندکە، بەرنەدە؟...

یێرێڤان – ١٩٦٠

ئاحمەدێ خانی

شاییرم ئەز، دەستێ مندا ساز و تەمبوور،
کلاما نوھ سەر زارێ من، بوومە شاروور...
و دلێ من عەرشێ عەزمان بێ هەد، هودوود،
ئەز هاتمە پارناسێ کورد – چیایێ مە جوود.
تاج ل سێری، ل سەر تەختێ خوە شاییری
ئاحمەد خانی حوب و شەوات، دلێ هەیری
مێزە دکر راست و بەستێ کوردستانێ،
و ژ دەردێ وی پۆر بەرفا زڤستانێ.

لێنینگراد – ١٩٦٤

ئەز دچمە مەکتەبێ

مینا گولا باهارێ،
قالچیچەکا ئادارێ،
منمنیکا رۆژانا،
ستەیرێ عەرش – عەزمانا، –

ئەڤێ سبا عەزیز، خوەش،
بەنگزێ مەیی شا و گەش، –
مە زارێ کورد – کور و قیز،
خەملاندیە ئەڤ پاییز.

و دەنگێ مە نۆلی ساز،
شیرن – شیرن و هەواس
دکە زنگین، خولە – خول،
دکەڤە گوند، چیا و چل.

قەلفە – قەلفە، رەف ب رەف
و ب زورنە و ب دەف،
ب گول – سۆسن، ب رهان،
مەشا هوور – هوور و سبهان.

یێرێڤان – ١٩٦٨

کلاما چڤیکا زڤستانێ

ئاداری بێ، باهارێ بێ،
وێ بێن رۆژێد عەزمانچیک،
رۆژ بکەنە وێ ئەشق، حوبێ
داخە پەنجێ زێرکلچیک...

کو تونەبم ئەز ل دنێ
من خەم نینە و تالاش،
دنێ ب گول ببە خنێ
و بەختێ خوە بمین شاش...

تلبیس – ١٩٦٥

جابا مێرکیمی

سلتان هەمید گۆتە کورمانج:
– من ستاندیە وە تەخت و تاج،
هوون هشتنە بێخوەی – خودان،
بێ دەولەت، بێ ئەخلییار و باج.

کورمانج گۆ: "ئەم هەتا ساخن،
بەر سلتانا قە داناخون،
ئەمێ رۆکێ عەسە رابن،
سەر کەلێ تە وەتەن راخن..."

تلبیس – ١٩٦٦

چەعڤ ل رۆژا خوەش

ئاگر – شەواتێ رابوو هەواتێ ب زۆر قەواتێ،
کەتە گۆڤەندێ، وەلات کر بەندێ، برووسکێ ژەندێ...
نەلیا کوردستان، باخ، گولستان بوون عەرد، قوومستان،
چەمێ هور و گور، کانیێ برقە دور، زیڤ گول و بوهور
ژ دەردا کۆر بوون، ژ خوونێ سۆر بوون، پێدا بوونە خوون...
وەک قال و قرشا، ستەیرێ عەرشا سەر بەرفێ، کورشا
جنیازێ کوردا مان چەعل و کۆرتا، ل چیا و نەردا.
نەلیان دار و بەر، دایکێد دلخەدەر، قیز – بووکێ سۆر – زەر.

وەلات ئاخ و واخ، کوردا دل ب داخ، ژ مالێ قاچاخ...
کوردستان نەخوەش، شین – مشۆت و رەش چەعڤ ل رۆژا
خوەش...

تلبیس – ١٩٦٨

دقورچمن گولێ ته

ئاخ، کوردستان، کوردستان،
ل ته دەردن، زڤستان.
دل ته بوویه کێلا خوون،
ئەولەدێ ته قەید، باسخوون...

ل سەرێ ریا و دربا،
خورێ عەردێ و تربا...
ل ناڤا شەر و جەنگێ...
بەر برووسک و مێرگ، چەنگێ...

ئاخ، کوردستان، کوردستان،
ل ته تەعریه، تەعریساتن،
ژ دەست دەرد و کولێ ته
دقورچمن گولێ ته...

لێنینگراد – ١٩٦٧

کوردستان دشەوته

شەره، شەره لەلێ جان،
دشەوته کوردستان...
ژ ناڤ مژا بارووتێ
دەنگێ شین و گری تێ...

نالینا کال، تفالا،
تێ ژ چیا و نەوالا...
ڤیژینا ڤیز داییکا
کەتیه مێشێ واویکا...

قوورينا شێر، ئەفاتا
مينانی شوور و بالتا
و زلفەقار و خەنجەر
قوتكر دژمن دل – جەگەر...

شەرە، شەرە، لەلێ جان!
دشەوتە كوردستان...
ژ ناڤ مژا باروتێ
دەنگێ شين و گری تێ...

يێريڤان – ١٩٦٥

لووری – لووری

لووری – لووری، دايكا تە دەستدەرگووشە،
لووری – لووری، دلێ وێ كول، خوشووشە...
لووری – لووری، دەرد و كولێ من بەرن،
لووری – لووری، كەنگێ شێرێ ڤەگەرن...
لووری – لووری، كال – باڤێ تە چوونە شێر،
لووری – لووری، ئەو شەر دكن مينا شێر...
لووری – لووری، من تەرا ئەو چار، گومان،
لووری – لووری، مە باگەرە، زڤستان،
لووری – لووری، ل مە بوويە مژ – دوومان،
لووری – لووری، خوونێ سۆر كر كوردستان...
لووری – لووری، دمرن خۆرتێ دەستهنا،
لووری – لووری، زلف ژێكرن قيز، ژنا،
لووری – لووری، دانە چەكا قيز – بووكا،

لووری – لووری، شەر دکن گاز، گێدووکا.
لووری – لووری، زوو مەزنبە، کورێ من،
لووری – لووری، هلدە تو شەشخانا کن،
لووری – لووری، دژمن بگرە رێ دربا،
لووری – لووری، سەرێ داییکێ قوربا،
لووری – لووری، لێخە دژمن راقەتین،
لووری – لووری، پاشێ بینا خوە بستین،
لووری – لووری، کو ئاڤابە کوردستان،
لووری – لووری،کو گول بدن باخ – بۆستان.
لووری – لووری، توێ بکی را – تڤدیر،
لووری – لووری، بەلکێ دەردا بکم بیر.

لێنینگراد – ١٩٦٧

کلاما پێشمەرگا

رابن، رابن، برانۆ!...
رابن ب شوور و مەرتال،
رابن، رابن، برانۆ،
شێر، ئەفاتێ مالا زال!

کوردستانێ هەوارە...
خوون دکشە مینا چەم،
کوردستانێ هەوارە!
مە دل دەردە، کول و خەم...

هەتا کەنگێ ها هلشن
هەرگاڤ ل مە مال، ئۆجاخ...

و دژمن مه بکوژن،
و ئەم بمرن دلێ داخ...

هەرکێ بمری ڤێ دەمێ،
بێیی کوشتن ناڤا شێر،
نەکە، نەکە تو خەمێ،
بۆی کێرێیە بەرخێ نێر...

ب خوونا شێر، پێشمەرگا
وەلات ئیرۆ ئەم بشۆن،
ب تۆپ تڤنگ، ب زەرگا
دژمن قرکن و باژۆن...

و کلامێ شێخ مەحموود،
و کلامێ ئێزدانشیر
بسترێن ئیرۆ هەیتەهووت،
بێژن دەنگێ زۆر کبیر...

ل مە تونە ترس و ساو،
ل مە تونە پاشدا رەڤ،
ترسێ هلدا دێل و داو
قەواتا مە تۆپ – بەرەڤ...

ئیرۆ ناڤ و دەنگێ مە
گرمینە ل دنیایێ!
دژمن دیتیە رەنگێ مە،
پۆچا وی پێرا نایێ.

لێخن، لێخن، برانۆ!...
لێخن ب تۆپ و تڤنگ!...
لێخن، لێخن، برانۆ!
هوونن ئیرۆ شێر، پلنگ!...

لێنینگراد – ١٩٦٧

جەژنا نەڤرۆز

ل ڤێ جەژنا عەزیز نەڤرۆز
کاو – کوبارى قۆتکن کۆلۆز،
دل بکن شەمدان، ڤێخن
ساز و تەمبوور ب ئەشق لێخن...
بکن شایی، بگرن گۆڤەند،
دژمنارا کورد نایێ بەند...
ئالەم دنیا پێدا دزان،
تەڤا کوردە ئەفات بارزان،
بۆى ئازایێ بیە پێشمێرگە،
وى ل راستیێ ڤەکر دەرگە.
شەییدێ مە رۆژا نەڤرۆز
حەمێز کرنە ئازایا رۆژ.
ستەیرا بەخت، ئاخ، نە گەشە،
کوردستانە هەزنیە رەشە...

لێنینگراد – ١٩٦٤

بۆی ئازایا کوردستانێ

ئەزێ رابم، رابم ئیرۆ وەک کورد رۆستەم و زەر زال،
دەستا ڤەرووم دارێ سپنگ چاوا گیها، قرش و قال،
چەنگا خوەدا بکم خوەلی چیا و قەیا، زانگ – زنار،
چاوا بەراش دەڤێ خوەدا کو دەن دجوون، دکن ئار.
بەر – ئۆکێئانێ ڤێ دنیایێ هووفکم مینا لەوەند، هووت،
عەزمانێ سووت ژۆردا بینم – خوەرا بکم لبس، قاپووت.
هیڤ و رۆیێ بکم نیشان ل سینگێ خوەی فرە عەرش،
دۆر زنجیرێ پێڤر – ستەیرا ئوستیێ خوەدا بکم فەرش...
برق – برووسکێ دەڤێ عەورا – لێ بکشینم، بکم شوور،
بایێ سامێ بگرم – گەمکم... بکم ئەشقەرێ خوەی نوور،
عەور بپەکن ژ فنجێ وی، تێکە نۆرین، فوورە – فوور،
و بۆبەلیسک ژ بەر پیێ وی تێکن شیرقین، قوورە – قوور،
وەک ئاگرێ عەرد و عەزمان، وەک ئاگرێ فەلەک – فەرخ
دۆر مووسلێ، کوردستانێ تەزە ئەزێ بدم چەرخ...
تیرێ خوەیە دارسپنگی، رما خوەیە عەرشڤەرۆژ،
شوورێ خوەیی برووسبرقی، گورزێ خوەیی دنیا دۆژ،
وەک تەیرۆکێ میلیۆن سالا ب شپووک و کەڤری،
ببارینم ئەزێ ئیرۆ تەڤ هێرسا خوە ئاگری...
ل نەیارێ کوردستانێ جەندەک سەری وێ قوتبە،
پرتیێ وییی لاپی بچووک کەڤرێ سەلڤا مەتبە...
ب هیڤ، رۆژا سینگ خوە نیشان ئەزێ بارزان خەلاتکم،
قاپووتێ خوە هکیات – عەرشی بن پیێ بارزاندا قاتکم،
خەملا خوەیە نوور ستەیری ئوستیێ خوەدا بینم خار،

تێکم رەوشا ئەفات بارزان تاجێ مەیی نوور بهار...
کەسکەسۆرێ پەنگ و پرەنگ بهوونم هەیر و مەتەل.

لێنینگراد – ١٩٦٦

خەونا من

ڤێ خەونێدا ئەزێ چوومە کوردستانا نوهـ، بکر،
هەچار قولبا ڤێکەتنە شەمدانێ بەخت و ئاگر...
ڤێ خەونێدا کوردستانێ نە مژ هەیە، نە دوومان،
ڤێ خەونێدا چاوا مزگێن برق ڤەددن عەرد، عەزمان،
ڤێ خەونێدا ئەشق مزگینە... کوردستان وێ ئازابیە...
بەر چەعڤێ من عەزمان تژی رەفێ قولنگ – قازانە.
رۆژا کبیر ب ئەشق و شا کوردستانێ دشخولە،
و دۆرا وێ کەسکەسۆرە، هەزار ئاواز و گولە...
تەزە بیە یەک نانێ مەیی کال و باڤا هەزار کەر،
ملەتێ من هەزار قەبیل ڤانێ تەزە وێ تێ سەر.
دەف و زورنە وێ گرمینە... وێ قووژینە و دەوات...
شەییدێ مە تەڤ رابوونە، قسە دکن ئەشق، هێبەت...
برینێ وان بوونە نیشان، شەمدانن ل پێسیرێ،
بەژنا وانە بلند، تالیان وەک منارێ جزیرێ...
کەری – سووریا ڤانێ تینن، شەرژێ دکن بەر پیێ وان...
رەختێ گولا ڤانە تینن، و داڤێنە ئوستیێ وان...
خەریبێ مە تێن – دکشن مینا فەرات و مووراد،
عەمر تینن، ئەشقێ تینن بۆی ئۆجاخێ بەر میرات...
و کەنێ وان مینا برووسک ل دەواتێ شیرقینە،
دەسا برقێ گول، سۆسنا ل گۆڤەندێ ژۆر تینە...

چ شیرنە ئەڤ لەوژا نوھ...چ شیرنە دەنگێ سێز!
ئەرفان، عەگیت مینانی چیا بندا بوونە چیت و رێز...
ڤا مەیدانێ وێ جریدن سیارێ کهێل – مەنەکیا،
سەر هەڤرا تێن، بەر هەڤرا تێن مینا عەورێ بەلەکیا...
رەخت و رشمە سینگێ هەسپا دتەییسن وەک ستەیر،
پار ڤەدکن هەسپ عەرش – ئەسمان مینا سیمر، مینا تەیر.
بۆرێ باتن، بەری سۆسک، رەخشێ بەلەک و ئەشقەر
هیرە هیرن عەرد و فەلەک، عەزمان کرن هەزار کەر...
گوررزێ برقێ، سمێ ئوسر فوورە – فوورن، تێنە خار،
ژۆر درێژن، ژێر درێژن سەر سینگێ چیا، بەست، بەیار...
سیارێ هەسپا مینا ئەژدا، مینا دێوا، مەلەکا
بێ گەم – دزگێن چەرخێ ددن تەڤەکێ عەرش – فەلەکا،
سەر کوتانە ناڤ دێل، بژیا، دهەژینن چەپلا،
مینا برووسک عەور بێ خارێ و برق ڤەدە سەر گولا...
تۆز و دوومان توووند رادبە مینا هولما دڤێ زیا،
هلدکشە، حەمێز دکە بەر بەدەنێ بانی – چیا
و دکەڤە گەبۆز – گەلیا تەڤی ئەشق و شایا دل،
ژ کەڤر ژی دهەلینە هەموو خیال – خەمێ کول...
بووکا تەزە ل بەر پەردێ بیرکریە شەرم و عەدەت،
خێلی دێستدا دهەژینە، دڤێ: "هانە دەف – دەوات"
زاڤێ تەزە چوویە سیپانێ پەی خەجا زەر و سیابەند.
دڤێ: – وەرن!... دەواتا وە کوردستانێ گرت گۆڤەند!...
دڤێ، – وەرن!... ئەوان مریە...بیە دەواتا مەم و زین...
بەخت و مراز ناقورچمن ئیدی تەرجان و هێشین...
کێ قورچمیە بەخت و مراز، جانی ل کێ بوویە رەش،

دەواتا وان وێ دگەرە تەڤی بەختێ مەیی گەش –
دڤێ: – وەرن! ئیدی تو مەم ناچن خەریب – قوربەتیێ...
ئیدی قیز – بووک و زەری – ئەیش نابین دەرد، بەدبەختیێ... –
دڤێ: – وەرن! شێن ئاڤا بیە دمدما مە کەلەفە! ...
هێز، قەواتا خانێ چەنگزێر مینا ستێرا زەعفە!... –
دڤێ، – وەرن، لەیل و مەجلووم ڤەگەریان ژ عەزمانا،
وان بیر کریە زولما عەڤدا، دەرد و کولێ زەمانا...
دۆتا گورجا، ئەڤین سەنان رابوونە ژ کبیرێ،
مینا هەزار ئەڤین و رۆ ددن شەوق و نەدیرێ،
خال و خارزی پەڤکەتنە... ئەمەر ئاغا وێ مریە! ...
وەردەکا دێ ژ شابوونا چەعڤا هێسر و گریە...
سەرگۆڤەندیێ نادە کەسی ب ئەشقا دل دلیزە،
– خرپانیکی، – دڤێ – لێخن! ئەڤ دەوات زەعف عەزیزە.
هەر هەڤت کورێ هەسێ دوودێ ل گۆڤەندێ بوونە چیا،
ئۆرتا واندا کەر و کولک وێ دخوێنن مینا زیا،
دەنگبێژ عەڤدال و جزرایی تەزە دنیا رۆن دیتیە،
و ئاڤا رەش، میرات کۆربوون سەر چەعڤێ وان هلاتیە...
کۆلۆزێ خوە قۆت کرنە، وان کاکە – کاک، قیرینە،
شاروور – بلبل بەر کەر بوونە و دەنگێ خوە برینە...
دەنگێ حەسەن، دەنگێ عەڤدال قووژینا چار – چارنکال،
خێر مزگینە ئیرۆ کەتیە کوردستانێ – مالا زال...
ئاحمەد خانی، عەلیێ هەریری و جزیری و فەقی
ل سیپانێ مێزە دکن ڤێ جەژن – عەیدا مە هەقی...
و چەعڤێ وان ئیشق ددن مینا رۆژێ نوه، نەدیر،
ئەبێ وانا ل ناملێ مینا مژا چیایە چیل،

سەرێ وانا کۆلۆز و پێچ مینا سەرێ ئیگرداخ،
روو – گولیێ وان نوور، ئاوازی مینا گولێ ناڤا باخ...
و دیوانێ وان بهوشتی مینا عەرشێ ب ستەیر،
تەمام ئەڤین، تەمام زانین، تێدا هەزار سور و مەیر...
و هلدانە تەمبوورێ خوە بکر باتن، لال و دور،
هەزار کلام، هەزار مقام تەمبوورێ تێن هور و گور...
و کوبرا وان شیرن و خوەش دەلالتر ژ یا هۆریا،
هەرچار قولبێ کوردستانێ کرە لیلین و فریا...
– شکر رەبی! شکر خودێ! شکر تە عەرد و عەزمان!
ل کورد ڤەبوون قەید و چیدار، ل کورد ڤەبوون زار – زمان.
جان!...ئاگرێ ئۆجاخا کورد شەمال ددە وەک رۆیێ!
دژمنێ مە دەور و زەمان ب دەستێ مە هات رایێ...
بەیراقا مە کەڤن و تەزە بلندن دەست شێرادا،
کو سۆر بوونە، نترینە خوونا ئەفات مێرادا...
چار – چارنکال سۆر کرنە شیرن، عەزیز کوردستان،
خەمل دانێ، عەمر دانێ، کرنە کاو گولستان...
و قەنج بوونە، روو کەتنە هەر برینێد مەیە رەش،
قیز و خۆرتێ کوردستانێ حوبێ بوونە مەست، سەرخوەش.
تونە ئیدی کین، بێدادی، قەتل و خوون، ئرنووسی:
مە کوشتنە مەر و دووپشک، هەموو گندر و کووسی...
مە قرکرن گورێ خاین، هەموو ئەوان و رووڤی،
بەست و بەیار کوبار مەشین کارێ خەزال، گاکووڤی...
و چەمێ مە و کانیێ مە بوونە شەربەت دکشن،
ژ کەنارا دەرکەتنە، سوورتێ چیادا درژن...
میلیۆن رۆژی نەدیر دایە تەڤی گولێ میلیۆن رەنگ،

شووتک – شراڤ کوردستانێ خوه بەردایە شۆخ و شەنگ.
دبستانا وێ قبینە، زار دخوونن مینا کەو،
سەر زارێ وان شێر و قەزەل دوخولخولن مینا جەو.
ئولم و زانین پەرواز ددن، مەرا بوونە بەخت، فەلەک،
کوردستانا مە نتریە بوویە برجا نەخش، بەلەک.
هەیری دیوان و کتێبا خەو تەقسیە قیز – خۆرتا...
ل زانینێ دۆست و یارن، دژمن بۆی کین، فۆرتا...
زانستگەهێ زانینا نوور ل باژارا بوون فەنەر،
هەر نەزانی و هەر تەری منا بوون بێ بەرات – سەر.
چیایێ کبیر بوونە ستوون بن بەختێ مە و عەرشا،
چەنگ و مرن کەتنە دل قەفزنارا و قەلشا،
ب کوباری وێ گوڤینە بلوورا مە دەورانی،
کەری – سووری ل سینگێ چیا بوونە رەختێ مرجانی.
شڤان، گاڤان ئاپنجینە ب چەکێ نوه و رهال،
قەرپال، کولاڤ ئاڤیتنە تەڤ نەخوەشیێ دەرد و هال...
بەرب بێریێ هوور دمەشن ئەشق و کوبار بێریڤان،
مینا رەفێ قاز، قولنگا هەرنە بەریێ و ئاران،
جەرد و تالان هلاتنە مینا مژ و دوومانێ،
کەدا هەلال بوویە رکن ل خەبات و گومانێ...
شوور و خەنجەر، تڤنگ، قرمە بوونە خەملێ دیوانا،
و ناخوێن کۆخێ بنەرد، دەوسێ برجێ عەزمانا –
لێ نەردەوان هلدکشن هەتا هەزار سەد قاتی،
کال و پیرا سەر گڤینە ب سهەت و تاقەتی...
چۆل و بەستا تراکتۆرا شەڤ و رۆژێ خورمینە،
خوەلیا شەڤە هور پێل ددە مینا بەرا هورمینە.

و تۆخمێ بەخت – ئازایێ ژۆر درژە وەک ستەیر،
خوەلیا داییک حەمێز دکە دلێ شەوات و ب هەیر...
سملێ زێرین بلند دبن بەرب رۆژێ خەون، بوهوشت،
خێر – بەرەکەت کوردستانێ دبە دەنگز و لێمشت،
سێڤێ خەلات هور دشولن شڤێتا لال جەواهر،
کوردستانێ گول ڤەددن هەزار ئەڤین حوب و سور...
چەم و کانی شەڤ و رۆژێ زنگە – زنگن مینا ساز،
خێر و شایی کوردستانێ بوونە رهێل و لباس...
و ئەز کوبار مێزە دکم کوردستانێ هەزار جار،
کوندا دبم و رادمووسم خوەلیا وێیە زیارەت، نار...
ئەز دچمە ناڤ بەرزانا، قەلاچێ وان نوورانی،
تا دبم، سەرقۆت، پێخاس چەکێ وانە باتنی...
و بەختێ من دکە خورین هەڤت تەڤەکێ عەزمانا،
دڤێ: "شاییر، تو گهیشتی مرازێ خوە زەمانا!...
چرا هەمووبەخت – مرازا کوردستانێ ڤێکەتیە،
ملەتێ کورد ئیرۆ تەزە ژ بەر داوا دێ کەتیە!...
ئازایا نوور شەوق ڤەدایە ژ رۆژ – تەڤا شمالێ،
مینا بهار عەمر دایە ئۆجاخا تە – ڤێ مالێ..."

دلێ بەنگی و تەبیەتا رەنگی

حوبا تاج و بازبەند

ئەز تەرانم، هەی قەلەنخور،
قەلەن ببە تە ژەر، ئاگر،
ئەز تەرانم، قەلەندایی،
ل تە رەشبن دەف و شایی...
ب شوور تو دل نایني رایێ،
ب زۆر حوب و ئەڤین نایێ،
هزکوو رۆکی خزنێ زەنگین،
نایی کرین حوب و ئەڤین...
ل حوبکرییا بەنگ بەترەنگە،
دنیا بێ سەر ژێرا تەنگە،
ئەوی ساخ، ساخ ئیدی چەلە...
عەمر مینا ژەرێ تەلە...
ب حوب دنیا شەڤ و تەعریە،
بێ دل و روح، عەڤد و مەرییە...
حزکی شاهبە، حزکی شڤان
ب حوبا دل دبە جوان،
ب حوبا دل بەختەوارە،
دنیا ژێرا مال و وارە،
و دەم ژێرا هولا بینە،

هەرتن خێر و شایێ تینە...
عەمر شیرن نەبەت – قەندە،
حوب ژێرا تاج و بازبەندە...

لێنینگراد – ١٩٦٧

خەملا زەریێ

نۆلی تەڤا عەورا دارێ
شەوق برژە دۆر و بەرێ،
زەریا کوردا خوە فتلی،
شە کر قەشەنگ زلف و گولی.
دا سەرێ خوە کۆفیا لقاڤ،
ل سەر راست کر زێر و دراڤ،
ب تلیێ ناز وەک هەڤرمش
دا ئالیکی قۆتکا توناس،
خوەکر زەبوون و ئەنتەری،
گولی بەردان تیرەمەری،
هێرات کوتا ئەنیا کەڤەر،
گولاڤ رەشاند دێمێ فەنەر،
ل بەر سوورتێ خوەیە تەلەک
سەرێ بسکا کرە خەلەک،
کلچیک کشاند پیستک – بەلگی،
و چەعڤ کلدان ب لەگلەگی.
ئانی گۆرێ نەخش و قوماش،
کرە قیتکێ چیلە قەرقاش.
کۆندەرێ خوە ئال – فرەنگی

سەردا پێکر کاو قەشەنگی.
ڕەختێ زێری هەمەدانی
کوتا سینگێ خوەی مەردانی
وێ کارباریێ شام – حەلەبێ
کرە زەندێ زەر جەلەبێ.
گستیلێ زێر قاش جەواهر
ل سەر تلیێ دەستا رێزکر،
کەمبەر ئانی کوتا پشتێ
بوو سۆسنا ناڤا دەشتێ.
خوە چارشەڤ کر ب بەخدایێ،
هوورک – هوورک مەشیا شایێ.
لێ بەشرین دێم و ڕەشچەعف،
ژۆر – ژێر رژیا ئیشق و تەڤ...

لێنینگراد – ١٩٦٤

روحێ من تەیرە

عەزمان نۆلی چەعڤێ یارێ
کەتیە ناڤا روحێ من
و خشینا بەلگێ دارێ
کلامە بەر گوهێ من...

جەوا زیڤین، کەمبەر شرک
زارینە بەر لنگێ من،
تەڤا زێرین ب هێرس و رک
سۆرکر گولا رەنگێ من...

سەر ملێ من بوونە ستەیر
منمنیکێ بهارێ،
و روحێ من فری تەڤ تەیر
و ژ عەرشا نایێ خارێ...

یێریڤان – ١٩٦٦

***

خوەزی دۆستا من بهاتا،
عەرشێ دلێ من هلاتا،
دەرگێ خێرێ من ڤەبوونا،
بگریاما ئەز شابوونا...

عەورا گرمین دەفێ خستا،
رۆیێ کەسکەسۆر داخستا،
با مژ بکرا، بەلگی ببرا،
چەم و کانیا تەڤ بسترا...

گرانکرا گۆڤەند چل – چیا،
گوللا برووسکێ بتەقیا
عەورا کوبار شاباشکرا،
منرا ب دل دەوات بکرا.

و من عەزمان بکرا فینجان،
ئاج ڤەخارا تەڤا مرجان،
پێ ببووما مەست و سەرخوەش،
هلدا خێلییا دۆستا گولگەش...

چیا چەعڤێ خوە بقورتاندا،
عەورا برووسک داقورتاندا،
بکرا پیرقین چەم و کانیا،
تەبیەتا دێ ئەشق بکەنیا...

یێریڤان – ١٩٦٦

ڤێ موحبەتێ

ئاگر – شەوات ڤێ موحبەتێ ئوسا هورن، ئوسا گورن،
وەک برووسکا دەور و زەمان دەرگێ دلا بەر دفرن.
بەر دهەلن، ئەمان، گدی، بەرف و بووزا ڤێ شمالێ،
بووزا دەورا تەمام هەلیا، نەما پرتیێ بەرفا سالێ...
تەمام خالن، تەمام خەتن سینگ و بەرێ ڤێ ئەڤینێ.
نینا قوران و مسەهبن بە هەج – کابا مەک – مەدینێ.
قاش – قەلەمێ ڤێ ئەڤینێ تونە هوسنێ دنیالکێ،
بەژن و بالا سپنداری نەبیە هەلا ژ خولقێ...
شکلکێشێ ڤێ دنیایێ هێن – زەمانا بێنە سەر هەڤ،
مسەهێد روونێن ب زەمانا و رانەزێن ب رۆژ ئووشەڤ،
ئەمان، گدی... ئەو نکارن توجار لێکن ب قەلەمێ،
هوسن بالا ڤێ ئەڤینێ هەتا ساخن روو ئالەمێ...
شاییر، دەنگبێژ دەور – زەمانا هەرکێ بێن و هەڤ بجڤن،
هەموو زارا و زمانا مینا بلبل ئەو بقڤن،
ئەمان، گدی، بەختێ وەمە، خەبەر – گلیا ئەو ناڤین...
سەر ڤێ کاوێ، ڤێ تیتالێ شێر – قەزەلا هەڤدو بین.

لێنینگراد – ١٩٦٧

تو باوەربە...

دلکنگێ من
نە لەپەکە،
لەپێ کێمتر
لاپ هەڤەکە،
لێ حوبا من
ئۆکیانە، بەر،
عەرشێ بێ سەر،
تۆپا دنێ
کوریکە بەر...
رۆژا کبیر،
شەوق و نەدیر
بەر ئاگرێ دل،
حوبا وی گور
تینا قرشێ
و گەرم ناکە
دلێ مێشێ.

دلکنگێ من
نە لەپەکە،
لەپ کێمترە
لاپ هەڤەکە،
حوبا تێدا،
تو باوەربە،
عەرش جینابە،

بەر ئاگرێ دل،
و حوبا گور،
تەڤا ئاگر –
کۆزیا موومێ،
لبا قوومێ...

یێرێڤان – ١٩٦٦

***

من گۆ، قوربا، تو مێزەکە گاز – گەردەنێ حوب ئادیلێ،
قەرقاشترە بەرفا یەکشەڤ، هلووترە هەستیێ فیلێ،
دێمێ نازک وەلە مینا هیڤا تەزە، چاردەشەڤی،
ژ شەوقا وێ و بەدەویێ قۆتار ناکی مال دەرکەڤی،
هەرکێ شاشبی، تو دەرکەڤی، تە و هالبە وێ دەلیلی،
ژ حوبا وێ کاو تەرەسێ شەڤ و رۆژێ قەید و دیلی،
بەژن و بالا گول ئادیلێ مینا دارا سپنداریێ،
هێشین دکە گاز – گێدووکا، هافا گێلی نایێ خاریێ...
خوەزیا من وی بەردا روونێ، قاسکێ بینا خوە بستینە،
پۆشمان نینە پاشێ بدە ئانەمەتێ روحوستینە...

یێرێڤان – ١٩٦٦

گازی من دکە

زەریا منە گول و هکیات،
مینا سێڤا سۆرە خەلات:
– شاییر، وەرە، – من کر گازی، –
شێر، قەزەلا بەس بنڤیسی!

ئەزم تەرا شێر و کلام،
ئەزم تەرا ساز و مقام،
هیڤییا تەنە سوورەتێ من،
هیڤییا تەنە خال – خەتێ من...

هیڤییا تەنە چەعڤێ بەلەک،
هیڤییا تەنە بسکێ خەلەک،
من رامووسان تەرا شێرە،
بەیتا حوبێ، خێر و بێرە...

هیڤییا تەیە سینگێ دەڤتەر،
خەتێ حوبێ بنڤیس ل سەر،
ب زمانێ خوەیی قەلەم، –
وێ برەڤن تە خیال – خەم!

ئەزم تەرا شێر و کلام،
ئەزم تەرا ساز و مقام،
هیڤییا تەنە سوورەتێ من،
هیڤییا تەنە خال – خەتێ من...

لێنینگراد – ١٩٦٧

شێرا منە ل سەر زاری

خەجا منی، هەجا منی،
وەجا منی، رەجا منی،
منرا عەمری، منرا سەبری،
دلێ کەری تە جەبری...

من ئیمانێ، من گومانی،
روح، ئەرکانی، ئەشقێ کانی،
من باهاری، حوبا ناری،
شێرا منە ل سەر زاری...

لێنینگراد – ١٩٦٧

ئەز و باران

ئەڤ بارانا دور مینا یارا من
تێ و رادمووسە دێم – دیندارا من،
ئەز ب ئەشق دبهێم سەد و کێلما وێ،
و سەرخوەش دبم بێن و هێلما وێ...

بارانا عەزیز ب ئەشق تێ خارێ،
دنیایێ دشۆ تۆز و خوبارێ،
دنیا دکەنە مینا گولا ئال،
ژ من درەڤن و خەم و خیال.

لێنینگراد – ١٩٦٧

خوەزل ل وی

خوەزل ل وی، کێ رادمووسە لێڤێ نازک،
خوەزل ل وی، ژێرا بەلگی زەندا تە زەر،
خوەزل ل وی، کو بیر کریە دەرد و کەسەر،
خوەزل ل وی، تو کری بووک نەفسا خورا،
خوەزل ل وی، تو لێ دکی تم دایێ،
و زارا وی تەرا شیرن دڤێ: – دایێ!...

راموو‌سانا پێشن

ئالاڤ – ئاگره،
نه‌به‌ت – شه‌کره،
هه‌یات و عه‌مره،
سکان و سه‌بره،
تبه‌رکا بکره،
شه‌راڤ و سکره،
چ نه زۆرتره،
رۆیێ گورتره،
مه‌لهه‌ما دله،
به‌یتا بلبله،
مسک و گولاڤه،
مزگینی جاڤه،
رۆژا نه‌دیره،
ب زه‌رگ و تیره،
ئه‌ڤین سه‌رخوه‌شه،
ئه‌ڤین مه‌جنوونه،
بێ دین، قانوونه
ب رامووسانا سڤته و پێشن...

لێنینگراد – ١٩٦٧

ئاگره عه‌رد و عه‌زمانا

بروو – بژانگ وێ ته بوونه مینا پلته عه‌ورێ ته‌عری،
برق و برووسک به‌ر دپه‌کن مینا تیرێ په‌روه‌د ژه‌ری...

چەعڤێ تە رەش شێلوو بوونە مینا گولێ بەر تۆفارێ،
سوورەتێ تە خال مرووزکری مینا چرێ ناڤ دووخانێ
درجفن، من ترێ وێ باگەرا تە لێخە، ڤێسین،
ژ دەڤێ تە دووخانا دل هلدکشە، گولفە تێزن...
هێسرێ تە ئەز هلدامە مینا چەمێ دەربهارێ،
رێ نادنە هەڤ، فوورە – فوورن، پێل سەر پێلا تێنە خارێ.
دیندارا تە بۆبەلیسکەک مینانی زیبا لێ دەرکەتیە،
هەڤت بەرێ رەش رابوونە، ئەلکان ل ئەلکانێ کەتیە...
و دێمێ تە نۆلی رۆژا ناڤا عەور، مژ و چەنگێ،
من عەڤدالی وێ خەییدیە، منرا کەتیە قال و جەنگێ.
هێرس و ئاجا دل تە رابیە وەک ئەلکانێ ڤێ بەرا رەش...
دلوورینە، دلووبینە، مینا زیایێ بەدهال، نەخوەش.
من سێفیلی تە وێ کریە نەفیلاما مێرێ کولێ،
هەزار شوور و زەرگێ خەزەب تە ژەندیە من و پاشپیلێ.
ب کوور، نەلین تو دڤێژی: "تە چما ئەز بیرکرمە؟
تە ئەز کرم قەرەلا رەش، دەردێ تە ئەز پیرکرمە!..."
من ترێ ئەز سیپانێمە، سەر من عەورە، دوومان – مژە،
نێچیرا من پەشکە بێوا هاتیە، وەکی من بکوژە...
من ترێ ئەز زیندانێمە، هەڤت تەڤەکێ بنێ بیرێ،
دل – زینا من من دەردخە، ئەز ئانیمە بەر تەخدیرێ...
ئەز سپی بووم مینا کەفەن، ل من سار بوون زار و زمان،
دل برووسکی من کر شیرقین: "مەجنوونم، – گۆ، – دەور و زەمان..."

لێنینگراد – ١٩٦٦

***

دڤە جارەکێ،
گول باهارەکێ
ئەز و تو بکن
شوخول، کارەکێ...

دڤە دەمەکێ
ناڤا خەمەکێ
بەرێ جنەتێ
بکن تەمەکێ...

لێنینگراد – ١٩٦٧

نەما تە

نەما تە منرا شێرە،
نەما تە خێر و بێرە،
سلاڤە، مزگین، عەمر،
گومانە، چار و سەبر.
مەلهەم و دەرمان، هەیات،
هونگوڤ و شەربەت، نەبەت...
نەما تە منرا شێرە،
نەفەسە، بین و روحە.
و رۆژا منە نوهە...

تلبیس – ١٠٦٧

قوولێ تەمە

ئەز چ بینم تەرا پێشکێش،
کو ئەز دوورم و ژ تە بێش.
پێشکێشا تە روح، دلێ من،
ساز و تەمبوور، نەخش، گولێ من،
دەقا روحە لاپە پێشن، –
ئەو سۆسنا عەمرە هێشین.
رادمووسم تە ب شەوات،
توی منرا ژیین، هەوات...
هەتا دژیم، هەتا هەمە،
تەنێ، تەنێ، قوولێ تەمە...

یێرێڤان – ١٩٦٦

یار و ئێڤار

ڤێ ئێڤارێ
سوورتێ یارێ
چ سۆر بوون...
وەک هنارێ
سێنگێ دارێ
ب مۆرت بوون...

بەژن و بالێ
ل ڤێ پالێ
هێشین کر...

خۆرت و کالێ

دەرێ مالێ
تەڤ دین کر...

تلبیس – ١٩٦٨

بۆی راموو‌سانەکێ

خوەزی دیسا گاڤان بووما،
خوەی هەرایی، هەڤان بووما،
بگەریاما چیا و بانیا،
من ڤەخارا ئاڤێد کانیا...

عەورا بدا شوور و زەرگا،
من خوە بدا بەر سینگێ گا.
ژ بارانێ رابیا سێلاڤ،
چارخ – گۆرا من بدا ناڤ...

ل جەیرۆیێ خوە سیاربووما،
تەپێ چیێدا راست خاربووما،
و وی بایی ژ وێ هێسویێ
داکەتاما قونتارا چیێ.

و باسەرێ من بەوتیا،
ئەوتینا وی بکەتا چیا،

مینا زەنگل بخولخولیا،
گاران بەرژێر بململیا...

گیسنێ رۆیێ عەورا کەتا،
تەڤ برژیا چۆل و تەتا،

بکرا ڤنگین مێش و مۆزا،
دێوێر هلدا مێرگ و خۆزان...

و قۆرخچیا بکرا گازی:
– کورۆ، دەوار بەرژێر بەزی!
و وێ گازیێ، قال و بالێ
دەوار ببەزیا قییالێ...

ببیا زنجیر دۆرا گۆلێ
زەری دەرکەتانا چۆلێ،
مینا گول و کەسکەسۆرا،
و وان نانێ پالا ببرا...

زەریک بەرب من بهاتا،
دیزکا قاتخ دەست بکەتا،
هوورهووریبیا و بشکەستا،
و وێ لێڤا خوە بگەستا...

سۆربیا مینا شەرا گەڤەز،
من چنگکرا بالێ ب لەز،
ئەز و زەریا تارهانێ
بکەتانا خەبەردانێ...

دەردێ دلا مە پرسکرا،
عەرف و عەدەت مە بیرکرا...
من پاچکرا ڤێ نیڤرۆیێ
سوورتێ وێیە مینا رۆیێ...

یێرێڤان – ١٩٦٦

چیایێ کەسری

چیمانا مەخبوور،
چەمی سەر وەک شوور،
ژۆر رۆژا جەمال
داردا وەک مەرتال،
بن عەرشێ قوبە
چیایێ ئەسابە
شیرن رازانە،
شیرن وەستیانە...

لێنینگراد – ۱۹٦۷

گوندێ مە

پالدایە چیێ گوندێ مە،
دەلال، عەزیز، رندێ مە،
بەرپالا وی زنارن،
بنپێ دارێ چینارن،
بنیێ گەلی و زاهۆل،
و چەم تێدا هۆلە – هۆل...

یێرێڤان – ۱۹٦٦

رۆژ و بەرخڤان

بەرخڤانێ ژیر ئەشق روونشتیە هافا زەرا زەمانی،
و فیقا وی دستریێ، دستریێ هەزار زار و زمانی،
ئاوازێ وێ دچن عەزمین، پەرواز ددن ژۆر و ژێر...
و رۆژ ب هەیر، ژ ئەشقا دل دادخە، پۆر، گولیێ زێر.

دار دکەنە، بەر دکەنە، دکەنە گول و رهان...
و رادمووسە... و رادمووسە شەوات... شەوات...رۆژ بەرخڤان.
گشتک لێدخن، هەڤ دچن – تێن و کار، و بەرخ ب مزگین
د بن خێلیا رۆژا ئەڤین، بن بەشەرا وێ بووکین...

تلبیس – ١٩٦٧

ئەلەگەز

حەمێز کرن پەنجێ رۆیێ
ئەلەگەزا کاو و ناز،
وێ چەعڤ مزدان، رابوو خەوێ،
وەرگرت خەملا خوەیە خاس.
کوبار هوونا زلف و گولی
مینا زەریا دەواتێ،
موحبەت گورکر هەزار دلی
عەڤد و ئیسان، تەبیەتێ...
کۆنێ کوردی ل سینگێ وێ
بوونە هەزار خال و خەت،
هەزار – هەزار وار بنگێ وێ
بوونە رەوشا خەون، قودرەت...

لێنینگراد – ١٩٦٧

ئەشقا تەبیەتێ

وەختا سڤە زوو تەیر – توو دخوونن،
کلامێ خوەیە خەونی دهوونن،
مێرگ و چیمانا، گول و رهانا،

پلتێ عەورێ زێر، مژا عەزمانا
و تەریبارێ، و گولیێ دارێ
هەیر سەلام دکن ب لوتڤێ یارێ.
و هەر دار و بەر ب ئەشق و بەشەر
ل سڤا زێرین، بن خێلیا وێ شەر
هەڤرا دکەنن، هەڤ دکن مێزە،
ژ چەعڤێ وانا هێسر دبەزە...
ژ ئەشق – شابوونا سڤا گولخنێ
و دەرد، و کەسەر تێن بیرکرنێ...
تلبیس ١٩٦٧

سبە

دیکێ پەرزێر دەنگ دانە هەڤ،
گرتە هەچە ئاگر و تەڤ،
رۆ دەرکەتە ناڤ مەیدانێ،
بەردا تەعریێ – تەعریستانێ.
ل سەرێ چیا بەرف شوخولی،
مژ هلکشیا هافا گێلی،
هەزار ئاواز کەتن هەوێ،
پزری، چوو لبسێ شەڤێ...
زارا خارن نان و تەشتێ،
قەلفە – قەلفە مەشیان دەشتێ.
بەستا هلات مژ و دوومان،
سۆر – زەر کرن مێرگ و چیمان، –
باکی هێنک چۆلێ رابوو،

وی رامووسا گول و گیها،
هێسرێ گولا کرن زها...

لێنینگراد - ١٩٦٦

ئێڤار

رۆیێ تـوونجک و تەمۆری شەکر، هوونا،
عەزمان سۆر بوو مینا وەرێ قەتل خوونا.
شەڤێ دوورڤا هەیر - هژمەکار تەمنەک داخست،
و چیا مرووز، مەدەکری سیا خوە راخست،
کەرب، هێبەتا چەعڤێ گولا هێسر کەتنێ،
بلوورا بێ زەلوول نڤات، ئاخین هاتنێ.
ئالاڤ، ئاگر گرتە لۆدا عەورێ سپی،
رەفێ تەیرا ژۆرێ ب ترس خوە ژێ دپی.
بارێ مژێ سەر ملێ چیا ژۆردا هلشیا،
و کەرێ پێز نۆتلی چێم بەرب گوند کشیا.
بلبل ڤەخار هێسرێ چەعڤێ عەزیز یارێ،
دل - جەگەرێ سەرخوەش بلبل هاتنە خارێ،
بەر چەعڤێ وی بوو مژ، دوومان، شەڤ و تەعری،
زارینیا وی دلێ کەڤر کرە کەری.
شەوق و ئاگرێ عەزمین رژیا گۆلا زیڤین،
قازێ پەربەرف، وەردەکێ نەخش کرنە زیوین،
ئەینا گۆلێ بوو هەزار کەر، هەزار دەرەم،
خوماما شین لێ هکشیا، ل سەر بوو خام.
ناڤ مێرگا گول و خالیچە و کەسکەسۆر
مینا بۆخێ دینی چلدر ب ئەئۆرە - ئەئۆر

ڤا چێم هەژاند پۆچا خوە شوور ب هێرس و هار
و چەپ و راست وی کەفا چیل تووکر کەنار...
یێرێڤان ١٩٦٦

چەعڤکێلک

تەعری مینا حوبرێ رژیا،
خوونا رۆیێ سەر چیا پژیا،
هولم و دوومان لێ هکشیا،
با کر قیرین هات و قووژیا،
عەور زۆل کرن ل سەر عەزمین،
رژایانە سەر دور – جەواهر
پێڤر – ستەیرکێ نوور و ئاگر...

تلبیس – ١٩٦٧

شەڤ

شەڤ مینا پیرهەڤۆکێ کرە هورمین، هوو کرە عەزمان،
ژ هولا وێ عەزمان رەش بوو، بوو دوو، تەنی، قیر و قەتران،
و ژ عەزمان عەور دالقیان وەک پلتە دوو، کۆنێ پیرێ،
شەڤێ هیڤا خوە هلبری پێ چەنجکێ خوە مینا تیرێ،
دەسا هیڤێ وەک چرا دۆن ئانجاخ – ئانجاخ دا چرووسی،
شەڤا کەڤتۆر راڤ مالا خوە هێدی لڤیا مینا کووسی.
یێرێڤان – ١٩٦٦

شکیاتێ بلبل

هێی، گولفرۆش، دلکەڤرێ تو، مالخراف،
تە زەندێ خوە هلدانە ژۆر مینا قەساف،
گرتیە خوەدا کێرا خوەیە رەش میراتی،
و راسەری سۆسن، رهان، گولا هاتی،
تو ژێدکی رهانێ ناز، گولێ هەلیل،
بێژە گەلۆ چیە فرقیا تە و ئەزراهیل.
بەر چەعڤێ من بوو تەعریستان، بوو شەڤەرەش،
وەختا من دی کێرا دەست تە، دەستێ تەی رەش...
تو داخ دکی، دکزرینی من روح و دل، –
بەر چەعڤێ من بوو تەعریستان، بوو شەڤەرەش،
ل گولفرۆش ها کر گازن جارکێ بلبل.
– تە ئەز کوشتم، کرم ئێتیم، هشتم سێفیل،
هەتا کەنگێ ئەز و گولا ها تەرا دیل...
گۆ، تێ بدی خاتر ناڤێ رەبێ ژۆرین،
ڤان گولارا تە دل جەگەر ل من برین...
گەلۆ چاوا تو ل خودێ دکی قوتار،
ب پۆلێ سۆر تم دفرۆشی ڤان گولێ نار،
باهێ گولا بەر دلێ من تو جار تونە،
و هەر – هەر گول بەخت و یازی، عەمرێ منە...

لێنینگراد ١٩٦٥

پاییز

رەفێ قولنگا ژۆر بوونە شردان،
گۆڤەکا عەزمین چەرخ و فتل دان،
شەڤ و رۆ زۆر دان باسک و قاناتا،
برین عەزمانێ ئێر و وەلاتا.
سەرێ چیا نخامت مژ و دوومانێ،
سووریێ پێز – دێوێر کشیان ئارانێ.
و وار و زۆزان مان خالی، مەلوول،
ور با و کونڤا نڤاتن زەلوول.
رەختێ سینگ دارا رژیانە عەردێ،
بەلگێ زێر گریان وەک زارێ بێ دێ...
لەیلان کەت دەشتا و بەرژێر بەزی،
رجافێ گرتە دارێ رووت، تەزی...
کەچەل بوون مێشێ پۆر – گولی کوریشک،
و شەڤ بوونە سال، رۆ بوونە باویشک،
رۆژێ گەهـ دنیا بێ رەنگ و روو دی،
ریا خوە لێ گوهاست، دوورکەت، خەیدی...
هەسپێ خوە سیار بوون با – باهۆزێ دین،
شلی – شلۆپە هاتن گەف و کین...

تلبیس – ١٩٦٨

شینا دارا

دارا خستیە کۆزبەتێ خوەی زێر،
مەلوول، ب کەسەر دنهێرن باژێر.
مینانی کنێز، مینانی یارێ

ڤا دکن شینا گولان، باهارێ.
و بن لنگادا دبنه خوەلی
بەلگێ ئاوازە مینانی خێلی...

لێنینگراد – ١٩٦٤

با

دۆستێ من بایە،
ل هەموو جیایە،
نە رۆژ، نە شەڤە
ناکەڤە خەوە...
دکەڤە گەلیا،
رادبە سەرێ چیا،
بەردده عەورا...
لەڤدخە بەرا،
سیار دبە قەیا،
دچە باژارا،
سووک و بازارا،
ڤەدکە پەنجەرا
ل کۆچک – سەرا.
دکوتە دەریا
مینانی مەریا.
مینانی کوندا
ل پەرێ گوندا
وی پوویە – پوویە،
بێ مال و دوویە.

دەرتێ گێدووکا،
وەک سیارێ بووکا.
ب دەنگ، ب هسە،
کەسی ناترسە...
ئەو بایێ دینە،
تم دفیتینە،
ل چۆل و بەستە
و قە ناوەستە،
تەڤا رادمووسە،
چ بێناموسە...

لێنینگراد – ١٩٦٤

ل بەر بەرێ

سەکنیمە دەڤێ بەرێ،
مەتەل مامە وێ نەدەرێ،
بەرە هێرسە ب گەف، ب گور،
رابیە دلێ وێیی ب سور...
ئەینە لێ بیە هەزار کەری،
پێلە رەشن تەعری – تەعری،
دەڤێ واندا کەڤر، زنار،
رکێف کرنە ل سەر کەنار...
رۆ کەتیە ناڤ کورک و قاپووت
و ناخوێنە عەزمانێ سووت...
مژ و عەور وەک زیایێ رەش،
ل سەر دلێ بەرا نەخوەش

دشوولکن نێزیک – نێزیک،
و با وانا دکه گزیک.

لێنینگراد – ١٩٦٤

چارینه

نەباتە، شیرن حوبا داییکێ،
دلێ وێ بەرا خێر و ئاییکێ،
و تونە ژێرا نە سەر، نە کەنار،
تەک ئەوە عەرشێ بێمەزیلی نار...

تلبیس – ١٩٦٦

عەرف – عەدەتێ ملەتێ خوە دەرناییێم،
دۆست – براتیا تو ملەتا دەرناییێم،
دنێ پێدا، عەرشا پێدا بگەرم،
بن بەیراقا وەتەنێ خوە دەرناییێم...

تلبیس – ١٩٦٦

گۆ، ستەیرێ گۆت ستەیرێ:
– مە چ ئەسل، ئەم چ مەیرێ؟
کێ ئەم کرن مەزیل هەژێ؟
کانێ سەر و ئاخرا دەورێ؟

تلبیس – ١٩٦٦

هەتا زل ژی عەمرێ وییا تاریقە،
هندا خوەدا وەک کێنارێ ئاریکە،
مووری ب زل ئاڤ – سێلاڤێ بوو خلاز،
کێ وێ بێژە: "مووریێرا زل کوریکە".

بهار نابه بێ گول، بلبل،
ماشۆق نابه بێ حوب و دل،
دنیا حزکی ببه جنەت،
بەندە نابه بێ خەم و کول.

بهارێ گولدا، لێ گول بچڤین،
ئاگرێ دل کەتە بلوورا شڤین،
سەدا بلووری و بایێ سەرخوەش،
هەڤ حەمێز کرن ب حوب و ئەڤین.

تلبیس – ١٩٦٧

دێمزەرێ تو بەلایی،
ئاگرێ رەب – ئەلایی،
یا رەبی، ئەڤ چ ئاگر،
کو خوەخا بەر جەلایی؟

لێنینگراد – ١٩٦٧

شەڤ و رۆژێ ئەز دهەلم، کو تو دووری،
ئاخ تە دنیا من پەردە کر، برجا سووری،
باسک و قانات من شکەستن، تە خەم نینە،
کو تێم نێزیک، دشەوتم، ئاگر، نووری...

لێنینگراد – ١٩٦٦

ژ دەستێ ڤێ دین، تەرەزێ بەربات بووم ئەز،
ژ دەردێ ڤێ دەرد – مەرەزێ جەلات بووم ئەز،
نەما تاقەت، هەتا هلدم ئەز قەلەمێ،
چی منرانە هەرکێ پاشێ.. خەلات بووم ئەز...

لێنینگراد – ١٩٦٦

ئەز چووم مێرگێ ناڤا گولێ ئال،
گولکێ گۆته من: "هێی خۆرتێ دەلال،
بێژە، ته چما پێل شینیا من کر،
بۆی بلبلێ خوە ئەز بووم تەک جەمال..."

تلبیس – ١٩٦٧

من درێژ بوویه شەڤا من، نایێ، نایێ خەوا من،
من بریایه کەوا من، رۆژ و عەمر، تەڤا من،
کەتیه پشت هەڤت چیایێ دوور، کەتیه پشت هەڤت بەرێ کوور،
و دل هاتیه دەوا من، کا بده من، هەوا من...

یێرێڤان – ١٩٦٦

خوەزی نها ل گوند بووما،
ناڤا مێرگێ گولفند بووما،
شەڤ و رۆژێ بگەریاما،
تم رەخ زەریا خوە رند بووما...

تلبیس – ١٩٦٦

خوەیباخڤانبه برا هەر گول،
خودانگولبه برا بلبل،
بەندێ بێحوب و دلکەڤر
دریه ناڤا باخچێ عەمر.

تلبیس – ١٩٦٦

ئەز سەنانێ تەزەمە،
دل، روحێ من تم خەمە،

دهەلم هەر سهەتێ
حوبا دلێ من چەمە...

پێرێڤان ١٩٦٦

ئیچکە کو هەیە، ئەو ئەسلفرۆش،
ب قرار ڤەخوە، ب قرار بنۆش،
گەه بێقراربی، ئەوێ تە ڤەخوە
و سەرێ تەدا دنێ بکە دۆژ...

تلبیس – ١٩٦٧

قوربا، تەمبوور نە شڤدارە، بگەرینە هەر شڤان،
ساز، شاییرتی نە پالانە، کو هلینە هەر یەکان،
ساز و تەمبوور نە کنجەکە، هەر کەس خوەرا بکرە،
هەر دەستێدا تەمبوور ناسترێ، ب زۆر بەقکی دقورە...

تلبیس – ١٩٦٤

دەستان

دو گول

(کەریک ژ دەستانێ)

هەسپێ شینبۆز کرە هیرین،
ئاگر پەکیا ژ فنجا،
عەرد پێکۆلکر وی ب نۆرین
و رابوو سەر هەرد قچا،
دەڤگەمێ خست سیارێ قەشەنگ،
دزگین بەردا ژ دەستا،
نۆلی برووسک ب دەو و جەنگ
پەکیا کەتە راست، بەستا...
خوبەر رابوو مینانی مژ،
مینا عەورێ نیسانێ،
عەرد و عەزمان بوو گوژە – گوژ،
هەژیان توومێ هەوشانێ...
شیرقین کەتە کارخەزالا،
چنکرن ژ بەر tooma،
رەشیان گەلی و نەوالا،
شەوق دان مینا فند، مووما.
تێ بێژی قەی با – بۆبەلیسک
دایە پەی نوور، پەزکووڤییا،

و هەیوانا ب ئیسکە – ئیسک،
هێبەت زراڤ وان چڤیا...
و پەی هەڤدو، مینا کاربار،
سینگ قەیێدا بوونە رێز،
تێ بێژی قەی دورێ جەبار
بوونە کانی ل هەڤرێز.
سەر قەیێرا سیار کر فرقاز،
نۆلی شێرێ بن بەریێ،
ویالی قەیێ هەلا بیست گاز
چلاپەکر دوور هەریێ...
چا ستێرا هەڤ بدە بەر،
سیار هێوررزە کر ڤیژین،
کەڤەزانێ دەست ئانی ژێر،
کار دا ئۆرتا خوە و زین...
و ئوستورێ کارێیە شوور
قولکر پێشا ئاپنجی
ژ پۆستێ وێ ئیشق و نوور
سەر زین رژیا جیبجی.
دل دکوتا کارخەزالێ،
وێ کەرب دکر هیڤە – هیڤ،
هەردو چەعڤێ وێ دەلالێ
قولبین وەک جۆتە هیڤ...
و کارخەزال هەزار بری
هەچار ئالیا چوون، مەشیان،
مینا گوللا خورمین، گورین

بەست و بەیار راوەشیان،
و شەنگەسیار بانزدا عەردێ،
تە گۆ چیا ژ چیێ هاتە خار،
دزگێن ئاڤیت قارپووز کەرتێ،
ژ زین ژۆردا ئانی بار.
وی دانی رم، تیر و کەڤان،
ئانی خارێ ئاپنجی،
چا بەلا بن عەور – عەزمان،
دەرێ تەڤا نارنجی.
وی ڤەکرن شەر – موومایی
ژ کۆلۆزێ دەڤەتووک،
تە گۆ هاتن ئەشق و شایی
بەست و بەیار بوونە سووک.
هەزار ئەڤین هەڤرا گول دان
ل سەر ئەنیا چیل – کەڤەر،
هەزار رۆیی تەڤ نەدیر دان،
ل دینداریێ بوون بەشەر.
وی هەسپ کشاند بەرب دارێ،
ڤەکرن لێ تەنگ و بەر،
زین و بووسات ئانین خارێ،
ئاپنجیێ بسک ئاڤیت سەر.
قیزەک ل بەر قەفا زنێر
جێر دابوو بەر کانیا زیڤ،
یارەب، ئەڤا هەڤکا هنێر،
کو دەرکەتیە مینا هیڤ؟

یارەب، گەلۆ هۆرییە ئەڤ
ژ عەزمانا ژۆردا هات،
یان پزرین هەڤت شەڤێ شەڤ،
رۆبوو، وەکی ڤر هلات.
یان خۆرت خەون دی ڤی بەیاری،
خەونەرۆژکا پر عەجێڤ:
کو پەیدا بوو ڤر ئەڤ هۆری،
ئەڤ زەنانا سوورەت سێڤ.
ئەو شەڤ، رۆژێ تێ نێچیرێ،
ل ڤان چۆل و بەیارا،
تو کەس ترسا وی و تیرێ
نەکەتیە ڤان ئاقارا.
– من کەرەمکە ئاڤەکە سار،
خووشکا دەلال و عەزیز،
تیبوونا من ناگەرە زار،
دلێ رەبەن بیە پاییز...
وێ جێر هلدا و بەشری،
جێر دا دەستێ شەنگەسیار،
وی ب دلێ ئاج، کەسری
قولتا پاشن ژی ڤەخار...
هەبن هەزار کانیێ کەوسەر،
ڤێناسینن ئاگرێ دل.
حزکی رابن هەزار سەد بەر،
بەربات نابە تو ئەو گول.
هەتا موورییا بێزار، تۆپال

زانه دەردێ ئەڤینێ،
و بن پەرێ عەزمانێ كال
روحبەر دژی وێ بینێ...
خووشكێ، بێژە، تو كو هاتی،
عەڤدی گەلۆ، یان هۆری،
كیژان ئێری و وەلاتی
هاتی ب خەید و گۆری؟
یان دمینی ڤێ ئاقارێ
تەڤی كارێ خەزالێ،
یان ژ ئەشقێ، یان ژ قارێ
دیهار دكی بەژن – بالێ؟
چاوا تەزە گول و بهار
بدنە دنێ خەمل و رەخت،
بشكۆك بدن سۆسن، ماوەر،
پێرا هەزار ئەڤین، بەخت...
كوبرا شیرن كرە خولین،
ڤەبوون لێڤێ بەلگرهان،
زمان گەریا وێ ب نالین
ناڤ درانێ دور – مرجان...
و مەلوولیێ دێمێ وێ گول
كرە تەعری، ئانی بەند،
برووسكەكە ب كین و كول
بروو – بژانگا ڤەژاند،
چەعڤێ وێ بەر گرت مژ و چەنگ،
هێسر رژیان سوورەتا،

مینا بەرێ هورە ب جەنگ
رابن ب کین، ب خەتا.
چا نەفیلام و بۆبەلیسک
بکن ویقین سەد دەنگی،
قەیا راکن مینانی نیسک،
بکن تەیرۆک، بەترەنگی.
چاوا کولا زڤستانێ
بکەڤە قر و قراج،
یان ژی بهار، گولستانێ
بتەفینن زیایێ ئاج...
گۆ: "براۆ، ئەزە عەڤدم،
عەڤدا سەرەش و دلژار،
دەردێ نەمام چاوا تەڤدم،
وەختا دل بوونە نژار.
وەختا پادشێ زولم، خەزەڤێ
ئانی کۆکا باڤێ من،
جنیاز پێدا دانە تەڤێ،
قەلاند ئارق و ئاڤێ من...
ئەز رەڤیمە ژ دەست ئیسان،
کەتمە دل تەبیەتێ،
هەڤت بهارن و هەڤت نیسان
بینا من تەک ڤر دەرتێ.
کووڤیترم ژ خەزالا
و هیڤەمە ژ عەڤدا
دمینم ناڤ شاخ، شەپالا

و ئازامە ڤان عەردا...
خوەزیا من بێل ل وی عەڤدی،
وەکی شایە، بەختەوار،
خوەزیا من وی، کێ دەرد نەدی،
دل گولانە و باهار،
دارێ دنێ و بن عەزمان،
سە ژی نەبە بێخودان،
سە ژی نەبە بێ چار، گومان
و بێ دەلیل، بێ مکان.
ل ڤێ دنێ ئەزابە پر
تەنێ خووشک و براتی
ئەو زۆرترە ژ بەرێ گور
هەر دەورانێ، هەر کاتی.
وەرە ئادا مێرێ بەرێ
ئەز تەرا خووشک، تو برا،
هەردو خەبەر کو ڤێ دەرێ
مە بن بەخت و چرا...
چەرخا رۆیێ ژ سینگ عەزمین
کوبار – کوبار هاتە خار،
تەبیەتێ ئەشق کرە زمین،
ئەڤین کەتە بەست – بەیار.
و خۆرت سیار بوو و دا بەرۆژ،
ل تەرکیا وی خووشکا نوھ،
تەزە هلات وان بەخت و رۆژ،
بەر واندا هات بین و روح...

و ئاپنجی نۆلی شەڤێ –
تێدا دو هیڤ، دو ستەیر.
و راستی ژی نوورا تەڤێ
خولقیبوون هەردو مەیر...
زلفێ زێرین مینا تیرێنج
ژ ئاپنجی چوونە دەر،
چاوا رۆژا نەدیر و گەنج
عەزمین داخە پەنجێ زەر...
هەسپ گهیشتە بەر شکەڤتێ –
بەر جی – وەرێ شەنگەسیار،
بانز دا وی چا مێرێ مەوتێ،
خووشک ژ هەسپێ ئانی خار.
دا پێشییا وێ، ئەو بر هوندور،
گۆ: "ئەڤە من مال – ئۆجاخ،
تو ژی، خووشکێ بمینە ڤر،
هەتا مە تێ رۆژ و چاخ"...
ئەشق و کوبار ب هەلالی
دژین ناڤا تەبیەتێ،
چۆل و بەیار، ل جیێ خالی
خووشک و برێ ئاخرەت.
سۆسن، رهان، گول بنەفش،
تەیر و کارێ خەزالی،
هەتا چەمێ بێ سەودە هش
وان هەیری مان چارالی...

تلبيس – ١٩٦٧

کەریک ژ دەستانا

"کەر و کولک"

وەرن، ئەزێ وەرا بێژم قسەکێ
و بێشینم ل وە سەری قاسەکێ.
چقاس هەنە گۆتنێ مە جەواهر،
ناڤا واندا کەن و شایی و هێسر،
هەڤ تێن هوونان مینا گولێ هەزار رەنگ،
و کانا وان عەمرێ بەندە، دەم و بەنگ.
و ئەڤ گۆتن، و ئەڤ چیرۆک، و گلی
دەورانا تێن دبن خەما هەر دلی.
ئەون شیرەت و بەردلی هەر دەمێ،
روحێ ئیسێن رادکن سەر قەدەمێ.
تە دایە هش گەلۆ جارکێ، هێی بەندە،
خەبەرا دور وەک نەباتێ ب قەندە،
دوخولخولە تەڤ هەینا مە قورنا تێ،
مەرا بوویە تاجێ ئاقل شیرەتێ.
خەبەر هەیە بارا دلا و سەبر،
شەڤەکە رەش، سڤەکە خوەش و عەمر،
خەبەر هەیە شوورەکی تووژ دودەڤی،
دژمن دخە وەک برووسکا بێ تەڤی،
خەبەر هەیە وەک مەرتالا ب زری،
دەرپا دژمن پێرا هاتێ، فزری،
خەبەر هەیە جیکی هاسێ و هەسار،
ژێ دەرنایێ نە پەیادە و نە سیار.

خەبەر هەیە تاجێ زێرین سەرێ عەڤد،
رێنیشا مە هەڤت تەڤەکێ عەرش و عەرد.
خەبەر هەیە شەوق، شەمالا تەڤ، رۆیێ،
ئەئیسان نکار بەر برەڤە، تێ رایێ.
خەبەر هەیە ئەینی ژەرا مەرێ رەش،
ب کیژانێ دلی هەزنیە و نەخوەش.
خەبەر هەیە، دنیاک تەعری، نەدیهار،
نەزانیا مە ل سورێ وێ بیە ستار،
خوەزل ل وی، کو ب تیرا ئاقل، هش
ئانی دیهار سورێ وێیە بنەفش.
خەبەرا باش بهاترە لال و زێر،
زێر پووچ دبە، لێ ئەو خەبەر تم تێ کێر.
و ب فکر ئەڤ خەبەرێ دەورانی
تەرا دڤێن: چیە ئەفاتی، مێرانی؟
چیە هەلالی، حوب و ئەڤین و راستی،
راستی چاوا بیە ئازایا پەرەستی،
یا کو خەملە، یا کو کەملە، تاجێ دل،
ئەو تێ گۆتن و ب هەتا زارێ تل.
تونە توجار بۆی ناڤێ وێ تو مرن،
چقاس هەبن بەسێ خراب و کرن.
ئەو دوشخولە مینا رۆیێ و شەمدان،
شەوقێ ددە رەنگێ تەعری، تەعریستان.
رێ دڤینە بەندێ هێسیر، خالفی،
ژێ درەڤن ڤر و بوخدان، خێلفی،
زولم، زەلوولی ژێ درەڤن، دبن قات،

بەندە دەرتێ سەر ریا هلوو، راست، شمشات.
عەڤدێ سەرەش ب سدقێ ساخ، بێکەدەر،
بلندە ژ هۆری، پەریا، پێخەمبەر،
ئەڤ سدقێ ساخ، تو رند بزان قورنا تێ،
ئیسێن ئەو کر هۆری، مەلەک و خودێ،
کو بێئیساف زولما نەکە چەندک – چەند،
ژێ بترسە، ژێ بگر ساو، بگر زەند،
بەلکی کێمبن زولم و کوشتن و قەتل.
مەرێ کولێ کێم ڤەژەنە ل عەڤد دل.
ل کێ هەبیە هش و ئاقل و سەودا،
قورنا خوەدا ئەو بیە رێبەر و سەیدا.
لێ کێ هەبیە هش و ئاقل و کەمال،
ئەو دەرکەتیە سەر هودوودێ نوور، شەمال،
کریە مەرتال زانینا خوە هەر دەقە
بەر چەتنایا زولم و قیرا سور – سەقەم.
ئەڤینا کێ هور پێلدایە مینا بەر،
هەڤت کەنارا دەرباز بوویە بێ کەسەر،
برق – برووسکا کاڤل سێفیلیێ لێ ژەندیە،
فەلەکێ ئەو پەی بەختێ وی بەزاندیە،
و بەختێ وی فرقاس کریە وەک خەزال،
ئەڤینا کاڤل نەدایێدا سەمت، مەجال،
زڤراندیە ل وی کریە چاربێری،
زەرێدا ئەو کین ئاڤیتیە سەر سێری،
جەندەک لێ بیە هەزار پەرچە دل زەرێ،
روح ڤێسیایە نۆلی نوورا فەنەرێ...

دەستێ حوبێ بەندە چوویە گەلەک دوور،
وەکی گولا بەخت حەمێزکە دلێ نوور.
و بەختێ خوە کەنیایە چەعڤێ فەن،
یازیا خوەرا کشک لیستیە کین و تەن،
ئەوانا ئەو قەرف ئاڤیتیە زیندانێ
روح قەتاندیە مینا بەلگێ رهانێ.
قەبرا ساردا و بن خوەلیا پر جەبار
یارێ خوەستیە تەک حەمێزکە ئوستیێ یار،
لێ فەلەکا کۆرە کۆتی، سەرکوری
ئۆرتا واندا دانیە کەلەم و دری.
ئاگرێ حوبێ زاها کریە بەر و چەم،
بن هەڤت چیارا دەرباز بوویە بێ لەقەم،
هلشیایە هەڤت عەرشا برقا نوور،
سەر ریا کادز گور پێلدایە، چوویە دوور.
ل سەر ریا خوە ڤێخستنە رۆژ، ستەیر،
عەرش و عەزمان سەر قاناتێ وێیە تەیر،
و هیڤ، و رۆژ، و ئەڤ دنیا و ستەیر
بەنگیێ هەڤن دلێ شەوات و ب هەیر،
و حوبا وان بوویە زنجیر، پەنەتە،
ناهێلە یەک، وەکی یەکی بقەتە.
بزان، حوب تێ ڤێ دنیایێ سێ تەرزا،
یەک دژەنە تیرا ئۆرتا هەڤت فەرزا،
ئەڤیندارى برینداره وەک مەجنوون،
کەسەرا وی کول و دەردە، ژەر و خوون.
ئەڤینا ویە کولە کەسەر و ب دەرد

بوویە کۆچەر و دگەرە عەرش و عەرد،
بیە سەرتاجا هەڤت چیرۆکێ گول، نیسان،
و تێ گۆتن هەتا هەیە عەڤد، ئیسان،
مەهبووب ئەوە ب دل هاتیە هەباندن،
دەڤتەرا دل تەنێ ب دل تێ خوەندن،
هەرفا پێشن کلیتا وێ دەفتەرێ
هەموو ماشۆق تێ دەرناخن قەدەرێ،
دەگمە ماشۆق خوەندیە هەرفا لاپ کنار،
و هوور کریە دلێ خوەیی زانگ – زنار،
و قورچمیە عەمرێ وییی قالچیچەک.
دووخانا دل ل مەیتێ وی بیە پێچەک.
حوب دفرە دەورێ دەورا تا ئیرۆ،
کێرا کولە، کێرا گولە بەخت و رۆ.
سەر باسکەکی بەخت و مراز و شایی،
سەر باسکەکی شین و مرن و تەلایی.
کێرا دنیا زیندانەکە کەڤری،
کێرا جنەت، گولستانا شەکری،
کێرا دەفە، ئەشق و شایی و دەوەت.
کێرا بەخت و زێر و تاجە و دەولەت،
کێرا شینە، کێرا گری، زەلوولی،
کێ دەنتە بن دەردێ ژەر ب قوولی.
تا ڤی دەمێ بەخت و رەجال دزڤرە،
بەندێ دوھ شا – چەعڤی ئیرۆ هێسرە،
ئێ دوھ هەزنی – دەڤی ئیرۆ ب کەنە،
گەلۆ چما بەخت و زەمان ها فەنە،

چما بوونە جۆتە کهێل شایی، شین،
شایی دچە، شینە پەیە گەف و کین.
فەلەک چیە، گەلۆ زانی، هێی بەندە،
شووندامایین، چەعڤنەباری، عەدەتە،
کین و هەیفە، زولم، زالمی، چەعڤرەشی،
کو دنیایێ بوویە مرن، نەخوەشی.
بەختێ ئەئیسێن ئەئیسان خوەیە ب هونور،
هش، ئاقلن، قورساخ، جەگەر، کرنە دور،
تە گاف ئاڤیت ب هەمد هەرە بفکر،
بزان کیژان تە راست ئاڤیت، کیژان شر،
رۆژا تە دوه، رۆژا ئیرۆ کیژان کار،
دوهو، پێرڤا کا تە دیتیە چ زرار.
چ عەمردا، وەکی نوه بوو، دوه، یان پێر،
ئێرۆ کەمنە، جارنا دەگمە ئەو تێ کێر.
زێرکەر پێشتر کێ رند زانە باهێ زێر،
ب هەر دەستی نایێ قەنجی کار و خێر.
وەختا بەندە دخولقە تێ دنێ
سدقێ هەلال نۆلی ئاڤا زمزمێ،
روح ئیشقە ئەینی تەڤا ناڤ رۆژێ،
بین ئەترانە وەک رهانا بەرۆژێ.
تەک عەمردا بەندە دبە هاسل، قال.
قەوات دگرە، دگرە ئاقل و کەمال.
ل سەر تەختێ عەمری ب سور و ب تەرز،
بەندەک هولە، یەک ژی کولە و مەرەز.
بەندە هەیە ددە دەست تە پرسا سار،

حزکی باڤبی، حزکی برا، حزکی چار.
پرسا خوەیە چۆرە مردار، لاپە گێش
جیێ نە لازم تەرا دکە وەک درێش.
و مینانی مەرێ رەشی ب گلجی
تە دوور ناچە، تێ و دبە بکرچی.
بەندە هەیە ل وی تونە مال و هال،
پرسا شیرن تەرا دکە تاج، رهال.
بەندە هەیە، دەستەک بایە، یەک باران،
ب رووم‌ەتێ بۆی شەکرێ سەر زاران،
دەست ددە تە ب ستقێ ساخ، هۆگری،
شینا تەدا ژ تە زەعفتر دگری،
شایا تەدا ژ تە زەعفتر شا دبە،
ئا براتی و هۆگری ها دبە.
بنێر، کێیە ئەینی ئیسان و جامێر،
کوشتیێ وی بی، وێ تە چەعلکە مینا شێر،
بەندە هەیە تەلاقرەشە کوتکوتۆ،
باڤێ پێشێ کاکا، لۆلۆ و تۆتۆ،
ڤەنەگەرین تو ل وییا گلیێ سار،
گلیێ شیرەت و جەواهر بک نژار.
ب کوتانێ نەبیە مەری هێ تو کەر،
مەرڤکوتان پێشێ مەریێ سەودەسەر.
ب شیرەتێ بەندە هەرتم تێ سەر رێ،
حزکی بچووک، حزکی کالێ دەڤ گۆرێ.
بەندە هەیە پر ئاقلە و زانە،
ب بارا دل دڤێ ئەوی خزانە.

عەمر، کتێب خوەرا کریە کانا هش،
سەر ئولم بەنگیە مینا یارێ دل – نەهش،
دەستێ ویدا تێل گزیکا سورێ تەڤ
و بەندەرا عەمرێ ئیرۆ دبە خەون،
کو ڤەدرێسە، دبە ئیجات و عەجێڤ،
و بەندارا عەمرێ ئیرۆ دبە خەون،
بەر ڤەدبە دنیاکە نوە هەزار تەون.
بەندە هەیە فەلەک لێ چەپ، پاشۆپێ،
خەزالا بەخت دشوولکە بن شەپێ.
دەوسا کو حوب ژێرا ببە تاجێ گول،
دبە مەرکی و دژەنە سەرا دل.
دەوسا کو حوب ببە رۆژا گەشە تەڤ،
دبە مرن، سەر دادخە باسکێ شەڤ.
بەندە هەیە چکووس چەعڤقول، زیایێ ئاج،
ئەو تێر نابە دنێ ژێرا بکی باج،
توجار ئەولەد، برێ، کوراپ ناکە چار،
پەرێ خوە ژەر کو بدە کێ دکە قار.
بزان، خوەیزێر زێرا نەدیە هێ تو خێر،
زێر ئەو کوشتیە و ژنا وی دایە مێر.
ئەولەدێ وی هور و هاربیە ئەئالەمێ،
و دەفا سێنگ لێ ڤەژەنیە شوور، قەمێ.
ب ئوسترا نەشکەستنە زانگ و زەر
دەردێ ئیسان لێ قیریایە ب کەسەر...
مال هەبوونا دنێ نابی ب بارا،
خێنجی هەڤە قەرپال قەدەک، دو دارا،

شقاس بکی زولم و خوونێ، جەنگ و قال،
تێ پۆشمانبی ژ کرنا خوە بۆش، بەتال.
دنێ مایە تەنێ قەنجی، ناڤێ باش،
و تەییسیە ل سینگ قورنا مینا قاش.
بەندە هەیە ژ هوربوونا بیە باباخ،
نەزانیا کول ل سەر سێری دایە شاخ،
بەرب نەپاکیێ ئەو دەفاندیە چەعڤێ کۆر،
دایە کوشتن و ئەو کریە گۆر ب گۆر.
بەندە هەیە قەلپ مخەنەت ببەئا،
ببە زیارەت تو نەچە بەر ب دەئا،
ئەو مال تەعریە، کو بشخولە ئەو چرا،
تێرا نەچە، حزکی ببە رێ، پرا.
دها رندە، تو هەڤالبی گورێ چیا،
ئێ ئوسارا نەچی شایێ، جنەت جیا.
دۆستیا ئێ ها تمێ کنە، نە درێژ،
پەریێ ویدا ژەرا نەیار، دەرد و ئێش...
نە هندکن ئەوانێ ها قەلپ، خراڤ،
دین و مەسەڤ بۆی وان پەرە و دراڤ.
مسەهەبا وان نەراستییە و دەرەو،
ئیمانا وان تەک کوشتنە و گەرەو.
ئێ ها زەعفن، تو رند زانی، یارەبی،
هەتا کنگێ وان ئەوانا کەرەمبی،
بۆی چ تە ئەڤ ئەوان کرن زەرگ و تیر،
پێرا ژەندە کوردستانا پر هێسیر...
هەرکێ هەیی و هەر دەقە دڤینی،

ڤان ئەوانا هەتا کنگێ تێ بینی،
دڤە تو ژی بوویی یەکی مینا وان،
زولمێ تینی، دکی قەتل، دکی قان.
بێژە چما هەتا ئیرۆ ڤێ گاڤێ،
خوونا کوردا گور دکشە وەک ئاڤێ.
بێژە چما زولم، هێسیریا ناڤ دۆژێ
تە ئاڤیتیە کوردستانێ هەتا ئیرۆ، ڤێ رۆژێ.
هەموو ملەت بوون خوەی دەولەت و مکان،
چما تونە دەولەتا کورد، کوردستان،
خوە کورد ل تە نەکوشتییە کور و ئەولەد،
تە کوردستان هیشتیە بێ تاج، بێ دەولەت.
شێر رادبن کوردستانێ کاو چێکن،
ئەوان چما ب گەف و گور پێ لێکن.
بێژە کنگێ تێ کورد بکی کەرەمێ،
بێژە کنگێ تێ ل کوردا بێی رەمێ،
بێژە کنگێ وێ مە چێبە کوردستان،
دەوسا خوونێ بنترن باخ – بۆستان،
ل چیایێ کورد، هەرە، هلێ دوومان، مژ،
تەڤا شایێ دەرێ بکە قژە – قژ.
گەلۆ چما کێ کێمترە خۆرتێ کورد،
ب فێرزی و ئەفاتییا خوەیە خورت؟
بەژن و بالێ و ب گەودە وەکە فیل،
رۆژا قایمێ بۆنا دژمن ئەزراهیل.
ناترس، گوللێ، کولێ، قورقوشووم،
پێشمەرگەیە رۆژا قایمێ، دۆز و شووم.

تابێ ناینن سەد تارییێل، هەزار زال،
دقولبن بەر زەرپا وان وەک خەزال.
سەرهشکیا کورد گەلەک بوویە مێرخاسی
و برق دایە رۆژا عەور، مژ و سی،
پێرا ژەندیە دژمنێ قەلپ و دەڤخوون،
هەینا مەرا بوویە دیرەک، برج، ئستوون.

سەرەجەم

دەرهەقا شاییردا 47
کوردم 49

من ل عەرشا سەفەرە 50
ئۆکتیابرا نوور 50
ل سمۆلنیێ 52
ژ فرندێ 53
لێنینگراد 54
قەلەم 54
من ل عەرشا سەفەرە 58
شینا ئەرفانێ عەرشا 62
شۆتا رووستاڤێلی 64
بەر هێکەلێ ئەمینێ عەڤدال 67
وەرنە مێڤان 68
ل مالا تەزە 69
سبا گوند 70
بوو مزگینی 73
ئەز شامە 74
مسلەتا عەرد و عەزمین 74

خەونا من 78
زمانێ کوردی 78
وەک زارێ خوە ئەز خولخولیم 79
دێ 80
فەقیێ تەیرا 81

ئاحمەدێ خانی 82
ئەم دچنە مەكتەبێ 82
كلاما چڤیكا زڤستانێ 83
جابا مێركیمی 84
چەعڤ ل رۆژا خوەش 84
دقورچمن گولێ تە 85
كوردستان دشەوتە 85
لووری – لووری 86
كلاما پێشمێرگە 87
جەژنا نەڤرۆز 89
بۆ ئازایا كوردستانێ 90
خەونا من 91

دلێ بەنگی و تەبیەتا رەنگی 97
حوبا تاج و بازبەند 97
خەملا زەریێ 98
روحێ من تەیرە 99
خوەزی دۆستا من بهاتا 100
بێ موحبەت 101
تو باوەربە 102
گازی من دكە 103
شێرا منە ل سەر زاری 104
ئەز و باران 105
خوەزل ل وی 105
راموسانا پێشن 106
ئاگرێ عەرد و عەزمانا 106
دڤە جارەكێ 108
نەما تە 108
قوولێ تەمە 109

یار و ئێڤار 109
بۆی راموسانەکێ 110
چیایێ کەسری 112
گـوندێ مــە 112
رۆژ و بەرخڤان 112
ئەلەگەز 113
ئەشقا تەبیەتێ 133
سبـە 114
ئێـڤار 115
چەعـڤکێلک 116
شــەڤ 116
شکیاتێ بلبل 117
پاییــز 118
شـینا دارێ 118
بــا 119
ل ســەر بەرێ 120

چارینـە 122
نەباتە 122
عـەرف – عـەدەتێ ملەتێ خوە 122
گۆ، ستـەیرێ 122
هـەتا زل ژی عەمرێ ویا تاریقە 122
بهار نابە بـێ گول، بلبل 123
بهارێ گـولدا 123
دێمـزەرێ، تـو بەلایی 123
شـەڤ و رۆژ 123
ژ دەسـتێ ڤـێ 123
ئەز چوومـە مێرگێ ناڤا گولێ ئال 124
من درێژ بوویە شـەڤا من 124
خـوەزی نهـا ل گـوند بوومـا 124

خوەی باخڤان بە برا هـەر گول 124
ئەز سەنانێ تەزەمە 124
ئیـچکە کو هەیە 125
قـوربا 125

دەسـتـان 126
دو گـول 126
کەریک ژ دەستـانا "کەر و کولک" 134

شکۆییێ حەسەن
مەرەمێ دلێ کورد
رێداکتۆر و کۆرێکتۆرا کۆنترۆل ئێ. ئوو. باکۆیێڤا
شکلکێش ڤ. ئا. گاسپاریان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ ئا. ڤ. گاسپاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ئۆ. س. پانیکیان

خەم و خیال

رزالیە رەشید

نەشرەتا سۆڤێتاکان گرۆخ"
یێرەڤان – ١٩٨٢

ṘЬЗАЛИЕ ṘӘШИТ
Хәм у жьйан
«СОВЕТАКАН ГРОХ»,

ئەڤێ کتێبا خوە ب هسرەتی
پێشکێشی دیا خوە – خەزالا
چۆلۆیە رەحمەتی دکم

بەرەڤۆکا "خەم و خیال" کتێبا شاییرە دودایە.

شاییر ب حوب و حزکرنا مەزن ڤا ڤێ بەرڤۆکێ دا پەسنێ وەتەنێ مەیی گولڤەدایی ددە، ب کوباری دەرهەقا عەمرێ خەباتکارێ مەیە بەختەوار دنڤیسە. نازکن شێرێد کو رەوایی دیدەمێ تەبیەتێ هاتنە کرن.

نەشیرەتا "سرڤێتاکان گرۆخ" ١٩٨٢

ئەرمەنستان

هێ نیڤ قورنە،
وێ تەزە جوو
ژ وێ رۆژێ،
ئەرمەنستان
سەکنیبوو
دەڤێ دۆژێ.
وەک باگەر و
بۆبەلیسکێ
ساهارایێ،
هەڤ ئالییا بوون
هەموو خەلقێ
ڤێ قەزایێ.
هەڤ دخستن
برا – برێ
ببوو خەزەڤ.
ئادربێجان،
کورد و ئەرمەن
دزێرییان تەڤ.
و نزانبوون،
ژ کیدەرێ
گەلۆ کنگێ؟

قولبە ڤەبە،
بسەقرە
دەنگ تڤنگێ.
و وا ڤەبوو
قولبا یالێ
ڤێ پیتێرێ،
لاوێ رووسا
مەرا ڤەکر،
دەرگێ خێرێ.
ئیجێڤانێ،
تا رەوانێ
ئێرش کەتێ،
جۆر کشاندن،
بوونە برێ
مە خیرەتێ.
مە خوە هەژاند
و تەڤایی
گەشەڤەکر.
نەخش، نیگارێ
هانی زەینەت
خوەرا چێکر.
ل سەر نها
ئادربێجان،
کورد، ئەرمەنی،
کو ببوونە

مەرتال دەستێ
لاوێ فەنی،
هەلا بنهێر
خەو راکرن
برجێد قەدیم.
و چێکرن،
هێ چێ دکن
چ باژار و
چ شانەشین.
ئەرمەنستان
بوویە عەورا
گەر و سەیرێ،
هەرچار قولبا
تێن تەماشێ،
کەتنە هەیرێ.
زلامێ وێ
بوونە هورێ
ڤی زەمانی
و ستێرکارا
خەبەر ددن
ب ئەرمەنی.

شێرێ، خووشکێ

هەی برانۆ، وەرا مزگین،
خووشکەک ئیرۆ وەرا بوو،

پێنج برا بوون عەرشێ عەزمین،
کەڤۆتکەک وان زێدە بوو.
ڤالێنتینا خووشکا کوبار،
هم نازک، هم مێرانی،
عەرشێ عەزمین تەرا بوو وار،
شێری، تەڤ پێنج برانی.

مێرخاس نامرن

ئەو سێ مێر بوون،
ئەو سێ شێر بوون،
سێ ئەفاتێ زەمانا.
بیستچار شەڤا،
بیستچار تەڤا،
بوون خودانێ عەزمانا.

سێ بلبل بوون،
روح و دل بوون،
تەیرێ سیمر کوبارتر،
ئولم و زانین،
هەڤدو ئانین،
ڤێ دەرجێ بلندتر.

سەر رێنگا دوور،
ب فکرێ کوور،
وانا باجا خوە داگرت،
ب هسرەتی،

فرێقەتی،
دیسا رێنگا وەتەن گرت.

زانە رابوون
پێشیییێدا چوون،
پەیا دبوون سێ مێرخاس،
دنییا هەژییا،
بەرێ مەشیا،
بەر سۆیووز ئێ بوون رساس.

و ڤەکرن دەرگێ زیڤین،
دلا هەزار نێت گومان،
روونشتبوون خۆرتێد کورین،
ئاخ سەد یازخ... بێ زمان.

شینا گران دنێ قەڤز کر،
عەورا دۆرا رۆیێ گرت.
ئاخ بەیراقا سەری خار کر،
ل سەر مەیتێد شێرێ خۆرت.

مێرخاس مرن.... ئەو کێ دبێ،
مێرخاس کەنگێ کا دمرن،
مێرخاس دبن ستەیرکێد سبێ،
شەوقێ دنێ ڤەدگرن.

و هەتانی ل روو دنێ
هەبن شەڤ، رۆژ، عەمر، ژین،
وێ بێن ستران و گۆتنێ،
و ناڤ مەدا وێ بژین.

قرستان بوویه گولستان
چوومه قرێ گوندێ مه،
راسته، دووزه هەر ئالی،
دەر و بەستێد فێزا مه،
کەڤر، کوچک و خوەلی.

مسکەنێ مەرا، مشکا،
هەزار رەور، دووپشکا،
چالوویێ دری تەک – تەکا،
هەوشان، شۆره، زلکا.

هاتن، دابرین سێ سال،
دیسا قر بوومه مێڤان،
زانن من چ دیت، هەڤال،
تەڤ، باخ، باخچه و بۆستان،

گوند و سۆڤخۆزێ تەزه،
تەڤ باخ، باخجێ و بۆستان،
ئەرقادا ئاڤ دبەزه،
قرستان بوویه گولستان.

***

من بچووکتایێ چەعڤێ خوه ڤەکر،
دیت بەندێ کوبار، خەڤات، ئەشق و کەن،
وێ خەباتا جان دنییا شێن دکر،
و بەنده ببوون خوەی مال، خوەی مکان.

وەتەنێ ئازا من خوەرا گول دا،
و دەست ئانی پر فراسەت، خوەندن.
کال و باڤێ من کلووبا گونددا
تم وا دگۆتن دەرهەق دەورا دن.

– هەی گدی زەمان، زەمانێ بەرێ،
زەمانێ چوویی، زەمانێ مە دی،
توجار نەڤینن تە ڤێ مادەرێ،
سلسلەتا مە بێ خەم و خوەندی.

قرارا قەتلێ دەستێ شەربازا،
کو نیڤێ دنێ هەلا ناڤدانە.
قەیدێ خوونمژا، قەیدێ دەخەسا،
جییێ پالە، گوندی بێ رسقەت مانە.

بنهێرن برا، دەم دەما مەیە،
رێنگا مە راستە، ئەم هلدکشن ژۆر،
تەڤا زێرین ڤر وێ شەوق ڤەدایە،
سایا پارتیایێ و ئۆکتیابرا سۆر.

چێکرچییێ دنییا مە شێن و ئازا،
شەمدانا زێرین خوەرا هلدانە،
ل عەرشێ عەزمین ددن پەروازا،
نوورا شەمدانێ هەر جییا بەردانە.

وێ نوورێ چەعڤێ مەرییێ فقارە،
ژ خەوا کبیر دایە ڤەکرن،

مەرڤێ هەتانی ئیرۆ دزارە
هشییارە، حازر همبەری دژمن.

ئەم بوون کەسکەسۆر

دەوران هاتن چوون
و رەنگێ دنێ
ببوو تەوق و زەوق،
ل شانەشینا،
نەمابوو نە رەوش،
نە وەراق و شەوق.
وەک عەورێ عەزمین
عەورێ رەش و گەور
مە ب هەڤدو گرت.
بۆ پاقژایێ،
بۆ هەقیقایێ،
رابوون خۆرەتێد خورت.
وەکە بارانێ،
مەها نیسانێ،
بوون لێیی، لێمشت،
پاقژ کر و بر،
قلێر و کرێت،
تەمزایی هیشت.
دنێ بوون خەلەق،
بوون ستێر، شەبەق،
گرتن ئالا سۆر.

ل پەی بارانێ،
زۆزان، ئارانێ
ڤەبوو کەسکەسۆر.
و هەتا ئیرۆ،
ئەمەل دا گیرۆ،
ب پانزدەھ رەنگی،
عەمرێ خوە رازی،
دکنە گازی،
سەد و بیست دەنگی:
– بژی ئاشیتی،
و بژی دۆستی،
بژی ئالا سۆر.
تە زێدەبە رەنگ،
زێدەبە تە دەنگ،
ئەی تو کەسکەسۆر،
تو تفاقا زۆر.

***

بەر من چەمە، خوشە – خوشە،
رێ ڤەدکە و دکشە،
ناڤا قر و کەڤر، کەلا،
شێلوو دکە بەر و پێلا.

ژۆر دا تێ ب گوشین و گور،
خوەرا ڤەدکە رێ و بوھور،
قەدام دگرە، دبە دەلاڤ،

هێشین دبە دۆرێ بناڤ.
سەر دگرە سیبیا باخ و ڕەزا،
دبە عەورا بەخت، مرازا.

ئەز ژی وەک وی چەمی لەزم،
بەرب سەرێ چیێ دبەزم،
و نزانم کنگێ ب ناڤ،
خەلقێ ل من بکە سلاڤ.

ئۆ، بهارە

ل سەر دارا سپنداری،
لەگلەگ ل هێلینێ کارە،
بەرخ دچێرە ل بەرواری،
ماکێ دوورڤا زارە – زارە.

قیزکێ قالچیچەک باق کر،
ئانی و گۆ: – ئای، ئادارە،
پلتە عەورێ ڕەش خویا کر،
باران هوور – هوور هاتە خوارە.

عەزمان بوو مەیدانا کینێ،
عەورا هلدا گورز و کەمەند،
و هەڤ کەتن: – ژ قرچینێ
ڤەبەشرین بەرێد جەمەد.

تەبییەت ڕابوو ژ خەوا هاسێ،
هەزار تەرزی کر دیهارە،

لەیلان مێرگێ ژ هەواسێ،
کەت رەقاسێ. ئۆ، بهارە!

***

ئەیدا تە یە ئیرۆ، دایێ،
بمبارەک و پیرۆز بە،
یا تە یە ژی، ئەرێ، خایێ،
مرازێ تە دل ببە.

یا وەیە ژی گەلی زەرییا،
عەمرێ وە رەوش – گول ببە،
و عەمر دا بەختەواری
بۆ وە هاسل، هل ببە.

هوون بهارێ بهارا نە،
بهار بێ وە چ رەوشە،
هوون و بهار تەڤ هەڤ دبن،
ئای، زەینەت و بنەڤشە.

هەر مێرگەکێ گولەک دەرتێ،
تەبیەت رەوش و گەش دبە،
هەر شێنیکێ قیزەک دەرتێ،
مالەک پێ شێن، خوەش دبە.

گولەکە بین ل دەست خۆرت دی،
بەرب قیزێ دبەزە،
قیز ب خازی، دل پێ رازی،
کێ وی بەختی ناخازە.

ده شا ببن، ده بكه‌نن،
زانن ئیرۆ چ به‌سه‌،
ئه‌یدا داییک، خاییکانه‌،
ئه‌یدا هه‌ره هه‌واسه‌.

ئه‌یدا ته یه ئیرۆ، دایێ،
بمباره‌ک و پیرۆز به‌،
یا ته‌یه ژی، ئه‌رێ، خایێ،
مرازێ ته دل ببه.

یا وه‌یه ژی گه‌لی زه‌ریبا،
عه‌مرێ وه ره‌وش – گول ببه‌،
و عه‌مر دا به‌خته‌واری
بۆ وه هاسل، هل ببه.

به‌ر شکلێ کاوێ

روونشتبووم شه‌ڤ ل ئۆدا سپی،
سه‌ری هلبری، شکلێ کاوێ دی،
ئه‌ز رابووم ژ جی همبه‌ر سه‌کنیم،
بۆ سه‌برا دلا پێرا کێلمیم:
– دنهێرم ته و گه‌رده‌ن و خالا،
تو خوه گول بوویی، چوویی ناڤ گولا،
ته هشتم ل ڤر ل ڤێ ئارانێ،
بێ سه‌ری و بن، ل گه‌رمستانێ.
ئه‌ز پر درێژم ل ڤر خویدانێ،
لێ تو چ دکی، ل وێ زۆزانێ؟

و ب هشێ خوه ئەز وێ منا بووم،
شکلێ کاوا خوه هەیر و تما بووم.
ئەو شکلێ بچووک ل همبەری من،
بوو قلافەتەک سەکنی بەر من.
سوورەت بەشرین چاوا شکلدا،
من ترێ دەستێ خوه سوورتێ من دا.
مێزەکر من وێ نوور و نەدەرێ،
کاو وا کێلمی ل وێ مادەرێ:
– لاوکۆ، هەڤتێکە تە ئەز نەدیمە،
تە ترێ بوویە ئاخرا زەمینە.
تە بیرە جمعەت دبێ: – شێر، شێرە،
دها چ منەت ژنە، یان مێرە.ع
تو ل کەوشەنێ بێ سەری و بن،
ئەز ژی ناڤ چییایێ ب گول و سۆسن.
تو بێجەر دکی پەمبوو، باخ و رەز،
ئەز ڤر ددۆشم هم چێلەک، هم پەز.
نان، دەبر، دلک تو دکی ئمبار،

ئەز هاسلەتێ تۆپ دکم ل وار.
نێتا مە یەکە، مە کو خویدان رێت،
کارا من و تە دبە یا وەلێت،
شێن دبە وەلات، وەلات دبە خورت،
ناڤدا گول ددن کەچ و لاوێ کورد.

***

ل سەر من ئەسمانێ سایی
و دەستێ من درێژ،
خوەی مال ئم، هال و ئاڤایی،
دل و روحڤا دەنگبێژ.
هەرچێ من دبین دوورڤا،
دبێژن، خوەزی ل تە،
ئاخ! نزاننم وەتەن کوور ڤا
بریندارم بۆ تە.
برینا من کوورە، خەدەر،
لێ من هەیە گومان،
هەر دەردەکی دەرمان و ،
ب خوە ددە زەمان.
و ئەز شامە ڤێ دەورانێ
وەتەن گرتییە رکێف،
ل سەر دکا کوردستانێ
کوردناسی تێ ب کێف.

زڤستانە

زڤستانە.
پاییزا دەخەس بەلگێ دارا شین وێ برییە،
دارا تەزی سپیچالەک خوە وەر کرییە،
جۆتە چڤیک سەر چقەکێ بوونە پەپووک،
چڤتە – چڤتن، بەر وێ هشکییێ ل وا شپووک.

زڤستانە.
شڤان کەری بەلا کرییە ناڤا مالا،
دۆتمامێرە هەیری کەتییە گالە – گالا.
کالێ مالێ ب درگانێ چوویە دۆر لۆدێ،
کو بهارێ وی کێم نەبن مییێ سەر کۆدێ.

زڤستانە.
بەندێ تڤدیر ئمبار، کیلەر کرنە تژی،
و بن قەیدێ دەف و زورنێ بەدەو دژین.
قیز و خۆرتا گرتنە سەر بەرفێ رەقاس،
کانوونا سار وانرا بوویە گولان، هەواس.

زڤستانە.
ئێ، چ منەت سور و سەرمێ کرییە رکێف،
پەی بهارە ب رەنگ و دەنگ، ب کەن و کێف.
نیسانێ وەک تەیرێ سیمر بێ بقووژە،
زڤستانێ شەرما ببە ئاڤ برژە.
و گولانێ خەملا تەزە خوەرا بینە،
تەبییەت قەدا خوەیە رەنگین وێ بستینە.

وەکی

تۆپێ هەلێ مە،
دانین دەرا هان
چاوا نۆبەردار
بەر تەبییەتا نەس.
عەورێ زیپکێ،

کو تێکه باران،
دلسار نەمینن
نه کۆمباین، نه دەس.

کورێ من و ته
چوونه قولخێ،
بوون نۆبەردارێ
چەرخا ڤێ دەورێ.
وەکی ئەز و تو
بڤن وەک بەرخێ
و رۆ عەزمانێ
سایيڤا دەرێ.

وەکی هاڤێنێ
عەدلایێ هلدن
و باڤێژنه ناڤ
ڤێ سیتلدنێ.
ئەم هەڤدو بگرن،
چووک و مەزن سەر
بکن شابوونێ.

کورێ من و ته
چوونه قولخێ،
بوون نۆبەردارێ
چەرخا ڤێ دەورێ.
وەکی ئەز و تو
بڤن وەک بەرخێ

و رۆ عەزمانێ
سايیڤا دەرێ.

***

مەرڤ تێ دنێ ئازا و بێ خەم،
شايیر ب فکرێ خوە هەر و هەر دەم،
زێن و عەمرێ خوە ددە متالا،
خەم و خيالا.
و ئوسا دبە جارنا دخوەزم،
پێش هەمووسکاڤا تەنێ جەزابم،
ببم مەيدانا ئەشق و هەواسێ،
ل سەر سينگێ من بکن رەقاسێ.
دخوەزم ببم سۆسنەک چەعڤسووت،
و ببشکڤم سەر رییا کاوێ خووت،
کاوا من کاو بێ من بچرپينە،
سەر سينگێ خوەیی کەڤەر راخينە.
جارنا دخوەزم ببم ئاڤەک سار،
دۆتمام کەسری من ببە دیهار،
فينجانا فەيفوور وێ ئاڤێداکە،
سەر ئەوی زارێ خوەیی تيداکە.
جارنا دخوەزم ببم تەيرەکی
سيمری مەزن و ئوسا، وەکی
ل عەزمين راخم پەرا و باسکا،
ببرم رێنگا عەورێ برووسکا.
جارنا ژی هەما خوەرا دەر دبم،

ل هەموو قولچێ دنێ وەر دبم،
ب دل و روحڤا کەر ب کەر دبم،
سەودەسەر دبم،
نزام چ دبم.

هندک دمینە

هندک دمینە ژ جی رابم بێم،
هندک دمینە ئەز خوە زەڤت نەکم،
چقواسی دچە ئاقل دکم کێم،
هندک دمینە خوە لاپ ئونداکم
و قەت نەمینم رووبارێ دنێ،
ئەڤ دنییا دەلال چاوا بوو زنێ.
هندک دمینە!
هندک دمینە، لێ باوەر نەکە،
کورد تەنگاسییەدا خوە ئوندا بکە.
چقواس کو دچە ئەو هێ قال دبە،
جێرب و فکراڤا هێ کەمال دبە.
هندک دمینە!
هندک دمینە بیرکم زار و مال،
هەڤال، هۆگرا، دۆستا چەعقبەلەک،
پیرەدێنگا خوە، باڤێ خوەیی کال
و ژ هەزنا دل قیژینکم جارەک،
و هێرسا بێژم: لۆ، لۆ، بمبارەک...

هندک دمینه!

پرسەکێ بدم جەشە کەڤن، تەزە،
چما وا بوونە لێپسک، گەڤەزە،
چما بوون پەلێ دەستێ نەیارا،
وەکە بێ سەودا.
چما خوە داڤێن بن پیێ قوولدارا؟
منانی سەگا.
کا ناموسا وە، وە نەما خیرەت،
کا قەت تاریخێ نەدا وە شیرەت.
چما ناڤێ جەشع وە سەر خوە دانی،
دژمنرا بوویە سۆزێ شیرانی.
چما ئیزن دان کو وە کرێکن،
وەک باربر، پاشێ ئاشێ سرێکن
و وە بکەنن نەیارێ دەورێ،
یان بۆ جەشع ناڤێ خوە کەتییە هەیرێ.
کەتنە خیرەتێ و مە دکن تیش،
کو ئەم بکشینن دەستا ژ ئێریش.
کو ئەم دەستێ خوە بکن ژ ئاغێ،
بەر ئاریکراکن جارەکێ داخێ.
هندک دمینە!
هندک دمینە،
لێ ئەودەر نەبییە و توجار نابە،
هەتا مە هەبە زارەکە ساڤا،
خایین نکارن فرەکن گاڤا.

هەتانی کوردەک روو دنێ مابە.
هەتا ئەو ناڤێد مەیە کاو، کوبار،
ل زۆزانێد مە جارەک بێن سەر زار.
هەتا کانییێد مە تێنە خولە – خول،
نەمەردێ دوورڤا بمینن چەعڤقول،

هەتا چیایێد مە بلند بمینن،
ئاڤێد وانە گور بگوژگوژینن،
دەنگێ بکەڤە گێدووک و زانگا،
هەمووو دەورانا، هەمووو بەربانگا.
تەبیەتێ بلند بوەکلینە،
ئەڤ ناڤێد سەر مە زارێ کوردینە.
ژ زەمیندا تێن، وێ هەرن زەمین،
کوردستان هەیە، وێ هەبە یەقین.
هندک دمینە!
هندک دمینە،
هندک دمینە و هندک مایە،
کورد، کوردستانا تام ببە خوەیی.

ئۆ، سبەیە خوەش

رۆژهلاتێ بەرەڤەدا
باکی هێنک هات،
کلام گۆتن ڤان تەیرادا،
روح عەمردا هات.
ئاڤدێر مەرا رەنگزیڤ هلدا
لەز ژ مال دەرکەت،

بووکا تەزە گێزێ دێست دا
هەوش، هەیاتا کەت.
شڤان هێسویێ فیتاندە مییا،
زارین کەت بەرخا،
پەنجێ تەڤێ قەڤزکر دنییا،
ژۆردا دا بەر خوە.

عەزمان نەخش بوو، دنییا گەش بوو،
چ عەمرەکی خوەش،
ئەز خەو رابووم،
عەمر شا بووم،
ئۆ، سبەیە گەش.

ئەز کالکم

ئەز کالکم،
نە کالکێ
کو روودنێ
بەر لاندکێ،
دبە – تینە،
دهەژینە،
هەتا نەڤی
دهێنژە،
ب خوە سەردا
دپۆنژە.

ئەز کالکم.
نە ئەو کالێ

ناڤا مالێ
بلوورینه
بۆ تفالێ
و مەژوییێ وی
خێژ و ڤێژکە،
ب کەسەرێ
دەورا بەرێ
کەر و گێژکە.

ئەز کالکم.
لێ نە کالێ
بسەکنە دەرێ مالێ،
نێت، متالا
خوەرا رێزکە
و هێڤییێبە
هەلا نەڤی،
ب وی دەڤی،
وێ کنگێ خوە
هێز و ڤێزکە،
دەڤ و چەنا
ب گیلێزکە،
وەکی کالێ،
خوە راهێلێ
و حەمێزکە.

ئەز کالکم.
ئەز ئەو کالک

و ئەو کالم،
خوەی وەتەنم
و خوەی مالم،
ئەوقاس کوبار،
ئەوقاس هوروم،
تەیرێ سیمرا دفرم.
و دستریێم
سەر خوە بەنگی.

زیز و زەلال
ب وی دەنگی،
ئەزێ هسا
خوە ل سەرخم،
ژ لاندکێ
ئەوی دەرخم
و فراخم،
وەکە بازی،
پاشێ ل وی
بکم گازی:
– ئۆلۆ، کورۆ،
بەسە، رابە،
دەورا من
و خوەرا شابە.
ب هسرەت تو
چەعڤا ڤەکە،
ل دەورانێ تەماشەکە.

قبه – قب ل دبستانێ،
خوله – خولا مامۆستانه،
زێن، فراسەت
ور درێژن،
ئاقلێ خاڤ
ور دپێژن.
ده زوو رابه،
ئیرۆ کارکه،
خوه ب کتێب،
دەفتەر بارکه،
و مینا ئاحمەدێ خانی،
هەره شەرێ
ئولم و زانین.

و ئەگەر ته
خوه لێ بانی،
خوەرا سازکر
وەر و خانی،
و ناڤێ خوه
ل سەر دانی،
ئەزێ هێ بێژم
وان رۆژا،
منرا بوویه
نەڤیک هێژا.

بەرب رۆیێ

وەک شەڤا رەش و عەورایی،
باران، زیپک بێن تەڤایی،
نە ئیشقبە، نە چرووسی،
هەڤ بنهێرن ب جەسووسی
و نشکێڤا ببە گرمین،
زیپک رۆکە، تێکە خورمین،
تێکە قرچین برووسکا زەر،
ئاگر، ئالاڤ ژێ بدە دەر،
ئیشق باڤێ دەشت و زۆزان،
گوند و رەشکۆن تەڤ بێنە خان،
و ئوندابە شەڤا گران،
ڤەقەلشە عەور و عەزمان.
ژ ناڤ عەورێ ڤەقەلشی،
ببەشرە دێمێ بەندا.

وەک مزگینی، خێر و خوەشی،
ژۆر بکەنە رۆیا شەمدان،
بەندە شکرا خوە پێ بین،
بەرب رۆیێ بجەدین.
شۆرشا زۆر وا ب خورتی،
ڤەکر چەعڤێ بەندا گرتی،
بەندە بوون یەک و بوون خوەی دەنگ،
نەنهێرین خوە جلا و رەنگ،
خوە دوورخستن خێلیيا شەڤێ،
بەرێ خوە راست دانە تەڤێ،

تەڤا زێرین، ئەو تەڤا زۆر،
بەندە دها کرن پسپۆر.
وان سازکرن ئیجات و نەخش،
سەر زێنا خوە بوونە سەرخوەش،
ئو زێدە بوون زێن و مەجال،
بوون جاهانگیر، ئوسا هورون،
بەرب عەرشا ئەو دفرن،
منا کرن قار و منەت،
بەندە هەموو بوونە کەمال،
وەتەن ئەینی کرن زەینەت.
و بێ قوسوور خوەرا شانە،
دەر و جینار لێ تمانە،
ب هسرەتی دنهێرن وێ،
چاوا هەر تشت بەرب رۆییێ.

هنگێدا

هەلا هێ بەندا،
قە نزانبوو
چییە خۆف و ساو.
هەلا هێ کەسی،
گوهـ نە ددایێ
چنە پرس و جاو.
هێ عەیان نیبوو
ژ بۆ من و تە
کییە دێ و باڤ،
هێ من و تەڤا

چێنەکربوون
مەحمەد و عیسا،
ل روو دنییایێ
تونەبوو بەس و
بازارا مووسا.
ئەمە خوەی ناڤبوون،
ناڤێ خوە شابوون،
خوەی دەشت و زۆزان.
دگۆتن مە کورد،
مە هەڤدو دگرت،
وەلات کوردستان.

بیرانین

وەختەکێ شەڤ، ناڤا جیدا،
ل سەر سینگێ ئەلەگەزێ،
ئەز روونشتم هوندور کۆندا،
هاتە بیرا من وێ لەزێ.

گۆتنا پیرکا من رەحمەتی،
کو روودنشت کێلەکا من،
شرۆدکر مەریفەتی،
دەرهەق دەشتا همبەری من.

لاوۆ، دەشتا ڤێ رەوانێ،
کو دنهێری تو ڤێ گاڤێ،
کێ ددیت ژ تاریستانێ،
ئەو ژی دەما ناڤا شەڤێ.

من بیر دانین و دنهێری،
ڤان ئیشقێ هانه شەواق،
کو وێ شەڤا رەشە، تاری،
عەزمانێ شین ددا وەراق.

و من زەلال ژ ور ددیت،
ئەڤ ئێجمیادزین، ئەڤ یێرێڤان،
ئەڤ ژی فێریک، گوندێ من تیت،
خەملییە ب باخ و بۆستان.

هوندور کۆن ب دلێ رازی،
دلێ من پێ بوو بارستان،
ئەز فرناخ بووم، من کر گازی،
بژی، گولدە، ئەرمەنستان.

دێرەسۆر

کیدەرێ کو تە دبینم،
دێرسۆرێ، فرناخ دبم،
چەعڤێ رەش بەلەکە زەلال،
ئەز لێ هەیر و تما دبم.

ل مەکتەبا گوندێ مەزن،
جییێ لێ تونە قار و گازن،
دێرەسۆرێ تو گول ددی،
وێ گولێ تم گەش دخوەزم.

ل کەوشەنێ بێ سەرۆبن،
ناڤ کەڤۆتکێ ژیر و ئێگن،

دێرسۆرێ تم پێشڤانی،
ب تە ئەم تەڤ کوبار دبن.

زۆزانا کاو، ناڤ ڤێرما مە،
ئەلبا شیرە مەزن دەست تە،
دێرەسۆرێ خوەش دمەشی،
ئەز حەیرانا تمتالا تە.

ل باژارێ خەملی سۆر،
ل بەر دەزگێ مەزنی زۆر،
ب سەربەستی دخەبتی،
دێرەسۆرا منە پسپۆر.

کیدەرێ ژی تە دبینم،
دێرەسۆرێ، فرناخ دبم،
تو گولانی، کەسکەسۆری،
کەچا کوردا، حزکرییا من.

وەتەن شێنە، عەمرێ مە گول،
بەخت و مراز هەیە ب دل،
دێرسۆرێ دیندارا تە،
ئەز کرمە شاروور، بلبل.

بەرێ

رۆ چڤاس درێژە ئیرۆ،
کا چچاخ وێ هەرە ئاڤا،
خلازبە قەتل و جەفا...

رۆ چقاس درێژە ئیرۆ.
درێژە، بێتینە، سارە،
برچیمە، تەزی، دژوارە،
رۆ چقاس درێژە ئیرۆ،
کا چچاخ وێ هەرە ئاڤا.

نها

چقاس زوو رۆ هات، دابری،
رۆکە عەمرێ من بوهوری،
سەد هەیف ژ عەمرێ من نارین،
چقاس زوو رۆ هات، دابری.
کار و خوەندنێدا گیرۆ،
تێر نەبووم ژ رۆژا خوە ئیرۆ،
چقاس زوو رۆ هات دابری،
رۆکە عەمرێ من بوهوری.

***

من سۆسنەک دیت ناڤا مێرگێدا،
تەڤی سۆسنا خوەرا گول ددا،
ژ وان سۆسنێ مێرگێدا گەشتر،
بین و بەنگزێ وێ هەمووشکا خوەشتر.
چەعڤێ من لێ گرت، ئەز بەرب لڤییام،
چووم بەر سەکنیم و سەردا چڤییام،
لێ ئەز مەتەل مام سەر ستویێ وێ خار،
کەسەرەک کەتە دلێ منی ژار.

من گۆ: – سۆسنا دەلالە چەعف سووت،
بەژنبلند و ناز تویی ل ڤر خووت،
لێ گەلۆ کا چییە مەنا ستویێ خار،
کو ئانیم بەر تە کرم تەنگەزار.
– ئێ، گۆ: – شاییرێ بێ هش و سەودا،
تە چما کول و دەدێ من تەڤدا،
خوەشە ئەڤ مێرگا، قە قوسوور تونە،
چبکم، یازخ، نە یێرا منە.
وی وەختێ قەوخە، بێ و بارانێ،
ئەز ئاڤیتم راست ڤێ مێرگا هانێ.
خوەزی بدیما تە ل مسکەنێ من،
هێژا بدیتا تەیێ رەنگێ من.

ئادار

(مینا. توومانیان)

ئادار ئەینی پیرا دوروو،
رۆکێ بەرف و باگەر خوروو،
سور و سەرمێ هەڤرا تینە،
قە کانوون ژی ئوسا نینە.
لێ تو وەرە ڤێ بێبەختێ،
هەو دنهێری رۆ لێ دەرتێ،
هەل دکەڤە بەرف و بووزێ،
فەرات دکشە ل ڤێ دووزێ.
هولم و گولم ڤر دبە دوومان،
هەڤ دالە، دچە عەزمان.

ل ور دبە بەرف و باران،
ئادار ل وێ دبە خودان،
کێفا خوەرا پێ دلیزە،
لەما وێ دەنگ ئوسا زیزە.

رەوش و تمتێلبی

بەستەکە خالی،
دۆرێ چار ئالی،
شرکێ چییا کوبار،
لێ بوونە هەڤسار،
ژ وان چییایێد شێن،
پر کانی دەرتێن،
تەڤهەڤ دبن گور،
دبن چەمەک هور،
ژ ناڤ بەرف، بووزێ،
دشوولکە دووزێ.
دەڤێ وی چەمی،
ژ قورنا تەمی،
دارەکە چینار،
رەه کرنە خار.
سەر کۆکا قەدیم،
چار شاخێ متیم.
خوەرا شاخ دانە،
ئوسا دوور چوونە،
هەڤ خەریب بوونە.
و کەس نزانە،

کێ ژ کو هاتییه
لێ بییه خودانه.
بێ سۆز و بێ هال،
بێ پرس و هەوال،
قەلاچه مهکیم
سەر گرێدانه.
جارنا ب گوللا،
جارنا ب ملا
هەڤ دخن نەیار،
وان چقێد هێشین
و وان بەلگێد شین.

***

چی کێرانه وەکی ئەز خۆرتەکی وا
کەلەشم،
قاری هەڤال، هۆگرا، نه مەلوولم،
کێفخوەشم،
جی کێرانه وەکی ئەز خوەیێ کۆچک و
سەرامه،
قاری دۆست و دژمنا ژ تو بێشا
نەمامه.

وەختێ کوردستانا من، بنهێر بوویه
چار پارا،
و دلێ من نازک، چووک، کرییه بەرا
کەسەرا.

***

من دیت جۆتەک دلێ ئەڤین
سۆقاقەکە ڤی بازاری،
دۆمام ئەینی رۆ ل عەزمین
لاوک شەڤا رەش و تاری.
ژ دیندارا شەڤا تاری،
دبەشری، نوور دباری،
کو بنهێری رۆیا ناری
ژ شەمالێ تو نکاری.
رۆژا ناری، شەڤا تاری،
بەر چەعڤێ من ل ڤێ ناڤێ،
مل، ملارا ب دلباری،
هوور دمەشییان ڤێ هنداڤێ.
بەشەرا خوەش، سەر دێمێ رەش،
تە نزانبوو ئەوی قەرە،
کوبرا یارێ، شەمدانا گەش،
ئەو کربوو بەرانبەرە.
رۆ تونەبە هیڤ قە هەیە؟
شەڤەرەش ژی هەمک پەیە،
باوار ناکی، دە بنهێرە،
ڤا بەر چەعڤێ من و تەیە.

لێنینگراد ١٩٦٤.

❋❋❋

بەر منرا هات و دابری
کەوەک گۆزەل، کەوا چییایی،
خال و خەتێ سەر دینداریێ
مینا گولا پەرڤەدایی.
ریڤاچوونا ڤێ تەرەزێ،
ئوسا شامە ب شورەتبوو،
لێڤێ شیرن و گولبارین
ئەینی بەلگێ کاخەتێ بوون.
و دلێ من بەر هەڤ نەدا،
من گۆ: – گدی، بسەکنە،
گۆ: – ئێتیمۆ، لاوکێ مێرخاس،
کوردسانێ هڤییا منە،
ئەوی تڤنگ دایە دەستە،
ژ بۆ کوردستانا سەر خوە،
بۆ نسلەتا مە ساڤا ژی
رییا خوەندنێ من دا بەر خوە.
من گۆ خەریب ئاشکەلایە
وەلاتێ من گولوستانە،
لێ عەمرێ من، بینا بەر من
دەردێ من ژی کوردستانە.
من ڤەگەرییا ب دلباری
بەشەر سەر دێما تەییسی،
ئەنی شەمدینێ شەمال دا

چەعڤێ من لێ نەجەرسی،
سار بووم جیدا وەک هەیکەلەک،
ل قەراخێ چەمێ نێڤێ،
ئەو فلتی سەرۆدەور بووم،
وەک بۆبەلیسک ناڤا هەوێ.
و هڤییێمە گەلۆ کەنگێ
کوردستانا منێ سازبە،
وەکی خەریب لاوکێ چێ را،
ب دل و جان، بەخت، مرازبە.
رۆکێ دۆمام هات سەکنی
همبەری من وەکە شەمدان،
کول – برینێ حوب – ئەڤینێ
جارەکە دن ئەوێ تەڤدان.
من نزانبوو کا چ دکم
ناڤ جڤاتا شایینەتی،
وێ دل و هش برن، من ما،
قالبێ ڤالا، زارێ تی.
گهیشتنە هەڤ دلێ بەنگی،
سفرا حوبێ وان دانین،
بنهێرییا تە چا دۆر سفرێ
ل من هێسیری دکەنییان.
من دا قەدام کەربا رەڤیم،
کو زوو دەرێم ژ سەرێ،
بەلکی دیسا خوە بهەسم،
سەر خوەدا بێم وەک بەرێ.

چارە نەبوو، سەودەسەر بووم،
بوومە دیلێ ئەڤینێ،
هەتا ئیرۆ دەرمان نەدییە
ژ بۆ وێ کوور برینێ.

***

هەبییا، ئەو رۆژ هەبییا،
هاڤین هەمدێ خوە بییا،
سبە هنەک زەلال،
دۆمام خاس و کەمال،
ئەو شڤەرێ، ئەو زاخ،
روونشتنا وی جی،
حوب، ئەڤینێ برچی.
حوبێ فووردا وەک چەم،
دل من بهاتا رەم.
شێکرا خوە تە بانییا،
سەری منرا دانییا،
وەکە ئووسڤێ نەڤییا،
دەست باڤیتا کەزییا،
و راموسا ب دل،
ئەو دێمێ تە نازگول.
سەر دێمێ سنجری،
حوبا ئمبارکری،
بدا دەر وەک کانی،
سەر چێکرا خانی.

یار بۆ حوبێ

وەکی رۆستەم، گورگان و چەند
پەلەوان ب گورز و کەمەند
دل بدن ناڤ دەرب و زەرگا،
باوار نەکی بگرە بەرگا
گۆتنەکە حزکرییێ سار،
کو من دنێ دکە ئەوگار.
دێمێم بەشەر تتەقسە،
مەلوولی سەر درەقسە،
شوور و قەمە هێرسە کین،
برینێن کوور خوونێ تین،
دلێ من ژی تالاش ناکە،
دەرمان هەیە، وان خوەش دکە.
برینا من پر خەدەرە،
کاوا من ناز و نازدارە:
هەی من رادکە هافا تربێ،
نزانە ئەو قەدرێ حوبێ،
پێ شا دبە وێ چ تالاش،
دل دەر ددم، عەمر دماش.
و وێ ترێ لاقردینە،
یار بۆ حوبێ سەوس و دینە.

***

بێ کێر، دووزان، تە سینگێ من ڤەژاند، ڤەکر،
بێئیسافی خوونا من رێت، دلێ من بر،
هەواس و خوەش ئەز رامووسام و چوویی مال،
وێ شەڤا رەش تەنێ هشتم بێ دل، هەڤال،
تە قە نەدی ڤاشکانسکی دلژی هەبوو،
دل خەریب بوو لێ نەبانی ئەو هیشت و چوو،
دە زوو وەرە بێ دل سارە ل من کارکە،
کورک، قاپووتێ حوب، ئەڤینێ ل من وارکە.

***

کەچک تە ب وێ دینداریێ دین کرم،
حوب و ئەڤین من نزانبوو، هین کرم،
ب چەعڤ – بورییا، کەن و فەن بەلگی کرم،
بۆ نەفسا خوە ژ هەڤالا کووڤی کرم،
تە دگۆ دنییا بێ تە بۆش و بەتالە،
بێژە چما، بێبەخت، تە ئەز بیر کرم.

***

تو ب خوە رۆ،
ئەز گولباخان.
تو شەمدانا
هەموو چاخان،
دەردکەڤی
سەر رییا خوە ناس،

لێ ئەز دینێ
دیندارا خاس
بێ تە سێفیل،
بێ تە نەناس،
پڕ مەلوولم
و بێ هەواس.

***

ئاخ، چاکووچێ دلێ تە،
دلکێ دلێ من کوتا،
و من ترێ مەژوویێ من
دانە ناڤا مێکوتا.

تو نەبێژی چ عەجێب،
دۆمام سەکنییە پێش من
و حوبێ کرییە رکێف
تەیاخ ناکە دلێ من.

***

رۆ گەشە، پڕ خوەشە، شەمدانە،
گەرم دکە، ئیشقێ پڕ ددە،
ئەو شەمدان، ئاخ، بۆنا گشکانە،
ل بەر وێ هەر تشت ژی گول ددە.

ئاخ، تو ژی، دۆمامێ، شەمدانی،
نوورا تە کوور کەتییە دلێ من،

هەمیارا جانکی و جانی،
هەر تەنێ پر کرییە کولێ من.

❋❋❋

چ نیشانە کو تیرا وێ
هەرتم دلێ من دگرە.
ئاخ، نزانە، یازخ ب وێ،
دل دماشە و دمرە.

ئەو دکەنە و شا دبە،
یانێ چا نیشاندارە،
ئەو چ زانە کو تاب نادە،
دل بەلەنگاز و ژارە.

برا تیرا وێ منکەڤە،
برینا وێ هێ کووربە،
برا دل من ژەڤدا کەڤە،
هەر ئەو دیندار هوزووربە.

هەتا دیندار قەلاچییێبە
دلۆ، ژ تیرا مەترسە،
گاڤا سییا وێ من ئوندابە،
هنگێ عەمرێ من ڤێسە.

❋❋❋

خۆرتۆ، تەمییا من ل تەبە،
بێ وار دبی، بێ یار نەبە.

کو حز دکی ب دل حزکه،
ب وێ عەمرێ خوە هەواسکە.
تەڤی یارێ ببە روح، جان،
وەکی زەندا مۆری، مرجان،
بەر سەرێ تە بقەرمە،
و خەوا تە بهەرمە.

***

کەو گۆزەلێ،
من هەلالێ،
تێ بیرا تە

ناڤ باخا،
تە سێڤ چنی،
تە سێڤ ئانی،
دلێ من دا
بەر داخا.

سێڤەک دا دەست،
جیدا بووم مەست،
نهێری تە
دینداری،

ئاخ ئەز کەلییام
خوەدا هەلییام،
مینا بەرفا
بهارێ.

***

دۆمام گدی، تەیاخ ناکم، کو نابینم
دیندارا تە،
وێ دینداریێ قەلس کرمە، ئەز هسرەتا
وێ سەدا تە.

گونێ من چییە منرا بێژە، کو حز دکم
ب دل و جان،
کو دخوەزم تێر راموسم وێ گەردەنا
مۆری مرجان.
وێ گەردەنا چیل و هاسێ، مینا بەرفا
ل سەرێ چییێ،
مۆری، مرجان سەر گەردەنێ، ئەینی کەرێ
سەر بەلەکییێ.
بەر چەعڤێ من هوور دمەشی کوبار – کوبار
مینا قازا،
دە، شاییرۆ، دلکەڤرۆ، بەر خوە بدە،
بڤە نازا.
بەر خوە بدە، وەکی دۆمام کوبار ببە
ب وێ یەکێ،
تو بهەلی ژ کوورا دل، ئەو بکەنە
تەک جارەکێ.
بەسە گدی، بێئیسافی ئەوقاسی ژی
نە لازمە،
خەلق ب ئاڤرێ تەل دماشە، تە ب نازییا
ئەز کوشتمە.

***

بەسە کەچک، تو من بوویی هیڤا بن عەور ب نازی،
ئەز ماشۆقێ تە نازکێ، زانم تو ژی من رازی.
سەبر ناکم، کو نابینم دیندارا تە هنداڤێ،
ئێ، چ بکم کو دلکێ تە بێ من ئاجە – ئاج داڤێ.
دێمێ من وەک شەڤا رەشە، بەشەرا تە منرا هیڤ،

ئیشق ڤەددە دلێ من ب شەمدانا تەیە زیڤ.
سرییا ئەز و تو جەم هەڤن، چی کێرانە شەڤ بوو نیڤ،
ئاخ سەدا تە منرا ئەمەک، رامووسان ژی هەمک شیڤ.
ئەز ماشۆقێ بەژنا بلند، سەدا شیرن، نازدارێ،
زێنا تە کوور، فکرە تە دوور، خال و خەتێ دیندارێ.

تەڤی یارێ

ل زۆزانا، زۆزانێد هێشین،
ل چییا، بانیا دلێ ئەڤین،
ناڤ کولیلک و گولێ رەنگین،
ناڤ قیز، خۆرتێ بەشەر شیرین،
ل سەیرانگێ، تەڤی یارێ خوەشە هەمین.

ل سەر کانییێد ئاڤا زەلال،
جەم خەباتچییێ کەدا هەلال،
جەم شڤانێد پسپۆر، کەمال،
جەم کەڤانییێ نازک، دەلال،
چقاس ئەشقە تەڤی یارا هسولجەمال.

فێزا زۆمێ، قوونتارا چییێ،
تەڤ هەڤالا ل بلندجییێ،
ب دلێ شا ئێ ئەڤینتییێ،
ددی یارێ ئەلەمەتییێ،
کێ خوەش نایێ تەڤی یارێ سەر بەلەکییێ.

هەرن بەرژێر بنیا مالا،
سەر کانییا سار تەڤ هەڤالا،
مینانی کارێ خەزالا،
بکن شیرن گالە – گالا،
تەڤی یارێ چڤاس رندە باقکن گولا.

خۆرتێد جاهل خوە کەلەشن،
قیزێد بەدەو برووو نەخشن،
ژ سەیرانگێ کو بمەشن،
هەرنە هوندور کۆنێ رەشن،
د بن کۆندا تەڤی یارێ، گەلۆ چما خەوە خوەشن.

***

ئاخ سەد یازخ کرێ من،
کول و دەردێ دلێ من،
ئەز بێ مال و هال کرم،
بێتفاقییا برێ من.

***

ئەز قیزەکە پر بەدەو،
ئەینی تەیرکا بوهوشتم،
کاو و کوبار هاتم هەو،
دەڤێ وەرا گهیشتم،
هوون هەڤ بوونە گورێ هار،
هەر یەکی وە رۆستەمەک،
هەڤدا کەتن بێ سەری،
وە ئەز خەلقێرا هیشتم.

***

وەک پەنجێ رۆیێ ژ دل دەرنایێ
حوب، ئەڤینا تە،
و ئەو دلێ ژار، بوویە گورێ هار
قەت ناتەڤتە،
ئەز کرمە بلبل، وەرە تو ب دل
منرا خەبەردە،
یا نا سەد یازخ حوب، ئەڤین و ئەو
دلێ من دەردە.

***

کانی هەیە کو شێنە، سال هەیە
دۆنزدەھ مەها،
کانی هەیە رۆژەکێ شێنە
یا دنێ زها.

تەمیيا من تە، ئەی برا، نەڤە كانییا
نە كانی،
ببە كانییا هەرتمی، وەكی دنێ
بمینی.

***

من خەییدییە دۆمام ئیرۆ،
خەبەر ددە تەن و نچ،
ئەز شەڤ و رۆ وێدا گیرۆ،
وێ دل ئەینی كەڤرێ كۆچ.

***

ژ ئاگرێ دلێ تە،
دل دەر ددم، تو زانی،
خەو ناكەڤە چەعڤێ من،
ژ وی بارێ گرانی.
دمرم بۆ دیندارا تە،
دەرد نە ئەوە، دەرد ئەوە،
هەیر و ماشۆقێ تەمە،
بێئیسافێ، نزانی.

***

نەهەقیكێ ب گوهـ دبهێم،
دل داڤێژە،
نەراستیكێ چەعف دبینە

دل داڤێژه،
ژ نەمامیيا چەعف و گوها
عەسە زانم،
رۆژەکێ ژی وێ بسەنە،
من بکوژه.

***

بەرف دهەلە، دبە ئاڤ،
مستۆ پێخاس دایە ناڤ،
لنگ شین بوونە ژ سەرمێ،
سوورەت سۆرن ژ گەرمێ.
ئاخلێڤەیە.

***

قەدەرەکێ دۆمام بۆ حوبا دلا،
دەستووردا خواربم ناڤ باخچێ گولا،
باخچە حوبێدا بهێلە جانبم،
پاشێ تەمامی تەرا حەیرانبم.

***

وەختێ تەنێ ل ئۆدێمێ،
ئای وێ هنگێ نە تەنێمە،
تەڤی دنێ ئالەمێمە.

***

مەرڤایی گەلییێ ڤێ ئەرقەشانێ،
مەرڤ خوە ئاڤا ڤی چەمێ هانێ،
تێ و شێن دکە دنییا ڤێ دەورێ
و منا دبە ناڤ ئاڤا بەرێ.

***

ئەز دخازم بدی من
حوبا خوە کو منرا نە،
تو عەمرێ خوە ددی من،
عەمرێ بێ دل چرانە.

***

هەی واخ، هەی واخ،
دل کو بوو داخ
دلێ هەزنی
ناڤە چراخ.
(ژ جمعەتێ)

***

بەر کوبارییا کوبارێ،
گریداخێ سەر دانی،
من تاب نەکر بن بارێ،
حوب، ئەڤینا گرانی.
هەتا من خوە راپێچ کر،

ئوو دلێ خوه بەر ڤەکر،
گۆ: – سەد یازخ دەرەنگە،
من باجا خوه هلان.

نەخوەش بوو خوەسی

(لێگێند)

نەخوەش بوو خوەسی، جی نڤین بەتهال،
هەی دکر قیژین، هەی ژی ناله – نال،
دێشییان هم ناڤ دل و هم ژی سەری،
ئێشێ قەڤز کر لاپ، بری مەفەری،
چەندک چەند رۆژ بوو تو زلێقەتی،
نەچوو ناڤا دل، نەکر قەواتی.
قودووم کەتبوو، دگۆت، دنڤات،
جهال وەختییا وێ بیرا وێ دهات.
رۆژەکێ ناڤ جی، کو دکر نالین،
بەرخەک هاتە مال، پێشبەر کر کالین،
بەرخە هلی، کۆک، داوە گولۆڤەر،
خوەسییێ دیت گۆشتێ بەرخێ کەتە بەر.
ئیشتێ وێ ڤەبوو، ئێشێ ژێ دا دەر،
گازی بووکێ کر، حوکوم کرە سەر:
– بووکا قەدرگر، قیزا شیرهەلال،
زانی نەخوەشم گەلەکی بەتهال،
دەستێ ئێشێ من چەعڤ ڤەنەکرییە،
ناڤێ نان، ئێمەک، قەت تەم نەکرییە.
من ئیرۆ بەرخ دیت، گۆشت کەتە بەر من.

بووک گونەهـ پێ هات، نێتا وێ فەمکر،
ئەو بەرخێ هلی ئانی شەرژێکر،
نەرمێ هێتێ پەت کرە فەراقێ،
سەردا نهێری، شاش بوو وێ دەقێ.
زانن چ وێ دیت، هوندور فەراقێ؟
دەوسا کڤاڤا، جەندەکێ بەقێ.
بووکێ ئەو بەقا وێدا ئاڤیت کەت،
نەرمێ هێتا دن دیسا ئانی پەت.
فەراقەک ئانی، ئەو کڤاف کرێ،
دیسا ئەو تاس، ئەو هماما بەرێ.
جارا سییا ژی ب وی تەهەری،
چا هەرد جارێ دن، ئوسا هات سەری.
بووک ئەجێڤمایی جیدا بوو رساس،
ئەڤ چ سۆسرەتی سەری بوو قەساس.
خوەسییا بەلەنگاز ئیشتە ڤەکری،
دیت بووک ئەگلە بوو، گۆت بێسەبری،
– چ بوویی کەڤر، قە تو فەم ناکی،
کڤاف حازرن، چ ئەگلە دکی؟
بووکا بێچارە تشتە نەگۆتێ،
ئەو فەراق دا بەر ئاخینەک هاتێ.
خوەسییێ هزی دا، روونشت ل سەر خوە،
دیت ئەجێڤەکە نەدیتی بەر خوە.
چما نەدیتی؟ خوەسی فکری،
و هاتن بیرێ ئەمەلێ کری.
نهێری چەعڤێ بووکا خوە مەلوول،

ئاوا گۆتێ ب دەنگێ خوە زەلوول:
– ئاخ، بووکا دەلال، تو نە نەهەقی،
دەوسا کڤاڤا ددی وی بەقی،
وەختا جاهل بووم مینا تە نها،
خوەسییا من قودووم کەتبوو دها،
ئانجاخ هلدکشاند وێ نەفەس و بین،
نەدهەملاند نە جی، نە نڤین.
مەرووم ببوو لاپ ژ هەردو چەعڤا،
خورەک ڤان دەستا من ددا دەڤا.
ژ رۆژا رۆژەک، رۆزگارا هاڤین،
هەیوانێ مە کۆک، تژی بوون کولین،
کولینێدا سەر ئەیار و ئاڤرێنج،
دانیبوو گۆشتێ بەرخێ کۆک و چێنج.
خوەسییا من دەما چەعڤێ خوە ڤەکر،
ئیتمازا دو چک کڤاڤ ژ من کر.
هاهانگا من کێر هلدا گۆشت ژێ کر،
هوورک پەساری چاربەرێدا کر.
خوەسییا من دەمێ ئاڤەک هێنک خوەست،
حازر تونەبوو، کو من بدا دەست.
ڤێدرۆ، قەینتەر من هلدا وێ گاڤێ،
لەزۆبەز مەشییام کانیێ سەر ئاڤێ،
ور من دیت بەقەک گرجی، گرجی رەش،
کەتە هشێ من فکرەک ئاوا فەش،
ئەو بەقێ گرجی، گرجی من ئانی،
بەر چاربەرا سۆر شیشێ خست دانی.

کو ڤەپەسری چاربەرا ئالاڤ،
شیشـێ گۆشت و بەق من داهیشتن ناڤ.
سۆر کر، من دەرخست بەق دا خوەسییا خوە،
گۆشتـێ بەرخـێ کۆک، هلدا دا بەر خوە. –
ڤرا کـێ هەقە، کـێ ژی نەهەقە،
شەدە یەک بووکـێ، یەک ژی ئەڤ بەقە.

واوەیلێر

هەی خوەندەڤان، جا گوهـ بدێ هەلا کەسەر ژ کو تـێ
هەر رۆژەکە دەورا چوویی پێشییا خەلقـێ چ دەرتـێ،
هەرچـێ دیتییە و بهیستییە، بیر ناکە وان رۆژێ رەش،
کو دهاتە سەرێ خەلقـێ، دەست خایینا، دەورا فەش.
ئەوان رۆژێ نوورا رۆیـێ خوە دابوو سەر پیتێرێ،
مینا کووچکـێ نەخوەندی ڤر، خایین رابوون سەر دۆرێ.
پاپاخـێ خوە قۆت کرن و بوونە سییارێ کهێلا،
گۆ: – رەبەننۆ، بنهێرن مە، رەخت و رشما، تمتێلا.
ئەمن تەنـێ ل روو دنـێ مێرێ ماقوول، ناڤ نیشان،
ئەم دکارن دنـێ شێنکن، کو نەمینن پەریشان. –
هەر یەکی وان جۆت ماووزەر بەر پشتێدا نکاندن،
و مینانی کووچکـێ بینـێ بۆیینا ئیز گەراندن.
خوەندەڤانـێ منی عەزیز، جا سەهـ بکە ئێمەکـێ،
چ دانیننە سەرێ خەلقـێ جامێرا هەر رۆژەکـێ.
وان رۆژەکـێ، رۆژێ چوویی، مجلیسەک وا کارکرن،
گوندێ کوردا و ئەرمەنییا ناڤا خوەدا پار کرن.

چەند سییارێ خوە شیرەت کرنع و ماقوولی شیار کرن،

بەرب گوندێ کورد، ئەرمەنی مخەنەتی راست کرن.
وەکی بێژن چییە، چ نینە، رۆما خایین سێ رۆژا،
قرار کرییە ناڤا کوردا، هەموو گودا، بەرۆژا،
ژ کالانا دەرخن شوورا، شوورا بدن خەباتێ
نەنهێرن مەزن و چووک، ببرن تام راتێ.
کورد، ئەرمەنی چاوا برا، هەرد جینارێ قەدیمی،
هەر ئاقاسی ئەم دکارن بدنە وە ئاردمی.
ئاوا گۆتن و هەسپێ خوە زەنگوو کرن، لەزاندن،
بەرب گوندێ حەسەنجانۆ و دیگۆرێ بەزاندن.
دە کوردا دیتبوون ئەو دەردێ رۆما رەش،
بێرەمییا دلێ وان و فکرێ وانە فەش،
زانبوون خەیسەتێ وانایە بێبەختی،
نەجامێر، خایینتی، مخەنەت، دورووتی.
و بەلگێ تاریقێ مەلوول بەر چەعڤێ وان،
چقاس کورد، مێرێ خورت، خاپاندن ناڤ، نیشان.
چ مێرێ وەتەنحز، مێرخاسە نۆلی شێر،
سلتانێد رۆمێ تەڤ، ئەڤیخێر، نەجامێر،
ژ رییا راست، سەربەستییێ، دەرخستن، ئانین خار،
بێبەختی، ئەو ئەفات، تەڤ کرن تەنگەزار.
گوندێ کورد، ئەرمەنییا سەرۆبن هلدشاند،
دبری چووک، مەزن، خوونا سۆر درەشاند.
و دیتن سەرێ چییا لەشکەر سەر هەڤرا چوون،
گەلەکی فکرین، چ بکن، جی رابوون.
تەق، ها تەق، پەی هەڤ هات دەنگێ تۆپ، تڤنگا،
هێورزە کەتە گوند، زیوینی کەت زانگا،

گاڤانا هشت دەوار، شڤانا هشتن پەز،
هەر گوندێ ئەرمەنییا و کوردا رەڤ و بەز،
ور هیشتن جی، نڤین، مال و رسق و هەبوون،
ور مایین بێفێدە، وەک مرن ئەگلەبوون.
و دەستێ زارۆکا وان گرتن بێچاری،
ژ شێنییا دەرکەتن، گوند هیشتن بێ مەری...
دەربهار، ئاخلێڤە، شەڤا رەش و تاری،
هم باران، هم زیپک، خوشە – خوش دباری،
یێد سییاری، یێد پەیا، زار بەر مل، یان پشتێ،
دکشییان، درەڤییان، وێ هەری، لێمشتێ.
بوو هەشەر و مەشەر، ها دچوون، تەڤ هەڤ بوون،
دچوون کو، دچوون چ، تو کەسی نزانبوو.
هەی رەڤین، هەی بەزین، گهیشتن ئاڤا رەش،
فەرات بوو پێشییا وان، لێ پەی وان رۆما رەش.
ژ شاخا، نەوالا، خولە – خول ئاڤ هەڤ کەت،
ئاڤ رابوو، ئاڤا رەش، کەنەرێ خوە دەرکەت.
شێلوو بوو، پێل ددا، دار، زنار بەر دچوون،
مەزن، چووک، ژن و مێر، بەر لێیێ هێسیر بوون.
بەر کەتن، ژێر و ژۆر، نە بەلەد، نە دەلاڤ،
کا دەلاڤ کو مایە، هەر دەرا دکشە ئاڤ.
ئێمەکێ فکرین، وێ شەڤێ ل ور بن،
سبێ تێ، خێر پێرا، لێکەڤن، دەرباسبن.
لێ تەنێ ئێمەکێ، برووسکێ ژۆر هنگاڤت،
برق ڤەدا تەیرۆکێ، پێرا دەر، بەست نخامت.
لەشکەرا پەی دانە بەر گوللا، مان نەچار،

عەڤد، عەزمان وان دژمن، بێ مكان، بێ ستار،
مرن پەی، تەیرۆک سەر، ل بەر وان فەرات ئاڤ،
خوە بێزار، بێگومان، هنکا خوە ئاڤێت ناڤ.
بوو ڤیرین، بوو ڤیژین، یێد ماین وەکە پێز،
خوون دان بەر چەعڤێ خوە، ئاڤێدا بوونە رێز.
رەش فەرات بلند بوو، هەڤ گەرییا، پنگری،
هەڤ چوو، هات، زڤری، پرپشی، ئنگری.
نشکێڤا کر گرمین، کر هورمین بێ ڤەیدە،
ڤیز و خۆرت، مێر و ژن، دان بەر خوە بێ فەیدە،
تۆفانێ هەڤ ڤەتاند دەستێ مێر، ژن و زار.
بوو ڤیرین و ڤیژین، زارە – زار، ڤارە – ڤار.
واخ، هەی واخ وێ شەڤێ بوو هەوار، واوەیلێر،
سەر ئاڤێ، ناڤ پێلا دکرن زێرە، زێر:
"ئاخ دایێ، ئاخ باڤۆ، هین کونە، نە ئەز چووم،
هەی هەوار نە ئەز خە...، ئەز ن – ڤۆ بووم..."
هەرچی ساخ ژ ئاڤێ دەرکەت، ناڤ لباسێ شلدا مان،
چەڤین کەتە دەڤ درانا، مرن هات بەر چەعڤێ وان.
مداسادا پێچییێ لنگێ وان وەرمین، تفڤین،
سپیچۆلکی بوو بەنگزێ وان، خوون ل دێما مچڤین.
بەر لێمشتا ئیسانڤران مابوون مەتەل، ستوخار،
شین و گری کەتبوو ناڤ وی هێسیرێ بێستار.
یێ ئوندا کر زارا ساڤا، یێ ئوندا کر باڤ و دێ،
یێ ئونداکر بووک و زەڤێ دەست ب هنا بەر پەردێ،
بوو ڤیژە – ڤیژ، زارین، زیوان، مینا هۆزا نیسانێ،
هەڤ چوون، هاتن، هەڤ دپرسین، کانێ بەخا من کانێ؟

کا قیزا من کاو گهیشتی، کولیلکا بەر بینا من،
کا سەیدایێ منی ریسپی، کانێ مالخوێ مالا من؟
کا کورێ من، تایێ تەنێ، کا برێ من بەرمراز؟
وا بێگومان هەڤ دپرسین، هەڤ دکرن گازە – گاز.
تێر و برچی، دلێ برین وێ شەڤا رەش و تاری،
ئیلک کەتن، وەک کەرێ پێز، گشک سەر هەڤدا نخلین.
تە گۆ کەلا عەزمین دانی، زیپک گوهاست بارانێ،
هوور – هوور باری، بوو نەرمایی، وەکە شەڤا ئارانێ.
وەختێ لاوێد کورد، ئەرمەنی، ناڤ پێلادا هێل دبوون،
جنیازێ وان ناڤ ئاڤێدا، واخ، سەر هەڤدا مێل دبوون.
کۆمێد وانا ئەینی مینا پەرانییێد دەر بهارێ،
مینا تەڤیا تەیرۆکێ ژ سەرێ چییا هاتن خارێ،
راوەشییانە ناڤا گوندێن کورد، ئەرمەنییا بێخودان،
سەر میراتا خەلقێ رەبەن، جی – جینا ژی هەڤ ددان،
دسەکنین وا دگۆتن، بەر شێمیکا بێ مەری،
"ئەڤا مالا دۆستێ منە، ئەزم خوەیێ ڤی دەری..."

ستەیرکا نوخوری

هەی، هەی وەلات،
هەی، هەی زەمان،
کا چما راستی
ل سەر تە نەما،
چما لاوێد تە
هنەک بوونە وەش،
پشت دان نەیارا

بوونە ئەسل جەش.
و تەڤی يارۆ
تە کرن دەمان،
هسرەتا دلا
شيرن کوردستان.
چما ئەسمانێ
تەيی چيک سايی،
ب دوويێ تڤنگا
گرتييە عەورايی.
چما دۆر کانييێ
تە زەلالە، سار،
نايێنە خانێ
نە قيز بووک، نە زار.
چما زۆزانێد
تە خاس بلندجی،
نايێن ڤەگرتن
کۆنێد کورمانجی.
چما سەر کانييا
دەڤ چەم و ئاڤا،
هلناکشە دوونگێ
کوچکێ بەراڤا.
ئاخ چما، چما،
کا هەقی کو ما،
کوردستانا من،
بەخت و ئالا من.

هەتا خوەشی ناڤ
برجێد تە قەدیم
گاڤا فرەکن
نەمەرد و خەنیم.
هەتا خوەشی ناڤ
کانییا هەبوونێ،
چەعڤزۆق بمینن
ژ تونەبوونێ.
تا کنگێ ئەمێ
بکشینن جەفا،
بێ مال و هالن،
بەر شکەڤت، قەفا.
بەسە – بەس برا
مە بڤە خیرەت،
بەختێ شەهیدا
مە بڤە شیرەت،
کو سەر سینگێ تە
هەموو کەچ و مانچ،
قەلپێ یەکیتییێ
خوەرا تێنە تاج.
کوردستانا من
بەخت و ئالا من.
ببهێ دەنگ بدم
هەلا قیزا تە،
یا دل و جان گرت

دۆز و ئیزا تە.
و نەهێڤشاند
عەمرێ تەری جان،
بۆ ناموسا مە
خوە کرە قوربان.

***

نفووسا وەتەن
ل بەر بینا تە،
هێسیرییا ملەت
ل بەر دینا تە،
هەیر و حزنا وێ
ناڤا دلە تە،
بارەک پر گران
کەت سەر ملێ تە.
ئاخ، ئەو بار ئەوقاس
گران و پر بوو،
قانوونا نەیار،
بەر تیش و بر بوو.
نێت و مەرەمێ
ئوسا تە کار کر،
کو نەمەرد سەودا
ئوو هش ئونداکر.
ل بەر فکرێ تە
وان نەدا مەنی،

خوه – خوه ب هوكم ئوو
عەمرێ خوه كەنین.
تەیاخ نەكرن
ل بەر دۆزا تە،
ئانین بەر دارێ
ل بەر كۆزا تە،
بەر قەوم و پیسمام
ئوو بەر هۆزا تە،
خەلەق ئاڤیتن
خەڤخەڤكا تە چیل،
هن دۆست، هن دژمن
بەر تە بوونە دیل.

هەتا جەلاتێ
دل و سكووم رەش،
تاپ نەكر بەر وی
دێمێ تەیی گەش.
لێ هەژییان دەست ئوو
قافێ گژ – گژی،
ئێمەكێ سار بوو،
جیدا پۆنژی.
لێ تە بلند كر
ئەنییا خوه كەڤەر،
مەرد و مەردانە،
بێ ئاخ و كەسەر،
بێ هەیر و تالاش

و بیّ داخازی
دۆست و هنکووفا
کوبار کر گازی:
– ئێی، گەلی دۆستا
ب عەمریّ من کن،
نەکن ئۆف و ئاخ،
سەرییا هلبرن.
بۆ من جزارەت
نەکن گازنە،
مرنا وا منرا،
ئەیدا مەزنە.
ڤا بەر چەعڤیّ من
کوردستانا تام،
خەملینە لیّ
شانەشین و تام،
ل سۆقاقا وەک –
بەرەکە پێل رەنگ،
قیز و خۆرت دکشن،
سەربەست و چەلەنگ.
زییارەتا قەدیم،
شیرن کوردستان،
ب دل و رەزا
تە دبم قوربان.
تە دبم قوربان،
لیّ بەلیّ تەمی،

پسمام و دۆتمام
گوهداربن هەمی:
ل سەر مەیتێ من
وەتەن کر قوربان،
بگرن گۆڤەندێ،
کلام و ستران.
گۆڤەندێ بگرن
ب دەف و زورنێ،
کو دەنگ بەلابە،
دەوران و قورنێ.
وەکی ئەم دمرن،
لێ ناکن تالاش،
ل سەر مەیتێ من
هوون بدن شاباش.
وەک بووکەک تەزە،
دکن بەر پەردێ،
ب کەن و کلام
دەفنکن عەردێ.

و هەلا تەمی
وەسییەت سەر زارێ،
سەر گەردەنێدا
سەری هات خارێ.
ل بەر چەعڤا گرت
پەردەکە تاری،
بنپیێدا هەمیا

خار کرن سەری.
تە قەی گۆ دنییا
رۆن بوو شەڤەرەش،
هەوردۆر پێدا
بوو مەیدانەک رەش.
سەبر بوو سکان
پاشێ جی هەژییان،
هێسر و تەمی
دلادا پژییان،
تەمییێ شەهیدا
بەختشا ئانین بیر،
وەکە وەسیەتا
کرن راو تڤدیر.
مەیتێ بێ هەسین
ژۆردا ئانین خار،
دانین سەر کولاڤ،
ل سەر ئاخا سار،
دۆرێ بوون خەلەق
خێرخاز و ئامین
چ بکی هەر یەک
کولا خوە زانن.

کولا خوە زانن،
لێ بۆنا تەمی،
بەرا هێسرادا
چەعف بوونە گەمی.

چلک نەرێتن سەر
مەیتێ بێ وا سەر،
بەرا هێسرێ شۆر
دلدا کرن خار.
سەری وەرکرن
خێلیکە گەڤەز،
ب دلێ کزین
جی رابوون قەرەز.
خەملاندن وەک
بووکەک بەر پەردێ،
ب کەن و کلام
داهیشتن عەردێ.
ئەو قیزا کەزی،
قەبرکۆل تەڤر ئوو
بێرارا بەزین،
و ئاخا وەتەن
تژی کرن سەر،
دارا خەملرەش
دانین سەر مەخبەر.
بەلێ دۆتمامێ،
نازکێ، خاسێ،
بەر نەمەرد و جەش
بووی سوورا هاسێ.
ل ناڤ مەخبەرێ
بێ هولم و تاری،

تو شەمدانەک گەش،
شەمدانەک ساری.
و تو نەمایی
چا لەیلا قاسم،
سینۆر دەرکەتی
دنیا تە ناسن.
نازکا بێ ناز،
هەموو تە هەسییان،
دەنگێ تە دەرکەت
چاردۆرێ جهان.
ب هەر زمانی
تە تینن سەر زار،
ناڤ هەییتییا مە
تو هەیی بهار.
ناڤێ تە قەدیم،
ناڤێ بوهوری،
ل عەزمین بوویە
ستێرکا نوخوری.
ستێرکا نخوری
دێمێ تەیی گەور،
شەمالێ ددە
ژ عەزمانێ عەور.
چڤاس دنهێرن
خووشک و برا تە،
دکەوگرن سەر

بەخت و ئالا خوە.
خیرەت و ناmووس،
ئاخ، ئاخ و کەسەر،
ل وان پر دبە.

***

رۆژا من توو
رۆژهلاتێ،
هەرۆ ب گەش تێیی دەر.
بێی تە توجار،
ئیشق نادە،
بۆ من نە شەمس، نە قەمبەر.
وەک سیس – ماسیس
دسەکنی
بەر چەعقێ من کاو، کوبار،
تو بێرەمی،
ئەز بێ جولەت،
بەر تە دبم لال، بێ زار.
چ ماگنیسی
کو دلیزی
بۆ ئەز رهەت نەمینم،
نە دکارم
بەربێ هەرم،
نە گاڤەکێ دوور باڤێم.
چ قنیاتی،

کێ هنارتی،
بۆ ئەز رهەت نەمینم.
رۆژام ب تە
سافی دبە،
و ب تە دچە ئاڤا،
تو خوە زانی،
خوە دبینی،
هەرۆ، هەرگاڤ بەر چەعف.
ئیساف بکە،
خوە بهەسم،
دەرکەڤم ژ قەفەسێ،
ببم شاروور،
ببم بلبل
ئەینی بۆنا وێ نەڤسێ.

***

ئەو جمعەتێد پر جەفاکێش و جینار
چقاس ئەزاب قورن و دەورا مە تەڤ خار.
چقاس قیز و خۆرتێد مەیە ناڤ، نیشان،
ل سەرێ رییا کەتن و بوون پەریشان.
چ تەنگاسی، بەلەنگازی مە تەڤ دی،
مە کار دکر، وان پار دکر بەیانتی.
لێ لاوێد مە ناڤ و نیشان خوە شان دان،
رۆژێد چەتن، ئەو پەڤکەتن، بەر خوە دان.
رابوون چاوا رابوو سلتان سالهەددین،

بەر لەشگەرێ وان خاچگرێ تالانڤین.
رابوون چاوا رابوو ڤاردان، سەرلەشکەر،
ژ بۆ وەتەن شەر کر، عەمرێ خوە دا سەر،
گورج و ئەرمەن، ئادربێجان، کوردێ شێر،
رۆژێد گران مینا مێرا هەڤ پشمێر،
رابوون هەڤرا خوونا خوە دان بەر چەعڤا،
یێر و مسکەن وان خوەی کرن ژ دەڤا.
تا گهیشتن ئەوێ رۆژا سەرانسەر،
رۆژا نوورا زەر پیتێرێ دەرکەت دەر.

***

شاش دمینم ل سەر بەندێ،
ئەڤێ دەورا ئولمێ زێر،
جکی چەما تینن بەندێ،
جیکی ددن پەسنێ شێر.
جیکی خوەلییا خام و خۆپان
دکن باخ و بۆستان گشک،
جیکی گوندا دکن تۆفان،
دکن عەورا مەر و مشک.
جیکی قیز و خۆرتێد رەنگگول،
دخەبتن بۆ خوەشییێ،
جکی قیز و خۆرتێ دلکول،
هێ دزێرن بن رەشییێ.
جیکی چێدکن ئیجاتێ هور،
پێ دفرن ئەڤ عەرشفر،

جیکی ب وان ئیجاتێ نار،
هەڤدو بوونە گورێ هار.
و مەتەلم، گەلۆ مەری،
وێ بۆ مەری بڤە مەری،
گەلۆ کنگێ ژ ناڤ مەری
وێ ئوندابە ئەڤ دلساری.

ئەز و شایی

گوندێ مە دەوات،
دەواتەکە خوەش،
گۆڤەند دگەرە
پر هەواس و رەوش.
شێنییا دەواتێ،
ل روو هەواتێ
مالەکە قەدیم.
جنارێ خێرخاز،
بۆنا هورمەتێ
تەڤ ژێرا کەریم.
خوەیێ کەدا خوە،
هەلال و سادە،
– هەلالبە مالخوێ
سمێلا بادە،
دەف و دەواتا
بەرێ خوە شابە. –
و وێ شا دبە،

پۆچکا گۆڤەندێ
گرتییە، با دبە.
دنهێرم دوورڤا
خوە دمە جەفێ،
زیز دبە دەنگێ
زورنێ و دەفێ.
دکم کو رابم،
ب هەیر و هەواس،
رەقاسچییا شابم،
لێ نشکێڤا: هۆپ...
جدا دبم تۆپ
مەژونگێ سەرێ
من دبە گێری.
و ب کەل و بین،
دبە هێرس و کین:
– شایير، شایی ل تە ناکە،
چۆل و سەیران تەرا پاکە.

زانم تویی دلچڤیکی،
ئەشق و خەما تێ نیڤیکی،
بکەڤی ناڤ پرس و هەوال،
و تێکەڤی دلکێ قەوال.
دل و مەژوو ب ڤێ کینێ
من تەڤ ددن ناڤ شابوونێ.
ب ئەشق و دل کەتم ئۆرتا
ڤان رەقاسچییا، قیز و خۆرتا.

گۆڤەند گەرییا وا فتلەکێ،
من گوهـ دا سەر کلامەکێ،
پێرا چوومە ئەوێ قورنێ
و دا تەرکا دەف و زورنێ.
دوور کەتم ژ ناڤ گۆڤەندێ،
نێت و فکرا کرمە بەندێ:
چما فلانکەسێ شەر کر،
و کێ کلام ل سەر دەرکر،
چما مەجرووم، لەیلێ بەنگی،
ئاقاس کشان تەلی، تەنگی.
و وەک ڤان هکییاتێ قەدیم،
بوون ستەیرک خوە دانە عەزمین.
چما ل زیندانا کەڤر،
بەکۆ مەمێ ئالا وەرکر.
و ئاحمەدێ خانی هەواس،
سورا وان کر پۆیێمەک خاس.
چما باڤێ زەلخێ دەجال،
قەلپی ساکر هەموو مەجال،
هەسۆ، زەلخێ هەڤ شا نەبن،
ژ مناریێ تەڤ بکەڤن.
چما برێ خەجێ بەدبەخت،
سییابەندرا بوون قەلپ و بێبەخت.
چما نێچیرڤانێ سەر خوە
بوو نێچیرا نێچیرا خوە.
چما، چما و نزانم،

چما چماع کوتا ناڤن.
ب ڤان فکرێ قەتل، قانێ،
دوور کەتبووم ژ دەورانێ،
من نزانبوو ئەزی کومە،
ناڤ گۆڤەندێ بەندا چمە.
لێ نشکێڤا ل وێ دەمێ،
قەی بێژی من هاتن رەمێ،
ناڤا تەنییێ و دوهۆکێ،
دەنگێ رادییۆهلدانۆکێ...
وەلاتێ مە کوردستانە،
ملەت هەموو لێ برانە...ع
ئەز دەرخستم، ئانیم دەورێ،
دوور خستم ژ کول و هەیرێ.

***

بریندارم، لاپ نەکوژە دۆمام بەس،
چ کو تە کر، نانییە سەرێ کەسی، کەس.
تە مێل کرم، پێپەس نەکە وەک موورییا،
تە دل من بر، بێ دل نەبە گورێ چییا.
بێ دل سارە و بێ وارە، چ ژینە؟
کێ لەزەتێ عەمرێ بێ دل دڤینە؟
عەمرێ بێ دل، وەک زیندانا بێ دەری،
سەودەسەری تێدا روونێ تەک مەری.
ئێه، ناخازم تشتکی زێدە دۆمام تە،
کا دلێ من، هەرە تەرا ئۆخربە.

جەنگ وێرانییە

وەختا دنییا تەڤ هەڤ دبە،
تەرکەک لێڤا من دکەڤە،
مەژوویێ من کوور دفکرە،
ساوەک گران من دگرە،
دبەک هنەک ب دل بێژن،
و گۆتنێ من هلاڤێژن،
یان گوڤە ئەز ترسۆنەکم،
لێ برا ئەو خوە شاش نەکن.
راستە وەتەن گولا بینە،
بێ، بارانێ دهەملینە،
لێ نە گولا بەلگ نازکە،
بۆبەلیسکا بپەلکە.
هێ سالێ پر وێ نەدینە،
چەند جەنگ سێری قەومینە،
و جەنگادا تم ئالت کریير،
خەیسەتێ وێ ئالتنداریيە.
ئەز بەلگەکی وێ گولا بین،
گولڤەددم چیایێد هێشین،
و دستریێم کلامێد دل،
بۆ هەر بەندە مل بدە مل،
نەنهێرن خوە رەنگ و دەنگا،
پووچکن تۆڤێ شەر و جەنگا
بۆ جارکە دن جەنگ نەکن کار،
جەنگ وێرانییە، ژێ تێ زرار.

ئەز و دنیيا

ئێڤارەک هێنک،
هات باکی تەنک
و نەرمک لیلاند،
خوە منرا گیهاند.
بەر وێ هیڤا گەش
و بایێ سەرخوەش،
تێر بووم ژ سەیرێ،
ڤەگەرییام ئەیلێ،
ل بن کۆنێ رەش،
کەتم خەوا خوەش.
وەختەکە شەڤێ،
هشییار بووم خەوێ،
ڤێ دنیا هانرا
قە نزام چرا،
ژ ناڤا هەوێ
ئەز کەتم دەوێ.
دنییا تم شێنە،
تەم و رەز لێنە،
لێ بەندێ چەعڤقول،
هەڤ بوونە دودل.
و ژ دودلی
پێشدا تێ گلی.
دمینم تما،

هەلا بێژ چما؟
هەلا بێژ چما
ل سەر پەرچەکی
ڤێ دنییا مەزن،
خوەرا بێ منەت،
بێ تەن و گازن،
جیکی چێ دکن
تام و تاشێ خاس،
جیکی تشتەکی
هێ لاپی نەناس،
ئیجاتەک پر باش،
خوەرا دکن قاش.
وەک مۆرا مقەرم
دزڤرینن نەرم،
قەدەرا کو چەعڤ
بگرە و ڤەبە،
دۆرگەرێ سییاربە،
ناڤ هەوێ بابە،
و کو بخازە،
چ عەرد و مەزیل،
ل ور پەیابە،
خزمەتا خوەبە.
ئێ، چ هلدی لێڤ،
تشتێ هێ ئەجێڤ
ناڤ مێشێ هانێ،

کۆچکەک تێ خانێ،
تێکەڤ کۆچکا رەش،
تێ بڤینی نەخش.
ل بانێ ژۆرین
دانینە ئیجات،
لێ پێچایینە
قەیتان قات ب قات.
خوەرا دزڤرە
بەر پەنجێ رۆیێ،
رۆیێ دلێ ساخ
بەرێ خوە دایێ.
و هاژ خوە نینە،
بەندە رابوونە،
لێ بوونە هەوال،
ب مسقال، مسقال
قنییاتێد گران –
بها هلددن
و سمێلێ خوە
سەرا باددن.
هلددن گەلەک،
ژ پلووتۆنیووم،
یانێ ژی ئووران.
ب مەریفەتی
دجڤیننە هەڤ،
و هوکمێ مەرییا

وەک هاڤێن ل تەف،
دمەیی کۆم – کۆم،
و دوبە ئاتۆم.
ئاتۆم، کو ئاتۆم...
ژ نسلەتا زۆر،
کەسک و زەر و سۆر،
ب گاڤ و سەهەت،
وێ گرتییە یاقەت،
و وێ قەواتێ،
قە نایێ زەڤتێ.
قلچکێ ملێ خوە
هەتانی زەندا
ئەوێ هلدایە
و دەوسا بەندا،
راست بۆنا بەندا:
ژ ب موحبەتێ
کەتییە خیرەتێ.
شەمالێ ددە،
کەمالێ ددە،
و ئوسا زۆرە،
ئوسا پسپۆرە،
وەکی دکارە
ڤێ دنییا پرەنگ،
پر فۆرم و پر دەنگ،
ئەوان شەڤێ رەش،

ئيشق بده گەش.
هەتا دكاره
عەزمانێ سايى،
تێكه عەورايى،
تێكه چيك سايى.
كو تام ئيسانێ
ڤێ دنييا هانه
مل بدنه ملا،
ئاقل – ئاقلا.
وێ ژ ئاتۆمێ
ئەو تۆ تشت چێكن،
وەكى بارێ خوه
و دنێ لێكن.
ئەوقاس دكاره...
ئاخ، لێ تو وەره:
ديسا روو دنێ،
لێ جيكى دنێ
ئەو قەوات و كۆم
ئەينى ئەو ئاتۆم،
دەستێ سەودەفەش،
بيه ئيجاتەک رەش.
بيه ئيسان قرين،
كو دكه گورين...
و كرييه گورين،
تو هەره بڤين

ل ناگاساکا
و هێرۆسیما،
کا دەوسێ چ ما؟
کا ئەو تام و تاش،
کا ئەو خاس قوماش.
کا ئەو خۆرت و قیز،
کا ئەو سەیر و ئیز،
کا بەرا برنج،
کانێ ئەو نارنج.
ئەو سێڤ و هێژیر،
هەموو، چ بێژی،
تەڤ وێرانکر چوو،
و دەوسێ هشت دوو.

***

سەر بەلگی سەرێ من گران دبە،
مەژوویێ من سەرۆبنی هەڤ دبە،
و خەو ژ چەعڤێ من دتەقسە،
کو یەک وێ گاڤێ ژ من بپرسە،
– نا، نا، تە خێرە، تو چ دخوەزی؟
ئەزێ ئەشکەرە وی بکم رەزیل
و بلند بێژم:
– کورۆ، بێئیساف،
وەتەن و ئیساف
تە تەڤ دا دراڤ،

ئاتۆما دورِوو
ئولدارا چێکر،
کو وێ کەدێ تم
ئەم بین شێکر.
ئەڤە شێکرا تە،
کو بێئەدەبی،
ب وێ ئاتۆمێ
تەنێ شێر ددی،
و تو هەو زانی
وەک جەنگا دنێ
تێ دراڤ و زێر
بدی لیستنێ.
ئەو دەورا تە چوو،
تو ژی بدە دوو.
چما سەر بەندا
تو بوویی قەدا،
کێ نچاندە تە،
یانێ کێ تە دا،
یانێ کێ دا دار
و دەری تە گرت،
کو تو دقاری
یانێ ئەزم خورت،
جییێ بەلا سەبەب
دکی مرتە – مرت.
دقجقجی وەک

مەرێ شین و شرت.
بزانبە دها،
مەرتی تە ناکە،
و وەکە مەرییا
چەعڤێ خوە ڤەکە،
و منرا بێژە،
هەلا تە خێرە،
جلە پرن،
زکێ تە تێرە.
چما چێ دکی
ڤان ئیجاتێ ساو،
هەتا قرکێ
ب خوە کەتی ناڤ.
وێ هندک مایە
ور بفەتسی،
کەربا هلدقۆشی،
سییا خوە دترسی.
چبییە، ئەی جامێر،
وەرە ئەز و تو،
چۆک بدنە چۆکا،
روونێن رەخ هەڤدو،
و وی هونورێ
خوەیی بێهەساب،
بدن بەر هەساب.
گەما هەسپێ ئولم،

تێخنیکا تەزە،
ئەم ژ دێڤ دەرخن،
برا ببەزە.
شێن بکە هەموو
قولچێ ڤێ دنێ،
و کولی جمعەت
لێ بڤە خنێ.
یەک ژ یێ دنێ،
ساوێ نەکشینە،
هەرکەسی بینا
بەر خوە بکشینە.
کو راستی هەڤ بێن،
نەبن شکبەری،
و بۆنا هەڤدو،
مەری بن، مەری.
و سەر ڤان پرسا
وی سەری خارکر،
جل پالاسێ خوە
هلدا و بارکر،
بار من سڤک کر.
سەر خوەدا هاتم
چەعڤێ خوە ڤەکر،
شەمدانا مقەرم
دها خویاکر.
ئەز ژ جی رابووم،

نوورا زەر شابووم،
و وێ سبا گەش،
دیسا بووم کێفخوەش.

دەرسا گوهارێ

ئا. – ئاگرێ ناڤ چاربەرێ.
ب. – بەرۆشا سەر ل سەرێ.
ڤ. – ڤنگینا مۆزا هانە.
گ. – گوهارا تەر و جانە.
گ. – ژی گێ بێ روومەتە.
د. – داخکا سەر سوورەتە.
ئێ. – ئێرێڤان، باژارێ خاس.
ئە. – ئەلفەبا کانییا هەرفناس.
عە. – عەرەبا چار تەکەرە.
ژ. – ژژوویێ مەر ل بەرە.
ز. – زەبەشە، چواس خوەشە.
ئی. – ئیسێیە، پێ کێفخوەشە.
ی. – یاسەمین ل بەر دێری.
ک. – کولیلکێ بینخوەش سێری.
ک. – کەرتیگە ل سەر تەڤنێ.
ل. – لەلیخان ل بەر ئەینێ.
م. – مریشکا سەر کورکایە
مشکێ قۆتک بەر تەلییایە.
ن. – نانێ گەرم سەر سێلێیێ،
ناز نەمەتێ ناڤ ئێلێیە.
ئۆ. – ئۆدەیە لاوک تژی،

ئوندا بوویە، هەر ناڤ دژی.
ئو. – ئو ژی ئو یە، دو دەق فێزێ ،
مینا خالێ سوورتێ تەزێ.
پ. – پەنێرێ پێزی تەمە.
پ. – پشیکا دزە جەمە.
ر. – نەگەرە، نەڤین جەفێ.
ر. – رووڤییە ل بەر قەفێ.
س. – سرسوومێ دێوی دارە.
ت. – تۆماستە، ناڤ ئیارە.
ت. – ژ تەڤنا ریسێ رەنگە.
جۆتە تەڤنکر پێرا شەنگە.
ئوو. – ئووسڤە، خوەی ئوورەکە،
بەدەنا وی خوە سوورەکە.
ف. – فینجانا قاوێیە خاس.
خ. – خەریتا دنیا مە ناس.
ه. – هورمێیە، تەم و خوەشە.
ه. – هنارە، مز و ترشە.
چ. – چاکووچە دەستێ هۆستا.
چ. – چڤیکا چۆل و بەستا.
ش. – شمامۆک ژ باخچێ نوور.
ج. – جامە ژ شووسا فەیفوور.
ئ. – ئنێیە، تم دنێیە.
ق. – قەلەمە رند خوەی بکە.
و. – وەعدەیە، ئەم کوتاکن.

هوڤدێ گولان

هوڤده گولان من دیبوون
وەختا راستی وێ هاتم.
هوڤده تیرێد رۆستەمی
وێ دلێ من نکاندن.
ئەشقا دلێ من فری،
ئەز بووم مەلوول، بووم پەپووک،
وەختا دخوەست دل ڤەکم،
دبووم بێ زار، دبووم بووک.
دبستانێ کڤش بوو ئەو،
ئەشق و هەواس و پر کاو،
قەت جارەکێ وێ نەگۆ
چ دخوەزە کا ئەڤ لاو.
ئەزی بێ زار، ئەو بێ رەم،
ئەم دوور کەتن چا نەناس،
تەنێ بەر چەعڤێ من ما،
ئەو دیندارا وێیە خاس.
ئێ، چ زانم دنییایە،
گەلەک بهار هاتن، چوون،
ناڤ باخچەکی پراواز،
جارەک ئەم راستی هەڤ بوون.
ئەز مالخوێکی ئەرهەدە،
لێ ئەو داییک، کەڤانی،
هەتا مە هەڤ پرسییار کر،

حوبا دل من ڤەژەنی.
من گۆ: – دلۆ، وی ئاگریّ
حوبیّ ناڤ خوە دەرینە،
دەم و مەجال مە چوونە،
ئاخر ئەم خوەی نەڤینە.
دل ل من بوو گوریّ هار،
قەی بیّ هەوا پیّ کەڤی،
ئاڤیت، ئاڤیت ئەجەلە،
کر ژ قەفەسیّ دەرکەڤە.
گۆ: – تو هەرە، کالەمێر،
هەرە، نەڤییێ خوە شابە،
هەتا هەبە بەر من بین،
ئاخ، کەسەریّ دۆمام بە.

قوسێسی

قوسێسی، ئەو خۆرتیّ دەلالە،
هەڤرینگا دەستیّ وی خوەش مالە،
دبرە، دبرە، دوەستە،
پر دێشن وی پێچی و دەستە.

هەڤرینگا قوسێسی چەقینە،
تاماریّ ملیّ وی دێشینە.
ژ کەسریّ، برینیّ ئنتینە،
پەزانی، سەر سێری قووژینە.

قوسێسی، ئەو خۆرتیّ کەمالە،
ماشینا تۆکێیە ل بالە،

پەزانی پێز پێرا ناگهینە،
دکەنە، هەڤرینگێ بیر تینە.

قوسێسی ماشینێ هەوالە،
ماشینە دەست ویدا دنالە،
و دکە ڤژینە، گوژینە،
قوسێسی ڤر دکە قووژینە.

– پەزانی، زوو بکە، پێز بینە،
وەستاندن قەت منرا تونینە،
ئەو کەسێ ماشینە دا دەستە،
سەد پەزی ببرە، ناوەستە.

کوردستان

جمعەتا من پەلەوانە،
و عەیانە بەرێ بەردا،
وەتەن شیرن کوردستانە،
دنییا زانە، سەرێ سەردا.
خال و خەتێ سینگێ وەتەن،
ئەینی خەملا بووکا تەزە،
بووکا بەربوو دلێ خوەرا،
بخەملینن تەرز و تەرزە.
چییایێد بلند کۆلۆز قەرقاش،
وەک کۆلۆزێ کوردێ دلساخ،
ژ مەتەل و دەردێ وەتەن،
ئەینی هەنە نەوال و شاخ.

سەر سینگێ وەک پەنجێ رۆیێ،
خوله – خولا جەوێد سارن،
قەت نزانم هێ کنگێدا،
دەردێ وەتەن زاره – زارن.
دەڤێد زانگێ گەلییێ کوردا،
هەنه گەلەک شکەڤتێد فره،
رۆژێد قال و جەنگێد گران،
جمعەت ل ور دهێوره.
چیایێد کوردستانا رەنگین،
ل هەوردۆر بوونه هەسار،
وەکه داییکەکه دلخەم،
ئەولەدێ خوه بکه ستار.
لێ کێ دیتییه، کێ باوەره،
کارێ بکن بن سەڤەتێ،
و کار سێفیل ور بمینه،
بن دەرنەیێ هەتا – هەتێ.
قیز و خۆرتێ مه سەربلند،
خوه هسییانه، خوەندن ل پێش،
پێکەتنه یالیکدا،
پاقژ دکن قلێر و ئێش.
وەرگرتنه خەملا جەنگێ،
گرێدانه شوورێ عەلی،
دبێن ئەم دوندولێ سییاربن،
وەتەن دەرخن ژ ڤی هالی.
و وێ دەرخن، تو مێزەکه،

وا، پێشمێرگا رەف گرتنە،
خاس و خاما هەڤ دژبێرن،
گولێ شایێ نکاندنە.
هەتا خوەشی، دبێن دوروو
وەک پەرانییا باڤێن سەر مە،
مرن مەرا نە تو خەمە،
دیلبوون ئەزاب و پر شەرمە.
ئەم رند زانن دژمن تو جار،
ئەو کانییێد مە ئاف – قەترانێ،
ب هەمدێ خوە دەڤ بەرنادن،
هەتا ئاخر و زەمانێ.
دبێم هەڤرا رکێڤ بکن،
ئوو هنکی ژی رۆکن خوونێ،
کوردستانا خوە ئەم تامکن،
بینن سەر قام و قانوونێ.
ئەز باوەرم پەلەوانە،
جمعەتا من بەرێ بەردا،
وەتەن شیرن کوردستانە،
دنییا زانە سەرێ سەردا.

سەرەجەم

ئەرمەنستان 155
شەرێ، خووشکێ 157
مێرخاس نامرن 158
من بچووکتایێ چەعڤێ خوە ڤەکر 160
ئەم بوون کەسکەسۆر 162
بەر من چەمە خوشە – خوشە 163
ئۆ، بهارە 164
بەر شکلێ کاوێ 165
ل سەر من عەزمانێ سایی 168
زڤستان 168
وەکی 169
مەرڤ تێ دنێ ئازا و بێ خەم 171
هندک دمینە 172
ئۆ، سبەیە خوەش 174
ئەز کالکم 175
بەرب رۆیێ 179
هنگێ دا 180
بیرانین 181
دێرەسۆرێ 182
بەرێ 183
نها 184
من سۆسنەک دی ناڤا مێرگێ دا 184
ئادار 185
رەوش و تمتێل بی 186
چی کێرانە ئەز خۆرتەکی وا 187

من دیت جۆتەک دلێ ئەڤین 188
بەر من را هات و دابری 189
هەبیا، ئەو رۆژ هەبیا 191
یار بۆ حوبێ 192
بێ کێر، دووزان، تە سینگێ من ڤەژاند، ڤەکر 193
کەچک، تە ب وێ دینداریێ دین کرم 193
تو ب خـــوە رۆ 193
ئاخ، چاکووچێ دلێ تە 194
رۆ گەشە، پر خوەشە، شەمدانە 194
چ نیشانە کو تیرا وێ 195
خۆرتۆ، تەمیا من ل تەبە 195
کەو گۆزەلێ 196
دۆمام گدی، تەیاخ ناکم، کو نابینم 197
بەسە کەچک تو من بوویی هیڤا بن عەور ب نازی 198
تەڤی یارێ 198
ئاخ سەد یازخ کرێ من 199
ئەز قیزەکە پر بەدەو 200
وەک پەنجێ رۆیێ ژ دل دەرنایێ 200
کانی هەیە، کو شێنە، سال هەیە 200
من خەییدیە دۆمام ئیرۆ 201
ژ ئاگرێ دلێ تە 201
نەهەقیکێ ب گوە دبهێم 201
بەرف دهەلە دبە ئاڤ 202
قەدەرکێ دۆمام بۆ حوبا دلا 202
وەختێ تەنێ ل ئۆدێ مە 202
مەرڤایی گەلیێ ڤێ ئەرقەشانێ 203
ئەز دخوەزم بدی من 203
هەی واخ، هەی واخ 203
نەخوەش بوو خوەسی 204
واوەیلێر 207

ستەیرکا نوخوری	211
نفووسا وەتەن	214
رۆژا من تو	221
ئەڤ جماعەتێد پر جەفاکێش و جینار	222
شاش دمینم ل سەر بەندێ	223
ئەز و شایی	224
بریندارم، لاپ نکوژە، دۆمام بەس	227
جەنگ وێرنییە	228
ئەز و دنیا	229
دەرسا گوهارێ	234
حوڤدێ گولان	240
قوسێسی	241
کوردستان	242

شەمدان

شەمسی

هایپێتهرات

یێرێڤان ١٩٦٤

Шәмси
Шәмдан

بەرەڤۆکا شێرێد شاییرێ کوردایی جاهل شەمسی (عەگیتێ شەمۆ) "شەمدان" رێزوولتاتا خەباتا وییە شەش-هەڤت سالایە.

کتێب بەلایی سەر سێ پارا بوویە: لیریکا وەتەنحزیێ و پێیزاژێ، حوب – حزکرنێ و شێرێد دەرهەقا شەرکاریا کوردێد ئیراقێیە هەقە – لاییق.

سپێسیفیکا شێرێد شەمسییە بەنگیتیێ وێ یەکێدانە، وەکی ئەو، قەی بێژی، ئیتبارا خوە خوەندەڤانا تینە و سورا دلێ خوەیی ئەڤین هەڤالێد خوەرا دڤێژە. مێرخاسێ شێرێد شەمسییە لیریکیێ خۆرتەکی دلساخ و ئۆپتیمیستە.

نووبارا قەلەما خوەیە شاییرتێیە ئەولن
پێشکێشی وان مێرخاسا دکم، ئێد کو بۆی ئازایا
کوردستانێ سەرێ خوە دانین.

وەتەن، تەبیەت و جماعەت

منرا کلام و موهبەت

ریا شاییر

من خوەکریە چەک–رهالێ دەور و زەمان،
ئەز رێ کەتم، نزام چما دوو من کەنیان...
کومەیت سیارم، رکێف دکم داڤمە گەڤتێ،
بێ زین – مووسات دکم – ناکم نایێ زەڤتێ.
سێری بەردم مینا شوورێ وی ئەلیێ شێر
ل مەیدانێ عەور – عەزمانا هەڤ ددە بێر.
چیا و برووسک سەر ملێ من شوور و مەرتال،
گەلی – گەبۆز ل بن پێ من، دکم ئنتین و نالە – نال.
چلقاس دکم بەرب هەلەب و بەخدایێ...
هۆرە – هۆرا رۆستەمێ زال دوو من نایێ...
تەمبوورێ دین شنگە – شنگە، منرا هەڤال،
چەند شاییرێ سەر دۆشەکێ لێ نهێرین، بەر بوون ئەڤدال.
ئەرشێ–عەزمین دقیرینمێ ل ڤێ سەوتێ:
باژۆ، باژۆ،
سال و زەمان بەر من بوونە سال و هەڤتێ...

١٩٦٣

وەتەونێ من

وەتەنێ من گول ڤەدایە مینا گولا ڤێ بهارێ،
جەو و کانیێ کبیر سەردا خولە – خولن تێنە خوارێ:
قرێ خالی بوونە زەڤی، خوە قوومستان گ چیمانە،
دەرەمەکێ تو بگەری، کەڤر – کوچک لێ نەمانە.
گاز و گێدووک هەتا دەشتا، هەتا چییایێ لاپ بێ ئیمان
ب رەز و باخ تەڤ خەملین، یانێ بوونە مێرگ و چیمان.
مێرگ و دەشتێ سۆر هوونایی وێ خوەکرنە رەنگ ب رەنگە،
کاکە–کاکا زەر–زەینەما ناڤ تێ کوبار، کلام، دەنگە.
چقاس ئەڤدێ نەباوار بوون، قەدا پێرا دچوو سێری،
خواخوا کەتنە رەوش–رهالێ، تێدا بوونە خوەش ئاڤدێری...
لێ ئەو ئەڤدێ سال–زەمانا هەر کۆچەر بوون هزوورەتێ،
هشتن چییایێ مژ و دوومان کەتنە رەوشا جمهورەتێ.
دەوسا جۆت و کۆتانێ مە هووتێ هەسن نۆرە–نۆرە،
دژمن دوورڤا لێ نهێری کەربا ڤەروو سەری–پۆرە.
تەماشەکە، کۆخێ بەرێ بوونە سەرا هاتنە زەمین،
قەت ب قەتی وێ رابوونە، مینا ستوونا ئەرشێ عەزمین.
یێ نەباوەر برا پرسکە، شهدە–شوودە ئەلەگەزە،
وەکی هەتا قۆتێ سێری، پێدا–پێدا باخ و رەزە.
هیڤا دگۆت، وەکی هەمە – ماکا مەلەک – "فەرخەدینم"،
لێ ئیجاتێ گۆ، ئەز ئیدی رەز، بهارە سەر دچینم...
مەرسا بەرێ، وەکی دگۆ، ئەز خاتوونم، یانگا "فەرخێ"
هلا بنهێر، ئەو ژی ئیدی هێدی – هێدێ تێ بەر چەرخێ.

١٩٦٣

جماعەت

هەزار رەنگن،
هەزار دەنگن،
ب کلام،
هەزار گولان،
هەزار دەمان
ئەڤ سەلام...

هەزار دەرا،
هەزار برا
ب ئەڤین،
منرا پشتن،
رەوش و رشتن
دە بڤین.

هەزار گولان،
هەزار دلان،
ب موهبەت،
هەزار رێنە،
هەزار دێنە
ئەڤ جماعەت...

١٩٦٢

ئەڤد و عەدلایی

ئەڤدۆ، نەنهێر تو قە پارا، نەبینە تو قنێتێ،
برا هەرن قورنێ چوویی، ژەرا مەرا وانا تێ.
دە تو رابە، پێشدا بمەش بەرب هێلانا – بلندییا،
تەڤ عەدلاییێ وەلگەرینە سەهبێ گورێخ، خایین چیا.
برا دیسا تۆپ و تڤنگ نەکنە گرمین، نەئێ چەنگ،
کاوە تەبیەت برا نەگرە تۆز و دوومان، خوبار – زەنگ.
برا دنیا ئەیسانەتڤا خووشک و براتی بژی
وەکی بێبەخت وەلنەگەرە کۆدکا وانە کەد تژی.
ئەو عەدلایە، وەکی ئیرۆ دەشتێ هەتا قەرەداخ،
خەملاندیە ب گول – سۆسن، هەزار رەنگی، هەزار باخ.
ئەڤد عەدلایە، وەکی نها ژ بەرێ هار بێ مەزیل،
چەم بەر چەما ئاڤ لێ بەردان تەبیەتێرا کرنە دیل.
لەما ئیرۆ شارستانێ دلکزری، کاو – کوبار
ب هەمدێ خوە هیقە – هیقێ ئاڤا زەلال لێ ڤەخوار،
دە مێزەکە ئەڤ خۆپانێ بێ هودوودە خامە تی
سال، زەمانا، قورن – دەورانا، جۆتێ رزی نەدیتی.
وەکی نها لۆکێ مەزن سیلهەکری ب شەنە
مینا هووتێ بنێ بەرێ جەگەرا وان ڤەدژەنە،
ئەڤ هیڤا زەر، یا بەرێدا خێلیکری خاتوونە،
لاوکێ مەیە عەزمانقەلاش روونگێ وێ دن دیتنە.
لێ ئاتمەجێ وەکی زوودا پەر و باسکێ وان شکەستی،
ئەو نکارن کووبا ئازا بێفەیدەکن زۆردەستی،
هەرکە ئیرۆ خوە گەمێخن ئاتۆمەزێ ئەڤسەنە
دنیا کەلە ئەڤدێ بکە ئاڤ ل ئەردێ نەسەنە... ١٩٦٢

چیایێ من

عەورێ ستوخار مینا سێویا
کشیانە سەر چیایێ من،
مژ و دوومان رابوونە پیا،
جان، کمکمین چیایێ من.

بوو خمنیا عەور–عەزمانا،
کرنە گوژین گەلیێ کوور،
دەنگێ وانا چوو زەمانا،
رۆ کەندێلڤا لێ بوو نوور.

خوناڤا نوور دانی ئەردێ،
تەیرێ هافێ پەرواز دان،
خەزال رەڤی، کەت بەر پەردێ،
جووج هێلینا تەنێ مان...

کەسکەسۆرا گۆڤەند گرتن،
جەو و کانی خولخولین،
ل چیایێ من گول و سۆسن
هەزار رەنگی خەملین.

دەشت–ئارانا کاروان–کاروان،
فرار کشیان چیایێ من،
پاییز، نەئێ، برا نەچن،
خالی نەبن چیایێ من...

١٩٦٤

شڤان

من گۆ شڤان، جا کەرەمکە، هلا بێژە هەموو گاڤا
گەلۆ چاوا ل ڤی چیایی، رۆ تە چاوا دچە ئاڤا...
ڤی مسکەنێ خکی-خالی نایێ سەوتا قولنگ-قازا،
نە گۆڤەندە-کوبرا یارێ، نە شنگینیا تەمبوور-سازا.
گەلیێ کووردا با-باهۆرە، تێدا کەڤر-کەلەبەستن،
پێدا-پێدا مژ-دوومانە، یان تە چما خوەرا خوەستن؟
گۆ، لۆ قوربا، تو نەزانی، شەهەرڤانی پۆر خوە شەکە...
ئیشەڤ پێرا رەخ من پالدە، تو تەبیەتێ تەماشەکە.
هلا ئەڤ عەزمانێ سایی مینا کۆنێ مە کوردانە،
هەزار-هەزار شەم و شەمدان هەتا سڤێ لێ داردانە.
چەمێ هانی خوشە-خوشە - سپی دکە مینا تاسە،
رەش کەڤرێ بەرپالا من ئەشقا دڤێ قوتنیێ خاسە.
ل ئێڤاردا شنگە-شنگە هێوا هەزار گول-شیدانا،
ئیدی هاکیم چی منرانە، یان دوو-دەرمان ڤان زۆزانا.
کوبرا سبێ خوەش مێزەکە، فکرا خوەڤا تو نەچە دوور،
پەزێ منێ گۆڤەند بگرە... کالە-کال ژی تەرا تەمبوور.
هەلا بنهێر، مێرگ و زۆزان خال-خالینە گەردەن مۆری،
چیایێ هانی خێلی سەردا، ئەو ژی یارە ئەز لێ گۆری.

١٩٦٣

بهار

هلا راڤە تەماشەکە پیرا سەڤات بوو هەوارە،
عەورێ تەزە سەر گرتنە تهڤی-تهڤی سەردا خوارە.
بەرفا نازک ئیشەڤ پێرا رەڤی کەتە چەل و چوورا،

ئیدی ئاران ناهەبینە، رۆژێ هەنەک دا بەر شوورا...
قاز و قولنگ ژێلڤا کشیان ل ڤێ سڤێ تۆرەمۆرێ،
ئەشقا پێخاس مێرگا کەتن، دەلنگێ خوە هلدان ژۆرێ.
بەیبوون، رهان دەشتێ رابوون ل هەڤ کەنین، وەش–وەش هەژیان،
سەر چیناریێ چەند بەلگێ پار لێ نهێرین، شەرما وەشیان.
ل مە وێدا کەسکەسۆرێ گۆڤەند گرتیە هەیا ڤرە،
یارا من ژی کەت گۆڤەندێ، خوە دلکێ وێ نە کەڤرە...
سەر گۆڤەندێ پەرواز ددە دوومەقەسکا هانە جاوبر،
بنهێر، جینار گ هاتنە، بوومە هێسیر... هەر نەهات ڤر.
هلا بنهێر، لەیلانا زەر وا زوو کو هات، یان کو دەرکەت؟
گەلۆ لەما هووتێ هەسن هێرس کەلژی روو ئەردێ کەت.
مۆزا هنگڤ کرە ڤنگین، کەتە ناڤا دەشت و شانا،
هوورک–هوورک دجڤینە، قە بین نادە ناڤا دانا،
زوودا خەوا کبیر رابیە مووری–مووریستانگێ مە ژیر،
یەکی هەتا ئیرۆ بەتال وان مێزەکر بەر بوو فەقیر.
من ژی هلدا تەمبوورێ خوە، گول–سۆسنا مام هژمەکار،
گۆ بهارە، فەسال وەرە، دل–هناڤێ شاییر تە خوار.

١٩٦٣

تەبیەت

بەری بارانێ تەڤەکە تووژ تە نهێری دا و دخمخمە،
سەرێ گریداخ چا برینداربە ها گرێ ددە، ها دهەدمە...
لێ چیایێ بلند، گاز و گێدووکا بەر ساما سار رادقەتە مژە،
چەمێ هرهۆمی چقاس خوە ڤەروو، چقاس بدرە لێ دهێنژە.
ل کەناریێ رێ، سەرێ سترینا دو چڤیک هەڤرا دکن ویتە–ویت،

چا کو یەک-یەکێ بپرسە بێژە: قە چ رێوی هات، یان قە تە چ دیت؟
ل ناڤ کەرێ پێز چا بەرۆدەنۆ رەفێ رەشێلا هوور-هوور دچێرن،
قەی تێ بێژی بارانێ دایێ بن زکێ پێزدا وێ خوە ڤەشێرن.
ناڤ عەزمانێ ژۆر دوومەقەسکێ شین هەسا بارانێ ل هەڤ دچن-تێن،
ب وی هشیڤا پێشیا وێ بگرن، جووجووک خوشینا لێمشتێ نەبهێن.
ل شەک-شەکا تێ بایێ کولی گەور دکە ویشە-ویش، دکە فوورە-فوور،
تەبیەتا کوبار دگرە تۆز-خوبار و درەشینە چەند پریسکێ هوور.
و عەورێ هەملە دکن خمە-خم، مینا هەزار تۆپ و تڤنگا،
کەچێ کورمانجا مێکوت هلتینن رادڤنە دۆرا کۆنان و سنگا...
گۆڤەکا دنێ شیش و داخ دکە مینا شوورێ جۆمەرد کلهانا،
کەنج و برقا وان داڤێ بەیارا هەتا بگهیژە بنێ سیپانا.
ل ناڤ تەبیەتێ ئیدی ناگەرە تەیر و تەیرادە، رهور- هەیوانەت،
لێ خێلکێ شووندا نە با دبەزە، نە عەورێ دینە، نە بارانە قەت.
دیسا عەزمانا هەیر و هەواسێ رۆ دبەشرە و ددە نەدیر،
دیسا دەشت، زۆزان، بەر زەندا ئەیسان سەری خوار دکن ئوو دڤن نهێسیر.

١٩٦٣

دایکا من

چا دایکا دەلال،
چا دایکا کەمال،
شاخەکە گولین،
شێرەکە شیرین،
دخوازم چێکم
ناڤێ تە لێکم،
دایکا من، دایێ،

لاییق دەرنایێ...

چا کانیا زەلال،
کشیایی کەر-لال،
ناڤ مێرگا رەنگین،
تربەکە گولین
دزوازم چێکم
ناڤێ تە لێکم،
دایکا من، دایێ،
لاییق دەرنایێ، –
لاییق دەنایێ...

١٩٦٢

پاییز

عەور و عەزمان مژ و دوومان،
گاز و گێدووک ب بەرفا پووک،
سور و سەرما دکەڤنە چیا،
کولیلک، بەیبوون گول چ هەبوون،
سەری لێ خوار دلی خەدار...
کانی بێ دل، بێ خولەخول،
چەمێ گوژین دهێنژین،
گور ل بانیا ب پەرانیا،
کەری-بەرگەل مانە مەتەل...،
پەز و پەزبێر داکەتنە ژێر،
دەشت و ئاران هوور-هوور باران،
دیسا شڤان، بەرانبەردان،

بەلگێ باخا ل قەراخا،
بۆستان تەزی ئاڤ لێ بەزی،
لاوکێ دەنگڤێژ شەڤێ درێژ،
شەراڤ کاراس، دهوات هەواس...

١٩٦٢

چەعڤکانی

دو ماشۆق بوون ژ سورێ
حوبا وانا وەک دورێ،
هێشین ببوون چا جینار
دل و زارا هەڤ دوخوار.
بێ هەڤ نەدبوون هەزارا،
ئەو گاڤ دبوو گور یارا.
عەمری کن بوون، شانزدە سال،
تەزە ببوون گولێ ئال.
ئەو رۆکێ چوون سەر چیمان،
ئەشقا کەڤر جی لەقیان،
لێ ئەزراهیل چەعڤبرچی
هلدا گۆپال و قامچی...
یارا توونجک – تەمۆری
ما بێ حوب و بێ هۆری.
وێ چۆک دا بەر مەیتێ سار
تەڤیێ هێسرا هاتنە خوار،
بن ئەردێدا گرتن بەر
چراڤ–چراڤ دانە دەر.

خوناڤکێ ژی سەر دانی
خولخولی بوو چەعڤکانی.
١٩٦٣

خەملا عەزمین

هلا رابە هژمەکارێ، ل ڤێ شەڤا چیکە سایی،
بنهێر، عەزمان خەمل خوەکریە، بەژنێ نەکر تو تمایی،
قەی تێ بێژی هۆریا بکر پێ قەلەمێ ئەو کشاندیە،
یانێ هەزار مۆری-مرجان هەمد و هەدام لێ رەشاندیە.
یەک شەمالا شەشفەرەشە ژێرا دبێن کارڤانقرین،
هێ ئێڤارە قولبێ دەرتێ، ئەوێ گەلە کارڤان برین...
سەرێ چۆلا، کەنەرێ ریا، رێویک ئێنگێ دنرا دبێ:
رابە، رابە، مە دەرەنگە، وێ ئاڤیتیە ستەیرا سبێ.
لێ ئەڤ ستەیرێ هانە هوورک هەیر-هەواسێ کەتنە رێزێ،
بنهێر ئەو ژی ریا کادزە، کادز ژی خوە دایە فێزێ...
سالێ هەتا سەرێ سالێ لەیل و مەجرووم هەڤ حزرەتن،
سەرێ هاڤین و پاییزێ راموسانەک تەنێ خوەستن.
بەندەک ئەشقا خوەرا دبێ: ئەڤ ستەیرا گەش یانگا منە
لێ قە نابێ خووت وێ گاڤێ ئەو سکانا یەکی دنە...
گەلۆ تە دیە یانگا قرخ دەر هاڤینێ چڤاس نازە،
گاڤا دوورڤا لێ دنهێری، چا سۆزەکی تە بخوەزە.
یەک روونشتیە هافا عەزمین، دڤێ ناڤێ من زەیتوونە،
ل تەنشتا جاریا جینار گۆ خوەنگا من خوەش خاتوونە...
خەوا هنگۆر، کو دزیڤا شڤانا تێ دەستێ زۆرێ
شەڤین خێلیا خوە داڤێژە، گور و قەزیا نایێن دۆرێ...

قەت نابێژی هەردێ هانا، کاپ و کشک ل هەڤ دزین،
وەکی شەرما ئەرشێ ژۆرین ئیرۆ بوونە پێور و مێزین.
هەلۆ زانی هێ بێکێفە، دەرد و کولێ یارێ پۆرێ،
دڤێ ئەزێ وا تەنێ بم، هەتا هەرمە دەڤێ گۆرێ...
چقاس بلند، ئەوقاس نازە یانگا هانێ ئۆرتا عەزمین
دبە یاری خەریبیێیە، لەما وێرا دبێن ئەڤین؟
ناڤێ یەکێ دایکا منە، ئالەم ژێرا دبێن شەرێ،
دلێ وێی پر نازکە، فرە–فرە وەکە بەرێ.
ئەوە دەرتێ قولبا ژێرین وەختێ چیلێ هەر بەربەنگە
شەوق شەمالا کاوێ پرە، ددە هەموو یێر و تانگە
لێ یا ددە دوو زەمبیلا، زەمبیل ترسا دڤنە توورە،
ئیشقا چەعڤێ وێ نابرە، ئەڤ ژی پێشێ ستەیرا چوورە.
هەموو وەختا وێ کێفێیە ستەیرا پەنجک ب خرت و خال
رەوش–رهالا شەڤا ئەڤین، دوو–دەمانێ نەخوەشێ نال.
قلفەک دەرتێ نیڤێ شەڤێ – خار و لەزن فەنی رێویا،
ددنە دوو هەڤ هەتا سبێ، ئەون، ئەون کۆما سێویا.
ل گۆڤەندێ رندەک هەیە، عەمرێ خوەدا مایە مەتەل،
دڤێ نوورا هیڤێ پرە، چرا منرا گۆتن گۆزەل؟
ئاخ، یا هانە پر گولەشە کاو و کوبار ناڤی نازێ،
...دەورا منێ بگرە بینە ناڤا سینگ و بەردا رازێ.
ژ وەتەنێ منی رەنگین وێ رابوونە ئەفات و شێر،
ستەیرێ دنە روو عەزمانا – گ ژمرین، گ دانە بێر،
ئیرۆ، سبە ل سەر شەمدانێ ئەمێ داینن تێل و ئیجات،
یارا منێ ورا بستریێ، ئەزێ بێژم پر من خوەش هات.

چوونه پر زهار، چوونه پر بهار،
کوردستانا منه دلخەدار...

بێژە چەمۆ

من گۆ چەمۆ، گەلۆ چما ئوسا لەزی،
مینا زیایێ باری عەزمان خار دبەزی،
هەلا رابە دۆر خوە بنهێر گهیا-گولە،
وێ ناڤدا تێ کاکە-کاکا زۆر بلبلە.
دە تو ڤەگەر وا قاسەکێ کوبرا دلا
ئاڤدە دەشتا، مێرگ - زۆزانا ل ڤان ملا،
برا جینار نەبێن چەمی پر خایینە
نە گولەک دا، نە گولەکێ دچرپینە...
گۆ - هەیرانۆ، تو کەس دەردێ من نزانە،
مێرگا ناڤرا پر چەم کشیان...نە خزانە،
دە من ڤەگەر ئەڤ تۆپراخا من دەمانە،
ریا من دوورە، وەر-وەرکۆزێم کوردستانە.
و دکشە
خوشە-خوشە،
هنکا ترێ
ئەو بێهشە...

١٩٦٣

ئیرۆ رۆژا مرن–ژیینێ

هوون دوورن، دوور، دەنگێ وە نایێ بنهێرن، دیسا ل سەر وە شەرە،
هوون گەلە زەمان، دەور و دەوران خەلقێرا بوونە پەنێر تەرە،
دە بەسە، بەسە... هوون زانن، وەکی کوردستان هەیە نە بهوست بەرە،
ئیرۆ رۆژا مرن–ژیینێ، برا دژمن ئاخا وە هەرە.

هوون گەلەک رزین ب قەید و چیدار و سەر وەرا چوون رۆژێ پر خەدار،
لێ ئەز یازخم، ئەخسیرێ وەمە، وەرا تونەبوون تو تۆپ و جەبار
وە چیا و بانی، مێرگ و دەشتێ تی خوونا سۆر ئاڤدا ب کەیس و کەدەر،
ئیرۆ رۆژا مرن–ژیینە، دیسا نەمینن بێ وار و ستار.

گەلۆ هوون زانن کوردێ پۆزبەران هەتا مرنێ تو نایێ رایێ،
قۆلانێ ملا قەید–زنجیرکری نەگۆتیە، باڤۆ، ئاخ ل من دایێ،
دیسا هوریاتە، خوبار و چەنگە، دەرەنگە، لێخن چەرخ تێ بەر بایێ،
ئیرۆ رۆژا مرن–ژیینێ دەنگێ وە چما هێ بلند نایێ؟

تەماشەکن گەلی جاهوودا، زوودا شەهدەیە ئەڤ سیپانێ کال،
مرن نە خۆفە... ئیرۆ هوونن، سبێ ژی نەمامێ بکە نالە–نال،
رابن گدینۆ، هەتا کوردستان و کورد لێ هەیە هوون نابن ئەڤدال،
ئیرۆ رۆژا مرن–ژیینێ ببن خوەیێ ئاخا خوە هەلال. ١٩٦٣

کەسەک تونە منرا بێژە

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا چا بوو هالێ وان،
چکا چا بوو رەوشا کۆلۆز... چکا چا بوو ئەو سیپان...

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا چابوون زۆزان، مل،
چکا کانیێ چییایێ بلند کیالی دکن خولەخول...

کەسەک تونە منرا بێژە چکا مینگا پێ بازن
چکا زۆرێ چاوا دبن، چکا زۆرێ چ دخوەزن.

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا ئەو تۆپ و تڤنگ
چکا کیالی راڤ هلدانە، کیالی دانین دەو و دۆز.

کەسەک تونە منرا بێژە، بەرا دینە بێ مەزیل
چکا چاوا وەلگەریایە، چاوا خایین تینن دیل.

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا چاوا رابوو مژ،
چکا چەمێ کوردستانێ چاوا دکن گوژە–گوژ...

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا خووشکێ گەردەن گاز
چکا وێ کو بچلپینن زەر–سۆسنا، گولێ ناز...

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا کۆنێ کورمانجی
چکا ل کو فرارینە، چکا دانین کیژان جی...

کەسەک تونە منرا بێژە، کی ئاشڤانی، کێ شاخێ
چکا دورفێ ئەشیرەتێ چاوا ئانی بەر داخێ...

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا شاییر چاوا بوون،
چکا چابوو هووتێ بەریێ، چکا چ دکە جەگەرخوون...

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا لۆکێ مووسلێ
چکا چاوا رکێف دکە، چاوا داژۆ دوندلێ...

کەسەک تونە منرا بێژە، چکا چا بوو هالێ وان،
چکا چا بوو رەوشا کۆلۆز...چکا چا بوو کوردستان.

١٩٦٣

ئەزێ هلدم گورز و کەمەند

(مستەفا بارازانیرا)

ئەزێ مینا کال–باڤێ خوە، خووت مینانی جان ئەینتەر،
راڤم هلدم گورزێ هەڤترەنگ، کێلەکا خوە رم خەنچەر،
منا زنار ژۆردا تۆلڤم، داکەڤمە ناڤ ئارانا،
بکم پرسا جمهوورەتێ، پرسا قورن و دەورانا...
هەرکێ گۆتن ریا تە تونە، ئەزێ بێژم ئەز دۆژم،
هوون لنگێ من قەید–زنجیرکن، ئەز ب دران دکۆژم...
سەر سیپانێ گورز باڤێژم، ئوسال تێکە گوژە–گوژ،
وەکی هەڤت سال، هەڤت زەمانا سەر خایینا بگرە مژ...

١٩٦٣

دکم راڤم

دکم راڤم مینا رۆستەم، یان مینانی زیایێ زەر،
وەکی توجار ل جانێ من تو تیر و شوور نەنە دەر.
هەڤت گۆڤەکا دەورەمیشڤم، خوەرا دەستخم سۆربەشە،
وەکی سیارڤم مینانی زال، ئەرد و عەزمان بهەژە.
وێ رکێفێ سەری بەردم هەتا جزیر، بەسرایێ
چکا چ دکە...کورد–کوردستان، چاوا دەربا خوە دایێ...
مینا بەندا لاڤا ناکم، نە ژی دکم تو گازن،
شوورێ راستیێ راست گرێدم–هلدم یارا...زەند بازن.
دکم راڤم چاوا زال بوو، رکێف باژۆم سۆربەشە
بۆ هەوارا کوردستانێ ئەرد و عەزمان بهەژە.

١٩٦٣

ئەسکەرێ کوردارا

زانم ئیرۆ دۆرا تەیە، تو رابوویی مەیدانێ،
زانم ئیرۆ تە پشت دایە پشتا چیایێ سیپانێ...
زانم بۆنا زەندا دەرێن قەید–زنجیرێ کۆتانێ،
زانم ئیدی تە هلدایە شوورێ قورن و دەورانێ...
لێ بیر نەکە، وەکی کنگێ ل سەر تەدا هات قەتل،
و بیر نەکە، وەکی ئیدا جمهوورەتێ دایە دل..
وەکی زوودا دایکا تەیە چەعقبەلەکە پۆرسپی
بن پێ هەسپێ تەلاقرەشا گەلەک زوودا خوە دپی...
زانم ئیرۆ ژ مووسلێ هەتا چیایێ خێلی عەور
بوویە مسکەنێ تۆپ–تڤنگا، گەندی دڤە ئاخردەور.
زانم نها دەڤخوونێ هار دۆر تە کریە قەدەخە،
زانم نها گوند–باژارا دووخانا رەش دەردخە.
زانم چاوا هەتا ئیرۆ چرا وەیە سەرانسەر
بەر وە هلدان و دژمنرا کرنە شەمال و فەنەر.
زانم، وەکی بەلگێ زەرین، یێ کو گولناز دەردخە...
کورێ خەلقێ هەتا ئیرۆ قولاپ–قولاپ لێ دخە...
زانم، وەکی تو رابوویی، تێ ڤان کولا بینی بیر،
هەتا خوەشبی ل روو دنێ، توجار ناڤی دیل–هێسیر.
چڤاس شامە، دۆرا تەیە، تو رابوویی مەیدانێ،
زانم، زانم، تە پشت دایە پشتا چیایێ سیپانێ...
١٩٦٣

کوردستانا دلکەدار

دیسا با، بۆبەلیسک، ئاگر–ئالاڤ گرتنە راست و دوونن،
قاش و بەیار، گەلی–گەبۆز دنالن، چیا مهدە و مرووزن.

دیسا عەور–عەزمان وێ رابوونە، دیسا هێرسا برووسک دزارن،
دەوسا خوناڤ و بارانێ ئاگر و پریسک ژۆردا دبارن.

دیسا ژۆردا رابیە ب شوور–مەرتال، بۆ ئازاییێ، بۆ ئاخا هەلال،
ئەرد–عەزمان دلەرزە، چیا و بانی بن پێ وان دکن نالە–نال

گەلە بریندار هەموو سەرێ چییا مانە بەر با و بارانێ،
دژمن نە دۆستە، لێ تێ رۆکێ ئەسە بێی چەرخ و دەورانێ.

خوونا لاوێ تە بوونە جەو، کانی لەڤ کەتن چا لێمشت و چەم
کشیانە سەر مێرگ و زۆزانا، گول–گهیا پێ رادڤە قەدەم،

هەمی زانم لاوێ تە نها پر چوونە ناڤ ئاخا زەمانا،
زانم، کو نها گەلە ئۆجاخ، ئاخ، مانە بن ستەیرا عەزمانا...

کالێ روو–ریدان، نەخوەشێ نال، هەزار–هەزار ئەخسیر و کولفەت
تی، کەسری ل سەرێ ریا خەوا شەڤێ ژی لێ بوونە هەسرەت.

گەلە دوومان سەر سیپانرا کاروان–کاروان هاتنە–چوونە،
لێ کوبار مایە، رۆکێ ژی وێ تاریڤا تە کوبار بخوونە.

رابە قەدەما، بەسە وانرا، ئیسال خوونە نە کو سالا پار،
برا نەگرین گول–شیدانێ تە، کوردستانا منە دلخەدار.

١٩٦٣

***

تەنێ بم ژی، تەنێ نینم، تو جەم منی، سازێ من،
رەوش–رهالێ دنێ پرن تو تێدا وەک نازێ من...
گەلە دەوران بێ تە چوونە ل ڤێ دنیا کول–کۆڤان،
چ کوبارم تو هەو هاتی وەتەنێم بوو دلڤان.
چڤاس باشە تە پر نەدین ئەیسانەتێ قەید، زنجیر،
چڤاس باشە تو مەشیایی شەمسێ ئازا دا نەدیر.
گەلۆ تە دی دنیا چوویی، دنیا سەخان و گورا،
تەماشەکە، وەکی ئیرۆ پێدا دبە خووشک–برا.
لێ بیر نەکە، کو هێ نها کوردێ نامل بەراشە
بۆ ئازایێ کەل–هەڤسادا هێ درزە، دماشە.
١٩٦٣

ئەزێ رابم...

ئەزێ رابم بکمە قیرین چا سەوتا عەور–عەزمانا،
بەر–پێسیری خوە ڤەژەنم، داخلبم ناڤ ئارانا...
چکا هەتا کی زەمانی ئەسلێ منی دلخەدار
روح–جان بدە بۆ ئاخا خوە، لێ بمینە بێستار؟
بەخدا گورا ئەزێ بدمە سەر لەخمێ خوە ب دلێش،
ئۆسا–ل پێرا سیپانخم، بڤە هەزار رەنگ و بێش..

١٩٦٣

سور-ئەڤینا من

***

... گەلە ئادادا ئادانا ئال دان،
زەریا کورد گەندی،
گەلە سەیراها سۆسنێ سۆر مان،
من تو هەباندی.

١٩٦١

تو کوباری

تو کوباری منرا چییایێ ئەلەگەزا گەردەن تەزی،
سەر گەردەنێ کەرێ منی تی-کەسری پر لێ بەزی...
هلا بنهێر، دێمێ خالە، تەرازنا دەر بهارێ
لێ هەچەنگێ سەردا قۆتە، دووڤا مینا کۆفیا یارێ.
ئەنیا کەڤەر بوروو بەردا چا بەلەکیا ل وێ قاشێ
ئەز لێ ئەڤین، ئەز لێ ماشۆق، کەربی دلا هاتمە شاشێ...
چەعڤێ تە رەش قەرەگۆلن، قەرەگۆلێ بێ بنینە،
بەر بژانگا من شڤانی باقێ گولا لێ چنینە.
هەرکێ گۆتن کەزی کورە، کا کەزیێ وێ کی ملینە؟
ئەزێ بێژم سەر ناڤملێ هامپوور، بێسکا جۆت گولینە.
مێرگێ پێشێ زۆر خەملی، قەی تێ بێژی دێرێ نازن،
کورێ خەلقێ پێز بەردنێ، قە نزام چ لێ دخازن...
ملێ نازک قزلداخن، مۆری-مرجان زەند بازنی.

فۆرما تە وێ گ کورمانجیە، لەما بەژنێ نە گازنی.
سەر گەردەنێ مەمکێ تە جۆت گوژمێ زەرن زیارەت گەندی،
ئەز لێ هەواس–هژمەکارم، نە بێبەختم، نە ئەفەندی.
١٩٦٣

دەورێشەکی حوب–ئەڤینم

دەورێشەکی حوب–ئەڤینم سەرێ هەڤت ریا، هەڤت گەلیا
حوبا من بوو کارخەزالەک، رەڤی نزام کو تەلیا...
پەی بەزیامە شام–هەلەبێ، هەتا چیایێ بەخدایێ،
خرخال لنگێ مندا ماشیا، دەنگ و هەسا وێ نایێ.
گۆتن، دەورێش، بەسە، ڤەگەر، تە هاتیە روو–رەدەنە
ئیدی چی تە ئەڤینتیێیە، خەلقێ ل تە بکەنە.
من گۆ، هەرە، ئەڤدێ سەرەش، ئاخ گۆڤەکا دنێیە،
هەتا هەڤە رێچ و قودووم، نانێ وە ل من زنێیە...

١٩٦٣

برا یار بوویا

برا یار بوویا، برا چۆل–بەستا
سەر ستریێ مەرا ببەزیام قەستا،
من ستری دەرخستا لنگێ خوە پێخاس
خوونا سۆر بکشیا سەر بەستێ نەناس،
منێ بگۆتا نە خوونە یەمان،
گولێ یارێنە من بوونە دەمان...

١٩٦٣

زەریێ

زەریێ، بەرفا سینگێ چیایی،
تەڤێ دا تە، تو هەلیایی،
رێویێ تی بووم کەل هاتمە خوار،
رۆ من فری ئاف تە نەخوار...

تو کانینگا ناڤا شانا،
دوخولخولی هەموو دانا،
ئەز تە گەریام تی، کەسری،
رێنگا من بوو کەلەم–ستری...

١٩٦٢

***

من دل هەیە هەڤت کراسا... ڤێ بهارێ ئەز خوەکم،
پۆر و گولیێ خوە کوبارێ مینا هەرجار کاو شەکم،
ل سەر رێنگا حوب–ئەڤینیێ ببم چاوا سپندار،
ئەزێ بێژم، گدیۆ وەرە، دلێم تەرا بوو دیهار...
دبە هەزار تولە بێژن: قەدێ روونگێ وێ شەرە،
کا کێ دیبوو دنیالکێ قیز پەی خۆرتا بگەرە؟
دیسا، دیسا نە قارەکە ل ڤێ دنیا پرزەمان،
هەلبەت یارێ بێ حوبێ بوو، دلێ وێ بوو دەشت–زۆزان...

١٩٦٣

ئەزێ هلدم گۆپالێ خوە

ئەزێ هلدم گۆپالێ خوە تەرکەسەری دنێبم،
هەتا چەعڤێم رێ ببرە ل پەی حوبا ژنێبم،
هەرکە جیکی دێم–دێمستان گۆپالێ من بماشە،
ئەزێ ئیجار چالەپینگا... بێژم دلۆ، وا باشە...
لێ کو یێرا خکە–خالی مرن ل من بهەسە،
مەیتێم بڤە خورێ تەیرا، دیسا منرا نە بەسە.
ئەزێ هلدم گۆپالێ خوە تەرکەسەری دنێبم،
هەتا یێر و دەوران هەیە ل پەی حوبا ژنێبم.
١٩٦٣

ئاخ من ترێ ئەز مریبووم

زەمان چوونە سال– پێرا، ئەز ل یارێ بوومە بەنگێ،
من هەبووبی بەر سترایە هەزار کلام، هەزار دەنگێ...
دل–جەگەرێ من پەرتین پرتی–پرتی هاتنە خوارێ،
ئەز لێ گۆری دکم–ناکم رهم ناکەڤە دلێ یارێ.
عەمرێ من چوو، دلێ من چوو، رۆژ من بوونە دەورێ کبیر،
بەر داخولم هەموو وەختا، هەموو ئەردا ناکم ژ بیر.
خوەی و خوەدان من بیرکرن، ژ مال رەڤیم بووم گورێ هار،
من نزانبوو چاوا دچن وەختێ دنێ، چا تێ بهار.
ئەزی رۆکێ چیایێ بلند، رۆژا دنێ ل ئارانا،
ئێمانەکی قوومستانێ، ئێمێ دنێ بەر بارانا...
گاز–گێدووکێ، دەڤێ گەلیا کەربی دلا ئەز لێ بەزیم،
قودووم چۆکێ مندا نەمان، پر زۆزانا ئەز تەڤزیم.
دەر بهارێ بەر کانیکێ کەتمە خەوا ڤێ هنگۆرێ،

من نزانبوو فرار کشیان، خوەش تێ دەنگێ هۆرە-هۆرێ.
ئەز وەجریم دۆمامەکێ دلیلاندێ تێلێ تەمبوور،
ئاخ، من ترێ ئەز مریبووم، گۆرێ رابووم هاتمە حزوور.
١٩٦٣

***

ئەزی رێوی قاش-هێلانا، نە ب خەم بووم، نە کەسەر،
یار بوو خەزال بەر من رابوو، حوبا دلەم خار دا سەر.
کەتە ناڤا مێشێ بێ بن - دار سترینا ئەو بەزی،
هەستوو - هناڤ مندا نەمان، دلێم کوتا، لەرزی.

چۆک دا ئەردێ من پەی کشاند تیرا خوەیە ب خەدار،
تیرێ دلێ نازک هنگاڤت ئالیێ دنرا کوور دا دەر.
گۆ نەمەردۆ، من پر دینە، نێچیر تیرێ دزارە...
مێشەندارۆ، بێئیسافی، ئاخ ئەڤ تیرا خەدارە.
١٩٦٣

لێ هەیرانێ

لێ هەیرانێ، ئەو گاز-گەردەن زۆزان-وارن،
بسک، تەمۆری عەورێ رەشن سەردا خوارن،
گدیێ، وەلە حوبا هەلال دلێم یارە،
لێ تە ترێ تەرا دژمن و نەیارە.
برا خوازل تە زانبیا هەتا-هەتێ
یانێ کێرا خەتێ دمە ڤێ کاخەتێ،
روونگێ تەدا حوب ئەڤینام بوو هەوارە...
ناف هناڤێم نقتک-نقتک خوون تێ خوارە. ١٩٦٣

دلێ ته

دلێ ته کوور
ب گول و نوور
نه ئەزم،
ئاخ لێ شاخن
وەخت و چاخن
نه ئەزم...

دلێ ته شاخ
ب رەز و باخ
نه ئەزم،
باخڤانچی ژیر
ئەز بەر فەقیر
نه ئەزم...

دلێ ته گور
ب لال و دور
نه ئەزم،
ئاخ مینا سور
ئەز لێ بوهور
نه ئەزم...

دلێ ته پەنگ،
مێرگا هەڤترەنگ
نه ئەزم،
کوبرا رەنگی

ئەز سەر بەنگی
نە ئەزم...

١٩٦٢

نا، نا...

ئەو دڤێ نا، نا، نا، تە حز ناكم، نا،
دڤێ فەم بكە، ئەڤدال، تو من چ قەول دا،
لێ ئەز فەم دكم، دلە فەم ناكە،
دخوازی برا هووكە ئەڤ دنای.

ئەو دڤێ بەسە، بەسە، بەس بشوت، بكال،
بەسە، گونەیی، بەس بڤە ئەڤدال،
لێ وەكی ناخوازی، تو هەتا–هەتێ
یان ئیدی چما گونێ تە من تێ؟..

١٩٦٣

بێژە، كانی

تو كانینگا ئەلەگەزا سال–زەمانا
كوبرا تە تێ بەلا دبە هەمو دانا،
تو وێ كوبار چییایێ بلند دخولخولی،
تەرازنا تەنشت–تەنشت دفتلی.
لێ كانینگێ، گەلۆ ئیسال قیز و بووكا
ئاڤ تە برن، و قە گریان ل ڤان سووكا؟
بێژە گدیێ، یانێ دبە رەشكۆنێ مە
ئیسال پێرا هێلما ئاڤا تە نەنرنە.
ئەز رێویمە ل تە رەجا، بێژە، بێژە،

ئەڤیندارم، تو کێلمێرا بنڤێژە...
گەلۆ ئیسال ڤان زۆزانا تە یارام دیە،
یانێ دبە تو دوورکەتی ئەو خەئیدیە؟
گۆ، رێوینگۆ، پر سال چوونە هاتمە دنێ،
قیز–بووکارا هەرۆ، هەرگاڤ بوومە خنێ،
ل من وێدا برە کۆنێ رەش دانینە،
چەعڤرەشەکێ باقە کولیلک من چنینە...

١٩٦٣

***

ئەز بووم بلبل، دنێ کەتم، لێ نەکەتمە باخچێ تو کەسی،
من گولەک دیت، ل سەر دانی شەرما بووم ئاڤ دەرەنگ هەسی...
سالێ کبیر ئەز سەر بەنگی، من گۆ: "بلبل نە خووندارە،
وەکی هشتیە باخچێ دنێ، تەنێ سەر تە زارە–زارە"...
گۆ بلبلۆ، زوودا زانم سەر من یاری هم ئاتاخی،
بنهێر، دلێم بووزا سارە، زانم کەربی من قاچاخی.
کەربی دلا بلبل نەچوو، بەر بوو هێسیر، ئاقاس گری،
کو ئاڤ–هێسرا گول هێ ڤەبوو، لێ عەمرێ وی چوو بوهوری.

١٩٦٣

لێ دیلبەرێ

لێ دیلبەرێ، جا کەرەمکە دلێ من بوو زۆزان گەرن،
جەو و کانیا هەڤ گرتنە، ئادە–ئادە سەردا شەرن.
گول و سۆسن لێ رابوونە، خال کەتنە مێرگێ تەرە
وەکە ستەیرێ روو عەزمانا ئەڤد–ئەیسانە لێ دگەرە...

منێ تەرا وارەک گرتیە تێدا تونە ناڤێ سترین،
گەلە زەری–دۆمام هاتن، سەر روونشتن، پر فکرین...
من گۆ دلێ وە شووشەیە من نەخەیدن، گەلی یارا،
ریا دیلبەرا من هێ دوورە، ئەز هاتمە سەر فرارا...
کەو–گۆزەلا دێم گوهاستن، بوو شنگینیا قەلفێ زەریا،
ئاگر–ئالاڤ پێدا–پێدا گرتە ناڤا دلێ مەریا.
دە–م گۆ وەرە لێ دیلبەرێ، روونگێ تەدا یار من رەڤین،
هەمی کەتمە بەر فەلەکا بەخت–مرازێ دلێ ئەڤین...
سۆندە سەرە وێ زۆزانێم هێشین بوونە گولێ گەشن،
هەزار رەنگی بچلپینە چ دخوازی لێ برەشین...
دە وەر–وەرە هێ مسکەنێ من نەگرتیە دوومان–کێری،
بۆ هنارێ سەر بەدەنێ یار ئەز تێمە شەڤبهێری.
گۆ، لۆ قوربا، منێ خوەرا زۆزان دیی دها نوورە،
تو نزانی برینا دلێ من خەدارە، چقاس کوورە...
دە من ڤەگەر سەر خاترێ داخا دلێ من بێزارێ،
ئەزێ ئوسا–ل تە ئاڤرکم ئەرد ڤەقەلشە هەری خارە.

١٩٦٣

سەر گۆلێ

نە قازەکە،
پەروازەکە،
بەر چەعڤێ من
هەر نازەکە...

تێ داتینە،
دشەلپینە،

خەمێ دلێم
درەڤینە.

بایی گورە،
زوو دفرە،
دلێم پەیرا
دهنجرە.

١٩٦٣

***

دلێم کانیا سار،
قاشێ هاتە خوار،
کانی شاخ، پەنزار،
هەر پەنزار هەزار
کشیان بێفکار.
کێلەکام مێرگ-رەنگی،
گولێ بین-بەنگی،
هێدی دان گولەش،
گولەک ما نەخوەش،
ئاخ، یەک ما نەخوەش،
ئاخ، یەک ما نەخوەش...

١٩٦٢

***

لێڤێ تەنک بەلگێ نارە،
سوورەتێ سۆر خووت هنارە،

مێلیت و رۆ چەعڤێ بەلەک
من شکێناندیە چەرخ و فەلەک.
کەنێ شەکر گولا نازە،
بێژن ئاخر چ-م دخوازە؟
بەر رجفیم فەنی سۆفی
وێ شەرما من خوارکر کۆفی.
کۆفی لێ بوو سی و سیبەر
داکەتە سەر خەفخەفکا زەر،
بندا کەنین مۆری-مرجان،
مندا نەمان تو روح و جان.
١٩٦٣

***

ئەز بەرخڤانێ ئەلەگەزا کاو و کوبار،
سەرێ قاشا بن بەلەکیا من ئاف ڤەخوار،
بەرخێ خوەرا هم بێخەم بووم، هم بێ کەسەر،
گول-رهانێ شانا نەمان ئەزی ل سەر.
کەچا جینار دهات مێرگا بنداروو کێ،
لێ رادمووسام فەنی برێ، فەنی خووشکێ...
مەهە دچوون دهات چاخێ سەر داگێرا
تە دگۆ ئیدی من شەرم دکە هەڤال پێرا...
رۆکێ کاوێ قەینتەر هلدا هاتە ئاڤێ،
چەعڤێم پێرا کەتە چەعڤێ بەژنزراڤێ،
دێم بوو ئاگر، وێ و بەژنێ مامە تما،
چۆکێ من رجفین نزام چما...
١٩٦٣

ئەز و دلێ من

لۆ دلۆ، هلا بێژ، بێژ، هلا بێژ چکا تە خێرە،
تو نزانی، بێبەختێ شەڤێ تێ خەونێ، رۆژێ خوە ڤەدشێرە...
تو چما دیسا ڤێسێ وا شیش و تیر دکی،
تو چما ڤی هەمد و هەدامی بەر خوە فەقیر دکی؟
ئەو خەونا شەڤا بوو، چوو، دە بەسە ژارۆ،
ئاخر ئەو تو تە یارە، کەسیڤ و ستوخوارۆ؟
گۆ ئەڤدۆ، گەلۆ تو زانی ئەیسان دلدا چقاس نەزانە؟..
دل هەیە نە کرین–فرۆتانە، نە بها، نە ژی ئارزانە...
ئاخر تو چما وا خوە گونەهکار دکی،
دەردێ دل نزانی، لێ من بێیار دکی،
تە تیرا حوبێ نەدیە، چما من بریندار دکی؟
دە بەسە ئیدا، یان ئیدی چما من دین و هار دکی؟

١٩٦٣

خوەزل

خوەزل قاسەکێ ئەز ببیاما تەیر
خار بفریاما سەر زۆزانا تە،
و قاسەکێ تەرا بکرا سەیر
و ببیاما سەبر–سکانا تە.

خوەزل ببیاما چییایێ مە بلند
و ئەز مژا دەشت و ئارانا،
من بدا بەر خوە گەلی، گەبۆز، گوند،
ریا تە بگرتا مینا کاروانا...

خوەزل ببيايى رێ ئەز ژى سێوى
سەر و بنێ تە توجار تونەبيا،
و عەمرێ خوەدا ئەز مێڤان – رێوى،
لێ بەندێ دنرا گونە، گونەبيا...

خوەزل ببيايى مێرگا بەيارا
ئەز قولنگێ بەريێ–كەسرى،
هەرسال، هەرسال باتم بهارا
سەر شرۆ كرا كولێ بوهورى...،

نا، خوازل ببيايى ئاڤا چەمێ مە
گەليێ مە كووردا بكرا گوژە–گوژ،
تە ئەز ببراما ئاخ، بەر خەمێ خوە ...
سەر من بگرتا چەنگ و دوومان مژ...

١٩٦٤

***

ئەز شەوتيم بەر ئاگر و تەڤێ تە،
خوەدێ خواخوا برا شەرمكە ژ هنار
و هەڤێ تە،
من مرنێ بمبارەككە،
لێ خەو نەئێ چەعڤێ تە.

١٩٦٤

***

ئەزە ئەڤين، دە تو وەرە مخەنەتى نەگەرە،
دلێ منى حوب – ئەڤينە، دە بێبەختى نەگەرە،

دە ناخوازی، دە بێژە نا،
دە روحێ من ڤەگەرە.

١٩٦٣

***

مجلیس ئەزم، لێ تو میری،
گرتی ئەزم، تو زنجیری،
نێچیر ئەزم، ئاخ تو تیری،
ئەڤ شێر ئەزم، تو شاییری...

***

من رەجا کر-وەکی گۆ نا،
باگەر چیە بەر "ئاخا" من؟
زارێ شەکر، کو من بوو تا،
برووسک چیە بەر داخا من؟

١٩٦٣

***

ب دەستێ خوە ئاگر-ئالاڤ تە رەشاندە دلێ من،
تە خوونێ شووشت ئەڤ هناڤا، تە پر کرن کولێ من،
هەمی زوودا سەر وێ رێمە...
ئاخ ئەشکەرە تووڕێ حوبێ تە ئاڤیتە ملێ من. ١٩٦٣

***

جەگەرام پژیا، پەرتی،
پێدا-پێدا بوو کول و برینە،
خووشکێ من جانک روونشتن
شەڤێ پاییزا سەر من گرینە،

دەرمان هێسرێ یارێنە نایێ،
ئاخ، من ترێ بۆ ئەڤد–ئەیسانێ دنێ ئەزی مریمە.
١٩٦٣

***

دە تو وەرە روونگێ خوەل من نەرم بکە،
دل تە سارە، بەر ئاگرێ من گەرم بکە،
ئەز جابدارێ مرنا تەمە روو دنێ،
چمکی مرن بێ گەرە ل من شەرم بکە...
١٩٦٣

***

من نزانبوو، من چ زانبوو، من ترێ دل بێ زارە،
من ترێ، کو هەموو دەوران، هەموو چاخ جەم بهارە،
من نزانبوو دەورەک هەیە جەم وی مەها ئادارە،
من نزانبوو دل کو هەیە، ئاخ ئەو تیرا خەدارە.
١٩٦٣

***

ئەز دیل–هێسیرم، نە دیل–هێسیرێ بەژنا تو کەسی،
ئەز گرتیێ تەمە، قەید و چیدارم ب زندیان هەڤسی،
لێ دیسا سەبری، چاوا جخارە ل من را بەسی،
قام و قودوومی، سەر قەفەسا من هنە نەفەسی.
١٩٦٣

***

ئەڤیندارم، گدیێ، دلخەدار، ل من نەکەنە،
من گەلەک دیتیە دەردێ ڤی دلی،
دل بریندارە، ئەڤین نە دەنە...
ئاخ، تە کرە کەن، دەن، نزام چ خوەلی. ١٩٦٣

***

من تو دیتی زارێم بەر تە نەگەریا،
ئەرد من هەژیا، سەرێ مندا وەلگەریا،
دبە تە گۆ: "دل کەڤرە، دلێ خوە لێ نەرم ناکم".
لێ تە ترێ وەکی مێرم ئیدی ل تە شەرم ناکم؟

١٩٦٣

***

چەعڤێ بەلەک کربوون کەندال،
ئاخ، مرن لێ دهەسی،
من گۆ، گدیێ، ئەزم بەتهال...
نەچە پێشیا تو کەسی...

١٩٦٣

***

ئەز ژی بوومە بۆ مرنێ،
مرن هەیە ئەزراهیل،
لێ خوەزلا من وی ئەڤدیدا
بەر روحو ژی نەڤە دیل...

١٩٦٣

***

گدیێ، دلێم تەرا زیارەتە، زیارەتا بێ سەر، بێ بنە،
شەمدانا زێرین تویی تێدا، لێ تە ترێ یەکە دنە،
دە باوەرکە، هەتانی خوەشم، ئەو شەمدانا بۆنا منە.

١٩٦٣

***

دیسا قاز–قولنگ کشیان، دیسا بەرخێ بن مییێدا زارە–زارە،
هلا مێزەکە، شیلان ڤەبوونە، قەی تێ بێژی دیسا بهارە...

گەله دارێ ماشۆق-مرازا خەملینه، هێ پاییزا پاره،
لێ تا بێبەختی، گەلۆ زانی هێ دلێم سەر ته دینی-هاره.
١٩٦٤

***

گەلۆ دبه ئەو خالفی منرا کەنی،
یانێ رەنگێ یارێ وێدا بوومه مهینی،
ئەشقا باسکێ تەیرێ سیمر من لێخستن کەتمه دووزا،
ئەڤدێ دنێ پێدا-پێدا خوەرا گرتن لێ راموسا.
١٩٦٤

***

عەمره، کی زانه، وێ ها مه بارکه...
لێ ئاخ، مرنێ رۆکێ مه کارکه،
هەیرانم گدیێ، وەختێ ئەز مرم
وەره دلێ خوه تو ل من سارکه.
١٩٦٢

***

حوبا ته، هەبووب، ئەز هەلاندم، ئەز هەوا خوەرم،
سەر دارێ لنگا قەراتوومه، سوو، لێ بریندارم،
بۆی ته ئەزی بێ جی، بێ ستار، بێ وارم،
ئاخ، نزام چما بەر ته، گدیێ، بێ دەڤ، بێ زارم.
١٩٦٣

***

ئەز تەیر بووم، دفریم ل ئەسمانێ سار،
وی دا تیر-کەڤان ل من بوو نەیار...
تیرا بێبەختی ناڤ دلێ من کەت،
قودوومێم شکەستن، ژۆردا هاتمه خوار. ١٩٦٣

بەر باگەرا، تەڤ، تەیرۆکا تەیاخم...
ئەڤد ژی منرا مخەنەتبە، دلساخم،
هەتا خوەشم یارا خوەرا ئاتاخم،
نزام چما روونگێ وێدا ئاخ، مالا خوە قاچاخم...

١٩٦٣

***

خوەزل–خوەزل ببیام کانی
بکشیاما سەر بەیێر،
تە کۆنێ خوە سەر ڤەگرتا
تەرا ببیام مسکەن، یێر.
نا، نا، خوازل مینا عەورا
بهوریاما... هەر بهار،
هێسرێ چەعڤێم تەڤی–تەڤی
سەر کۆنێ تە باتان خوار...

١٩٦٤

سەرەجەم

وەتەن، تەبیەت و جمعەت 255
منرا کلام و موهبەت 255
ریا شاییر 255
وەتەنێ من 256
جماعەت 257
ئەڤد و عەدلایی 258
چیایێ من 259
شڤان 260
بهار 260
تەبیەت 261
دایکا من 262
پاییز 263
چەعڤکانی 264
خەملا عەزمین 265
چوونە پر زهار، چوونە پر بهار 267
کوردستانا منە دلخەدار 267
بێژە چەمۆ 267
ئیرۆ رۆژا مرن–ژیینێ 268
کەسەک تونە منرا بێژە 268
ئەزێ هلدم گورز و کەمەند 270
دکم راڤم 270
ئەسکەرێ کوردرا 271
کوردستانا دلخەدار 272
تەنێ بم ژی تەنێ نینم 272

ئەزێ رابم 273
سور–ئەڤینا من 274
..گەلە ئادادا ئادانا ئال دان 274
تو کوباری 274
دەورێشەکی حوب–ئەڤینم 275
برا یار بوویا 275
زەریێ 276
من دل هەیە 276
ئەزێ هلدم گۆپالێ خوە 277
ئاخ، من ترێ ئەز مریبووم 277
ئەزی رێوی–قاش هێلانا 278
لێ هەیرانێ 278
دلێ تە 279
نا، نا 280
بێژە، کانی 280
ئەز بووم بلبل 281
لێ دیلبەرێ 281
سەر گۆلێ 282
دلێم کانیا سار 283
لێڤێ تەنک بەلگێ نارە 283
ئەز بەرخڤانێ ئەلەگەزا کاو و کوبار 284
ئەز و دلێ من 285
خوەزل 285
ئەز شەوتیم 286
ئەزە ئەڤین 287
من رەجاکر 286
مجلیس ئەزم 287
ب دەستێ خوە 287
جەگەرام پژیا 287
دە تو وەرە 288

من نزانبوو 288
ئەز دیل–هێسیرم 288
ئەڤیندارم 288
من تو دیتی 289
چەعڤێ بەلەک 289
ئەز ژی بوومە 289
گدیێ، دلێم تەرا زیارەتە 289
دیسا قاز–قولنگ کشیان 289
گەلۆ دبە ئەو خالفی 290
عەمرە، کی زانە 290
حوبا تە 290
ئەز تەیر بووم 290
بەر باگەرا 291
خوەزل 291

شەمسی (عەگیتێ شەمۆ)
شەمدان
رێداکتۆر و کۆرێکتۆرا کۆنترۆل ئێ. ئوو. بەکۆئێڤا
شکلکێش: ل. ماناساریان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ: ئان. گاسپاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ: ئۆن. پانیکیان

دو پۆئێم

خەلیل موورادۆڤ

هـایپێتهرات،

یێرێڤان، ١٩٦٥

خودانێ کتێبێ دو پۆئێمێ جماعەتا کورد–
"مەمێ و عەیشێ" و "زەمبیلفرۆش ڤەچێکرنە".

مەمێ و عەیشێ

ناڤ دومانێدا، بنیا گێلی
ڤا گورێ برچی دکە زوکینی.
قاسەکێ شوندا دەنگێ گولێ هات،
گێلی بو شیرقین، زنارا نڤات.
گەلۆ چ دەنگە، چ قارە–قارە،
دبە نێچیرڤان گورا دگەرە؟
دبە قاچاخن، یان دبە جەردە
دۆرا پەز گرتییە، ناخوازە بەردە.
یان دبە جەردێ ئاڤیتە سەر گوند؟..
ئۆ، شوخولا خراب، شوخولا نە رند...
ل وێ ملێ چیێ، ل هندا زانگا
بوو قرچە–قرچا گولێ بێردانگا.
هەوار، هەی هەوار، جەردێ پەز بر، برا!..
دەنگ کەتە گەلی، کەتە قەیێد دور،
نۆتلی عەورا کرە خورە–خور.
شڤانەک دهات ژۆردا دبەزی،
ب هەم زۆرا خوە دکرە گازی،
کەتبوونە ستو شەئەر و تەمەزی
و بێ رەوش مابوو کۆلۆزێ تازی.
شڤان سۆر بووبوو نۆتلا هنارا،
دەست ویدا مابوو شەشخانا ڤالا.

ئەو ئەگیتێ چیا، ئەو مێرخاسێ چیا
ژ هێرسا دهات ڤرا ببەعەجیا.
و ئەو زڤری دیسا دا هەڤرێز،
زووزکا پەز تۆپ کر، خوە دا پێشییا پێز،
جیدا تەڤزی، هێرسا لەرزی
و مینا شێرا وا کره گازی:
– ئەگەر هوون مێرن، لاوێ ئەشیرێ،
یەکۆ–یەک دەرێن، وەرنە ژێرێ،
وەرن بڤین ب دەستۆ–لەپێ،
کێ جنیازێ کێ ڤر دده تاڤێ!..
ئەز قەرەمانم، ئەز باڤێ مەمێ،
ئەز ژ تو کەسی ناکم تو خەمێ...
شیرقین کەتە پێز، پێز کره گورین،
قرانێ–قران هەڤدو قەلبین
و بر–بری بوو، بوو هەزار تیشی.
گولێ بێردانگێ وەکە تیرەمەر،
دەفا سینگ خستن، پیلرا دانە دەر،
خوینا سۆر کشیا وەک چەمێ فەرات،
تە گۆ چیائێ جوود هلشییا ژۆردا هات.
پشتا قەرەمان کەتبوو زنێر،
نەئەلین دهاتێ، وەک نرینا شێر.
نێریکی کەڤەر و سەکی هەمس،
شڤان دالاستن بێ دەنگ و بێ هس.
و شڤان دا خوە، بنهێرە ل ژێر،
لێ سەرێ گران کەتە سەر زنێر.

وی کره ئاخین: "ئاخ، مەمێ، مەمێ ".
و دەنگ لێ بریا، ئەو مر وێ دەمێ...
چاوا تەیرۆکا عەورێ بهارێ،
گولێ شەشخانا دهاتنە خارێ،
کالینا پێز بوو، دەنگێ هەوارێ،
تە ترێ دنیا هات بەر ئاڤ–زارێ.
ئەگیتێ گوند بوون کەتبون عەردێ،
دەڤێ شەشخانا دابوونە جەردێ،
دکرنە گازی : "بەردێ، ها بەردێ!".
دکرنە گازی : "لێ خن، ها لێ خن!،
ئاگرێ کولێ بەیتا باڤێ خن،
بۆ کی رۆژێیە ناڤ–دەنگێ مێرا،
ناڤ ناکری ب مال و زێرا"...
چاوا قاسدێ مێرێ فەلەکێ،
قەلفە سیار دەرکەت دەڤێ چەلەکێ،
سەری کوتابوون ناڤ دێل و بژییا،
راستە–راست دان چیێ، هەڤراز هلکشییان.
وان ژ گوند داژۆت چاوا هەواری،
ژ چەکێ وان ئاگر دباری.
قاچاخا پەز هیشت، رەڤینە گێلی
و دومانا رەش ل وان بو خێلی.
سیار چوون گهیشتن مەیتێ قەرەمان،
بانزدانە عەردێ، مەیت عەردێ هلدان،
ئانین بەر کانییێ، سەر چەعڤ لێ شووشتن،
"برائۆ" کرن، دۆرێ روونشتن.

پاشێ مەیت هلدان، ئاڤیتنە سەر زین
و هێدی–هێدی بەرب گوند ئانین.
دودو پێشییێ چوون، گۆتن : "هەی وێران"
گوند و گوندیياڤا هاتنە پێشییا وان.
کۆما ئۆمدا و جۆتێ خووشکا
نۆتلی گورا هەڤرا دزووک–یان.
وەتا ژن سەر چەعڤێ خوە ئانی خارێ.
سوورتێ سۆر کرن شەپێ کۆتانێ،
لێ مەمێ تفال ل هەمێزا ئاپێ
مەلوول دنهێری جنیازێ باڤێ.
جنیازێ قەرۆ دانین بەر ستێر،
دۆرێ رونشتن هم ژن، هم ژی مێر.
دانینە سەر دل کۆلۆز، ئاپنجی
و هێژا کرن شینا کورمانجی،
گولی ژێ کرن ئۆمد، کنێزا،
و رەش گرێدان ژنا و قیزا.
کرنە شین–گری، خوەرا نڤاتن،
کۆتەل گرێدان، کۆتەل گەراندن،
ژ گوندێ دۆرێ هەواری هاتن.
کالەکی رو–رەمان گۆت : "یازی یە، یازی"...
و قولاپەک دا مشتکا شێرازی،
گۆ : –سەد کۆرایی ل سەر تە مێری.
گەلۆ کێ ژ تەرا کر نەجامێری،
کر ئەڤ نەپاکی، ئەڤ باییسی؟
گەلۆ کێ بوو تو کوشتی دەستکیسی؟

هەیفا جانییا تە، وێ ببە خوەلی...
زەمان خراب بوو، کانێ هەلالی؟
بەلکی رەش–هەش بی زەمانێ کاڤل،
هاقاس ژی تالان، هاقاس ژی دەرد–کول،
بەسە، پسمامۆ، ئیدی نایێ گۆتن...
ئەشیر ما بێ شێر، ئەو هاتنە کوشتن.
– مرید، –شێخ گۆتێ– خوە ژ خوەدێ نەکە،
ئەڤ هەموو دەستێ رەبێ مەیی هەقە،
نەمروتی نها ل دنێ بەهرە،
لەما ئەڤ ئاگر ژۆردا دبارە،
بەندە بوویە مشرووک، کەڤری قولی بە،
هەتا ئێڤارێ دەڤی کڤری بە.
دبێژی قەزییا نەیێ سەرێ وانا،
کانێ، تە دیتییە مینانی بەرێ،
کو ژ هەر مالا نانێ گەرم دەرێ؟
هەرکێ تو دەرهەقا قەرۆدا بێژی،
رەبێ من ئوسا ل ئەنییێ نڤیسی.
نها چ زانی هەتانی سبێ
چ بقەومە، چ سەرێ تە بێ.
– ئەز وێ رند زانم، شێخ، ئوسا نەبێژ،
تالان و کوشتن ئێلێدا بوونە ئێش،
یا ئەڤدا زۆر، یا ئەڤدا گران،
کولا شەش فەراش، دەردێ بێ دەرمان،
دیسا ئێلێدا هەڤ بوونە دژمن.
شێخ، تو رند زانی، ئەڤا قەبیلن.

ئێلێدا دیسا مێرێ بێن کوشتن،
خوه هەیفا قەرۆ عەردێ نامینە...
ئەڤا گلیکی مەسقەرە نینە:
مێرکی دیسا هەیفا خوه هلدا،
هەفت مێر ژ وان کوشت و پەز ژی نەدا...
هەڤدو تۆپ بووبوون گرەگر و کال،
خوەرا دکرن قسە، گالەگال،
دۆر کۆلۆزێ وان شەرێ هەموودی
چوخ-چەرکەزییێ وان خاس و یائودی،
و ئوسا ماقوول، و ئوسا جندی،
دبوونە خەملا ئەشیرا کوردی.
یەک هات ئۆدێ، گۆ: "جمەتا گران،
کەرەم کن دەرڤا، مەیت ئیدی هلدان ".
جنیازێ قەرۆ برن هەق کرن،
شینەکە گران سەر مەخبەر کرن،
هەوارییێ هاتی، گوندییا، جینارا
سەرخوەشی دانە پسماما و برا.
چەندەکی شووندا خێر-خێرات لێ دان،
کنێز و ئۆمد تەنێ هەزنی مان.
***
وەتا بی خوەرا هەی بلان و گۆت،
خەملا خوە دانی، ما رەش و مشۆت.
مەمێ تفال بوو تەک بەر بینا وێ،
ئەو بوو کەڤانی و ئەو بوو مالخوێ.
و وەتێ سۆند خوار دەرنەیێ ژ مال،

مەمێ نەهێلە ئێتیم و ستوخار...
چەندک-چەند مێرا چەعف بەردا وەتێ،
چەندک-چەند مێرا دلێ وان کەتێ،
و چقاسا خواست وەتا خەزێلی،
هەرە و وانرا ببە بەرمالی.
تەری-جانییا خوە وێ دا سەر مەمێ،
کو خوەدێ ژێرا بکە کەرەمێ.
نەهاتە سەر وێ تو لەکە، عەیب، عار،
ئێل و ئەشیرێ سەرێ وێ سۆند خوار.
***
و دەرباز بوون رۆژ، هاتن مەه و سال،
مەمێ مەزن بوو، بوو خۆرتەکی تیتال.
تو خۆرتا ملێ مەمێ دانەنی،
تو ئەگیت پێشییا مەمێ نەسەنی،
هەر داییکەکێ خوەزی پێ ئانی.
کیژان بووکێ ئەو ببوویا مێڤان،
وێ بووکێ وێ خوە مێر بدا بەردان.
کیژان قیزا، کو ئەوی بخوەستا،
ئەوێ ئەو بگرتا ب هەردو دەستا.
لێ مەمێ کوبار تو قیز نەهەباند،
تەنێ عەیشێ بوو دلێ مەمێ هنگاڤت،
ب حوبا خوەیە شەکرە نەبات،
تەنێ عەیشێ بوو بەدەوا ئێلێ،
کو دلێ مەمێ کر کزکا سێلێ.
تەنێ عەیشێ بوو ناڤا زەریادا،

کو مەمێ هەباند و ئەو بەرنەدا .

***

رۆکێ پیرەدێ گازی مەمێ کر،
گۆ: –چەعڤێ من رۆن،–گۆ،–شکر، شکر،
نها وەختێ تە دەف و دەواتێ،
وەرە تو شاکە دلێ پیرەدێ.
مەمێ بەرژێر کر سەری ژ شەرمێ،
گەلۆ چ بدە ئەو ڤر جابا دێ؟
زمان گران بوو نۆتلی بەراش،
بوو مژ و دوومان بەر چەعڤێ ویە قاش،
تە ترێ ژ گەلیکی زەفی کوور،
دەنگەک تێ، ڤا دەنگەکی زەف دوور:
– هەرگێ من هاتییە وەختێ زەواجێ،
تە دەستوور دایە ب نێتا قەنجییێ،
من هەلا زووڤا دییە خەونا شەڤێ،
منرا بوویە دۆمام کاو–تێلی عەیشێ.
قیز من هەرامن تەنێ خێنجی وێ،
ئەسلێ باڤێ وێ ئەسلەکی پر چێ،
تو قەت ژ وێ نەکە فکارێ.
پیرەدێ کر ڤر لەزاند،
خوە پسمامارا گیهاند،
گۆ: – رابن گەلی پسمامنۆ،
خیرەتکێشنۆ، شێرانۆ،
هەرتم رۆژێد پر گران،
هوون سەکنینە مینانی مێران.

راسته، ئەمە کەسیب ئن،
لێ خوەیێ ناmووس–تەسیبن،
مە دەست دایە ئیشەکە،
کۆمەکا وە زەف پاکە.
سیار بن هەسپێن خوەیە شێ،
هەرنە خوەزگینییێ عەیشێ.
خووت وێ دەقێ، سەهەتێ،
کوراپ، پسمامێ وەتێ
ب دلەکی ئەشق و شا،
کەتنە رێنگا خوەزگینییا.
***
جەلیلێ باڤێ عەیشێیی دلتەنگ،
خوەزگینییارا کەتبوو قال–جەنگ.
وی سفتە دکر هەزار چێم و چووم،
داڤیتە ئۆرتێ هەزار پەل و تووم،
بۆی قەلەنێ پر وی دکر هجووم.
جەلیل خوەزگینی کرنە ئێرشێ
و تەزە وان خوەست قەلەنێ عەیشێ.
گۆت: –گەلی پسمام و گەلی خوەرزییا،
بۆی خاترێ وە و بۆی مرازا،
بۆی قیزا خوەیە بەدەو و رندک،
ئەزێ بخوەزم قەلەنێ هندک.
ئیدی ئەز ناکم تو گۆتن–گلی،
بیستپێنج پەزێ سێ–چار مەخەلی،
دو جۆت گیزمێ ئالەفرەنگی،

ئەنتەریکی ئالگولستانی،
تەڤی گایێ نیر بکن دەرمالی.
لێ ئەزێ بدم سی دێرێ قەنەوز،
کۆفییا کتانا ب قۆتکا تونس،
ئۆرخان–دۆشەکێ خاسە قوشتووکی
تەڤی کولاڤێ سۆر، دەڤەتووکی،
دەھ جۆت کۆندەرێ قەرسێ و رەوانێ،
دو دەلێ مووشێ، سێ خرخێ وانێ،
ئەز ھەساب ناکم فینۆ–کتانێ،
قوتی، نەینکێ، کل و سابوونێ،
کۆچ و تێلا، هوور–مووری مالێ،
پێشکێشێ ئاپێ، پسمام و خالێ.
– برا تو ساخ بی، جەلیلێ برا،
تو ئەینی مێری، ئەولەدێ شێرا،
ئەم زەف رازی نە ژ هورمەتا تە،
ناڤ و ناموسێ رەبێ منێ بدە.
راستە، خوەستنا تە گەلەکی پرە،
لێ مە ژی هەیە خوەستن و هونورە.
ها کرنە گازی ل سەرێ ژۆرین،
برە خوەزگینییێ ئێگنە چوخشین.
ب قرار و فەرمانا باڤێ،
وەتا دێ عەیشێ زوو ئانی مالێ.
و ژ جی رابون فێرزێ ئێلێ،
گوستیلا زێرین ور کرنە تلییێ،
شەرا هەڤرمش ئاڤێتن ستویێ وێ،

پاشێ روونشتن سەر سفرا شایێ،
ڤەخوارن ئەشقێ مەمێ و عەیشێ،
کێف کرن، خوەرن هەتانی سبێ،
شەربەت دکشیا مینا چەم، کانییێ.
و سبەترێ مینا گولێ،
دەنگ بەلا بوو د ناڤ ئێلێ،
کو عەیشا بەدەو دانە شێر مەمێ.
ب عەرف–عەدەتێ ئێلێ و دنێ،
وەتا دێ چوو مالدەرخستنێ،
بۆنا زوو بکن دەوات و شایێ،
پسماما قەلەن دەستب دەست دایێ.
و دەرباز نە بووبوو هەلا هێ سالەک،
دەوات، شیرنایی ئانین کرنە یەک.
تۆپایی گەراندن ناڤ ئەشیر–ئێلێ،
کو تەمام بێنە دەواتا مەمێ.
سبێ تەڤ کو زەرقی،
ب کێف، هەنەک، لاقردی،
قووژین، قوورین، قارە–قار،
ب هەیتەهۆل و ب کار،
تەمام دەرکەتن ژ مالا،
بانزدان سەر پشتا هەسپا،
مینا برووسک و مینا بێ،
هەسپ پارەڤەدکن عەرشا و عەردێ.
ئاوا ب دل–ئەشق، ئاوا دلرەمی،
دەواتڤانی چوونە مالا خنامی.

حوب–ئەشق دباری ژ چاڤێ جەلیل،
کربوو خەلەق سمێلا هەلیل،
ل ملێ راستێ برا–برازی،
ل ملێ چەپێ فلیتێ قازی،
سەری پێچایی چالما ئاوازی،
رەخ ساکوییێ درێژ، ناڤ ئۆدا فرە،
جەلیل راست کرییە تەختە و سفرە،
جمەتا گران تێ جی دگرە،
دەنگبێژێ ئێلێ ژۆرێ دقوورە،
پاشێ مەلە نەهکێ دبرە.
ڤا جهێزێ پر کشاندنە ئۆرتێ،
ددنە سەر خالیچێ عەردێ،
تەڤ دکن گازی ڤر چار–پێنج ریسپی:
– مالا تە شێن بە، تو سەرفنیاز بی!
جمەت ئانجاخ ڤێ ئۆدێ هلتێ،
ڤانە رادبن ژ ئۆدێ دەرتێن،
لێ خۆرتەکی بلند و گەودە،
سەر جهێز روودنی و جهێز نادە.
مشیرێ کورد دەست داڤێ جێبێ،
پەرا دەردخە، ویرا ها دبێ:
– هانێ تو بگرە، پسمامێ دەلال،
برا ئەڤ پەرە تە ببە هەلال!
برێ عەیشێ ژی ڤا بەر دێری
ها دکە گازی–کانێ دەرمالی؟
و سەردەواتی مەرد–مەردانە

پێشدا تێ دبێ: – ها، ئەزی ڤامە!
هانێ تەرا چەند زێرێ فندقی،
هەرە شوخولێ خوە، زەف خوە با نەکی!
تێلی عەیشێ ژ مال دەرخستن،
ل سەر هەسپێ کهێل سیار کرن،
ب ناڤ–نامووسی بەرب مال برن.
دو رۆژ، دو شەڤا گۆڤەند دگەریا،
دو رۆژ، دو شەڤا دەنگبێژ دقیریان
و رۆژا سسییا دەوات بەلا بوو،
مەمێ و عەیشێ مرازا شا بوون.
وەتا دێ رازی ما ژ فەلەکا خوە،
کو نها ئەو بێ دەرد و خەمە،
کو کاو عەیشێ نها ل جەمە.
***
لێ کەنگێ چرا مەرما ڤێکەت،
لێ کەنگێ دەرد، کول دلێ وان دەرکەت؟..
دەفا هەوارێ زەلوولی دیسا سەر کوردا رژییا،
و هات فەرمانا پادشێ رۆما رەش،
خۆرتێ کوردا برن، مال مانە بێ رەوش.
ئاخێ ئێلێ زووڤا چەعف بەردابوو عەیشێ،
وی نێت هەبوو وێیا ببە سەر هێوییێ.
ب فەرمانا وی ئاخێ ئێلێیی دەجال
قەوازا مەمێ دەرخستن ژ مال،
چار–فەرقا وەتێ–مەمێیێ بەرمراز،
بەرێ وی دانە وەلاتێ دووری–دەراز.

وەتێ کر زووکێن، گریا و ئووریا،
کو فەلەکا وێ دیسا چەپ گەریا...
– خێرێ نەبینە ڤر ئاخێ بەراز،
کو بووبوو سەبەبێ بەخت و مراز.
***
هەڤت سالا مەمێ شامێ بوو–قوربەتییێ،
چ بێژی نەهات سەرێ وەتا دێ،
ل وەتێ بریان سەهەت و قەوات،
چەعڤا مەرووم بوو و ما بێ سەهەت.
عەیشێ دهەلیا نۆتلا مومێ،
دێمێ وێیی گول بوو رەنگێ قوومێ،
ئەمر و ژیین وێ بووبوو وەک ژەر،
نەپاکێ دۆرێ لێ بووبوون وەک مەعر.
سەری هلدابوون نەمەرد و قۆمسیا،
بێی مەمێ تیتال دل وێ ڤێدسیا،
ئاخێ بەرازی نەپاک قە چ ما نەکر،
لێ وی تو بەلگەک عەیشێ ڤەنەکر.
عەیشێ هیڤیا مەمێ خوە بوو،
مێرێ مایین لێ هەرام بوون.
سبێ زوو هەتا دەرەنگ ئێڤارێ
ئەوێ دنڤات، چەعڤێ وێ ل رێ،
وێ تم وەتا دێ دشاند دەڤێ رێ،
کو ئەو ژ رێوییا بکە پرسیارێ.
گەلۆ ئەو رێوی کی وەلاتی تێن،
دل وان رەهەت، وەلاتێ وان شێن،

یان برچیبوونێ دەرکەتنە سەر ریا،
بۆنا خوەی کن هێسیر و زارا؟
یانێ ئەسکەرن، کو تێن ژ جییێ دوور،
تێنە مالا خوە ب ئیزن و دەستوور؟...
یان وان ئانییە جابەکە خێرێ،
کو سلامەتی مەمێ ژی وێ بێ.
و وێ پر شابە دلێ پیرەدێ،
مال و قاپییێ وی شایێ بکەڤێ،
وێ گەش بشخولە بەخت، رۆژا عەیشێ...
کیژان رێوییێ، کو دەرباز بوونا،
دێ پرسا مەمێ دکر ژ وانا.
بۆی کورێ خەریب، بۆی خاترێ مەمێ
ئەو تەگلیف دکر و دانی مالێ،
ب ئەزەت–قولخ دکرە سەر رێ،
ببە تەسەقەت، بێ پێشییا مەمێ.
دو رێوی هاتنە مێڤانێ وەتێ،
گۆ: –ئەمێ هەرنە بازارێ شامێ،
تەمییێن تە هەنە، ئەم بدنە مەمێ؟
وەتا دێ چێ کر کادە و هەولە،
وێ چوو ئانی مالێ مەهموودێ مەلە،
دەرد و کولارا نامەک نڤیسی،
هنەکی شایی دێما تەییسی.
ئانی شەرا هەموودی یا ریشی،
دو دەستەخانێن ئالە فرنگی،
ئانی و دانی بەر خۆرتێن رێوی.

گۆ: – هلدن ئەڤێ پێشکێشا بچووک،
هوون دەرگیستینە، یانێ خوەیی بووک.
پەی نان خوەرنێ، ئەزەت–قولخێ،
هەردو خۆرتێ رێوی رابوون کەتنە رێ،
بەرێ خوە دانە باژارێ شامێ،
کو ناما عەیشێ بگهیننە مەمێ.
هەما رۆژا، کو خۆرت گهیشتن جی،
چوونە جەم مەمێ مێرخاسی–جندی،
دانێدا ناما عەیشێ و وەتێ.
عەیشا بەدەو و وەتا دێ
گۆتنە برا مەمێ نەسەنە، بێ،
ئەڤا هەڤت سالە، کو مەمێ ورە،
بەسە ئەو بمینە، برا ڤەگەرە.
وەتێ نەخوەشە، بێ سەهەت، بێکێف،
عەیشێ مەلوولە، کەن نایێ بەر دەڤ.
گونددا ئاخێد ئێلێ، نەپاک و قۆمسی،
دخوەزن بکن جەرنەکیسی.
وەتا دێ دگۆت: – ئەز بێ سەهەتم،
دترسم بمرم، مەمێ نەبینم،
برا نەسەنە زوو بێ مالا خوە،
بێ و بگهیژە پیرەدیا خوە...
مەمێ ب شابوون ناما خوە هلدا
و دەستوورا هەردو خۆرتا دا.
ژ حوب–حزکرنێ ئەوی خوە زەڤت نە کر،
هاهانگا دەڤێ پاکێتێ ڤەکر.

هەر هەرفەکێ و گلیکی نەمێ
نۆتلا شوورا، نۆتلا قەمێ،
قەت–قەتی دکر جەگەرا مەمێ.
دل–دینێ مەمێ بەر هەڤ نە دا،
ئەو بووبوو روساس و مابوو جیدا.
هەتا خوەشە کو ئەو ڤرا بسەکن
و قولخ بکە بۆی رۆما دژمن؟
هەتا خوەشە، کو ئەو ببە خەریب،
ل بەژن–بالا عەیشێ ئەو نەبە سەهیب،
کو بێ سەر ناڤێ وێ گلییێ مناسیب؟
مەمێ وا دوور–کوور فکری،
نەمە بر ل بەر پادشێ رۆمێ دانی،
پادشێ دا دەستوورا مەمێ،
کو ئەو هەرە دیتنا عەیشێ و وەتێ.
مەمێ کشاند شینبۆزا خال–خالی،
دانی سەر پشتێ زینێ جەلالی،
قبراخ گرێدا شوورێ هەمرانی،
ل بەر زەنگویا خست رما ئەترانی،
ئاڤیتە ستو شەشخانا کنک،
خاچکی گرێدا یاشرما رندک،
گەم و دزگینا شینبۆزێ بەردا،
نۆتلا تەیرا شینبۆزێ مەمێ هلدا.
ئەو کەتبو ریا کەسەیە کورت
و دەرباز دبوو ژ چیا–بانییێ بلند.
گوندێ وانی ل هەویردۆرێ

زووڤا کەتبو خەوا هنگۆرێ.
تەنێ جار–جارا کەلبا لێ ددا،
سەدا نۆبەدار دهات ناڤ گونددا.
مەمێ هەسپێ خوە زوو ئاژۆت هەوشێ
و ئەو سەکنی ڤر بەر قاپییێ دێ،
بانزدا ژ هەسپێ، پەیا بوو عەردێ،
کو ببە مێڤانێ عەیشێ و وەتێ.
گۆ: – عەیشێ، رابە ژ خەوا شەڤێ،
رابە و دەری ڤەکە ل مەمێ...
عەیشێ کو بهیست، وێ ترێ خەونە،
ئان ژی قومسی یە ل وێ دکەنە،
دخوەزە ئیشەڤ ب دەلک–دۆلاڤا،
بدە سەر پێشێ بوخدان و ناڤا
و سبێ هەرە ناڤ گونددا بێژە
گلییێ نەپاکە خراڤ، قرێژە.
لێ دەنگ سەر هەڤدو ڤر چەندجار بوو،
دەنگ، کو دهات، دەنگەکی ناس بوو.
راستی مەمێیە، هات ژ قوربەتێ،
عەیشێ ژ جی بانزدا ژ بەر هێبەتێ،
بانزدا و زوو–زووکا وێ دەری ڤەکر،
دەلالێ دلێ خوە وێ زوو هەمێز کر،
هەسپ برە تەولێ گرێدا، جی کر،
بانزدا ئاڤ ئانی، دەست و پییێ وی کر،
نانێ لۆش ئانی، قاتخێ مییا،
مەمێ زوو قاتخ ددا بەر پارییا.

لێ ژ شابوونا عەیشێ دگرییا،
دگۆت، کو بێی مەمێ حزکری
مالا وان تمێ شین بوو و گری،
ژ دەردێ مەمێ، ژ رۆژێ زەلوول،
وەتا دێ نها ژ چەعڤا بوویە مەرووم.
ژ دەردێ گران، زولما ئاخێ ئێلێ
وەت بێ سەهەتە، کەتییە نڤینێ.
مەمێ دبێ: – عەیشێ وەختا کو کور تێ،
گەلۆ مەرڤ مزگینییێ نادە پیرەدێ؟
زو هەرە بێژە ئنکێ، برا بێ.
عەیشێ دبێژە: – مەمێ منی دلال،
من رند زانبوو ئەو گلی، ئەو حال،
ئیرۆ هەڤت رۆژە و هەڤت شەڤ،
کو پیرەدایکێ چەعڤ نەدانە هەڤ.
ئەو نها کەتییە خەوەکە شیرن،
ئەز ناخوازم گازیکمێ، بینم،
ئەزێ سبێ مزگینییێ بدمێ،
بێژم، کو هاتییە کورێ تە–مەمێ،
برا شایی بکەڤە دلێ وێ،
برا مزگینی بکەڤە ئێلێ.
کێف و هەنەکا دکن مێر و ژن،
ب خەوا شیرن هەردو خەورا دچن.
***
ئیدی بەربانگە، کەو کەتییە سبێ،
وەتێ رادبە بکە نمێژێ.

گاڤا ڤەدکە ئەو دەرێ تەولێ،
دینا خوە ددە شینبۆزەک ل وێ.
دبێژە: -مێڤان، مێڤانێ خوەدێ،
لێ وەختێ مێڤان دەری ڤەدکە بێ،
عەیشێ چما نەدە من جابێ،
کو ئەز لێ بکم پرسیارا مەمێ؟
و ڤرا زەف رادبە هێرسا وێ،
ئەو ئیدی ناکە نمێژا سبێ
و بایێ بەزێ ڤەدگەرە ئۆدێ.
دینا خوە ددێ کەس تونە ل وێ،
وێ دەمێ شک دکەڤە دلێ دێ...
ئەو تێ ئالییێ هەرێما عەیشێ،
بەر چەعڤا دبە دوومانا مرنێ.
دبێ: – وەی قەدا بێ ئەسلێ ژنێ،
ناموس دا بنپێ، ڤێ فۆرقێ، ئەلکێ.
هەی عەیشێ، عەیشێ ستوییێ تە بشکێ،
تە زەندا زەر دا بەر سەرێ کێ؟
وەتێ تێ بتەقە ڤێ لەزێ، دەمێ
و دەست داڤێژە تەپەنجا مەمێ،
دکە متالێ و دکە خەمێ
و بەر خوەدا وەتێ وا دبێ :
– نا، خرابە دەنگێ تەپەنجێ،
دبە، کو مەریک ڤر سەر مەدا بێ،
وێ پێپەس بە ناموسا مەمێ...
ئەو هێدیکا دەست داڤێ رمێ،

سەرێ وێ ددە سەر سینگێ مەمێ،
دیسا هێدیکا بەر خوەدا دبێ:
– خودێ خراب کە قەواتا ژنێ،
کو کێر نایێ بۆنا ڤێ دنێ...
وەتێ دەستێ خوە داڤێ سۆرانییێ،
سۆرانییێ ددە سەر دلێ مەمێ،
هەتا هەیە هم و زۆرا وێ
ئەو خوە داڤێژە سەر ڤێ سۆرانییێ.
سۆرانی قول دکە دلێ مەمێ
و چار تلییا ژی دکەڤە عەردێ...
نەلینەکە کوور ڤر تێ ژ مەمێ،
و هشیار دبە عەیشێ ژ خەوێ،
دڤێ: – دایێ، ئەڤا مەمێیە، مەمێ...
شەڤ نیڤێ شەڤێ هاتییە ژ شامێ...
گاڤا کو عەیشێ خوینێ دبینە،
مینانی دینا دکە قیرینە...
دبێ: – وەتا دێ خێرێ نەبینی،
یازییا مە کرییە یا مەم و زین ئە...
وەتێ، تو توجار وایێ نەبینی،
تو بۆنا مەمێ ڤا روهوستینی؟
مەمێرا دبی ئەدوو، ئەزراهیل
و عەیشا بووکین دهێلی سێفیل؟
چەعڤێ تە کۆر بە، تشتەکی نەبینی،
دەستێ تە شل و شەت بە،
زمانێ تە لال بە،

لنگێ تە تۆپال بە...
وەتێ دبێ:
– عەیشا من، دەلالا من،
هندکە، کو تو ژ منرا بێژی:
خودێ چەعڤێ تە کۆر کرێ،
زمانێ تە لال کرێ،
تە تو جارا خێر نەدیتێ...
بێژە: – وەتێ، مندار، کەفتارێ،
بێژە: – تو ببی هرچا گەلیانێ،
برا تو ببی گورا سەرێ چیا،
برا تو ببی بەرازا چۆلا،
هەلا ئەڤ تەمام ژ من را هندکە...
پاشێ وەتێ روودنی بەر سەرێ مەمێ،
دەردارا دکە شینا کوشتنا دێ...

– مەمێ من هات مێڤانێ عەیشێ،
بەلکی بشکێ دەستێ دێ،
کوشتییە کورێ خوە–مەمێ...
دایکا تە گورا چیا بە، لاوۆ...

ناڤێ تەژییا مەمێ من چووبارە،
وێ گەریا یە وار ب وارە،
فەلەک ژ منرا بوویە نەیارە...
دایکا تە دنێ نەمینە، لائۆ...

رێنگا شامێ ب زەبەشە،
مەمێ سیارێ شینبۆزا سەرخوەشە،

مەمێ لائۆ، دیا تە چما وا روورەشە؟
دایکا تە هرچا گەلییا بە، لائۆ...

ناڤێ تەژییا مەمێ من چیلێیە،
سەلەفێ نێچیرڤانا دچە-تێیە،
کوشتنا مەمێ دەستێ دێیە...
دایکا تە گورا چیا بە، لائۆ...

کەسەک تونە بێ ڤێ هەوارێ،
دەستێ من بگرە ڤێ خەنجەرێ،
پاشی مەمێ من نەهێلە دنێ...
دایکا تە ساخ نەمینە، لائۆ...

مالا مەمێ من دەڤێ رێیە،
مەمێ من ژ شامێ تێیە،
کوشتنا وی ب دەستێ دێ ئە...

وەتا دێ ڤر دبە گورا هار،
خوەدا ناهێلە نە ئەمر، نە حال،
دین دبە و درەڤە ژ مال،
ل چیا و بانییا دکە قارە-قار
و قەیاکێدا خوە داڤێژە خوار،
هوور-هووری دبە، دبە هەزار جی،
گۆشتێ وێ دوخون هرچ، گور و رووڤی...
عەیشا بەدەوە گەردەن هەڤرمووش
خوە داڤێژە سەر سۆرانییا تووژ،
کو پاشی مەمێ نەمینە دنێ،

کو بەر شاییکە دنێ روونەنێ،
کو ئەو هەتانی ئاخ–بەرێ ساردا،
بمینە تەنێ بەرا مەمێدا...

هەڤت رۆژ، هەڤت شەڤا ئێلێدا بوو شین،
ئێل و ئەشیرێ کوردا دجڤین،
ژ هەر ئێلەکێ هەواری هاتن،
کۆتەل گەراندن، "هەیوێران" گۆتن،
هێسر باراندن وەک کانی و جەو،
مەمێ و عەیشێ کرنە پاشلا هەڤ
و رۆژا هەیشتا هەرد جنیاز هلدان،
کومبەیت چێکرن سەر مەزەلێ وان.

و وەخت بوهوری، دەوران بوهوری،
ئەڤ قەوماندن بوو چیرۆک و گلی.

زەمبیلفرۆش

گۆ، پەرێ دەرەکەتێ،
شەهەرێ شین و منەتێ،
دەڤێ چەمێ گەوگەوە
دما مالەکە بێناڤە.
مالەکە کەسیڤ، بەلەنگاز،
ژ هێسیرییێ گازە-گاز.
سال ژی دهاتە سالێ،
دەرد دەرنەدکەت ژ مالێ.
خوەیێ مالێ لاوکێ جندی،
گەردەنا وی نوورا فندی،
بەژن و بالا وییە تیتال،
راستی نۆلی دارا چینار.
لێ تو وەرە هێسیریا کول
ئەوی پەتبوون جەگەر و دل.
ئەوی ئەمرێ زەلوولی بۆش،
خۆرت کربوو زەمبیلفرۆش،
ئاڤیتبوو ناڤ قیر و دۆژێ،
کربوو هەوجێ نانە رۆژێ.
سبێ زوو، کو تەیر دخوونە،
ئەو زەمبیلا کاو دهوونە،
ئەو خەوا خوە دهەرمینە،
بەلکی نانێ زارا تینە.

زەمبیل، سەلا داڤێژە مل،
ل ناڤ شەهەر ددە فتل،
کنجێ وی ژی زیتۆل–زیتۆل،
ل بەر بایێ دبنە هۆل.
ئەو دگەرە سۆقاق–سۆقاق،
رۆ ژی هەیە، رۆژا شەکێ،
قازانج ناکە قە پۆلەکێ،
ئەو ڤەدگەرە پۆر و پۆشمان،
دەستەڤالا، بێ تشت و نان.
ڤر دکەڤە ناڤ متالا،
چاوا هەرە ناڤا زارا،
چاوا هەرە دەستەڤالا؟
بدە زارا چ بەردلییێ،
سەرێ خوە کە چ عەرد–خوەلییێ؟
تویێ بێ پەرە نان کو بینی،
تویێ هەری نان کێ بستینی؟
ئایلخ تونە بکی دەینا،
کەسەک تونە بکە ئینا،
دلێش تونە سەردا هەری،
کێ ژ تەرا نان بکە کەری؟
ئیساف نەما بکی سەبر،
دە تو وەرە و بدەبر.
تو برەڤی بەرب کی ئالی،
شپووکە تەک ڤا چار ئالی،
نە هەبوونە و نە ژی مال،
دە تو خوەرا هەرگاڤ بنال...

ئەو ناخوەزە قە هەرە مال،
کو بگەرە بۆش و بەتال.
وەختا شەهەر بوویە تەری،
خانێ ناکن ئەڤد و مەری،
شەڤەدەری چ بگەری،
بەرب مالا کێ تو هەری؟...
تویێ هەری کو سەری داینی،
نە هەیە جی، نە ژی خانی.
چەعڤی رێنە تە ژن و زار،
ل تە کەڤە تیر، زلفەقار...
جارنا ژی ئەو ناچە مالێ،
ژن دکەڤە ناڤ متالێ:
کا چاوا بوو زەمبیلفرۆش،
هاتە سێری قەزیاکە بۆش.
گەلۆ گرتن، گەلۆ کوتان،
یانێ یەکی خوە لێ کر قان؟...
زەمبیلفرۆش، کو ئەگلە بوو،
ئەلێ زانێ نان تونەبوو،
گاڤا کو زار تەڤ رادزێن،
زەمبلفرۆش وی چاخی تێ.
برچیبوون ل ناڤ چەعڤا،
زار رانەدزان رۆژ و شەڤا.

***

گۆ، رۆژەکە گەلە خوەش،
شەمال ددا تەڤا گەش،
ڤەدبوون گول، بنەفش،
هەوزا دکر خوشە-خوش،

لێ ناڤ شەهەرێ گران،
ناڤ وێ کاڤلا هەش، وێران،
زەمبیلفرۆش فتل ددا،
زەمبیل، سەلە ستویێ ویدا.
دکر گازی: –زەمبیل، زەمبیل،
سەلکێ کاو، زەمبیلێ چیل.
کێ دکرە، نە پۆشمانە،
قیمەتێ وان زەف ئەرزانە...
خاتوونەکێ سەرێ خوە دەرخست،
ژ قاتێ ژۆر وەک شەش بوهوست،
ئەوێ زوو دا دوورەبینێ،
ڤر دیت عەجێبەکە دنێ.
دیت خۆرتەکی بلند، تالیان،
نوور دباری سوورەت و جان.
کوبرا وییە ئەزیز، شیرین،
دلێ ئەڤین دکر برین.
بەر چەعڤێ وێ رەشەڤەهات،
تیرا حوبێ وێ دل هنگاڤت.
خاتوونێ زوو کرە قارین،
بەر سەکنین چل و یەک جاری.
– قە من نەبیە ها ئەجزایی،
هوون زوو بینن ئەوی لاوی،
دەردێ وی ئەز بوومە باوی...
جاریا بانزدان ئەو خۆرت ئانین،
زەمبیل، سەلە مل دەرانین،
دۆشەکا میر ژێرا دانین.

خاتوون و خۆرت تەک-تەنێ مان،
دەری، دەرگە ل سەر دادان.
زەمبیلفرۆش کەتە بەلێ،
دیت خاتوونێ کر چەنگەلێ.
خویدانا سار سەرا ئاڤیت،
وی ترێ لنگ ل وی بوون قیت.
- ئەڤ چ یەکە، خاتوونا کاو،
ئەڤ چ گلییە، ئەڤ چ هەساب،
بۆی چ تە ئەز ئانیم ڤرا،
ئەڤا تەمام گەلۆ چرا؟...
خاتوونێ گۆ: - خۆرتێ ديندار،
من تو ئانی، کو ببی یار...
چ دخوەزی من فەقیری؟
وێ خاتونا گەردەنمۆری
خۆرترا وا گۆت ب کوباری:
- تو روونێ سەر دۆشەکا میر،
خوە را بکشین قەلنا وەزیر.
وا ژێرا گۆ زەمبیلفرۆش:
- ئەڤ شوخولەکە هشە و بۆش.
خودێ ئەنیا من نڤیسی
تەک هێسیری، ئەمرێ نوقسی.
ئەزێ کورا بێم سەر جییێ میر،
ئەمرێ زەلوول، کو بکم بیر؟
تو چ ل من بوویی بەلا؟...
- زەمبیلفرۆش، لاوکێ دەلال،
تو گوهـ بدە گلییێ کەمال.

میر، کو هەیە، مارێ رەشە،
دل–دینێ من لێ ڤەدرەشە.
ئەز بەنی بووم، بەنیکە تام،
دەستێ میرێ زولکاردا مام...
نۆلی موومێ دەست دا هەلیام،
دەوسا زێر، بووم پاخرێ خام.
هلکشی تو بەر عەزمانا،
خلاز نابی من چۆگانا.
دبێم خۆرتۆ، تەپلە نەبە،
تەرا دبێم وەرە رایێ،
ژ سەرهشکییێ تو کار نایێ.
ئەزێ تەکم چەکێ جندییا،
تە دەرخم ژ تەلی–تەنگییا.
خاتوونێ خوەرا کر کارە،
سوورەتا گول ژێ دبارە،
ل مەمکا سێڤ، هنارە،
گەردەن تو دبێ باهارە،
شا دبە ئەشقا دلانە.
گۆ: –خاتوونێ ئوسا گەرمە،
ژ بەر گەرمێ عەرد دکەلە.
تو زوو ڤەکە پەنجەرێ،
هنکی بینا مە دەرێ.
زەمبیلفرۆش چوو بەر دێری،
دیت رەڤا وی نایێ سێری.
ئەو پاشدا چوو بەر پەنجەرێ
و خوە ئاڤیت برجا کەلێ.

قەرپالێ وی مینا چادر
ناڤ هەوێدا زوو–زوو با گرت،
ئەو بەرژێر بوو هێدی–هێدی،
وی خوین نەبوو هەتا پێچی.
ب وێ ترسێ و خیالێ
زەمبیلفرۆش رەڤی مالێ.
زەمبیلفرۆش هاتیە مالێ،
ئەلێ پێ راگەنج و قالە،
دبێ: –سبەدا چوویی، ئەڤا ئێڤارە،
کانێ رسقێ هەردوو تفالە؟
دبێ: –ئەز چوومە کووچا میرە،
من وێدەرێ سەلکێ خوە کر ژ بیرە،
لەما نانیە رسقێ زار–تفالە.
***
بەنی خاتوونێ هەڤراز دنهێری، دکەوگری،
کەلەک هاتێ، روونشت و گری،
رۆ کر–پیڤا، کوور–دوور فکری...
بەنییێ گەلەک دا زۆرا پەرا،
گەلەک روشەت و بەرتیل دا،
لێ کر و نە کر
تو بەلگەک ئەوێ ژ ئەلێ ڤەنەکر.
بەنییێ نهێری، کو وا نابە،
تو چار و مەنی ژێرا چێنابە،
ئانی هات ئەلێ کرە جاری،
بەلکی نێتا خوە ئەو بینە سێری.
نەقەبچی ئانی، زۆر پەرە دایێ،
ئەو کرە چەمێ و ئانی رایێ.

هەی بەنییێ، هەی بەنییێ شەربەت ب نۆش،
نەقەب چێ بوو هەتا مالا زەمبیلفرۆش.
بەنییێ ئانی ئەلێ وێ شەڤێ کر نۆبەدارە،
بەلکی ئەو هەرە مرازێ خوە شا بە.
زەمبیلفرۆش ڤەجێنقی نیڤێ شەڤێ،
دیت لنگەکی ساری خرخال
ل لنگێ وی بوویە گۆپال،
دیت زەندەکە مۆری–مرجان
هەمێز کرییە وی ستو و جان...
گۆ، ئەڤا چیە، ئەڤ چ قەوی؟
دیت بەنی یە ل ناڤ جیییێ وی،
ژ ناڤا جیا ئەو زوو رەڤی...
– زەمبیلفرۆش، لاوکێ دیندار،
منرا ببە تو مێر و یار...
– تو خاتوونا منە دەلال،
زەمبیلفرۆش تە نابە هەلال.
هەتا هەبە ئەلا من،
ئەز تو جارا ژێ ناقەتم،
میر و ئاغا ئەز ناترسم،
و ناموسا خوە نافرۆشم.
ئەڤ مکان ئیدی ل من هەرامە،
ئەزێ هەرم جیکی ئوسانە،
کو لێ تونەبە میر و سولتانە.

سەرەجەم

مەمێ و عەیشێ 297
زەمبیلفرۆش 321

خەلیل موورادۆڤ
دو پۆئێم
هایپێتهرات، یێرێڤان، ١٩٦٥
رێداکتۆر ئەمەریکێ سەردار
شکلکێش ئا. سۆسۆیان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ ئان. گاسپاریان
کۆرێکتۆرێ کۆنترۆل لەتیفێ ئەمەر

نیڤرۆ

تۆسنێ رەشید

یێرێڤان

–سۆڤێتاکان گرۆخ ١٩٨٧

ب دل و جان دیارییە بۆ بیرانینا کوردزانێ ناڤوودەنگ،

وەتەنحزێ مەزن قاناتێ کوردۆ

تۆسنـێ رەشـیت شـێـرێ خـوەیە ڤـان سـالێد پاشن ڤێ بەرەڤۆکێدا جی کرنە. ئەو شێرانا خەم و خیالێ شاییرن دەرهەقا مەرڤێ رۆژێ مە و عەمرێ دەورانـێ.

بەری وێ یەکێ

گاڤا خەتێ خوە
دسپێری پەرێ کاخازا قەرقاش،
وانا بهێرە
و رۆژا ببژێر
چاوا بەلگێر و دەستار و بەراش.
پەی را وان خەتێ
هەلا خاڤ–خلفک
تەندوورا وەخت دا بسنجرینە،
زەرپ و زۆرایا گلی، گۆتنێ خوە
ب تینا رۆژا بجێربینە.
سەر ئەنییا دەمێ
خەم و خیال و
بیر و متالێ خوە گشکا رێزکە،
خەتا سانجووزێ
ناڤا خارانگا
رۆژا ئیرۆ را ئەسە کارێزکە،
و تەنێ هنگێ

هەسابکە خوە را
تە هەلبەستەکە هێژا پەی خوە هیشت،
گاڤا قودوومێ
چۆکێ ڤێ دەمێ،
رنگینییا رۆژا، وێ را دبە پشت.

لێنین

گاڤا ئەز دەرتێم سەر دورییانەکێ
و رییا بێشییا خوە هەڤکی دودلم،
گاڤا پرسەکە نەباش و ئالۆز
ناڤ مەژوویێ من دا نک دبە چا رم
و بەر بێزارم،
خەم–خەیالێ من، تەن–نچ تێنە هەڤ،
عەورێ بیرا من دکن قرچە–قرچ
و برق ڤەددن.
باران–بێچاری
سەر مەژوویێ من ئی وەستیا یی دا تێ،
هەما وێ دەمێ،
چاوا هەواری
بیر–باوەرییە تە تەسەلە دبم،
ل ئاسۆیا بەخت ئەو نەدیر ددن.
و جارەکە دن، هێڤی کەسکەسۆر
عەسمانێ ژینا من دخەملینە.
ل وی عەسمانێ پاشیرۆژا خوە
چاوا رۆژا گەش،

کو رۆناییبەخشە،
ئەز تە دبینم،
لێنینێ مەزن.

***

دیسا سترانەک

وەک مۆزا هنگڤ
ڤنگینییا وێ یە دۆر من دچە، تێ،
چا نێچیرڤانێ ئێدی رێچ دیتییە،
مەفەر من برییە،
دنییا من کرییە تارا بێژنگێ.
سترانەکە گور،
مینا سێلاڤا دەلاڤ قەتاندییە،
کەتییە خوونا من دهەرکینە،
سترانەکە هور،
مینا خور و گر،
کەتییە جانێ من،
وەک دۆلیدانگێ،
چارنکالێ خوە من دبە، تینە.
رۆژا من بیە شەڤ،
شەڤا من بیە رۆژ،
ئەز ئێدی زانم خەونەرۆژک چ نە
و تێ دگهیژم،
چاوا زۆر بوونە سانجوویێ خوەدێ
گاڤا وی رۆژ و هیڤ هنارتنە.

***

مەرڤ دنێدا هەزار– هەزارا

دیلەک و داخواز هەڤدو دهوونە،
روهی شیرن ئە، مەرڤ دنێدا
دخوازە هەرتم–هەرتم بمینە.

گەر ژییان شا یە، ژییان هێسایە،
بزدۆک ژی ناڤێ مێرا هلتینە،
ب دەلک، دۆلاڤا، زێدەزمانییا،
قەلسەمێر خوە وەک جۆمەرد دبینە.

لێ گاڤا چەرخا فەلەکا خایین،
روویێ خوە دگوهێزە و چەپ دزڤرە،
مەرڤ ئازایی و خوەشییا هسرەت
تەنێ ب خوونا گەڤەز دکرە

و دنییا دبە تارا بێژنگێ،
ب شوورێ دو دەڤ دگەرە مرن،
ئێزنا هەبوونێ و ناڤێ مەرڤ
تەک ب مێرانییێ تێ قازانجکرن،

رۆژ هنگێ دبن خەتا سەر ئەنییا،
دبنە پارزوون، بێژنگ و ئەلەک،
کۆتی–شندۆکا، ئەفات–خوەشمێرا
ژ هەڤ دبژێرن، چا چەرخ و فەلەک.

دیدەمێ چییا

هیڤ

هیڤ سنیا زیڤە
تژی ب خشرێ
خانزاد خاتوونێ
و داردا کری
هیڤیێیە کنگێ
خوەیا وانێ بێ.

ستێرک

ستێرک ئەو چرێ
زۆمێن کوردانە،
دۆتماما بەر وان
وێ چاڤ کلدانە،
شێبسک بادانە
بەندا خۆرتانە.

رۆ

رۆ شەمامۆکا
زەرە، زێرینە،
تێ بێژی هێژا
ژ دەڤێ فەرات
چنی ئانینە،
لەما شیرینە.

بلوور

بلوور ئەو گەوریيا
گەلی و چییانە،
و ئەگەر شڤان
ل گوهێرا خوە
بلوورێ دخە،
ئەو دەنگێ وانە.

کانی

کانی سترانە،
ستران ب سەدسالییا
ئوسا کشییانە
و ئاوازێ وان
ئەوقاس زەلال بیە
کەسی نەگۆتییە:
"بەسە، وەستییانە."

هەسپ

هەسپ ئەمرازە.
و مرازێ مە
ناڤ مێرگ، چیمانا،
ژ مە پر نێزیک
و گەلەکی دوور
ئازا دبەزە.

کۆن

کۆنێ ڕەش، شەڤە،
شەڤە ستارە بۆ ئەڤیندارا،
شەڤ، خەم-خیالە،
شەڤ بەربانگزێیە،
برا کۆن هەبە.

سبات

بەرف-سپیچالا قەرقاشە پاقژ،
سەر دۆشەکا ڕەنگ،
سەر تەختێ چییایێ بلند ڕاخستییە.
مێشە-هەزار یەک لنگێ وی تەختی
ژۆرێ ئەو ناڤا عەسمێن دا گرتییە.
عەور-ڕێوییێ ڕۆژێ
وەستییای، کەسری
هاتنە و سەر تەخت وێ پال دانە،
مژ گەلییێ گەرم دا کەتییە خەوا کوور
و ژ هێلما وێ زانگێ هافێڤا
لوولێ جەمەدێ نۆلی گوهانا
وێ دالقیانە.
ئاڤا، وێ جەمەد کرنە لهێف
بن واندا هێدی دکنە گنە-گن،
و ناڤا وانرا دنهێرن کنگێ
ڕۆژێن خوەش وێ بێن.
چەند بەلگێ قیچکە سەر دارا مایی،

بەر بێ درجفن، پەرا دکوتن،
ناخوەزن ژۆردا پەیابن عەردا،
بەرب عەسمانا، بەرب هێلانا
دکن بفرن.

بەرف دبارە

ڤێ ئێڤارێ
کولیییێد مەزن
ناڤ هەوێدا
دململن،
دفتلن،
بەر رۆنایا
هیڤا نارین
منا دور و جەواهرا
دچلڤلن،
تێنە خوارێ.
بەرف دباترە.
دنییا زەرین
لباسێ قەرقاش خوە دکە،
بەرف دبارە،
دنییا زێرین
خێلییا سپی خوە وەر دکە.
و رادزێن بن بەرفێ دا
کولیلکێ رەنگ،
بن بەرفێ دا کانییێ زەلال

دهێنژن هێدی، بێ دەنگ.
بن ڤێ بەرفا زڤستانا
سور و سەرما، با و باگەر،
گولبارین بهار رادزێ،
ب هەڤت رەنگێ کەسکەسۆرێ،
کەسک، هەتا زەر.

شای

١. دەواتێ گوندی بەرەڤ کربوون
هەوشا مالەکێ،
قلیچکێ وانا کربوون خەلەق
ئاڤیتبوون هەڤ،
ددا لیستنێ.
دارا بووک، زاڤێ،
ب خەملا خوە گەش،
ب رەنگێ خوە نەخش،
هەیامێ سالێ تەڤ هەڤ کربوون
و دۆر، بەرێ خوە،
کربوو باهار.
رۆژا پاییزێ تەنگەزار، مەلوول،
ژ شەرما شابوونێ
و ژ بۆ دلێ گۆڤەندا کوردا
ل وێ نەمینە،
دەستە کولیلکێ زەرە، خالسپی
خوە رەشاندبوو.

عەور عەجێڤ مایی–
"کەسکەسۆرێ وێ دەوسا عەسمانا
ل عەردێ ڤەگرتییە"
ژ ناڤ مەلوولییا خوەیە بەترەنگرا
بەشەرێن خوەیە قەرقاش نیشان دان.
شایی بوو گونددا...

٢. دەف دنیا
رنگینییا دەفێ
دەنگ گشک ناڤ خوەدا
جی وار کرنە.
عەور بۆرێ رەش سیار،
روویێ عەسمان نۆلی
دێوا هاتنە هەڤ.
ژ شوور، مەرتالا برووسک دپەکن،
قرچینییا وانا
ناڤا رنگینییا دەفێدا دبهێم.
لێیی، قارخوونا مانگا ئادارێ
دار، بەر سەر ریا خوە بەرەڤ کرنە،
داخستنە گەلی:
گوشینییا وانا
ناڤا رنگینییا دەفێدا دبهێم.
پیرقین دکەڤە شابوونێ و کەن
هاسێگا پێشییا خوە منا دکە
ئو بەلا دبە،
سینگ ئیدی گری نکارە خوەدا

بفەتسینە،
کوورین پێ دکەڤە:
دەنگێن کەن، گری
ناڤا رنگینییا دەفێ دا دبهێم.
دەفێ دەنگ تەمام کرنە ناڤ خوە
و رنگە-رنگە،
بێی وێ رنگینییێ
دنیا بێ دەنگە.

٣. سێڤ

زانم ژ بۆ چ ئوسا کوباری،
ژ خوە رازییی،
چما سوورەتێ تە سۆر، زەر بوونە.
چمکی ئەو تویی چاوا باواری،
چا بەختەواری،
رۆژا دەواتێ
سەر سەرێ بووکا
روو ب خێلیدا
ژۆردا دباری.
سێڤ! تو نازداری
و نازی تە تێن.

٤. دار

دار!
تە تەک-تەنێ
کاربوو دنییاک بخەملاندا.

ئاخر نه ژ ته
تم تێن چێکرن
هن دەستوییێ مەرێ
هن یێ بەیراقێ.
رۆژێ شەر-جەنگا،
کو هەسن لنگێ مەرییا ژێ دکە،
تو یی دبی لنگ.
لێ رۆژا شایێ،
رۆژا دەواتێ،
دیسا تو دبی
دارا مرازا،
دارا بووک، زاڤێ.
دار! تە تەک تەنێ
کاربوو دنییاک بخەملاندا.

٥. زوولۆ
(گۆڤەندا کوردی)

لەیلانە کەتییە شۆڤا باهارێ
ب تەقلا دەفێ خوە دهەژینە،
یەکی وێ قولنگ کرنە شریت
بێ لڤین، لپات پەی خوە دکشینە.
کەمبەرا پشتا عەسمانێ هێشین
ب رەنگێ کنجێن بووکا خەملییە
زورنا هاربوویی زیوین کەتییێ
وێ کەسکەسۆرێ درەقسینە.

دەما دلتەنگیە

١. دەما دلتەنگیێ
ئوسان ژی هینی ژینێ نەبووم ئەز.
کی دەرێ گەرەک من ب ماقوولی
تەمەنە بدا
تیک، تیک سەکنیم.
کی دەرێ گەرەک نۆلی بچووکا
کەر، لال بماما
ئەز بلند کەنییام،
هەڤال، هۆگرا
ب مەتەل مایی ل من نهێرین
و یەکۆ-یەکۆ خوە ژ من ڤەدزین.

گاڤا ل بەر من نەهەقیک دبوو
نەراستیک دبوو
و گەرەک تەنێ من لێڤا خوەیە
ژێرین بگەستا،
یان قەوینبوونا
درانا دیسا بجێرباندا،
ئەز بلند زارییام،
هەڤال-هۆگرا شاش، مەتەل مایی
من مێزە کرن
و بۆ شەرێ من وان ژی نەئالە
چوون، فزراندن.

چاڤێ من خشیم
جیێن گەرە پەردە
بدانا بەر خوە، تشت نەدیتانا،
هێ مەزن ڤەبوون،
گوهێن من دەما
گەرەک قەت نا خوە کەرتییێ دانییانا،
هەر تشت بهیستن.
لێ زمانێ من،
تێ بێژی دەردێ دنێ بەرەڤی
سەر هەڤ کرنە
و گسک دانە وی،
بیە پێلاڤێژا راستی و هەقییێ.

ئوسا ژی فێری ژینێ نەبووم ئەز.
گەلەک جار دەما دەست هەڤ خستنێ
دەستێن من بێدەنگ
خوە تەڤ وەرکرن.
سەر رێ نیشانێن قەزییا دانین
لنگێن من هەما وێ رێدا برم.
و سەڤا ئەڤی خەیسەتێ بێکێر
رۆ ب رۆ دۆرا من هێ سێرەک دبە،
رۆ ب رۆ بارێ من هێ گران دبە.

٢. ئەو چ لێمشتا فکرایە ئیشەڤ
تێ لێ ناگهیژە پەرێ کاخەزێ،
پێورا مێزین ژی ئێدی چوو ئاڤا
فکر چا خەنیم ناهێلن رازێم.

ئەز ئاڤێتمە ناڤ بۆبەلیسکێ
فزلدوومانا فکرایە دۆر من،
یەک من داڤێژە بەر ب عەسمانا،
من خوەلییێ ڤا هشک دگوڤێشە یا دن.

فکرەک چا پەر و باسکێ هێڤییا گەش
دبە، دگهینە هێلانێ رەنگین،
یەک دۆر من رادخە مەلۆمەستییا رەش
دپۆنژینە ژار و مەست، خەمگین.

یەک دکە مێڤان پایتەختێ نەناس،
جییێ ب خوەشگۆتنا تەلا دهوونن،
یەک ڤەدگەرینە چییا و گەلییێ خاس،
ور باوارییێ تەک تڤنگێ تینن.

بەلگێن دیرۆکێ بەر من ڤەدکن،
دیسا باوارییێ مێرێ چێ تینم،
پەی را من دبن ناڤ پاشیرۆژێ،
کوردستانا خوە سەربەست دبینم.

ئەو چ لێمشتا فکرایە ئیشەڤ
تێ لێ ناگهیژە پەرێ کاخەزێ،
ئیدی زوو ڤا من دەرباس بییە نیشەڤ،
لێ فکرێ خەنیم ناهێلن رازێم.

۳. ئەز بینتەمگ دبم

ئەز بینتەنگ دبم
ژ هەبوون–تەڤ بوونا ئەوان مەرڤا،

ئەوێن چەند سال ئن
دەرمانا ددنه سەر برینا خوه
یا ئیدی زوودا قەنج بیە، کەو گرتییە.
یێ کو ئەو برینا،
خوەرا کرنه مەرتال و پەردە،
پش وێدا راستی و دلپاقژییێ
مینانی دەما تۆله هلدانێ،
ددنه بەر شووریێ قەلپی، دەرەوییێ.
زڤێرم ژ وان،
یێ بینا گولا
ژ گولاڤێ زانن،
یێ رەنگێن گولا،
ژ کارتێن هەیشتێ ئاداریێ زانن،
لێ گولێن زێندی
بەر چاڤێ وان تەک
ژ کەلەمانن.
ئەینات و ئینکم
ژ ئەوان مەرییا
یێ قەنجییێ کری و یێد نەکری
یەکۆ-یەک، پەی هەڤ
ل سەر ئەنییا خوە گشک نڤیسینە
و ژ نڤیساریێ
چەرمێ ئەنییا وان ئەوقاس قالن بیە،
وەکی هەسینا کال و باڤێن مە
بەر پانتە ددان،

چا بەر پێخەمبەر–
شەرم بیر کرنە
و دەستێ واندا
بێشەرمی مینا شوورێ دودەڤی،
چەپ–راست دبرە.
ئەز زڤێر بوومە ژ ئەوان مەرییا
و مەگیرانێ دژمنێ راستم.
یێ پێچییا وان سەر تەتکا یە
و بەرێ لوولێ دانە دلێ من.
ئەز مەگیرانێ دژمنێ راستم،
یێ گۆتنا خوە راست، مینا شەلماقێ
نەتکا تە دخە.
ئەو دژمن بۆ من ئوسان پێویستە،
چاوا گور سەڤا کارا خەزالا،
چا شێر و پلنگ سەڤا پەزکووڤییا،
وەکی تو جاران قەلس و سست نەبم،
هشییار، سەرخوە بم.

٤. نیڤێ شەڤێیە.

توولەکی کووچکا دەرڤا دکاستە،
ب یەکتەهەری، بێ سەکناندن.
نیڤێ شەڤێیە،
کاستینا توولە
بییە دژمن بۆ من،
ناهێلە رازێم.
ژ برچی بوونا گەلۆ دکاستە

ئەو تووليٚ كووچكا؟
يان بێستارە ئەڤێ شەڤا سار؟
دبە ماكا خوە وی ئوندا كرييە
دكە كاستە-كاست،
يان تەنێ مايێ، بێ دۆست، هەڤالە.
پێشييێ مە گۆتييە
و ئەز باوەرم
كاستينييا كووچكا تشتێ باش نينە،
كو ئەو نيشانا قەزييێ يە ئەسە،
بۆنا مەرڤا ئەو هێسرا تينە.
نيڤێ ڤێ شەڤێ
گەلۆ قەزييا كێ توولە دكاستە،
چاوا بزانبی ئەو بەندە كێيە؟
ل كێ دەرێيە
ناكا چ دكە؟
ڤێ نيڤێ شەڤێ
چا جاوێ بدی ئەوی مەرڤی،
وەكی ژ كاستين-قەزييێ ئازابە.

٥. ديسا مام تەنێ

بەر كۆدكا ڤالا،
دەستەخانا قول.
هاتن،
تەڤی من كرن و خوارن،
بێهەساب گۆتن،
بن گۆتنێ خوە مۆرێن خوە دانين،

هەزار سۆند خوارن،
بەری چوویینێ
جارکێ ژی گشکا ئەز هەمێز کرم،
دەستێ کەڤانییێ گشکا ماچ کرن،
چوون و
بیر کرن.

٦. کانتێ خۆندۆ

فەدەرکۆ گارسا لۆرکا،
ئیدی جارا چەندا
ئیرۆ کوشتن.
شەڤا شەڤەرەش،
شەڤا شەڤدزی،
فالانگیستا،
گولە پەی هەڤ بەری سەرێ وی دان،
گولە پەی هەڤ بەری دەستێ وی دان،
گولە پەی هەڤ بەری لنگێ وی دان.
وەکی نشکێ ڤا دەستێ وی دیسا
قەلەمێ نەگرە،
وەکی نشکێ ڤا لنگێ وی دیسا
وی پێش دا نەبن.
وەکی مەژوویێ وی
فکرا ئازایێ نەخولقینە.

ئیرۆ جارا چەندا فالانگیستا
لۆرکا کوشتن.

و هەر جارەکێ
ب ناڤەکی تەزە،
ب قلخەکی تەزە،
ب دلەکی تەزە،
لۆرکا کوشتن.

٧. شەڤا سالا نوو

چەند سهەت مانە کو سالا نوو بێ.
وێ هێ سالا کەڤن،
پێ بەرفا خوە یە سار–سپیچۆلکی
نێت و ئارمانجێ نەهاتن سەری،
مرازێ چەعڤێ مەدا قورچمی،
وەک مرییێ سالێیە لاپە ئەزیز،
نەرم کەفەن دکە.
هەردو زارێ من،
پێ بووکێ بەدەو، قەیتانێ رەنگ–رەنگ،
دارا مەرخێ شا دخەملینن.
دسترێن، دلیزن.
پاشێ وەستییایی دکەڤنە جی
و خەونێ خوەدا
چیرۆکێ رۆژێن خوەشە، بەختەوار
خوەرا دهوونن.
لێ ئەز مەلووم.
دۆر ئەڤ ئێ سڤرا رەنگینە تژی،
ڤی خانییێ گەرمدا،
زارێد کوردایە دەرۆ–دەر کری،

سرگوون کرییێ تازی و برچی
تێن بەر چاڤێ من.
لێ ئەز مەلوولم،
کەر لال هیڤیێمە کو سالا نوو بێ.
هیڤیێمە هێڤییێ من بێنە سەری.

٨. دژی مرنێ

ئەز باوەر ناکم کو مەرڤ کارە
هێسا، ب چاڤێ ڤەکری بمرە.
ئەز ژ مرنێ ئوسا دترسم،
چا ژ دوور بوونێ،
چا ژ خاپاندنێ
و ژ پیر بوونێ.
هاقاس ئارمانج و داخوەز هەنە،
وەکی ناخوازم
تەڤی من هەرن ئاخ و بەرێ سار.
ئارمانجە پرن:
و ئەز دخوەزم هەردو زارێ من
ژ عەرشێ عەسمان
و ژ کوردستانێ
منرا تێلێ خن.
دخوەزم ئەوێ رۆژێ ببینم،
وەکی ئەو کورکێ ئیرۆ تێ دنێ
نەچە ئەسکەرییێ،
ئەسکەر تونەبە.
شەرا و جەنگا

ئەم تەنێ ناڤا لیسکێ زارادا
بڤێن کووچێ
و پێ بکەنن.
ئەز باوەر ناکم کو هێسا دمرن،
ئەز ژ مرنێ گەلەک دترسم.

٩. باخ تۆکاتا و فووگا

ئەڤ چییایێ هانێ چقواس بلندە،
بەلەکییا بەرفێ چقاس قەرقاشە
بەر تەڤا سبێ.
بەرفا بەلەکییێ چقاس گز-گزکە،
ناکا چا خوەشە،
مەرڤ چا کارە وێ بەرفێ نەخوە.
کێیە زنارا هۆل دکە سەر من
ڤێ بەرپالا چییێ؟
کێ یە ناخوەزە بگهیژمە بەرفێ؟
زنار هۆل دبن
کێلەکا منرا،
ل بنییا منرا،
سەر سەرێ منرا.
چ باشە زنار هێ من ناکەڤن،
بەرفا بەلەکییێ ناکا چ خوەشە
ڤێ هاڤینا گەرم،
دلێ مەرڤا وێ چا هێساکە
ڤێ گەرما بێ رەم.
دلۆپا خوونێ

چ زوو کراسێ من تەمام سۆر کر،
چ را ڤێ رێچێ پەی من دهێلە،
بێ بەرفا سەر چییێ
بێ ڤێ بەلەکییێ،
ڤێ هاڤینا گەرم چاوا تاب دکن؟
ئەڤ چییایێ هانێ چقاس بلندە،
ئەڤ هەڤرازێ هان چ بێئیسافە.
مەرڤ چووکتییێدا،
گاڤا هێ سستن،
چالەپییا دچن.
ڤایە، هندک ما
بگهیژمە تەپە.
هەلا هەڤکی ژی چالەپییا هەرم.
ئەو کێیە پێشا منڤا بیە جرجرک؟
کێ یە ناخوەزە بگهیژمە بەرفێ؟
ئەو کێیە هەلا نیڤێ رێ مایە؟
دەست بدن دەستا، دەستێ من بگرن،
تەک خوەستن هەبە،
ئەزێ وە ببم.

١٠. ساوێ دکشینم ژ سەکناندنێ

دبە بسەنم و ببمە کەڤر،
مینا پەیکارێن بێ زار و زمان،
نۆلی زنارێ بێ ناڤ و نیشان.
نکاربم هەرم بەر ب زۆزانێ
بچووکتایا خوە،

ڤەگەرم ناڤا نەخش و ئاوازێن رەزێ گوندێ مە.
نکاربم بێژم،
چ پنگاڤ گرتییە ل سەر دلێ من،
و بنڤێژم
گاڤا من تێن هەڤ دەرد و کولێن من،
بگەرم وان چییا
یێ من دیتنە
تەک خەونا خوەدا،
فرار بم وان جییا،
یێ بوونە هسرەت ناڤ خوونا مەدا.
ئیدی نەڤینم
شابوونا زارێ تەزە رێ دچن
و نزانبم چییە
خوەستنا کەچێ تەزە دگهیژن.
نەبهێم ژ عەرشا
دەنگێ مەرڤێن ژ دنییا مە چوونە
و پێ نەهەسم،
کوردستانا من
کنگێ زنجیرێن خوە ئاڤیتنە.
گەلەک دترسم ژ سەکناندنێ،
دترسم رۆکێ
بێ وەخت دوور کەڤم ژ خەمێ دنێ.

١١. بەسا خایین

"دیسا کوردا خوە خوونا هەڤ رێتن،
دیسا ئازایی ئارزان فرۆتن".

ئەڤ بەسێن خایین، وەک تیرەمارا
هاتن و ستوییێ من خوە ئالاندن.
دکن باوارییێ من یەکۆ-یەکۆ،
مینا جووجووکێ کەوایە هێ چووک
هێلینا واندا سەرێ وان ژێکن.
لێ ئەز هێ دژیم
و ژ وان بەسا
عەسمان سەر مندا نەهلشییا ژۆردا،
عەرشا تیش نەدا
و وان قەلشارا تەیرۆکا هەسن
نەهاتە خوارێ.
بیرا مندا ما ژ کیدەرێ تێم
و کودا دچم.
قەفەسا مندا تشتەک لپتی،
ژ جییێ خوە لەقییا
و هێڤییێ من
مینانی زارێ تەزی بەر سەرمێ
رجفین جیدا.
ئەڤێ باهارێ دەوسا تەیرۆکێ،
یانێ ژی تەڤییا بارانەکە گور،
ئاجزایا هوور، هەمدێ خوە باری.
و هەر هەڤت رەنگێ کەسکەسۆرا گەش
تەڤی هەڤ کرن.
وەک بانێ رزی عەسمان هاتە خوار
و هەوا ئەوقاس گوڤاشتە سەر هەڤ،

ئەوقاسی سخ کر،
هەتانی کرە مینا قورقوشووم،
تیر، گران و گەور.
زمانێ منڤا گۆتنێن بێ باڤ
ژۆردا داردا بوون،
پێچییێ من تژی ب خوونا هەیڤێ،
سەر ناڤکێلکا من
قەڤزا خەنجەرێ گەرییان،
نەدیتن
و ژ بێچارییێ
ئەز درانێ خوە دکم رمێ سار
و لێڤێ خوەیە گەرم دا دکوتم.
دەستێ خایینتییێ
لێ–لێیە گەورییا من بگوڤێشە،
هێڤییا رۆژێن تێ،
دکە ناڤ دلێ مندا بکوژە.

۱۲. رییا من

رازیمە ژ تە،
چمکی درێژی، چمکی دژواری،
چمکی کەڤری،
خیزگە–خشری.
رازیمە ژ تە،
چمکی هەڤرازی،
هن دوەستینی،
هن هێسا دکی ب وەستاندنێ.

رازیمه ژ ته،
کولیلک، شینکایی و گوپکێ ته
هێ بن تو لنگا
پێپەس نەبوونە،
هێ نە پێگە یی.
زانم چییا–بانی، گەلی و گێدووک،
ئاڤێ بێ دەلاڤ
پێشییا من هەنە.
ژ چنگلێ تە،
کەلەم، ستری و کەڤرێ تە،
کنج، مداسێ من
وێ زیتۆل–زیتۆل منڤا داردا بن.
زانم برینێ ل سەر من ڤەبن،
خوودانا شۆر وێ
تەڤ خوونا گەڤەز بنقتە خار
و ب وێ خوونێ،
ب وێ خوودانێ،
رێ، رێچا منێ
پەی من بێ خانێ.

خەما دەورانە

١. زار خەورا چوونە
و بوونە هۆرییێ
ژ چیرۆکێن چووکتییێ.

دلێ من ئاقاس نازک، تەنک بیە،

وەکی ژ هێسرا شلن چاڤێ من.
گوهێ من نها ژ عەرشێ دۆر خوە
گۆتنێ شەر، جەنگ، بۆمبێ ئاتۆمییێ
تەنێ دگرن.

زار خەورا چوونە
و بوونە هۆرییێ
ژ چیرۆکێ چووکتییێ.

خەوا من نایێ،
بۆمبێ ئاتۆمییێ،
راکێتێ ب پەر،
وێ مەژوویێ مندا دیسا نک بوونە،
ناهێلن رازێم.

٢. رۆژا خوەش

جارنا دخوەزم
دور، جەواهرا، کەڤرێ پر بها
بگەرم، دەرخم،
لێ نە ژ خوەلییێ، بنێ مەدەنا
نە ژ بنێ بەرا و ئۆکێئانا...
لێ ژ کەنێ زارا،
کو بەختەوارن،
ژ قەرچۆمەکێ سوورەتێ کالا،
لوورییا داییکێ ل بەر لاندکێ
و یەک ژی دلێ ئەوی مەرڤی،
ئەوێ تو جارا دورووتیێ ناکە.

جارنا دخوەزم
دور، جەواهرا، کەڤریّ پر بها
دەرخم، دیهارکم،
لیّ نه ژ مەدەنا، بەر، ئۆکێئانا.
لیّ ژ سترانیّ کوردی،
ژ زمانیّ مە،
ژ گۆتنا ئەڤین،
گۆتنا ئازایی
و یا ئاشیتی.

٣. رۆژ ئەگلە دبە

رۆژ ئەگلە دبە...
و ئەز دخوەزم ب دەنگیّ دیکیّ
ژ زارۆتییا خوە
بەربانگیّ هەڤکی نێزیکی خوە کم.
چرێن روو عەسمان
خێن ژ ستێرکا
بەربانگیّ تینە،
گشکا ڤێسینم.

شەڤا سەرباژار
ب تارییا خوە سخ
هەر تشت نخامتییە.
ئەز چییا دنهێرم...
هیڤییێمە ژ پش وان
ڤا پەنجە شووریّ

وێ تارییێ تیشکن،
قات–قاتی هوورکن
و رۆکنە گێلی.

رۆژ ئەگلە دبە:
ناڤبەینا هێڤی و دودلیێدا
بوومە دۆلیدانگ
و بەندا وێمە.

٤. دلبینا دارێ

کەڤری قولی بە!
رەشەبا دیسا ئەڤ دنییا زەرین
دا بەر سینگێ خوە،
دکوتە، داژۆ.
مینا رۆما رەش
بێشەرم، بێهەیام،
ڤان دارێ کەزی،
بەلگزەر، بەژن بلند
رووت، تازی دکە
و ل بێچاری، بێستارییا وان
قورە دکەنە.
لێ تەڤی بەلگا
با تۆڤێن وان ژی دبارینە خوار
و بەست، بەیارا تەڤ درەشینە.
ئەو ژی دکەڤنە ناڤ خوەلییا خودان،
دیسا چیل ددن،

مینا پێشییێن خوە
و نۆلی وانا
ریا خوە هەرتمی،
ریا عەسمان دگرن.

٥. کەچەک بچووک، پێنج، یان شەش سالی،
هشک دەستێ باڤێ خوە یی کۆر گرتی،
ناڤا ئاڤتیيارا رێ دەرباز دکر.
بچووک، زنانەنگ،
ببوو رێبەرا زانە، گهیشتی،
باڤێ خوە دبر.

مینا مەزنا
پێشییێ هەرد ئالییێن رێ وێ دنهێری،
پاشێ تەڤ باڤێ
جییێ کڤشکریرا تەک رێ دبری.

هێ ناڤ بێخەمتییا
بچووکتییێدانە زارێ دەما وێ،
دێ–باڤ هەلا وان
ناهێلن تەنێ دەرکەڤنە سەر رێ.

کەچەکە بچووک، پێنج یان شەش سالی
هشک دەستێ باڤێ خوەیی کۆر گرتی
ببوو چاڤێ وی.

٦. ئەز کتێبەکم
ژ پەر، کاخازێ پاقژە، قەرقاش

مینا کاخازێ
بەر رەش و شینییا قەلەم–حوبرێ
تەنک، بێستار.

ئەز کتێبەکم،
پەرێ من هەر رۆ تێن نڤیسارێ
ب دەست – قەلەما ژینا بێمنەت.
و ئەو نڤیسار
دبە هەبوونا منە لاپ مەزن،
سەربلندییا من.

ئەز کتێبەکم.
دەنگێ من تونە، دەستێ من تونە
ئەگەر دخوەزی بزانبی کیمە،
بزانبی ژ کو تێم
و کودا دچم،
ب خوە بخوونە.

ئەز کتێبەکم،
هەر دەم و هەر گاڤ تێم نڤیسارێ.

٧. بیرانینێن خوە ئەز دیسا

دپارزنم.
چاوا شژوو
رۆژێ شایێ، بەختەوارییێ،
نێت، مەرەمێ هاتنە سەری
دلۆپ دکن.

لێ ناڤ پارزوون،
شەڤێ بێ خەو،
هۆگر، یارێ ئوندا کری،
یەک ژی
هێسرێ شۆر دمینن.

۸. داویا دەورانێ

دوومەقەسکەکە تەنێ، بێ هەڤال،
ب سترانا خوە مەلوول، زنانەنگ،
دەرێ رۆژا نوو بەر من ڤەدکە.
رۆ ب تیرێنجێ خوەیە هێ زراڤ
تارییا هێ تیرە، بەری بەربانگێ،
هێدی، هەمدێ خوە قول–قولکی دکە،
وەکی پاشێ ژی جارکێرا بێر کە،
و بەرب گەلی، نەوالا گێرکە.
ئیشەڤ چاڤێ خوە من گەرم نە کرن،
تامار و مازێ ب خەرێقا رۆژێ
شدییا، هشک بوویی،
ب خەوا شیرن من نەرم نە کرن.
خەم، خیال نها ئاقاس پر بوونە،
خوەستن و ئارمانج ئاقاس گور بوونە،
وەکی ئێدی ناڤ خەونێ شەڤادا
نکارم جیکم.
خەو و هێسابوون نەبان، کووڤینە،
خوە ناسپێرنە من،
ئیدی نکارم مینانی جارا

وانا کەدی کم.
ئەڤان چەند سالێ داوییا سەدسالییێ
دنییا کرنە مێشێ ترس، ساوێ،
و ب زۆرایا چەک و سیلهێن خوە
دخوەزن ببنە داوییا مەرڤایێ.
و دەوسا بووکێ ب لبسێ رەنگ-رەنگ،
دەوسا تیتکا، جۆلانگ، لاندکا
سەڤا وان زارێ هەلا نە بوویی
چێدکن رەشاش، راکێت و بۆمبا.
ژمارا تۆننا بیرا من نینە
و ئەز نزانم بۆ هەر مەریکی،
هەتا بۆنا وان زارێ بچووکە
ئیرۆ تێن دنێ،
ئیدی چەند تۆننا بۆمب کۆم کرنە.
لێ گرانییا وان
سەر ملێ منە.
تێ بێژی ناڤا ئەڤێ بەربانگێ
خێن ژ وان بۆمبا ئیدی تشت تونە.
جارنا ژی دبە، چاوا خەونەرۆژک
بۆمب و بالەفر تێن بەر چاڤێ من
و ل کۆلانێ بازارێ مەزن
من ترێ زارۆ، کال و پیر و ژن
تەڤ من دنهێرن ب چاڤێ گازن.

دەما دلدارییێ

۱. بەری هاتنا تە

ئەڤ مێرگ چێرە بوو تەنێ سەڤا پێز،
ژ دەنگێ کانییێ ئەز زڤێر ببووم،
دکەتمە جی،
تیرێژێ هیڤێ دادکوتان هوندور،
نە دهیشتن رازێم.
بلوورا شڤێن تا سبە رۆنبیا
ل گوهێرا پش مالا دزارییا.
چییایێن دلکەڤر،
زۆما مە بچووک کربوون ناڤ خوە
و دگوڤاشتن.
بەری هاتنا تە...
لێ ناکا هاتی:
مێرگ بیە ئەمەنیک ب هەزار رەنگی
و تو خاتوونێ سەرا دلڤی،
دلێ من بوویە هۆگر تەڤ کانییێ
و ب تەقلا وێ دەفا خوە دخە،
هیڤا دلۆڤان،
وێ ئەم کرنە ناڤ هەمێزا خوە
و دبەشرە.
شڤان ل گوهێرێ بلوور لال کرییە
بەیتا ئەڤینێ ژ مەرا لێدخە.
چییا دۆرا زۆمێ مل کوتانە هەڤ،

گۆڤەند گرتنە و درەقسن.
و ناکا هاتی...

٢. ئەڤێ دەورانێ،
گاڤا بەنگیبوون،
سڤک بیە وەکە چەرەزێ رۆژێ
و راموسانێ زەرییێن تەرە جان
پر ئارزان بوونە،
گاڤا ئەڤینتی
ژ هاسێگەها ترس، شەرمێ دەرتێ،
سورێ دلدارییا دزی، ڤەشارتی
تەڤ بەتال بوونە،
راموسانا تە بیرا من ناچە.
راموسانا تە، تەنێ شەرمۆکە،
گۆتنا بێ زار، مۆرا هسرەتێ،
رۆژا بهارێ، گەرم و رۆنکە
ناڤ ئەڤێ سور و سەرما سباتێ.
راموسانا تە،
شابوونا دەما هەڤدو دیتنێ،
ئاراما دلا،
دلبینییا دەما خاتر خوەستنێ.
و نها خەما دلێ من تەنێ
ئەو رێویتییە،
یا ژ تەرازنێ
شایی-شابوونێ
تم دەستپێ دبە

و دبه بەرب
هێڤی، گومانێن
ناڤ مژ دوومانێ.

٣. چاڤێن رەش بسک تێنە دۆر
ئەنییا کەڤەر تاری دکن.

عەلی هەریری
ژ چاڤ تە رەش
دەستە تیرێژێن ئینفراسۆرن،
کو بوونە تۆرێ ماسی گرتنێ
و خەم-خیالێ منە هەرکی
خوەرا کرنە ماسیکی زێرین:
بێژە و ئەزێ
ئارمانج-داخوازێ تە گشکا پەی هەڤ
بینمە سەری،
تەک ژ دیتنا چاڤێ خوەیە رەش،
من بێپار نەکە.

هەردو ملێ تە
مینا دو پەرێ گۆگەرچینانە،
تە هەر رۆ، هەر گاڤ بلندتر دکن.
رێڤاچوونا تە،
وەک سۆڤەکارییا سووراڤێلکانە،
هێدی، هەمدێ خوە تە ژ من دوور دخە.
ژ هەمێزا وان هەردو پەرێن خوە،
ژ تەڤبوونا وێ رێڤاچوونا خوە،

من بێ پار نەکە.

دبە دەهەنە پێچییێ دەستێن تە،
ئەوێ بێ گستیلک.
وەرە پۆرێ من
دەوسا گستیلکێ ل وان بپێچە
و دلۆڤان بە،
ژ ژمارتنا وان پێچییێ نازک
لێڤێ منە گەرم
بێ پار نەهێلە.

وێ بەشەرا خوە،
ئەوا تەک-تەنێ
ناڤ بژانگێن تەیە درێژرا
خوە دیهار دکە،
لێ نە سەر لێڤا،
دبە بێخەوتییا شەڤێ باهارێ،
تو ڤەنەشێرە.
ژ دیتنا وێ
چاڤێ من مەلوول
بێ پار نەهێلە.

دوا من سبێ
و یا سەر بەلگی
هەر رۆژ ب ناڤێ تە دەستپێ دبە،
هونەرمەندەکی هۆگر، یان دژمن،
دێمێ تە نارین،

د هوندور چاڤێ مندا جیه کرییه
و ئەز وا دژیم،
ژ ئەڤێ ژینا رۆنکایا مەلوول،
من بێ پار نەکە،
من بێ چار نەکە،
تەنگەزار نەکە.

٤. خەمێ تە خیالێن من دانە بێری...

سترانا کوردی
خەمێ تە دیسان وێ خیالێن من
کرنە بێرییا تەنگ
و شڤکوت دکن.
هسرەتا تە ژی
چا پادشاه سەر تەخت،
خوە جیه کرییە سەر کەڤرێ سەربێرییێ.
و ب سرەدۆر، یەکۆ-یەک پەی هەڤ
خەون، خوەستنێ من گشکا ددۆشە.
و ژ وان دخوەزە،
کو هەتا هەبن،
هەر بۆنا وێ بن.

تەک تویی مایی پێشستوون سەڤا
کۆنێ داخواز و دیلەکێن شایێ،
رەوشا رۆناهییێ.

خەمێ تە دیسان وێ خیالێ من
کرنە بێرییا تەنگ

و شڤکوت دکه.
لێ بەردیرەکە نەسە ئازایی خوەز
ئەدی چەند جارە،
لێ–لێیە ژ سەر سوورا بێرییێرا
بانزدە، دەرباسبە،
ئازایێ شابە.

٥. وێ شەڤا تاری،

شەڤا پاییزێ،
من دیت روو عەسمان
دو ستێرکێ گەش،
لەیلێ و مەجنوون
راستی هەڤ هاتن.
من مرازێ خوە ژ وان قەت نەخوەست.
تو بال من بوویی.

٦. ئەڤینا تەیە ترسا لاپە کوور،

ئەڤینا تەیە نەخوەشییا فرە،
ئەڤینا تەیە رۆژا خوەش، درێژ،
بهارا رەنگین بێ سەرۆبنی،
ئەڤینا تەیە تالایا لاپ تال،
شیرنایا شیرن،
هن کەن، هن گری
چاڤێ من گرتن.
ب چاڤێ گرتی
سڤرا ئەڤینێ دخەملینم،

گاڤ و رۆژێ خوە دنترینم.
جۆت راموسانێ جۆته چاڤێ رەش
ددمه بەر خوە، تە،
چاڤ ئامنایا ئەڤینا مەنە.
هەڤ هەمێز کرنا لێڤێن گەرم، تژی
ددمه رەخ وان،
ئەو بەختەوارییا جارنا زێدەیە.
و دەوسا چرا،
بەشەرێ جۆته مەمکێ تازی
برا بشخولن،
رۆنکایا وانا هێ وێ ببه شیر،
شیرێ داییکا.
کاسێ بەر خوە، تە
ب کەنێ تەیی
شڤێتا دەنگێ ئاڤێ چاڤکانییا
ئەزێ تژیکم،
تەک ب وی کەنی
ئەز سەرخوەش دبم.

ئەڤینا تەیە ترسا لاپە کوور،
نەخوشییا فرە،
رۆژا بهارێ رەنگین و درێژ.
ئەو ئەڤینا تە، تەلایا شیرن،
کەنێ بەر گری،
ناهێله، وەکی چاڤێ خوە ڤەکم.

٧. ناڤێ تە

بێژە، ئەز چاوا، ب چ تەهەری
ئەڤی دەرێ تەنگ پێشییا خوە ڤەکم،
پەی ئەوقاسیرا چرا کەر بوویی،
دە بێژە نها چ ناڤی ل تە کم؟
هندک دمینە ناڤێ تە هلدم
مینا مانتۆکی ل بەژنا خوە کم.
یانێ ژێ چێکم شەکی باتنی،
گلی، گۆتنێ خوە گشکا پێ شەکم.
دخوەزی برا ئەو ناڤ سەر مندا
ژۆردا بباره، مینانی بەرفێ
و برا کولییێ ناڤێ تە دۆر من
شەڤ – رۆژ بزڤرن، بکەڤنە چەرخێ.
یانێ دخوەزی ناڤێ تە ناڤا
ئاڤێن کانییادا ببشکڤینم،
ب زارێ خوەیی هسرەت و چلا
وان کانییا گشکا بمچقینم.
ئێ، بۆ تە هێ ناڤ نە هنارتنە،
تو وان کرنێن خوە هەلا بێ ناڤی،
یا تە پێ گرتییە توێ گەلەک رۆژا
هەلا سەڤا من دەرد و بەلابی.
گلی–گۆتن ژی ئیدی زێدەنە،
گوهاستن نابە، دیسا ئەو قیزی،
دیسا خوەشگۆتن ل سەر لێڤێ تە
سێرەکییا پۆرێ منرا دلیزی.

ڤەگەرە، وەرە

١. بۆنا گوهێ تە ژ بەیتێ ئەڤینێ،

گوهارێ شرک من سێوراندن،

سەر گەردەنا چیل مۆری، مرجان ژ

هسرەتا لێڤا من هێوراندن،

لێ خەمگین بوویی،

هەردو چاڤێ تە،

دو پلتە عەورێ رەش، تژی برووسک،

تە پەردە چیتێ بژانگێ تاری

داخستنە سەر،

لێ ژ بن پەردا،

چاوا ژ هێشوویا کۆنێ رەش، مەزن

بارانەکە گەرم و شۆر دلۆپ کر.

نها پر دووری،

شڤەرییا من، تە

گیها شین بوویە.

و وێ شڤەرێ،

نها تەک ب دل، لێ نە ب چاڤا

کاری تەخمینکی.

گلی، گۆتنێ پەی تە رێز کری

مینانی نامێ

کو ناڤنیشانا خوەیی نە راستە،

شووندا ڤەدگەرن

و وەک چۆماخێ گلێ-گلێیی

دەفا گوهێ من دکوتن سەر هەڤ.
ژ دەنگێ دەفێ،
هێسابوون و خەو-کارێن خەزالا

من کووڤی دبن.
نها پر دووری.
و ئەز دخوەزم،
ئەز پر دخوەزم،
کو ژ من دوور ژی تو بەختەواربی.
لێ نزام چرا،
من ترێ نها بێی ئەڤینا من
تو بێستاری.

ڤەگەرە، وەرە!
ڤەگەرە مینا بەربانگا سبێ،
کولیلک دایینێ،
مینا بەرفهەلا بهارێ ل چییا
و تارییا خەمێن من رۆناییکە،
ل بەر چاڤێ من
ببە کولیلکا دارا هنارێ،
ل بەر گوهێ من
بخولخولە وەک ئاڤا بەلەکییا.

دیسا هێڤییێڤا ئەز بوومە جرجرک
و بەندا تەمە،
هسرەتا خوەیە بچووکا ساڤا
دخوەزم ناڤا

پێچەکا دەنگێ تەدا ستار کم،
دخوەزم وەکی، نزانم ب چ،
ئەو تو باش زانی،
خەو–هێسابوونا دیسا کەدی کم.

٢. بەر پەنجەرا من
چڤیکن دسترێن
یان دەنگێ تەیە،
گازی من دکی،
ئەز هێ نزانم.

پەنجێ رۆژێنە
سەر چاڤێن منرا
نەرم دشوولکن،
یان زلفێن تەیە
رەشن راخستی،
ئەز هێ نزانم.

تێ نها دیسا
ڤەگەری مالێ
و دلۆڤانییێ
دۆرا من راخی،
یانێ هشبوونێ

هەتا بەربانگێ
منرا هۆگربە،
ئەز هێ نزانم.

بۆنا من و خوه
تێ ڤێ ئێڤارێ
نڤینا ڤەکی،
یان هەتا سبێ
ئەزێ ب کنجاڤا
سەر جییا ڤەلەزم،
ئەز هێ نزانم.

نها هشێ من
تشتکی نابره.
بنهێرم هەلا
گاڤا سبه تێ
خێر وێ پێرا به
یان وێ تەنێبێ؟

٣. من تەرا نەگۆت،
وێ هەسینێرا،
کو دبێن ئەڤین،
دلۆڤانبه تم.
ئەوه نازکه
مینا لێڤێ تە،
مینا بنەڤشێ
پالا چییایێ مه.
ئەوه نەرمکه، ئەوه تەنکه،
بەر دلێ کەڤر و دەستێ بێ خەم
نکاره تاپکه.

من تەرا نەگۆت
وێ هەسینێرا، کو دبێن ئەڤین
ئامن بە تمێ.
بەر با، باگەرا نەجێربینە.
ئەو خولە–خولا کانییێد زەلالە،
زڤستانێ وێ بتەمرینە.
دارا ب کولیلک،
ئەو دارا بەخت و مرازێ مەیە
و سور–سەرمایێ
بەلگ و کولیلکا
لێ بوەشینە.

من تە را نەگۆت
وێ هەسینێرا،
کو دبێن ئەڤین
دلدارییێ بکە،
دیلبەرییێ بکە
یانێ نا دلێ سێوی بمینە،
یانێ نا دلێ وێران بمینە،
یانێ نا ژینێ بۆ مە چا بارێ
گران بمینە.

٤. هیڤ چا شەلێ بووز

روویێ گۆلا عەسمێن سۆڤایی ددە،
ئەز مژوولیکێ
سەڤا چاڤێن خوە ل عەسمێن دگەرم،

بەرفا ئاخلێڤێ
ئەدی خلمەت بیە و ناچوورسە،
دکم مژوولییێ
سەڤا چاڤێن خوە ل عەردا پەیدا کم،
ژ دێمێ تەیی مەلوول، تەنگەزار،
دخوەزم چاڤا
قەت نا دەمەکە بچووک ئازا کم.

ب بیرانینێن رۆژێن بوهوری
ئەڤار ئاڤسە،
و بن گرانییا وان بیرانینا
ڤێ شەڤێ خەوا منێ بقوسە.
ئەزێ ڤێ شەڤێ هەتا بەربانگێ
خەونا بهوونم،
بەر چاڤێ خوەیە گرتی، وەستییایی،
تەک دێمێ تەیی مەلوول ببینم.
سەر پەرێ بازا
تو هلکشییایی بەرب عەسمانا،
ب خوەستنێ خوە
پێپەلینگەکە برقە-باتنی
ئەزێ هەڤ بینم،
سەر پشتا ماسییا
تو نقۆ بوویی ناڤ ئۆکێیانا،
بیرانینێن خوە چا کەڤرێ گران
ئەزێ ل ستویێ خوەڤا داردا کم.
لێ بێ فەیدەیە.

تو ئێدی چوویی،
چوویی نشکێڤا،
چاوا کەسکەسۆر بەتا ڤەدبە،
چوویی جارکێڤا
چا ل زۆزانا برووسک لێددە.
مینا راکێتا
بەرب عەسمانێ سایی بەردایی،
بوویی مرازێ
بەردا قورچمی، نیڤیشکان مایی.
چوویی وێ رێدا،
کو چیرۆکادا
دبێن ریا چووین و نەهاتنێ.
چوویی...
و هێژا من تەسەلە بوو،
وەکی بێیی تە،
بهار و هاڤین، زڤستان، پاییز،
سەڤا من خالی،
ڤالا یە دنێ.

٥. شەڤێ شەڤەرەش گازی تە دکم،
شەڤێ هیڤەرۆن گازی تە دکم،
و دەمەک دبە من ترێ ئێدی
ئەزێ بدمە دەر، نکارم تاپ کم.

ئەزێ دەرکەڤم ژ مال، ئاڤایا،
ئەزێ بەرێ خوە بدمە چییا، بانییا،

و دەمەک دبە من ترێ ئێدی
ئەز تە نابینم تو وەرا، تو جییا.

مە تەڤ بهوراند سبا ئەڤینێ،
مە نیڤرۆ قەداند ناڤا شابوونێ،
و دەمەک دبوو من ترێ ئەزم
تەنێ بەختەوار ل روو ڤێ دنێ.

لێ ئێڤار مە هات، هۆرییا باتنی،
بەتا ڤەبوویی، منڤا ناخوێنی،
چ قەول و قرار من تەرباندن،
بێ هەڤال هشتم، نە ل تەڤ منی.

و ئەزێ سۆلێ هەسنی پێ کم،
گۆپالێ هەسن ژ بۆ خوە چێکم،
تەرکەسەری ڤێ دنییا رۆنک بم،
خەم و خیالا تەسلیمی رێ کم.

شەڤێ شەڤەرەش گازی تە دکم،
شەڤێ هیڤەرۆن گازی تە دکم،
و ب وێ هێڤییێ، کو سەر رییا منی
رۆژێ پێشییا خوە سەری پێ دکم.

٦. شەڤا پاییزێ

سیارێ بووکێ وێ دەنگ دانە هەڤدو
بێخەوتییا منرا لووری دبێژن،
بێخەوتی مەژوویێ منڤا بیە جرجرک
ناهێلە فکرێ من بهێنژن.

فکر ژی هشییار ل هەڤ جڤییانە
دلکێ بێ پەرگال دکن بکوژن،
دل هەسینێ دین گوڤاشتنە سەر هەڤ
خوەستنا دێستدا وێ قووژە–قووژن.
ژ وان قووژینێ بێ دەنگە، بێ وا،
دەڤ–لێڤێ منە چلا دهەژن،
و هەتا سبێ زار، زمانێ من
تەنێ ناڤێ تە سەر هەڤ دبێژن.
سەر مەژوویێ منی وەستییایی، بێ خەو
ناڤێ تەیی گەرم پەی هەڤ دپێژن.

٧. ناکا تو دووری

ناکا تو دووری.
دووری ئەوقاسی، چقواس خەونێ من،
گاڤا هشییارم.

دووری ئەوقاسی، چقواسی دوورە
گوندێ پیرکا من،
وی بەری ئەرەز.

ئەو گوند تێ خانێ
ژ قۆتێ بۆقەتین،
لێ پیرکا من مر
و کولا گوندێ وی بەری ئەرەز
خوەرا بر گۆرێ.
بێهەساڤ دووری،
دخوەزم فکر بێم، بگهیژمە تە،

لێ ژ دووربوونا رێ…
فکر دقوسە.

٨. وەرە، باهار ڤەبییە،
دۆمام، ئەگلە نەبە،
وەرە، ب لەز وەرە،
وەرە، هیڤیا تە مە.
ئەڤ مێرگ و چیمانا
دیسا خەملینە،
پارییێ مییێ و بەیبوون،
گول، رهان شین بوونە.
وەرە گولڤەدایی،
تەمام هڤییا تەنە.
وەرە، دۆمام، وەرە،
وەرە بچرپینە.
وەرە، هەرد دوومەقەسک
دیسا تەڤ هاتنە،
ل سەر ئاریکا مە
هێلین چێ کرنە،
وەرە، ئەز تەنێ مە،
وەرە، هڤییا تە مە.
ئەز هەر سبە رادبم،
ژ مێرگا پێش مالا،
بۆنا دلێ ئەڤین،
باق دکم سۆسنا.

داتینم ناڤ کانییێ
بۆنا نەچلمسن،
وەرە، دۆمام، وەرە
وەرە، بگهیژ وانا.
وەرە ئۆتاخا من،
وەرە، شابە، بکەن،
وەرە، روهـ، دلێ من،
تژی بکە ب کەن.

١٩٦١

٩. ئەگەر دخوەزی بلندایا چییا

رۆکێ ببینی،
عەورا بپرسە،
بازا بپرسە.
ئەگەر دخوەزی کوورایا گەلییا
رۆکێ بزانبی،
زانگا بپرسە،
چەما بپرسە.
لێ ئەزێ تەرا بۆنا فرەیا هەسینێ بێژم
و درێژایا وان شەڤێ بێ خەو
تەرا گلی کم،
یێ کو ناهێلن
کو خوەستن قەت نا
خەونێدا بن.

لێ ئەزێ تەرا

بۆنا بەرایا هسرەتێ بێژم،
وەکی لێ-لێیە
ئەڤێ دنییایێ گشکی هەمێزکە،
برچیبوونا دل، قەت نا پێ تێرکە.
لێ ئەزێ تەرا
بێسەرۆبۆنیا ئەڤینێ بێژم،
یا مینا چییایێ
جوودێ بلندە
و کوورە مینا
گەلییێ ئەلی بەگ.

١٠. تو هێدی-هێدی، چاوا زارۆتی

ژ من دەردکەڤی،
تو هێدی-هێدی، چاوا زارۆتی،
ژ من دوور دکەڤی
و ئەز بێیی تە وێران دمینم،
دبمە وەرگێ پاییزا دەرەنگ:
بێ کەن، بێ ستران و بێ کالە-کال.
قەلاخ، سەرگین ژی هەتا شڤانا
شەوتاندنە.

زۆزانا سارە پاییزا دەرەنگ.
با پارزوونەکی ل وەرا مایی
ژ خوەرا کرییە ئال،
ناڤا زۆمێدا کۆتەل دگەرە.
و گورێ برچی سەر تەنێبوونا

منه سێفیلدا
دیرۆکێن مەلوول ب گورکی دزووکن،
بارانا زڤێر ب ئاڤا خوە سار
مەلوولتییێ دشۆ،
کو بەرفا قەرقاش بێ وێ کەفەنکە...

تو هێدی- هێدی، چاوا زارۆتی
ژ من دەردکەڤی،
تو هێدی-هێدی، چاوا زارۆتی
ژ من دووردکەڤی،
و چاوا داخواز، ئارمانجا مەزن،
چا خەونا شەڤا پاقژ و پیرۆز،
چاون زارۆتی
ب منرە دمینی.

١١. زانم تێ رۆکێ بەر ب من بێیی.

گاڤا زڤێر بی ژ وان گولێ سۆر،
ژ وان مێخکێ مەزنە، بینخوەش
و بنەفشێ چییا، نازک، شەرمۆکە
بێنە بیرا تە،
زڤێر بی ژ رێ فرە و ئاسفالت،
شڤەرێ بەروار، ب شینکایێ سین
بێن بەر چاڤێ تە،
گاڤا بوەستی ژ گۆتنێ ماشاندی،
ستران، ئاوازێ پر وەکلاندی،
هشبوونا هێشین تەک ببە هسرەت

بۆنا گوهـێ تە،
گاڤا بخوەزی تەک بەر رۆنکایا
هیڤا زۆزانا گولییێ خوە ڤەگری،
بۆرێ لنگزراڤ، سەربلند، شینبۆز،
بێن بەر چاڤێ تە،
گاڤا نەخوەزی ئیدی ببهێیی
نە کەنێ بلند، نە خوەشگۆتنا،
بەشەرێ نازک، چاڤێ مەلوول بن
تەک هسرەتا تە،
زانم، تێ هنگێ بەر ب من بێیی .
و ژ رۆژهلاتێ
رۆژێ جارکە دن مەرا نەدیردە.

١٢. چا لەیل و مەجنوون،

چاوا دو ستەیرک
روو عەسمانێ سین،
سالێ جارەکێ ئەم راستی هەڤ تێن.
چا لەیل و مەجنوون،
پاشێ ب هسرەت
تەمامییا سالێ
ب وێ رۆژێ دژین،
هڤییا وێ رۆژێ هەرتم دمینن.

هێسیرێ هسرەتێ

١ . ئەڤێ دەما هان نە ژ هاتنا تە،
نە ژی ژ عەجێڤێ،
ئەز باوار ناکم.
لێ ئەز دخوەزم،
ژ ڤی عەسمانێ بێ عەوری، سایی
بارانا گور بێ،
وەک یا نیسانێ.
ژ ناڤا بەرفا چلا، سباتێ
نە کو پارییێ مییێ،
یانێ قالچیچەک،
لێ گولێ گەڤەز بشکڤن، دەرێن.
و ئەگەر دنێ هێ عەجێب دبن،
عەجێڤێ ئەوبە،
وەکی تو یەکێ ژ وان گولێ سۆر
خوە بچرپینی، پێسیرا منخی،
دەوسا دەستمالا دەستێ خاتوون زین،
گستیلکا تلیا خەجێ و سێڤێ.
من گەلەک دیتییە و هەیری مامە
سووراڤێلک چاوا خوە ئاڤێ دخن،
گۆگەرچین چاوا کوبار دلڤن.
لێ من دیت دەستمال ل دەستێ تەدا
سەرگۆڤەندییێدا دململییی.

و ئەز تێ بێژی هێژا پێ هەسییام

پێشییێ من بۆ چ
تاوس پاراستن
و بەر پانتە دان.
ئەڤێ دەما هان نە ژ هاتنا تە
نە ژی ژ عەجێڤێ
ئەز باوار ناکم....
لێ هڤییا تەمە.

٢. ئەگەر دخوەزی گۆتنێ ئەڤینێ
ژ من ببهێیی،
ئەگەر دخوەزی ئەز بەر تە ڤەبم
مینا بەربانگێ،
ئەم هلکشنە چییا.
گۆتنێ ئەڤینێ من ناڤا بەلگێ
گولێ شیلانا گشک ڤەشارتنە،
تەڤ خوینا پێچییا،
تەڤ هێسرێ کەچا
و تەڤ وان گلییا ،
ئەوێ تو جاران نایێنە گۆتن.

ڕامووسانێ خوە
ناڤ ئاڤێن کانییا
بشکڤاندنە،
چۆک بدە بەر وان
و پێ لێڤێ گەرم ئاڤا سار تەمکە.
ئەو ئاڤلهەیات

تەڤ تیبوونا زار
تیبوونا دل ژی کارە بشکێنە.

دخوەزی تەرا دلۆکا بێژم،
رۆژا بوویيدا
من ستارانێ خوە
ل بەرپالێن چییا هێوراندنە
و هەر رۆ، هەر گاڤ ناڤا زانگادا
ئەو ئالان ددن.

ئەگەر دخوەزی بزانبی بۆ چ
ئوسا مەلوولم،
دخوەزی بەشەر سەر لێڤا من ژی
رۆکێ ئالاڤدە،
ئەم هلکشنە چییا!

٣. رەفێ کەنێ تە
عەسمانێ بیرا منە مەلوولدا
پەرا دکوتن
و وەک قولنگێ رێوییێ بهارێ،
گاڤا پێشیکێش رێ ئوندا دکە،
دکن قبە–قب، هەوار، هێورزە.

و وێ بێخەمتییا
هەیتییا منە، کو هەلا هەیە،
ب خوە تژی دکن.

پێلێ دەنگێ تە،

مینا شەپۆلێن دەریایێ دەما
باگەر–باهۆزێ
سەر هەڤرا دچن
و دلێ من ژی
کەلەکەک بچووک، تەنک، بێ ستار
بەر تەنگەزارە،
بەندێیە یانێ نقۆبە بنی،
کیدەرێ مەسییێ زیڤین و زێرین،
کولیلکێ رەنگ–رەنگ
و چیرۆک هەنە،
یان ژی سەر ئەنییا خوە، یا خویدایی
گۆتن–گازنێ هێسابوونا مەست
بنڤیسە پەی هەڤ.

بەشەرێ تەیە
کو بەر چاڤێ من
هەزار یەک جاری تێنە گوهاستن،
بوونە دیدەمێ
ژییانا منە تەک–تەنێ ناکا
و ئەز چاڤێ خوە بگرم، یان ڤەکم،
یەکە ل دنێ گوهاستن نابە،
تەک–تەنێ تویی.

نها رۆژ و هیڤ
دەستێ هەڤ گرتی کەتنە گۆڤەندێ
و گۆڤەندا وان

بوویە گۆڤەکا بێ سەرۆبنی.
دەستمال دەست تەدا
ل سەرگۆڤەندییێ کوبار دلیزی.
ئەز ژی خوەندیکی شایێ، یێ نەناس،
شاش، مەتەل مایی
ل دیندارا تە تەنێ دنهێرم.

٤. دیسا ڤێ ترسێ

ئەز زەڤت کرمە.
دترسم ناکا تو بال من هەری
و ڤەنەگەری،
مینا سترانا جارکێ ل چییێ گۆتی،
یان تەخمینکرنا ئەوێ بهارێ،
یا د ژییانێدا تەک جارکێ دبە.
و ئەڤێ دەمێ ئەز باوارییا خوە
تو تشتی ناینم:
شەڤێ دترسم،
یا کو ناڤ خوەدا تە دهەلینە،
تارییێ دترسم،
وەکی ناڤ مەدا دبە ناڤبری،
ژ رێ دترسم،
یا کو پر دبە،
لێ هندک تینە.
ڤێ ترسا خایین
مینا دودلییێ ئەز زەڤت کرمە.

٥. من بۆنا ته
ژ خوشینییا بارانێ
ستران هنارتن،
لێ تو
ب تەربوونا کنجێ خوه
شا بوویی.

من بەر پێ ته
ژ بەلگێ پاییزێ
ئەمەنییێ رەنگ–رەنگ بەر هەڤ گوهاستن،
تازی بوونا دارا
تو مەلوول کری.

بۆ ته خاتوونێ
ژ پەنجێن تاڤێ
من تاجەک هوونا،
ته تاج چا تەوال
هۆل کره گەلی،
کو زار پێ شابن.

من خوەست ب دەنگێ بێ
سێ گۆتنێ تازی
پەی هەڤ بێژمه ته،
ناڤ پۆرێ تەدا
با پەشمۆرده بوو،
ریا خوه ئوندا کر،

بوو هشبوونا کەر.
و ل دنێ گشکی
تەک کەنێ تە ما.

٦. ریا ناڤبەرا مە،

ئەڤا ریا پر کن و گەلەک درێژ
برا مە ببە گێدووکا بلند،
ب بەرف و شەپە.
ئەزێ ژی ئاوا ب کنجێ سڤک
بدمە سەر وێ رێ.
برا مە ببە چەمێ لاپی کوور،
بێ درب و دەلاڤ،
ئەزێ ژی ئاوا بێ سۆڤەکاری
بدمە ناڤ ئاڤێ.

چمکی نزانم بۆ ڤێ ئەڤینێ،
بۆ ڤی خیالێ بێ سەرۆبنی،
بەختەواری چییە:
کو بگهیژمە جیە
و بێ زار-زمان
دوورڤا راوەستم،
یان ناڤ بەرفێدا
ببمە رەشایی،
یان ناڤ ئاڤێدا
ببم ئیزباتییا
گۆتنێ ئارخیمێد.

٧. ئەم هەمبەری هەڤ روونشتن،

مە ئاخینێن کوور راهیشتن،

کەڤر هەلییان، دار گهیشتن.

(دلۆکا کوردی

ناڤبەرا من، تە

بوهوستە عەردە،

کو بیە بۆرجداری،

بیە شووریێ تازی.

جیدا روونشتی ئەز تەخمین دکم

جهان گولۆڤەر و شماتۆکە،

دلێ من خوینێ تەک ئالیکیدا

بەرب سەرچاڤا تەنێ رێ دکە

و ژ دێمێ من

چا ژ نانێ تەزە

ئالاڤ داڤێژە.

هەڤساریێ خوەستن و خیالێ خوە

من زەندێ هەردو دەستا پێچانە

ئانجاخ زەڤت دکم.

تو ژی وێ بوویی

هنارەکە سۆر، گەڤەز، گهیشتی،

یان مسینەکی ب مەیا تریا،

کو مەیا هەلا تێدا دکەلە،

هێ نەبیە شەراڤ.

و ئەز ڤێ دەمێ

هەر تشتی دکم، وەکی دین نەبم:
نێزیکی ئەوقاس،
کو نها دەنگێ دلێ تە دبهێم
و ئەوقاس دووری،
چقواس خیال ژ راستییا رۆژێ.

٨. ژ هسرەتا من–

گەلییێ بێ بنی،
هەسینێ من–
کارێن خەزالا
دانە بەرپالێ جانکایا تە،
دکن بگهیژنە مێرگ، تەرازنێ
ئەڤینا منە دیسا خەملی.
بێخەمتییا تە ژی–
زنجیرا زانگا ژ زنارێ رەش
ستوریێ وانە نەخش، خوەشک یەک–یەک
هوورخوەشی دکە
و دیسا شووندا،
بەرژێر دشینە،
بەرب تەنگایا گێلییە تاری.

هەسینێ من – کارێن خەزالا
هەر رۆ و هەر گاڤ دخوەزن ببنە
ماک کرنەکە نوو بۆنا سیزیف.

٩. ڤی زناری سەر مە سی کر،
بشکۆک ڤەبوو، سینگ سپی کر.

دلۆکا کوردی
قەی ژ سخبوونا خوەستنێ من بوو
بشکۆشکەک ڤەبوو سەر پێسیرا تە
و جۆت کەڤۆتکێ سەرسۆر، پەرقەرقاش،
کو سەر سینگێ تە کەدی کرینە،
ب چاڤێ خوەیە
هینی رۆنکایا رۆژێ نەبوویی
هنکی شەرمۆکە دۆر خوە نهێرین،
تێ بێژی دەنگێ پێچییا بهیستن.
ناڤ لێڤێ منە چلا، زهادا
تشتەک لپتی،
دبە ستران بوو دهات هنارتن،
لێ من تشت نەبهیست.
خوەستنەکە گەرم ژ سینگێ من دەرکەت
و کشییا بەرب سەرێ پێچییێ من.
پێچی ژ جیه لڤییان
و ئەو لڤینا
تەک دەستپێبوونا وێ شۆرشێ بوو
یا گەرەک لێڤ و پێچییا ئازاکە
و وێ زۆردارییێ بدە هلدانێ،
ژ کیژانێ را دبێن بۆرجداری.
و ئەڤا دەما
درێژ بوو وەکە برووسک لێدانێ.
پاشێ دەستێ تە،
ئەوێ تا نها من ترێ هەیفن

ب بێخەمتیکە، کو قەت وان ناکە
ب سێ کلیتا،
سێ دەری ل سەر کەڤۆتکا دادان،
سێ پەردێ تاری دان بەر چاڤێ من.

١٠. دخوازی وەکی
هەسپێ ئەڤینێ–بۆرێ باتنی
بایێ بەزێدا تو راوەستینی.
لێ هێ چووکتییێدا،
گاڤا خەونێ من
تەنێ سەر پشتا هەسپێ بێ هەڤسار
دهاتن هوونان
و گاڤا سەڤا هەر نەخوەشیکە
هەسپێ زۆما مە
دلێ من دێشییا،
هەلا هنگێدا من باش زانبوو،
کو هەسپێ بەزێ
گورا تو کەسی، تو تشتی ناکە،
ئەوە خودانێ وێ دەمێ تەنێ.
هەلا هنگێدا
تشتەکی دن ژی ئەز باش هین بوومە:
کی ئەڤێ راستییا سادە نزانە
بازنێ ستوییێ خوە
کارە بشکێنە.

١١. هەرسێ کەڤۆتکێ تو ب خوەرا ئانین
وێ دیسا برن

خاتوونا بۆتان.
چا خاترخوەستن
راموسانێ گەرم تە نەدانە من.
گری کاربوو دل تە هێساکە،
لێ چاڤا هێستر هلچنینە خوە.
ب لێڤێ خوەیە گەرمە، وەرمی،
کو دلەرزین،
تە سوورەتێ من تەنێ پاچ کرن
مینا ئۆمدا.
هەرسێ کەڤۆتکێ تو ب خوەرا ئانین
وێ دیسا برن
خاتوونا بۆتان.
و جارا چەندا
بیرا من ئەوێ راستییێ هاسێ بوو،
کو بەختەواری
خوەبیرکرنا دەمێیە تەنێ،
دەرەوە، تونە،
یان ژی گەرەکێ
پۆستێ کەڤۆتکا بشەوتینی.

١٢. وان گلییا ئەزێ تەرا نەبێژم.

برا پۆرێ تە وەک پەنجێ هیڤێ
سەر چاڤێ منرا نەرم بشوولکن،
برا پێچییێن تە ژ ناڤ پۆرێ من
خەم و خیالا، وان تێلێ سپی
یەک–یەک بژبێرن.

وان گلییا ئەزێ تەرا نەبێژم،
برا لێڤێ من سەر گەردەنا تە
خال و خەتێ رەش پەی هەڤ بژمرن،
برا تلییێ من
جۆت شەمامۆکێ تەرازنا چیل
ب هەواس، هسرەت، بێ دەنگ بگرن.
وان گلییا ئەزێ تەرا نەبێژم،
یان نا بێ خەمی،
یان نا بێ رەمی
و رۆکێ ب کەن
وان گلییا گشکا
تێ بدی روویێ من.

١٣. عەورێ هەسینێ منە چیل–قەرقاش

وێ سەر گۆنگلێ بێخەمتییا تەرا
نەرم دشوولکن.
ژ نێزیک بوونێ
د پاشلا وانە
مینا پەمبوویێ سپی و نەرمدا
برووسک دگهیژن،
چا زار ل زکێ دێ.
و خەم –خیالا دلێ من نها
تەک–تەنێ ئەوە،
وەکی وێ رۆژا برووسک لێدانێ
ئەز هلکشمە چییا:
بدمە ناڤ بەرفا سەر چییایێ بلند،

پەیابم بنێ گەلییێ لاپە کوور،
هەرم، بکەڤمە شکەڤتێ تاری،
ئوندا بم ناڤا زنار و زانگا،
ژ مەرڤا دوور،
ژ دنیایێ دوور
و دوور ژ تە ژی،
ب تیرەمارێ ئاگرێ برووسکێ
بەر چییا کەر ببم.
تو ژی وێ دەمێ گەلەکی دوور بی،
بێ خەم رازایی ناڤ خەوا کوور بی
و تەک خەونێدا
دەنگ و رۆناهییا وێ برقڤەدانێ
تە تەسەلە بە.

١٤. بەرفا بەلەکییا،

ئەوا نها تەک ل بلندجییا مایە،
ب چیلایا خوە
هنەکی مینا بەدەنا تەیە،
ژ یاسامانێ
کو نها کۆلان تژی کرنە،
بینا وان زلفێن تەیە تاری تێ،
ئەوێ مینانی تیرێژێ هیڤێ
پەیا دبن خوار
و دۆر گەردەنا مەرمەر چیت دگرن،
ناڤ پۆرێ تە ژی
بەلگێ کولیلکا ڤەی رەشاندینە.

هەر لێڤەکە تە
مینا مانگەکە چاردەشەڤییە،
لێ کراسکری
ب ئەوان بەلگێ قالچیچەکایە سۆر، سپی نازک،
یێن تەڤ تەقلا دل
چقواسی دچە،
گەڤەزییا وانا هێ زێدە دبە.
ژ ڤێ باهارێ،
کو ناکا دۆرا باژێر گشک گرتییە،
زیلێن شینکایا زراف، زنانەنگ
لێ-لێنە کەڤرێ سەر خوە ژی قول کن،
بشکۆکێ دارا ژ کەلا هوندور،
ژ رامووسانێ رۆژا ئەڤیندار،
بەر-پێسیرێ خوە پەی هەڤ ڤەدکن.
ژ ڤێ باهارێ دنییا دین بوویە،
بهار ژی هنکی مینانی تەیە.
و ناکا گاڤا تو ژ من دووری،
ئەز پاجا تەیە هەلا ناس ناکم
ب دل دکوتم،
ئەگەر هشیاری، بێمە بیرا تە،
بێمە خەونا تە ئەگەر رازایی.
و ناکا گاڤا تو نە بال منی
ئەز مینا دینا
کەتمە ئەڤان کۆلانێن خالی
و درێژایا هسرەتا خوەیە بێ سەرۆبنی

دکم بپیڤم.
و بیرا خوەدا
(جاران ژی بلند)
ژ کەنێ لێڤا تا هێستریێ چاڤا
هەزار یەک جاری
تە نژار دکم،
تە ئەزبەر دکم.

۱۵. چەند تێلێ سپی

شڤێتا پەنجێ هیڤا زۆزانا
ل تارییا پۆرێ تە بوونە تیشک،
مەلوولیکە زەر ب جلێ زێرین
پش بەشەرێ تە خوە تەلاندییە
و بەشەرێن تە
بوونە وەک سورا
مۆنا لیزاییێ.
مینا هشبوونێ دیسا تەنێ مە،
تەنێ خەونێ من–خوەستنێ ترسۆنەک،
تە ناڤا ملێ خوەدا دگوڤێشن،
وەکی پەی وانرا
هەتا بەربانگێ
بێخەوتی بەرییا بەترەنگە، بێ دەنگ
بدمە پێشییا خوە،
تێ بگهیژم چیە
بێ سەرۆبنتییا دەمێ، یا درێژ.
تێ بێژی هێژا من تەسەلە بوو،

وەکی ل دنیٚ تەنێبوون هەیە.
دخوەزم ناکا عەرد بقەلشە
تو ژیٚ بێیی دەر،
دخوەزم سورا وان بەشەریٚ تە
بەر من بەتال بە.

١٦. نەهێلە، نەچە!
دەمەکیٚ پێشدا
عەور بۆریٚ رەش سیار
شوور-برووسک دێستدا
مینا بهاریٚ هێورزا وان بوو.
لیٚ ناکا دیسا دەرڤا پاییزە،
دەنگیٚ بارانا ئاجز تیٚ دیسا.

نەهێلە، مەچە!
یان نا هەوییا تە
تەنێبوون-پیرکا پیرهەڤۆکیٚ بیٚ
و هەتا سبیٚ
ویٚ بەر من روونیٚ و بپۆنژە
و هەتا سبیٚ
ویٚ ژ هەبوونا من
دەمێن شابوونیٚ یەک-یەک بگوڤێشە
و ب دلسارییا ژنا حز ناکە،
بکوژە گشکان.

نەهێلە، نەچە!
نەهێلە شەڤا پاییزیٚ دیسا

درێژبە وەک خوە،
دیوار من بێن هەڤ
و چلکا خوینا بەکرێ ئەوانا،
دلۆپکە ناڤا هێڤی-گومانا.

١٧. رۆ ل سەر لێڤێ چییا

مینانی دلێ زارا دکوتە
و نزام چرا
ژ ناڤ بێدەنگییا ئەڤێ بەربانگێ
موکورهاتنا ئەڤینا تە من
تەسەلە دبە.
بنەڤشێ بچووک،
بەلگێ خوە سپی، زەر رەنگ کرنە،
مینا بژانگێ کەچێن شەرمۆکە
خوار کرنە ژێر
و ناڤ کەڤرا خوە ڤەسارتنە،
چا ناڤ پۆرێ تە،
کەڤر ژی مینا گولییێن تە رەشن.

چووکێ دارستان، نوو ژ خەو رابوویی،
ب سترانێ خوە هیمنێ بەربانگێ
سەر هەر گاڤەکێ پێشییا من دگرن
و گوهێن مندا هێدیکا دبێن،
وەکی ئەز ناکا بیرا تەدامە
و ژ بیرانینا
سەر لێڤێن نازک

بەشەر بشکڤتییە.
و ئەز بەربانگێ هەتا ئێڤارێ،
شەڤ هەتا سبێ،
ب وێ بەشەرا تە بەختەوارم.

تەڤی تە وەلات

١. کوردستان

کوردستان–وەلات،
هەڤ هەمێز کرنا چییا و عەسمانا،
گەلی–دەخمێن کوور
سەر تەرازنێ بەر و بەدەنا،
گورینیا عەورا–خوەشخانێ هەر رۆژ
بۆ شۆرشڤانا.

داییکا مە دەلال!
لاوێن تە ئیرۆ
هەتانی خەونێن خوە ژی ڤەدشێرن،
ئەڤینا بێ وا، راموسانێ گەرم
ناڤ خوە کراسدا هەلا دهێلن.
بەختێ تە ئیرۆ، ئارڤانێ ئارزان،
دژمن ل ئاشێن بازرگانییا خوە
هەلا دهێرن.
نەفت–خوینا تە گەرم،
مینانی زوورییا
ب پرییێ خوەیە گەمار دمژن،

مینا تۆلازا،
ئەوێ دخوەزە ب دەلک-دەرەوا
دلێ ژنا باش رۆکێ بکرە،
تەک خوەشگۆتنا تەرا دبێژن
و مرازێ تە،
هێڤی و خەونێ سەڤا رۆژێ تێن،
دخوەزن گشکا پەی هەڤ بکوژن.
داییکا مە بندەست!
کنگێ ئازایێ مینانی تاڤگا
بلند، بەرز بێ خوار،
ببە لێیی و لێمشت، قارخوونا
دەربهارێ گور
لێمشتەکە هور،
و بەست، بەیارێ تەیە بندەست، تی،
ب شابوون ئاڤدە
و شایی مینا رۆنکایا رۆژێ،
نۆلی بهارێ،
ور ببە خودان.
هەلبەستا من ژی
مینا کەڤۆکا
سەر گوند، باژارێ تەیە هسرەترا
ئازا پەروازدە.
ئەم ژی فێر بن، چاوا دکەنن،
هێسرێ شابوونێ،
وەک خولۆلیکێ مانگا ئادارێ

چاڤێ مە ژی بێن
و ناڤێ مەرڤ،
نە ب تڤنگێ تەنێ قازانجکن.
وەلات، هێڤیا مە!
کنگێ سینۆرێن تەیە بەند و سوور،
مینا هەمبێزا دایکا دلۆڤان،
یان مینا دەرێ مالا شایی لێ،
ڤەبن بەر دۆست و دلپاکا گشکا.
ژ شارستانا،
لاو، دۆتێ تەیە دەرۆدەر کری
دیسا بێنە مال
و مینا دەستێ دایکا خوەیە پیر،
ب قەرچۆمەکێ کول، کەدەر تژی،
رامووسن ئاخا تە ئازا، توبەرک.

٢. کور لێ کوشتنە

هەردو دەستێ خوە
دێ کرنە چۆماخ،
سینگێ خوە کرییە
دەفا هەوارێ–
لێ هاتییە کولما.

ژ چەنجرووکا،
خوینا رەش، جەگەر
بیە خەتێ شۆڤا پاییزێ ل سەر
دێمێ قملی مینا پرێزا.

سەرێ کاو، کوبار
وێ خار و مێل بیە.
خەمل و خێزا ب شەر و شەماقی
شقتییە ژۆردا،
کەتییە ناڤ ملا.

سینگێ رەخت، سەدەف،
وەکی هێلینا سەربلندییێ بوو،
قنجلییە سەر هەڤ،
بیە وەرێ دەردا
و کانا کولا.

چاڤێ رەش، بەلەک،
ب ئێگنایی و ئاگر تژی،
وێ کۆردا چوونە،
بوونە گرێشا چێلەکا ستەور،
زها و چلا.

کور لێ کوشتنە.
و داییک زووکییا وەک دێلەگورا،
داییکا کوردووندا
بوو هرچا گەلییا،
داییکا بێ باوار،
بەرێ خوە بەر ب عەسمان بلند کر،
زارییا و کالییا.

٣. ناكا ل ورم

ناكا ل ورم،
کو چییایێد بلند
پشت دانه هەڤدو،
خوه هەڤ پێچانه،
کرنه گورز، کولم،
کرنه کەلا.
بەر گەلی دەرگا
پێشمێرگ سەکنییه،
مینا ئەساڤا.
نەیار تێن ب تۆپ،
تانک و بالەفر،
تێن چییا دکەڤن،
بەر پێشمێرگێ شێر
نکارن تاپکن،
شووندا دزڤرن.
خوه ئوندا دکن،
دبن سەیێ هار
و گورێ دەڤخوون.
بیرا وان دچه،
کو ناڤ مەرینه،
ئیدی فەم، سەودە
بۆنا وان نینه.
دبن مەرڤخور،
زارا دکوژن،

یێ ل مێرگ، چیمانا
گولا دچن،
دوو منمنیکێ
پەرنەخش دبەزن.
ناکا ل ورم،
کو پێسمێرگ برا
مێرکیمی رابیە
ئۆرتا عەرد–عەرشا.
چا دەورێس کەفەن
سەری پێچایە،
توو کرییە نەتکا
نەیار–مرنێ،
کۆلۆز قۆت کرییە
ناڤا مەیدانێ.
بۆ دۆزا قورنا،
دۆزا ئازاییێ،
بوویە خوەشمێرێ
ئەڤێ دەورانێ.

١٩٦٣

٤. چییایێ کوردستانێ

کۆلۆزێ سپی
دانە سەرێ خوە،
شەماقێ رەنگ–رەنگ
دۆرێ پێچانە،
ریشییێ چل–قەرقاش

شاخ و گەلییارا
ژۆردا بەردانە،
قەرچۆمەکێ کوور
سەر نەتکا زۆزان،
قەورچۆمەکادا
تۆز و خوبارا
قورنە–دەورانا،
قەلن سەر لێڤا
قولاپ دکن دوو،
دۆر خوە دکن عەور،
دکن مژ، دوومان.
ب چاڤێد بێ خەو
ل هەڤ دنهێرن
و دفکرن.
چییایێ کوردستان،
ئاخر چاڤێ وان
نە ئێدی وەستییان،
تا کەنگێ ئەوێ
ببنە شەدێ
لێدان، کوشتنێ،
شەوتاندنێ،
کاف–کوون کرنێ.
ئاخر گوهێ وان
نە ئیدی ئێشییان.
تا کەنگێ ئەوێ

بـبن گوهداریّ
ئاخین، نالینیّ،
خورمین، گورمینیّ،
قیرین، زارینیّ.
قورنه تیّن دچن،
هیّ ئەو مۆتاجیّ
دەنگیّ بلووریّ.
کا کنگیّ قەلفیّ
قیزا و بووکا
ب کەن، ب کلام،
بیّن بنداررووکیّ.
تیّن، دچن زەمان
و سەر نەتکا وان
دبن قەرچۆمەک.

١٩٦٣

٥. خوەشخان

لیّخه، بریّ من! خوه نەهیّڤشینه
تو پاریّستڤانیّ خەباتکارانی،
تو سەربلندیا بیّستارانی،
هەژار marووما و بیّپارانی.
لیّخه بریّ من!
گەر دنییا دۆره، ئەڤ دۆرا تەیه،
سکیّ ته ئیرۆ ژ عەردیّ رابوونه،
ژ عەسمانیّ رەش زجیر قەتییانه.
لیّخه، بریّ من!

هەیفا زارۆکێ گەلالێ هلدە،
وەکی دایکێ وان سبێ رامووسان،
دەڤتەر دانە دێست شاندن مەکتەبێ،
لێ ژ مەکتەبێ تەرمێ وان ئانین.
لێخە، برێ من!
چارا بێچارا،
ستارا بێمال و بێستارا
لێخە، برێ من!
ئیرۆ تەک تویی بۆنا مە هێڤی
ل عەرد و عەسمان.
لێخە برێ من!
ژ شاخێد زۆزک، گەلییێ عەلی بەگ،
دەشتا هەولێرێ،
هەتا قەرەداخ، گەلییێ دوهۆکێ،
چییایێ شەنگالێ.
ئەگەر ئەڤ دنییا هێ نەردەوانە،
هلکشن هەیە، هەیە پەیابوون،
گەرە هلکشی!
و بلند بکی ئالا ئازایێ-
ب خوون سۆربوویی.
لێخە برێ من...

١٩٧٤

٦. جارنا رادزێم

و شاخێ زۆزک تێنە خەونا من،
ب قلخێ مەرییا،

مەرییێ بریندار.

ب خوە دبینم
چا ژ سەرێ وان خوون دلۆپ دکە،
چا ژ ملێن وان خوون دلۆپ دکە،
چا ژ دلێن وان خوون دلۆپ دکە.
جارنا رادزێم
و شاخێ زۆزک تێنە خەونا من.
ب قلخێ مەرییا،
مەرییێ بریندار،
لێ ئوسا کوبار،
ئوسا سەربلند،
وەکی لێ-لێیی
کراسێ جانێ خوە زیتۆل بکی،
بشەوتینی و بکی بیسۆ،
و پێ برینێ وان شاخێد کوبار
بوەخوینی.
جارنا ئێڤارا دکەڤمە جی،
لێ شاخێد زۆزک ناهێلن رازێم.

١٩٧٤

٧. دێمێ تە مەلوول،
ب رەنگێ هیڤا مەها ئاداریّ
خوە چارشەڤ کرییە.
هێسر بارانا دەربهارێ گور
سەر تەرازنێ سوورەتێ تەرا

هۆل دبنە خار.
کومرەشی بوویە تیرەمارەکی
ژ چاڤێ تە تەر
مینا پرسەکێ ل من دنهێرە.
و بەر وێ پرسێ بێچار، تەنگەزار
تەنێ سەرێ خوە ئەز بەرژێر دکم.
دە برا گۆتنێ نازکە، خوەشک
من بباخشین.
بەشەر، خوەشگۆتن
ئەڤێ دەما هان زنێکارینە.
سەرێ من ناکا تەک ب گۆتنێن
تال، تووژ تژییە.
سەرداپێ ئیرۆ ئەز ب دەنگ، بەسێن
ژ کوردستانێ هاتمە هوونانێ.
رۆ دچە ئاڤا،
شەلێ خوونێ یە سەر روویێ عەسمێنرا
دشمتە پش چییا،
تەیرۆک-ئاگرە سەر نەراستییێدا
ژۆردا دبارە،
برووسک-ناپالمن، ژن-زارێن ئام، تام
دکنە کۆزی.
ب تەخمینا من،
ئەڤ هێسرێ تە ژی
سەڤا وان زارێ سێوی دبارن،
یێن دێ-باڤێن وان ئێدی کوشتینە.

زانم دخوەزی ئەز بەر تە ڤەبم
مینا رۆژا خوەش،
ل بەر گوهێ تە
بەیتێ ئەڤینێ نەرم و ناز بستریێم
ب ئاوازێ نەخش.
لێ دلێ مندا خوون بوویە جەگەر.
ئارمانجا منە،
ئیرۆ تەک ببمە ژارا مارێ کۆر،
و ڤان نەراستییێ دنییا دەرەوین
ژاردادایکم.

١٩٧٥

***

باران دبارە ئوسا زەرپ و زۆر
چاوا ژ جێرا ژۆردا بێ خارێ،
یان ترێ جیکی عەسمان قەلشییە.

گشک بەر درەڤن، چا بەر تۆفانێ،
قەی بێژی دەوسا ئەڤێ بارانێ
لاڤا سنجرییە بەر ب وان دکشە.

باران دبارە، خوە بەر ڤەدشێرن،
دەری و پاجە پەی هەڤ تێن گرتن،
راستهاتنا مە وێ رۆکە ها بە،

چمکی تەک رۆژێ باران، لێمشتن،
وەکی مە هەردویا سەڤا خوە هشتن،
بێ با و باهۆز ریا مە ڤەنابە.

و ناکا زانم خوە پێخاس کری،
تەنا دێرەکی، پێسیر ڤەکری،
تەڤ خەم، خیالا دەرڤا دگەری،

لێ تو نزانی هەما سەر وێ رێ،
خووت ئەڤێ دەمێ، بەر ڤێ بارانێ
ئەز بەندا تەمە، تویێ کودا هەری؟

***

وەرە، رۆژەکێ ئەم راستی هەڤ بێن.
بێ پەیمان، برییار،
رۆ ناڤا رۆژێ،
ناڤ باژێر، سەر رێ.
وەرە، رۆژەکێ ئەم راستی هەڤ بێن،
لێ چاوا نەناس،
نۆلانی جارا.
پاشێ چەند گلییێ خوەش هەڤرا بێژن،
مینا نوویارا،
ئێمەکێ شووندا دەستێ هەڤ بگرن،
چاوا وان دەما
و ئوسا هەرن.
بیر بکن راستی، نەراستییا دنێ،
خەیال و خەما.
پەیرا تەڤایی سەیرانێ بکن
ناڤا خاسباخچا،
هەتا ئێڤارێ رۆ، تۆپا گەڤەز

هۆل دبه پش چییا.
وەرە، رۆژەکێ ئەم راست هەڤ بێن
مینانی جارا،
یانێ نا ئەڤین قنجلییە سەر هەڤ
مینانی زارا بێ دێ و باڤ بە،
بێستار مابە ل بەر دیوارا.

***

هێوا بوهوشتی
دیلبەرا پێشن،
داییکا پێشن
و ژنا پێشن،
نە ژ پارسوویا ئادەمە چەپێ
هاتە هنارتن،
لێ ژ گەرمایا خوونا وی، یا سۆر،
ژ لەزلڤینا دلکێ وی خشیم
و ژ هسرەتا چاڤ و لێڤێن وی.
هێوا
ژ پارسویا ئادەمە چەپێ
نەهاتە دنێ،
ئەو ژ ئەڤینا بێ سەرۆبنی
هات هنارتنێ.

***

مامەرەشانە،
ژ تەنێبوونێ و ژ دووربوونێ
کەلا وی رابیە،

بەر لێیی هێسرا ئێدی تاپ ناکە،
دگری، دنالە.
و ب هێسرا
سەر پەنجەرا من
وێنێ پۆرێ تە سەر سینگ-بەرادا
ژۆردا بەردایی
بەر من دکشینە.
ژ ناڤ وان زلفا،
هەردو چاڤێ ب کەن، ئاگر تژی،
رەش، وەک کۆمرێ،
وەکە کۆمرێ ئالاڤ، سنجری
گەش دچوورسن.
و نۆلی جارا،
بەر ب نێچیرا خوە، یا نیڤکوشتی،
بەر ب دلێ من،
ژ کەڤان بوریيا
بێمنەت تیرێن خەدەر دشینن.
مامەرەشانە،
ب نالین خوە،
ئەوێ دلۆکا ئەڤینداریيا مە
دیسان بیر تینە،
یا ژ بێخەمییا تە
و ژ بێخەوتییا من هاتییە هوونانێ.
یا گوهێ مەدا
ئەڤا چەند سالە هەرۆ و هەرگاڤ

تم تێ سترانێ.
مامەرەشانە،
تەمبوورا مەزا هلدایە دەست خوە،
سەر سیمێ هسرەت، هەسینێ منە
نازکە، زراڤ،
سترانەکە نوو،
ب ئاوازەکی مەلوولی بێوا
ل هەڤدو تینە.
***
تە خوە سپارتییە کۆکا دارا بییێ،
ب چاڤێ خوەیە شینە بێ بنی،
کو تژی هێسرن،
ل ور دنهێری،
کو تشتەک تونە.
ئەدی چەند جارە،
ژ زلفێ خوەیە زراڤە درێژ
گولییا دهوونی
و ڤەدکی دیسا.
ئەو لێڤێ تەیە نازکە، تەنک،
سۆر وەرمینە
و مینا دەما دوا کرنێ
هێدی دلپتن،
لێ تشتکی نابهێم.
دێمێ نارین ژی سۆر، سنجرییە،
چاوا بۆکۆنێ تەندوورا هێ گور،

کو بەندا دەڤ و لێڤێ خۆرتانە.
ئەز ژی تەنگەزار،
ب وێ هلکەتن و داکەتنا
هەردو هنارێ سەر بەدەنا تە
تەقلق دلێ تە
بێ دەنگ دژمرم.
منێ بخوەستا،
ئەزێ گەلەکی بەختەوار بووما،
کو من بکاربیا
پێ ڤان پێچییێ خوە
نەرمییا پۆرێ تە تەسەلە کرا،
ب کەفا دەستێ خوە
لەرزایا پێچییا بتەمراندا،
تیبوونا لێڤێ سۆر بشکێناندا.
منێ بخوەستا،
ئەزێ گەلەکی بەختەوار بووما،
وەکی بکاربیا
یان گوهێن تەدا،
یان دلێ خوەدا
وان هەرسێ پەیڤا پەی هەڤ بێژمە تە،
یێ تو بەندا وانی.
لێ تو نزانی،
تو بەختەواری
و هێ نزانی،
گاڤا ب ئاڤێ ئاگر ڤێدسین

کۆزییا تەر زوو–زوو ئالاڤێ نادە،
گاڤا ئەڤینێ ددنە بن لنگا،
زیلێ نوو ئوسا زوو ب زوو رانابن.
هەرە و بگری،
تشت نابە ئیرۆ هەرە و بگری،
وەکی رۆژێ تێن ب کەن شابوون بن،
وەکی د دلێ نازک، خشیم دا
تو بیرانینا تال جیه نەبینە.
ئەزێ ژی ئیشەڤ هەتا بەربانگێ
کۆلانێ باژێر ب گاف بپیڤم،
درێژییا دەمێ، ب ئێمێ جگارا
ئیشەڤ بژمرم.
لێ گاڤا رۆکێ،
مینانی جارا ئەم راستی هەڤ بێن،
رویێ خوە نەگوهێزە،
ب وێ بەشەرا تەنێ سەر لێڤێ تە گول ڤەددە،
بەخت و رۆژێ باش منرا بخوەزە.

رێویێ هەردەمیێ

بۆ بیرانینا شاییرێ حزکری
میکایێلێ رەشید
میکایێل نها دیسا رێدانە،
دیسا وەک جارا، نەرم و هەمدێ خوە،
دلۆڤانییا گەش، خەمخورییا رۆنک،
بێ هەوار، گازی دۆر خوە رادخە.

ئوسا شەڤ و رۆژ، رێوی، رێدانە،
وەک مێرێ بەرێ، شیخالێ شەمسا،
خەو و هێسابوون ژ خوە کووڤی کری،
دچە هەوارا راستییا ل هەبسا.

دچە پاقژایا سبێ سلاڤکە،
ببە مریدێ رۆنکایا رۆژێ،
هێڤییێ تەمری دیسا ئالاڤکە،
وان دوورخە خەم و خەیالێن دۆژێ.

قولچەکی سینگێ خوەدا ڤەشارتی
ئەو ئێشا بێ بەخت، چا چەعڤنەباری،
دچە کو بۆنا مەرڤێ دەرێ تەنگ
ببە بەربین و هێڤی، باواری.

میکایێل نها دیسا رێدانە،
ب چاڤێ مەلوول، بەشەر سەر لێڤا،
هۆگرێ دەما مە، یا لەز و دین
دیسا هلدکشە ب ستوونا رۆژێڤا.

***

ئەگەر سەڤا تە

سمل تەک بۆنا نان پەتنێنە،
مێشە ئاردوویە،
گول و گوپکێ تەرازێ چییێ
تەنێ چێرەنە.
ئەگەر سەڤا تە

پێچییێ دلدارا بێ زار، زمانن
گۆڤەندا کوردا
دکارە رۆکێ مە زڤێر بکە،
چاڤێ من دەخە!
ئەو خاپینۆکن،
دلێ من تێکە ناڤا دەستێ خوە،
پێ پێچییێ خوەیە بێ زار و زمان
قوەهیم بگوڤێشە،
و ئوسا قوەهیم،
وەکی باوەری، هێڤی و ئەڤین
تەڤی خوونا سۆر
ژێ دلۆپ بکن،
وەکی ئەز پەرکور ئێدی نەفرم،
وەکی تەک-تەنێ
دنێ بگەرم.

***

دوهو کۆسمۆناڤت سەر هیڤێ هاتن.
دبێژن سەر وێ تۆز و خوەلییە،
مینانی تۆزا کۆمرا دارا.
دبێژن ئەمر و ژییان تونە
ل وان بەیارا.
لێ سەڤا من هیڤ
هێ مایە مانگا مەلەک فەرخەدین،
قیزەکە کەزی،
کوبار، نازی.

تو نها دووری،
بیرا ته کرییه.
تەمامییا رۆژێ باژار ل هەڤ دخم،
ئیدی جیک نەما لێ نەگەرییابم.
لێ هەردەر خالییه.
هەتا ئێڤارێ هیڤ نەدیر دده
ئانجاخ ل سەر وێ دێمێ ته هسرەت
دفەسلینم.
و ئەوقاس ل هەڤ تێ،
وەکی دێمێ ته
دقشرینم ل سەر دێمێ وێ.
دەست، لێڤ چاڤێ من
خوه دلپتن،
یان ته، یانێ ژی
هیڤێ دخازن.
لێ ئەڤ مەزیلا بەکرێ ئەوانا
کەتییا ئۆرتا مە،
ئۆرتا من–هیڤێ،
ئۆرتا من و ته.
***
رۆژا خوەدێ بوو بۆنا پێشییێ من،
یا دپاراستن،
مینانی وانا
ئاقاسی پێشییا شەڤ، تارییێ شەر کر،
ئاقاس بەر خوه دا،

هەتا سۆر بوو ناڤ خوینا گەڤەزدا
و کەتە پش چییا.
وەکی نیڤرۆژی
ل ور هێسابە،
پاشێ هلکشە عەسمانێ مەیدان،
مینا پێشییێ من،
بۆنا هەییتییێ، بۆنا رۆناهییێ،
قال و جەنگ بکە.

١٩٦٦

***

ژ پەنجەرا تە
ئاوازە دکشە.
مێڤانێ تە ژی،
کی زانە نها هنەکی سەرخوەش،
رێ نادنە هەڤ،
و ڤزە–ڤزا خوەشگۆتنایە
مینانی گولێ نیشانداریێ خام
دۆر تە دکەڤن.
لێ تو ژی نها
سەرداپێ، پێڤا بوویی گوهداری
و تەنێ بەندا دەنگێ تێلێیی.
لێ ئەزێ ئیشەڤ تێلێفوون نەکم.
ژ شەش هەژمارێن تێلێفوونا تە
منرا ل هەڤ تێ
تەنێ وان پێنجێ پێشن بەرەڤکم.

ئەزێ چ بێژم؟
ب کەن، هەنەکا،
خوەستنا دلێ خوە تە دیارکم،
یان خوەشگۆتنێ تو بەندا وانی،
مینانی دەستا کولیلکێ چۆلێ
بەر تە برێژم.
نا، بێ فێدەیە!
چ ژی بێ گۆتن،
تێ ژ دەنگێ من
بێچاریا ئەڤێ دەمێ تەخمینکی
و وێ شابوونا،
کو سەر بەشەرێ تەیە زنانەنگ
ئانجاخ خوە گرتییە،
تێ لاپ بێتینکی.

هەلبەستڤانێ هۆنۆرارێ

ب بار و جەما
کارن بپیڤن نڤیسارێ وە،
ب پەرتووکێ وە
هەتا بەربانگێ
سۆڤەکە هەسن کارن ئالاڤکن
و هلبەت هوون گشک
دخوەزن ئەسە
ناڤێ نە هێژا،
ب تیپێ مەزن،

سەر پەلێن دیرۆک، دەستانێ ئەڤێ
دەمێ بنڤیسن.
جارنا هەلا ژ وەرا ل هەڤ تێ،
ب لاڤا، تکا،
چەند خوەشگۆتنا
بچۆپین ژ زارێ خشیما.
لێ بنێ بەرا دەرەو، پر–پرپکدا
لنگێ خام–خاڤییێ، نایێن ڤەشارتن،
هەلبەستا هێسیر،
چقواس چین، مێدال پێڤاکی یەکە
بەترەنگییا وێ، وێ دیسان بێ دیتن.
لەما رۆژا وە درێژ دۆم ناکە.
ئەز ئێدی دبهێم
دەنگێ هاتنا ئەوێ نڤشا نوو،
یا کو بەر باهۆز و باگەرێن وێ،
هوونێ نۆلانی بەلگێ زەر بوویی
سەر دارێن رزی،
ژۆردا بێن خوارێ
و ئەو گوپکێ ب کەل، ژین تژی،
ئەوێ وە دخوەست سەر تێکرا سی،
وێ ببشکڤن،
خاسباخچێ رۆژێ پێشییا مە پێدا
ب دەنگێ وان زیز
و ب رەنگ، نەخشێ وانە گەش، کەلەش
وێ بخەملن.

دایکا من دەلال

ئاخ، دایێ، دایێ
کا ب پێچییێ خوە
چاڤێ من بگرە،
خەوا من نایێ.

ژ بیرانینا،
یێ تەرازنێ دەما هلگێرێ
خەملاندی بوون، بۆ ژییانا من،
یێ بەر بینا من،
وەک کەسکەسۆر بوون
پەی بارانا گور، دەما بهارێ،
ئەز کووڤی بوومە.
زارۆتییا پەر–باسک، بۆرێ باتنی،
ناخوەزم ئێدی بینم بیرا خوە
چمکی خەملا وان هەموو رۆژێ من،
کۆفییا سەرێ وان دەمێ بوهوری،
تو بوویی،
دایێ!
سەرێ دورییانێ بیرانینێ من،
تویی روونشتی
و بەرکێڤک بەر تە،
بەختەوارییا من زراڤ و درێژ،
ب دلۆڤانییا، کو تەک یا تە بوو،
هێدی درێسی.

تەڤی رستنێ،
گولۆکا ژیانا تە هوور ڤەدرەسە،
هێ بچووک دبە.
ئەو دەنگێ تەیی نازکی، نمز،
یێ نالین تەنێ شەڤ دکەتە ناڤ،
گاڤا تە ترێ ئێدی رازامە،
وێ گەلەک تالی–تەنگییادا تەڤ من
هۆگرتییێ بکە.
ژ بیرانینا کووڤی بوومە ئەز،
بیرانین منرا بوونە دامێن تال.

تاجێ دیرۆکا ژ بۆ یلمەز گوونێی

(ب مۆتیڤێن دیرۆکێ شینێ)

١. هەیلۆ، برا،

ڤێ سبێ تێلا نەبخێرییێ دلیلینە،
بەسا خایین، وەلات–وەلات دگەرینە،
دبێ ژ مە برییایە
کەلەمێ چاڤێ دژمنا،
کۆما هەڤال و هۆگرا گری، شینە.

٢. دە برا ئیرۆ،

کەچ و بووکێن کوردستانێ گولییا ژێکن،
بەر ب وەلاتێ خەریبییێ ب کەدەر رێکن،
تو دەلالێ دلێن گشکا بوویی،
ئەمێ ژ تەرا تاجەکی گولا
ژ کەسەرێ دلا چێکن.

٣. هەیلۆ، برا،
من گۆت خەریبی نە تو کارە،
چاڤێ خەریبا هێسرە، ستویێ وانی خوارە،
فرارێ دەولەتێ،
د زێندیتیێدا کوردستانێ شا نە بوویی،
خوەزل پەی مرنێ ژ تەرا ببوویا
جیە، ستارە.

٤. هەیلۆ، برا،
ڤێ فەلەکێ ل مە ها کر،
بەرێ خوە ژ مە گوهاست، پشتا خوە
مەداکر.
شینەکە گران کرە ناڤ شۆرشڤانا،
نا وەلە دیسان،
دلێ نەیار و خایینا ل مە شا کر.

٥. برا ملدا، ها ب ملدا،
دانزدەهـ سالا مایی کەلێ د کەڤردا
رۆما رەشە، دەرەوین ل تە نکاربوو،
فەلەکا خایین، چاوا ل تە بوو کولا
ناڤا دلدا.

٦. نەخوەشۆ، نەخوەشێ ڤێ پاییزێ،
تەیێ خوار کرییە ستویێ دێ و قیزێ،
دەردێ دلێ تە کوردستانەکە ئازا بوو،
تەیێ چاوان سەرێ خوە دانییە ئاخ و بەرێ
ڤێ پاریزێ.

٧. هەیلۆ، برا،

"رییا" تە دنێ گشکی گەرییا،

دنییا کر ناس رەوش و رۆژا گەلێ مەرا،

تو هێژا ژ زیندانێ دەرکەتی بوویی،

چاوا فەلەکێ نەهیشت

چەند سالەکا تو کار بکی

ژ دلێ خوەرا.

٨. دلێ من ستێرکا ژ پێور مێزینێ،

ستێرک دەرکەت ئادانایێ،

پێش مێردینێ،

دڤێن هۆستێ کینۆیێ، سەرەکێ ئارتیستا

پر نەخوەشە،

ئەمێ گول، سۆسنێن کوردستانێ

بشینن،

برا بکن مەلهەم بدنە سەر برینێ.

***

ئەو چ دەورێش بوو وەکی سێڤەکە

باتنی کەر کر و دا دەستێ مە

و ئەم هەرد کرنە

خوەیێ ڤی دەردێ بێ دەرمانی، تال،

دلدارییا وەبال.

لێ وی نزانبوو ئەوێ دەرد دده،

دەرمان ژی گەرەک ب دەستێ وی بە.

کا، کویە دەرمان؟
کا، چیە دەرمان؟
چرا ئەم تەنێ،
ب ڤێ هەسینا خوەیە بێستار،
ل مەیدانێ مان.
چرا وی بەرێ قەت مەرا نەگۆت،
وەکی تەڤ پەرێ شابوونێیە کورت،
وێ ڤان زنجیرێ هەسینا گران
تێکە پارا مە،
دەوسا شیرنایا فێکییێ رەنگخوەشک،
وێ ب تالایی بخەملینە
چقێ دارا مە،
دارا مرازا،
دیلەک، داخوازا.
ئەو چ دەورێش بوو؟
دەم دبن، وەکی
دخوەزم بەر وی تەمەنە بدم.

بیرا تەدانە

بیرا تەدانە...
چاوا ئەز و تو ببوونە جرجرک
و مە نەدهیشت
شەڤا پاییزێ بەر سبێ ڤەکشە،
چاوا تیرێنجێ هیڤێیە خلفک
ناڤا پەردێرا،

تەنێ دێمێ تە رۆنی دکرن
و نەدهیشتن جی بلپتن.
سەڤا بەنگییێ تە،
خۆرتێ سڤکی، خشیمین توورە
ئەو ئەڤینداریێ،
دێم و دینداریێ،
ب ئاگریێ چاڤا،
ب پێچی، لێڤا
وێنێ تە هۆرییێ بنترینە.
پەیرا ژی وەکی
ژ بەختەوارییێ سەودەسەر boویی،
ور تێکە گازی:
"ناڤا ڤێ شەڤێ
جانکایی تەنێ ب قلخێ تەیە،
وەکە تە خوەشک،
مەشوەردەک، نازک،
رووبارێ دنێ کەسەک تونەیە".
بیرا تەدانە...
لێ کێ بوو سالێ درێژە، دوومان،
ناڤبەرا من و تەدا راخستن،
کێ ئەڤ دلساری،– سوورا کەڤری
هلژەنێ ناڤا هەسین-خوەزییێ مە،
ئەم کووڤی کرن،
ژ هەڤ دوورخستن.
ئەڤینا مەیە گولا بشاڤتی
هشک کر، کرە ناڤ

پەرێ پرتووکا بیرانینێ مە.
بێچارییا وەبال،
ناڤا چارشەڤا
بێخەمییا گەوەرە، بەترەنگدا پێچا،
ئاڤیت زیندانا بێ هێڤی، دەرگە.

سەر کانییا زۆمێ
(دلۆک)

ئوسا سۆر بە، دەلالا من،
هسرەتا سۆربوونا راستم،
کەچ و بووکێ ڤێ دەورانێ
چڤاس دوو، دەرمان گوهاستن.
روویێ بەترەنگ و سپیچۆلکی
ب چ دەنا گەڤەز کرن،
دەوسا سێڤێن سۆر، هناری،
ئاخ، دەرمان بوون مە گەز کرن.
چەند گۆتنێ سەرت ژی بێژە
تەنێ روویێ خوە ڤەنەشێرە،
گەزۆ ژ دەڤێ تە دبارە،
دێمێ تەیی بەربهێرە.

تەک بهێلە ناڤ نەپەنییا
جۆت مەمکادا ستار بم،
کووڤی بوومە ژ جی، مسکەنا،
بهێلە سینگ، بەرا وەربم.
ئەز ژی لاوێ ئەڤان چییامە،

دلێ من دا خەمەک هەیە،
رۆژا خوەش من هێڤشاندییە
و ئەو ئیرۆ پارا تەیە.
ناڤ ئاڤرییێ چاڤێ بێ کل
شەمدانەکە گەش دشخولە،
ئاڤروو تەڤیا تەیرۆکێ چوون،
کەسکەسۆرێ بخەملە.
ئاخ، ئەز زانم ئەڤینا تە
بێ ناڤ، نووچکە، رۆنکە،
نەوقخەزالێ تما نەبە،
ببشکڤە، یارتییێ بکە.
ئەڤینداری تە، بەژنێمە،
تو قیما خوە ل من بینە،
شووشا دلێ من دەرزییە،
ب راموسان بجەبرینە.
قەینتەرێ نەدە سەر ملا،
شەرا گەڤەز نەکە خێلی،
تە دل و جەرگ سۆتن، برن،
قافکێ ڤالا کو دهێلی.

بەند بارانە

بارانێ ببار، ببار،
چڤیکێ نانێ تە خوار،
قژکێ، هەوار، هەوار.
(سترانا زارۆکا)
باران نابارە.

عەورێ رەش، تاری،
مینا گرێشا
چێلەکا مێرگا خامدا چێریایی
وێ دالقیانە
و گرانییا وان
ب پشکێ خوەیە نیڤفەتساندی
ئەز تەخمین دکم.
باران نابارە.
عەور، گووشییێ تریێ رەشە، گهیشتی،
داردا بوونە خار
و رۆژا تاڤ، خوەش
وەلگەراندنە تاریگەورکێ.
باران نابارە.
برقا برووسکێ تارییێ تیش ناکە
و گورینییا وێ
ئالان نادە ناڤ گەلی و چییادا.
عەورێ پنگری،
تەنێ چاڤێ خوە هەڤ جنوو دکن
و ژ ئاڤروویێ وان
بایێ تەڤزی،
مینانی شیرێ هاڤێن ئاڤیتی
جی دا دمەیە
و ب تیر بوونا خوە
زەنگوولەکا من دختمینە.
....
بەندا بارانێ و قرچینییێمە،

بەندا برووسکێ، برق ڤەدانێمە،
وەکی پەی وانرا
عەسمان هلکشە دیسا دەوسا خوە
و کەسکەسۆرێ تاڤ رووییێ وی ڤەگرە.
هەوا رۆنبوویی
بلق بدە ناڤا گەوری، پشکێ من.

خوە خاپاندنا دەمێ

جارنا من ترێ تەنێ ئەز دبهێم
دەنگێ چڤیکێ بەری بەربانگا،
تەک من دییارە چقاس جانکن
پیڤۆنگێ تەنێ ل هافێ زانگا.

تەک ئەز دبینم رۆژا سنجری
پەی رێویتییێرا چا دچە ئاڤا،
ئەو سنییا سفر چاوا ئێڤارا
گەڤەز وەردگرە، هۆل دبە پش چییا.

تەنێ ئەز زانم دەما دلدارییێ
زارێ زەرییا چ ناگەرە بێژن
و بەنگی دەما خاتر خوەستنێ
بێ زار، زمان چ هەڤرا دبێژن.

نەرمایا پۆرێ کەچێن گهیشتی
تەنێ تلییێ من کارن تەخمینکن،
تەنێ گۆتنێ من دکارن دیسان
دلێ ژار و مەست تژی ئەڤینکن.

تەنێ لێڤێ من سەر گەردەنا چیل،
کارن خال، خەتا گشکا بژمرن،
ئاگرێ منە کو ناهێلە چرێ
هێڤی، باوارییا تەڤ بتەمرن.

دەف، زورنا کوردی، دەما شایێ ژی
ئەگەر ئەز نەبهێم، دێمەک بێ دەنگە
و تەرازنا بهارێ خەمل
بێیی چاڤێ من، بێ نەخش، بێ رەنگە.

جارنا من ترێ...
و پەی وان دەما
مەلوول، مەست دبم، دل ب خەم تژی،
چ هاسێگەهێ دەلک–دەرەو گەلۆ
گەرەک دەرباسبم و هەلا بژیم.

زار

ل دنێ دەنگێ
زارا تونەبە،
دنیا بێ دەنگە،

نەخشکارێ دنێ
ئەگەر نە زاربن،
دنیا بێ رەنگە.

مالەکێدا ژی
بچووک نەلیزن،

مال بێ لڤینه،

ل دنێ کەنێ
زارا پێل نەده،
ئەو بێ ئەڤینه.

ب گۆتنێ زارا
راستییێ نەپیڤن،
دەرەوێ پربن،
زار پەردێ سەر روویێ
مەرییا ڤەنەکن،
دورووییێ هوربن.

کی زارۆتییا خوه
رۆژەکێ بیرکه،
ئەوی بێ بیره،
کی بێ زارۆتی
ژ مالێ دەرتێ،
ئەو بێ تڤدیره.

زارۆتی کوبرا
سترانێن مەیه
هێ نەگۆتینه،
پەیکارێن مەیه
ژ زێرێ قورسی
هێ نەرێتینه.

هێ دەستپێکێدا

مەرڤ باوەریا خوە خوەدێ نانیە،
و خەونێ وەکی
ژ ناڤێ یەکێ ژۆرین دهاتن
تم شرۆکرن،
تەک وەلگەراندی و ڤاژیکری
دهاتن گۆتن:
ئەگەر خەونێدا مەرڤەک دمرە
دبێن وێ هەلا گەلە سال بژی،
ئەگەر یەک خوەرا دراڤ ببینە،
دبێن – نەخوەشیە.
تەپەک یەکی خست
دبێن هێزا خوە تە دا وی مەرڤی.
هێ دەستپێکێدا،
مەرڤ باوەریا خوە خوەدێ نانیە
و چ ب ناڤێ وی هاتیە گۆتن،
تەک وەلگەراندی
وی شرۆکریە.

هەسپ

هەسپ مینا خەونێ زارۆتییێیە گەش
چقواس ژی دوور بن، دیسا تەڤ مەنە،
بۆرێ باتنی، هەسپێ مرازا
ناڤا خوەستنێ مەدا تم هەنە.

شایی بێ هەسپن، لێ ب قەیدێ سییارا
بووکا ژ مالێ باڤا دەردخن،
ب ئاڤتیێ مالا گشک دچن شایێ
یەکە، "جریدێ" دیسا لێدخن.

گاڤا مێرێ باش ژ ناڤ مە دچن،
یێ دبە سیاری قەت نە گەرییانە
دیسا پەسنێ وان چا سیار ئەم ددن،
دیرۆکێ سیارا داڤێن سەر وانە.

ب سەدسالییا هەسپ تەڤ مە ل شێر بوونە،
خەملاندنە بەیت، دەستانێ مە،
گەلەک شەرادا هەسپ سەر کەتنە
و ناڤێ هێژا هشتنە پەی خوە.

دەوریێشێ ئەڤدی باڤچێ مێرانە،
لێ رەخ ناڤێ وی، ناڤێ هەدمانە،
گەر مێرانی یا کەر و کولک بوو،
رەخ ناڤێ وانا ئەسە سۆسک بوو.

هەسپ مینا خەونێ زارۆتییێیە گەش
چقواس ژی دوور بن، دیسا تەڤ مەنە،
هەسپ بوونە خەملێ ئەڤسەنەتییێ مە
و وێ تەڤ مەبن، چقواس ئەم هەنە.

گەژگەرینگ

ئەڤ گێژگەرینگا بێ سەرۆبنی
دیسا هەر تشتی دوەکلینە،
مینانی چەرخا دۆلابێیە لەز،
دەما دۆرا هەڤ دفتلینە.

دخوازە وەکی سەر رێ بوهوری
و رێ پێشییا خوە متالا بکی،
ب بیر و رۆژێ خوە جێرباندی
رێکە راستە، نوو پێشییا خوە ڤەکی.

و گێژگەرینگ بێ راوەستان، تمێ
بیرانینا هەڤ دزڤرینە،
بیر و مەژوویێ تەیە وەستییایی
دیسا بەرب ڤان متالا تینە.

وەکی خوەستنا نیڤیشکان مایی
ب دوو–دەرمانا نکاری قەنجکی،
دلێ تە هەسین تێدا فەتساند،
پیر و مەست دبە، نکاری گەنجکی.

زێندییێ دلدا ترسێ شاخ ڤەدا
ژین بۆ وان بارە، یەکە مرینە،
دلێ خوەیی ترس، چ بەخت ژی لێبە
تو جارا سینگێ گەورە نابینە.

و مەرڤ ئەڤا چەندک، چەند سالە
ڤان راستییا دیسا دجێربینە،
جارنا شاش دبە و پۆشمان دبە،
لێ یەکە دکە ب خوە ببینە.

ئەلەگەز

ب رییا زارۆتییا خوەرا هلدکشم.
زنار چووک بوونە،
ئەدی نکارم بەر سییا وانادا
گەرما هاڤینێ، نیڤرۆ ستاربم.

ب ریا زارۆتییا خوەرا هلدکشم
گەلی کوور بوونە،
ئەدی نکارم بینەکێرا، لەزا
هلکشمە ژۆرێ، هافێ فراربم.

ب ریا زارۆتییا خوە را هلدکشم،
کانی سار بوونە،
ئاڤێ ڤەناخوم، دترسم وەکی
پێ نەخوەش کەڤم، گەورییا من بێشە.

ب رییا زارۆتییا خوەرا هلدکشم،
لنگ تەمبەل بوونە،
بەرێ چییا، بانی وان ددان بەر خوە،
نها گەرا نەرم ژ وانرا بیە پێشە.

ب ریا زارۆتییا خوەرا هلدکشم،
لێ خوەستن خاڤە،

دیسا ئەو ڕێیە،
بەرپالا چییێ یە،
لێ ئێدی بەرب زارۆتییێ نابە.

لەنهێراندنا هەلبەستا

گاڤا تێ، نە تێ،
هەر کەسی ببوو زانێ هەلبەستا،
باڤکۆتی، باڤچێ،
گشک ببوون بازێ، پەرنەخش، نوکولکێر،
چەکێن ڕەخنەیێ هلدابوون دەستا،
یەکی ب پەرێ نەرم
دێل، بژییێ هەسپێ من تیمار دکر،
ب خەمخوریيا قەنج
ڕەوش، تمتێلا وی خوەشکتر دکر،
یەکی کێر، خەنجەر هلدابوون دەستا،
دخوەست سەر پشتا بۆرێ هەلبەستا
زانەبوونێ خوە گشکا بنڤیسە.
یەکی ب شوورا هەسپ پەرکور دکر
وەکی خوەرا پێ ئێزنگا بینە،
تەندوورا خوەیە زوودا ڤێسییایی
ب ئاگرێ خەلقێ بشوخولینە،
هەما وێ دەمێ تو بشکڤتییی،
تە ب بەشەرا خوەیە ڤەشارتی
دەستا کولیلکا درێژی من کر
و ب جانکایا خوە توورە، کووڤی،

هەسپێ هەلبەستا تە دیسا زین کر.
و ئەو هەلبەستێ ئێدی وەستییا بوون،
یێن زڤێر ببوون ژ مەلۆمەستییێ،
تە فرا خستن،
گلی-گۆتنێ نیڤکوشتی، خلمەت
ژ وان دوور خستن.
و رەخنەکرێ بچووک و مەزن،
ئەوێ ب بەندێ ژ رۆژنامێن کەڤن
دخوەستن فرا هەلبەستا بەندکن،
چاوا ب شڤا سێرە، باتنی
خوەبەر بێدەنگ بوون.
گلی-گۆتنێ ب بارا رێتی
ژ بیرا من چوون.
مەیدان دیسا ما
تەک جانکایی و هەلبەستارا
و دنیا دیسا
پاقژ، زەلال بوو، وەک کەنێ زارا.

رێوییێ زارۆتییێ

پیڤۆنگا مینا کەچا گهیستی
ب بەر و بەدەن،
یا جانکایا خوە تەخمین دکە،
رووەدرکەتییە،
خوە دایە سینگێ زانگێ ئەساڤە
و ب زەردەخانە

ئەڤینتییا خۆرتا دجێربینە.
ل بنێ گەلییێ کووری بێ بنی
ئاڤە، بیە نەینک،
وێنێ عەسمانێ سایییی هێشین
و کاو، کەلەشییا
قاش و کەندالێ ژۆردا خوار بوویی
ب خوە دکشینە.
تاڤ ب تیرێژا، چا سەیێ بینێ
وێ کەتییە ناڤا قەیا، نەپەنییا
دکە بەلەکییێ ژ ترسا گەرمێ
خوە قنجلاندی ل ور ببینە
و گاڤا ئەو یەک وێرا ل هەڤ تێ
وان دهەلینە
و ب ئاڤا وان
یانێ سەرزەرێ پالێ ئاڤ ددە،
یان ژی دکە جەو،
بەرب هەبسخانا،
بەرب نەوال و گەلییا دشینە.
بازێ میرێ چییا، شاخ و زۆزانا
ب پەروازا خوە، فرە و بلند
عەسمێن تیش دکە
و ب چاڤێ خوە، دووربینێ مەزن
جارکێ ژی ملکێ خوە مێزە دکە.

و گاڤا ژ بۆ سینۆرێ وان چییا
تو قەزییا تونە، هەر تشت ل جییە،

ریا راو، نێچیرێ ئەو ددە بەر خوە.
ناڤ ڤێ دیدەمێ تەک جییێ من تونە.
مینانی بەرێ نە خوەی، خودانم
و سەر هەر گاڤێ باش تەخمین دکم،
وەکی گەلییێ کوور گەلەک ئاڤ برن
و گەلەک پیڤۆنگ ل هافێ زانگا
بەندا دەستا مان، زەر بوون و مرن.
بەرفا بەلەکییا گزک و خوەشک
نەبوو خورێ دل، هناڤێ شەوات،
سەرزەر چاڤ ل رێ، چلمسی، هشک بوو
ئوسا ژی کێری گرارێ نەهات.
پر دەرەنگ هاتم وەر، وەرگێ چووکتییێ،
من کووڤی بوونە ئەڤ وەر و مسکەن،
بیرانین ژی من نابنە ستار
زۆزان بۆنا من بوونە شارستان.

***

ژ وێ پاییزا خوە، یا پر ئاواز،
یا کو ب دەنگێ دەفێ و زورنێ،
رەنگێ گۆڤەندێ خەملاندی بوو،
تەنێ رۆژەک تە بۆ من ڤەقەتاند.

ب رۆژکورتەکە
ئانجاخ ژ دەستێ شەڤێ فلتی
تە منرا ئەڤین، باواری هوونا.
و پاییزا من،
ب رۆژێ وێیە مینا هەڤ وەکە

تاشتییا هەر سبە،
ناڤ، نیشان کرن.
ناڤا وێ رۆژا رۆنکە گەشدا
دنێ بێ دەنگ بوو،
تەک دەنگ ژ دەفا سینگێ تە دهات.
دلێ خشیم بوو نە دتەڤتی
و ئەشەراتییا هەسینەکە گور،
هێ تە نە دییار
دخوەست زوو بدە.
نزانبوو، وەکی ئێدی دەرکەتی سەرێ دورییانێ
و جارا چەندا دپیڤی پەی هەڤ
لێ هێ نابری.
وەکی دل، مەژوو گورا هەڤ ناکن،
ژ جی لڤیایی
ژ تەرا ل هەڤ نایێ پاشدا بزڤری
و نازکایا ئامن، بێ نازی،
مینا باوارییا باتنی، خوەزی
بوویە راستیکێ،
کو دترسی ژ بەتا ڤەبوونێ.
ژ وێ پاییزا خوەیە پراواز
تە تەنێ رۆژەک بۆ من ڤەقەتاند.

رۆژەکە تژی ب نازکیا گەش،
رۆکە بێ قەت، بەن،
نازی و گازن.

***

خازل ئەز سییارێ هەسپێ شێ بووما،
ناڤ تەرازنێ زارۆتییێ بووما،
شوورەکی چووکی، دارین دەست مندا
خوەیکرێ خەمێن بچووکتییێ بووما.

و دنییا بما زارەکە ساڤا،
باوارییێ گولدا ل سەر هەر گاڤا،
بەر راستییێ دەرەو، قەلپی ڤەکشییانا
چا قرش و قال بەر ئاڤا سێلاڤا.

***

دیاریيە ژ بۆ شڤان پەروار

وان چاڤێ خوەیە رەنگێ عەسمانی
ئوسا ب فەن، فێل تو نەقرپینە،
مینا زارۆکا هنکی سرتووکی
ل مەلوولتییا من مەتەل نەمینە.

رێن مە هەر یەکی ژ دنییا مە تێن
بەختێ من و تە مینا هەڤ نینە،
هەر کەسی ژ مە پشتییێ دەورانێ
دەردێ کال-باڤا ب خوەرا تینە.

تو خوەیا وەلات، دەولەتا زۆرتر،
ناڤ و دەنگێ تە جهان تەڤ زانە،
لێ ئەم هێ دووڤا ڤێ دەورانێڤا
داردا بوویی پەی ملەتا مانە.

ژ خوەستنێ مە خوین دلۆپ دکە،
نالینا دبهێن ژ خوینا خوە تیر،
مە چەند وەلاتا گۆرستان هیشتن،
چەند جیبا چەل کرن، هێڤی و تڤدیر.

ئە، تەڤ رانەکە دەرد و کولێن من
تو تشت نکارە من ببە بەربین،
کووڤینە کەن و شابوون ژ دلێ من،
سەرداپێ بوومە ئینات، هێرس و کین.

ناڤەرۆک

بـەری وێ یـەکێ 335
لێـنـین 336
دیسا سـترانەک 337
مـەرڤ دنـێ دا هـەزار–هـەزارا 338
دیدەمێ چـیـیـا 339
سبات 339
بەرف دبـارە 342
شـایی 343
١. دەواتێ گوندی بـەرەڤ کربوون 343
٢. دەف دنییا 344
٣. سێڤ 345
٤. دار 345
٥. زوولـۆ 346
دەما دلتەنگییێ 347
١. دەما دلتەنگییێ 347
٢. ئەو چ لێمشتا فکرایە ئیشەڤ 348
٣. ئەز بینتەنگ دبم 349
٤. نیڤێ شەڤێیە 351
٥. دیسا مـام تەنێ 352
٦. کانتێ خۆنتۆ 353
٧. شـەڤا سـالا نوو 354
٨. دژی مرنێ 355
٩. باخ، تۆککاتا و فـووگا 356
١٠. ساوێ دکشینم ژ سەکناندنێ 357
١١. بەسا خایین 358

١٢. رييـا من 360

خـەما دەورانىٚ 361
١. زار خـەو را چوونە 361
٢. رۆژا خوەش 362
٣. رۆژ ئـەگلـە دبـە 363
٤. دلبينا دارىٚ 364
٥. کەچەکە بچووک 365
٦. ئەز کتێبەکم 365
٧. بيـرانينىٚ خـوە ئەز ديسا 366
٨. داوييـا دەورانىٚ 367

دەما دلدارييىٚ 369
١. پێشييا هاتنا تە 369
٢. ئـەڤـىٚ دەورانـىٚ 370
٣. ژ چاڤىٚ تە رەش 371
٤. خەمە ديسا وىٚ خيالىٚ من 373
٥. وىٚ شـەڤـا تارى 374
٦. ئەڤينا تەيە ترسا لاپە کوور 374
٧. ناڤىٚ تە 376

ڤـەگـەرە، وەرە 377
١. ڤەگەرە، وەرە 377
٢. بەر پەنجـەرا من 379
٣. من تە را نەگۆت 380
٤. هيڤ چا شـەلە بووز 381
٥. شەڤىٚ شەڤەرەش گازى تە دکم 383
٦. شەڤا پاييزىٚ 384
٧. نها تو دوورى 385
٨. وەرە، بهار ڤـەبييـە 386

٩. ئەگەر دخوەزی 387
١٠. تو هێدی-هێدی 388
١١. زانم تێ رۆکێ 389
١٢. چا لەیل و مەجنوون 390

هێسیرێ هسرەتێ 391
١. ئەڤێ دەما هان 391
٢. ئەگەر دخوەزی 392
٣. رەفێ کەنێ تە 393
٤. دیسا ڤێ ترسێ 394
٥. من بۆنا تە 396
٦. رییا ئۆرتا من، تە 397
٧. ناڤبەرا من، تە 398
٨. ژ هسرەتا من 399
٩. قەی ژ سخبوونا 399
١٠. دخاز 401
١١. هەرسێ کەڤۆتکێ 401
١٢. وان گلییا 402
١٣. عەورێ هەسینا 403
١٤. بەرفا بەلەکییا 404
١٥. چەند تێلێ سپی 406
١٦. نەهێلە، نەچە 407
١٧. رۆ سەر لێڤێ چییا 408

تەڤی تە، وەلات 409
١. کوردستان 409
٢. کور لێ کوشتنە 411
٣. ناکا ل ورم 413
٤. چییایێ کوردستانێ 414
٥. خوەشخان 416

٦. جارنا رادزێم 417
٧. دێمێ ته مـەلوول 418

باران دباره ئوسا زەرپ و گور 420
وەره رۆژەکێ ئەم راستی هەڤ بێن 421
هێوا بوهـوشـتی 422
مامـەرەشـان 422
ته خوه سپارتییه کۆکا دارا بییێ 424
رێوییێ هەردەمـییێ 426
ئەگەر سـەڤا ته 427
دوهو کۆسمۆناڤت سـەر هیڤێ هاتن 428
رۆژا خوەدێ بوو 429
ژ پەنجـەرا ته 430
هەلبـەستڤانێ هۆنۆرارێ 431
دایکا من دەلال 433
تاجێ دیرۆکا بۆ یلماز گوونێی 434
ئەو چ دەورێش بوو، وەکی سێڤـەکه 436
بیـرا تەدانه 437
سـەر کانییا زۆمێ 439
بـەندا بـارانـێ 440
خـوەخـاپاندنا دەمـا روهـدارییێ 442
زار 443
هێ دەستپێکێ دا 445
هـەسـپ 445
گێژگەرینگ 447
ئەلەگەز 448
لێنهێراندنا هەلبـەستا 449
رێوییێ زارۆتیـێ 450
ژ وێ پاییزا خوەیه پراواز 452
خازل ئەز سییارێ هەسپێ شێ بووما 454
وان ئێ خوەیه رەنگێ عەسـمانی 454

تۆسنێ رەشیت
نیڤرۆ
شێر
نەشرەتا "سۆڤێتاکان گرۆخ"
یێرێڤان، ١٩٨٧
رێداکتۆر ئەسکەرێ بۆییک
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ س. سافاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ئەلیخانێ مەمێ
کۆرێکتۆرێ جابدار لەتیفێ ئەمەر

قالچیچەک

شکۆیێ حەسەن

هایپێتهرات

یێرێڤان – ١٩٦١

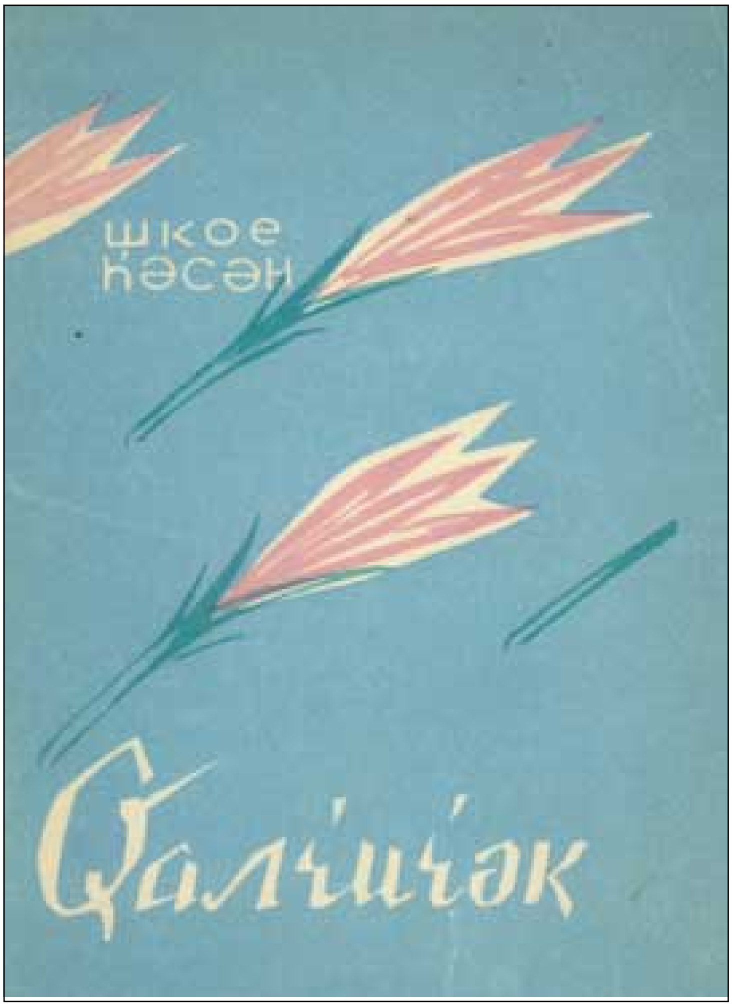
Шкое
Һәсән
Ҫалчичәк

بەرڤایۆکا شێرێد شاییرێ کوردایی جاهل ب سەرنڤیسا "قالچیچەک" کتێبا شکۆیێ هەسەنە ئەولنە.

تێما شێرێد شکۆیێ هەسەن پرجوورەیە - رۆژا وەتەنێ مەیە ئیرۆیینە، عەدلایی و براتیا ملەتانە، تەبیەتە.

بەرەڤۆکێدا هەنە شێرێد ئوسا ژی، کیژانادا پۆیێت پایێ ئەڤینتیا هەلال ددە، هەنە شێرێد ب فکرێ فیلۆسۆفییێ و ساتیرا.

وەتەنرا – ئەز حەیران

پارتیا مە
(گازێل)

لێنین رابوو ب فێرزی، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس،
تو چێکری، فرا خستی، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

ب گۆتنێ خوەیە کەمال تەرا ڤەکر
رێکە شەمال،
کو نەخالفی و نەوەستی، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

ئولمێ مارکس – شیرن، وەک نۆش، د شڤێتا
زێرتەڤا رۆژا،
و ئەو تەرا – کەمبەربەستی، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

گوندی، پالە فێرز بوون، شێر، لێ نزان بوون
رێ – دربێ شێر،
ئەو فەقیر بوون، دلشکەستی، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

ب گازیا تە، دۆست، هێشەتۆر، پالە، گوندیێ

مێرخاس و زۆر
چەک هلبرین میلیۆن دەستی، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

ژ بەر شووریێ ئۆکتیابریێ قومسی ڤێسیان
نۆلی چریێ،
تەڤ هنجرین و بوون هەستو، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

باخچێ سۆرگول – وەلاتێ من، هەبوونا وی –
بەرا بێ بن،
هەردەر شایی، دلبارستی، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

کرنێد تەیە زێر سنجری وەتێنرا
رەوش، کنجێ زری،
بەر دەرپێ تە دژمن مەستن، پارتیا عەزیز،
پارتیا مێرخاس.

شاییر

تو دەنگبێژێ عەرش و عەردا،
تو دەنگبێژێ باخچێ نوور،
تو مێزینا روحێ بەندا،
ئەشق و شایێ، حوبا کوور.

تو دپیڤی رەنگێ تەری،
گەلیێ کوورە نەدیهار،

بەر تە راستن چییا و بانی،
بنێ بەرا – تەرا وار.

دەستێ تەدا برووسکە شوور،
راکێت تەرا بوویە تیر،
تونە، تونە تەرا جیێ دوور،
کو لێ نەکی تو تڤدیر.

تو دەنگبێژێ عەرش و عەردا،
تو دەنگبێژێ باخچێ نوور،
تو مێزینا روحێ بەندا،
ئەشق و شایێ، حوبا کوور...

دەرد و برینێد دەرمانکری

(ئەو رۆژ هەرن، ڤەنەگەرن)

کا ئەو گوندێد پاشدامایی،
گوندێ تەری، بێ رۆنایی،
گوندێ هەوجێ نانێ تسی،
ژ بەر دەینا بینفەتسی؟
کا ئەو کۆخێد تەریە عەرد،
ل کو مێڤان – تم کول و دەرد،
ئالیکی دز، ئالیکی جەرد،
ئالیکی کەلا، چیدار و قەید.
ئالیکی–قەزیا، ئالیکی–شەک،
ئالیکی–ئاخا، ئالیکی–بەگ.
کا ئەو مالێد خودان هێوی،

مالێد بێمێر، تژی سێوی،
تەڤە نەخوەش، تەڤە باوی؟
ئەوقاس کەسیب، ئەوقاس گونە،
هەر کنجەکێ – هەزار پینە.
سەر پێچرێ چرا بزر،
دوو، تەپلخان، بینا کزر.
پادشا و شاھ، خەلیف، سلتان
کوردارا تم – قۆمسی–نەمام.
کورد–سەرێ ریا، سەرێ دربا،
ل بەر شوورا، ل بەر دەربا:
خوونێ داڤیت زەنگووێ هەسپا،
ژنێ هەملە–سەرێ سونگیا،
زار دوەقیان نۆلی رووڤیا.
هەزار ئێتی، هەزار نفر،
هەزار چێر و هەزار کفر،
هەزار کەسەر، هەزار ئاخین
تەڤ دگهیشتن عەرشێ ئەزمین.
ل وێ دەمێ کو دەرد زەف بوون،
ل دەنگبێژا جەگەر بوو خوون.
ئەم مان مەرم، بێباڤ، بێکەس،
و ل وانا مرن بوو دەس.
نۆلی زەڤیا بەر تەیرۆکێ،
کو بێ کوتان هەتا کۆکێ.
مەیت و جنیاز دمان دووزێ،
مینا بەلگێ سەر پاییزێ.

ل وێ دەورا زلم و لێمشت
نێچیرێ نێچیرڤان دکوشت.
خۆرتێد توورە قیزێد کەزی
نەدگهیشتن تو مرازی.
مەجرووم و لەیل، کولک، پەری
چوون بێمراز، سێفیل، گۆری،
خەج و سیابەند، مەمێ و زین
ئاخ و بەرێد ساردا رزین.
ب سەبەبیا پادشێ رۆمێ
مەم هات کوشتن ژ دەستی دێ،
هار و دین بوو تێلی ئەیشێ.
ل بەر زولما بەگێ رۆمێ.
کوردا دا شوور و دان قەمێ،
کین و هەیفا باڤ و کالا
دلێ واندا چاوا ئالاڤ.

کا ئەو دەورا زلم و قەتل،
ل کو خەون بوو عەمرێ عەدل؟
ژ دەور–قورنا هات ئاڤرۆرا
و برق ڤەدا چاوا برووسک،
وێ کر خورین نۆلی عەورا،
رەشەڤەهات چەمێ نێڤا،
عەرد و عەزمان هەژیان هیمڤا.
برق – برووسکا ئاڤرۆرایێ
دەرباز بوو ژ سوورا چینیێ،
و خەو راکر برجێد مسرە.

گوندیێد کەسیڤ و پالێد زۆر
بلند کرن بەیراقا سۆر.
کوردێ فەقیر چەڤ ل دەریا،
تەزە هاتە رێزا مەریا.
کوردێ برچی، کوردێ رژی
دیتن عەمرێ تێر و تژی.
سایا سەرێ پارتیا لێنین
دەشت و زەڤیێد مە خەملین.
خوەلیێد خام و خوەلیێد خۆپان
بوونە بەر و ئۆکیانا نان،
هەتا هلدان خەراج و خەرج.
جماعەت دژی ب دلێ قەنج:
ئەو بەرییێد تی و قوومستان
بوونە باخچە و گولستان:
و شەمدانێد ئیلیچە زێر،
بوونە نەخشێ گوند و باژێر،
گوند، شەهرا گول دان هەر دەم
و عەدلایی کرن مەحکەم.
تەڤ جماعەتا، جماعەتا من
عەمرێ مەرا دانی رکن.

ل زاڤۆدێ

ئەز چوومە، ئەز چوومە زاڤۆدێ،
ب شابوون ڤیژینا هەسن تێ،
و دەزگەه ڤا منرا دسترێ،
ئوسا خوەش، ئوسا خوەش، نۆلی دێ...

هەر تشت – رەش و تەنی، و مازووت
تەک هەسن، تەک هەسن هەڤ دجووت،
ڤر خەبات، ڤر شابوون و هەواس،
و هەر تشت، و هەر تشت، منرا ناس.

پالایە، کو ڤرا بوویە خودێ،
بوویە تیتان، ئەسابێ خەباتێ،
وی چێکر ڤر دۆرگەر و راکێت،
عەمرێ وی بوو هکیات و لێگێند.

و قەوات و کەمال، زەرپا وی
هم رۆیێ، هم پێورا، هیڤێ دی،
دۆست شا بوون، دۆست شا بوون دل و جان،
لێ دژمن بەجین و تەقیان.

برێ من، چارا من، تو پالە،
تو کوبار بسەکن بەر دەزگەه
بەختێ تە، شوخلێ تە، عەمرێ تە،
چاوا رۆ، چاوا رۆ، پەنج ددە.

ئەز چوومە، ئەز چوومە زاڤۆدێ،
ب شابوون ڤیژینا هەسن تێ،
و دەزگەه ڤا منرا دستریێ،
ئوسا خوەش، ئوسا خوەش، نۆلی دێ...

تۆخمێ بەختەواریێ و شایێ

با پێل ددە نۆلی بەرێ زەڤیا زێر،
فتقینە، تژە بوونە سملێ کێر،
نە چاکووچە و نە دەسە سندیان،
زەڤیا زێرین مەقەس دکە، تێ کۆمباین.
نۆلی گەمیا سەر ئۆکیانا، سەر بەرا،
رێچا پەی وێ نۆلی قەیتان و شەرا.
کۆمباینچی ڤا سەکنیە بەر چەرخا وێ،
چاوا مەزن و بەلەدێ سەر گەمیێ.
تۆز و قەسەل سەر کۆمباینێ بیە خومام،
گرینا وێ، قووژینا وێ بیە مقام،
کێلەندیا وێ هەمێز دکە سملێ زێر،
رادمووسە و تۆپ دکە، تینە ژێر.
هەبێ تۆخمێ بەختەواریێ و شایێ،
ئێ کو سبێ وێ برەشە ناڤ خوەلیێ،
ل بەر پەنجێ تەڤا شەمال، زەر و دور
دتەئیسە نۆلی لال و جەواهر،
چاوا ستەیرک، کو درژن ژ ئەزمێن،
هەبێ زێرین دبرقن، ژۆردا تێن،
ب قالنایا کانینگا چیێ تێن خارێ،
چلک–چەڤارا تژی دکن ئمبارێ.
کەدا هەلال دکشە گوند نۆلی بەر،
بن گەنمدا راناگرن بەست، بێدەر،
تێخێ کاربار دبن کازبێک، چیایێ جوود.

تەریا شەڤێ خوەرا دکن لبس – قاپووت،
ب دلێ شا دچە رازێ کۆلخۆزڤان
بۆنا شوخولێ سبا مایە مێهریجان،
بۆنا وەتەن ببە بەرا هەبوونێ،
تم جیێ دەفێ و دەواتێ، شابوونێ.

وەتەنرا ئەز حەیران

سازێ من، تو بسترێ،
تو بسترێ تم ژ دل،
باخچێ من رهانن،
سۆسنن هەزار گول.
هەر گولەک، هەر سۆسن،
هەر رهان و ماوار
من ئاڤدا ب حوبێ،
هەر پاییز و بهار.
سازێ من تو بسترێ،
باخچەرا ئەز خودان،
سازێ من تو بسترێ،
وەتەنرا – ئەز حەیران.

یەکێ مایێ

گولان ئیرۆ مە بیە مێڤان:
تەڤ دکەنن – عەرد و عەزمان،
رۆ دشخولە ژ عەرشێ شین،
سەلام دکە گولێد خوەشبین...

دەف، کەرانە و مووسیقا
ددن مەریا حوب و ئەشقێ،
ل مەیدانا، ل سۆقاقا
دهەلینن قەیدێ مەشقێ...
ب هەزارا بەیراقێد سۆر
باژارڤانا هلدانە ژۆر.
بەیراق هەوا بوونە مێشە،
و مێشێ سۆر تێ دکشە.
شکلێ مارکس، ئێنگێلس، لێنین
گرتنە خوە جێرگێد پێشین.
ئەسکەرێ مە دکشە، تێ،
و دەستێ وی – ل سەر چەکێ،
ئەوی – توونسز، ئەوی جاهل...
بەشەرخوەشە مینانی گول:
ئەو – ئەسکەرێ حوب–عەدلایێ،
دنیا کریە بەرا شایێ...
تو بنهێرە جێرگێد پالا،
پالە قالبیە تەڤی پۆلا،
ئێ دەفکریە قورنە–قورنە
و چێکریە ئەڤ عەمرێ مە،
ئێ قەلاشتیە سینگێ عەردێ،
ل کو نها مەدەن دەرتێ،
سیاری جووتیە تووج و هەسن،
بەر وی دژمن دلەرزن...
پاراد هەی تێ هەی پێل ددە.

ڤانه، هاتن ئولداریّد مه،
ئه‌و ئاقلبه‌ند و فکردار،
دململن کوبار–کوبار،
ب که‌مالا هش – ئاقلیّ زوّر
دوّرگه‌ر وان شاند سه‌ر عه‌رشیّ ژوّر،
سته‌یرارا ئه‌و بوو هه‌ڤال،
هیڤیّرا گرت شه‌رت و مه‌جال...
ناڤ جیّرگادا و ته‌ڤ عه‌مر،
دلیّ واندا – حوب و فکر،
سه‌ر لیّڤیّ وان – شیّر و کلام،
ل کو په‌سن و مه‌تهیّ وه‌ته‌ن.
ده‌رباز دبن ده‌نگبیّژ، شاییر،
به‌ر چه‌ڤیّ وان – روّژا کبیر...
ئیروّ ئه‌یده... ئیروّ شایی...
ل هه‌ر ده‌ریّ حوب، عه‌دلایی...
وه‌ته‌نیّ مه‌یی تیّری زه‌نگین
کوبار–کوبار دکه زنگین:
ئه‌شق فوور دده مینا به‌ریّ،
مینا به‌را که‌نار ده‌ریّ...

دوورخن ده‌ستیّد خوه ژ وه‌لاتیّد عه‌ره‌با

قولبا عه‌ره‌با – عه‌وره‌کی گران،
ئینگلیس، ئه‌مرکان گرتیه ده‌ر–دوّران:
ئه‌و تینن تانکا، ته‌یارا، توّپا
و مرنیّرا داڤیّژن کاپا.

دەستێد واندا بۆمبێ ئاتۆمێ،
بۆنا بمینە قوولتی ل دنێ.
و سەر هەڤ تینن هەرۆ و هەرۆ
گەمیێ خەزەڤێ و ئیجاتێد نوھ.
دژمن دخوەزە، بڤە نەفیلەئام،
کو کافکوون بن، بێن بەر خەزەڤێ
هۆردان و لبنان، هم ئیراق، هم شام،
مۆسوول و بێیرووت، قوڤێت و سایوود.
دژمنێ خوونخوور، دژمنێ بێباڤ،
دخازە کو خوون بکشە مینا ئاڤ.
دوورخن دەستێد خوە، دەستێد خوەیە خوون،
وی ئالی ئۆکانا بۆ چ هاتن هوون؟
فەن و فێلێد وە بوهورین و چوون،
هوون دزێ نەفتێ، دزێ مەزیتێ،
نەفتا عەرەبا پۆزێ وەرا بێ،
ئەم وەرا دبێن نامووسی هەرن،
دنێ رانەکن فەرمانا چەتن،
بەس بڤن قەدا، بەس بڤن قیر–سیر،
وێدا باڤێژن لبسێ بێ پێسیر،
بەخدا ئازایە، کوبار و سەربەست،
ستوونا زولمێ ل بەخدایێ شکەست.
عەدلایحز دبێن: "ئینگلیس، ئەمرکان،
وەلاتێ عەرەب هوون چ بوونە قان؟...
دوورخن دەستێد خوە، دەستێد خوەیە خوون.
فەن و فێلێد وە بوهورین و چوون..."

ئابخازیا

هێی، ئابخازیا گولهوونایی!
تو – وەتەنێ پۆیێت گوولیا.

هێی، نازکا چەڤکلدایی،
جی–مسکەنێ گول، بلبلا،

ل تە بەرە ئەشق و شایی،
تو–سەیرانگا ئەڤین، یارا.

ل تە تەڤە و چیک سایی،
تو–کولیلکا دەڤ کەنەرا...

دارێد تەیە مەخبوور، ئەلیف،
هلگرتنە گولێد زەریف،

سەر دارارا چاوا قەیتان،
عەزمانێ سووت بوویە کەڤان،

باژارڤانێد وەتەنێ من
بن دارادا هێسا دبن.

ئەز–حەیرانا بەدەویا تە،
تو – خودانا دەم و دەزگەه،

تو چێ دکی نەخشێ کەرگە،
قەسرێد تەیە مەرمەر، رەنگین

شەمال دانە عەرشێ ئەزمین،
وەک کەسکەسۆر و وەک کەمبەر

هەزار نەخش و ئاواز ل سەر.
هەی، ئابخازیا گولهوونایی،

تو – بەدەوا قورنا لێنێن،
ل تەڤ برا، تەڤ خێرخازا

تو دهوونی عەمرێ رەنگین
ب دلێ شا، فکرێ ئازا...

گولناز و کەلەش
(بالاد)

١

گولناز بەدەو بوو مینانی رۆیێ،
گەردەنا تەنک–توفلێ تۆیێ.

هنگڤ و شەربەت – ئەو لێڤێ ناری،
ژ دەڤێ سۆسن گەزۆ دباری.

چەڤ بریێ زەریێ – بەلەکیێ بەرفا،
کو خوە ددانە هاف – بەرۆژێ چیا.

مەویژەکە رەش – خالا سوورەتێ،
ئەو – گولا شایێ، هۆریا جنەتێ.

خۆرت ژی تالایان بوو، و خۆرت ژی بلند،
دەگمە هەبوونا خۆرتێ ئوسا رند.

سمبێلە رەش بوو، نازک و قەیتان،
سەر لێڤێ کاخەت ئەو ببوو کەڤان.

بۆی ئەنیا کەڤەر، بۆی پۆرێ کوریشک
کەسەر و ئاخین قیزا رادهیشت.

گولناز و کەلەش عەینی دو گول بوون، –
سەڤا گوندێ خوە هەردو ڤەدبوون.

ئەو لاوکێ کەلەش، قیزا رەخت گولی
هەڤدو هەباندن ب هەزار دلی...

کو جاڤا شەرێ وەتەنیێ دەرکەت،
دۆمامێ خۆرت کر تەمی و شیرەت:

"گاڤا کو دەری تە بگرە دژمن،
یان دژمن بکوژ، یان وەرە کوشتن.

بۆی ناموسا خوە دمرە مێرێ چێ،
لێ مێرێ کۆتی – مریێ روو دنێ".

کەلەش و گولناز وێ شەڤێ گەریان،
ستەیر تەمرین، هیڤ بوو شەدێ وان.

وەک حوبا بێ هەد وان درێژ بوو رێ،
ئەو – عەینی چاوا ماشۆقێ سورێ،

گاڤا کەو کەتە قەرە بەربانگێ،
سەر چیێدا خار بوو زەردەسا مانگێ،

حوب و راموسان وان دانە هەڤدو
و منا ڤەبوون چاوا قەراتو.

ل رۆژا قایمێ خۆرت بەر ئەنیا شێر
ئوسا شەر دکر، عەینی چاوا شێر.

بەرژێر و هەڤراز دباری ئاگر،
و بەیراقا سۆر وی پێشدا دبر.

سەر ملێ چەپێ بوو شەرێ گران:
هەزار جەیران تۆپ جارەکێ ئۆریان.

بۆمب هاتنە خارێ مینا زیپکێ،
و تانک ڤەرەشیان سەرێ تۆپکێ.

کو شیرڤین کەتە کاتووشا مەدا،
تە ترێ، عەورە، ڤا برووسک ڤەدا.

ژ زەرپێد مینێ و سەوتا تۆپێ
عەرد هەڤ قەلشی مینانی شەپێ.

ئوسا سەر هەڤدا دژمن نخلی،
مینانی چاوا پەزێ مەخەلی.

سەر بلندایێ، ل سەرێ تۆپک
بەیراقا سۆر، کو کەلەشە کرە نک.

کەلەش عەردێ کەت چاوا سپندار،
و ژ دەڤێ وی کشیا خوونا ئال.

ئەسکەرەکی سۆر، قام–قەدەمێ وی،
بەیراق گرتە خوە و پێشدا رەڤی.

و ئەسکەر پێل دا مینانی بەرێ،
ویالی تۆپکدا ژۆردا چوو خارێ.

وەختا کو کەلەش ئەزمێن نهێری،
وی ترێ رۆ ژی ڤێسیا، تەمری...

هەڤال و هۆگر، جینار و گوندی
تەڤ ب جارکێڤا کەتن بیرا وی.

گولنازا بەدەو تەڤی پیرەدێ
هاتە بەر چەڤا، وەک خەونا شەڤێ.

"گولناز... هەی، گولناز... گولناز، مالخراڤ
ئەز تینا مرم...کانێ قولتە ئاڤ..."

وی گازی دکر خۆرتێ بریندار،
کو تێدا دچوون تەڤیزەکێ سار.

قیزەک وا هات، چاوا ئەزراهیل،
ئەو قیز گولناز بوو، گولنازا جەمیل...

ل ملێ وێدا – تۆرپێ هەکیمیێ،
خاچەکی سۆر ژی ل سەر کومێ وێ.

ل مەیدانا شێر، وەختا خۆرت دمر
گولناز ویرا بوو بەرپال و هۆگر.

دا بەر سەرێ وی زەندا خوەیە زەر
و رامووسان دا ئەنیا ویە کەڤەر.

هێسر باراندن ل سەر دێمادا،
و مێرێ مێرخاس وێ لەزێ جاندا...

ئەو لاوکێ خیرەت، ئەو لاوکێ نامووس،
عەگیتا ڤەشارت ل بەر دارا تووز...

"برا سەد قرار، برا سەد ئادبە...
ئەزێ هەیفا تە هلدم دەستێ خوە.

هەتانی هەرم ئەز تەڤر و بێرا،
ئەز نایینم سەر خوە ناڤێ تو مێرا..."

چەک و سیلهێد عەگیتیێ ملدا
جانکێ هەیفا لاوکێ خوە هلدا.

تەڤ ئەسکەرێ سۆر کەتە بێرلینێ
دژمن هنجراند ل سەر هێلینێ.

وەختا شەر ڤێسیا و شەر تەمری،
کەوا عەدلایێ باسک ڤەکر، فری،

و ئالتنداری چاوا کەسکەسۆر
بوو خەملا سینگێ وەتەنێ مەئی زۆر،

خەباتا شیرن ژێرا بوو مەلهەم،
برینێ خەدەر قەنج بوون، کەتنە هەڤ.

گولناز ل تربا کەلەش بوو مێڤان...
بەر چەڤێ بەلەک بوو مژ و دوومان...

دلێ وێی نازک داخ بوو، کزری،
نۆلی تەندوورێ خوەدا سنجری،

و ژ چەڤێ رەش هێسر خولخولین،
سەر سوورەتێ سۆر بوون شرکێ زێرین.

و ب ئەدەتێ کال – باڤایی بەرێ،
کو مێرخاسارا دەرد نەچە گۆرێ،

ب کێلما شیرن و ب دەنگێ زیز
گولنازێ وا گۆت سەر تربا عەزیز:

– کەلەش، ئالت کریەوەتەنێ تەی زۆر،
و ئالتنداری بوویە کەسکەسۆر...

بۆنا ئەفاتی، مێرانیا کەلەش
وەتەنێ عەزیز هێکەل کرە رەوش.

سەر هێکەلێ وی ب هەرفێ زێرین
ژ ناڤێ وەتەن ئاها نڤیسین،

"کەلەشێ مێرخاس، ئەولەدێ کوردا،
بۆی وەتەن شەر کر و سەرێ خوە دا..."
حوب–ئەڤینە دلێ من

دە تو بنڤیس

نازا من، نازکا من، لێ نازێ جان،
کاوا من، کوبارا من، لێ ئەز–حەیران...
بۆی ڤی عەمرێ تێر و تژی، ئەشق و شا،
پارتیا مەرا، دە، تو بنڤیس سلاڤا.

دلێ کوردێ ئەلەگەزا مەیە ناز،
کوردێ عەگیت، کوردێ کەلەش و مێرخاس،
دلێ کوردێ گورجستانا مەیە ئال،
ئێ پالەیە، پێشەکارە و تیتال...

دە تو بنڤیس نازا منە شینمەزەر،
کەنگێ کوردێ مەیە فەقیر و کۆچەر،
کوردێ سێفیل، کۆدکا ویدا کول و ژەر،
رۆکێ شا بوو، و لێ خوەش بوون دێم – بەشەر.

بۆی خەڤاتا خوەیە ئالاڤ، ناڤنیشان،
تەڤ هەزارا کرێملا سۆر بووی مێڤان،
ژ کو بۆی تە تاریقێدا ئیشق هات،
مژا قورنا، چەنگا زولمێ تەڤ هلات.

کاوا منە لەتیفە ناز و چەڤرەش،
تو دڤینی شکلێ سڤا مەیە گەش،
رۆژێد زێرین، رۆژێد وێ بێن، دها خوەش،
ئێ کو تێن کۆموونیزما گولە رەوش.

حوب–ئەڤینە دلێ من

حوب–ئەڤینە دلێ من،
موهبەتەکە ئاگری،
ئاخ، ئالاڤە روحێ من
ل ڤێ زۆزانا تەری.

ئاخ، وێ کەنگێ بێ بەربانگ،
ببە شەبەق و سبە،

خەوێ رابە بێریڤان،
دەرد–کولێ من بەلابە.
وێ هەلاندیە دلێ من،
چاوا ئاگر، کو موومێ...
وێ ڤەژاندیە روحێ من،
چاوا گولە کەزەڤێ...
ئاخ، وێ کنگێ بێ بەربانگ،
ببە شەبەق و سبە،
خەوێ رابە بێریڤان،
دەرد–کولێ من بەلابە...

زەری هاتن

زەری هاتن، مەشیان ئاڤێ،
بوو شنگینا عەلبێ وان،
من نهێری کوبار کاوێ،
شوور و خەنجەر ل من دان.
زەری هاتن، مەشیان ئاڤێ،
بوو تیرقینا کەنێ وان،
من نهێری کوبار کاوێ،
هش و سەودا من بریان.

بێی تە

بێی تە ئەزی زمانلالم،
بێی تە نەخوەش و بەدهالم،
بێی تە تەیرم، پەرشکەستی،

مرن ل من دکه قەستی.
بێی تە ئەزی بریندارم،
بێی تە بێمال و بێهالم،
بێی تە منرا تونە عەمر،
بێی تە دل من دبە کەڤر.

نازیێ زەریێ

چی تەرانن دێمێ گولی،
چی تەرانن چەڤێد رەش،
تو حوبێرا نە ئەڤدالی،
تو گەدەیی سەودەفەش.
تو چ زانی نازیێ زەریا،
تو چ زانی حوبا دل،
گەلۆ رۆکێ دل تە هەلیا
بۆنا دێمێ منی گول؟

جابا خۆرت

خەو ناکەڤە چەڤێ من،
تە خەو ل من هەرماند،
ئاگر کرە دلێ من،
مالک ل من شەوتاند...

دنیا–ئالەم پێ هەسیا،
تە ئەز کرم نیڤمەری،
حوبام گور بوو، ڤێنەسیا،
لێ حوبا تە تەمری...

خەونێدا ژی

خەونێدا ژی سەر رێمە ئەز،
خەونێدا ژی دسترێم،
خەونێدا ژی ئەزی ب لەز
بەرب مرازێ خوە تێم.

و دۆرا من – هێشین... هێشین...
ریا ناڤدا – کەمبەرا زیڤ.
ڤا دۆرا من – پر گولێ بین،
لێ رێنگا من نەبوویە نیڤ.

شەڤ

شەڤە تەریە، شەڤە – رەش،
نە هیڤ هەیە، نە ستەیر،
نە چڤیکە، نە ژی تەیر،
هەر تشت نها رازایە،
تەنێ فیتینا بایە.
دلەرزم ڤێ هنداڤێ،
نۆلی تەلیا ناڤا ئاڤێ.
بۆی ڤێ کاوێ، بەدەوێ،
دکم گازی بەر پەنجەرێ،
دبێم: "بەدەو، دە تو دەرێ،
دە، تو دەرێ، دەرێ ژ مال،
جەفێ نەدە دلێ یار،
دلێ منی بریندار.

ده، تو دەرێ، دەرێ ژ مال،
کو راموسانێ ئاگری
بدم لێڤێ شەکری".

تو من حزکە...

تە حزدکم، تە حزدکم، قیزا قەنج،
ئەزی خۆرتم، ئەز جاهلم، ئەزی گەنج.
تو، کو تێئی، دململی، دمەشی،
سیووسێ گولی، ناڤ ملە تە، – تیش–تیشی.

تەڤ بەدەویا دێمێ نازک، خەڤخەڤێ،
گەردەنیێ تە دتەئیسن بەر تەڤێ.
تو چ کێفی، تو چ ئەشقی، تو–چ شا،
دهنگێڤی، دهەلینی دلهشا.

گەردەن گازی، گولا نازی، گولا–نوور،
ئەز نەخوەشم، ئەز سەرخوەشم حوبا کوور.
دێمێ گولاڤ، حوبا ئالاڤ، حوبا دل،
ئەوقاس شاییر، ئەوقاس دەنگبێژ و بلبل،

هیشتن سێفیل، هیشتن مەرووم، هیشتن ژار،
برنە گۆرێ قیز و خۆرتێ بێ پەرگال،
چڤا بلبل، چڤا شاروور و دەنگبێژ،
کو بێن – هەرن و دەرباز بن، بنن کێش،

تو یەک وانا، تو یەک وانا نکارە،
ب کلامێ حوبا دنێ خلاسکە:

حوب، کو هەیە، هەم ئۆکیانە، هەم بەرە،
کا سۆبەکار، بەر–ئۆکیانا مەقەسکە؟

تو من حزکە، تو من حزکە، قیزا قەنج،
ئەزی خۆرتم، ئەز جاهلم، ئەزی – گەنج،
سەری حوبە، سەری دلە، ئەز و تو،
کو ئەم شابن، بەختەواربن تەڤ هەڤدو...

حوبا پێشن

ژ حوبا پێشن
شیرنتر تونە،
دەردێ وێ حوبێ
چقاس مرنە...
ئۆ! حوبا پێشن
برینا دلا،
برینا کوورە،
ئالاڤ و نوورە،
چقا ژی وەدە
بێ و ببوهورە،
لێ حوبا پێشن،
هەلا هێ گورە.
ژ حوبا پێشن،
شیرنتر تونە،
دەردێ وێ حوبێ
چقاس مرنە...

مامه تی

ئاخ، تو چوویی، ئاخ تو چوویی، نەهاتی،
بوویی عەور، ل سەرێ چیا هلاتی،
بهارا من بوو قوومستان و بەری...
رۆ من ڤێسیا، من بوو دوومان و تەری.

بۆی حوبا تە کەتمە چۆل و بەیارا،
من فیتاندن هەزار دژمن نەیارا،
زیارەتا خوە، برجا حوبێ من نەدی،
کانیا حوبێ ل من مچقی، مامە تی.

دلێم داخ بوو و شەوتی، کزری،
جاهل-جاهل پۆرێ سەرێم بوو هری...
ئاخ، تو چرا، ئاخ تو چرا نەهاتی،
کانیا حوبێ ل من مچقی، مامە تی...

ل سەر بەرێ

سەر سینگێ بەرێ پەیا دڤە شەڤ،
دنیا دکەڤە ناڤ ئاپنجیێ رەش،
بەر و عەزمان دچنە رویێ هەڤ،
نۆلی ماشۆقێ ب حوبێ سەرخوەش...

هەر دەرا بوو شەڤ، هەر دەرا – تەری،
ئەزمێن بوونە لەمپ ستەیرێ ناری،
پالمێد کۆفیخار مانە قەرەول،
ل سەر بەلگێ وان خەورا چوون بلبل.

ئەینا بەرێدا ستەیرک بوونە دور،
ل سەر کەنەرا شەمدان و ئاگر.
قەیکا دلکەتیا نۆلی لاندکێ،
سەر پێلێ خەوار خوەرا دچە–تێ.

پێلێد خەوخی، پێلێد کەسری
کەلا ددنە قەیکا زری:
قەیک دهەژە، نۆلی بێشیکێ،
و سەرێ پێلا زەرپانا دشکێ.

پێلێ بریندار جیدا ڤەدلەزن
و ب گەفووگور پێشدا دبەزن.
بایێ هێنکرا حوب–حزکرن تێ،
و دنیا دبە چکلا جنەتێ...

دشوولکە تێ قەیکا هکیاتی
هەڤرا دسترێن هەردو دلکەتی.
تەبیەت سەرخوەش بیە ب حوبا شیرن،
و حوب–حزکرن بیە بەرا بێبن...

ب حوبێ شێنە ئەڤ دنیا رەنگین،
لێ بەندێ بێ حوب کەلەمە، سترین،
لێ دلکەتیارا گولە ئەڤ دنیا،
حوبا وان – زەلال، ئاڤا چەڤکانیا...

بهارا ئابخازیایێ

خەملا رەنگین وەرگرت دارا،
و گول ڤەبوون ب هەزارا.
ب موهبەتا ئالاڤ و کوور
تەڤ ستران بلبل، شاروور،
تەڤ لیلاندن هەواسکاری.
رۆیێ باراند شەمال و نوور
ژ کوورایا عەزمانێ شین،
وەک هنارەک هەڤک زێرین.
مینا شرکێ رەختێ بووکا
جەو برقین ل گێدووکا،
هەڤدو گرتن ئاڤێد کانیا،
کو شێن بکن چیا و بانیا.
بەرفا قەرقاش و بەرفا بەز،
هەڤ قەلشی چاوا کاخەز،
چیایێد قورە، چیایێد باباخ
عەور خوەرا کرن پاپاخ.
وەک ئیشقا ستەویرێد دوور،
چەم برقین مینانی شوور،
و ب قووژین و ب هەوار
ژ قەیادا ئەو هاتنە خار.
ل ناڤ مێشێد دەنگ هەوارزە،
ل کو هەزار رەنگ، ئاوازە،
کارێد خەزال هوور دمەشن،

لبسێد وانا زێر–قماشن،
ل بەر سمێد وانە ئوسر،
وەک شەمدانێن لال–جەواهر،
دتەئیسن نەخشێ ئاگر.
سەر وان زەرێد کوبار و دور،
جی–مسکەنێد تەیرێ سیمر،
ب تم قرچین، ب تم قیژین
تەیر ڤەدکن باسکێد قەوین.
مینا زەرگا زلفەقارێ
و ژۆردا ئەو تێنە خارێ،
و چاوا تیر، چاوا خەنجەر،
مەقەس دکن پێلێ بەرێ.
پێلێ جنوو، مینا شێرا،
رکێڤ دکن سەر کەنارا
و هوور دبن چاوا شووشە،
دتەییسن مینانی زێر،
ل سەر قوومێ، ل سەر زنێر.
جارکە دنێ پێل ڤەدکشن،
پێل ڤەدکشن ب گور و گەف،
ژ کەنارا ئەو دبن دەف،
پەی خوە هیشتن کەفا قەرقاش،
کەفا سپی و کەفا چیل،
و ئەو عەینی وەک هەستیێ فیل،
نتراندی ب گول، هەلیل،
و خوماما ل سەر بەرێ

وەرەق ددە مینا شەرێ،
وەراق ددە هەزار ئاواز،
عەینی مینا خێلیا گەڤەز.
تەڤ و خومام هەڤ هوونایی،
وەک ئاگرەکی دادایی،
خوەرا ل سەر پێلا مایی،
ل بندا خووشەخووشە
بەرا ئالمایاست، بەرا شووشە.

نەخشێ تەبیەتێ

وەختا پەنج ددە نەدیرا تەڤێ،
هەزار نەخش-ئاواز دکەڤنە هەوێ
و پەنجێ زێرین، وەک قەیتانێ ئال،
دۆر هەچێ قەرقاش دبنە ئەگال.
کوبار دکەنە ئەلەگەزا ناز،
ددە ئالیکی خێلیا خوەیە خاس،
کاو خانێ دکن سینگ-بەرێ خت-خال،
گاز-گەردەنێ وێ، بەژنا وێ تیتال،
چیایێ دەر-دۆرێ ژ هەیر-هەواسێ
دەست ددن هەڤدو، رادبن رەقاسێ،
و تەڤ دسترێن با، کانیێ زیڤین،
ئالاڤا حوبێ دگهیژە ئەزمین.

نەخشێ تەبیەتێ

باران دبارە...
باران دبارە...
دنیا خوە دشۆ،
و با دزارە...

و با عەورێ رەش
شڤدکە، داژۆ،
چاوا شڤانێ
کەرێ پێز باژۆ...

نشکێڤا عەور
بەر رۆژێ هەلیان،
کەسکەسۆر دەرکەت،
سەر چیێ بوو کەڤان...
بلبل سترا
ژ حوبا دلا،
ئەڤینتیا گولا...

رۆکێ کەڤر بەر لنگێ من کێلمی،
چقاس رێوی، – گۆ، – سەر مندا لوکومی،
ئەز پەکاندم، گولۆل کرم، ئانیم ڤر،
تو چ زانی، گەلۆ سبێ توێ کوبی؟

کو دنهێرم

کو دنهێرم قورنێ تەری،
دەورا زولم و هێسیریێ،
دل من دبە هەزار کەری،
نۆلی پێلێ سەر بەرێ.

بەر چەڤێ من تێ، دبە کێش
ملەتەکی بر–بری،
منرا دبە مەرەق و ئێش،
عەمرێ وییی بوهوری.

جاهلتی، نەچە...

جاهلتی، نەچە، تێ کودا هەری؟
گاڤا کو هەری، تو ڤەناگەری...
بانگ بانگا منە، جاهلم ئەزی،
بەخت – رەجالێ من تم منرا بەزی.
پۆرێ من رەشە، دران – من سەدەف،
وەستاندن تونە منرا رۆژ و شەڤ.
جاهلتیا زێرین، تێ کودا هەری؟
گاڤا تو هەری، تو ڤەناگەری...
زەڤی کو گهیش و کو بوهوری،
سملێ زێرین وێ ببنە خوەلی...
وەختا دار گهیشت، هات سەر کەملا خوە،
دەوران و بەدیل وێ وێ ژی بێخە.
گول کو تەربین، بلبلێ بگرین،

و دلێد شەوات وێ بڤنە برین،
جاهلتی، نەچە، تێ کودا هەری؟
گاڤا کو هەری، تو ڤەناگەری...
جاهلتی، چقاس تو زوو ببهوری،
پێشیا ڤی عەمری توجار ناگری،
چم شوخلێ ئەیان چیانە سەر دنێ،
و ئەو نزانن قە تو مرنێ،
و گەرە بەندە ئوسا بفکر،
کو دوو بمینە شوخلێ جەواهر.
ئاخ حوبا خوە، حزکرنا خوە، من دا بێ،
بهار من چوو، هات پاییزا سور–سەرمێ،
واخ، حوبا من، حزکرنا من، وێ کو بێ،
رۆژا چوویی، پێلا چوویی وێ کو بێ؟

سەرەجەم

وەتەنرا ئەز – حـەیران 465
روو 465
پارتیا مە 465
شـاییر 466
دەرد و برینێد دەرمـانکری 467
ل زاڤـۆدێ 470
تۆخمێ بەختەواریێ و شـایێ 472
وەتەنرا ئەز–حەیران 473
یەکێ مـاییێ 473
دوورخن دەسـتێد خوە ژ وەلاتێد عەرەبا 475
ئابخـازیا 477
گولناز و کەلەش 478
دە، تو بنڤـیس 483
حوب–ئەڤـینە دلێ من 484
زەری هـاتـن 485
بێـی تـە 485
نـازیێ زەریـێ 486
جـابا خـۆرت 486
خـەونێـدا ژی 487
شـەڤ 487
تو من حـزکە 488
حـوبا پێـشن 489
مـامـە تی 490
ل ســەر بەرێ 490
بهارا ئابـخازیایێ 492

نەخشێ تەبیەتێ 494
نەخشێ تەبیەتێ 495
رۆکێ کەڤر بەر لنگێ من کێلمی 495
کو دنهێرم 496
جاهلتی، نەچە 496
ئاخ، حوبا خوە 496

رێداکتۆر و کۆرێکتۆرا کۆنترۆل ئێ. باکۆیێڤا
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ م. باگداساریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ئێ. ئاخیریان

تەمبووریٚ کوردا

شکۆیێ هەسەن

نەشیرەتا "هایاستان"

یێریٚڤان-١٩٦٥

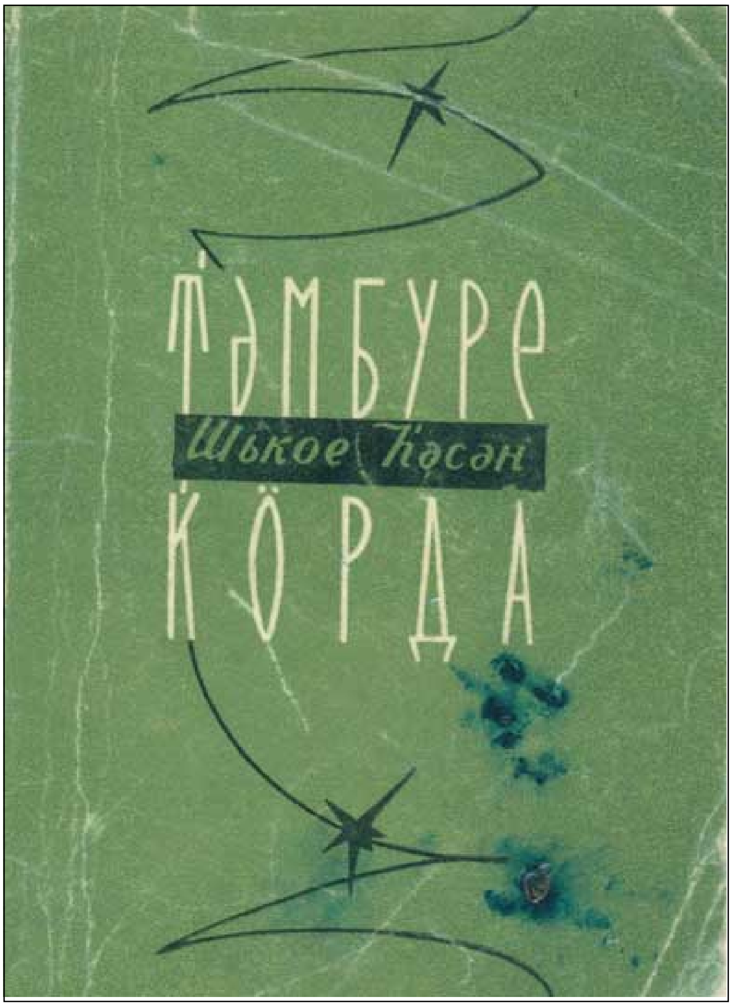
Тәмбуре
Һәсән
Көрда

دەنگێ عەمر

من ئاف ڤەخار ژ کانیکە کەراسی،
دەنگەکی زیز ژ چەڤکانیێ من پرسی
گۆ: _ باڤێ تە ئەز ڤەخارم، نەما تی،
کالێ تە هات، ئەز ڤەخارم، نەما تی،
وەخت ئەو برن، دەورا وان چوو، تو هاتی،
ئەز کو هەمە، کانیا عەمرم، بزانبی.
گولەکێ ژی توێ ل منخی، دەربازبی،
لێ خوەزل وی، کێ کو نەما نیڤێ رێ،
کێ شوخولی و ئیشق دا تا گۆرێ،
کێ تەمزکر، کێ شرنکر ئەڤ کانیا،
کێ نەقشاند، کێ نتراند ئەڤ دنیا.

لێنینگراد – ١٩٦٤

هەدادخانا بەختێ دنیایێ

وەتەنێ من

وەتەنێ من، مسکەنێ من،
توی عەرش و عەزمانێ من،
توی منرا چار و مکان،
توی منرا سۆسن، رهان،
توی منرا تێلا سەر ساز،
توی منرا بەخت و مراز،

تِوی منرا مەفەر و روهـ،
حوبا منه بێهەد تم نوهـ،
بێی تە ئەزی بێ دل، جەگەر،
عەمر منرا سور و باگەر.
باخڤانەکی بێ گول، باخچە،
خەریبێ بێ کاپێک، ئاکچە،
مەسیێ بێ ئاڤ، بێ بەعر، ئۆکیان،
تەیرێ بێ باسک، قانات و شان،
ستەیرا بێ عەزمان و عەرش،
گولا بێ بین، بێ رەنگ، بێ رەوش،
بەرب قولبێ لاپ دوور هەرم،
جینگێ خەریب ئەز بگەرم،
تِوی منرا شاروور، بلبل،
درەڤینی خیالێ دل.
سەر عەرشا ژی بمینم دوور،
تێ من گەرمکی وەک رۆژا نوور،
تو وەتەنێ زۆر سۆڤێتیێ،
تِوی کانا بەخت و شادیێ...

تیلبیس – ١٩٦٢

لێنین

کەبیری تو،
ئەزیمی تو،
هەیات و روح،
نووبارا نوهـ،

ته ئیشق دا
عەرش و ئەردا،
عەمرێ بەندا.
توی رۆژا
عەرش و زەمین،
ب ناڤێ تە،
ب روحێ تە
دنیا دژی،
دکە زنگین...

لێنینگراد – ١٩٦٢

بەر شالاشێ

هکیاتە بۆی من،
ئەڤ جی و هاتن،
ئەڤ وار و شالاش،
رازلیڤا چەڤقاش...
ئەڤ نەخشێ ئاواز،
ئەڤ گولێ هەوەس،
ئەڤ موحبەت و ساز،
ئەڤ هکیاتا ناز،
ئەڤ وارێ لێنین،
ئەڤ برجا نارین،
دنیا و زەمین...

رازلیڤ – ١٩٦١

***

سەکنیمە ل مەیدانا ئازاییێ،
برج و هێکەل ددنە من حوب، شاییێ،
و ڤر منرا دکێلمن هەر کەڤر،
ئوسا هەواس قسە دکن وەک هۆگر.

چاوا رۆکە ئۆکتیابرێ پالێ رووس
سنگوو کوتان دلێ دەورا فەش، ئەرنووس،
ئاڤرۆرایێ هوورخوەش کرن قەید، چیدار،
و خولقاند دەورا نوورە ئازادار.

و ئەڤ مەیدان، و ئەڤ سۆقاق، و باژار،
مینا داییک لووری کرن ئەشق، کوبار،
دەورا تەزە هەمێز کرن، راموسان،
چاوا مکان، چاوا چارا عەڤد، ئەییسان...

لێنینگراد – ١٩٦٣

کلاما من

ئەڤینا من، و روحێ من، و دلێ من
تەمام بۆنا تەیە، پارتیا...
کلاما من، مقامێ من، و سازێ من
تەمام بۆنا تەیە، پارتیا.
هەیاتا من، و عەمرێ من، ژیینا من
تەمام بۆنا تەیە، پارتیا.
و رۆژا من، و تەڤا من، ئیشقا من،
تەمام بۆنا تەیە، پارتیا.
و زێنا من، و مێلا من، کەمالا من،

تەمام بۆنا تەیە، پارتیا .
قەواتا من و هەوا من، نەفەسا من
تەمام بۆنا تەیە، پارتیا...

لێنینگراد - ١٩٦١

بەرب دەوران و دنیایێد نەدیهار

دوور ژ چیایێ ئەلەگەزا سەرسەدەفە عەرشەهەمێز،
ل کو بهار کاو دهوونە دەنگێ تەیرا سەدا پێز،
ل کو گوندێ کوردایە رۆ مینا کاربار بوونە رێز،
ل کو قیز و خۆرتێ کوردا ناڤ و ناڤدار نوور، نەدەر
ب خەباتا خوەیە شەمال ئەشق و شایی کرنە بەر،
ل کو نۆلی کانیا کەوسەر کلامێ مە دوخولخولن،
زەریێ مەیە کاوە کوبار ل ناڤ دەشتا دململن،
چاوا سۆسن، رهانێ رەنگ، ئەو تەڤا زێر تەڤ دشخولن...
و ئەڤ تەمام، و ئەڤ تەمام دلێ مندا، بەر چەڤێ من،
لێنینگراد، تە بووم مێڤان، چاوا ئەولەد ل دیا ئامن.
قەسرێ تەیە ئالاڤ شەمال ئەز ل ڤرا کرم بەنگی،
لێ نە بەنگیێ حوبا سەدا، بەنگیێ زەریێ ژیر قەشەنگی.
بۆی زانینێ ئەز هاتم ڤر، ئەز بووم بەنگیێ ئولێ تەیی نوور،
سەر کیژانی بەنگیە دنیا و بەرب تە تێن ژ قولبێ دوور،
بەرب تە تێن ڤێتنام و چین، کوردێ برا، عەرەبێ زەنگ،
فارس و هەبەش، فین، ئیندۆنێز و مێرخاسێ کووبا ناڤدەنگ:
ئەز مەهبووبم بۆی کێلما تە، نفووسا تە ئوو روحێ تە
تە دا من بەخت، عەمرێ ئیشق، ناڤ، رسقەتێ مەرڤ، بەندە...
تو مەکتەبی، زانستگەهی، هەدادخانا بەختێ دنێ،

پاشلا تەدا ڤا سەکنیە "ئاڤرۆرا" زۆر، دنیاخنێ...
هەر کەڤرەکی تەی زیارەتی ددا مەتهێ شێرێ ئەزیم
ئێ کو مرن ل سرگوونێ، ل زیندانێ دەورانقەدیم.
مێرخاسێ تە چقاس کەتن ژ گولا تسار ئوو نەیارا،
شاییرێ تە لێڤێ تبەرک ئازایا دوور تم ستران،
یا کو دوورڤا دقەشری و دوشخولی مینا چرا...
لێ ب گەف و کینا پاشن رابوو وەجیێ دلێ پالا،
دەست سەر چەرخا تاریخا نوو لێنین تیتان ڤر فەرمان دا.
بەر برووسکا "ئاڤرۆرایێ" تیش–تیشی بوو تەعریا زەمین،
جێرگێ پالا هوجوومکرن مینا پێلێ ئۆکیانا دین،
زیایێ زولێ قەسرا هەڤسدا نیڤبەجی هاتە رایێ،
نوور، پێلەسیا ئۆکتیابرێ ئیشق دان گور، وەک شەمس، رۆیێ
دەورا تەزە ب تیتانی گاڤدا ل سەر خوەلیا ئازا،
فکرا لێنین وەلاتێ کەڤن کر مۆڤەتا بەخت و رەزا،
هەر دەقەکە مەیا بچووک، هەر سالەکە مەیە کەبیر
ل خۆپانێ بوو نان و رسق، ل بەریێ تی ـ باخچە نەدیر،
ئەو بوون کۆچک و قەسرێ رەنگین، باژارێ رۆ، گوندێ بوهوشت،
فابریک–زاڤۆدێ زێرزەمین و هەبوونا بەر ئوو لێمشت،
وانا گوهاست بەرێ بەرا و چیایێ جوود دانە سەر چیا.
خوەستن و را، فکرا ئازا، چاوا برووسک ل جی لەقیا،
زۆرا مەیە زەندەگرتی رانەگرت سەر زەمین و عەرد،
ژێرا تەنگ بوو ئەرد و دنیا، ئەو هودوودێ دنێ دەرکەت،
ئەوێ بەرب عەرشێ بێ هەد رێنگا جەدێ مەرا ڤەکر،
دەرپا مەیە خەدەر، گران، تیرا ئۆرتا عەزمین قولکر،
سەر "ڤۆستۆکێد" دەورانقەلێش گاگارینێ مەی پەلەوان،

تیتۆڤێ مەی مێری، مێرخاس، جەگەرپۆلا قورساختیتان
نق بوون بنێ مەزیلا شین و فتل دان دۆرا جهان،
هیڤا نازک، مەجروومێ دوور–نەدەوانێ مەیە پێشین،
ژ ور ئەمێ هەیلۆ دەرێن سەر ڤێنێرا لباسنارین،
عەدلاییێ تم ئیشق بدە سەر مەزیلێ ئەرد ئوو عەزمین،
و عەفاتیا بێهەد–هودوود، هونورێ مەی ئۆکتیابری
دەورێ دەورا وێ تم ڤەکە بەرب دنیایێد رەشک–تەعری،
بەرب رۆیێد نەکڤش، ئەیان، بەرب دەورانێد نەدیهاری.

لێنینگراد – ١٩٦١

ئەسکەرێ سۆر و پیرەدێکە کورد

پێشکێشی ٤٠ سالیا ئەسکەرێ سۆڤێتیێ

پاییز بوو هنگێ، پاییزا دەرەنگ،
شێلیا بوون ئیدی هەموو نەخش و رەنگ،
ل وان چۆلێ رووت و چۆلێ تەزی
تەنێ با دهات، و با دبەزی.
ئەو سورا دهات، مینا زلفەقار
سەر و چەڤ مەریا دبری، داڤیت،
و بایێ شەوات دکر فیتە–فیت،
ئەو چۆلێ بیەشق مینا دلێ تەنگ،
وەک گوندێ وێران، بێهس و بێدەنگ.
داشناکێ خوونخور، دکشیان، دچوون،
ل سەرێ ریا وان دوومان رادبوو.
ناڤ دوومانێرا دبرقین سنگوو،
ئەینی نۆتلی وان ستەیرێن دوور.

ئیرۆ هێوورزه و ئیرۆ قیژین...
ل چییێدا داشناک، تۆت بوون، شقتین،
ئەو زراڤقەتی نۆتلا زارا،
چاپک شەنگەسیار نەدگهیشت وانرا.
و ئەو درەڤین، دچوون هەر ئالیا،
بووبوون هەزار بر ل چییا و گەلیا،
چاوا چڤیکا جیدا ببەجە
ل بەر لێدانا تەیرێ ئاتماجە.
داشناکێد دژمن، قۆمسی و نەیار
بن ئەردێدا، قەی تە گۆ، چوونە خار.
کو قەتلرێژ چوون، جیێ پەنیێ وان مان، _
ئەو چاوا تەیرۆک، سێلاف و تۆفان.
ل هەڤرا کەنیان دەشت، زۆزان و گوند،
و تەڤ زەرقی سەر چییایێ بلند.
ئەسکەرێ مێرخاس دهات، دمەشیا،
تۆز و خوبار ژی ل پەی هلدکشیا.
سیلهە دبرقین بەر شەوقا تەڤێ،
ئەینی نۆتلی ئاگرێ شەڤێ.
هەسپێ وان - کومەیت، هەسپێ وانە - شێ،
قوماندارێ سۆر کەتبوو پێشیێ.
و بەیراقا سۆر دلیست بەر بایێ،
چاوا شەمدانا بەخت و ئازایێ.
و ئەسکەرێ سۆر گهیشت بێدەرا،
گوندێ _ سەر خانیا، ل سەر سڤدەرا.
پیرەدێکە کورد رەڤی، چوو پێشیێ،

نان و خوێ زووزکا دەرخست ژ پێشێ.
کو تەوەقە کر پیرەدایکا کورد،
قومانداریێ سۆر پێشکێش ژ دەست گرت.
گیزما قوماندار کوندە بوو پیرێ،
و زلما رۆمێ ور هاتە بیرێ.
لێ کور کوشتبوون، کوشتبوون برا،
تەزە–تەزەدا ئەو کەل کەت، گریا.
مینا بەرا رەش دەردێ وێ پێلدا،
دەردێ خولقی ژ دەستێ عەڤدا...
و سێ–چار فێرز کەتنە بن ملا
و چەڤا خستن باقێ دەزمالا.
بۆی رۆژا خوەشی، رۆژا ئازایی،
ئەوێ خەڤەردا ب دلێ شایی:
_ ئەسکەرێ ئوورس، هوون _ مەرا برا،
مە خلاس دکن ژ دەرد و کولا...
ئەم هەیرێ وەنە، ئەم وەرا مۆتاج،
هوون مەرا دەلیل، هوون مەرا ئیلاج.
هەتا هوون هاتن، وە مەرا گیهاند،
رۆمێ، داشناکا کۆکا مە قەلاند...
رۆمێ ژی کرن کرێد کرانی؟
ئەو دورزیتی بوو، خوە نە مێرانی.
قومانداریێ سۆر ناڤمل و قەپەه،
زاریێ ئوورسی زەلال ئێ فەرەه
رێتن گول و نوور، ڤەکر دەرێ دل،
دەنگێ وی _ شیرن وەک کوبرا بلبل.

گۆ: "ئەم هاتنە ژ شمالا دوور،
لێنین دایە مە ئەختیار و دەستوور:
مە خەرق کرنە تەخت و تاجێ کەم،
ئانیە سێری هەزار–هەزار مەرەم.
"هەر ملەتەک، دڤێژن پارتیا لێنین،
برا دەربازکە ب عەمرێ زەنگین.
ژ پالارا فابریکە و زاڤۆد،
لێ پارا گوندی–خوەلی، خەتا جۆت.
هەموو کەدخور، زالم و ملکەدار
ژ تەختێ زولمێ گەرەک بێنە خار".
ل دنێ وێ بقەلە نەمرووتیا بەرێ،
و هەزار–هەزار خانیێ ژ وە دەرێن،
وێ گوڤەگوڤکە بلوورا شڤێن،
تم هوونێ بسترێن ب دلێ شا،
بێژن کلامێ عەمرێ مەی ئازا...
قومنادار گازێت دەرخست پاشلێ.
– دایێ، بنهێر تو ل ڤی شکلێ لێ،
ئەڤا لێنینە، ئەڤ – گونیێ دۆرێ...
لێنین دخوونە دێکرێتا خوەلیێ".
ئەسکەرەکی سۆر ژ پیرێ پرسی:
– تو کورا وا باش زانی ئوورسی؟
– ئەز ب خوە ناڤا ئوورسادا مامە،
باڤ و برێ من ور شڤان بوونە.
هاتم، من مێر کر ل ڤی وەلاتی،
و عەمرێ خوەدا رۆژا خوەش نەدی...

کو ئەسکەرێ سۆر هات، ژ وێ رۆژێ
وەلات تەمز بوو ژ قیر و دۆژێ.
و گۆتنێ لێنینە دور، قیمەت
پیرەدێرا بوون هەبوون و دەولەت.
پیرەدێ گولدا وەک قیزەکە جان،
ل دۆرێ بوو چەرخ کۆزیکە گران.

***

ئاباس، برا، من گۆ، وەرە، تاس، فینجانا ئەم هەڤخن،
ئەشقی کورد و کوردستانێ جارەکێ ژ ئەم ڤەخون،
برا فینجان بکن شنگین، دەنگێ شوورا بین بیر،
دەنگێ شوورێ شێخ سەیدێ، عەفات بارزان، ئێزدانشیر
برا پێلدە شەراڤا سۆر نۆلی خوونا شەییدی،
یا کو سۆر کر چیا و بانیێ کوردستانا خەییدی...
ڤەخوە، برا، خوونخور ئەیارف کوردرا کرە نەمامی،
ئاخ، ئەز و تێ کو بیر بین دەرد و کولا تەمامی...

لێنینگراد – ١٩٦٢

***

ژ من پرسین: "چ حزدکی
ل ڤێ دنیا کاو، نازکی؟
من گۆ: "زارێ مەیی کوردی،
کو ملەتێ پرتی–پرتی
دجڤینە و دکە یەک،
چڤاس پربن قەزیا و شەک،
چڤاس ببە جەنگ، تەعریستان،
ئەوە شەمسێ کورد، کوردستان...

هەرکە ڤێسە شەمسێ نەدیر
برا پێشیێ بدم تەخدیر..."
ژ من پرسین: "چ حزدکی
ل ڤێ دنیا کاو، نازکی؟"
من گۆ: "زەریا ناز و بەدەو،
کو براندیە من خەوا شەڤ،
کو بێی وێیا تونە عەمر،
ئەوە منرا چار و سەبر،
بێی وێ تونە کلام و ساز،
بێی وێ تونە مەرەم، مراز...
کاو، زەریا من کوردستانە،
دلی ب وێ بارستانە...
ئەزم سیابەند، مەمێ ئەڤین،
کاو کوردستان خەجێ و زین.
ئەزێ بدم عەمرێ خوە ژی،
کو کوردستان تەنێ بژی،
تەنێ بژی، ببە ئازا،
ببە کانا بەخت، مرازا..."

لێنینگراد – ١٩٦٤

سایات – نۆڤا

سازێ سەدەف ب مەهبووبی و جەواهر
دلا راکر دووخانا رەش، ئالاڤ، ئاگر،
ژ سەدا وی سایات–نۆڤا تم ما بەنگی،
ژ دەردێ دل لیلاند، قیراند هەزار دەنگی.

کلاما وی حوبپەروەدە، فری کوبار،
بوو تۆخمێ سۆسنێ رەخت، رهانێ نار،
حوب کر دلا، ب وێ هەلیان دلێ ئەڤین،
ب وێ حوبێ حوب و کلام دبن هێشین.

کلامێ وی هەزار ئاواز، هەزار ناڤی
کاو خولخولین، دنیا کرن باهار، هاڤین،
ئەڤینا وی کووربوو ژ یا سیابەند، خەجێ،
هەموو ئەڤین سەر تربا وی تێنە هەجێ.

ناڤ عەمرێ قوول، عەمرێ زەلوول، رەش و تاری
وی ئیشق دا د شڤێتا شەمسێ ناری،
سەدا وی هور، حوبا وی گور، نوورا فندی
ژ وی مەهبووب، سەر ویرا یار دنێ نەدی.

پەروەز ددە ناڤ-سەدا وی ل روو دنێ،
نۆلی باهار دلێ ئەڤین دکە خنێ،
تونە مرن بۆی ناڤێ وی دەنگ و کبیر،
د قورنادا ئەوێ بژی کوبار و ژیر.

تونە فرقی بۆی دەنگبێژێ حوب، ئەڤینێ،
ئەو دزانە فرقیا دینا و هەبینێ،
ملەت پێدا، دنیا پێدا ژێرا مەجلیس،
دوخولخولن کلامێ وی کوبار و زیز.

تلبیس /١١ڤ - ١٩٦٣

***

ئەز بوومە ل جانووبا دوور،
کو ئەلەگەز عەرش رادمووسە،
ئەز بوومە ل ئۆجاخا نوور،
کالێ وێ کو تم مێرخاسە.

بێشیکا من چاییر–چیمان
ب خەملا خوە هەزار رەنگی،
پێچەکا من مژ و دوومان،
بەر هەمێزا چییایێ بەنگی...

لێنینگراد –١٩٦٤

***

ئەزێ بستریم، بستریم، بستریم،
ئەزێ بستریم تم ژ دل،
تەڤ دەنگبێژێ ملەتێ خوە
ئەژی شاروور و بلبل.

دەنگبێژێ مە دەور و قورنا
بوونە رۆژ، هیڤ و شەمدان،
ئەدەبا مە نوورا زەنگین
بوویە خەملا روو عەزمان،

دیوانێ مە کەمن و تەزە
ئاگر دانە دلێ من،
تەمبوور–سازێ کەمن و تەزە
ڤێخست چرا روحێ من...

لێنینگراد – ١٩٦٤

تو بنڤیسه، ئوسا بستریّ،
کو ژ قورنا تێکی گازی،
کو ب فکرا پەروەز بدی،
ئەینی چاوا تەیریّ بازی،
کو گلیێ تە بتەییسن
نۆلی دوریّ پراوازی،
و ژ قورنا شەمال بدی،
هەر کەس ژ تە ببە رازی.
ئەشق و حوبێ بدی دلا،
شاییر ل تە بین خوەزی،
چێکی باخچێ گول، بلبلا،
کو تم شینبن گولێد کەزی...

یێریڤان – ١٩٦٠

دەواتا گوند

وەختێ زورنە دکە قووژین،
دەف کوباری دکە گمین،
دەنگ دگێژە هەیلۆ چیایێ کەر،
ئەشق و شایی دکە سەفەر.
مینا گولێ ناڤ جزیرێ،
قالچیچەکێ ئەلەگەزێ،
قیز و بووکێ ڤی گوندێ چیێ،
نۆلی هیڤێ، نۆلی رۆیێ،
منا دکن شەڤێ و سیە،
کو تەنێ ناڤ دەف–دەواتێ،

دبنە چیت ل گۆڤەندێ،
دەفچی ژی کو دقیرینێ،
خۆرت و زەری تێن همبەرێ،
دەوات دها دبە گران،
هەڤ دجڤن بۆکەبەران.
شاباش کو تێ پەی شاباشێ،
پیر و کال ژی تێن تەماشێ.
قەیدە هەما بوو ناڤبری،
سەرگۆڤەندیێ کالێ نێری،
یان پیرەکە کێفلیە قەشەنگ
دهەژینە دەزمالا رەنگ.
بەرجێنیکێ بووکێ یەکسال
شەوقێ ددن سوورەتێ خال،
پۆزێ وانە پیژینە کێر
دلا دبن خەنجەر و کێر.
کیژان کەچا تەزە مال تێ،
نۆلی سێڤا ژ قودرەتێ
یان هۆرینگا ژ عەرشا بێ،
ب دیندارا خوەیە کوردی
دلا دکن هەزار پرتی...

لێنینگراد - ١٩٦١

***

برێ شیرنتر چ هەیە، بێژە،
بێژە، چ هەیە برێ شیرنتر،
حوب–حزکرنا شەوات و ئاگر،

کزینا لاپ کوور، شەواتا لاپ گور.
بێژە، چ هەیە برێ شیرنتر،
ئەوە چار–مکان، گومانا سبێ،
برایۆ، نەکی کەنگێ گری تێ،
برایۆ، نەکی کەنگێ بین دەرتێ.
برایە ئاخر بینا بەر مەرڤ،
ئەو لەوزا شیرن کەنگێ بیە ئەیێرف،
ئاخر برایە تم تەیاخا دل،
دەردێ براتیێ نەڤینە کەڤر،
ئەو دەردێ گران شپووکە، ئاگر...

تلبیس – ١٩٦٣

مالا بێ زار

مالا بێ زار و بێ تفال،
مینا لەمپا بێ شەوق، شەمال،
مینا گووزا پووچ، بێ کاکل،
مینا سەرێ بێهش–ئاقل،
مینا باخچێ بێ گول، بلبل،
مینا مەریێ بێ روح و دل.

تلبیس – ٢٤/خ– ٦٣

***

دەفێ سپی مینا قشا دەرپاییزێ،
سەرێ تەدا هور تەییسین، کەتنە رێزێ،
بوو شەرەکی زۆری گران، مالخراڤی،
دەفێ سپی هوجووم کرن، ئێ رەش رەڤین.

سەرێ تە بوو مینا سەرێ ئیگرداخێ،
کاڤل ئاهلیێ دل تە ئانی بەر ئاخ، داخێ.
وەدە، مینا هەسپەکی بێ گەم و دزگین،
بایێ خوە گرتیە، مرنێرا دبە مزگین،
تو هلدایی، تە دکشینە بەرب قەبرێ،
ئیژار وەرە، مالخراڤۆ، بکە سەبرێ...

تلبیس – ١٩٦٣

***

هەزار بهارێد رەنگین،
هەزار حوب و حزکرن،
هەزار قیز، خۆرتێد بەنگی
وەخت و وەدە ئەو برن...

هەزار بهارێ ئێ تەبن،
هەزار موحبەت یا تەبە،
هەزار عەمرێ تەبن،
وەخت–وەدەیێ تە ببە...

لێنینگراد – ١٩٦١

زارۆتیا من

بەر گوهێ من دکە زنگین
دەنگێ سازێ هکیاتی،
و پێل ددە دل–روحێ من
نۆلی بەرا هلکەتی.

و بیرا من چاوا بەلەد
من دبە بەرب زارۆتیێ،

ئەز دچمە مالا مە گوند،
یا کو رەش بوو ژ تەنیێ...

و من ترێ تەندوورا سار
ئانتێخ تێدا مایە گور،
و شەڤ و رۆ ئەو دوشخولە
تەڤ زارۆتیا منە دور...

و ژ تەولێ تێ کالینا
تێ بارینا بەرخ و میا،
چێلەک، گۆلک دکن مزین،
چەڤ ریا مالخێ کەڤانیا...

ئاخ، من ترێ ئەدێ من ڤا
ئالف تینە و ددێ،
ئاخ، من ترێ ڤا ئنکا من
ئەلبەک هلدا چوو تەولێ...

ئاخ، هێلینا زارۆتیا من
راست هکیاتا ئاگری،
ئەز ڤەگەریام جارەکێ ژی
من کوور ل وێ نهێری...

دوو دکشیا کولەکا مە
بلند، بلند مینا زیا،
تەڤ وی دوویی زارۆتیا من،
ئاخ، عەزمیندا دهەلیا...

لێنینگراد ١٩٦٢

تەرجمەچییا "مەم و زینا" ئاحمەدێ
خانی سێدا روودێنکۆرا

تە ڤەکریە ئاحمەدێ مە دل و دیوان،
تە هلدایە مژ–دوومانا سەرێ سیپان،
تە سەر "مەم–زین" دا ئالیکی خوبار و سی،
ئاحمەد هاتیە و سەکنیە رەخ فیردووسی،
زانینا خوە تە بۆنا کورد کریە شەمدان،
ژ خزنا کورد تو دەردخی لال و مرجان.
تەنێ خێنجی شێر–دیوانێ مەیە بوهوشت،
ل ڤێ دنێ تەرا تونە، تونە تو تشت.
کێ وێ بێژە ب روحێ خوە تو نە کوردی،
نا، تو زینی، زینا تەزە ئەڤین گرتی،
ب دلێ خوەی کنێز، شەوات، لەتیف و ناز
بوویی بەنگی سەر جماعەتا کوردە مێرخاس...

لێنینگراد – ١٩٦٤

***

عەمر، روحێ من تاهارە،
زڤستانا سور و سەرما
ب بەشەرا وییە عەزیز
دلێ مندا تم بهارە...

عەمر، روحێ من تاهارە،
ناڤێ تاتێی شیرن، عەزیز
قاپیێ مندا، کو خولخولی،
قاپیێ من تم بەختەوار...

لێنینگراد – ١٩٦٢

ماهارێ منرا

هەزار گولان ب گولێ ئال،
هەزار بوهوشت، بهارێ نار،
سۆسنێ رەوش، رهانێ خال
ڤەبن برا ب ئەشق، شەمال،
عەمر و بەخت بدن ماهار،
ماهار ببە چیا، سپندار،
ئەو ببە برج ل پشت تاهار،
ببە ستوون، چرا مالێ
و بلندکە ناڤ–دەنگێ وێ،
وەتەنێ مەی رەنگین، پرکاخ،
ناڤ دەنگێ وی لێ ببە شاخ...

لێنینگراد – ١٩٦٢

دلێ بەنگی

ئۆ، چقاس خوەشە، کو دلکەتی تێ...
دنێ ناگوهێرم ئەز ب جنەتێ...
منرا دکەنە هەر بەر و کەڤر،
دنیا و ئەیالەم و رۆژا ئاگر.

چ منرا رەش بوو، چ منرا تەعری،
کریە رۆنایی دێمێ فەنەری...
و ئەز دخازم تەڤ کوبار یارێ
دیسا بگەرم ل ڤێ ئاقارێ.

دخازم تەنێ پێرا بگەرم،
دخازم پێرا ئەز هەرم، هەرم،
دەربازکم هەموو کووچە، سۆقاقا،
تەرکا وێ نەکم تو جار، تو دەقا.

پێرا بگەرم ئەز کوبار-کوبار،
توجار تێر نەبم ژ دێمێ نووبار،
دها حز بکم ڤێ دنیا رەنگین،
دها حز بکم ڤی عەمرێ زەنگین...

مێزەکم تەنێ وێ و دیندارێ،
بزانبم هەموو نێت، سورێ یارێ،
دەرێم کەنارێ حوبا مەیە بەر،
حوبێ و عەمر تەڤ تێکم دەفتەر...

لێنینگراد – ١٩٦٤

***

ئەز حز دکم، کو دلکەتی خەبەر ددن
شیرن–شیرن
کو ب شەوات هەڤ دنهێرن، نەزەرێ وان
مینا تیرن.
و دێمێ وان نوور دبارە، حوب دبارە
دەقە–دەقە.
دلێ ئەڤین کوورا ئێگر، ئەو نزانە سور و سەقە.
هەڤ دنهێرن، هەڤ فەم دکن ب زمانێ
حوبێ و دل،
دلێ بەنگی و ئەڤینێ عەمرێ مەدا سۆسن و گول.
وەتەن وانرا بوهوشت جنەت، بهارەکە نوورە
نارین،
ل کو ئەڤین، ل کو موحبەت، ل کو شایی
بەختەواری...

لێنینگراد – ١٩٦٤

دلێ بەنگی

وەرە بنهێر، شاییرێ کورد سەر گۆزەلێ بوویە بەنگی،
ژ ئەڤینێ تابەت تونە، دقیرینە هەزار دەنگی،
ب چ زاری نزام بدە پەسنێ کاوا خوەیە گۆزەل
وێ بەژن–بالێ، وێ تیتالێ هەیری مایە، مایە مەتەل،
دەڤێ مۆرمۆرک دخولخولن لەوز شیرنتر ژ شەربەتێ،
تارهانا چیایێ کوردا بەژنا نازک ب قامەتێ.
پۆرێ زێرین پەنجێ رۆیێ ژ عەرشا ژۆر هاتی خارێ،
چەڤێ بەلەک، دیندارا حوب چێتر ژ یا خەزال کارێ.

سینگ و بەرێ وێیە قەرقاش بەرفا چیایێ کوردستانێ،
کو نەدیتیە عەڤد و ئەییسان د هەیامێ زڤستانێ.

ب حوبا خوە کەوا گۆزەل لێ کر کباب دل ئوو جەگەر،
هشت بریندار، هشت تەنگەزار و تەک دا وی کول و کەسەر.
برینا وی، ئاخ، یا دلە، نە یا شوورا ئوو خەنجەرا،
دەرمانێ وێ پەیدا نابە ل تو عەردا، ل تو دەرا.
هەتا کەوا گۆزەل نەیێ و دەست نەدە سەر برینێ،
برینا وی نا ئاخبە و ئێشا دل نایێ برینێ.

لێنینگراد – ١٩٦٣

***

تو گولی، ناری، فەنەری،
تو دلی، چاری، جەگەری،
شیرنی، نەبات شەکری،
تو بینی، هەیات، ئاگری...

تو سیما تەمبوور و دلی،
قەمەرا شاروور، بلبلی،
قەمەرا جوان، جەیرانی،
تو بەرا کولان، دەردانی...

لێنینگراد – ١٩٦٥

***

ناڤکێلکا کاو، ئوسا زراڤ، ئەینی مینا قەڤزا قەمێ،
ڕۆژێ پیژین، دەڤێ مۆرمۆرک، کشاندنە ب قەلەمێ،
پۆرێ زێرین هور دشخولە مینا تەڤا هاڤینا گەش،
وێ داخ کریە دلێ ئەڤین، لێ راکریە دووخانا رەش...

مەش، هاتنا وێیە گۆزەل، خوەلی سەرێ سووراڤێلکێ،
وێ داخ کرن خۆرتێ ئەڤین، ئاگر کرە دلێ خەلکێ.

لێنینگراد – ١٩٦٢

سۆزێ زەریێ

من گۆ: زەریێ، مالخراڤێ، تە من براند خەوا شەڤێ
وێ گۆ: گەدە، باوار ناکم ئەز ژ تە و ڤێ خەبەرێ...
من گۆ: دۆستێ، ئەز هەیرانێ، تە دەرد کریە، بکە دەرمان.
وێ گۆ: دینێ وەسوەسەیۆ، بەسە زۆرێ بدی زمان.
من گۆ: زەریێ، دێمێ تەی نوور روح ژ قالب دکە کراس.
وێ گۆ: دینۆ، زمانێ تە ژ کو تینە لەوزێ نەناس؟
من گۆ: زەریێ، ژ کەربا تە ئەز نەخوەشم گران، بەتهال.
وێ گۆ: خۆرتۆ، بەسە بکی ڤان لۆقەتێ بۆشە بەتال.
من گۆ: زەریێ، دلکەڤرێ، تە ئەز ئانیم دەڤێ قەبرێ...
وێ گۆ: تو کورد ها رۆ–نیڤرۆ ل هورمەت ناگرە رێ.
من گۆ زەریێ، قە تو زانی دلێ مندا چ ئاگرە
وێ گۆ: خۆرتۆ، ئەژی زانم، ئاگرێ حوبێ چقا گورە...
من گۆ: زەریێ، ئەز هەیرانێ، ئەزی هیڤیا سۆزێ تەمە.
وێ گۆ: خۆرتۆ، بێی خوەزگینی، ئەزە ئەسە یانگا تەمە.

لێنینگراد – ١٩٦١

***

منرا دڤێن: "بەنگییی تو،
شێرێ تەدا ئالاڤ، ئاگر،
حوبا خوەدا خەمگینی تو،
دکزرن، تە جەگەر، دل...

دڤێن: "بێژە ناڤێ یارێ،
ئەشکەرەبن تە سێر و سور،
دل، جەگەر تە نەیێن خارێ،
کێمبە ئالاڤ، کێمبە ئاگر..."

لێنینگراد - ١٩٦٤

***

گۆزەل زەریێ ئەز بووم مێڤان،
مێڤانێ حوب، ئەڤینێ،
من دهەلن جەگەر و جان،
دل تێ دەنگێ نەلینێ...

دڤێم: "وەرە تە راموسم،
هاتمە ژ خەریڤیێ،
هالێ دلێ تە بپرسم،
پەزکووڤینگا سەرێ چیێ".

تلبیس - ١٩٦٤

***

تو هوور نەکە و نەشکێنە ل من دل،
نەچە، نەچە، من نەهێلە تەک تەنێ،
ئەز بلبلم، تۆی منرا عەمر، گول،
ب چوویینێ تو نەدە من نچ، تەنێ.

برا بشخول دێمێ تەیی فەنەری،
عەمر بدە باخچێ منی هکیاتی،
و منا بن دلێ مندا سی و تەعری،
کانیا حوبێ ئاڤێ ڤەخوم، نەبم تی... لێنینگراد – ١٩٦٤

بێژە: "من حزکر شاییرێ کوردا،
حوبا وی عەرش بوو، جی نەبوو ئەردا".
بێژە:"ئەز رۆ بووم ناڤ حوبا ویە عەرش
و من سنجراند هەر مەزیل و فەرش".

بێژە: "ل ناڤا عەرشێ حوبا وی
هم شەڤ و هم رۆ ئەز بوومە رێوی،
ل وێ مەزیلێ ئەز دکم سەفەر،
نە هودوود هەیە، نە سینۆر، نە سەر".

لێنینگراد ١٩٦٥

***

کو کاوا زەری ل من بوو دیهار،
رۆژا بەختێ من تەییسی کوبار،
چەمێ دلێ من دەرکەت کەنارا،
مینانی چەمێ ئەولێ بهارا،
ژێ کشیان هەزار دەلاڤ و کانی،
حوب دانە شێرێ منە نوورانی.

لێنینگراد – ١٩٦٥

***

بێی حوب دلی قوومستانە،
وار، هێلینا مشک، مەرا،

بێی حوب دلی زڤستانه،
وارێ بەرفێ، باگەرا.

لێ حوبا من رۆژا نەدیر،
تەڤا بهار، هاڤینێ،
ئەز ب حوبێ پاشا، جانگیر
روو–هەواتا ڤێ دنێ.

لێنینگراد – ١٩٦٤

***

ئەڤ چ رۆژە، ئەڤ چ شەڤ
چەڤێم ناچنە سەر هەڤ،
من کاوا خوە نەدیتیە،
ئاگر دلێ من کەتیە.

ئاگرێ دلێ منی گور
ڤێناسوونن بەر، بوهور،
بەرێ ل بەر زاهابن،
بشەوتن کەڤرێ بن...

لێنینگراد – ١٩٦٥

***

ژاننا، ژاننا،
بینا تە یا
گولباخانا،
قامەتا تە یا
رهانا،
مەشا تە یا

کار خەزالا،
کو چنگ دکن
شاخ–شەپالا.

لێنینگراد– ١٩٦٤

***

زەریێ، چرا تو مەلوولی،
حوبا کێرا تو ها قوولی،
کێ هەرشاند دلێ نازک،
کێ دلێ تە کرە کزک...
کانێ لاوکێ تەیی کوبار،
ئێ تەرا دا سۆز و قرار،
ئێ راموسا سوورتێ تەی سۆر،
دەڤێ تەیی مژمژکی مۆر،
خال و ختێ ناڤ گەردەنێ،
هەتانی بێ بەر بنچەنێ،
چاوا گولا ناڤا دەشتێ،
مەری بینکە دەوسا تەشتێ.

لێنینگراد – ١٩٦٣

***

گولا ئەنیا تەیە نازک،
گەلۆ چما چلمسی،
گەلۆ چما عەورێ تەعری
دێمێ تەی رۆ کرنە سی...

دبە ئەزی ژ تە دوورم،
کو تو دکی موکوریێ،

یانێ دلێ منی ئەڤین
کەتیە ناڤا مژ–تەعریێ...

لێنینگراد – ١٩٦٢

***

ئەزێ هلدم سازێ خوەی زیڤ،
هەرم چیا و زۆزانا،
بمینم تی، بێ نان و شیڤ،
هەتا مەیر بێ ئارانا.

ئەزێ هلدم سازێ خوەی زیڤ،
ببم بلبل و ماشۆق،
بسترێم هەتا شەڤ ببە نیڤ،
هەتا رازێ کاو مەیرۆک...

یێرێڤان – ١٩٦٠

***

ئەزێ باقکم گول–رهانا،
بکم تاجێ هەزار رەنگی،
بدم سەرێ کاوا کوبار
ب دلێ خوەی بەنگی–بەنگی.
کو تم گولدە مینا رۆیێ،
کەن ڤێنەسە سەر لێڤێ نوور،
دلدا گوربە هەرگاڤ، تمێ
ئەشق و حوبا بێهەد و کوور.

لێنینگراد – ١٩٦١

***

ئەزێ هلدم ساز و تەمبوور
هەرمە ناڤا زەریێ کوردا،
گورکم ئاگرێ حوبا خوە کوور،
زۆرێ بدم لیر و مووسا...
ئەزێ بێژم، زەریا من دی،
تونە، تونە تو ئەردا،
من نەهیشتیە تو ئەرد و جی،
کولا دایە سەر دەردا...
ئەزێ بێژم: کەڤر گریا،
کەڤر هەلیا دەردێ من،
ئاخ، ئەز بەختێ وە کاو هۆریا،
بێژن کویە کاوا من؟
بەختێ وەمە، بدن سالخ،
ئەزێ کەربا ببەجم،
حوبێرا هوون بکن قولخ،
چارێ بکن، دوور ناچم...

لێنینگراد – ١٩٦١

***

ناڤێ تەیی سۆسن، رهان
تێ ژ باخچێ ئەڤینێ،
دێمێ تەیی هەیات، نوورجان
رۆژ و تەڤا هاڤینێ،

چەڤێ تەیە رەشە تەعری
شەڤەک، شەڤێ ئەرەبا،

وان خالفین هەموو ئەڤین،
کێ شەڤ کەتە رێ–دربا...

ئاخ، چقا خۆرت، چقا ئەڤین
ژ دەردێ تە دهەلن،
نۆلی بلبل ب هەیر، کەمین
تە رهانێ دنەلن...

لێنینگراد – ۱۹٦۲

***

وەرە، بدە پەسنێ زەریا،
ژ ئەڤینێ نەهەلە،
دلێ شاییر نە پۆلایە،
نە هەسنە، نە گولە.

دلێ شاییر تێلێ سازە،
سازێ موحبەت، ئەڤینێ،
حوبا ئوسا تەک گول ددە
ل ناڤ باخچێ ژیینێ

حوبا ئوسا _ خەونا شەڤا
بۆنا دلێ سار و سور،
حوبا ئوسا تونە تو جیا،
خێنجی دلێ گەرم و گور...

لێنینگراد – ۱۹٦۲

برجا ئەڤینێ

دوور هەرە، نەیێ نێزیک،
نێزیکی حوبا من،
حوبا من زیارەتە،
زیارەتا لاپ ئامن.

برجا وێ بلندە،
بلندە بێهەساڤ،
بێهەساڤ مەزنە،
مەزنە و پر کاو...

کەڤرێ وێ زەربابە،
زەربابە و بالوور،
ئەو بالوور دشخولە،
دشخولە چاوا نوور...

نوورا وێ پەنج ددە،
پەنج ددە ئەڤینێ،
ئەڤینا خالفی
ب وێ تێ دیتنێ.

دوور هەرە، نەیێ نێزیک،
نێزیکی حوبا من،
حوبا من زیارەتە،
زیارەتا لاپ ئامن...

لێنینگراد – ١٩٦١

***

نێت و فکر، ئەزابێ پر،
مینا چەمێ لاپ هور، لاپ گور،
بێ دەلاڤی و بێ بوهور،
چیایێ دلدا تێنە خارێ،
دشۆن، ناشۆن، ناکن چارێ...
تم جیدانە حوبا یارێ...

لێنینگراد – ١٩٦٥

***

ئەز حز دکم دێمێ قەمەر،
دێمێ قەمەر و نووبار،
کو دلێ من دکن کەر–کەر،
هەر زڤستان و بهار.

ئەز حز دکم شەڤێ تەعری،
شەڤێ تەعری، تەعریستان،
کو سەیر دکن ئەز و زەری
چڤاس سوربە، زڤستان...

لێنینگراد – ١٩٦٤

***

ئەز دخازم وەکی تەنێ
ئەزبم خوەیی و خودان،
سینگێ کەڤەر تەنێ منرا
ببە مەزیل و مەیدان.
ئەز دخازم وەکی تەنێ

ئەز رامووسم دێمێ گول،
تەنێ، تەنێ تو یا منبی،
من برەڤن خەم و کول..

لێنینگراد – ١٩٦٥

***

وەرە، روونێ، ئەزێ پالدم، کاوا بەنگی،
و چۆکا تە برا منرا ببە بەلگی،
کو قاسەکی دەرێ بینا من عەڤدالی،
و رهەتبە دلێ منی کول سەودالی.

سینگێ تەی خال، گاز–گەردەنێ مۆری، مرجان
منرا ببە عەرشێ ستەیر، ببە عەزمان،
ئیشق بدە دێمێ تەیی گول هناری،
مینا هیڤێ، مینا رۆژا نوور و ناری...

لێنینگراد – ١٩٦٥

***

من گۆ: "دۆستێ، وەرە ئەز تو هەرن بەر هەج زیارەتێ،
سۆندێ بوخون ئەز و تەڤا دەستێ برێ ئاخرەتێ،
کو بەرکتربە حوبا من، تە هەم ژ پۆلا هەم هەسن
خوەزیێ بین ل من و تە عەڤد و بلبل، گول، سۆسن،
رامووسانێ تە ئاگری، دێمێ تەی رۆ و موحبەت،
منرا عەمرە، منرا سەبرە، ئەوە منرا هەج، زیارەت".

لێنینگراد – ١٩٦٤

من زەریک دی

من زەریک دی ل سۆقاقا گول، گولاڤ،
دێمێ قەمەر چاوا هیڤا شەوق، ئالاڤ،
کەنێ شیرن هور تەییسی لێڤێ ناز،
ئەوێ زەریێ دا من ئەڤین و سلاڤ...

من فری هش، من فری دل و سەودە،
ئەز نکارم خەبەر بدم ب هەمدە...
بەر چەڤێ من تەعریستانە و دوومان،
بووی قەمەرێ دلێ رەبەن تێ جاندە...

و من ترێ ناڤ شەهەرێ سەوت، ڤیژین،
تو کەس تونە خێنجی زەریا کاو، ڤیزین،
تونە بلبل، تونە ماشۆق، ئەڤیندار،
خێنجی دلێ منی شەوات و کزین...

تلبیس – ١ ,٢٠ – ١٩٦٣

***

ئەڤینا من، موحبەتا من
تەنێ تویی، کاوا قەمەر،
مەرەزا من و دەردێ من،
تەنێ توی، رۆژا فەنەر.

مرازێ من، هەزرەتا من
تەنێ توی، هۆریا عەرشا،
ئاخینا من، کەسەرا من،
تەنێ توی، نێتا هشا.

تو گولا من، ئەزم بلبل،
تو نێچیری، ئەز نێچیرڤان،
تو حوبا من، ئەزم روح، دل،
تو بینا من، ئەزم رهان...

تلبیس – ٢٢/خ _ ١٩٦٣

***

لێڤێ تەیە شەربەت – شەکر
ئەزێ هوبێ بمژم،
بۆی دیندارا تەیە کوردی
ئەز بێ سەودە، بێ هشم.

زەندا تەیە کاربارە زەر
منرا بەلگی و بەرپال،
شێرێ منرا بوویە دەڤتەر
سینگ و بەرێ تەیە خال.

یێرێڤان – ١٩٦٠

***

چەڤ ل رێنگا عەزیز یارێ
دل من هەلیا ئینتیزارێ،
هەر دەقەکێ ل من بوو سال،
من دەرکەتن تەڤا شەمال...

دل و جەگەر من بوون جەمەد،
تیرا حوبێ دلێ من کەت،
ل من بریان سەودە و هش،

من بوو دوومان، تەعری و مژ...

لێنینگراد – ١٩٦١

***

ئەو چەڤێ تە رەش،
دێمێ تەی گولگەش،
ئەز هشتم سەرخوەش.
لێڤێ تە ئاگر،
چەنا تەیە کور،
هش–ئاقل من بر.
زلفێ تەیە مەر،
لۆ ئەو سینگ و بەر
دل من کرنە کەر.
بەژنا تەیە هوور،
بەنگزێ تەیی نوور
ئەز کرم شاروور.
لوتڤێ تەی ئالاڤ،
شەربەت و گولاڤ،
ل من تم سلاڤ...

یێرێڤان – ١٩٦٠

***

زانی ئەزی شاییرم،
تەنێ دلێ من بەنگی،
زانم ئەزی بێ پیرم،
سورا خوە دکم دەنگی.

زانم کاوا دێمقەمەر

قەست کول دکە دلێ من،
ئاخ، نا، کاوا گول، ئەسمەر
بوویە کانا کولێ من...

شەڤ و رۆژێ بەنگیمە
ل سەر گولا کاو، کوبار،
شەڤ و رۆژێ ئەز تیمە
دوور ژ دێمێ نوور، نووبار...

لێنینگراد – ١٩٦٤

***

ئەزێ چبکم چەڤێ بەلەک،
کو بێحوبن، ئەڤسەنە،
ئەزێ چبکم سوورتێ تە خال،
کو گەز–دەخمە لێ هەنە.

ئەزێ چبکم بەژنا تە کن،
بەژنا نازە گولۆڤەر،
کو شندۆکا شکێناندیە،
مینا دارا شینە، تەر.

ئەزێ چبکم لێڤێ ئاگر،
دەڤ–درانێ تەیە تەر،
کو گیلێزا دەڤێ شندۆک
تەڤی چلمێ کەتیە سەر.

یێرێڤان – ١٩٦٠

***

وەختێ کو تە ناڤینم،
من ترێ ئەزی دینم،
شڤانێ سەرێ چییێمە،
بەر باران و شلییێمە.

بێ، گەلۆ چیە هالێ تە،
چ دڤێژە دلێ تە،
تو من گەلۆ بیر تینی،
دخازی من بڤینی...

بێژە، بێژە، کاوا من،
بێژە عەزیز، جانا من.
بێژە بیرا تە دکم،
بێژە تەک تە حز دکم...

لێنینگراد – ١٩٦٤

***

نەرمە، نەرمە پۆرێ تە،
نۆلی بەرفا چیایێ مە،
نوورە، نوورە پۆرێ تە،
نۆلی شەوقا رۆژێ مە.

نەخش–ئاوازە دێمێ تە،
نۆلی گولێد دەشتێ مە.
چ بلندە بەژنا تە،
وەک چینارا گوندێ مە.

لێنینگراد – ١٩٦٥

***

ویتە–ویتا چڤیکێ،
سەکنیە سەر هێلینێ،
دەنگ بوویە سەدا فیقێ،
ڤێ شەبەقا هاڤینێ.

پەنجێ رۆژێ مینا تیر،
دپەکن رۆهلاتێ،
نتریە عەرشێ نەدیر،
بیە رەوش، خەملا دەواتێ.

ڤا کەرێ پێز مینا مەر،
دشوولکە بەرب چیێ،
خیلینا نێرییێد کەڤەر
تێ تەڤ خولینا کانیێ.

و شڤێن کاکە–کاکە،
کوبار قۆتکریە کۆلۆز.
رۆژە عەزیز، بەخت چاکە،
دلی شایە، بێ دەو–دۆز...

تلبیس – ١٩٦٥

***

دیسا تەلپە عەورێ رەش
گێلی کرە شەڤەرەش،
نخامت سەرێ چییێی چیل،
چیا و بانی کرە دیل،
دەرخست شوورێ خوەیی کێر،

ئاگر باراند ژۆر و ژێر.
کو بوو شیرقین سەر زەرا،
نەلین هات ژ زنارا،
چەما کرە فوورەفوور،
خورین کەتە گەلیێ کوور،
گێلیدا بوو زمە–زم،
ئاخین، واخین، نالەنال،
تە ترێ چیا هلدشن،
چیانە ژۆردا تێنە خار...

یێرێڤان – ١٩٦٠

***

شەڤەکە تەعری،
هیڤەکە کەری،
مالەک وی بەری،
لۆدەک سەر سەری،
کەلبەک بەر دەری...

یێرێڤان – ١٩٦١

***

تە ڤر دیتنە شەڤێ پاییزێ،
کو قەتران، رەشن وەک تەنیا دیزێ،
کو مژ دوومانا قەرسیە کەدەر
قەپەچە دکە باژارێ نەدەر،
و چۆک دکوتە سەر دلێ نێڤا،
با دفیتینە وەک قووشێ بێ وا،
بێهەمد دلیزە سەر سەرێ پێلا،

دها گور دکه سازبەندیا تێلا،
مژ دوومانێرا دکەڤە جەنگێ،
و دتەوینە تووزکێ سەر زانگێ،
دکە زێوەزێو ل بەر پەنجەرێ،
ناهێلە ئەیسان ژ هوندور دەرێ.
سور و سەقەما شەهەرێ باکوور
دبرە، داڤێژە ئەینی مینا شوور...

لێیینینگراد – ١٩٦٤

چارینە

حوبا من ئۆکیانە،
قورنادا وێ بژی،
شایا من ـ کۆموونیزم ـ
عەمرێ شا و تژی...

لێنینگراد – ١٩٦٢

قافسەقەت دڤێن: "برا ببە شەر،
بەسە خوەییکن باروودێ ها تەر"،
لێ ئەو نزانن زەرپا ئاتۆمێ
دنیایێ خراڤبە، – ئا ئەڤە کەدەر...

لێنینگراد – ١٩٦٤

مەرڤ بۆنا من
کولیلکا لاپە بین،
ب مەرڤ دل – ئامن،
تەک ب وی دنیا شین...

لێنینگراد – ١٩٦٢

ساز و کلام وەکی نیبە کەر و گێژە ئەڤ دنیا،
گول و بلبل وەکی نیبە بێ دل، روحە ئەڤ دنیا،
کەد و خەبات وەکی نیبە، عەمر ژەرە بۆی هەمیا،
عەڤد و ئەیسان وەکی نیبە، چی منرانە ئەڤ دنیا...

لێنینگراد – ١٩٦٤

دەم باویشک بوو، کو تە راهیشت،
چ زوو مرن تەرا گهیشت،
تە چوو بهار، تە چوو عەمر،
بێژە قە تە چ پەی خوە هیشت؟

تلبیس – ١٩٦٣

ئەز جارەکێ سەر پێگاسێ هەیلۆ چوومە عەرشێ عەزمین،
ئاحمەد خانی روونشتبوو سەر پارناسێ مەیی هێشین،
ساز–تەمبوورێ خوە نهێری، کەسەر هاتێ، کرە ئاخین،
گۆ، بێژە من، بێی کوردستان کورد دنێدا هەلا دژین؟

لێنینگراد ١٩٦٤

جارکێ فەقی هات خەونا من،
گۆ: "زار زانی بەیتانا من،
رند بزانبی دەردێ ملەت،
تەزە فەمکی تێ ژانا من..."

لێنینگراد – ١٩٦٤

من دیهار بوو جارکێ خایام،
گۆ: "شاییرا عەمر کلام،

کلاما تام هەساڤکە کێم،
کلاما کێم هەساڤکە تام".

لێنینگراد – ١٩٦٤

ناڤێ بارزانی کو دبهێم تمجار،
دلێ من دبە گولستان، بهار،
زانم کوردستان وێ ئەسە چێبە،
ئالتنداریا کورد ئەز دکم باوار...

لێنینگراد – ١٩٦٥

دنیا هەیە ئەینی جنەت،
عەڤدێ سەرەش تم لێ منەت،
هەتانی عەڤد پێ دهەسە،
هەو دنهێری هوندور دەرکەت.

لێنینگراد – ١٩٦٤

شوخلا چوویی بێفەیدەیە،
نەکە خەم و خیالا،
شوخلا چوویی پاشدا نایێ،
بەسە، نەکەڤ متالا.

لێنینگراد – ١٩٦١

ژ جۆلانێ هەتا قەبرێ
ئەیسین رێویە، ئەوی سەر رێ،
هاژ پێ نینە کی هنداڤێ
مرنێ بێ پێڤا دەرێ.

لێنینگراد – ١٩٦٥

ئەیسان هەیە تەک مۆتاجیٚ بەدەویێ،
ئەیسان هەیە تەک مۆتاجیٚ ئەشق، شاییٚ،
ئەیسان هەیە تەک مۆتاجیٚ هش، ئاقل،
سەریٚ تەڤی ناڤیٚ مێر و مێرخاسییٚ.

لێنینگراد – ١٩٦٤

من گولەک دیت ل ناڤ مێرگێ
قورچمی بوو دەرپا زەرگێ،
گۆ، مالخراڤ، تەزە هاتی،
ئیدی من هات بایێ مەرگێ. لێنینگراد – ١٩٦٥

چڤاس گلی هاتە سەر زار،
من نکاربوو بێژم توجار،
چڤاس گلی من داقورتاند،
و دل من بوو سێفیل و ژار.

لێنینگراد – ١٩٦٤

منرا دڤێژن: عەمر زەلالە مینانی ئاڤێ،
بێ خۆف و سورە، هەرە بێمنەت تو بدە ناڤێ،
دڤێم، کو راستە، چیە سەبەب، مەنی و گەلۆ چما
شاییر و زانا تەڤ فەمنەکرن عەمر هەر گاڤێ؟..

لێنینگراد – ١٩٦٥

ب چەڤەکی هەموو بەندا شڤێتەکێ تو نەنهێر،
بەندە هەیە مینا رووڤی، بەندە هەیە مینا شێر،
رووڤی بهێل و دوور هەرە، ژێ خێر تونە، زرار تێ،
ب براتی، بریٚ چێتر، پشتێ بدە پشتا شێر.

لێنینگراد – ١٩٦٥

خایام، ئەز بەنی، منرا دڤێژن – نەخوی شەراڤێ
من ژی مینا تە شەراف ڤەدخار تم دەوسا ئاڤێ
دل و شەراڤێ هش سەودێ من بر، عەجێڤە دنیا،
عەجێڤا ب سور، وەرە تو بدە جاڤا ڤێ جاڤێ. لێنینگراد – ١٩٦٥

سال دمدێرە
ئاش دهێرە،
ئاش ئاشڤانرا
ئاها خێرە.

تلبیس – ١٩٦٤

دڤێن: بێ حوب عەمر مەلوولە،
بەندێ بێ هەڤال عەمردا قوولە،
کا سەدا بلبل بێ گول کەنگێ تێ،
تەک بینا بلبل ب گولێ دەرتێ.

لێنینگراد – ١٩٦٥

با چقەک بر و دار گریا،
گۆ، ئەولەدەک ل من بریا،
خوەزل دەوسا مرنا ئەولەد
داربر کۆکا من ببرییا...

لێنینگراد – ١٩٦٤

گولەک شین بوو ل سەر قەیێ،
دوور ژ بلبل، گول، هێشنایێ،
گۆ، تەنێبوون راست مرنە،
عەمر تونە بێی شین، شایێ.

لێنینگراد ١٩٦٥

دنيا ب دەمە، دنيا ب خەمە،
ئيرۆ جەم تەمە، مێڤانێ تەمە،
قەنجيا خوە بكە، قەنجى دمينە،
بزان، خراڤى تەرا ژى خەمە.   لێنينگراد – ١٩٦٥

ئەيسان هەيە ئەينى موورى،
شەڤ و رۆژێ خوەدا گۆرى،
هەتا مرن لێ نەبە قير،
ژێ نامينە كار و تڤدير.

تلبيس – ١٩٦٤

كو مێترۆيێ هلدكشم و داتێم،
زانم، عەمر تم دكشە مينا چێم،
هەتا هەمە، ئەزى ناڤدا چلكەكم،
ببم، نەبم، تو كێم نابە مەشا چەم.

لێنينگراد – ١٩٦٥

بهار و گول،
سەدا بلبل
تەزە دكن
ئەڤينا دل...

لێنينگراد – ١٩٦١

سازێ كانيێ،
مقامێ بێ
جاهل دكن
تەبيەتا دێ...

لێنينگراد – ١٩٦١

دلۆ، دلێ منی تەجال،
تو پەی کاوا قەمەر بکال،
نێچیرا خوە تو بەرنەدە،
تو نێچیرڤان، ئەوە خەزال... تلبیس ۱۹٦۳

گولێ جارکێ گۆتە گولێ:
ـ چقاس مە بێ بایێ کولێ،
مە مێڤانبە بلبلێ یار،
دیسا رۆیێ ل مە هلێ...

تلبیس – ۱۹٦۳

راموسانە مەلهەما دل،
ب وێ دژین بلبل و گول،
زەریێ وەرە تە راموسم،
مە برەڤن خەیال و کول...

تلبیس – ۱۹٦۳

گول و زەری تێن همبەرێ
ناڤ خاسباخچێ نوور بهارێ،
دقیرینە بلبلێ قوول،
من عەڤدالی دل تێ خارێ...

تلبیس – ۱۹٦۳

لۆ–لۆ دلۆ، تەیرێ بێ جی.
تو پەی کاوا قەمەر نەچی،
توێ بهەلی، توێ بقەلی،
مینا بلبل توێ ببەجی.

تلبیس – ۱۹٦۳

و هەر بهار، و هەر بهار تو تێیی،
نۆلی حوبا، نۆلی ئەشقا تەڤ بێیی،
توی باهار، توی کولیلک و سۆسن،
تەنێ توی، تەنێ توی حوبا من. لێنینگراد – ١٩٦١

ئاخ، چەڤێ رەش، ئاخ چەڤێ رەش ئەز کوشتم،
وەلاتێ دوور و خەریبیێ ئەز هشتم،
بەژنا نازک، بەژنا سۆسن و رهان
دل من سۆتن و کەربا وان ئەز هەلیام.
لێنینگراد – ١٩٦١

تە گۆ: "حزدکم تە ب دل و جان،
حوبا مە شەربەت، دلی مە فینجان،
بێژە من، گەلۆ چ بوو سور، مەنی،
تە شەرەبەت زوو رێت، شکێناند فینجان..."
لێنینگراد – ١٩٦٥

ژاننا، تو ژانی، ژانا دلێ من،
ژاننا، تو جانی، جانا گولێ من،
هەرکێ من بیرکی، ئەزێ تم بێژم:
"ژاننا، تو کانی، کانا کولێ من..."
لێنینگراد – ١٩٦٥

لۆ–لۆ دلۆ، تەیرێ هەوێ،
تو بدە پەی گۆزەل کەوێ،
کەوا تە چوو، تەنێ مایی،
ژ تابەتێ ناکی خەوێ.
تلبیس – ١٩٦٣

ئەز، کەوا خوە دوھ ڤان چاخا
کەتن کێف و ھەنەکا،
کاوا من دین، رندا ئەڤین
ب خەبەرا کێر من دا... لێنینگراد – ١٩٦١

ئەڤێ ھۆریێ، ئەڤێ زەریێ ھات حوبا من خوەرا بر،
وێ ئەز دامە بەر خەنجەرا دل و سەرێ من ژێکر،
سەبەب کی بوو، سەبەب کی بوو، گەلۆ کی بوو، گەلۆ کی"
مالخرابۆ، تو نزانی ھالێ دلێ خوەی بەنگی...
لێنینگراد – ١٩٦١

کەلا من تژییە و دلێ من بەر،
ل من دھەلن، ھم جان، ھم جەگەر،
ئەز کو دنھێرم دێمێ ژاننا نوور،
زارێم ناگەرە، ئاخ، تونە خەبەر... لێنینگراد – ١٩٦٥

شکۆ جارکێ گۆتە زەریێ:
دنیا ل من دۆژا تەعریێ،
کو ناڤینم تە دەقەکێ،
خەریبم ل چۆل، سەفەریێ...
لێنینگراد – ١٩٦٤

ھەی تو، چەلتێ منی چەوال،
ھەی تو، چەلتێ ئولم و دەرسا،
کو تو منرا بوویی ھەڤال،
ژ من رەڤین لیر و مووسا...
لێنینگراد – ١٩٦١

سەرەجەم

دەنگێ عەمر 505
هەدادخانا بەختێ دنیایێ وەتەنێ من 505
لێنین 506
بەر شالاشێ 507
سەکنیمە 508
کلاما من 508
بەرب دەوران و دنیایێد نەدیهار 509
ئەسکەرێ سۆر و پیرەدێکە کورد 511
ئاباس، برا 515
ژ من پرسین 515
سایات-نۆڤا 516
ئەز بوومە 518
ئەزێ بسترێم 518
تو بنڤیسە 518
دەواتا گوند 519
برێ شیرنتر چ هەیە 520
مالا بێ زار 521
دەفێ سپی 521
هەزار بهارێد رەنگین 522
زارۆتیا من 522
تەرجمەچیا "مەم و زینا" ئاحمەدێ 524
خانیرا 524
عەمر، روحێ من تاهارە 524
ماهارێ منرا 525
دلێ بەنگی 526
ئۆ، چڤاس خوەشە 528

ئەز حز دکم 527
دلێ بەنگی 527
تو گولی 528
ناڤکێلکا کاو 528
سۆزێ زەریێ 529
منرا دڤێن 530
گۆزەل زەریێ ئەز بووم مێڤان 530
تو هوور نەکە 530
بێژە 531
کو کاوا زەری ل من بوو دیهار 531
بێی حوب دلی قوومستانە 531
ئەڤ سێ رۆژە 532
ژاننا 532
زەریێ 533
گولا ئەنیا تەیە نازک 533
ئەزێ هلدم سازێ خوەی زیڤ 534
ئەزێ باقکم گول–رهانا 534
ئەزێ هلدم ساز و تەمبوور 535
ناڤێ تەیی سۆسن، رهان 535
وەرە، بدە پەسنێ زەریا 536
برجا ئەڤینێ 537
نێت و فکر 538
ئەز حز دکم دێمێ قەمەر 538
ئەز دخازم 538
وەرە، روونێ 539
من گۆ 539
من زەریک دی 540
ئەڤینا من 540
لێڤێ تەیە شەرەبەت–شەکر 541
چەڤ ل رێنگا عەزیز یارێ 541
ئەو چەڤێ تە رەش 542

زانم ئەزی شاییرم 542
ئەزێ چبکم 543
وەختێ کو تە نەڤینم 543
نەرمە، نەرمە پۆرێ تە 544
ویتە–ویتا چڤیکێ 544
دیسا تەلپە عەورێ رەش 545
شەڤەکە تەعری 546
تە ڤر دیتنە شەڤێ پاییزێ 546
چارینە 547
حوبا من ئۆکیانە 547
قافسەقەت دڤێن 547
مەرڤە بۆنا من 547
ساز و کلام وەکی نەبە 548
دەم باویشک بوو 548
ئەز جارەکێ سەر پێگاسێ هەیلۆ چوومە 548
عەرشێ عەزمین 548
جارکێ فەقی هات خەونا من 548
من دیهار بوو جارکێ خایام 548
ناڤێ بارزانی 549
دنیا هەیە ئەینی جنەت 549
شووخلێ چوویی بێفەیدەیە 549
ژ جۆلانێ هەتا قەبرێ 549
ئەیسان هەیە تەک مۆتاجێ بەدەویێ 550
من گەلەک دیت ل ناڤ مێرگێ 550
چقاس گلی هاتە سەر زار 550
منرا دڤێژن 550
ب چەڤەکی 550
خایام، ئەز بەنی 551
سال دمدێرە 551
دڤێن: بێ حوب عەمر مەلوولە 551
با چقەک بر 551

گولەک شین بوو ل سەر قەیێ ... 551
دنیا ب دەمە ... 552
ئەیسان هەیە ئەینی مووری ... 552
کو مێترۆیێ هلدکشم و داتێم ... 552
بهار و گول ... 552
سازێ کانیێ ... 552
دلۆ، دلێ منی تەجال ... 553
گولێ جارکێ گۆتە گولێ ... 553
راموسانە مەلهەما دل ... 553
گول و زەری تێن همبەری ... 553
لۆ–لۆ دلۆ، تەیرێ بێ جی ... 553
و هەر بهار و هەر بهار تو تێیی ... 554
ئاخ، چەڤێ رەش ... 554
تە گۆ ... 554
ژاننا، تو ژانی، ژانا دلێ من ... 554
لۆ–لۆ دلۆ ... 554
ئەز، کەوا خوە ... 555
ئەڤێ هۆریێ، ئەڤێ زەریێ ... 555
کەلا من تژییە ... 555
شکۆ جارکێ گۆتە زەریێ ... 555
هەی لۆ، چەلتێ منی چەوال ... 555

شکۆیێ هەسەن
تەمبووریێ کوردا
رێداکتۆر و کۆرێکتۆرا کۆنترۆل ئێ. باکۆیێڤا
شکلکێش ل. ماناساریان
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ ئان. گاسپاریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ ئۆن. پانیکیان

چەعڤکانی

فێریکێ ئووسف

هایپێتهرات

یێرێڤان – ١٩٦١

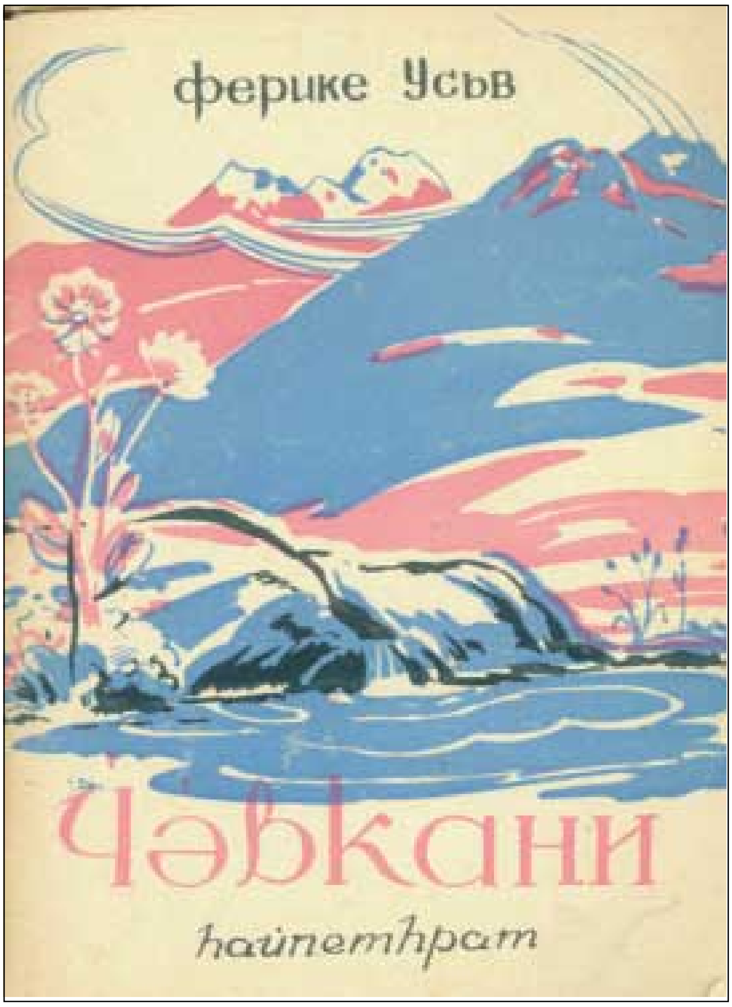
ферике Усьв
Ч'әвкани
һайпетһрат

"چەعڤكانی" بەرەڤۆكا شێرێد فێریكێ ئووسڤە ئەولنە. شاییرێ جاهل دەرهەقا وەتەنهزییێدا، براتیا ملەتا و ئەڤینییێدا دنڤیسە. ئاڤتۆر ب هەواس شكلێ تەبیەتا خوەیە هزكری نیشان ددە.
بەرەڤۆكێدا ئوسا ژی جی بوونە شێرێد ساتیریێ و ئێد ماین.

وەتەن و مسکەن، جماعەت و رەهمەت

وەتەنێ من

وەتەنێ من دەوات گەندی –
ئەز لێ تەگلیف، ئەز لێ خوەندی.
د ناڤ کۆما قەوم و بران
من وەرگرتیە خەملا گران.
ل بەژنا من چوخێ کوردا،
کەمبەرا زیڤ، قاییش سەردا،
ل سینگێ من برقۆکا سۆر ـ
ناڤ ـ نیشانێ لێنین لێ مۆر،
بەر ـ پێسیرا من نتری،
پاپاخێ رەش یان قۆتکری،
کهێلێ من پێگاسێ دین،
من لێ شداندیە تەنگ و زین:
رەخت و رشمێ وینە مووسا،
مەیدان کەتیە راست و دووزا.
زورنەچی خوەش لێدخە "جرید"،
ل من ڤەبوویە بەند و شریت،
ئەز سەر پشتا کهێل پێگاس،
خوەش هێل دبم بەرب پارناس...

۱۹٥۹، پامپ

فرنده

شەبەقێ زوو، هێ تەیر و توو خەوێدا،
فرندەکێ پەر ڤەدابوو هەوێدا.
هەلا سی بوو، کەراسی بوو، تو مەری
ترسا سەرمێ دەرنەدکەت بەر دێری.
لێ فرندێ خوە دابوو ژۆر مینا تەیر،
و ل عەرشێ ئەزمین تەڤێ دابوو سەر.
... من کو ئەو دیت ـ پەنجێ رۆئێ لێ نەدیر،
وەتەن، دیسا وێ هنگێ تو هاتی بیر،
تو هاتی بیر و ئەولەدێ تە ئەفات،
کو ناترسن تو ئۆخرما، تو جەفا:
خوە دانە بەر دەربێ گران، دەربێ زۆر
و مینانی وێ فرندێ هێلبوون ژۆر،
... لەما ئیرۆ پەنجێ تەڤا عەمرێ گەش
تەرا بوونە خەملا بووکا، بوونە رەوش.

۱۹٥۹، یێرێڤان

ئەز و جماعەت

ئەز و جماعەت –
ئا ئەڤە موحبەت،
کلام، شێر و ساز،
هونور و هەواس.

ئەز خەزالەکە تی ل چیا- بانیا،-
جماعەتا من – ئاڤا سەرکانیا،

ئەز جووجکا فرا، جووجکا کەوا، _
جماعەت منرا پەر _ باسک و هەوا.
ئەز مۆزا هنگڤ، مۆزا ناڤ شانا، _
جماعەت گولا ناڤا کەوشەنا.
ئەز مەسیێ ئاڤێ، جماعەتا من _ بەر،
ئەو ئۆکێئانا کوور، قەییکم ل سەر.
ئەز کەسکەسۆرا ل پەی بارانێ، _
جماعەت رۆژ و تاڤا ئارانێ.
ئەز ستەیرکم، ستەیرکا گەش، _
جماعەتا من _ من عەزمان و عەرش.
هەرگێ پۆئێتم و سیارێ پێگاس، _
جماعەت منرا، مەیدان و پارناس.

ئەز و جماعەت–
ئەڤە عەمرێ من،
ئەڤە شێرا من
و کلاما من.

١٩٦١، یێرێڤان

پامپا من

پامپا منە باش، پامپا من کوبار
وێ پال ڤەدایا وان قوونتارێ سار،
پامپ مینا بووکا، بووکا خەمل لێ بەن
لێ دۆرێ چییایێد مە گرتنە گۆڤەند.

چیایێد مە بلند، چییایێد مە کوبار،
کو ژێ دکشن جەو و کانییێد سار،

شمالێ مژ تێ مینا کارڤانا
سەر چییایێ مەرا دچە ئارانا.

ئێڤارێ ب هەواس مژ گوژە-گوژە،
و ناڤ مژێدا پامپ دهێنژە،
پامپا منە سار-گولستان شیراز
من ژێ باق کرن گولێد خوەیە خاس.

ئاخ چقا دخاست من هەزار گومان،
کو وەختێ مرن من بڤە مێڤان
جماعەتا من مەیتێ من شاییری
چەلبکە سەرێ چییایێ دبووری.

کو مژا پامپێ مینا کارڤانا
بێ و سەر منرا هەرە ئارانا _
بینا گولێ من، حوبا دلێ من،

حوبا دلێ من، دەرد و کولێ من
ببە ئارانا،
ببە ئارانا،
ببە ئارانا،
قورن و دەورانا...

١٩٥٩، پامپ

ئێڤارا ئاداری

ئێڤارا ئاداری
ڤارخوون تێ خارێ
و دکە خوشین...

هەوا چیک سایە،
ستەیرکا پەنج دایە
ل سەر روویێ ئەزمین.

ل ژۆر تێ خانێ
ستەیرکا مێزینێ
و رێچا کادز.

ل سەر ملێ چیا ـ
بەلەکیێ بەرفا
و هەوا تەمز...

و ژ دوورەجی
رووڤیێ قۆلنجی
دکە واقینی.

تێ ژ کولەکا
دەنگێ چێلەکا
و گۆلکێ ڤرنی...

و ل سەر دارێ
پووپوویێ بهارێ
دسترێ توو، تی...
سەلام تە تەبیەت،
سەلام تە تەبیەت،
جنەتا راستی.

١٩٥٩، یێرێڤان

ئەڤین و سور، موحبەتا پر

نوورا عەرشا فەنێ تە،
گەزۆ باری کەنێ تە،
کەسکەسۆرە بەنێ تە،
عەزمان بەر–بەدەنێ تە،
ستەیرک بەرچەنێ تە،
هیڤ گاز و گەردەنێ تە،
ئەز دیلم، رەبەنێ تە،
شاییر و هەسەنێ تە،
هۆرییێ دبێم تەنێ تە ـ
ئەڤ دل بوویە مسکەنێ تە

١٩٦١، یێریڤان

***

ئەو پۆرێ تە رەش،
ئەو ئەنیا تە گەش
چاوا هەڤدو تێن!
ئەو چەعڤێد بەلەک،
ئەو قاشێد خەلەق
چاوا هەڤدو تێن!
ئەو دێمێ گولاڤ،
ئەو لێڤێد ئالاڤ
چاوا هەڤدو تێن!

ئەو چەنا تە کور
ئەو گەردەنا دور
چاوا هەڤدو تێن!
ئەو بەدەنا بەر،
جۆت هنارێد سەر
چاوا هەڤدو تێن!
ئەو بەژنا شتاف
ناڤکێلکا زراف،
چاوا هەڤدو تێن!
ئاخ ئەو بەژن و بال،
ئەو کوبرا دەلال
منرا ئنک و کێن،
ئەڤ سەودێ من فەش،
دلێ من سەرخوەش
چاوا هەڤدو تێن... ١٩٦١، یێرێڤان

***

زڤستانە، بەرف دبارە، دەرڤا هشکیە، دەرڤا سار.
ل سۆقاقێ سەکنینە، دو یارا هەڤ گرتیە زار.
سور و سەقەم دشدینە، ئاڤا جەوێ دبە بووز،
ئەڤ بێمنەت سەکنینە، هەڤدو دکن ناز و تووز.
رێویا سەر و چەعڤ پێچانە، سور و سەرمێ دترسن،
ڤانا دێم و بەر ڤەکریە، تەرێێدا هەڤ رادمووسن...
... ئەز باوەرم، وەلە برا، دلێ بەنگی، دلێ هار
زڤستانا سکە – سار ژی کارن بکن گولبهار.
١٩٥٩، یێرێڤان

گۆزەل

سینگ و بەرێ کەوا – گۆزەل ئەلەگەزە،
ڤێ بهارێ وێ خەملیە رەز ب رەزە.
مەمکێ یارێ ل بەدەنێ جۆت کانینە،
خالێد سوورەت مینا کۆنێد کورمانجینە،
گولیێد یارێ مینا جەوێد دەر بهارێ
هەڤ گرتنە فتل _ فتل تێنە خارێ.
ئەزی ل سەر کاو _ کوبارێ بەنگیێ خەفوور،
من دا دەستا و لیلاندن سیمێ تەمبوور،
من گۆ: _ یارێ، تەمبوور دەستێ مندا هەلیا،
وەرە لاوکێ خوە کەرەمکە جۆتێ گولیا.
گۆت: _ بەیتوونۆ، پۆر و گولیێ من قوماشن،
ئێنگێ مینا تە بێسەودە و بێهەشن:
سینگ و بەرێ من زۆزانە، ئەز چەعقرەشم.
نە یا تەمە، پارا لاوکێ خوەی کەلەشم.
گۆت بەرزەقێ و ب ئاڤر من نهێری،
ئاڤرێ وێ من بوون مینا کێر و دوری،
جۆت گولیا بوون جۆتە مەر ل من ڤەنین،
سازێ من کەت، تلی _ پێچیێ من لەرزین،
مێرگ و گەلیێ ئەلەگەزێ گرتن دوومان،
نزام چرا بهار ل من بوو زڤستان...

١٩٥٩، یێرێڤان

***

ئادارێ گۆ: دلێ من مێرگ و زەڤی،
خەزالێ، جانێ، کودا درەڤی؟
هەرگێ بلبلی، ئەز- گولا کەزی،
گولێ دهیلێ کودا دبەزی؟

خەزال زڤری، دێمێ هەواسی،
شبێتا هۆریێ من کرە نازی،
گۆ: ئادار، دلێ من بێتە - بێتە،
وەلە دترسم با - باگەرێ تە...

من گۆ: خەزالێ، - من گۆ: دەلالێ،
ئەز هەیرانا تە وێ گالەگالێ،
وەرە نەترسە بایێ ئادارێ:
پەی ئادارێ تێن گولێد بهارێ...

۱۹٥۹، یێرێڤان

***

ئەزێ رابم مینا میرمە، مینا سۆفیێ بەخدایێ
ئێر _ ئێرندە دەورەمیشبم هەر چار قولبێ دنیایێ،
(مرن هەیە، بۆنا مەیە، جیێ بێ مرن ناگەرم،
ئەزێ هلدم تەمبوورا خوە پەی ئەڤینتیا دل هەرم).
بەلکی هەتا مفرق _ مشرق، هەتا "مالا فەلەکێ"
ژ بۆنا خوە ماشۆقێ دین پەیداکم کار - خەزالەکێ...
...ئاخ دترسم مینا میرمە عەمرێ من هەرە بێخەدا.
یانگا دلێ من دخازە، بیتەر نابە تو عەردا...

۱۹٥۹، یێرێڤان

***

دیسا وەرە، یار کەچکێ، من ب ئەڤین و سور بکە،
حوبێ بکە لڤا پیچکێ، ئاگرێ دلێ من گور بکە.
تەنگەزارم، هەسەرا تەنگ ل من پێگە بوهور بکە
جاهلتیا من ژ دەست من چوو، ئەز بووم دیلێ تە، نەدەرێ،
نەدەر ژی چوو، ئەڤ کولا هان ل من هاتە میاسەرێ:
بریندارم، موحبەت سەبەب، لێ بێ ئەڤین – ئەزی بێچار،
وەرە کاوێ، بەلکی باسکێ جاهلتیا من نەئێنە خار.
هەیات خوەشە، ئەزی _ توونسز، یازخە دەرد ببە قەدا،
عەمرێ منی تەری – جاهل هەرە دەیا و بێخەدا.
وەرە، وەرە، یار کەچکێ، من ب ئەڤین ئوو سور بکە،
حوبێ بکە با و برووسک، ئاگرێ دلێ من گور بکە.

١٩٦١- یێریڤان

***

ئەڤین و سور،
موحبەتا پر
ئاڤەکە گور
سەر ئاشە،
دلێ رەبەن
مینا هەبا
گەنم بندا
دماشە.

١٩٦١، یێریڤان

***

بەسە، شاییر، ڤان سۆقاقا هەرمێشە
قیز و بووکێ بەدەو بکی تەماشە،

کەس ئەڤینا تەرا ناڤە ئەڤیندار،
کەسەک دەیا نادە تە نان و ستار.
بنهێر هەڤال ــ هۆگرێ خوە، دۆر ــ بەرا
چاوا بوونە پێجریێ نان و پەرا،
هەر کەسەکی چاوا خوەرا دانیە مال،
هەر کەس چاوا بیە خوەیقولخ، خودانهال.
لێ تو بوویی بەیتووێ سەرێ ڤان کووچا،
هش و سەودە سەرێ تە چوویە بۆ کەچا،
رۆژێ خوەرا قەت ناکی تو کار ئو کوسپ،
مایی بێچار و بێستار و بێرسق.
خەما کێیە حوبا گور تە بوویە شتیل؟
خەما کێیە ژ دەست سورێ بوویی دیل؟
کیژان زەریێ یار بهێلە بێ بال تە؟
و کیژانێ نەبێ: شاییر قەدا ل تە...
بەسە، بەسە، ڤان سۆقاقا هەرمێشە،
قیز و بووکێ بەدەو بکی تەماشە،
کەس ئەڤینا تەرا ناڤە ئەڤیندار،
کەسەک دەیا نادە تە نان و ستار.

۱۹٥۹، یێرێڤان

دەنگێ شەرۆ

دەنگێ شەرۆ پەروەزە بوو
ل ڤان کۆنا، شێن و دووزا،
گۆ: "هەکیمۆ، مەلهەمەکێ،
پێشکێشا تە مەمکێ قیزا".

ئاگر گرته دلێ خۆرتا،
ڤان جاهلا، ڤان تودنسزا،
فەقیێ تەیرا تربێ رابوو
ئوو دیلبەرا خوە راموسا.
دەنگێ شەرۆ کره زنگین
چوو گهیشته عەرشێ ئەزمین.
ژ هەواس و هژمەتکاریێ
جی لەرزین پێور و مێزین،
بەرفا هەچێ ئەلەگەزێ
کو هێ نەدیه بهار، هاڤین،
تە گۆ هەلیا و ژۆردا هات،
چەم و جەوا کره خولین.
پیرێ دها ل دەڤ گۆرێ،
ب روو _ هەدەم کالێ زەمین، _
دلێ وان ژی تەڤهەڤدو بوو،
ئوو ئەڤینتیا خوە بیر ئانین:
دەنگێ شەری، تە گۆ، گهیشت
هەیلۆ سیپان و جزیرێ:
رابوون هەڤرا کرن سۆهبەت
مەم و زینێ ژ کبیرێ.
تە گۆ خەجێ رابوو و گۆ:
"سیابەند، رابە، هاتیه بهار...
دەنگەک پێرا ژ وێدا تێ،
ئەز مام هەواس و هژمەکار.
دبێ "هەکیم، هەی هەکیمۆ،

دوو _ دەرمانێ خوە تو هلدە"...
رابە سیابەند، بەلکی هەکیم
بجەبرینە برینێ تە...
کوبرا شەرۆ پەروەزە بوو
ل ڤان کۆنا، شێن و دووزا،
بەنگی فێریک بوو سەودەسەر،
هلدا هەزار حوب و مووسا،
گۆ: "بستریێ شەرۆ برا،
دلێ من بوو کوورا ئێگر،
ئەز تێر نەبووم کلامێ تە،
کو هەلاندن بەرێ کەڤر".

١٩٥٩، پامپ

هندکبه – رندکبه

ئەز نیشانم، همبەر یارن،
دەست وان تیرێ پر خەدارن،
نزام چما بەختێ منرا
زەریێ بەدەو وا مێشدارن...

۱۹٥۹، یێرێڤان

***

ئێلێ زەریێ، ئەز بکرچی، تو ـ دکانڤان
کا بکشینە لاوکێ خوەرا گرڤانکە نان:
دە هەر جارا نانێ دەستێ تە ئەز دوخوم،
من ترێ تە من کەرەمکر یەک راموسان.

۱۹٦۱، یێرێڤان

***

زەریێ زەندا زەر هلدایە تا ئەنیشکێ،
راسەر هاتیە، دبشێڤە سەرێ کەشکێ...
ئەو کەشک نینە، رەبەن دلێ منە یازخ،
ژ دەست حوبا وێ دهەلە، وسا دشکێ...

۱۹٥۹، پامپ

***

لێ خەزالێ، لێ دەلالێ، ڤێ بەرواریێ
ئەز مینانی کەوکی بەرفا دەر بهارێ،

پەنجێ رۆژێ کەتن فەنێ تە کوبارێ،
ژۆردا من دان، ئاخ ئەز هەلیام، هاتم خارێ.
۱۹٥۹، یێرێڤان

***

کار – خەزالا من برن،
کەو – گۆزەلا من برن،
هەرگێ یارێ خوەبەر چوو،
دەرد و بەلا من برن.
۱۹٥۹، یێرێڤان

***

مینا دەلاڤ، مینا جەوەکە تەزە،
جاهلێ سەوس هەر خەتارا دبەزە.
سبێ، وەختا کەتە پەناڤەکە کوور،
وێ هەڤ بگرە و هێژا خوە بهەسە.
۱۹٦۹، یێرێڤان

***

جاهلتیا من بوو خەزالەکە کووڤی،
من زەڤت نەکر، بانزدا ژ دەستێ من رەڤی،
و شەڤ و رۆ چقا ل پەی درەڤم،
ناگهێژمێ، ئاقا ژێ دوور دکەڤم...
۱۹٦۱، یێرێڤان

زەرێ – زۆرۆ

هلدگرم
هەردو سۆسن و گولێ خوە،
ددم سەر سینگ و دلێ خوە،
ئەز کو مرم... جنیازێ من
هەردوێ بدن سەر ملێ خوە؟...

١٩٥٩، یێرێڤان

عەمر و فکر

کانی

هافا گێلی، بن زنار
کانیک زەلال ژێ تێ خار،
دوخولخوله سال _ زەمان
بەرب چاییر و چیمان،
کاو ڤەکریە دێم و بەر،
زەری، دۆمام تێنە سەر.
ئیسان، هەیوان و رەور
دوخون ئاڤا جەواهر.
لێ کانینگا تەرهانی
نەچکیا تو زەمانی،
چقاس کریە خولەخول،
هێ زەلالە، هێ جاهل.

۱۹۵۹، یێرێڤان

بۆنا بیرانینا
(ئەتەمێ ؟؟ – سالییی رەهمەتی)

کور دکشینە نەفەسێ،
روح هاتیە بەر قەفەسێ،
لێ تەییسیە رەنگ و روو،
دێ ناگری خوە ڤەناری.

بگری، ـ کورێ بترسه.
نەگری، ـ ئاخ دل دقوسه...
بوویه روونێ سەر سێلێ،
هێ نەهەله قەرتەلێ؟
کور دنهێره چەعقێ دێ:
"من سار بوونه دەست و پێ،
چرا ناگرییی، دایێ جان،
بگری، بگری، بناله،
ئەز ژی زانم، خایێ جان،
یا من بۆش و بەتاله"...

۱۹۵۹، یێرێڤان

***

مینا چەم، مینا چەم
هەر وەختا و هەر دەم
فکرا من دکشه
و دکه لەمه ـ لەم،
جارنا تێ جیکی راست،
جیکی دووز کوور دبه،
و ب نەرم، ب هەواس،
هەمدێ خوه فوور دده:
جارنا تێ جیێ کەڤر،
جیێ خشر و زنار،
دخوشه،
دقووژه،
و دکه زاره ـ زار.

جارنا تێ دەولێ کوور،
لێ دبە گێژگەرینگ،
خوە _ خوە خوە ڤەدروو
و ددە دەفا سینگ.
جارنا تێ، ل بەندێ،
جیێ هاسێ گۆل دبە،
دجڤە وێ هندێ،
هەڤ دگرە بۆل دبە،
لێ ناکە لەمە _ لەم،
ئەز هنگێ دترسم،
دلێ من دبە خەم،
خوە _ خوە خوە دپرسم:
"ئاخ دبە بنجە
چەمێ من ڤان دەرا
و نەچە، نەگهیژە
تو ئۆکیان و بەرا..."
...لێ جاردن ئاڤ هلتێ،
ئاڤ هلتێ، ئاڤا گور،
تیش دکە وێ بەندێ،
بەند دبە لێ بوهور. _
و دیسا دکشە
و دکە فوورە _ فوور،
دکشە و دچە
راستێد کوور، وارێد دوور.
مینا چەم، مینا چەم،

هەر وەختا و هەر دەم،
فکرا من دکشە،
و دکە لەمە – لەم.

***

خەون و متال، فکارێ من،
هوون مینا بەرخ و کارێ من...
و چاخێ ئەز، بەرخڤانێ گوند،
ل دەشتێد مە، چیایێد بلند،
من کو پێشیا بەرخا بەردا،
بەلا دبوون مێرگ و عەردا،
خوە ددانە بەرپالێد چیا،
دچرپاندن گول و گیها...
لێ جارنا ژی ل وان عەردا
من کو پێشی زەف بەرددا،
بەرخێد منە نەس درەڤیان،
دکەتن جییێ قۆرخ و زیان.

۱۹٦۱، یێرێڤان

دەواتا تەبیەتێ

مینا رووڤییێ دەواتێ،
با هات جاب دا تەبیەتێ،
باخ هەژیا گۆت "بمبارەک"
عەردێ خوە دیت تڤدارەک:
... و هەر تشت بوو توندورست،
ئەورا دەف و زورنێخست،

برووسک مینانی سیارا
پەکیان بەرب بەیارا.
دوومان بووکێ بوو خێلی
و داکەته سەر گێلی،
هنگێ عەردێ و عەزمان
هاتن و هەڤ راموووسان.
ژ شابوونێ رۆ دەرکەت،
کەسکەسۆرێ گرت گۆڤەند،
تەیر – تەیرەدا ل ڤرا
شابوونا دل سترا...
پەی دەواتا پرگران،
ل هەر زۆزان و ئاران
مەھ دەرباز بوون، رۆژ سەردا،
عەرد خەملی و بەر دا.

١٩٦١، پامپ

ئادار

ئادار، ئادار،
مەها خەدار،
ته خەنقاند
گیزک و کار
ل سەرێ رێ
سەرمێ، سورێ
گا و گامێش
دانه قرێ،

هرچا شکەڤتێ
دەرکەت دەشتێ،
با و بەرفێ
دانە پشتێ،
ئیسان خاپیا،
دەرکەت قاپیا،
ل تە باوەر ــ
لێ بوو باگەر...
ئادار، ئادار،
مەها کاردار،
تو رسقڤێران.
تو دەوی دار،
تە هات "زەرزان"
و چێلەک زان،
سەری کەت پێز،
و بوونە رێز
بەرخ و گۆلک.
زارا خارن
دەو و قالک:
ل هەڤ رابوون
بەرف و قارخوون،
ب بەرەکی
بوون بەلەکی
ل بەست ــ بەیار،
و بوون دیار

بنەفشێ رەنگ،
بوهورێ تەنگ،
چەعڤێ شڤین
کەت سرتێ شین.
و سەر دارا
مینا جارا
خوەش هات دەنگێ
هەجهەجۆکا،
و قیز _ بووکا،
زار و چووکا
خشپیک هلدان
چوون پیچۆکا.

١٩٦١، یێرێڤان

کالێ و ئەزراییل
(قسا جماعەتێ)

کالەکی ئەختیار،
بێ ئیلاج، بێ چار،
جارەکێ جارا
چوو مێشە _ دارا،
بری، بەرەڤکر
دەستە دارێ گر،
گرێدا، هلگرت،
خوە بەرب رێ گرت.
و پشتۆ گران،

قەواتە وێران، ـ
کالێ هەدمی،
یاک گاف لکومی،
گهیشت نیڤێ رێ،
بوو مریێ گۆرێ:
چۆنگ لێ لەرزین،
مل لێ تەڤزین،
و قوت بوو تاقەت،
بار ژ پشتێ کەت.
روونشت کەوگری،
خوەدا کفری،
بەرێ خوە گوهاست،
مرن خوەرا خاست.
گۆ: رەبی، رەبی،
نە ناڤێ خوەبی،
بڤێ توور – تنێ،
گەلۆ روو دنێ
هەڤە ئاخ – تۆپراخ
منرا بیە ئاساخ؟
و گۆت و نەگۆت،
ئەزراییل سەرقۆت،
سەکنی پێخاس،
کالێ بوو رساس.
گۆ: – هـ باڤێ کال،
چییە هال و هەوال؟

ڤر کالێ هێسیر،
رەنگ لێ بوو تەییر،
هەر تشتی هەسیا،
قودووم لێ قوسییا،
گۆ : "هوکوم دلا،
ئەشەد و بلا،
هوکمێ تە زێدە،
قەنجێ ئەرهەدە،
وەلە پشتۆ کەت،
مەری من بوون قەت،
من گازی تە کر،
بەلکی بێیی ڤر،
ئەڤی پشتێ من
بدی پشتا من".

١٩٥١، پامپ

ملکەدارێ چەعڤقول
(قسا جماعەتێ)

رۆکێ یەکی ملکەدار،
چوو جەم پادشێ خوەی ئەختیار.
– پادشا ساخبە، – گۆ، – زانی،
ڤی عەردی، ڤی عەزمانی،
خوەلیا منە چاندنێ
(ئیدی نایێ گۆتنێ)
ئاقا کێمە و بێکێر،

نه کار ژێ تێ، نه ژی خێر.
تێم پادشێ خوه ب لاڤا _
ڤێ هلده سەر هەساڤا،
ڤی گلی من بێ رەمێ،
منرا بکه کەرەمێ...
پادشا رابوو نڤیسی
قەول و قرار سەر قازی:
"بدنێ خوەلی ئاقاسی،
کو بمینه پێ رازی".
و قازیێ مه دەستێ مەرد
رابوو پیڤا گەله عەرد،
پیڤا چەندک، چەند هێکتار
و بری دا ملکەدار.
ملکەدار گۆ: – مالاڤا،
ئەڤ بوو قەیدێ هەساڤا،
نه پادشێ گۆ گەلەکی،
چ بکم ڤی هەڤەکی؟
قازی رابوو هێ پیڤا
وەک چەند هێکتار و نیڤا،
بری، سەردا زێدەکر،
لێ دیسا ما بێشێکر.
و دەست ملکەداریێ ئاج
کو ئیدی ما بێئیلاج
گۆ: – "هەرگێ ها قاییلی،
ئەم پەڤکەڤن ڤی قەولی:

کەوشەن ئەڤە، دەشت ئەڤە
چڤا کاری برەڤە ـ
چڤا کو تو ببەزی
خوەرا هلدە ئاقاسی".
ملکەدار گۆ: رازیمە،
قاییل سەر وی سۆزیمە،
گۆت و خوە دیت تڤدارەک،
گۆ: "یا خوەدێ، یا فەلەک،
یا ئەتەکا زیارەتێ"...
و رابوو کەت هوجەتێ.
مینا هەسپەکی ب زین
وێ بەستێ کەت کەل و بین
و دانە خوە چەند ئاقار،
لێ چەعڤی تم لێ نەبار،
رەڤی ـ رەڤی ب ئاجی
بین لێ چکیا، بەجی.

١٩٥٩، پامپ

بالاد دەرهەقا قیزا

ئەمێریکا، قازی و نێگر
تۆمسۆندا
دیوانخانە بیە کیمکیمە،
هەڤ جڤیانە مستر و فۆرد،
یەکی دکن چێر و ئێتی
ب گەف و گور، ب هۆرت و زۆرت.

تو هەو زانی ڤر گرتنە
هەبسی دکن مێرێ جەردێ،
لێ چ... بنهێر نەگر تۆمسۆن
سەکنیە بەر تەختێ قازی،
دلدا _ ئەڤین، چەعڤادا هێرس
ب گۆنێ تەل و نەرازی.
– بێژە، مەرس، _ قازی دبێ، _
– کەلبێ هەمس، بێژە چکا،
چ تورشێ بەنگی بوویی
سەر دۆماما ئەمێریکا...
ئەوە قەرقاش و تویی _ رەش،
ئەوە خالس و تو _ موکور،
دلێ تەدا چ سێوری،
چا ژ خوەدێ تە خۆف نەکر؟
ئاخر ئۆلام، هەرامزادە،
قە نزانی _ ئەو رۆ، تو شەڤ.
قە کێ دیتیە، کێ بینایە،
کو رۆ و شەڤ سازبن ل هەڤ؟
گۆت... ل قیزا ئەمێریکا،
وێ دۆمامێ، زەریا کەزی
بوو مینانی کولا خەدەر...
بوو ژەرا مەر گۆتنا قازی.
دل _ دینێ وێ بەر هەڤ نەدا
چا هێلپیتک ژ جی لەقیا،
هەقیا دنێ دلدا خنێ

مینا برووسک ژ دێڤ پەکیا.
– جەسووس قازی، مینا رووڤیا
نەکە دەک و تەولەبازیا
و دەڤ چەمێ حوب _ هزکرنێ
خوە رانەچین مینانی زیا،
منرا ل ڤر نەبە "خێرخاز"،
چ لازمە زمانپەنی...
چ جاییزە ل ڤی خوەرتی
چێکی هەزار قیل و مەنی...
تو هین هاتی، وەکی نێگر
تەنێ کارە ببە ئوەلام،
و ئەڤینا وی ئەئێری تە،
دلدا تونە سەد و کلام...
و وە چاوا دەست و پیێ وان
گرێدا ب قەید و چیدار،
هەتان ئاڤیت نێت و سەودا،
لێ دا برین زمان و زار،
ئوسا دل ژی هوون دخازن
تێکن ناڤا هەسارا تەنگ،
وەکی دلێ نێگر رەشە،
گەرە توجار ژێ نەئێ دەنگ.
نێگری رەشە و تو _ قەرقاش،
لێ تو چرا وەک مەرێ رەش
ژەرێ بەختێ وی کار دکی،
روەژێ دکی لێ رەش و هەش؟

ئەرێ قاسد، نێگری رەشە،
لێ قەلب–قناز ل وی نوورە،
ئاگرێ حوبێ لێ دوشخولە
موحبەتا وی بێقوسوورە.
کو ئەزم رۆژ و ئەوە–شەڤ
ئەم هەردو بێیی هەڤ ئوندانە،
رۆژ قەفەسا شەڤێدانە.
شەڤ قەفەسا رۆژێدانە.
کو ئەوە شەڤ، ئەزم لێ هەیڤ
دلێ وی ئەسمانێ کبیر،
هەیڤێ هەرتم لێ شەوق ڤەدە
هەرتم، هەرتم بدە نەدیر.
کو دەوا هەقیێ دکی
ئەڤە یا راست، دە بگرە خوە!
خوە ئاڤیتە پێسیرا خۆرت،
بەرک هەمێز کر وێ نێگرێ خوە.

١٩٥٩، پامپ

شەروود

(بۆنا قەوماندنا ئادا تایڤانێ)

هەی شەروودێ دین
رۆکفێلێر، ستین،
چ ئەدلایێرا
هوون بوونە خەنیم؟
ب ئەینات و کین،

هوون قەلپ و خاین،
چما ناهێلن
جماعەت ل هەڤ روونێن؟
مینا گورێ هار،
مینا کەلبێ بین
بەرێ خوە دایە
وە چین و ماچین،
بوونە قان، شتیل
نەبی دخازن ــ
پێکین ببە دیل؟
نا، چوو ئەو دەوران،
نها بوویە وێران
نیرێ وەیی گران،
لێ چین و پێکین ــ
خەبەرێد زەمیم...
قەت ناچن بێگا
هەزار نەهسدی:
ئەو بوو قاسدی
وێ هنگێ،
کەنگێ
دەستی چانکایشیا
جماعەت دماشیا،
هێ چین و پێکین
شەمال نەدابوون
ب ئولمێ لێنین،
و دێمۆکرات

نەبووبوو قەوات.
نها چین، پێکین،
ڤێ دنیا رەنگین
بوونە شانەشین
ژ بۆنا زەمین.
هەی شەروودێ دین ــ
رۆکفێلێر، ستین!
قەلپێد گەڤەزە،
دنیا ناخازە
عەمرێ ئەدلی
دیسا ڤەرەسە.
چ ئەینات و کین ــ
هوون قەلپ و خاین
بۆنا ئەدلایێ
وا بوونە خەنیم
و خەبەردن
ب تۆپ و گولا،
پشڤا نابینن
تفاقا پۆلا؟
نزانن وەختا
هەر جماعەتا
پشت دانە پشتا،
مل دانە ملا،
هنگێ هوونێ خوە
هەرن ژ گولا.

١٩٥٩، پامپ

دوودووقووش
(مینا کریلۆڤ)

دوودووقووشێ لالی کۆر
قۆلتکێدا زۆر ب زۆر،
نەھ دەھ خەبەر ب زار کرن
و ژ خوەرا کار کرن.
جەھ، گارس و چەند بێشە، ــ
هەو تەخمین کر ــ دەنگبێژە.
رابوو کوبار و باباخ،
فریا و چوو ناڤا باخ،
دانی ل سەر دارەکێ،
عەمرێ خوەدا جارەکێ
بهیست دەنگێ بلبلان ــ
سەدایا ئەڤین و دلا،
و رند بلبل مێزە کر،
دەنگ ــ مقامێ وی سەکر.
لێ تو وەرە نەبهیست قەت
چەند خەبەرێد خوە سەقەت.
ل ڤر، سەرێ خوە داخست،
هەردو باسکێ خوە راخست.
گۆت: "مقام تێن گوهاستن،
ئەز کو دبهێم ــ دوەستم:
بلبل دکە قالەقالم،
لێ پرسێد وی نە زەلال،

تو کەسەک ژێ فەم ناکە،
سەدا وی بەگەم ناکە.
دەنگێ وی پراواز،
لێ نەخوەشە و نەناس،
کلاما وی نە سادە،
تو کەسیرا دەست نادە،
هێ رند نینە بلبل ژی
وەک من پرسا بینە جی؟"

١٩٥٩ پامپ

سەرەجەم

وەتەن و مسکەن، جماعەت و رەهمەت 566
وەتەنێ من 566
فرندە 567
ئەز و جماعەت 567
پامپا من 568
ئێڤارا ئادارێ 569
ئەڤین و سور موحبەتا پر 571
نوورا عەرشا 571
ئەو پۆرێ تە رەش 571
زڤستان 572
گۆزەل 573
ئادار گۆ 574
ئەزێ رابم 574
دیسا وەرە 575
ئەڤین و سور 575
بەسە، شاییر 575
دەنگێ شەرۆ 576
هندکبە – رندکبە 579
ئەز نیشانم 579
ئێلێ زەریێ 579
زەریێ زەندا 579
لێ خەزالێ 579
کار – خەزالێ 580
مینا دەلاڤ 580
جاهلتیا من 580
زەرێ – زۆرۆ 581

عەمر و فکر 582
کـانی 582
بۆنا بیـرانینا 582
مـــینا چەم 583
خەون و متال 585
دەواتا تەبیـەتێ 585
ئـادار 586
کالێ و ئەزراییل 588
ملکەدارێ چەعڤقول 590
بالاد 592
شـەروود 595
دوودووقـــووش 598

فێریکێ ئووسف
چەعڤکانی
رێداکتۆر: جاسمێ جەلیل
رێداکتۆرا: نەشیرەتێ و کۆرێکتۆرا
کۆنترۆل: ئێ. باکۆئێڤا
رێداکتۆرێ بەدەوەتیێ: ئان. گاسپاریان
شکلچی: م. تیراتووریان
رێداکتۆرێ تێخنیکیێ: ڤ. گالستیان

قسێ جمعەتێ

خەلیلێ چاچان موورادۆڤ

نەشیرەتا "هایاستان"
یێرێڤان ١٩٧٢

وەکە شیرێ خوە

وەختـەکێ ئاغاک خـولامێ خوە ب شـوخـول دشـینە مـالا ئاغێ دەسـتـەبراکـێ خـوە. وەختـێ خـولام دچە مالا ئاغێ و دەرهـەڤا هـاتنا خـوەدا ژ ویرا دبێژە، ئاغا خـوەسـتنا وی دقـەدینـە، ژێرا ئەزەت-هـورمـەتـێ دکـە، هـەلا سـەردا ژی چـەکـەکە لاییـق لێ دکە و دبێ:

-لاوق، دە هـەرە، خـوەدێ ئۆخـرا تەرا بە، تە چ جـەم من دیتـیـە، وەکە شـیـرێ خـوە گلی بکە.

وەختا خولام تێ مالا ئاغێ خوە، ئاغا پرس-پرسیاران ژێ دکە، دبێ:

-قەت ئاغێ هـەڤالێ من چ هورمەت تەرا کر؟

خولام دبێژە:

-نە ئەو بە، نـە ژی ناڤێ وی بە، ئەز چەنـد رۆژان وێدەرێ مـام، ئەوی قـەت نزانبـوو ئەز چ چوومە، چ هاتمە. شەڤ-رۆژ شۆربە ددا بەر من.

ئاغا خوەدا پر دکە-دپیڤە، کو ئاغێ هـەڤالێ وی قـەدرێ وی نە گرتییە و خـولامێ وی بێ روومەت ڤەرێ کرییە.

وەختەکێ شووندا ئەو ئاغا تێ مـالا ئەڤدال ئاغێ، دبێ: -ئەز هـەرم بنهێرم کا هـالێ هـەڤالێ من چیە.

وەخـتـێ ئاغـا تێ مـالا هـەڤـالێ خـوە، ئەوانا دچنـە دەست و روویێ هـەڤ، سـلاڤ-کلاڤان ددنە هەڤ و مژوولییا خوە دکن. خێلەکێ شووندا ئەڤدال دبێ:

-برا، تو زانی، کو ئەز ژ تە خەییدیمە؟

ئاغێ مێڤان دبێژە:

-برا خوەدێ خەیدێ نەدە، من چ کرییە، کو تو ژ من خەییدی یی؟

ئاغا دبێ:

-وێ رۆژێ، وەختێ خولامێ من هاتبوو مالا تە، تە چما ئوسا خراب ڤەرێ کربوو؟

نه تو زانی، کو وێ یەکێ ڤا تو ل هورمەتا من کەتی.

ئاغا تێ دەردخە، کو خولام ژ دەستەبراکێ ویرا دەرەو کرییە. ئەو هیڤی دکە، کو گازی خولام بکە.

وەختێ خولام تێ، ئاغا دبێ:

–لاوۆ، تە چ قسوور مالا مندا دیت، کو تە ژ ئاغێ خوەرا دەرەو کرنە؟

خولام دبێ:

–ئاغایی ساخ بە، من تو کێماسی مالا تەدا نە دیت، تە هەلا وەختێ هاتنێ چەکەک ژی ل من کر و گۆت، کو وەختێ تو چوویی جەم ئاغێ خوە، وەکە شیرێ خوە شرۆڤە بکە. شیرێ من وەکە یێ شۆربێیە و من وەکە شۆربێ ژی شرۆ کرییە.

کارێ بگەرن

وەختەکێ کارەکە مەریکی ئوندا دبە، جابێ ددنە وی، کو کارا تە ئوندا بوویە.

مالخوێ گازی کورێد خوە دکە، دبێژە، کو ژ کێدەرێ ژی هەبە، ڤێ سەهەتێ کارێ ببینن، بینن.

کور گوهـ نادنە باڤێ خوە، دبێژن باڤێ مە چ مەریکی تمایە، هاقاس پەز و دەوارێد وی هەیە، ڤێ شەڤێ مە پەی کارەکێ دخە. ئەوانا ئوسا ژی ناچن، کارێ نابینن.

وەختەکێ شووندا جابێ ددنە مالخوێ، کو مییەکە تە ئوندا بوویە. ئەو دیسا گازی کورێد خوە دکە، دبێژە:

–هەرن کارێ بگەرن!

ئەوانا وی جوورەیی پەی مییێ ژی ناگەرن.

چەند رۆژان شووندا جابێ ددنە وی، کو ڤێ جارێ هەسپێ تە ئوندا بوویە.

باڤ دیسا گازی کوران دکە، دبێژە:

–کانێ وە کار نە دیت؟

خولەسە، رۆژەکێ ژی جابێ ل وی دادخن، کو جەردێ پەزێ تە بر.

ئەو ڤێ جارێ ژی گازی کورێد خوە دکە و دبێژە:

– چاوانه، وه سەر– بەرێ کارێ نه دیت؟

وی چاخی ئیدی کورێد وی تە`موول ناکن، دبێژن:

– مالا ته ئاڤا به، وێ جەردێ تەمامییا پەزێد ته برییه، هەلا تو دە`وا کارێ دکی؟

وی چاخی باڤ سەر کورێد خوەدا هێرس دبه، دبێژه:

– ئەز ژی زانم، کو جەردێ پەز برییه، هەرگێ وه کار وەختێدا بدیتا و پێشی ل دزییێ ببرییا، ئیرۆ ئیدی جەردێ پەز نه دبر.

کێ هاژ ته هەیه؟

بەرف و با هەڤرا دکەڤنه هوجەتێ. با دبێ:

–کو ئەز هاتم، تویێ خوه چاوا بپارێزی؟ ئەزێ ل ته خم، تویێ بهەلی!

بەرف دبێ:

– وەختا تو هاتی، ئەزێ بکەڤمه چەل و نەوالان.

وی چاخی باران دبێ:

– لێ کو ئەز هاتم، تویێ چاوا بکی؟

بەرف دبێ:

– لێ دەڤشلێ، کێ هاژ ته هەیه؟

مەرڤ ژ مرنێ دلێ خوه خوەش ناکه

رۆژەکێ کور ژ باڤێ خوەرا مزگینییێ تینه، دبێژه:

– باڤۆ، چاڤێد ته رۆن، وەله فلان دژمنێ مه مر.

باڤ ل کورێ خوه دکەنه، دبێژه:

– لاوۆ، مەرڤ ژ مرنێ دلێ خوه خوەش ناکه. مرن بەرەکه سۆره، بەر دەرێ هەموو مەرییانه، ئیرۆ ئەو مر، سبێ ژی ئەزێ بمرم. کو ته بگۆتا وەله فلان دژمنێ مه برچی بوو، تالان–تاژان بوو، دەینداران دەری لێ گرتنه، وی چاخی منێ ژی دلێ خوه خوەش بکرا.

بخێری خاره، لێ دوویێ خوه راست دکشینه

رۆژەکێ دو مـەرڤ دچنه مێڤانییا مـالەکێ. چاڤێد قـیزا خـوەیێ مـالێ شـاش بوونه. مێڤانەک هلدده ژ هەڤالێ خوەرا دبێژه:

–تو زانی، کو بخێرییا ڤێ مالێ خاره؟

کولفەتا مالێ سەر ڤا دچه، کو قەستا مێڤانێ وانا چیه، دبێژه:

–راسته، بخێری خاره، لێ دوویێ خوه راست دکشینه.

یانێ راسته، قیزا من شاشه، لێ راست دبینه.

وەختێ ژنک نان تینه بەر وان، مێڤان دیسا ئێرفی ژ هەڤالێ خوەرا دبێژه:

–تو زانی، کو رەجەبی بێ چەک ئە؟

کولفەت دیسا جابا وان دده، دبێژه:

–راسته، رەجەبی بێ چەکه، چمکی ئینەکه یەکه.

مێڤـان دخـوەست بگۆتا، کو سـاڤاری بـێ روونه، ژنکێ ژی جـابا وی دا: سـاڤاری بۆنا وێ یەکێ بێ روونه، چمکی چێلەکه یەکه.

مار و گوندی

رۆژەکێ گـوندییـەک سبێ شـەبەقێ رادبه، کو هـەره ئالف بده دەوارێد خـوه، دینا خـوه ددێ مـارەک وێ بەر تەندوورا وان کـۆلان دایه، سـەرێ خـوه دانیـیه سـەر جـەندەکێ خوه، رازایه.

وەختێ خشته–خشتا لنگێ گوندی تێ، مار هشیار دبه، ل گوندی دنهێره.

گوندی وەختا مار دبینه، دترسه و پاشدا ڤەدکشه، دخوەزه مەرێ هلده، لێخه.

وەختێ ئەو دخوەزه مار بکوژه، مار پێرا خەبەر دده و دبێژه:

–برێ گوندی، ئەز هەیوانەکه زیانکار نینم، تو من نەکوژه، ئەز سۆز ددمه ته، کو خێن ژ قەنجییێ تو خراببیێ تەرا نەکم.

گوندی ژ سۆند–سەلاوەتێ مار باوەر دکه و دەستێ خوه نادە وی.

پێلەک دەرباز دبه، مار و گوندی خوەرا بێ شەر و دە`و دەرباز دکن.

رۆژەکێ ژی، وەختێ گوندی کولفەتا خوەرا تەڤایی دچە زەڤییێ نان بدروون، کورێ وانی بچووک مالدا دمینە و مارا شا دکە. پاشی شابوونێ ئەو ژ بێفەمییا خوە دەستێ خوە دکە قرکا مار و قاییم دگوڤێشە. وی چاخی هێرسا مار رادبە و ل گەدەیێ بەلەنگاز دخە، گەدە دمرە. وەختێ دێ و باڤێ گەدە ژ زەڤییێ ڤەدگەرنە مالێ، ئەوانا ئەجێبەکە رەش دبینن، دنهێرن کو کورێ وان وێ بەر تەندوورێ کەتییە، مرییە.

ئەوانا ژ مار دپرسن، کو کێ کورێ وانا خستییە؟ مار چاوا قەومییە، ژ وانارا دبێژە.

وەختێ باڤێ گەدە دەرهەقا کورێ خوەدا دبهێ، کو ئەوی کوشتییە، ئەو هجوومی مار دکە، کو بکوژە. مار درەڤە بۆنا ژ دەستێ گوندی خلاز بە، لێ وەختا رەڤێ گوندی دارێ خوە داڤێژە، پۆچا وی بەردا تێ برینێ و ئەو دکەڤە قولا خوە.

ب گۆتنا گۆتییان، دبێژن، کو وەختێ مار ژ مالا گوندی دخەییدە، دچە، پەز و دەوارێن وی گشک قر دبە و ئەو گەلەک بەلەنگاز دبە.

وی چاخی پیرێن سێرباز ژێرا دبێژن، کو گڤە کو مار دەولەتا تە بوویە، کو ئەو ژ مالا تە خەییدییە چوویە، لەما ژی تو بەلەنگاز بوویی.

وەختا گوندی ڤان خەبەران دبهێ، ئەو دەست خوەدا تێ مالێ، ژن و زارێد خوە هلددە، دچە بەر قولا مار، هیڤی-رەجایێ ژێ دکن، کو ئەو دیسا ڤەگەرە مالێ و ئەو تەڤایی بژین.

مار ژ قولا خوە دەردکەڤە و وا جابا وانا ددە:

-ئەز و تو ئەم نکارن هەڤرا بژین و تو مەرڤاتییێ هەڤرا بکن، چمکی هەر جارەکێ تو من ببینی، کورێ تە وێ بکەڤە بیرا تە، لێ ئەز تە ببینم، وێ پۆچا منە قۆل بکەڤە بیرا من.

ب گۆتنا گۆتییا ژ وێ رۆژێدا مار و مەری بوونە دژمنێد هەڤدو.

چاوا بوو، کو ئاڤا رووییێ وێ قەتییا

رۆژەکێ مەرڤەک دخوەزە هەرە ئاش، ئارێ خوە بهێرە. ڤردا دگەرە، وێدا دگەرە، دنهێرە کو شووژن تونە دەرێ چەوالان بدروو.

مێرک گازی ژنا خوە دکە، دبێ:

-ژنک، جا هەرە مالا جینارێ مە شووژنێ بینە ئەم دەرێ چەوالان بدروون.

ژنک دبێ:

-مێرک، ئەز هیڤی دکم تو من نەشینی بەر دەرێ خەلقێ، ئەز شەرم دکم.

مێرک دبێ:

-لۆ مالا تە ئاڤا بە، خوە تو ناچی نان ناخوەزی؟ شووژنە، تویێ بینی، ئەمێ چەوالا بدروون، تویێ دیسا ل وان ڤەگەرینی.

خولەسە، ژنک ژ گلییێ مێرێ خوە دەرناکەڤە، دچە مالا جینار. ئەو دەستێ خوە ددە بەر رووییێ خوە و بەر ب مالا جینار رێ دکەڤە، کو شووژنێ ژ وان بخوەزە.

خێلەکێ شووندا وەختێ خوەیێ مالێ ژ گۆمێ دەردکەڤە، دنهێرە ژنا جینارێ وان دەستێ خوە دایە بەر رووییێ خوە و سەکنییە. مێرک نێزیکی وێ دبە، دبێژە:

-خووشکێ، کەرەمکە مالێ، دبە تشتەک تە لازمە، چکا چیە، بێژە.

ژنک ژ شەرمان ل چاڤێن مێرک نانهێرە و جوورەکی بەر خوەدا شووژنێ ژ مێرک دخوەزە.

هەتا مێرک دچە شووژنێ تینە، دنهێرە سەر رووییێ وێ سێ پژک دەرکەتن. ئەو پژک پاشێ خورییان و بوونە نۆتلا بەربۆقان. هەتا مێرک شووژنێ تینە ددە وێ، ئەو ڤەدگەرە مالێ، ئەو بەربۆق دەر دبن و ئاڤا تێدا درژن.

ژنک شووژنێ تینە ددە مێرێ خوە و دبێژە:

-خوەدێ مالا تە خراب بکە، نە من گۆت، کو من نەشینە مالێ خەلقێ، وەلە ژ شەرمان ئاڤا رووییێ من رژییا، ئیدا شەرما من تونە.

ئەڤایە نەینەسی، کو هەتا نها ژی یەکە زەف روو بە، قەراچی بە، ژێرا دبێژن:

-ئاڤا رووییێ وێ رژییایە.

چاوا شێرێ عەلی دەست ژ مێرانییا خوە کشاند

وەختەکێ شێرێ عەلی راستی شڤانەکی تێ، دینا خوە ددێ، کو شڤان وێ تشتەکی نۆتلا داران ئاڤیتییە ملێ خوە. شێرێ عەلی، کو عەمرێ خوەدا ئەو تشت نە دیتبوو، ژ شڤانرا دبێژە:

–ئەو چیە تە ئاڤیتییە ملێ خوە؟

شڤان دبێ:

–ئەڤا تڤنگە.

شێرێ ئەلی دبێ:

–تڤنگ چ یە؟

شڤان دبێ:

–مەرڤ ژ دوور ڤا ئاگری دەبان، مەرییان دکە، کو لێ کەت، دکوژە.

شێرێ ئەلی ژ وی باوەر ناکە و دبێ:

–دە هانێ هەقێ ڤێ کارێ تەرا، تو ل کارێ خە، چکا کار وێ بمرە؟

شڤان ژ دوور ڤا مێشا کارێ دگرە و لێ دخە، کارێ دکوژە.

وی چاخی شێرێ عەلی دبێژە:

–ئەز ژ ئیرۆدا دەست ژ مێرانییا خوە دکشینم، چمکی مێرەکی لاپی چێ دکارە دەستی مێرەکی نەچێ هەرە.

چاوا پەز نەدانە شێرێ عەلی

رۆژەکێ شێرێ عەلی دچە جەم شڤانەکی، دبێژە:

– کورۆ، پەزەکێ بدە من.

شڤان دبێ:

– چما تو کێ یی، کو هاتی پەزێ ژ من دخوەزی؟

شێرێ عەلی دبێ:

– کورۆ، چما تو من ناس ناکی. ئەز شێرێ ئەلی مە.

شڤان دبێ:

–هەلا بنهێرە، ئەو ژی دخوەزە من بخاپینە. تو نە شێرێ عەلی یی. شێرێ عەلی یەکی مەزنە، گەودەیە.

ئوسا ژی ئەو پەز نادێ.

پەی وێ یەکێرا، وەختێ ئەو تێ مالێ، خولامێ خوە دشینە جەم وی شڤانی، دبێ:

–کورۆ، هەرە بێژە شێرێ ئەلی پەزەکێ دخوەزە.

خولام دچە جەم شڤان، دبێ:

–وەلە شێرێ عەلی ئەز شاندمە جەم تە بۆنا تو پەزەکێ بدی.

شڤان وەختێ ناڤێ شێرێ ئەلی دبهێ، دەست خوەدا پەزەکێ ددە خولام، خولام تینە.

پەی وێ یەکێرا شێرێ عەلی دبێ:

–هەیلێ مالا من خراب نەبوویێ، ناڤێ من هەیە، لێ ئەز خوە تونەمە.

بۆنا ئەولەدێ خوە

جارەکێ دو کور ژ خۆرتەکیرا دبن. یەک ژ ژنا وی یا پێشن، یێ دنێ ژی ژ ژنا بچووک، یا کو ئەوی ئانیبوو سەر هەوییێ. گوندی، برا–پسمام تێن مالا وی چاڤرۆناهییێ ددنێ، کو ژێرا دو کور بوونە. چەند رۆژ دەرباز دبن، کورێ ژنا مەزن دکەڤە بن کێلەکا دێ و دفەتسە. وەختێ ئەو شەڤ پێ دهەسە، کو کورێ وی فەتسییە، بۆنا سبێ نەبە سۆسرەت و بەر مێرێ خوە رووڕەش دەرنەیێ، ئەو ئیدی دەنگێ خوە ناکە، هێدیکا کورێ خوە یێ فەتسی دکە بێشیکا هەوییا خوە و کورێ وێ یێ ساخ دبە دکە بێشیکا خوە.

کولفەتا بچووک سبێ شەبەقێ رادبە، دینا خوە ددێ، کو دەنگ و هس ژ کورێ وێ نایێ، دبێ:

–یا ب خێر، هەرگاڤ ڤی چاخی گەدە رادبوو، ئیرۆ چما دەنگ ژێ نایێ؟

وەختێ سەر گەدە هلددە، دینا خوە ددێ گەدە مرییە. گاڤا ئەو گەدە ژ بێشیکێ دەردخە، دەست خوەدا دبێ:

– ئەڤا كورێ من نينە، ئەڤا كورێ هەوييا منە. و بەر ب بێشيكا هەوييا خوە دچە. هەوييا وێ دكە قيرين و خوە داڤێژە سەر بێشيكێ، دبێ ئەڤا كورێ منە، تو شەران داڤێژى من. مالدا دبە قيرە–قيرا وانا، ئەو دبێژە كورێ منە، يا دنێ دبێژە كورێ منە.

مێرێن وان، دەر و جينارێن وان تۆپ دبن، دخوەزن وانا ل هەڤ بينن و وى شوخولێ شەرمێ ژ ئۆرتێ بدنە هلدانێ، لێ ژ وانا تو سەرەدەرييێ دەرناخن، ئەو دبێ كورێ منە، يا دنێ دبێ كورێ منە. مێر دنهێرە بۆشە، هەردو ژنێن خوە و زارێن خوە هلددە، دبە جەم پادشێ. پاشا ژى هەر جوورەيى دكە، كو وانا ل هەڤ بينە و كور بدە ديا وى، لێ ل ڤرا ژى ژنا مەزن دكە قارە–قار و دبێ:

–نا و نا، كورێ منە، كو هوون كورێ من ژ من بستينن، ئەزێ خوە ل ڤرا بكوژم.

پاشا دينا خوە ددێ بۆشە، كو تو شەدە و ئيزباتى تونە، كو كورك ژ يا مەزن بستينە و بدە ديا وى، ئەو دەربێرا تشتەكى دنێ دفكرە و دبێژە:

–گەرەكێ ئەز ڤانا بخاپينم، يانێ نا ها نابە. ئەو وێ دەمێ عەمر دكە، دبێ منرا شوورەكى بينن و گەدە ژى تازى بكن. جمائەتا هازر گشك بێ سەبر هيڤييا وێ يەكێ نە، كو چكا ئەوێ چ قرارێ دەرخە.

پاشا دبێ، كو هوون ل هەڤ نەيێن، وى چاخى ئەزێ گەدە بكمە دو پاران، پارەك ژ يەكێرا، پارەك ژى ژ يا دنێرا.

وەختێ كولفەتا مەزن ڤان گلييان دبهێ، يا كو ل كورێ هەوييا خوە يا ساخ ببوو خوەيى، دەربێرا دبێژە:

–ئەز رازى مە!

لێ ديا گەدە وەختێ ناڤێ كوشتنا كورێ خوە دبهێ، كەلۆگرى دبە، دبێژە:

–گەدە نەكوژن، من دەرەو كرييە، گەدە يێ هەوييا منە.

هەما وى چاخى پاشا قرارێ دەردخە، گەدە ژ يا مەزن دستينە و ددە ديا وى. دبێ، وەكى گەدە زارا تە يا هەلال بوويا، دلێ تەيێ ژى بشەوتيا و تو جاران تو رازى نەدبوويى زارا تە ل بەر تە بكوشتانا.

پەى وێ يەكێرا خۆرت وێ ژنا خوە ژ مال دەردخە و تۆبە دكە، كو هەتا ساخ بە، دو ژنان نەكە.

ئیرۆ ژی زرار کشاند

وەختێ بەرێ شەهەرەکیدا توجارەک هەبوو. ئەوی چقاس رۆژ بوون، وەختێ ئێڤارێ دکانا خوە داددا، دگۆت:

–مە ئیرۆ ژی زرار کشاند.

خولام و خزمەتکارێن وی، مەرییێن دۆر و بەرێن وی ئەجێبمایی دمان، دفکرین: هەیران، ئەڤا هاقاس دەولەمەندە، رۆژێ ژی ئەوقاس کرین–فرۆتانێ دکە، چقاس رۆژە کارا وی پرە، نەینەسی چیە، کو ئەڤ مەرڤا هەر ئێڤار ڤێ خەبەرێ دوبارە دکە:
–ئیرۆ ژی مە زرار کشاند.

وەختەکێ شووندا ئەڤ گلی دگهیژە پادشێ وی شەهەری. پادشا دفکرە، دبێ دبە کرین و فرۆتانا ڤی توجاری هندکە، کو کارێ ناکەڤە، لەما ژی ژ هالێ خوە گازندارە. پادشا رۆژەکێ عەمر دکە، کو چقاس دکانێن ل وی شەهەری هەنە، رۆژەکێ دادن، برا بکرچی ژ دکانا وی توجاری هوور–موور بکرن، چکا وێ رۆژێ ئەوێ چ بێژە.

راستی ژی وێ رۆژێ توجار هاقاس تشت دفرۆشە، کو ناڤا مەهەکێدا نە دفرۆت.

ئێڤارێ، دەما دیسا دکانا خوە داددە، دبێژە:

–ئیرۆ ژی مە زرار کشاند.

سبەترێ دیسا خەبەرێ ژ پادشێرا دبن، دبێژن: –وەلە توجار دیسا خەبەرێن خوە یێن هەر رۆژ دوبارە کر. وی چاخی پاشا قەوازێن خوە دشینە پەی توجار، تینە دیوانا خوە و دبێژێ:

–توجار، تو ڤی شەهەرێ مندا چاوا دەرباز دکی، کرین–فرۆتانا تە چاوا تێ کرنێ، خوە ژ قەیدە–قانوونێن مە ئاجز نینی؟

توجار دبێ:

–ب سایا سەرێ تە ئەم رند دەرباز دکن، کرین–فرۆتانا من ژی رند تێ کرنێ.

پادشا دبێ:

–کو تو ژ هەر تشتی رازی یی، لێ چما چقاس رۆژە وەختێ دکانا خوە داددی،

دبێژی: -ئیرۆ ژی مە زرار کشاند.

وی چاخی توجار دکەنە و دبێژە:

-پاشدایی ساخ بە، بۆنا وێ یەکێ ئەز ڤان گلیان دبێژم، چمکی هەر رۆژەک ژ عەمرێ مە دچە. لێ ژ ڤێ زیانێ زێدەتر ئیدی چ هەیە؟

رووقالن

وەختەکێ مەرڤەک دچە مێڤانێ مالەکێ. خوەیێ مالە وی رند قەبوول دکە، چاوا مێڤان چەند رۆژان ژێرا ئەزەت-قولخێ دکە و هیڤیێیە، کو مێڤانێ وی وێ سبێ یانێ دوسبە هەرە. مالخوێ مالە دنهێرە، کو چەند هەفتێ دەرباز بوون، لێ مێڤان دەرهەقا چووینا خوەدا تو تشتی نابێژە. خوەیێ مالێ گازی ژنا خوە دکە و دبێژە:

-ژنک، ئاوا نابە، ئەڤا مەرییا هاتییە سەر بینا مە رووینشتییە، وەرە ئەم ئەشارەتییێ بدنێ، کو هەرە. یانێ نا ئەڤێ هەتا کەنگێ ل مالا مە بمینە؟ ئەزێ سبێ مەنییەکێ ل تە بگرم و خوە درێژی تە بکم، گڤا ل تە دخم، ئەوێ بکەڤە ئۆرتا مە، ئەزێ وی چاخی ژ ویرا بێژم:

-تویێ ل وێ ریا خوە کی، کو سبێ تویێ تێدا هەری، تویێ من بەردی، ئەزێ لێ خم،- بەلکی ئەم ب ڤێ یەکێ وی بدنە سەرووەختکرنێ، کو هەرە.

سبێ مێر و ژن چاوا کو هەڤرا پەڤ کەتبوون، ئوسا ژی دکن.

خوەیێ مالێ وەختێ دخوەزە ل ژنا خوە خە، مێڤان دکەڤە ئۆرتێ، مێرک دبێ:

-فلانکەس، تو ل وێ ریا خوە کی، کو تویێ سبێ تێدا هەری، تویێ من بەردی.

وی چاخی مێڤان فەنا خوەیێ مالێ فەم دکە و دبێژە:

-ئەز ب وی ئارێ کەوارێ کم، کو ئەز و تو ئەمێ ڤێ زڤستانێ تەڤایی بخون، ئەز تو جاران ناهێلم، کو تو ل خووشکا من خی.

مێڤانێ دەکباز

رۆژەکێ مەرڤەک مێڤانی دچە مالەکێ، دبێ ئەزێ هەرم ڤێ مالێ هنەک نان بخوم و هەرم.

ئەو دچە روودنی، دنهێرە کو کەڤانییا مالێ چوو هێشییا کۆن، هنەک دەو کرە دەردان کو بینە بدە بەر وی. ئەو کو گوشینا دەو دبهێ، دبێ:

-خووشکێ، گەلەکی جەفێ نەکشینە، هەما کەڤچی ل دەڤێ ئەیارێ روون خە، چەند هێکان تێکە هێکەروون، ئەز لەز ئم، ئەزێ هەرم.

پاشی وێ یەکێ کەڤانی ژ شەرمان دەو پاشدا ڤالایی فراقێ دکە و ژێرا هێکەروونێ چێ دکە.

ئاشێ خال و خوەرزی

رۆژەکێ مەرڤەک رادبە، زمێرێ خوە داڤێژە سەر ئەرەبێ، دبێ:

-ئەزێ هەرم ئاشێ خوەرزییێ خوە، ئەو خەراجێ ئاش ژ من ناستینە.

لێ وەختێ خوەرزی چەڤ ل خالێ خوە دکەڤە، کو ئەو هاتە ئاشێ وی، ئەو دلێ خوەدا دبێژە:

-پاکە، خالێ من هاتییە ئەوێ خەرجێ ئاش دها زێدە بدە.

بۆنا وێ یەکێ ژی جمائەت دبێژە: -بەندانا ئاشێ خال و خوەرزییە.

گێ نانییە، نابە ژی

رۆژەکێ مەرییەک تێرێ خوە داڤێژە سەر پشتا گایێ خوە، سەر پسمامێ خوەدا دچە، کو هنەک زمێر خوەرا بینە.

ئەو وەختێ دگهیژە بەر دەرێ پسمامێ خوە، گایێ خوە ددە بەر شڤداران، دبێ: -من چ ل ڤی میراتی بار کر، نە ئانی.

وی چاخی پسمامێ وی هەر تشتی فەم دکە و دبێژە:

- قوربان، قەت بادلهەوا گایێ بەلەنگاز نەکوتە. کو نکاربوویە بینە، وێ نکاربە ببە ژی.

پۆشمانی

رۆژەکێ زارێن دو جیناران شەر دکن. بۆنا وێ یەکێ دێ و باڤێ وانا ژی هەڤرا دکنە شەر. مەسەلە دگهیژە وێ دەرەجێ، کو ئەوانا زارێن خوە ددنە پشتا خوە و دچنە دیوانێ شکیات بکن.

رێدا زار سەر پشتا باڤێن خوە هەڤرا خەبەر ددن و یەک ژ یێ دنێرا دبێژە:

– فلانکەس، هەسپێ من رند دبەزە، یان هەسپێ تە؟ وەرە ئەم هەسپێن خوە بدنە قۆشێ!

هەما وی چاخی باڤ ژ کرنا خوە یێن بێهشییێ پۆشمان دبن و پاشدا ڤەدگەرن.

کەرسەنگێ کەتییە دەردێ کەڤر

رۆژەکێ کەرسەنگ و کەڤر هەڤرا خەبەر ددن.

کەرسەنگ دبێ:

–برێ کەڤر، زووترەکێ وێ دەست ب با و بارانێ، شلی–شلۆپەیێ بە. وێ هالێ تە چاوا بە؟

وی چاخی کەڤر دکەنە و دبێژە:

–لۆ مالا تە ئاڤا بە، ئەز کەڤر ئم، با و باران، شلی و شلۆپە وێ چ من بکن؟ تو خوەرا بێژە، کو بارانێ ل تە کر، تویێ بهەلی، بایێ ل تە خست، تویێ هوورخوەش بی و ژ روو دنیایێ ئوندا بی.

لەما جمائەت دبێژە: –کەرسەنگێ کەتییە دەردێ کەڤر.

ئەزێ خرابییا خوە بکم

پیرەک ئاگر هلددە، دبێ:

–ئەزێ هەرم بەهرێ بشەوتینم.

خەلق ل پیرێ دکەنە، دبێژن:

–پیرێ، بەهر و شەوات؟ کێ عەمردا سەه کرییە؟

پیرێ دبێ:

–ئەز ژی زانم بەهر ناشەوتە، لێ تشتێ ئەزێ خرابییا خوە بکم.

ژ قەنجییا دنێرا چ؟

دو دەڤە کێلەکا هەڤ دچێرن. دەڤەیەک دچێرە، ددە دەڤێ دەڤەیێ دنێ.

دەڤەیا هەڤالا وێ دبێ:

–خووشکێ، تو چما زەهمەتێ دبینی؟ ڤایە چێرە تژییە، ئەز ژی دچێرم، تو ژی دچێری.

دەڤەیا هەڤالا وێ دبێژە:

–خووشکێ، لێ ژ قەنجییا دنێرا چ؟

مالا ب "پەرگال"

مالەک هەبوو، ئەوێ مالێ دگۆت قەی ل وی گوندی تەنێ تێن ژ مالا وان تشتان دەین دخوەزن. بۆنا وێ یەکێ ژی مێر و ژن قرار دکن، کو مالا خوە بار بکن، هەرنە جییەکی ئوسا، کو جینار نەیێن، ژ وانا تشتەکی نەخوەزن.

ئەوانا ئوسا ژی دکن و دچن مالا خوە ل جییەکی خکی–خالی داتینن.

چەندەکی شووندا مێرک نان دادگرە، کارێ خوە دکە، کو هەرە ئاش. وەختێ ئەو دخوەزە دەڤێ چەوالان بدروو، شووژنێ دگەرە، ناگەرە _ نابینە. ئەو دبێ:

–ژنک، کا شووژن؟

ژنا وی دبێژە:

–مێرۆ، وەلە شووژنا مە ئوندا بوویە.

مێرک خوە ژ بیر دکە، کو جینارێن وانا تونەنە، دبێ:

–ژنک، هەرە ژ مالا جیناران بینە.

وی چاخی ژنک ل مێرێ خوە دکەنە و دبێژە:

–مێرک، چما تو نزانی، کو جینارێن مە تونەنە؟ ئەزێ شووژنێ ژ کو بینم؟

وی چاخی مێر و ژن تەزە شاشیيا خوە فەم دکن، مالا خوە دیسا بار دکن، تێنە جەم جینارێن خوە.

مەریيەکی چاوا کورێن خوە شیرەت کرن

وەختەکێ مەریيەک دکەڤە بەر مرنێ. ئەو گازی کورێن خوە دکە و دخوەزە شیرەتا خوە یا کوتاسیيێ ل وانا کە. وەختێ کورێن وی تێنە دۆرێ، ئەو دبێ:

–لاوۆ، جا منرا گورزە شڤ بینن.

وەختێ کور گورزێ شڤان تینن، ئەو شڤەکێ ژ ناڤێ دکشینە و ددە کورەکی خوە، دبێ:

–بشکێنە.

کور خوەستنا باڤێ خوە دقەدینە و شڤێ دشکێنە. پاشی وێ یەکێ ئەو گورزێ شڤان ددە کورێ خوە یێ دنێ و دبێ:

–گشکان جارەکێرا بشکێنە.

کور دکە و ناکە، نکارە بشکێنە. باڤ وی چاخی دبێژە:

–لاوۆ، هەرگێ هوون هەڤرا تفاق بن، هوونێ مینانی ڤان گورزێن شڤان بن، کەسەک وێ ل وە نکاربە. لێ هەرگێ هوون بێتفاق بن، هوونێ مینا ڤێ شڤێ یەکۆ–یەکۆ بێنە شکێناندنێ و بکەڤنە بن دەربێن خەلقێ.

کورێ دلساخ

رۆژەکێ باڤ گازی کورێ خوە دکە، دبێژە:

–لاوۆ، تو ئیدی مەزنی، تەمیيا من ل تە، تو دچی کیژان گوندی، یانێ شەهەری، خوەرا مالەکێ چێکە.

وەختەک دەرباز دبە، باڤ دبێژە ئەز گازی کورێ خوە بکم چکا ئەو ڤێ شیرەتا من چاوا دقەدینە.

باڤ دیسا گازی کورێ خوە دکە، دبێژە:

–لاوۆ، کا بێژە، چکا تو شیرەتا باڤێ خوە چاوا دقەدینی، قەت ل کیژان گوندی و

شەهەریدا تە خوەرا مال چێکرنە؟

کور ئەشق ناڤێن گوند و شەهەران ددە رێزێ، دبێ کو من ل ڤان دەران خوەرا خانمانێن رند چێکرنە، ئەڤا ژی کلیتێن وانا. وی چاخی باڤ سەر کرنا کورێ خوەیی دلساخ دکەنە و دبێژە:

–لاوۆ، من وێ نێتێ گۆت، کو تو دچی کیژان گوند و شەهەری، خوەرا هەڤالەکی پەیدا کە، کو مالا وی ل وان دەران تەرا ببە مال.

وی چاخی کور ژ کرنا خوە یا زارۆتییێ شەرم دکە و تەزە نێتا شیرەتا باڤێ خوە فەم دکە.

کەد شیرنە

خۆرتەک قەت بەر هەبوونا باڤێ خوە نەدکەت، راست و چەپ هەبوونا مالێ پووچ دکر.

باڤێ وی چەند جاران شیرەت لێ دکر، دگۆ:

–لاوۆ، ئەڤا هەبوونا خوە ئوسا بێ هەق نەهاتییە، هنەکی فەسال خەرج کە، ئەم گونە نە.

کور گورا باڤێ نە دکر و دیسا بێ هەق و هەساب هەبوونا مالێ زییایی دکر. وەختەکێ شووندا باڤ کورێ خوە دشینە خەباتێ. کورێ وی ئایلخا خوە دستینە، تینە ددە باڤێ خوە. باڤێ وی پەرەیێن کور دگرە داڤێژە ناڤ ئێگر، دشەوتینە.

وی چاخی خۆرت گەلەک بەر خوە دکەڤە، ژ باڤێ خوە دخەییدە، دبێ:

–ئەز تەمامییا مەهەکێ خەبتیم، لێ تە خەباتا من قیمەت نە کر، جییێ بادلهەوا ئەو پەرە ئاڤیتە ناڤا ئاگر، شەوتاند.

وی چاخی باڤ دبێژێ:

–دنهێری چاوا ل تە چەتن هات، کو من خوودانا ئەنییا تە بادلهەوا ئاڤیتە ناڤ ئاگر. لێ ئەڤا چەند سالە تە کەدا من پووچ دکر. چما جانێ من نە جان بوو؟

پیرک و نەڤی

گوندەکیدا پیرەک و نەڤیا خوە ددەبرن.

سالەکێ ئەوانا هەردو ژی نەخەبتین، پیرێ گۆت:

–ئەزە ئیدی پیر ئم، ئەزێ هەتا پاییزێ بمرم، ئیدی زەخیرا زڤستانێ چی منرا نە.

ڤیزێ ژی گۆت:

–ئەزە ئیدی مەزن ئم، ئەزێ هەرمە مێران. ئیدی چما بخەبتم؟

بهار و هاڤین دەرباز بوون، پاییز هات، سور و سەرمایێ، با و باگەرێ دەری گرتن، لێ نە پیرێ مر، نە ژی ڤیزێ مێر کر.

ئەوانا لایلاجبوویی تەزە تۆربێن خوە هلدان و خوە ل ریا پاشاخێ گرتن.

نەهەڤی ل عەردێ نامینە

وەختەکێ ل وەلاتەکی دبە نانگرانی، گوندییێن کەسیب و بەلەنگاز دکەڤنە هالەکی خراب. ئەوانا بۆنا کەری نان ژ زارێن خوەرا دەست خن، مال–حالێ خوە دهێلن، دچنە شەهەران بخەبتن.

ژ گوندەکی دو هەڤال ژی پەڤ دکەڤن و دچنە شەهەرەکی، کو خوەرا پێلەکێ بخەبتن، هنە نان ژ زارێن خوەرا دەست خن و دیسا ڤەگەرن.

ئەوانا دچنە شەهەرەکی، هەر یەک دکەڤە سەر خەباتێ و سۆز ددنە هەڤ، کو هەتا بهارێ بخەبتن، پاشێ دیسا هەڤرا ڤەگەرنە گوندێ خوە.

وەدێ وان یێ کڤشکری کوتا دبە، ئەوانا کارێ خوە دکن و بەر ب گوندێ خوە رێ دکەڤن.

ئەوانا رێدا ژ هەڤدورا شرۆڤە دکن، چکا کێ چقاس پەرە خەبتییە، کێ چ هوورموور ژ ژن و زارێن خوەرا کرییە. وی وەختی هەڤالەک دنهێرە، کو هەڤالێ وی ئێپێجە هوورموور ژ زارێن خوەرا کرییە، ژ وی زەفتر پەرە قازانج کرییە. ئەو دلێ خوەدا دفکرە، کو هەڤالێ من وێ هەرە بێژە، کو ئەو زەف پەرە خەبتییە، لێ ئەز تشتپێنەبوویی مە و هندک خەبتیمە. وی چاخی وێ قەدرێ من ناڤا گوند دا، بال

کولفەتا من بکەڤە. بۆنا وێ یەکێ ژی ئەو قرار دکە رێدا هەڤالێ خوە بکوژە، پەرەیێن وی، هوورمووریێن وی خوەرا هلدە.

ئەوانا پر دچن، هندک دچن، هەڤالێ قەلپ ژ پێ دنێرا دبێژە:

–وەرە ئەم قاسەکێ روونێن، رهەت بن.

وەختێ ئەو روودنێن رهەت بن، هەڤالێ دلساخ پال ددە، هەڤالێ قەلپ کێرێ دەردخە و سەرا دسەکنە، دبێژە:

–ئەزێ ل ڤرا تە بکوژم.

هەڤالێ وی ژێ هیڤی، رەجایێ دکە، دبێژە:

–چ پەرە و هوورمووریێن جەم من هەنە، ئەزێ تەرا نیڤی کم و ئەز سۆند دوخوم، کو ئەم چوونە گوند، ئەز ژ تو کەسیرا تو تشتەکی نابێژم، ئەزێ بێژم خەبات تونەبوویە، ئەز هاقاسی خەبتیمە. تەنێ من نەکوژە، نها چەڤێن ژن و زارا من ل رێیە، کەسەک تونە، کو وانا خوەیکە، بهێلە چەڤێن من ل چەڤێن کولفەتێن من کەڤە.

تو لاڤا و رەجا هەڤالێ بێئیساف نایێنە سەر رێ، ئەو ژ وێ قرارا خوە پاشدا ڤەناکشە. هەڤالێ بەلەنگاز دبینە، کو وێ وی بکوژە، هەما وی وەختی با ل کەلەمەکی گوونییان دخە، ژ وێدەرێرا دەرباز دبە.

هەڤالێ بەلەنگاز ژێرا دبێژە:

–تو نەهەقییێ ل من دکی، گونەهێ من دکی ستوییێ خوە، ئەڤا نەهەقی ل عەردێ نامینە، ل ڤرا تو کەس شە`دێ مە تونە، برا ئەڤ کەلەمێ هانا شە`دێ من و تە بە.

هەڤالێ بێئیساف وی دکوژە، دکە نەوالەکێ، نەوالێ سەردا هلدشینە، پەرە و هوورمووریێن وی هلددە و تێ مالا خوە.

وەختێ ئەو تێ مالا خوە، ژنا هەڤالێ وی تێ، ژێ دپرسە، کو کا مێرێ وێ چما نە هاتییە.

ئەو دبێژە، کو وەختێ ئەوانا چوونە شەهەر، وانا هەڤدو ئوندا کرییە، هەتانی هاتنا خوە تو جارەکێ ژی مێرێ وێ نە دیتییە. ژنکا بەلەنگاز پۆسی–پۆسیدە ڤەدگەرە مالا خوە و چەڤێن وێ ل ریا مێرێ وێ دقەرمە.

وەختەک دەرباز دبە، رۆژەکێ هەڤالێ بێئیساف بەر دەری سەر و چاڤێن خوە

دشۆ، ژنا وی ژی ئاڤێ ل دەستێ وی دکە. هەما وێ دەڤێ با ل کەلەمەکی دخە و تینە بەر دەرێ وانرا دەرباز دکە. وەختێ هەڤالێ بێئیساف چەڤ ل کەلەم دکەڤە، گلییێن هەڤالێ وی دکەڤە بیرێ و دکەنە. وی چاخی ژنا وی پەی ئەنەنا دکەڤە، کو ئەو چما کەنییا. پێشی ئەو ناخوەزە راستییێ ژ ژنا خوەرا بێژە، لێ پاشێ، وەختێ ژن گەلەک ژێ هیڤی دکە، کو ئەو نەینەسییا کەنێ خوە ژێرا بێژە، ئەوی چ ئانیبوو سەرێ هەڤالێ خوە، یەکۆ-یەکۆ ژ ژنا خوەرا دبێژە.

پاشێ دبێژە:

-کەنێ من سەر وێ یەکێ هات، وەختێ من دخوەست ئەو بکوشتا، ئەوی منرا ها گۆت: "برا ئەڤ کەلەم شە`دێ من و تە بە". بۆنا وێ یەکێ ژی ئەز کەنییام، ئەڤ کەلەمێ بێ زار و زمان وێ چ شە`دەتییا من و وی بدە؟

ژنا وی کرنا مێرێ خوە یێ بێئیساف قەبوول ناکە، بەر خوە دکەڤە، کو مێرێ وێ چ ئانییە سەرێ هەڤالێ خوە. وەختەک دەرباز دبە، رۆژەکێ مێر و ژنا خوە شەر دکن، مێر ل ژنا خوە دخە. وی چاخی ژنا وی دچە دیوانێ و شە`دەتییا مێرێ خوە ددە، کو ئەوی چاوا رێدا و ل کیدەرێ هەڤالێ خوە سەبا پەرەیان کوشتییە.

وی چاخی دیوان تێ وی دگرە و دارا داراخاجێدا داردا دکە.

بۆنا وێ یەکێ ژی جمائەت دبێژە، کو دزی بەر سییا بوشکولێدا ژی ناسەکنە، نەهەقی ل عەردێ نامینە و بۆنا خرابییێ پێشا مەرییان ژی دکارە شە`دەتییا مەرڤان بدە.

ئاخرییا نەهەقان

وەختەکێ رووڤی دکەڤە تەنگاسییێ، تشتەکی دەست ناخە، کو بخوە. ئەو گەلەکی دفکرە، رۆ دکە، دپیڤە، کو چاوا بکە، بەلکی رسقەکی خوەرا دەست خە. پاشی گەلەک فکرینێرا ئەو فەنەکە ئاوا ژ بەر خوە دەردخە: "ئەزێ هەرم بێژمە تەیرەدەیان، کو ئەز دچمە هەجێ. هوون ژی منرا نایێئینە هەجێ؟ ئەزێ وانا ببمە نەپەنییەکێ، بخوم".

خێلەکێ شووندا رووڤی تێ قەراخێ گوند، راستی کەوێ تێ. کەو ژ وی دپرسە:

"ها، برێ رووڤی، ئۆخر بە، تویێ ڤێ سبێ ها کودا هەری؟"

دبێ:

–زەف رازیمە، وەلە من قرار کرییە هەرمە هەجێ، ئەزی ئیدی مەزن ئم، مرن هەیە، ژییین هەیە، ئەزێ هەرم بەلکی گونەیێن خوە ئەفوو بکم.

کەو دبێ:

–برێ رووڤی، کو تو من ژی خوەرا ببی، وێ چ بە؟ ئەز ژی دخوەزم هەرمە هەجێ.

–ئێ،– دبێ،– سەر چەڤێن من، ئەز ژی ژ خوە هەڤالەکی مینا تە دگەرم، ئەمێ خوەرا ب خەبەردان، ئەشق و شا هەرن.

رووڤی و کەو پر دچن، هندک دچن، راستی دیکەکی تێن. دیک دبێ:

–خوەدێ خێر کە، برێ رووڤی، خووشکا کەوێ، هوونێ ئاوا کودا هەرن؟

رووڤی دبێ:

–وەلە، ئەمێ هەرن هەجێ.

دیک دبێ:

–ئەز هەیرانا وە مە، جا من ژی خوەرا ببن، ئەز ژی دخوەزم بێمە هەجێ.

رووڤی دبێ:

–کەرەمکە وەرە، خوە ب لنگێن مە نایێیی، چقاس هەڤالێن مە هەبن، هاقاس باشە.

خێلەکێ شووندا رووڤی وانا دبە بەر کونا خوە و دبێژە:

–گەلی برا، وەرن ئەم ئیشەڤ ڤرا خوەرا هێسا بن، سبێ دیسا ئەمێ بدنە سەر ریا خوە.

رووڤی وانا دخاپینە، دکە کونا خوە و خوە ددە بەر دەڤێ کونێ. ئەو پێشییێ ل دیک مەنییان دگرە و دبێژە:

–برا، تو چما نەهەقییێ دکی، گاڤا نیڤێ شەڤێ، یانێ خێلەکە شەڤێ دچە، دکی قیقلی–قی، خەلقێ ژی ترێ سبەیە، رادبن ددنە سەر رێ. یێ لنگێ وان دشەوتە، یێ دەستێ وان دشەوتە. بەس نینە تەرا؟ _ئوو نێزیکی وی دبە، دکە ناڤ لەپێن خوە، دخوە.

خێلەکێ شووندا ئەو ل کەوێ مەنییان دگرە و دبێژە:

-برا، تو زانی، کو تو ژی مینا دیک نەهەقییێ ل خەلقێ دکی، سبێ شەبەقێ رادبی سەر تار و دکی قبە-قب، ژ خەلقێرا ددی چێران. چما خەلق دەیندارێ تە یە؟

کەو دنهێرە، کو رووڤی مەنییان لێ دگرە، دبێ:

-رووڤی، ئەز زانم تو مەنییان ل من دگری، کو من ژی مینا دیک بخوی. کو تو من بخوی، تویێ چ لەزەتێ ببینی؟ ئەز سەرهەڤدو نیڤ گرڤانکە مە، تو من نەخوە، ئەز جییێ جەندەکان زانم، تو بدە دوو من، ئەزێ تە ببم سەر وان جەندەکان، چقاس دخوی، بخوە.

رووڤی رازی دبە و ددە پەی کەوێ دچە. کەو وی دخاپینە و دبە جییێ نێچیرڤانان. وەختێ نێچیرڤان چەڤ ل رووڤی دکەڤن، تەژی-توولەیێن خوە بەرددنێ، وی دخەنقینن. کەو دوورە-دوور ل رووڤی دنهێرە و دبێژە:

-ئاخرییا نەهەقان هەرتم ژی ئاوا خلاز دبە.

هەڤالێ قەلپ

وەختەکێ مەسی و مار دبنە هەڤالێن هەڤ. رۆژەکێ مەسی دبێژە:

-برا، وەرە سەر پشتا من سیار بە، ئەم هنەکی خوەرا سەر بەهرێ سەیرانێ بکن.

مار رازیبوونا خوە ددە و خوەرا سەر بەهرێ دگەرن. خێلەکێ شووندا مار تەمێ خوە ل مەسی خراب دکە، دبێ: "ئەڤا ئانجاخ کەتییە فەسالێ، بسە ئەز ڤی ڤا ڤەدم"،- و درانێ خوە پشتا مەسیدا دکە خوارێ.

مەسی دبێ:

-برا، تو چ دکی؟

مار دبێ:

-برا، وەلە، وەختێ تە هەڤەکی خوە خوار کر، ئەز ترسییام و بێی هەمدێ من درانێن من پشتا تەدا چوون.

مەسی دبێ:

-خووشکێ، کو ئوسانە، بەر خوە نەکەڤە، تشتە ناکە، ئوسا بکە، کو جارەکە

مایین شاش نەبی.

ئەوانا خێلەکێ ژی دگەرن، مار دیسا تەمێ خوە خراب دکە و درانێن خوە پشتا مەسیدا دکە خوارێ.

مەسی دبێ:

–ها خووشکێ، لێ ڤێ جارێ چ بوو؟

وی چاخی مار ل خوە موکور تێ و دبێژە:

–خووشکێ، وەلە، ئەو خەیسەتێ مە مارانە، کو ئەم کێرا دبنە هەڤال ژی، دیسا ل وان دخن.

وی چاخی مەسی خوە خوشی بنێ ئاڤێ دکە و مار ژ سەر پشتا وی دکەڤە.

مار دبێ:

–خووشکێ، من کرییە، تو نەکە، من خلاز بکە، ئەزێ بخەنقم.

مەسی جابا وی ددە، دبێژە:

–خووشکێ، هەرکێ خیسەتێ وە ماران گەستنە، لێ خەیسەتێ مە مەسییان ژی خوە خوشی بنێ ئاڤێ کرنە،– و دکەڤە بنێ ئاڤێ، مار ژی دخەنقە.

روح شیرنە

وەختەکێ پیرەک هەبوو، ئەوێ گەلەک ژ نەڤیییێن خوە هز دکر، وەختێ نەڤیکی وێ نەخوەش دکەت، ئەو ژ بەر سەرێ وی رانەدبوو، ئەو دەرمان دکر، ئێمیش ددایێ، مژوول دکر، هەتا ئەو قەنج دبوو. پیرێ چقاس رۆژ بوو دوا دکر، دگۆت:

–خوەدێ، تو من قوربانا کورێ من و نەڤیییێن من کی، برا ئەو دەردێ من ببین، لێ ئەز دەردێ وان نەبینم.

رۆژەکێ نەڤیییێن وێ بەرەڤ دبن، دبێن پیرکا مە چقاس رۆژە ئاها دبێژە، وەرە ئەم بجێرببن، چکا ئەو زار دبێژە، یانێ دل دبێژە.

ئێڤارەکێ، وەختێ پیرێ رادزێ، نەڤیییێن وێ پۆستەکی بزنان زەنگل دکن، یەک پۆست وەردگرە، هنە ئار سەر چەڤێن خوە وار دکە و تەرییێدا دچە، دەست دکە قرکا پیرێ. پیرێ چەڤێن خوە ڤەدکە، دنهێرە قەرەتوویەک چۆک دایە سەر دلێ وێ،

دخوەزە بخەنقینە. پیرێ دترسە، دبێ:

–بۆی خوەدێ بە، تو کێ یی، چ ژ من دخوەزی؟

نەڤییێ وێ دبێ:

–ئەز ئەزراییل ئم، هاتمە ڤێ مالێ، گەرەکێ روحێ یەکی بستینم.

پیرێ لاڤا–دیلەکان دکە، دبێ ئەز بەختێ وەدا مە، روحێ من نەستینن، ڤایە کێلەکا من چەند نەفەرێن مالێ یێن دن هەنە، هەرە روحێ یەکی ژ وانا بستینە.

خولەسە، نەڤی پاشی وێ یەکێ پیرێ دهێلن، دچن دکەڤنە ناڤا جییێن خوە. سبێ شەبەقێ پیرێ دیسا دچە روویێ نەڤییێن خوە و دبێ: "خوەدێ من قوربانا وە بکە".

وی چاخی نەڤییێن وێ دکەنن و دبێژن:

–پیرێ، لێ ئێڤارێ، وەختێ "روحستێن" هات، تە چ دگۆت؟

وی چاخی پیرێ ئێدی سەر هسە–هسان دکەڤە، کو نەڤییێن وێ ئەو یەک کرنە، دبێ:

–لاوۆ، دە ئەز چاوا بکم، دنیا رۆنک شیرنە، مەرڤ چقاس عەمر بکە، لێ دیسا ژی دبێژە هندکە.

نەڤی بەر دلێ پیرێدا تێن و دبێژن:

–پیرێ، قەت بەر خوە نەکەڤە، بۆنا هەر کەسی روحێ وی ژ هەموو تشتی شیرنترە.

ژ دینسزانرا ئیمانسز لازم ئن

رۆژەکێ گورەک ل دەشتێ راستی هەسپەکێ تێ. ئەو تەمێ خوە ل هەسپێ خراب دکە، کو بخوە. هەسپ ژی دنهێرە، کو خلازبوونا وی ژ گور تونە، ئەو گازی گور دکە، دبێژێ:

–ئەز زانم، تویێ من بخوی، لێ بەری خوەرنێ ئەز دخوەزم هیڤییەکێ ژ تە بکم.

گور دبێ:

–بێژە، خوەستنا تە چیە، ئەزێ بینمە سێری، برا تو کول دلێ تەدا نەچنە گۆرێ.

هەسپ دبێ:

-ئەڤا هەفت سالە ئەز ژ دەستێ سۆلا خوە دکولم. ئەز هیڤی دکم تو وێ سۆلا من بکشینی، پاشێ من بخوی.

گور دبێ:

-هەما هیڤییا تە ئەڤ بوو؟ تو بمەرخە، ئەزێ ڤێ سەهەتێ سۆلا تە بکشینم، برا ئەو خەم دلێ تەدا نەچە گۆرێ.

وەختێ گور دەڤێ خوە نێزیکی سۆلا هەسپێ دکە، کو گڤە سۆلا وێ بکشینە، وی چاخی هەسپ رەفەسەکە ئوسا ددە ئەنییا گور، کو ئەو گێژ دبە، دکەڤە.

وەختێ هەسپ دنهێرە گور نەهش کەتییە، رادبە درەڤە، دچە ژ دەستێ گور خلاز دبە.

خێلەکێ شووندا هشێ گور تێ سێری، رادبە و خوەرا دبێژە:

-ژ منرا ئوسا لازم بوو! بێ باڤێ تە نالبەندی کربوو، کالێ تە نالبەندی کربوو، کو تە دخوەست نالبەندی بکرا؟

کەر و دەڤە

رۆژەکێ کەر و دەڤەیا مەرییەکی هەڤرا پەڤ دکەڤن و ژ مالا خوەیێ خوە درەڤن، دچنە دەشتەکە چاییر-چیمان خوەرا دچێرن و رهەت دگەرن.

وەختەکێ شووندا کەر تەمێ خوە ل دەڤێ خراب دکە، کو ئەجێبەکێ بینە سەرێ دەڤەیێ، کو ئەو دەشت و زۆزان گشک بگهیژنە وێ.

هەلا کەر بەر وێ فەنێ دگەرییا، وەختەکێ دەنگێ زەنگلێ دەڤە-دەلیلان تێ.

کەر دبێ ژ ڤێ یەکێ چێتر تونە، ئەزێ بکمە زرین، برا بێن دەڤە ببن، هەمی کەر ژ بازرگانارا نە لازم ئن، من نابن.

وەختێ بازرگان ل رەخ کێلەکا وانرا دەرباز دبە، کەر ژ دەڤێرا دبێژە:

-خووشکا دەڤە، وەلە زرینا من تێ، ئەزێ بکمە زرەزر.

دەڤە دبێ:

-گدی، چەند دەقەیان ژی نەکە زرەزر، برا بازرگان دەرباز بن، ئیدی کێفا تەیە، دکی زرەزر، چ دکی، بکە.

کەر دبێ:

–خووشکێ، ئەز خوە نکارم زەڤت کم،– و دکە زرین.

بازرگانباشی هوکومی سەر خولام–خزمەتکارێن خوە دکە، دبێ:

–کورۆ، جا رابن بنهێرن، ئەو چ مەرکەبە ڤێ چۆلێ دکە زرین؟

خولام دچن، دەڤەیێ و کەرێ ددنە پێشییا خوە تینن، تەڤی بازرگانێن خوە دکن و داژۆن.

پر دچن، هندک دچن، کەر قەستانە خوە داڤێژە عەردێ و ژ جی نالپتە.

خولام–خزمەتکار چ دکن، چارە نابینن، کەر رانابە. دنهێرن، کو کەر رانابە، هلددن وی ددنە سەر پالانێ دەڤەیێ و داژۆن.

دەڤە دلێ خوەدا دبێژە:

–لۆ هەلا من و ڤێ کۆرێ بنهێرن. خەلق وێ دەوسا بێفەمان داتینە، ئەوێ ژی ئەز دەوسا بێفەمان دانیمە، هندک نینە، کو ئەڤێ ئەز دامە گرتن، نها ژی سەر پشتا من سیار بوویە.

خێلەکێ شووندا دەڤە ژ کەرێرا دبێژە:

–خووشکێ، تو زانی، کو لۆتکا من تێ، ئەزێ بدمە لۆتکان، تو خوە بگرە.

کەر دبێ:

–خووشکێ، ئەز بەختێ تەدا مە، نها نەدە لۆتکان، هەتا من ژ پشتا تە داتینن، هەما تە دا لۆتکان، ئەزێ بکەڤم، چکا چ بێ سەرێ من.

دەڤە دبێ:

–خووشکێ، هنەکی پێشدا زرینا تە دهات، نها ژی لۆتکا من تێ.

هەلا گلی دەڤێ دەڤێدا بوو، ئەو ددە لۆتکان، کەر ژ سەر پشتا وێ دکەڤە، پشتا وێ دشکێ و گەڤەر دبە.

چاوا مەرییەکی سێ شیرەت کرین

زەمانێ بەرێ مەرییەک دکەڤە بەلەنگازییێ، ئوسا سەخیر و بەلەنگاز دبە، چاوا دبێژن، نەینووک ژی نامینە، کو خوە پێ بخورینە.

ئەو رۆژەکێ دەم–خاترێ خوە ژ ژن و زارێن خوە دخوەزە و تەرکەسەراتی دنێ دبە، دبێ ئەزێ هەرم بەلکی هەڤە نان ژ کولفەتێن خـوەرا دەست خم، کـو ئەگـەر نکاربم دەست خم، برا مرنا ژن و زارێن خوە بەر چەڤێن خوە نەبینم.

ئەو پر دچە، هندک دچە، وەختەکێ دگهیژە شەهەرەکی. ئەو داخلی ناڤا شـەهەر دبە و خوەرا جەم دەولەتییەکی خەباتێ دگەرە.

پاشی گەلەک چەتنایارا ئەو جەم قاوەچییەکی دبە بەردەستی. قاوەچی ژێرا قـرار دکە، کـو سـبێ هەتا ئێـڤـارێ بەر دەسـتێ وی بخـەبتـە، هـەولەیێ چێکە؛ نانێ وی، خـوەرنا وی هـەولەچی هلددە سـەر خـوە. سـۆز ددە سـالێ ژی زێرەکی بدێ. خـۆرتێ کەسیب ڤی قەولی چار–پێنج سالان جەم قاوەچی دخـەبتـە. پاشی چەند سالان ئەو هەقیاتا خوە ژ قاوەچی دستینە، بەر ب مالا خوە رێ دکەڤە.

وەختێ ئەو ژ شـەهەر دەردکەڤە، دینا خـوە ددێ ڤایە ل قـەراخێ شـەهەر مـەرییـەک خوەرا کۆخکەکە ڤالادا روونشتییە و ژ رێوییانرا دبێژە:

–ئەز شیرەتان دفرۆشم، ها ئەز شیرەتان دفرۆشم!

خۆرت نێزیکی وی دبە و ژێ دپرسە:

–باهایێ شیرەتا تە چ یە؟

ئەو دبێ:

–وەلە، باهایێ شیرەتا من زێرەکە.

مێرک دبێ:

–قوربا، شیرەتێن تە چ نە، کو هاقاس باها دفرۆشی؟ هنەکی ئارزان بکە، ئەزێ ژی بکرم.

خوەیێ شیرەتان دبێ:

–وەلە، ئەز قەت قورووشەکی ژی کێم ناکم. دکری ـ ئەوە، ناکری ـ ئەوە.

مێرک دبێ من چ کر مالێ پر، کو چ بکم کاڤرێ کور، وەلە ئەزێ زێرەکی خوە بدم شیرەتەکێ بکرم، چکا شیرەتێن ڤی چ نە. ئەو زێرەکی ددە کالێ، دبێژە:

–دە بێژە چکا شیرەتا تە چ یە؟

کالێ دبێ:

–شیرەتا من یا ئەولن ئەڤ ئە: "سەبر هەیە، سکان ئە". وەختێ تو هێرس بوویی، تو قراران دەرنەخە!.

خوەیێ زێران دلێ خوەدا دبێژە، لۆ مالا ڤی خراب نەبە، من چما ئەڤ شیرەت نزانبوو، کو من هەقێ خوەیی سالەکێ دا ڤی؟

مێرک دبێ من زێرەکی خوە بادلهەوا دا، وەلە ئەزێ شیرەتا دنێ ژی بکرم، چکا ئەو چیە.

ئەو زێرەکی دنێ ژی ددە کالێ و دبێ شیرەتا خوە یا دنێ ژی بێژە.

کالێ زێر هلددە و دبێژە:

–مەهبووب ئەوە، دل هەباندییە.

خۆرت هنەکی ژ کالێ دوور دکەڤە، دبێ:

–من هەمی هەردو زێرێن خوە بادلهەوا دانێ، وەلە ئەزێ شیرەتا سسییان ژی بکرم، دلێ خوە رهەت بکم، چکا ئەو شیرەت چیە.

ئەو پاشدا ڤەدگەرە دچە جەم کالێ، زێرێ خوەیی دنێ ژی ددێ و دبێژە:

–شیرەتا خوە یا دنێ ژی منرا بێژە.

کالێ دبێ:

–لاوۆ، کو رێ دکەڤی، کێدەرێ شەڤ کەتە سەر تە، وێدەرێ ژی بمینە، ریا شەڤ قەزییایە.

خۆرت پاتکا خوە دخورینە و پۆسی–پۆسیدە دچە، ل قەراخێ شەهەر دگهیژە بازرگانەکی و بەر ب وەتەنێ خوە رێ دکەڤە. ئەوانا پر دچن، هندک دچن، وەختەکێ تاری دکەڤە سەر وانا.

خۆرت ژ بازرگانباشیرا دبێ:

–قوربا، وەرە ئەم ئیشەڤ ڤرا بهێورن، سبێ رابن هەرن.

بازرگانباشی قاییل نابە، دبێ:

–قوربا، هەتا ئەم ئیشەڤ ل ڤرا بن، ئەمێ ئێپێجە ریا خوە بجەدینن،– و ئەوانا خۆرترا قاییل نابن، دچن.

خۆرت دبێ:

–وەلە، ئەز نـایێم، لێ چمـا من خـەباتا خـوە یا سـالەکێ بادلـهـەوا دایە، شـیـرەت کرییە؟

خـۆرت شەڤ وێدەرێ رادزێ، سبێ زوو رادبە، دنهێرە ڤایە دیسا وێ بازرگانەکی وێ رێرا تێ، ئەو دچە ئیجار دگهیژە ڤی بازرگانی، دچە.

ئەو پر دچن، هندک دچن، دینا خوە ددنێ وێ سـەرێ رێ چەند مەری تالان کرنە و کوشتنە.

خـۆرتێ کەسـیب دینا خوە ددێ، کو ئەو مـەری خـوەیێ بازرگانێ ئێـڤـارێ نە، کو گوهدارییا وی نەکرنە و دانە سـەر رێ، هاتنە، نها ژی بنهێرە قـاچاخـان چ ئانییـە سەرێ وانا.

خـۆرت وی چاخی دلێ خـوەدا دبێـژە: "ئەڤ شـیـرەتا کـالێ بادلـهـەوا نـە چوو، من شیرەتا کالێ نەکرییا، نها ئەز ژی مینا ڤانا کوشتی بووم".

ئەوانا وان مەرییان سـەر رێ هلددن، چال دکن، دچن.

وەختەکێ شـووندا ئەوانا دکەڤنە دەشتەکە بەری–بەریستان، سـەدان کیلۆمـێتران دچن، لێ چلکە ئاڤ نابینن.

پاشی گەلە چەتنـایان ئەوانا دگـهیـژنە سـەر بیرەکێ، بازرگانباشی عـەمری سـەر خـولامێ خوە دکە، کو یەک ژ وانا بکەڤە بیرێ ئاڤێ دەرخە، کو دەڤە–دەلوولان ئاڤ دن.

ئەوانا کیژان خولامی دادخنە بیرێ، هـەتا نیڤێ رێ ئەو دکە قیرە–قیر: "وەی مشک و ماران ئەز خـوەرم، من پاشدا بکشـینن". ئوسا ژی تو خولامـەک ناکەڤە بیرێ، ئاڤێ ناکشینە.

بازرگانباشی سۆزێ گەلەک زێران ددە خۆرتێ کو وانارا دچە و وی دادخنە بیرێ.

خـۆرت ئەلبـا تژی ددە وانا، کوتاسـیـیێ ئەوانا بۆنا پەرەیان نەدنە گەدە، وی بیـرێدا دهێلن و دچن.

بیرێدا دەسـتێ خۆرت ژ عەرد و ئەزمـان دقەتە، دبێ وەلە ئیدی خلازبوونا من تونە، ئەزێ ڤرادا بێ خـوەیی بمرم. هـەلا خۆرت ڤێ خـەیالێدا بوو، دینـا خـوە ددێ، کو دو زڤـتی بەر سـەکنین، عـەمر کرنە سـەر، کو ئەو بدە دوو وانا. خـێلەکێ شـووندا ئەوی

دبنه بەر دەرییەکی، دەری لێ ڤەدکن، دکەڤنە هوندور و خوە ژی دچن.

وەختێ خۆرت دچە هوندورێ ئۆتاخێ، دینا خوە ددێ مەرییەک وێ ل سەرێ ژۆرن روونشتییە. مەرڤ ساوا کولێ ژ خۆرت دگرە، هنەکی ژ وی وێدا پیرەکێ خوە خەملاندییە، تەشییێ درێسە، لێ ئۆرتا ئۆتاخێ وێ ناڤا تەشتە ئاڤدا بەقەکە بەدەوە ئاواز-ئاوازی دچە-تێ.

پاشی سلاڤ و کلاڤانرا خوەیێ مالێ دبێژە خۆرت:

-ئەزێ پرسەکێ بدمە تە، هەرگێ تە راست گۆت، ئەزێ قەنجییەکە مەزن تەرا بکم، لێ کو تە راست نە گۆت، تویێ ڤێ بیرێدا بمینی، بمری.

خۆرت دبێ:

-بێژە کا پرسا تە چ یە؟

خوەیێ مالێ دپرسە:

-ئەڤ پیرا هانا رندە، یانێ ئەڤ بەقا ناڤ ئاڤێ دا؟

خۆرت دکەڤە ئۆرتا دو کەڤران دا، دبێ: "ئەز بێژم پیرێ رندە، دبە ل وی خوەش نەیێ، لێ بێژم بەق رندە، دبە دیسا ل وی خوەش نەیێ".

ژ نشکێڤا شیرەتا وی یا کری دکەڤە بیرێ، دبێ لێ من زێرەکی خوە چما کری، وەلە، ئەزێ بێژم، چ ژێ دەرتێ، برا دەرێ.

خۆرت دبێ:

-برا، مەهبووب ئەوە، دل هەباندییە.

وەختێ خۆرت ڤان خەبەران دبێژە، بەق دوەرمە و دتەقە. وەختێ دتەقە، قیزەک نا، هوسولجەمالەک ژ قالبێ بەقێ دەردکەڤە و دکە قیرین: -بۆی خوەدێ بە، کنجێن من منرا بینن، ها شەرمە.

ئەوانا کنجان پێرا-پێرا تینن، پشتا خوە ددنێ، هەتا ئەو کنجێن خوە ل خوە دکە.

خێلەکە دنێ شووندا دنهێرن، کو ئیجار پیرێ وەرمی و تەقییا.

پاشی وێ یەکێ خۆرت سەرهاتییا خوە، پیرێ و بەقێ دبێژە:

-تو ڤێ کولفەتێ دبینی؟ _ئەو دەستێ خوە درێژی وێ کولفەتێ دکە، یا کو ژ کراسێ بەقێ دەرکەتبوو. _ئەڤا کولفەتا هەلالا منە،- خۆرت دبێژە،- لێ ئەڤێ پیرا

جەدوو ئەو کربوو بەق و دگۆت وەلە-بلە گەرەکێ تو من بستینی.

منێ پاشی ڤێ گۆزەلێ چاوا ئەڤ پیر بستەندا؟ بۆنا ڤێ یەکێ ژی ئەڤا هەفت سالێد من و ڤێ پیرێ ئەڤ بوو، لێ سێرا مە ژی ناڤا ڤێ خەبەرێدا بوو، کو بەق دیسا ببوویا مەرڤ.

چقاس مەرڤێد کو دهاتنە جەم من، من ژ وانا دپرسی:

-ژ ڤێ بەقێ و پیرێ کیژان رند ئە؟ هنەکان دگۆت پیرێ رندە، هنەکێد دن دگۆتن بەقە رندە و وی جوورەیی سێرا پیرێ بەتال نەدبوو.

-خولەسە، خۆرتێ دەلال، تە مرازێ من کر، دە نها تو بخوەزە، ئەز ژی مرازێ تە بکم.

-ئەز تشتەکی ژی ناخوەزم،- خۆرت دبێژە،- تەنێ تو رێ نیشانی من کە، ئەز دەرێمە سەر روو عەردێ.

خوەیێ مالێ خورجەک زێر ژ مێرکرا دادگرە، مەرییەکی پێرا داتینە و وی دبن، رێ دخن.

خۆرت وەختێ دەردکەڤە، ئیدی لنگێد وی ژ شابوونا عەرد ناگرە، ئەو شەڤ و رۆژ خوە دکە یەک، کو زوو بگهیژە مالا خوە.

خولەسە، پاشی چەند رۆژان ئەو ئێڤارەکێ دگهیژە مالا خوە، دبێ ئەز رابمە سەر کولەکێ چکا ژن-زارێد من چ دکن، گەلۆ ساخ و سلامەت ئن؟

خۆرت رادبە سەر خانی، وەختێ کولەکێرا دنهێرە وێ ژنا وی دەستێ خوە دایە بەر سەرێ خۆرتەکی، رازایە.

ئەو ژ هێرسان ئیدی تەموول ناکە، تڤنگێ ژ ستوییێ خوە تینە خوارێ و درێژی گەدە دکە، کو بکوژە. هەما وی چاخی شیرەتا کالێ یا دنێ دکەڤە بیرێ، کو "سەبر هەیە، سکان ئە".

ئەو خێلەکێ سەر کولەکێ روودنێ، جخارەکێ دکشینە، دبێ چکا ژ خۆرت و کولفەتا من چ دەست ددە.

خێلەکە شەڤێ دچە، ژنا وی ژ خۆرترا دبێ:

-لاوۆ، جا هنەکی وێدا هەرە، تە جی تەمام ژ من ستەندییە.

هەما وی چاخی نۆتلا تاسە ئاڤا سار سەر مێرکدا کن، ئەو جیدا سار دبە و دبێ: "هەیلێ خوەدێ مالا من خراب کری، نە ئەڤا کورێ منە، هندک ما، کو ئەز کورێ خوە بکوژم". هەما وی چاخی ژی ئەو دبێژە:

–هەرە کالێ، ئەو کەدا من یا سێ سالان ل تە هەلال بە! شیرەتێد تە ئەز ژ گەلەک قەزییان خلاز کرم.

ژ شەرێ ژنان بترسە

مەرڤەک چقاس سبەیە دوا–درۆزگا دکە، دبێ:

–خوەدێ، تو من ژ شەر و شلتاخان خوەی بکی!

ژنا وی رۆژەکێ ژ مێرێ خوەرا دبێژە:

–مێرک، تو چقاس رۆژە دوا دکی، دبێژی: خوەدێ، تو من ژ شەر و شلتاخان خوەی بکی! قەت چما نابێژی خوەدێ تو من ژ شەرێ ژنان خوەیکی!

مێرک گلییێ ژنا خوە بەر تشتەکی هەساب ناکە و هەلا سەردا ژی وێ دکەنە، دبێژە:

–ژن چ نە، کو شەرێ وان ژی چ بە؟

ئەڤا گلییێ مێرێ وێ گەلەکی ل وێ دگرە و دلێ خوەدا دبێژە:

–برا ژ من و تەرا قرار بە، کو سەبا ڤی گلییێ تە ئەز ئەجێبەکە نوسا بینمە سەرێ تە، کو تو هەتا ساخ بی، ژ بیرا تە نەچە و تو زانبی ژن و شەرێ وێ چیە.

رۆژەکێ مێرێ وێ دچە زەڤییێ راکە، ئەو نانێ مێرێ خوە دبە زەڤییێ و چەند مەسییان ژی دکرە، دکە بنێ شالکا خوە، دبە. وەختێ مێرێ وێ ماچا جۆت دگرە، ژ سەریکی دچە سەرییێ دنێ، ئەو پەی مێرێ خوە دچە و مەجییان داڤێژە ناف خەتا جۆت. مێرک پاشی نانێ نیڤرۆ دیسا دەست ب راکرنا زەڤییێ دکە، ژنک ژی فراقێد خوە هلددە، کو هەرە. وەختێ مێرک زەڤییێ رادکە، دنهێرە ڤایە خەتا جۆتدا وێ مەسییەک کەتییە، هنەکی وێدا دچە، دیسا مەسییەکی دبینە. خولەسە، هەتا سەرێ شۆڤێ ئێپێجە مەسییان دبینە. ئەو دبێ، وەلە ئەڤا شیڤەکە رندە،– و پەی ژنا خوە دکەڤە، دبێ:

–ژنک، من ئەڤ مەسی خەتا جۆتدا دیتن، ئێڤارێ چێکە، هەتا ئەز تێم.

ئێڤارێ، وەختێ مێرک ژ جۆت ڤەدگەرە، دبێ:

–ژنک، منرا شیڤێ بینە.

ژنک هنە نان، قاتخ ددە بەر، دبێ: –بخوە!

مێرک دنهێرە، کو ژنا وی مەسی نەئانینە بەر، دبێ:

–ژنک، کانێ تە مەسی چێ نەکرنە؟

ژنک دبێ:

–مێرک، مەسییێد چ، تە کەنگێ مەسی کرینە؟

مێرک دبێ:

–ژنک، لێ من زەڤییێدا مەسی نە دیتن، نەدا تە؟ هەلا تە ژی گۆت ئەزێ هازر بکم، هەتا تو ئێڤارێ تێیی.

ژنک دبێ:

–مێرۆ، خوە تو دین نەبوویی، مەسی و زەڤی؟ قەت کێ ڤێ دەورانێدا دیتییە، کو مەرڤ زەڤییێدا مەسییان ببینە؟

مێرک دیسا سەر گلییێ خوەدا دکەڤە و دبێ:

–ژنک، خوە ئەز نە کۆر بووم، من خەتا جۆتدا دیت و دا تە.

ژنک دکە قەرەبالخ و گازی جینارێد خوە دکە، دبێ:

–وەلە، مێرێ من دین بوویە، وەرنە هەوارا من.

جینار تێن پرس–پرسیاران دکن، مێرک دبێ:

–هەیران، ئەز دین نەبوومە، من ئیرۆ خەتا جۆتدا چەند مەسی دیتن، دانە ژنا خوە، کو چێکە هەتا ئەز ژ جۆت ڤەدگەرم، نها ئەز هاتمە، دبێ مەسییێد چ، تو دین بوویی.

جینارێد وان ژی وەختێ ناڤێ خەتا جۆت و مەسییان دبهێن، تێنە سەر وێ فکرێ، کو راستی ژی مێرک دین بوویە. ژنک تەواقە دکە، کو مێرێ وێ ستوونێ ڤا گرێدن، یانێ نا پاشی چووینا وانا دبە ل وێ و زاران خە. تو لاڤایی و دیلەکێد مێرک دەرباز نابن و وی قەوین ستوونێ ڤا گرێ ددن، دچن. خێلەکە شەڤێ دچە، مێرک بەر ژنا

خوه لاڤا دکه، دبێ:

ژنک، راستی ژی هشێ من ژ سەرێ من چووبوو، ئەز ئیدی پاک ئم، هیڤی دکم تو من بەردی.

دە، ژنک هەسابێ خوه زانە، وی بەردده و رادزێن.

سبێ مێرک دیسا رادبە، دچە جۆتێ خوە. ژنک دچە بازارێ، مەسییان دکرە، رند سۆر دکە، دکە بنێ ساڤارێ و ئێڤارێ،وەختێ مێرێ وێ تێ، ددە بەر. مێرک وەختێ لۆقەکێ-دودان ل ساڤار دخە، دنهێرە سەرێ مەسیکی ڤایە، بنێ ساڤێردا تێ خانێکرن. ئەو ژ ساڤار پاشدا ڤەدکشە، دبێ:

-ژنک، ڤی نانی هلدە، ئەز دیسا دین بووم، مەسی تێن بەر چەڤێد من.

وی چاخی ژنک دکەنە و دبێژە:

-بخوە، تو دین نەبوویی، تو مینانی دوھ ساخ و سلامەتی. ئەڤا شەرێ ژنان بوو، کو تو گیهاندی ڤێ رۆژێ.

پاشی ڤێ یەکێ مێرک تەزە فەم دکە، کو ئەڤا کرنێد ژنا وی بوونە. ژ وێ رۆژێ شووندا مێرک وەختێ دوا دکە، دبێ:

-خوەدێ، تو من ژ شەرێ ژنان خوەی کی!

ژنا خوەیێ مەقەسێ

رۆژەکێ مێر و ژن دچنە دەشتێ، کو تەسەلییا زەڤییا خوه بکن، چکا گهیشتییە، کو بدروون.

دبین، ژ دوور ڤا مەرییەک زەڤییا خوه ددروو.

مێر دبێ:

-ژنک، تو زانی ئەو مەرییێ هانا پێ چ زەڤییا خوه ددروو؟

ژنک دبێ:

-پێ مەقەسێ ددروو.

مێر دبێژە:

-ژنک، ئەو نە مەقەسە، دەسە.

ژنک دبێ:

–نا، ئەو نە دەسە، ئەو مەقەسە.

ئەو دچنە دەڤێ چێم، مێر ژ ژنا خوەرا دبێژە:

–ژنک، نها بێژە، ئەو دەس بوو، یانێ مەقەس؟ کو تو راست نەبێژی، ئەزێ تە باڤێژمە ئاڤێ.

ژنک جابا وی ددە، دبێ:

–مەقەس بوو.

ئەو بەنێ وێ داڤێژە ناڤا وێ و دادخە ناڤا چێم، دبێ:

–ژنک، نها بێژە، ئەو دەس بوو، یان مەقەس بوو؟

ژنک دبێ:

–مەقەس بوو!

مێرک وێ هەتا ناڤکێ دیسا دادخە ناڤا چێم و ژێ دپرسە. ژنکا ژ هش کەتی دیسا دبێژە:

–مەقەسە.

خولەسە، مێرک هەتا بەر قرکێ ژنکێ دکە ناڤا ئاڤێ، دبێ:

–بێژە، ئیدی کوتاسییا تەیە.

ژنک دیسا ئوسا جابێ ددە.

مێرک هێرس دبە و ژنکێ داڤێژە ئاڤێ. تەنێ دەستێ وێ دەر ڤا دمینن.

ئەو ئیجار ژی ژ ژنکێ دپرسە:

–ژنک دەستێ خوە ژ بن ئاڤێ دەردخە و مینا مەقەسێ دکە، یانێ مەقەسە.

مێرک دبێ:

–تو سەر گلییێ خوەدا کەتی، گونەهێ من ل تە نایێ،– داڤێژە ئاڤێ و ژێ دوور دکەڤە.

هەتا نها ژی ژنا کو سەر گلییێ خوەدا دکەڤە و گوهدارییا کەسەکی ناکە، ژێرا دبێژن: "خوەیێ مەقەسێ یە".

ئەڤ مەسەلە جووریٚ شێرکی کەتییە سەر زاریٚ گەلەکان:
–ژنیٚ بەسە،
ئەڤا دەسە،
نە مەقەسە ئە".

مەرییەک چاوا مێرانییا خوە ژ دیک هلدا

مەرییەک هەبوویە، ناڤیٚ وی ئەلی بوویە. ب گۆتنا گۆتییان عەلی زمانیٚ هەموو روحبەران زانبوویە.

رۆژەکیٚ، وەختیٚ ئەو دچە گۆمیٚ، کو تەسەلییا دەوارێد خوە بکە، دنهێرە گا و کەرا وی ویٚ هەڤرا خەبەر ددن. گا گازنیٚ خوە ل کەریٚ دکە، کو وی خێن ژ رۆژیٚ، شەڤ ژی ددنە خەباتیٚ، ئەو ئوسا وەستییایە، کو ژ هال کەتییە. وی چاخی کەر شێوریٚ ددیٚ و دبێژە:

–مالا تە ئاڤا بە، کو تو وەستییا یی، سبیٚ خوە نەخوەش باڤێژە، ژ عەردیٚ رانەبە، وی چاخی مالخویٚ تە نابە خەباتیٚ، تویٚ خوەرا هێسا بی.

ئەلی هەمی هاژ ژ شێورا گا و کەریٚ هەبوویە، ئەو سبیٚ قەستبەندە دیسا نۆتلا هەر رۆژ تیٚ گۆمیٚ، کو گا ببە جۆت، دنهێرە گایەکی وی ویٚ هەلا مەخەلە، ئەو دو–سیٚ شڤان ل گا دخە، لیٚ گا رانابە. ئەو گا تەولێدا برچی دهێلە، کەریٚ رەخ گێدا گریٚ ددە و دچە جۆت.

ئەلی هەرگیٚ رۆژێد مایین نیڤرۆ ٢– سەهەتان جۆت بەرددا، گا هێسا دبوون، لیٚ ئیرۆ، ئەیناتا کەرێرا ئەو نیڤ سەهەتیٚ ژی جۆت بەرنادە، هەلا سەردا ژی کەریٚ تا دکە. ئێڤارا دەرەنگی ئەو جۆت بەرددە و تیٚ مالیٚ.

وەختیٚ ئەلی گا دبە تەولیٚ، دنهێرە، کو ژنا وی چێلەکان ددۆشە.

کەر تەمامییا رێدا دفکرە، رۆ دکە، دپیڤە کو ئیجار چاوا بکە، کو ژ ڤیٚ قەداییٚ خلاز ببە. جارنا ئەوی چێری خوە دکر، کو شێورا ئوسا چما دا گیٚ، کو نها دەوسا وی دخەبتە. هەلا ئەلی کەر و گا تەزە ئانیبوو تەولیٚ، کەر نێزیکی گیٚ دبە و دبێژە:

–مالا تە خراب ببە، زوو رابە، مالخویٚ ژ یەکیرا دگۆت، کو گاییٚ من نەخوەشە،

ئەز چوومە مالێ، ئەزێ سەرژێ بکم.

وەختێ گا ناڤێ سەرژێکرنێ دبهێ، دەربێرا رادبە سەر خوە، ئالف دخوە. هەما وی چاخی ئەلی کو خەبەردانا وانا دبهێ، خوە زەڤت ناکە، دکەنە.

ژنا ئەلی ئەجێبمایی دمینە، کو مێرێ وێ بێی تو مەنەیان کەنییا.

وی چاخی ژنک ژ مێرێ خوەرا دبێژە:

-مێرک، خوەدێ خێر کە، تو چما کەنییایی؟

ئەلی دبێ:

-ژنک، قەت، گلی کەتە بیرا من، ئەز کەنییام.

ژنک پێدا دکەڤە، دبێ تو گەرەکێ مەنییا کەنێ خوە منرا بێژی.

ئەم ژ بیر نەکن بێژن، کو گاڤا مێرک بگۆتا ئەز زمانێ هەیوان زانم، ئەوێ وی چاخی بمرا.

مێرک لاڤا-دیلەکان ژ ژنا خوە دکە، کو دەست ژ وی بکشینە، ئەو ژێرا سۆند-سەلاواتا دخوە، هەرگێ ئەو مەنەیا کەنێ خوە بێژە، ئەوێ بمرە.

ژنک سەر گلییێ خوەدا دکەڤە و بەرک دسەکنە، کو ئەو مەنییا کەنێ خوە بێژە. مێرک دنهێرە چارە تونە، دبێ:

-دە، کەفەنێ من بینن هازر بکن، ئاڤا من گەرم بکن، ئەزێ مەنییا کەنێ خوە بێژم.

هەتا ژنا وی ئاڤێ گەرم دکە، تینە کەفەنێ وی هازر دکە، ئەو دچە دەر ڤا، تێ. ئەو دنهێرە وێ دیکێ وانا ناڤا مریشکان کەتییە و وانا ددە بەر نوکولان، دبێ:

-خوە ئەز ژی ئەلییێ خوەیێ وە نینم، کو ژ ژنا خوە نەوێرە و سەهەتەکە دنێ شووندا وێ بمرە.

وی چاخی مێرک دبێ:

-هەیلێ مالا من خراب بوویێ، ئەز وەکە ڤی دیکی ژی نابم؛ ئەو دکارە سەرکارییێ ــــ مریشکان بکە، ئەز نکارم سەرکارییێ ل ژنەکێ ژی بکم.

ئەو ئارکۆلک هلددە و دچە دۆرا ژنا خوە. وەختێ ـ-ـ داران ددە کێلەکێد وێ، ژنک لاڤایان ژ مێر دکە و دبێژە:

-مێرک، من قەلەت کرییە، من نەکوتە و مەنییا کەنێ خوە منرا نەبێژە.

ب وی جوورەیی عەلی مێرانییا خوە ژ دیکەکی هلددە و ژ مرنێ خلاز دبە.

ئاقلبەند

ئاقلبەندەکی ناڤ و دەنگ سێ ئاقلبەندان ژ وەلاتەکی تەگلیفی وەلاتێ خوە دکە و دبێژە:

–گەلی ئاقلبەندان، من هوون تەگلیفی وەلاتێ خوە کرن، کو وەلاتێ من سێتی کن، سەیرانگە کن و چ کو ببینن، منرا شرۆڤە کن.

ئەڤ هەر سێ ئاقلبەند وەدەکی ناڤا وەلێت دگەرن، رۆژەکێ رێدا راستی جۆتکارەکی تێن. دنهێرن جۆتکاری سبێ هەتا ئێڤارێ سەر خەتەکێ سەکنییە، چمکی ئەوی گایەک راست گرێدابوو، یەک _ چەپ. گایەکی خوە ئالیکیدا دکشاند، یێ دن ژی ئالیکی دا. جۆتکاری ژی هەردو گا ناڤ شڤاندا رەش و شین کربوو، دیسا شوخول پێشدا نە دچوو.

ئاقلبەند ل هەڤ دنهێرن، دکەنن و ژ وی جۆتکاری دوور دکەڤن. ئەوانا راستی ئاشەکی تێن، دبینن ئاش وەختا گەنم دهێرە، ئار دکەڤە دەولا ئاش و ناڤ ئاڤێرا دچە. هەر سێ ئاقلبەند چەڤێد هەڤ دنهێرن، تو تشتی سەروەخت نابن و دچن.

وەختەکێ شووندا ئەو راستی چەند مەرییێد ئەڤسەنە تێن. وانا ئاڤاییک سیواخ دکر، دەوسا هەرییێ خوەلی ب نۆکان سیواخ دکرن، لێ نۆکان دیوێر ڤا نە دگرت. ئەو پالە دپەرتین، دبەهجین بەر گەرما هاڤینێ، لێ شوخولێ وان پێشدا نە دچوو. ڤرا ژی ئەوانا تشتەکی سەرواخت نابن و دەرتێن دچن.

وەختەکێ شووندا ئەوانا راستی شڤانەکی تێن، شڤان دنهێرە، کو ئەوانا نە ژ وی وەلاتی نە. ئەو پرس–پرسیاران ژ وانا دکە، چکا قە وەلاتێ واندا چ دیتنە؟ ئەوانا چ دیتبوون، ژ شڤانرا یەکۆ–یەکۆ شرۆڤە دکن. شڤان دبێ:

–لێ هوون قەت چ ژ وانا سەرواخت بوون؟

ئاقلبەند دبێژن:

–وەلە، ئەم قەت تشتەکی سەرواخت نەبوون.

شڤان دبێ:

–قوربا، ئەو چ کو وە دیت، هەر تشتەک نێتەکە وێ هەیە. ئاقلبەندێد وەلاتێ مە هوون جێرباندنە، کو وە تێ دەرنەخستییە، هوونێ بەر وی ببنە سۆسرەت و ئاقلبەندییا وە وێ پووچ ببە.

شڤان دبێ:

–قوربا، دە نها گوهداری کن، ئەزێ ژ وەرا بێژم. ئەو جۆتکارێ، کو گایێ خوە راستۆ–چەپۆ گرێدابوو، ئەوی دخوەست بگۆتا، ئەو مەرییێ کو بێ تفاق ئن و گوهدارییا هەڤدو ناکن، مینانی ڤی جۆتکاری شوخولێ وانا پێشدا ناچە. لێ دەرهەقا ئاش دا، ئەوی دخوەست بگۆتا، کو وەختێ مالخوێ بخەبتە، قازانج بکە، بینە، لێ کەڤانی دەستێ خوە نەدە بەر، وێ مینا ئاشێ بێ دەول بە، یەکا وانا نابە دودان.

ب سیواخکرنا دیوێر ئاقلبەندێ مە دخوەزە بێژە، کو مەری ئەڤسەنە بە، بێ هش بە، یەکێ ژی بێژی یەکە، هەزاری ژی بێژی یەکە، تو گلی سەرێ ویدا روونانێ، نۆلی چەنگا نۆکان دیوێرڤا ناگرە.

لێ هوون زانن، وەختا هوون چوون گهیشتنە هەراما ئاقلبەند، ئەوێ دەرهەقا ڤان یەکادا بپرسە، پاشێ وێ وە ببە کۆچک–سەرایەکە ئوسا نیشانی وە بکە، کو دەڤێ وەیێ خوار بە.

ئەوێ بێژە:

–هوون چ قیمەتی، چ باهایی ددنە کۆچک–سەرا من؟

هوون گەرەکێ بێژن:

–کو بارەنەکە نەرمێ خوە ببارە، هەیامێ مەیی گرتنا زەڤییان دا، وێ بەرامبەری کۆچکا تە دەرێ، چمکی بارانا رۆژەکێ دنیاکێ تێر دکە، لێ کۆچک–سەرا تە دنیاکێ تێر ناکە.

ئەوانا چەند رۆژان ژی ناڤا باژێر گەرییان و دیسا ڤەگەرییانە جەم ئاقلبەند.

ئاقلبەند پاشی سلاڤ–کلاڤان ژ وانا پرسی:

–گەلۆ وە وەلاتێ مندا چ دیت، چ ل وە خوەش هات، چ خوەش نە هات، وە چ تشتێ ئەجێب دیت؟

ئاقلبەند دبێژن:

–خوەدێ وەلاتێ وە ئاڤا بکە، وەلە وەلاتەکی پاکە، مەرییێد وە ژی هەیف ئن، مە وەختێ گەرا خوە چەند ئەجێب ژی دیتن.

گەلۆ وە ژ وان ئەجێبان چ برە مسلەتێ؟ –ئاقلبەند دبێژە.

هەر سێ ئاقلبەند یەکۆ–یەکۆ ژ ویرا شرۆ دکن.

ئاقلبەند دبینە، کو ئەوانا سورا هەر سێ ئەجێبان ژی پێ هەسیان. لێ گەلۆ کێ ژ وانارا گۆتییە؟

ئەو ژ هەر سێ ئاقلبەندارا دبێژە:

–ڤوربا، ئەز دنهێرم، کو دەرهەقا ڤێ یەکێدا مەرییەکی ژ وەرا گۆتییە، گەرەکێ هوون ناڤێ وی منرا بێژن. کو نەبێژن، ئەزێ سەرێ وە هەرسێکان ژی لێ خم.

هەر سێ ئاقلبەند دنهێرن، کو چارەیا وانا تونە، دبێژن:

–وەلە، فلان شڤانی ژ مەرا گۆتییە.

پاشی گۆتنا وانا ئەو گازی چەند گرەگران دکە، دچە جەم شڤان دبێژە:

–من سەھ کرییە تو مەرییەکی ئاقلبەندی، ئەم هاتنە ڤرا، ئەز دخوەزم بەر هاقاس جامێران ئەم هەڤ بجێرببنن.

شڤان دبێ:

–سەر چەڤێد من، کەرەمکە گلییێ خوە بێژە.

ئاقلبەند دبێ:

–تو ڤێ چێلەکێ دبینی؟ ئەڤا چێلەکا ئاڤسە، گۆلکا وێ سۆرە، ئەنییا گۆلکێ ژی بەشە.

شڤان دبێ:

–راستە، گۆلکە سۆرە، لێ نە بەشە، دێلا وێ سپییە، ئەو کەتییە بەر ئەنییا گۆلکێ.

ئەوانا شەرت دگرن و چێلەکێ سەرژێ دکن، دنهێرن، راستی ژی خەبەرا شڤانە.

پاشی وێ یەکێ ئاقلبەند و شڤان دبنە برێ هەڤدو، دبێ شیرێ تە ل تە هەلال بە، تو سەر منرا نی.

رۆژەکێ ئاقلبەند دبێژە خولامێ خوە، دبێ هەرە ژ مەرا خوەرنەکە ئوسا بینە، کو هم ئەم بخون، هم هەیوانێد مە بخون، هم مریشکێد مە بخون.

خولام داخلی شەهەر دبە، ژ کێ پرس دکە، کەس جابا وی نادە، دبێ:

-کورۆ، تو ریا خوەدێ کەتی، خوەرنا ئوسا ل کو هەیە؟

پاشێ ئەو راستی توجارەکی تێ، گلییێ خوە ژێرا دکە. وی چاخی توجار هەر تشتی فەم دکە، دبێ:

-کورۆ، تو زەبەشەکی ببە.

وەختا خولام زەبەشێ تینە، ئاقلبەند ژ خولام دپرسە، دبێ:

-کێ ئەڤا گلی تو هین کرن؟

خولام دبە:

-وەلە، فلان توجاری منرا گۆت.

ئاقلبەند پێرا-پێرا دشینە پەی توجار. وەختێ ئاقلبەند دنهێرە توجار هات، پاشدا دچە، دەستێ خوە ددە سەر سەرێ خوە، توجار ژی دەستێ خوە ددە بەر دەڤێ خوە.

ژنا ئاقلبەند ژێ دپرسە، دبێ:

-چما تە دەستێ خوە دا سەر سەرێ خوە؟

ئاقلبەند دبێژە:

-من ژ توجارا گۆت، ئەز دخوەزم سەرێ خوە خوەیکم، توجار گۆت، کو تو دخوەزی سەرێ خوە خوەیکی، دەڤێ خوە بگرە.

ئاقلبەند دنهێرە، کو توجار ژی مەریکی زانەیە، دبێ:

-قوربا، تو ژی مەریکی زانە یی، ئەم دو برا نە، تو ژی سەر مە یێ سسییان.

ژن ژی هەنە، ژنکۆک ژی هەنە

وەختەکێ پادشایێ وەلاتەکی وەزیرێ خوەرا پەڤ دکەڤە و ناڤ وەلاتێ خوەدا دگەرن. خێلەکە شەڤێ ئەوانا ناڤا شەهەردا دگەرن، پاشێ وەختێ دچنە قەراخێ شەهەر، دینا خوە ددنێ وێ ژ دوور ڤا چرایەک خویا دکە. ئەوانا خوە ل وێ چرایێ دگرن، دچن، دینا خوە ددنێ ڤرا وێ چادرەک لێخستنە، هوندورێ چادرێدا وێ بووکەک

روونشتییه، سەرێ خۆرتەکی چەڤرەش سەر چۆکا وێیە، وێ پۆرێد خۆرترا دلیزە.
پادشا دبێ:
–وەزیر، گەلۆ ژ ڤانا بەختەوارتر مەرڤ هەنە؟ بنهێرە، چقاس ژ هەڤدو هز دکن!
وەزیر دبێ:
–پادشایی ساخ بە، وەرە ئەم بووکێ بجێربینن، چکا ئەو پش خۆرتدا قەلپ نینە؟
پادشا پێرا–پێرا قاییل دبە و وەزیر دچە بەر دەرێ چادرێ دزی ڤا گازی بووکێ دکە.
بووک سەرێ مێرێ خوە ژ سەر چۆکا خوە داتینە سەر بەلگی و تێ کا بنهێرە ئەو مێرک چ دبێژە.
وەختێ بووک تێ جەم وەزیر، ئەو دبێژە:
–قیزا قەنج، ئەز وەزیرێ پادشێ مە، هێژا من و پاشدا تەڤایی تو دیتی، دلێ پادشێ کەتە تە. هەرگێ تو رازی یی، تشتەکی بینە سەرێ مێرێ خوە، ئەمێ سبێ جارەکە دن بێن.
وەختێ ژنک ڤان خەبەران دبهێ، دەربێرا رازی دبە.
وەزیر تێ دبێژە پادشێ، کو ئەو نە کو تەنێ پش مێر ڤا قەلپە، لێ ئەو هازرە خۆرتێ بەلەنگاز بکوژە ژی.
وەختێ پادشا ڤان خەبەران دبهێ، دەست خوەدا وەزیر پادشا دشینە، کو ژنکێرا بێژە مە هەنەکێ خوە کرییە.
هەتا وەزیر ڤەدگەرە خوە دگهینە ژنکێ، کو بێژە مە هەنەکێ خوە کرییە، دینا خوە ددێ ژنکێ سەرێ خۆرت ژێ کرییە و بەر ب وانا تێ.
وەزیر وەختێ چەڤ ل سەرێ گەدە دکەڤە، ئەجێبمایی دمینە و دبێژە:
–فۆرقا بێفەم، تە چ کر، نە مە دخوەست تو بجێرباندایی؟
وەزیر هاهانگا تێ جەم پادشێ و دەرهەقا وێ یەکێدا ژێرا دبێژە. پاشدا گەلەکی بەر خوە دکەڤە، کو روویێ سڤکایا خوەدا بوو سەبەبێ جانییا خۆرتێ بەرمراز. ئەو عەمر دکە، کو وێ ژنکێ بگرن و بیننە جەم وی. پادشا هاقاس ژ کرنا وێ ژنکێ هێرس دبە، کو قرارێ دەردخە چقاس ژن و قیز وەلاتێ ویدا هەنە، گشکان بکوژن.

وەزیر–وەکیلێد وی گەلەکی پێدا دکەڤن، کو ئەو وێ قرارا خوە پاشدا هلدە. پادشا گوهدارییا تو مەرییەکی ناکە، دبێ گەرەکێ ئەم سبێ دەست ب خەزاکرنا ژنان بکن.

سبێ هوون تێن، پێشییێ ژنا من و قیزێد من دکوژن، ئوسا ژی ژن و قیزێد خوە دکوژن، پاشێ دەست ب خەزاکرنا ژنێد وەلێت دکن.

پادشا وێ رۆژێ دیوانێ زوو بەلا دکە و عەمر دکە، کو سبێ زوو بێنە جەم وی. وەزیر وەختێ زوو دچە مالێ، باڤێ وی دبێژە:

–خێر بە، لاوۆ، ئیرۆ چ قەومییە، کو تو هاقاس زوو هاتی، نەبی نەخوەش ئی؟ ئەز دبینم تە رەنگێ خوە ئاڤیتییە.

وەزیر ئیدی خوە زەڤت ناکە، خوە داڤێژە پێسیرا ژنا خوە و دچە روویێ وێ.

باڤێ وی ئەجێبمایی دمینە، کو ئەڤا چەند سالە ئەوی کورێ خوە زەوجاندییە، لێ هەلا نە دیتییە، کو رۆژەکێ کورێ وی بەر وی ژنا خوەرا خەبەردە، لێ ئیرۆ چ قەومییە، کو ئەو بەر وی دچە روویێ ژنا خوە.

وەختێ وەزیر دنهێرە باڤێ وی تەڤلهەڤ دبە، دبێ:

–باڤۆ، بۆنا روودانییا من بباخشینە،– و قرارا پادشێ دەرهەقا خەزاکرنا ژنادا ژ باڤێ خوەرا دبێژە. باڤێ وی دبێ:

–لاوۆ، رابە ئەم هەرنە جەم پادشێ، ئەزێ ژێرا چەند گلییان بێژم.

کور دبێ:

–باڤۆ، قەت بادلهەوا خوە سڤک نەکە، نەچە جەم پادشێ، ئەو تو جاران ژ قرارا خوە پاشدا ڤەناکشە، چمکی ئەڤا چقاس وەخت بوو تەمامییا دیوانێ پێدا کەتبوو، تشتەک ژێ دەرنەکەت.

باڤ دبێ:

–لاوۆ، تشت ژێ چێنەبە، ئەمێ لێدن بێن. خوە پادشا مە ناکوژە؟

وەزیر و باڤێ خوە رادبن، دچن دیوانا پادشێ.

پادشا وەختێ چەڤ ل باڤێ وەزیرێ خوە دکەڤە، بەر ڤا رادبە و جی نیشانی وی دکە، کو روونێ (ئەم ژ بیر نەکن بێژن، کو باڤێ وەزیرێ وی، وەزیرێ باڤێ وی بوویە، لەما ژی ئەوی گەلەکی قەدرێ وەزیرێ باڤێ خوە دگرت). وەختێ پادشا جی نیشانی

وی دکە، کو روونی، ئەو دبێ:

–پادشایی ساخ بە، ئەز روونانێم، تەنێ گلیکی من هەیە، هەرگێ ئیزن هەبە، ئەز دخوەزم بێژم و هەرم.

پادشا دەست خوەدا دبە مسلەتێ، کو ئەو دەرهەقا قرارا ویدا هاتییە. پادشا دبێ:

–تو چاوا وەزیرێ باڤێ من و کورێ تە چاوا وەزیرێ من، ئەز گەلەکی هورمەتا تە زانم، لێ چ دمینە دەرهەقا قرارا من دا، ئەز هیڤی دکم، کو وێ دەرهەقێدا تو تشتی منرا نەبێژی، ئەو قرار گەرەکێ بێ میاسەرکرنێ.

–پادشا ساخ بە، ئەز تو هیڤی ژ تە ناکم، ئەز دخوەزم سەرهاتییەکێ بێژم و هەرم، پاشێ کێفا تەیە، چ دخوەزی، بکە.

پادشا ئیزنا وی ددە و ئەو دەست ب سەرهاتییا خوە دکە. کالێ دبێژە:

–وەختێ جاهلییا خوە ئەز هەرەفباشی بووم، سەرکارێ چل هەرەفباشییان. ئەو جییێ ئەم لێ دگەرییان، قەت تەیر–تەیرەدە ژی نکاربوو سەرا بفرییا. مە بازرگان دشێلاندن، دزی و قاچاخی دکر، سەرێ ریا دگرت و وی جوورەیی دەرباز دکر.

رۆژەکێ خەبەر منرا ئانین، کو سیارەک ژ وارێ مەرا دەرباز دبە. من عەمری سەر هەرەفباشی کر، کو هەرە بنهێرە چکا ئەو چ سیارە، هەرگێ مەرییەکی بەلەنگازە، خالفییە، رێ نیشانکێ، برا هەرە، هەرگێ سیارەکی خێرێ نینە، بشێلینن، بەردنێ برا هەرە.

چەند دەقە ژ چووینا هەرەفباشی دەرباز نە بووبوو، هەر وەختەکێ من دینا خوە داییێ هەرەفباشییێ کو من شاندبوو، وێ ناڤا خوونێدا مەوجی ڤەگەرییا هاتە مالێ.

وەختێ ئەز چەڤ ل خوونا سەر چەڤێد هەرەفباشییێ خوە کەتم، بەر چەڤێد من بوو تاری، کو ئەو چ سیارە ئەم بەر تشتەکی دانەنینە و هەرەفباشییێ من کرییە ڤێ رۆژێ.

من ئیدی ژ هەرەفباشی تشتەک نە پرسی، ئەز هەسپێ خوە سیار بووم تەک–تەنێ پەی سیار کەتم. وەختێ ئەز گهیشتمە سیار، من دەی لێ کر، کو ئەو کارێ خوە بکە، ئەمێ شەر بکن. سیار سەکنی و جابا من ئاوا دا:

–خۆرتۆ، ئەز هیڤی ژ تە دکم، کو ڤێ سبێ تو ژ سەر ریا من هلدی، ئەز مەریکی

بەرمراز ئم، بۆنا مرازێ خوە دچم.

من گۆتێ، کو قەت پەلەپستووکییان مەکە، ئەز تو مرازان نزانم، ئەز هەتا سەرێ تە ژێنەکم، دلێ من رەهەت نابە. سیار گۆت: -دە، گونەهێ تە ل ستوییێ تە بە!

مە رکێفی هەڤدو کر، بوو شنگە-شنگا شوور و مەرتالێد مە. پاشی وێ یەکێ ئیدا ئەز نزانم چ قەومی. هەر وەختەکێ من چەڤێ خوە ڤەکرن، ئەزی ل عەردێ مە، خوون بەر من بوویە گۆل، شەڤ ژی ل من هاتییە نیڤێ شەڤێ.

ئەز فکریم، کو ئیدی ئەزێ چ روویی ڤەگەرمە جەم هەرەڤباشییێ خوە. من قرار کر ئەز بدمە پەی وی خۆرتی و هەرم، یانێ ئەزێ ویرا ببمە هەڤال، یانێ ژی برا ئەو من بکوژە. ئەز کەتمە پەی رێچا سیار و چووم. پر چووم، هندک چووم، ئەز گهیشتم پالا چیاکی، من دینا خوە دایێ کۆچک و سەرایەک وێ ل سەرێ چیێیە. من خوە ل وێ کۆچکێ گرت و چووم. وەختێ ئەز گهیشتمە کۆچکێ، خۆرت چەڤ ل من کەت، کەنییا و گۆت:

-ها خۆرتۆ، خوەدێ خێر کە، تو چما هاتی؟

من گۆت:

-ئاغا، ئەز هاتمە یان گەرەکێ تو من بکوژی، یانێ ژی ئەزێ بێم جەم تە و ببمە هەڤالێ تە.

ئەوی گۆت:

-ئەز راستییێ بێژم، تو نەهاتایی چێتر بوو، لێ کو هاتی، ئەز تە پاشدا ڤەناگەرینم.

ئەو چەند رۆژ بوو ئەم جەم هەڤ بوون، رۆژێ ئەم دچوونە راو-نێچیرێ، ئێڤارێ دهاتن هنەکی شەڤبهێرییا خوە دکر و هەر یەک ژ مە دچوو ئۆتاخا خوە رادزا. رۆژەکێ خۆرت منرا گۆت، کو هەسپان هازر کە، ئەمێ ئیشەڤ جیکیدا هەرن. من تەمامییا رۆژێ هەسپ رند چێراندن، ئاڤ دا، بەرێ ئێڤارێ زین و بووساتێ وانا لێ کر و هیڤییا عەمرێ ئاغێ بووم.

وەختێ تاری کەتە عەردێ، ئەم ل هەسپان سیار بوون، ئەو کەتە پێشییێ، من ژی دا دوو. کول ل مالا باڤێ سیار کەڤە، ئەوی ئوسا داژۆت، من ئانجاخ خوە پێرا

دگیهاند. ئیدی ئەز نزانم ئەم پر چوون، هندک چوون، هەر من دینا خوە دایێ ئەمە بەر سوورەکێ سەکنینە. خۆرت ژ هەسپێ پەیا بوو و منرا گۆت:

خۆرتۆ، هەیفەکە من ل ڤی شەهەری هەیە، ئەڤا چەند جارە ئەز تێمە ڤرا، منرا ل هەڤ نایێ، ئیرۆ ئەز سەر بەختێ تە هاتمە، چکا ڤێ جارێ خوەدێ چ دکە.

ئەزێ نها بکەڤمە ناڤا شەهەر، هەرگێ وەختەکێ شووندا هەوار ل شەهەر کەت و ئەز نەهاتم، تو هەرە، ئۆخخر بە تەرا. تو هەری ئەوێ هەبوونا من ژی ببی خوەرا، برا ل تە خوەش هەلال بە. لێ هەرگێ ئەز هاتم، هەمین ئەمێ دیسا تەڤایی ڤەگەرن.

من گۆتێ:

–ئاغا، قرار–قەسەم بە، ئەزێ ژی تەرا بێم، چما خوونا من ژ یا تە سۆرترە، کو تو تێیی کوشتنێ، برا ئەز ژی بێمە کوشتنێ.

خۆرت ئیزنا من نەدا، منرا گۆت، کو ئەم هەردو هەرن، وێ مە بهەسن. ئەوی هەسپێ خوە دا دەستێ من و سوورێ ڤا هلکشییا. هەلا خێلەک دەرباز نەبووبوو، هێوەرزە ل شەهەر کەت. ترکین ل دلێ من کەت، کو ئەسەیی خۆرت گرتنە. هەلا ئەز ناڤ متالاندا بووم، وەختەکێ من دیت خۆرت هات، وێ تۆربەیەک ژی دێست دایە.

مە ئیدی مەجال نەدایێ، ئەوی تۆربە دا دەستێ من، ئەم هەسپان سیار بوون و مە ئاژۆت. من رێ ڤا تەموول نە کر، دەستێ خوە دا تۆربە، چکا ڤی تۆربەییدا چ هەیە، کو ئەڤی ئانییە.

دینا خوە دایێ، کو ڤایە سێ سەری تێدا نن. وەختێ ئەم گهیشتنە مالێ، ئەوی ئەو سەری دانینە سڤدەرێ، دیسا هەر یەکێ ژ مە چوو ئۆتاخا خوە، رازان.

سبێ شەبەڤێ خۆرت دەی ل من کر، ئەم رابوون، چوونە ناڤا باخچێ وی.

ناڤا باخچەدا سێ مەزەل هەبوون. ئەوی گۆتە من، کو بەر سەرێ وان مەزەلان هنەکی بکۆلن، کو ئەو سەرییێد مە ئانینە ئەم بەر سەرێ مەزەلدا چەل بکن. ئەوی ژی کۆمەک دا من، مە هەرسێ سەرییێد کو ئانیبوون هەر یەک بەر سەرێ مەزەلەکیدا چەل کر.

پاشی وێ یەکێ ئەوی عەمری سەر من کر، کو ل رەخ وان مەزەلان مەزەلەکی دنێ بکۆلن.

وەختێ ئەوی ناڤێ کۆلانا مەزەل دا، قورف کەتە دلێ من، من دلێ خوەدا گۆت، کو ئەڤا مەزەلێ هانا ژی منرا بکۆلە، ئەوێ من بکوژە، کو ئەز سورا وی بەلا نەکم.

ئەز چ سەرێ وە بێشینم، هال نە چارەکی من مەزەل کۆلا، کوتا کر، ئەوی گۆت:

–قوربان، دە تو هەرە مالێ، ئیسمەکی من هەیە، ئەزێ بخوونم، پاشێ وەرە ئەزێ تەرا بێژم، کو ئەمێ چ بکن.

ئەز هنەکی ژ وی دوور کەتم، من خوە دا بەر تەلدێ دیوێر و ل وی نهێری چکا ئەو چ دکە. من دیت، کو ئەو چوو بەر مەزەلێ ئەولن و گۆت:

–هەیلۆ ل من باڤۆ، هەیلۆ ل من باڤۆ، من هەیفا تە دەستێ خوە هلدا.

چوو بەر سەرێ مەزەلێ ئۆرتێ، گۆت:

–هەیلۆ برائۆ، هەیلۆ برائۆ، من هەیفا تە دەستێ خوە هلدا.

پاشێ چوو بەر مەزەلێ کوتاسییێ، گۆت:

–هەیلۆ من خوەیۆ، هەیلۆ من خوەیۆ، من هەیفا تە دەستێ خوە هلدا.

وەختێ ئەوی گۆت "هەی ل من خوەیۆ"، وی چاخی من تێ دەرخست، کو ئەو قیزە و ئەز ڤەگەرییام بەر ب وێ چووم.

هەتا من خوە گیهاندێ، ئەوێ هوندورێ مەزەلێ کۆلاییدا سۆرانی ئاڤیتە ناڤا خوە و بوو دو کەرییان.

وەختا ئەز نێزیک بووم و من قەتابێ سەر چەڤێد وێ هلدا، من دیت، کو قیزەک نینە، هوسولجەمالەکە. هلبەت هەیفا من گەلەک لێ هات، ئەز روونشتم سەر جنیازێ وێدا ئێپێجە گرییام، پاشێ من ئەو رند کەفناند، دەفناند و مالێ وێ ژی هلدا و ئەز هاتمە ڤی شەهەری. وەختەکێ شووندا بوومە وەزیرێ باڤێ تە...

ئەز ژ وەرا بێژم، کو هەتا نها ژی مالێ وێ ژنکێیە، کو ئەم دخون و ئەوێ تێرا کورێد کورێ من ژی بکە. پادشایی ساخ بە، ژن هەنە، ژنکۆک ژی هەنە. کو هوون چوونە راستی فۆرقەکێ هاتنە، وە ترێ هەموو ژن ژی ئوسان ئن و بۆنا وێ یەکێ ژی هوون تەمامییا ژنان هاتنە خەزەبێ.

پاشی قسەیا وەزیرێ باڤێ خوە پادشا شاشییا خوە فێم دکە و دەرهەقا خەزاکرنا تەمامییا ژنادا قرارا خوە بەرەم دکە.

شیرەتێ باڤێ

وەختەکێ خۆرتەک دچە شەهەرەکی خوەندنا خوە هلددە، وێدەرێ ژی دزەوجە و دمینە. رۆژەکێ باڤێ خۆرت رادبە، دبێ ئەزێ هەرم چکا کورێ من قەت چ دکە، چ ناکە، هالێ وی چ یە؟ وەختێ ئەو دگهیژە مالا کورێ خوە، دنهێرە کوری نە ل مالە، بووک ل مالە. ئەو سەلامێ ددە بووکێ، دبێ ئەز خەزوورێ تە مە. بووک گوهـ نادە خەزوور، ژێرا دبێژە روونێ، هەتا ئێڤارێ کورێ تە تێ.

خەزوور ل بووکێ دنهێرە، تمتێلا مالێ دنهێرە، هشێ وی ژ بووکێ نابرە. ئەو ئیدی ناسەکنە، هەسپێ خوە دکشینە، ژ بووکێرا دبێژە:

–بێژە کورێ من، بێ باڤێ تە هات، شوخولێ وی هەبوو، زوو ڤەگەرییا. تو ئوسا ژی بێژی، کو باڤێ تە دگۆت مالا وی خوەش مالە، لێ دەرگەهێ بەر نە تو تشتە، برا ئەسە بگوهێزە. وەختێ مێرێ وێ تێ مالێ، ئەو دەرهەقا هاتنا باڤێ وی دا ژێرا دبێژە.

مێرێ وێ ژێ دپرسە:

–لێ تە قەت چ ئەزەت–قولخ ژ باڤێ منرا کر؟

ژنا وی دبێژە:

–باڤێ تە نەسەکنی، لەز چوو، تەنێ منرا گۆت: "تو بێژی کورێ من، کو مالا وی خوەش مالە، لێ دەرگێ بەر نە تو تشتە، برا ئەسە بگوهێزە". خۆرت نێتا باڤێ خوە دبە مسلەتێ و ژ ژنا خوەرا دبێژە:

–ئەڤدا خوەدێ، تو منرا دەست نادی، سبێ کارێ خوە بکە، بێ شەر–دەو هەرە مالا باڤێ خوە.

چەندەکی شووندا خۆرت دیسا دزەوجە، ژنەکە دنێ تینە. سال تێ سالێ باڤێ گەدە دیسا کارێ خوە دکە، دبێ ئەز سەر کورێ خوە دا هەرم، چکا هالێ وی بوو چ. باڤ وەختێ دگهیژە مالێ، هشێ وی ل ڤێ بووکێ ژی نابرە، دیسا وێ تەمییێ ددە بووکێ و پاشدا ڤەدگەرە. خولەسە، گەدە ڤێ ژنا خوە ژی بەردده، یەکە دنێ تینە بەر مالا خوە.

چەند سال دەرباز دبن، باڤێ خۆرت دیسا تێ مالا کورێ خوە.

دینا خوە ددێ، وێ کورێ وی یەکە دنێ کرییە بەرمالییا خوە. وەختێ بووک پێ دهەسە ئەو باڤێ مێرێ وێیە، چاوا دبێژن، بەر وی دبە دەزمالا سەر دەستان. ژێرا ئەزەت–قولخێ دکە، لنگێ وی دشۆ، ژێرا جییا داتینە، دبێ: "نها تو وەستییایی، هنەکی هێسا بە، هەتا کورێ تە تێ".

خەزوور هنە نان دخوە، هەسپێ خوە دکشینە و دبێژە:

–بووکێ، ئەزی لەزم، هیڤییا کورێ خوە ناسەکنم، لێ تو بێژێیی، کو مالا وی خوەش مالە، دەرییێ بەر ژی خوەش دەرییە، برا مقاتی دەرێ خوە بە.

خۆرتێ ئاقلبەند

خۆرتەکی جاهل تەرکەسەری دنیایێ دبە، دبێ ئەزێ هەرم خوەرا بگەرم، چکا قەت دنیایێ دا چ هەیە، چ تونە. ئەو رۆژەکێ رێ ڤا راستی کالەکی تێ. ئەڤێ تە و کالێ دبنە هەڤال و هەڤرا دچن. رێ ڤا چیاک دکەڤە پێشییا وان، خۆرت دبێژە:

–باڤۆ، وەرە ئەم خوەرا نەردەوانان چێکن، کو هێسا هلکشن.

کالێ گوهـ نادە گلییێد وی، دلێ خوە دا دبێ: –ئەڤێ دین ژ کو راستی من هات، ئەمێ چاوا ل ڤی چیایێ هزێمەتی نەردەوانان چێکن؟

ئەوانا دیسا ریا خوە دجەدینن، خێلەکێ شووندا دگهیژنە چەمەکی، خۆرت دبێژە:

–باڤۆ، وەرە ئەم سەر ڤی چەمی پراکێ چێکن.

کالێ دیسا گوهـ نادە گلییێد وی، ئەوانا خوە پێخاس دکن، ژ چێم دەرباز دبن. پر دچن، هندک دچن، دگهیژنە بەر زەڤییەکێ. خۆرت دسەکنە، ژ کالێرا دبێژە:

–گەلۆ خوەیێ ڤێ زەڤییێ بەرێد وێ خوەرییە، یانێ وێ تەزە بخوە؟

کالێ دیسا دلێ خوە دا دبێژە: "خوەدێ، ئەڤی لاپ کراس کنە، زەڤی هەلا شینە، ئەو دبێژە ئەوی بەرێ وێ خوەرییە، یانێ نا؟"

وەختێ ئەوانا دگهیژنە بەر گوند، دبینن وێ مەریکی چەل دکن. خۆرت دیسا دسەکنە، ژ کالێرا دبێژە:

–باڤۆ، گەلۆ ئەو مری مرییە، یانێ ساخ ئە؟

کالێ سەر ڤی گلییێ وی ژی دکەنە و ریا خوە دا دچن. وەختێ ئەوێ ئیدی ژ هەڤ بقەتن، ئەو ژ کالێرا دبێژە:

–باڤۆ، گەلۆ ئەو گوند شێنە، یانێ خرابە یە؟

کالێ ئیدی تەموول ناکە، دبێژە

–لۆ خوەدێ مالا تە و ڤان پرسێد تە خراب بکە، تو دبینی گوند تژی مەری نە، تو چاوا دبێژی ئەڤا گوندا شێنە، یان خرابە یە؟

خولەسە، گەدە دکەنە و ئەوانا ژ هەڤدو دقەتن.

وەختێ کالێ دچە مالێ، قیزا وی دنهێرە، کو باڤێ وی هێرس کەتییە. قیز دبێ:

–باڤۆ، خوەدێ خێر کە، تو چما ها هێرس ئی؟

باڤ دبێژە:

–لۆ لائۆ، وەختێ ئەز ژ گوندان دهاتم، رێ ڤا خۆرتەک راستی من هات؛ ئەز نزانم ئەو دین بوو، یانێ سەر هشێ خوە بوو. گلییێد وسا دگۆتن، کەنێ مەرییان پێ دهات.

قیزک ژێ دپرسە:

–هلبەت، چ دگۆت؟

باڤ دبێژە:

–لۆ گلییێد وی یێد ئەڤسەنە کا تێنە بیرا من؟ وەختێ مە دا هەڤرازەکی، ئەوی گۆت: –وەرە ئەم نەردەوانان چێکن، کو هلکشن. ئەم چوونە بەر چێم، گۆ: –وەرە ئەم پراکێ سەر ڤی چەمی چێکن. هاتنە سەر زەڤییێ، هەلا زەڤی شین بوو، گۆ: –گەلۆ خوەیێ وێ بەرێ وێ خوەرییە، یانێ وێ تەزە بخوە؟ وەختێ ئەم راستی مرییەکی هاتن، ئەوی گۆت: –گەلۆ ئەڤا مرییە، یان ساخ ئە؟ ئەم هاتنە ئۆرتا گوند، گۆ: –گەلۆ ئەڤا گوندا شێنە، یانێ خرابە یە؟

قیزک بەر دلێ باڤێ خوە دا هات، گۆت:

–باڤۆ جان، ئەو خۆرتەکی بێهش نیبوویە. ئەوی هەر تشتێ خوە ئێرفی گۆتییە، لێ تو سەر ڤا نەچوویی. وەختێ هوون چوونە بەر چیاکی، ئەوی گۆتییە وەرە ئەم نەردەوانان چێکن، ئەوی خوەستییە بێژە وەرە ئەم مژوولییان بکن، کو رێ ل مە کن

بە. وەختێ هوون گهیشتنە بەر چێم، ئەوی گۆتییە وەرە ئەم پراکێ چێکن، خوەستییە بێـژە وەرە ئەم هـەردو خـوە پێـخـاس نەکن، یـەک مـە یەکی پشت کـە، دەرباز کـە. یا زەڤییێ کـو ئەوی گۆتییـە "گـەلۆ خـوەیێ زەڤـییێ بـەرێ وێ خـوەرییـە، یانـێ وێ تـەزە بخـوە"، خـوەسـتـییـە بێـژە گەلۆ خـوەیێ زەڤـییێ شـینە-شـین زەڤی نە فرۆتییـە، یانـێ دەین-دوو نەکرنە، کو بچنە، پاشێ بدە خەلقێ. لێ وەختێ هوون راستی مری هاتنە، ئەوی پرس کرییە، گەلۆ مری مرییە، یانـێ ساخـە، ئەوی خوەسـتییە بێژە گەلۆ مـری زورەتەک، یانێ ناڤەکی پاک پەی خوە هیشتییە، یانێ نا. هەرگێ هیشتییە، دێمەک نە مرییە، لێ خێر کو ئەوی تشتەک پەی خوە نـە هیشـتییە، ئەو راسـتی مرییـە. لێ پرسـا کـوتاسـییێ کـو ئەوی دایە تە، کـو ئەڤـا گـوندا شـێنـە یان خـرابـەیە، ئەوی خوەستییە بێژە گەلۆ ئەڤا گوندا مێڤانان خوەی دکە، یانێ نا. هەرگێ مێڤانان خوەی دکە _ شێنە، خێر کو نا _ خرابەیە.

کالێ تەزە ژ خـەبەرێد خـۆرت شـەرم دکە، پـەی وی دکەڤـە، رێ ڤـا دگـرە، تینە مـالا خوە.

ئیجار قیزا کالێ دخوەزە وی بجێربینە. ئەو نان هازر دکە، سێزدەھ هێکان داتینە سەر سڤرێ.

خۆرت دەربەکێرا دبە مسلەتێ، کو قیزکێ خوەستییە وی بجێربینە، ئەو دبێژە:

-قیزا قەنج، سالەوەخت دۆنزەھ مەهن، یانێ سێزدەھ؟

خـۆرت دنهێـرە، کـو قیـزک ژی خـالی نینە، دلێ وانا دکـەڤـە هەڤـدو، ئەوانا هەڤ دستینن.

قیزا زانە

رۆژەکێ پادشێ وەلاتەکی ل وەزیرێ خوە تێ خەزەبێ، گازی دکێ، ژێرا دبێژە:

-وەزیر، گەرەکێ تو جابا سێ پرسان منرا بینی. خێر کو تـە نەئانی، ئەزێ سـەرێ تە لێخم. تەرا چل رۆژ وەخت.

وەزیر دبێ:

-پادشایی ساخ بە، بێژە، چکا چ نە پرسێد تە. هەرگێ من ئانی، ئانی، خێر کو نە

ئانی، سەرێ من بەر تە موویە.

–تو گەرەکێ منرا جابا ڤان پرسان بینی: چ شیرنە، چ ب بینە، چ قەوات ئە؟

–برا بە، پادشێ من،– وەزیر دبێژە و دەما خاترێ خوە ژ پادشێ دخوەزە، دچە.

وەزیر هەر رۆژ سبێ شەبەقێ دچە ناڤا شەهەر، پرس–پرسیارا دکە، دنهێرە کەسەک جابا پرسێد وی تێ دەرناخە، دیسا پۆسی–پۆسیدە تێ مالا خوە.

قیزا وی تێ دەردخە، کو ڤان رۆژا کێفا باڤێ وێ قەت تونە، ئەو گەلەکی سەخیر بوویە. رۆژەکێ ئەو دچە جەم باڤێ خوە و دبێژە:

–باڤۆ، بباخشینە، کو ئەز رووداننیا ل تە دکم، ئەز دنهێرم کو ڤان رۆژا تو گەلەکی دفکری، کەن ل بەر دەڤێ تە ناکەڤە. هلبەت نەینەسی چ یە؟

وەزیر دبێژە:

–لاوۆ، قەت نەبێژە، ژ دەردێ من ڤەگەرە، کو ئەز بێژم، تویێ چ دەردێ من دەرمان بکی؟

قیزک دبێژە:

–باڤۆ جان، هەلا بێژە، بەلکی ئەز ژی تشتەکی زانبم. ئەو چ تشتە، کو تو ژ قیزا خوە ڤەدشێری؟

باڤێ وێ دبێژە:

–لاوۆ، کو تو زەف زۆرێ ل من دکی، من ژ هاقاس مەرییارا گۆتییە، ئەزێ تەرا ژی بێژم. قیزا من، وەلە پادشا ل من هاتییە خەزەبێ، قەول و قرارێد من و وی ژی پێنج رۆژ مانە. هەرگێ من جابا پرسێد وی بر، هەمین من بر، هەرگێ نە بر، وێ سەرێ من لێخە. پرسێد وی ژی ئەڤ ئن: چ شیرن ئە؟ چ بین ئە؟ چ قەوات ئە؟

قیزک کەوگری دبە و دبێژە:

–باڤۆ جان، ئەڤا چەند رۆژە تو سەبا ڤان پرسان بەر خوە دکەڤی، دە نها گوهـ بدە قیزا خوە. وەختێ تو چوویی جەم پادشێ، ژێرا بێژە: –دنیایێ دا خەو شیرنە، نانێ تەزە ب بینە، هەسپەکی نێری چارسالی ب قەواتە.

سبەترێ وەزیر دچە جەم پادشێ و جابا هەرسێ پرسێد وی ژێرا دبێژە.

پادشا وەختێ دنهێرە جابێد پرسێد وی راست ئن، ئیجار ژی ها دبێژە:

–گەرەکێ نها ژی تو منرا بێژی چکا جابا ڤان پرسان کێ تەرا گۆتییە.

وەزیر دنهێرە چارە تونە، دبێژە وەلە قیزا من جابا ڤان پرسان تێدەرخستییە.

وەختێ پادشا ڤێ یەکێ دبهێ، تەمێ خوە ل قیزکێ خراب دکە. ئەو سبێ گازی مفتی، قازییێد خوە دکە، ژ وانارا دبێژە:

–من بهیستییە، کو قیزەکە وەزیر یا کەمال هەیە، گەرەکێ هوون هەرن وێ منرا بخوەزن.

–سەر چەڤێد مە! _قازی و مفتی جابا وی ددن و بەر ب مالا وەزیر رێ دکەڤن.

وەختێ ئەوانا دگهیژنە مالا وەزیر، قیزک ئیدی نێتا وان فەم دکە. ئەو گازی باڤێ خوە دکە، دبێژە:

–باڤۆ، ئەڤانا هاتنە خوەزگینییێ من، وەختێ تو وانارا سۆز ددی، ئەسە گازی من بکە، ئەز دخوەزم خوە قەلەنێ خوە ببرم.

–برا بە، لاوۆ،– وەزیر دبێژە،– ئەزێ گلییێ تە بکم، برا سۆزێ تە بە.

وەختێ قازی و مفتی نێتا هاتنا خوە ژ وەزیرا دبێژن، ئەو ب بەشەرەکە خوەش جابا وان ددە:

–هەرکێ پادشێ سەرێ مە هز کرییە، مە لنگێ وی هز کرییە. ئەزێ قیزا خوە بدمە یەکی ژ پادشێ چێتر؟ قیزەکە، من قوربانا پادشێ خوە کرییە، لێ من هەلا زوو دا سۆندەک خوەرییە، کو بێی قیزا خوە وێ نەدمە مێر. نها ئەم گازیکنێ، چکا ئەو چ دبێژە؟

–ئەم مقابل نینن،– خوەزگینی دبێژن،– برا بێ، چکا گلییێ وێ چ یە؟

وەختێ قیزک تێ هزوورێ، باڤێ وێ دبێژە:

–لاوۆ، پادشا بۆنا تە خوەزگینییێد خوە شاندنە. گلییێ تە چیە، تو رازی یی، یانێ نا؟

قیزک دبێژە:

–باڤۆ جان، قرار قرارا تەیە، لێ ئەز رەجایەکێ ژ تە دکم، کو تو ئیزنێ بدی ئەزێ قەلەنێ خوە ب خوە ببرم.

خوەزگینی دبێژن:

-کەرەمکە، بێژە قیزا من، چکا قەلەنێ تە چیە.

-ماقوولە ساخ بن، قەلەنێ من ٢_ بەردیرە، ___ بەرانە، ___ شێرە، ٥_ پلنگە، ٦_ رووڤییە، ٧_ ئەختەیە، ___ پۆستە.

خوەزگینی گلییێد قیزکێ دبهێن، تێن ژ پادشێرا دبێژن. پادشا کوور-دوور ددە ئاقلێ خوە، دبێژە:

-نها هەرن ئەوی ژ کورێ منرا بخوەزن، ئەز لاییقی وێ نینم.

مفتی، قازی شاش و مەتەل دمینن، دبێژن:

-پادشایی ساخ بە، مە تشتەک ژ ڤێ چووین-هاتنا خوە فەم نە کر، تە ئەم شاندن بۆنا خوە، نها ژی دبێژی هەرن ژ کورێ منرا بخوەزن. ئەڤ چ هەوال ئە؟

-قیزکێ هەر تشت ژ وەرا گۆتییە، لێ وە فەم نە کرییە. دە نها گوهـ بدنە من، ئەزێ ژ وەرا بێژم:

- قیزکێ کو ژ وەرا گۆت قەلەنێ من ٢- بەردیرە، یانێ ئەز ٢- سالی مە، هەرگێ پاشدا سالییە، ئەو بەرانە، بەنگ بەنگا وییە، وەختێ وی زەواجێ یە؛ سالی شێرە، دیسا بەنگ بەنگا وی یە؛ ٥- سالی پلنگە، دکارە بزەوجە؛ هەرگێ ٦- سالییە، ئیدی رووڤییە، تشتەک پێ نابە، وێ ب رووڤیتییێ شوخولێ خوە دەرباز کە؛ هەرگێ ٧- سالییە، ئەخ تەیە، ئیدی کێری تشتەکی نایێ، خێر کو - سالییە، ئیدی پۆستە. قوربا، ئەزی نە بەرانم، نە شێرم، نە ژی پلنگم، بۆنا وێ یەکێ ژی ئەز نە هنکووفی وێ مە، کورێ منی - سالییە، قیزک ژ ویرا دەست ددە.

ئاخری - ئاقووبەت

پیرەک هەبوویە، گۆ هەرتم دوا دکر و دگۆت:

-ئاخری-ئاقووبەت هەتا بەر دەڤێ گۆرێ.

کورێد پیرێ وەختێ ڤان گلییان دبهێ، رۆژەکێ ژ دیا خوەرا دبێژن:

-دایێ، شکر هەفت کورێد تە هەنە، تویێ ناڤا زێر و زیڤان دا نی، شکر ئاخرییا تە خێرە، چما تو هەرتم دبێژی: "ئاخری-ئاقووبەر هەتا بەر دەڤێ گۆرێ".

دێ دبێژە:

–لاوۆ، خـوەدێ من قوربانا وە بکـە، شکر تو کێمـاسـییـا مـە تونە، ژنێد وە ژی منرا هـەیف ئن. گلییێ من دەرهـەقـا ڤێ یەکێ دا نینە، تو پاک بزانبە، کو هـەتا مرنێ، هـەتا چەلکرنێ ژی ئاخری–ئاقووبەتا خێر لازمە.

رۆژەکێ پیرێ دمرە، کورێد وێ، دەر–جینار وێ دبن بۆنا چەل بکن. وەختێ پیرێ دبنە سـەر مـەزەل، جـەردەک وان ڤا دەردکـەڤـە، ئەوانا مـەیتێ پیرێ دهـێلن، درەڤن. هـەما ڤرا ژی گلییێد دیا وانا دکەڤە بیرا وانا، کو دگۆت: "ئاخری–ئاقووبەر هـەتا بەر دەڤێ گۆرێ".

مەهکەمەیا هەق

وەختەکێ مـەرییەک گەلەکی دکەڤە تەنگاسییێ، رادبە دچە جەم ئاغێ خوە، دبێژە:

–ئاغـا، ئەز هیـڤی دکم تو چەند مـانات پەرە دەینی بدی من، ئەزێ مـەهـەکێ دا ل تە ڤەگەرینم.

–سـەر چەڤێ من،– ئاغا دبێژە،– ئەزێ پەرەیان بدمە تە، لێ تەنێ وی قەولی، کو تو سـەرێ مـەهـێ بینی. هـەرگێ تە وەخـتێ دا نـەئانی، ئەزێ هـۆقـە گـۆشت ژ جـانێ تە راکم.

–سـەر چـەڤێ من، ئاغا!– کـەسیب دبێژە،– کو من وەختێ دا دەینێ تە نەئانی، ئەز بەر تە سەکنیمە.

ئەوانا ئوسا ژی هـەڤرا پەڤ دکەڤن، کەسیب پەرەیان ژ وی دستینە، دچە.

رۆژا قەول و قـرارێد وان تەمام دبە، لێ کـەسیب نکارە دەینێ وی پاشدا ڤەگـەرینە، ئەو خـوە ل دار و بەران دخـە، دەین–دوو دکـە، پاشـی دو مـەهـان هـێـژا دەینێ وی دبە، ددێ.

ئاغا قاییل نابە، دبێ:

–نەبوویە، کو نابە، گەرەکێ ئەز هۆقە گۆشت ژ جانێ تە ژێکم.

تو لاڤـایی، دیلەک جەم ئاغێ بێئیسـاف دەرباز نابن. ئەو گازی خـولامێ خە دکە و دبێژە:

–زوو کێرێ بینن، دەست و پییێد ڤی خـۆرتی گرێدن، ئەز گەرەکێ هـۆقـە گـۆشت ژ

جانێ وی ژێکم.

وەختێ چارە ژ خۆرت تێ برینێ، ئەو دکە فەسالێ، درەڤە.

چاخێ ئەو درەڤە، ئاغا و خولام ددنە پەی. رێ ڤا ئەو راستی مەریکی تێ، دنهێرە وێ دایە پەی هەسپەکێ. خوەیێ هەسپێ دبێ:

–خۆرتۆ، جا پێشی ل هەسپێ بگرە.

خۆرتێ کەسیب پێشی ل هەسپێ دبرە و کەڤرەکی داڤێژێ. وەختێ ئەو کەڤر داڤێژە، ل چەڤێ هەسپێ دکەڤە، چەڤێد وی درێژە. خوەیێ هەسپێ ژی ددە پەی، دبێ:

–ڤێ سەهەتێ زیانا من بدە. ئیدی کێ وێ هەسپێ کۆر بکرە؟

چارە ل خۆرت تێ برینێ، هلدکشە سەرێ دێرێ، وەختێ ئەو دنهێرە، کو ئەوانا ژی رابوون سەرێ دێرێ، ئەڤە وێ نها وی بگرن، ئەو خوە ژ سەرێ دێرێ داڤێژە. تو نەبێژی، وێ سەهەتێ ژی مەلە بن دیوارێ دێرێ دا پالدایی هێسا دبوو. وەختێ ئەو خوە داڤێژە، راست ل دەفا سینگێ مەلە دکەڤە، مەلە دکوژە. کورێ مەلە، کو دبینە ئەوی باڤێ وی کوشت، ئەو ژی ددە دوو خۆرت. ئیدی بین ل گەدە دچکە، دگرن، دبنە جەم پادشێ.

پادشا شکیاتێ هەمووشکان یەکۆ–یەکۆ دبهێ. ژنا پادشێ لاڤایان ل مێرێ خوە دکە، کو مەهکەمەیا وانا وێ رۆژێ بدە دەستێ وێ. پادشا گلییێ ژنا خوە تەخسیر ناکە و شکیاتێ وانا تەسلیمی ژنا خوە دکە.

ژنا پادشێ پێشی گازی دەولەتی دکە و دبێژە:

–کو قرارا وە هەیە، کەسیب گلییێ خوە نە قەداندییە، ئیزنا تە هەیە تو هۆقە گۆشت ژ جانێ وی ژێکی. هان تەرا کێر، ژێکە، لێ پاشی ژێکرنێ ئەزێ بکشینم، کو دەرەمەک ژ هۆقەکێ کێم بە، یانێ زێدە بە، ئەزێ سەرێ تە لێخم. هەرگێ تو ڤێ یەکێرا قاییلی، ژ جانێ مێرک گۆشت ژێکە، خێر کو نە قاییلی، تو مالا خوە، ئەو ژی مالا خوە.

دەولەتی دفکرە، رۆ دکە، دپیڤە، دبێ بەلکی من ئوسا ژێ کر، کو راست هۆقەک دەرنەکەت، ئەز ل جییێ بادلهەوا چما سەرێ خوە بدمە دەر. دەولەتی ژ قرارا خوە

پۆشمان دبه و دەست ژ خۆرت دکشینە.

پاشی وێ یەکێ ئەو گازی خوەیێ هەسپێ دکە، دبێژە:

–قوربا، ئەوی خۆرتی سەر چەند گاڤان ل چەڤێد هەسپێ تە خست؟

–وەلە، وەکە – گاڤی هەبوو، خانم،– خوەیێ هەسپێ جابێ ددە.

–ئەزێ نها وە ببم سەر – گاڤی بدمە سەکناندنێ،– ژنا پادشا دبێژە،– گەرەکێ تو کەڤر ئوسا باڤێژی، کو چەڤێد وی دەوسا چەڤێد هەسپا خوە دەرخی، لێ تو پاک زانبە، کو تە نکاربوو کەڤر راست ل چەڤێ وی خی، ئەزێ سەرێ تە لێخم. هەرگێ ڤێ یەکێرا قاییلی، ئەم هەرن.

خوەیێ هەسپێ ژی دفکرە، دبێژە:

–هەیران، نە مێشندارم ژی، ئەزێ چاوا کەڤر ئوسا باڤێژم، کو چەڤێ وی دەرخم، بەلکی کەڤر ل ئەنییا وی کەت، یانێ دەرەکە دنێ کەت.

ئەو ژی دنهێرە ئەڤا کارەکی بەتالە، دەستێ خوە ژ خۆرت دکشینە. ژنا پادشێ ڤێ جارێ ژی گازی کورێ مەلە دکە، دبێ:

–قوربا، زیانا تە ژ دەولەتی و خوەیێ هەسپێ زەفترە، ئەوی باڤێ تە کوشتییە، دلێ تە شەوتاندییە. ئەزێ نها خۆرت ببمە وێدەرێ، کو باڤێ تە ل ور ڤەلەزییا بوو. برا ئەو هەما وی جییی ڤەلەزە، تو رابە سەر دێرێ، ژ ژۆر دا خوە باڤێژە، ل دەفا سینگێ وی خە، بکوژە، هەیفا باڤێ خوە دەستێ خوە هلدە، لێ وی قەولی، کو هەرگێ تە نکاربوو وی تەهەری خۆرت بکوشتا، ئەزێ سەرێ تە لێخم. خۆرت ددە هشێ خوە، دبێ: "بەلکی من خوە ئاڤیت، ل دەفا سینگێ وی نە خست، نە کوشت، یانێ ژی خوە ژ سەرێ دێرێ باڤێژم، ئەز چ زانم، ئەزێ ساخ بمینم، یانێ نا".

کورێ مەلە ژی دنهێرە ئەڤا کارەکی بەتالە، دەست ژ خۆرت دکشینە.

مێر بۆنا مێرانییێ یە

دلێ خۆرتەکی دکەڤە قیزا دەولەمەندەکی. خۆرت دنهێرە، کو باڤ قیزا خوە نادە وی، ئەو و قیزک هەڤرا پەڤ دکەڤن، قیزک گەدەرا درەڤە.

ئەوانا بەرێ خوە ددنە وەلاتەکی، دچن. پر دچن، هندک دچن، راستی کانییەکێ

تێن. روودنێن، دبێن ئەمێ هەڤە نان بخون، هێسا بن و هەرن. ئەوانا سەر کانییێ روودنێن، دەست و چەڤێد خوە جان دکن، نانێ خوە دخون، ژنک ژ خۆرترا دبێژە:

–ئەڤدێ خوەدێ، ئەڤا چەند رۆژە ئەم پەیا تێن، ئەز وەستییامە، چۆکا خوە داینە، ئەز سەرێ خوە بدمە سەر، هنەکی رازێم، پاشێ ئەمێ رابن هەرن.

هەلا چەڤێد قیزێ تەزە چووبوونە سەر هەڤ، خۆرت دبینە زیاک ژ کانییێ دەرکەت، بەر ب وانا هات، لنگێ قیزکێ کرە دەڤێ خوە و بەرە–بەرە هووفی خوە دکە.

وەختێ ئەو لنگێ قیزکێ دکە دەڤێ خوە، قیزک هشیار دبە، دبێ:

–ئۆزمان، مالا تە خراب بە، زوو بکە شوور بکشینە، تو چما سەکنی یی؟

ئۆزمان ژ ترسان نە زمان لێ دگەرە، نە ژی دەست. زیا هەتا بەر قەفەسێ قیزکێ هووفی خوە دکە، قیزک دبێ:

–لۆ ئۆزمان، مالا تە خراب بە، هەرگێ تشتەک ژ تە نابە، شوور بکشینە، بدە من، ئەزێ بدمە بەر دەڤێ وی، بکوژم.

دیسا تشتەک ژ ئۆزمان چێنابە و زیا قیزکێ هووفی خوە دکە، دکشە دکەڤە کانییێ.

خێلەکی شووندا هشێ ئۆزمان تەزە تێ سەرێ وی، رادبە پۆسی–پۆسیدە ددە سەر رێ، دچە.

ئۆزمان زەف دگەرە، هندک دگەرە، ناڤێ ئاغاکی دبهێ، خوە ل وی ئاغایی دگرە، دچە. ئەو دچە جەم ئاغێ، دبێژە:

–ئاغایی ساخ بە، وەلە ئەز خۆرتەکی سەری خوە مە، من ناڤێ تە بهیستییە، خوە ل تە گرتییە، هاتمە، منرا شوخولەکی پەیداکە، ئەزێ جەم تە بخەبتم.

ئاغا ل ئۆزمان، باژن و بالێ، بەدەوییا وی دنهێرە، هوبا وی ژی دچە جەم ئۆزمان. ئاغا گازی گرەگرێد ئێلا خوە دکە، دبێژە:

–گەلی ماقوولان، ئەڤی خۆرتی خوە ل ئێلا مە گرتییە، هاتییە، لازمە ئەم ئێلکانییێ ژێرا بکن.

خولەسە، هەر دەولەتیکی پەزەکێ ددێ، ئاغا ژ ویرا خانمانەکی چێ دکە، سەری

دکـە، ئەوانا چاوا دبێـژن، هەڤـرا سیـار دبن، هەڤـرا پەیا دبن. رۆژەکێ ئێلێ دا دبە دەوات. ئاغـا و ئۆزمـان دچنە دەواتێ، خـوەرا رووددنێن تەمـاشـە دکن. ئۆزمـان چەڤێ خوە ناڤا دەواتێ دا دگەرینە، ناگەرینە، یەکە نۆتلا وێ قیـزکا دلکەتییا خـوە نابینە، بۆنا وێ یەکێ ژی ئاخینێ سەر ئاخینێ دکشینە. ئاغا دنهێرە، کو ئۆزمـان بەر خوە دکەڤە، ئاخین سەر ئاخینێ تێ، ئەو دەواتێ نیڤجی دهێلە، دبێ:

–ئۆزمان، رابە ئەم هەرن!

وەختێ ئەوانا دچنە مالێ، ئاغا ژ ویرا دبێژە:

–ئۆزمـان، دە نـها نەینەسـییا ئاخـینا خـوە منـرا بێژە. ئەم چووبوونـە دەواتێ، کو خـوەرا شـا بن، ئاخـینا تە چ بوو؟ هلبـەت تـە جـەم من چ کـێـمـاسـی دیتـییـە، کێ تو بێهورمەت کری، کو ژ سبە دا ئاخە–ئاخا تە یە؟

ئۆزمان دبێژە:

–ئاغایی ساخ بە، وەلە سایا سەرێ تە تو کێماسییا من تونە. تو کەسی ژی ئەز بێهورمەت نەکرمە.

چ هاتبوو سەرێ وی و قیزا دەولەتی، یەکۆ–یەکۆ ژێرا شرۆڤە دکە، دبێ:

–بۆنا وێ یەکێ ئاخین دهاتە من، چمکی یەکە ئوسـا رندە بەدەو من ئێـلا وە دا نە دیت.

ئاغا پەی گلیێد ئۆزمان گەلەک بەر خوە دکەڤە و ژێرا دبێژە:

–قـوربان، سـبێ پاسـە–پـووسێ خـوە بەرەڤ دکی، ژ ڤـرا دچی. من تـو ئانی جـەم خوە، کـو رۆژەکێ منرا مێرانییەکێ بکی. کو تو کێری وێ دنیاگۆزەلێ نەهاتی، تویێ ئیدی چ کێری من بێیی؟

خۆرتێ خەوار و ژنا شیرهەلال

رۆژەکێ مـەریکی کەسـیب رادبە، دچە شـەهـەرەکی، دبێ ئەزێ هـەرم خـوەرا بخـەبتم. ئەو ل چارسوویێ راستی توجارەکی تێ، توجار دبێژە:

–کورۆ، دبە تو شوخول دگەری؟

–ئەرێ وەلە، ئەز شوخول دگەرم، ئاغایی ساخ بە،– خۆرت دبێژە. _ئەز توجار ئم،

ل وەلاتان دگەرم، هەرگێ تەرا دەست ددە، ئەزێ مەهێ هاقاس پەرە بدمە تە، تو وەرە تەڤ چەند هەڤالان مقاتیییێ ل بازرگانێ من بکە.

خۆرت پێرا رازی دبە، بازرگانباشی بازرگانێ خوە تام دکە و ئەوانا رێ دکەڤن. ئەوانا پر دچن، هندک دچن، ل جیکی شەڤ دکەڤە سەر وانا، بازرگانباشی دبێژە: "قوربا، ڤرا داینن، ئەم هنەکی هێسا بن، چاوا کەو کەتە سبێ، ئەمێ بلڤن". ئەوانا بار و بارخانێد دەڤە-دەلوولێد خوە داتینن، ژ وانا یەک قەرەول دسەکنە، یێد دنێ رادزێن.

وەختێ کەو دکەڤە سبێ، تێ وەختێ چوویینا وانا، دکن-ناکن خۆرت ژ خەوێ رانابە.

بازرگانباشی دبینە بۆشە، کشمیشان، هەڤە کا، سۆلەکە هەسپان، چەند قوروۆشان داتینە بەر سێری و بازرگانێ خوە رێ دخە.

سبە رۆن دبە، رۆ تێ قاما نیڤرۆ، خۆرت تەزە ژ خەوێ هشیار دبە، دنهێرە نە بازرگانە، نە هەڤالێد وی نە. ئەو تەنێ ئۆرتا وێ دەشتێ هیشتنە، چوونە. ئەو ل دۆر و بەرێد خوە دنهێرە وێ چەند کشمیش، هەڤە کا، سۆلەکە هەسپان، چەند قوروۆش دانینە بەر سەرێ وی و چوونە. ئەو پۆسی-پۆسیدە دیسا ڤەدگەرە تێ مالا خوە.

ژنا وی وەختێ چەڤ ل مێرێ خوە دکەڤە، دبێژە: "خوەدێ خێر کە، تو چما ئوسا زوو هاتی. نە تو چوویی بخەبتی؟".

چاوا هاتبوو سەرێ وی، ئەو یەکۆ-یەکۆ ژ ژنا خوەرا دبێژە.

ژنک ژێ دپرسە:

-هلبەت، وەختێ تو رابوویی، قەت تە دۆر و بەرێد خوە تشتەک نە دیت؟

-ئەرێ وەلە، من دیت. ئەوانا چەند کشمیش، هەڤە کا، سۆلەکە هەسپان، چەند قوروۆش دابوونە بەر سەرێ من، چووبوون. دە نها گوهـ بدە ئەزێ تەرا مەنییا کشمیشان، کایێ، سۆلا هەسپێ و وان قوروۆشان بێژم. کشمیش نیشانا وێ یەکێ نە، کو بازرگانباشی خوەستییە بێژە ئەزە قیزم، کا نیشانا وێ یەکێیە، کو ناڤێ بازارێ من سامانلوویە، سۆلا هەسپێ ژی ددە کڤشێ، کو ئەو ل مەهەلا سۆلبەندان دمینە. هەمین ئەو چەند قوروۆش ژی هەقێ تە نە.

ژنک و مێرک مالا خوه بار دکن و بەرێ خوه ددنە باژارێ سامانلوویێ. ئەوانا دچن دگهیژنە باژێر، خوەرا مالەکێ کرێ دکن و دمینن. چەند رۆژێد دنێ شووندا، کو ئیدی بازرگانباشی ژی ڤەدگەرە، ئەو گازی مێرێ خوە دکە، دبێژە:

–کورۆ، تو کنجان ل خوە کە، هەرە بەر پەنجەرەیا قیزا پادشێ هەرە–وەرە، ئەوێ تە ببینە و وێ گلیکی تەرا بێژە. (ئەم ژ بیر نەکن بێژن، کو ئەو بازرگانباشی قیزا پادشێ بوویە، کنجێد مێران ل خوە کربوو و سەر ناڤێ بازرگانباشتییێ ل دنێ گەرییایە. ژ ڤر هادا ئەمێ ژ بازرگانباشیرا بێژن قیزا پادشێ). خۆرتێ تە دچە، قیزک بەر پەنجەرێرا دچە و تێ، هیڤیییە، کو ئەوێ دەرێ و ژێرا گلیکی بێژە. هەو دنهێرە ئەوێ پەنجەرەیا خوە ڤەکر، تاسە ئاف رەشاند، سێڤەک ژی پەی ئاڤیت. خۆرت خێلەکێ ژی دچە–تێ، دنهێرە ئەو دەرناکەڤە، دهێلە لێ ددە، تێ مالێ.

ژنا وی چەڤ پێ دکەڤە، دبێژە:

–ه، قیزا پادشێ قەت چ گۆت؟

مێرێ وێ جابێ ددە، دبێ:

–وەلە، نە دەرکەت، نە ژی تشتەک گۆت، تەنێ پەنجەرەیا خوە ڤەکر، تاسە ئاف رەشاند، سێڤەک ژی پەیرا ئاڤیت.

ژنک دبێژە:

–کورۆ، قیزکێ هەموو تشت گۆتییە، لێ تە فەم نە کرییە. گەرەکێ تو کێلەکا مالا وێ ژ جەوەکێ دەرباز بی، بن دارا سێڤێ دا هیڤیا وێ بسەکنی.

تەری دکەڤە عەردێ، گەدە دچە ژ جەوێ دەرباز دبە، بن دارا سێڤێ دا دسەکنە. هەرگێ خێلەکە شەڤێ دچە، ناچە، خەوا خۆرت تێ، ئەو رادزێ. قیزا پادشێ هەمووشکان ددە رازاندنێ، جارییێد خوە زوو بەلا دکە و بەر ب خۆرت تێ. وەختێ تێ دینا خوە ددێ، دبینە خۆرت خرینا وییە، رازایە، چاوا دبێژن، بوویە ئافرێ هەفت کەران. ئەو دینا خوە ددێ بۆشە، چەند کاپان دکە جێبا وی و لێ ددە دچە.

وەختەکی شەڤێ دچە، خۆرت ژ خەوێ رادبە، دنهێرە قیزا پادشێ تونە، پۆسی–پۆسیدە لێ ددە تێ مالا خوە. ژنا وی دبێ:

–کورۆ، تە چاوا کر، قیزا پادشێ هات؟

مێرک دبێژە:

-وەلە، ئەز چووم، هاقاس سەکنیم، قیزا پادشێ نە هات، من لێ دا، ئەز هاتم.

ژنک دبێ:

-کورۆ، دەرەوان نەکە، ئەسە تو رازایی، جا جێبێد خوە بنهێرە، چکا قەت تشتەک جێبا تە دا تونە؟

وەختێ ئەو ل جێبێد خوە دنهێرە، چەند کاپان دبینە.

ژنک دبێ:

-کورۆ، لێ تە دگۆت ئەز رانەزامە، لێ ئەڤا چ کاپ ئن؟ قیزک هاتیە تو رازایی دیتی، ئەڤ کاپ کرنە جێبا تە و خوەستییە بێژە، کو تو نە خۆرتێ دەرەجەیان، گلییانی، تو گەدە یی، هەرە خوەرا کاپ بلیزە. دە سبێ دیسا بەر پەنجەرەیا وێ هەرە-وەرە، چکا ئەوێ ڤێ جارێ چ بێژە.

خۆرت سبەترێ دیسا وێ سەهەتێ بەر پەنجەرەیا قیزا پادشێ دچە-تێ.

قیزک ڤێ جارێ دیسا پەنجەرەیا خوە ڤەدکە، تاسە ئاڤ درەشینە، هورمێیەکێ ژی پەی داڤێژە.

خولەسە، ژنک ڤێ جارێ ژی مێرێ خوە دشینە بن دارا هورمییێ. قیزا پادشێ تێ، دیسا خۆرت رازایی دبینە، ئیجار ژی چەند شەیی پەرە دکە جێبێ و پشتا خوە ددێ، دچە. خێلەکە شەڤێ دچە، دنهێرە مێرێ وێ دیسا سەری بەر دا لێ دا هات و مینا جارا دنێ دخاپینە، دبێژە:

-وەلە، ئیرۆ ئەز رانەزام، هاقاس سەکنیم، لێ نە هات، ئەز وەستییام، لێدام هاتم.

ئەو دیسا ژ مێرێ خوە باوەر ناکە، دبێژە:

-جا جێبا خوە بنهێرە، چکا قەت چ جێبا تە دا هەیە؟

وەختێ ئەو ل جێبا خوە دنهێرە، چەند شەیان دبینە.

ژنک دبێ:

-کورۆ، لێ تە دگۆت ئەز رانەزامە، دنهێری قیزک هاتییە، تو رازایی دیتی، چەند شەیی ژی کرنە جێبا تە، کو تو هەلا زاری، هانێ ڤان شەیان، هەرە خوماری بلیزە.

ئەو لاڤایان ژ ژنا خوە دکە، دبێژە:

–تۆبە بە، ئەز ئیدی رانازێم.

ئەو مێرێ خوە سبەترێ ژی دشینە بەر پەنجەرەیا قیزا پادشێ. قیزا پادشێ ڤێ جارێ ژی تاسە ئاڤ درەشینە، هنارەکێ پەی داڤێژە.

وەختێ خۆرت تێ مالێ و ژ ژنا خوەرا دبێژە، ئەو ڤێ جارێ ژی وی دشینە بەر دارا هناران. وەختێ چووینێ ئەو بیست زێرێد سەرێ خوە ددێ، زێرەکی ژی ددزە و دبێژە:

–کورۆ، ئەز ڤان ٢_ زێرێد سەرێ خوە ددمە تە، تو ببی بژمێری، هەما زێرەک کێم بوو، تو زانبە وەیلێ–وەیلێرا سەرێ تەیە.

ئەو دەمەکە تتوون ژی ددێ، دبێژە:

–وەختێ خەوا تە هات، تو ئەڤی دەمەکێ تتوونێ هوور کی، ئیدی خەوا تە نایێ.

خۆرت زێرێد خوە و دەمەکە تتوونێ هلددە و دچە، بن دارا هنارێ دا روودنی. وەختێ خەوا وی تێ، ئەو زێرێد خوە دەردخە، دژمێرە. ئەڤێ تە دژمێرە، ناژمێرە، دنهێرە زێرەک ژێ کێمە. قورف دکەڤە دلێ وی، دبێ ژنا من چکا وێ چ بینە سەرێ من، من زێرەکی وێ ئوندا کرییە.

خێلەک دەرباز دبە، دیسا خەو لێ زۆر دکە. ئەو ئیجار دەمەکێ تتوونا خوە دەردخە، ددە بەر خوە و دەست پێ دکە، هوور دکە. وەختا هوورکرنێ ئەو دهێنژە و کێرێ ل تلییا خوە دخە، تتوون ژی دکەڤە برینێ، شەواتا وێ ددە دلێ وی و ئەو ئۆرتا باخچە دچە–تێ. خێلەکێ شووندا دنهێرە وێ قیزا پادشێ هات.

قیزا پادشێ تلییا وی گرێ ددە و دبێژێ:

–کورۆ، ئەزێ ڤا هەرم، تو هێدی پەی من وەرە، ئەزێ هەر هەفت دەرییان پەی خوە ڤەکری بهێلم، لێ تو یەکۆ–یەکۆ دادی، پاشێ بێیی، بنهێرە نشکێڤا ڤەکری نەهێلی.

وەختێ ئەوانا دچن، خۆرت ژ شابوونا خوە ژ بیر دکە، دەرییان دانادە و دچە هەرەما قیزا پادشێ. ئەوانا دکەڤنە کێف و هەنەکان، ئوسا ژی خەورا دچن.

خێلەکە شەڤێ دەرباز دبە، وەختێ قەوازێد قیزا پادشێ پشتا خوە ددنە دەرێ وێ و دخوەزن روونێن، دنهێرن کو ئەو دەرێ وێ ڤەکری یە؛ دچن دەرێ دنێ دنهێرن، ئەو ژی ڤەکرییە، خولەسە، هەر هەفت دەری ژی ڤەکری نە و قیزا پادشێ ژی تەڤ

خۆرتەکی ڤایە رازایە.

قەواز ئیدی وەدە ئوندا ناکن، وانا ناڤ نڤینان دا قەوین گرێ ددن، دبن داتینن بەر دەرێ پادشێ، دبێژن برا سبێ رابە ببینە، کو قیزا وی چ ڤا مژوول دبە.

وەختێ وانا گرێ ددن، تینن داتینن بەر دێری، ئەوانا ژ شەرمان دەنگێ خوە ناکن. خێلەکێ شووندا دنهێرن کەچەلۆکێ مالا پادشێ هات ژ ورا دەرباز بوو، قیزا پادشێ گازی وی دکە و دبێژە:

–کەچەلۆک، ڤێ سەهەتێ تو هنارەکێ هلدی، هەری فلان مالێ، رابی سەر خانی، هنارێ کولەکێ دا باڤێژی و بێژی: – ئاها! ئاها! ئاها!

قیزا پادشێ چاوا دبێژە، کەچەلۆک دچە ئوسا ژی دکە، درەڤە دچە.

وەختێ ژنا خۆرت دەنگێ کەچەلۆک دبهێ و رادبە ناڤ مالێ دا هنارا شکەستی دبینە، دبێژە:

–وەلە، ئەوانا هاتنە گرتنێ و سبێ چقاس دەندکێد ڤێ هنارێ ناڤ مالێ دا بەلا بوونە، وێ هاقاس شاخ ژ وانا بەلا بن.

ژنک ئیدی وەدە ئوندا ناکە، رادبە سیتلە هەولە چێ دکە و بەرێ خوە ددە قەوەزێ پادشێ. ئەو وەختێ دگهیژە جەم وانا، دبێژە.

–گەلی قەوەزان، من سۆند خوەربوو، کو کورێ من ژ خەریبییێ بێ، ئەز هەفت نەڤسێد برچی تێر بکم. من هەولە چێ کر، فکریم: کێ ڤێ شەڤێ هشیارن، کێ نە هشیار ئن، کەتە بیرا من، کو هوون هشیار ئن، بۆنا وێ یەکێ ژی ئەز ئالییێ وە دا هاتم.

ئەو هەولێ ژ سیتلێ دەردخە و هەر یەکێ گرێکەکە _–٥ کیکۆیێ ددێ. ئەوانا هەڤەکی دخون، یێ دن گشک دمینە. ئەوانا قرار دکن، کو زوو هەولێ ببنە مالێد خوە و ڤەگەرن. وەختێ ئەوانا هەولێ هلددن دچنە مالێد خوە، ژنا خۆرت زوو–زوو شریتێ ڤەدکە، قیزا پادشێ ئازا دکە. دکەڤە پاشلا مێرێ خوە، قیزا پادشێ وانا قاییم گرێ ددە.

وەختێ سبە رۆن دبە، ئەوانا دچنە جەم پادشێ، دبێژن:

پادشایی ساخ بە، وەلە ئێڤارێ هال و هەوالێ مە و قیزا تە بوو ئەڤ، مە ئەو

گرێدانە، وێ بەر دەرێ تە نە.

پادشا گەلەکی بەر خوە دکەڤە، کو قیزا وی روورەشییا ئوسا کرییە. ئەو گازی جەلات دکە، دبێژە:

–کورۆ، زوو هەرن، ژ بەر دەری قیزا من و وی خۆرتی بینن، ڤێ سەهەتێ سەرێ وانا ل جەنمێ شا بکن.

وەختێ وانا تینن دیوانا پادشێ، دنهێرن لاپ کولفەتەکە باشقە وێ پاشلا خۆرتەکی دا نە. وەختێ ئەو شریتێ ڤەدکن، ژنا خۆرت پێسیرا خوە دقەلێشینە، دبێژە:

–ئەمان، ژ دەستێ قەوەزێ تە؛ ئەز و مێرێ خوە بەر دەرێ مالا خوە رازابوون، قەوەز ئیشەڤ هاتن ئەم گرێدان، ئانینە ڤرا.

پادشا دەربێرا سەرێ قەوەزان ل جەنمێ شا دکە و وانا ژی بەردده، دبێ:

–هەرنە مالا خوە.

وەختێ ئەوانا دچنە مالێ، ژنک ژ مێرێ خوەرا دبێژە:

–مێرک، وەختێ من بەر–پێسیرێد خوە قەلاشت، وێ دەمێ دلێ پادشێ ژی، یێ وەزیر ژی، یێ قازی ژی، یێ مفتی ژی کەتە من. ئەوێ ئیرۆ قەستا من بکن، گەرەکێ ئەم دەلکەکێ سەرێ وان مەرییان چێکن.

خێلەک دەرباز دبە، دنهێرن مەریکی قەندەک شەکر ئانی، گۆت:

–وەلە، ئەڤا پادشێ شاندییە و گۆتییە ئێڤارێ برا هیڤیا من بە، ئەزێ بێم.

ژنک هەدیایێد وی چاوا نیشانا رازیبوونێ هلددە و خولام دچە. قاسەکێ شووندا وەزیر وی جوورەیی هەدیایێ خوە دشینە. پەیرا مفتی، پاشێ ژی قازی دشینە. ژنک گازی مێرێ خوە دکە، دبێژە:

–کورۆ، وەلە هەر چاران ژی هەدیایێد خوە منرا شاندنە، من هەدیایێد هەر چاران ژی هلدا.

ئێڤارێ، وەختێ یەک تێ، هنەکی دسەکنە، تو ل دەری خە، ئەزێ وانا پێ دۆلابێ یەکۆ–یەکۆ راکمە سەر خانی. وەختێ گشک رابوونە سەر خێنی، تو وەرە سەر من هێرس بە، بێژە، ئەڤ یارێد تە نە، تە ئانینە ڤرا. بەلگیکی باڤێژە ئۆرتێ و لێخە، گڤا

تو من دکوتی، وی چاخی ئەزێ ژی بکمە قیرە-قیر، بێژم: -پاشا ژی، وەزیر ژی، مفتی ژی، قازی ژی برایێد من ئن؛ هزدکی ئەز وانا بینمە هوندور، تو ژ وانا بپرسە.
وەختێ ئەوانا هاتنە هوندور، تو ژ پادشێرا بێژە:

-پادشا، تو پادشێ ڤی شەهەری یی، باڤێ مە جمائەتێ یی، شەرم نینە کو تو هاتی جەم ژنا من؟

ئەوێ بەر تە لاڤا بکە، بێژە:

-تو چ دخوەزی، ئەزێ بدمە تە، تەنێ تو دەنگێ خوە نەکە، من نەکە سۆسرەت.

وی چاخی تو بێژە:

-تو گەرەکێ قیزا خوە بدی من.

وەختێ ئەو رازی بوو، تو بێژە:

-دە کاخەزێ بنڤیسە، کو پاشێ دەڤێ خوە نەگوهێزی.

تە کاخەزا خوە کرە جێبا خوە، ئەمێ ئیجار گازی هەرسێکێد دنێ بکن، تو ژ وانا ژی، ژ هەر یەکێ کاخەزا پووتە زێر بستینی و ئەمێ وانا بەردن.

خولەسە، چاوا پەڤ دکەڤن، وێ ئەجێبێ تیننە سەرێ وان، کاخەزێد هەر چاران ژی دستینن و وانا بەردن.

سبەترێ خۆرت و ژنا خوە کاخەزێد وانا هلددن و دچنە دیوانا پادشێ.

وەختێ پادشا چەڤ ل وان دکەڤە، ئیدی ژ شەرمان ناکە خەبەردان، گازی قیزا خوە دکە و دبێژێ:

-لاوۆ، من تو دایی ڤی خۆرتی، کارێ خوە بکە پێرا هەرە.

ئەوانا زێرێد خوە ژ وەزیر، مفتی و قازی دستینن، دچنە مالا خوە. ژنک گازی مێرێ خوە و قیزا پادشێ دکە، دبێژە:

-مێرک، راستە، ئەز کولفەتا تە یا چەند سالا مە، لێ ئەولەد-تەولەدێد مە تونە. من قیزا پادشێ ئانییە، برا تو بێ زورەت نەمینی. ئەز و قیزا پادشێ ژی ئەمێ نۆتلا خووشکان هەڤرا دەرباز کن. لێ گەرەکێ ئەم هەما ژ ئیرۆ دا ژ ڤی شەهەری بار کن، چمکی پادشا، وەزیر، مفتی و قازی ژی وێ بخوەزن هەیفا خوە ژ مە دەرخن.

ئەوانا هەڤرا قاییل دبن و ژ وی شەهەری دەرتێن، دچن.

سلێمان پێخەمبەر و بلبل

ب گۆتنا گۆتییان مۆهرا سلێمان پێخەمبەر هەبوو. ئەوی کو مۆهرا خوە دزڤراند، هەموو تەرەول، تەیر-توو دهاتن بەر دسەکنین. ناڤێ کولفەتا سلێمان بەلقیزەر بوو. بەلقیزەر کولفەتەکە گەلەکی بەدەو بوو، تەنێ ژ خوە هز دکر، ناز و تووز بوو. ئەوێ تو شوخول و ئەمەل مال دا نە دکر، شەڤ و رۆژ سەر جی و بەلگییێ بمبوول بوو. رۆژەکێ پەرەک دکەڤە بن کێلەکا وێ، دێشینە. وەختێ ئێڤارێ سلێمان تێ مالێ، ئەو هێرس ژێرا دبێژە:

-نە تو بی، نە ژی پێخەمبەرییا تە بە، تو نکاری منرا دۆشەکەکە ئوسا بدی ئاڤێتنێ، کو کێلەکا من نەئێشینە. ئیرۆ پەرەک کەتە بن کێلەکا من، ئەز ئێشاندم.

سلێمان، کو ژ بەلقیزەرێ گەلەکی هز دکر، بەر وێ زاری دبە، دبێژە:

-ئەڤدا خوەدێ، تو قەت بەر خوە نەکەڤە، سبێ تو چ دۆشەکێ دخوەزی، ئەزێ تەرا بدمە ئاڤێتنێ، قەت هێرس نەبە.

بەلقیزەر دبێژە:

-گەرەکێ تو ژ ڤێ پەرکێ پچەنگا تەیرەدەیان منرا دۆشەکێ چێکی، لێ ژ پەرێ وان منرا کۆچک-سەرایەکێ چێکی.

سلێمان سبەترێ مۆهرا خوە دزڤرینە، هەموو تەیر و تەیرەدە بەر وی دسەکنن، خێن ژ بلبل. قژک نێزیکی سلێمان دبە، دبێژە:

-دنهێری، هەموو تەیرەدە هاتنە، خێن ژ بلبل. ئەو قەدرێ تە ناگرە، بۆنا وێ یەکێ ژی نە هاتییە.

سلێمان گەلەکی دفکرە، تەیرەکی دشینە پەی بلبل، دبێژە:

-زوو هەری، وی بێئەدەبی هلدی، چکا ئەو خوەیێ خوە چەند سەرییانە، کو نە هاتییە.

هەتا دبە قالمە-قالما تەیر و توویان، بەلچێمک نێزیکی سلێمان دبە، دبێژە: "ئەز بەختێ تە دا مە، جووجکێد من مال دا بێخوەیی مانە، ئیزنێ بدە ئەز خوە برووچکینم، هەرم".

سلێمان رازی دبە، ئەو خوە بەری هەموویان درووچکینە، دچە دگهیژە جووجکێد خوە.

خێلەکێ شووندا تەیر بلبل دگرە، تینە جەم سلێمان پێخەمبەر.

سلێمان دبێژە:

–بلبل، قەی هەدادان روحێ تە چێ کرییە، کو هەموو تەیر و توو هاتنە، تو نەهاتی؟

بلبل دبێژە:

–سلێمان ساخ بە، من هەسابێ مرییان و زێندییان دکر، بۆنا وێ یەکێ ژی ئەز دەرەنگی کەتم.

سلێمان ژێ دپرسە:

–لێ کێ زەف بوون؛ مری زەف بوون، یان زێندی؟

بلبل بەرسیڤێ ددە:

–وەلە، مری زەف بوون، لێ تەنێ مەرییەک هەیە ئەو نە سەر مرییانە، نە ژی سەر زێندییانە.

سلێمان ژێ دپرسە:

–ئەو کی یە؟

بلبل دبێژە:

–سلێمان ساخ بە، وەلە هەما ئەو مەری تو یی.

سلێمان سەر دا هێرس دبە، دبێژە:

–هەلا چەڤێد وی بنهێرە!

–چەڤێد من چەڤێد شێرانە،– بلبل دبێژە.

–هەلا سەرێ وی بنهێرە،– سلێمان دیسا دبێژە.

–سەرێ من سەرێ مێرانە! – بلبل جابا وی ددە.

–هەلا پاشییا وی یا چیرت بنهێرە،– سلێمان قەرفان لێ دکە.

–ئەدەب، سلێمان پێخەمبەر، ئانەگۆری دەڤێ خوە خەبەردە،– بلبل دبێژە.– تو

هێرسا خوه سەر من رادکی، کو ئەز تەرا دبێژم: -تو نە سەر مرییانی، نە ژی سەر زێندییانی. جا تو منرا بێژە، مەرییێ ساخی سەر هشێ خوە، ڤان گلییان دکە؟ تو کەتی بەر هشێ ژنەکێ و تە گازی ڤان تەیر و توویێد بەلەنگاز کرییە، کو گشک خوە برووچکینن، چییە، توییێ ژ بەلقیزەرێرا دۆشەکێ باڤێژێیی و ژ پەرێ وانا کۆچک-سەرایەکێ چێکی؟ بەرێ ئەولن قەت کێ بهیستییە، کو ژ پەران کۆچک و سەرا بێ چێکرن؟ بایەک رابوو، وێ هەر پەرەکی ببە وەلاتەکی و تۆز-دوومانا کۆچک-سەرایێ ژی نایێ خانێکرنێ. یا دودان ژی، تو پێخەمبەرێ مە یی، تو خوەدێ چاوا قوتار دکی، کو مە گشکان درووچکینی، نە ئاخر سبێ زڤستان وێ سەر مە دا بێ، ئەمێ چاوا ئەبوور بکن؟

سلێمان ددە هشێ خوە، کو گلییێد بلبل راست ئن، ئەو هەموو تەیر و توویان بەلا دکە، دبێ هەر کەس هەرە مالا خوە.

تەنێ بلبل دمینە، ئەو نێزیکی سلێمان دبە، دبێژە:

-سلێمان پێخەمبەر، تو گەلەکی دەستێ ژنا خوە ڤا دچی، ئەو ژی نازییێد خوە دکە، تە ئەو دانییە سەر جی و نڤینێد بمبوول، هەلا قاییل نینە. ئەزێ شیرەتەکێ ل تە بکم، هەلا تو بەلقیزەر بجێربینە، چکا ئەوێ رابە بخەبتە، یانێ نا. وەختێ ئیرۆ تو چوویی جەم وێ، بێژێ: "بەلقیزەر، تو قیزا سخری جنی، تو نازک هاتی خوەیکرن، نها ژی بێکێفی، ئەزێ ژنەکە دنێ ژی بینم، برا کۆمەکێ بدە تە، تەڤایی زاران خوەیکن، شوخولێ مالێ بکن".

وەختێ سلێمان دچە مالێ و گلییێ ئانینا هەوییێ ژ وێرا دبێژە، ئەو هەتانی سبێ رانازێ، سبێ شەبەقێ رادبە، بەر ب شوخول درەڤە، ئێڤارێ ژی سەر قسیلێ رادزێ.

وەختێ سلێمان تێ مالێ، وێ سەر قسیلێ دبینە، ئەجێبمایی دمینە، دبێژە:

-بەلقیزەر، نە کێلەکێد تە وێ بێشن، تو چاوا سەر قسیلێ رازایی؟

-سلێمان، ئەز ئیدی سەر خوە دا هاتمە، تو دەرەکە من نائێشە،- بەلقیزەر دبێژە.

سلێمان دبێژە:

-خوەدێ کر تو ساخ بوویی، ژنک، کو تو قەنج بوویی، ئەزێ ئیدی ژنەکە دن نایننم.

سبەترێ سلێمان گازی بلبل دکە، دبێژە:

–بلبل، هەقزاندە گلییێ تە بوو، پاشی گۆتنا دەرهەقا ئانینا هەوییێ دا بەلقیزەر نە تەنێ بەهسا پرچا پچەنگا تەیر و توویان ناکە، لێ هەلا سەر دا ژی سەر قسیلێ رادزێ.

بۆنا ڤێ شیرەتێ ئەو رازیبوونێ ددە بلبل.

ب وی جوورەیی بلبل هەموو تەیر و توویان ژ فەرمانا سلێمان خلاز دکە، تەنێ بالچێمکا بەلەنگاز رووت و تەزی دمینە. دبێژن، سەبا ڤێ یەکێ بەلچێمک هەتا نها ژی رووت و تەزی مایە و ژ شەرمان تەنێ ئێڤاران دەرتێ، دگەرە.

کۆچەکێ دەرەوین

وەختەکێ مەرییەکی گەلەکی بەلەنگاز هەبوویە، ئەوی چاوا دکر، نە دکر، نکاربوو زارێ خوە خوەی بکرا. شەڤ و رۆ شەرێ وی و ژنا وی بوو. ژنا وی هەرتم پێ دا دکەت، قارا مێرێ خەلقێ ددا سێری و دگۆت:

–خوەلی ل سەرێ تە بە، تو ژی مێری، مێرێد خەلقێ ژی مێرن، بنهێرە ئەو ژن و زارێد خوە چاوا خوەی دکن، تو چاوا خوەی دکی.

مێر ژ کەربا ژنێ قەت نە دخوەست بهاتا مالێ. ئەو ژی بەر دگەرییا، کو ڤر دا ــ وێ دا تشتەکی دەست خە.

رۆژەکێ ژی مەرییێ بەلەنگاز سەری بەر دا کووچێرا دچە، دنهێرە ژ وی وێ دا چەند زلام وێ خوەرا کاپ دلیزن. وەختێ ئەو دچە نێزیکی وان دبە، زلامەک کو ژ دوور ڤا کاپێ داڤێژە، کاپا وی دچە دکەڤە بن توومەکی. زلام نابینن، کو کاپا وان کەتە کیدەرێ، لێ مێرک دبینە. خۆرت ڤر دا دگەرن، وێ دا دگەرن، کاپێ نابینن. مێرک دچە نێزیکی وان دبە، دبێژە:

–گەلی لاوکان، دبە کاپا وە ئوندا بوویە؟

خۆرت ل چەڤێد هەڤ دنهێرن. خۆرتەک دبێژە وی:

–ئاپۆ، دبە تو کۆچەکی، جا بنهێرە کاپا مە چاوا بوو، تە ل کو کاپ دی، تو چ بخوەزی، ئەمێ بدنە تە، چمکی ئەو کاپ یا کورێ پادشێیە.

مێـرک کو بەرێ زانبـوو کاپ فرییـە کەتیـیە کیـدەرێ، نەینکا خـوە دنهێرە گـڤا کۆچەکە، دچە سەر وی توومی دسەکنە و دبێژە:

–بن ڤی توومی بنهێرن.

خـۆرت بن تووم دنـهـێـرن، راسـتی ژێ ڤـایە، کـاپ ل ڤـرە. خـۆرتـێ خـوەیێ کـاپێ رازیبـوونا خـوە ددە مـێـرک و زێرەکی ژ جـێـبـا خـوە دەردخـە ددە وی و ژێ پرس–پرسیاران دکە، چکا ئەو کیدەرێ دمینە.

کۆچەک دلەکی شا ژ کولفەتا خوەرا نان و خوەرنێ دکرە، ڤەدگەرە مالێ و دەرهەقا "کۆچەکتییا" خوە دا ژ ژنا خوەرا دبێژە. ژنا وی هنەکی کێفخوەش دبە و دبێژە:

–مالا تە ئاڤا بوویۆ، جا هنەکی ئوسا پێجرییایی بە مینا مێرێد خەلقێ.

پێلەکێ شووندا ژنا پادشێ وەختێ دچە هەمامێ سەرێ خوە بشۆ، ئەو پۆرێد خوە شە دکە، گوستیلا خوە یا ب کەڤرێ قیمەتلی دکە ناڤ پۆرێد خوە، دکە قەلشا دیوێر، دبێ ئەزێ سەرێ خوە بشۆم، پاشێ هلدم. ژنک ئوسا گوستیلا خوە ل وێدەرێ ژ بیر دکە و دچە.

چەند رۆژێد دنێ شووندا ژنک دخوەزە گوستیلا خوە تێکە تلییا خوە، دگەرە–ناگەرە، نابینە. ئەو جابێ ل مێرێ خوە دادخوە، کو گوستیلا نیشانییا وێ دزینە.

پادشا گازی مەرییێد خوە یێد زانە، رەملداران، کۆچەکان دکە چکا بنهێرن گوستیلا ژنا وی کێ دزییە.

تو کۆچەک و رەملدار دەرهەقا گوستیلێ دا سالخ–سوولخان نادن. پادشا و ژنا خوە گەلەکی بەر خوە دکەڤن و ناڤا وێ دا بەدبەختییا خوە دبینن.

ژ نشکێڤا مێرکێ، کو کاپ دیتبوو، دکەڤە بیرا کورێ پادشێ، ئەو ژ باڤێ خوەرا سالخێ وی ددە.

پادشا دەربێرا قەوازێد خوە دشینە پەی "کۆچەک". قەوازێد پادشێ دچنە جەم کۆچەک، دبێژن:

–فلانکەس، وەلە پادشا تە ڤێ سەهەتێ لەز دخوەزە.

کۆچەک بەر قەوازان زاری دبە، دبێ:

–هەیران، من نە دزی کرییە، نە ژی خرابی، پادشا چرا گازی من دکە.

قەواز دبێژنێ:

–تە چ کرییە، نە کرییە، ئەو شوخولێ مە نینە، شوخولێ مە ئەوە، کو ئەم تە ببنە جەم پادشێ، وێ شووندا شوخولێ تە و وییە.

خولەسە، وی ددنە پێشییا خوە و دبنە دیوانا پادشێ. وەختێ ئەوی دبنە دیوانا پادشێ، پادشا دبێژێ:

–تو گەرەکێ تێ دەرخی کا کێ گوستیلا ژنا من دزییە؟

کۆچەک دبێژە:

–پادشایی ساخ بە، نا وەلە، ئەز نزانم.

پادشا دبێژە:

–کورێ من دەرهەقا تە دا منرا گۆتییە، کو تو مەرڤەکی زانە یی، کۆچەکی. گوستیلا ژنا من دزینە، گەرەکێ تو بنهێری چکا کێ دزییە.

وەختێ ئەو دەرهەقا ڤێ یەکێ دا دبهێ، چرکین ل دلێ وی دکەڤە، دبێ ئەزێ نها چ جابا ڤانا بدم، وەلە پادشایێ دەرەوێد من بگرە و سەرێ من لێخە. خولەسە، چارە ل "کۆچەک" تێ برینێ، تزبییێد خوە دەردخە، بەر خوە دا دکە پتە–پت، گڤا کەتییە مەهەکێ. وەختێ ئەو دکە پتە–پت، بێ هشی خوە خەبەر ددە، دبێ من پۆرێد سەرێ خوە سپی کر، هاتم کەتمە ڤێ قەدایێ، سبێ خەلقێ چ منرا بێژە.

–وەختێ خەبەرا "پۆر" بەر گوهێ ژنا پادشێ دکەڤە، دەربێرا دکەڤە بیرا وێ، کو ئەوێ گوستیلا خوە کرییە ناڤا پۆرێد سەرێ خوە و کرییە قولکا دیوێر. وی چاخی ژنا پادشێ ژ ئەشقا دکە قیرین، دبێژە:

–کەتە بیرا من!

و دچە گوستیلا خوە تینە. پادشا هنەک زێر ددە "کۆچەک" و ئەو تێ مالا خوە.

ئەو چاوا دگهیژە مالێ، دبێژە ژنێ:

–زوو کارێ مە بکە، سبێ ئەمێ ژ ڤی شەهەری کۆچ بکن.

ژنا وی شاش و مەتەل دمینە، دبێ:

–مێرک، جا بێژە کا چ بوویە، کو تە ئوسا رەنگ ئاڤیتییە و دبێژی، کو ئەمێ سبێ ژ ڤرا کۆچ بکن.

کۆچەک دبێژە:

–وەلە، هال و هەوالێ من و پادشێ بوو ئەڤ، سبە–دوسبە وێ تشتەکی مایین بقەومە، ڤێ جارێ ژی خوە منرا ئوسا ل هەڤ نایێ، ئەوێ پرووسییا من دەرخە و من بکوژە. ژنک، خوە جێر هەرتم ساخ ژ کانییێ ڤەناگەرە؟

ژنا وی دبێژێ:

–لۆ مێرک، چما هەر گاڤ وێ تشتێد پادشێ ئوندا بن و ئەوێ ژی گازی تە بکە؟ ئەڤا ژی چکا چاوا قەومی. ئەمێ مال–هالێ خوە کو دا بهێلن، هەرن؟ قە نا باهار بوویا دیسا ئەرێ، ئەمێ ڤێ پاییزا دەرەنگی کو دا هەرن؟

خولەسە، ژنک مێرێ خوە ددە سەروەختکرنێ و ئەوانا تو جیکی دا ژی ناچن، لێ مێرک یا خوە زانە، شەڤ و رۆژ خەو ناکەڤە چەڤێد وی.

رۆژەکێ دز دکەڤنە خەزنا پادشێ و هەبوونا وی تەمام تالان دکن، دبن.

سبێ جابێ ل پادشێ دادخن، کو دزان خەزنا وی تالان کرنە. وێ رۆژێ تەمامییا وەلات دبە هەیدادە. پادشا گازی وەزیر–وەکیلێد خوە دکە، قەواز و ئەسکەرێد خوە ل ناڤا وەلێت دخە، بەلکی دزان ببینن. هەفت رۆژان، هەفت شەڤان دگەرن، ناگەرن، دزان نابینن.

ژ نشکێڤا دکەڤە بیرا پادشێ، کو نە "کۆچەک" شەهەرێ وی دا هەیە، ئەو چما گازی وی ناکە، کو ئەو جییێ دزان بێژە؟

پادشا گازی قەوازێد خوە دکە و دبێژە:

–کورۆ، فایتۆنێ هلدن، هەرن فلان مەرییی زوو بینن.

وەختەکێ "کۆچەک" دنهێرە، کو وێ بەر دەرێ وی شنگینا زەنگلێ فایتۆنێ تێ، ئەو دبێژە:

–ژنک، مالا باڤێ تە خراب بە، رابە، پادشا دیسا شاندییە پەی من؛ وەختێ من دگۆت وەرە ئەم برەڤن، تو قاییل نەدبوویی، ڤێ دەربێ ئیدی خلازبوونا من تونە.

ژنک دبێژە:

–مێرک، قەت نەترسە، گازی خوەدێ خوە بکە، هەرە.

قەوازێد پادشێ دبێن: –کۆچەک، وەرە پادشا تە تەگلیف دکە.

وەختێ کۆچەک ناڤێ پادشـێ دبهێ، تەرک ل لێڤا وی دکەڤە. خـولەسـە، ب دلەکی کول رادبە، دچە جەم پادشێ.

پادشا دبێ:

–کۆچەک، ئیشەڤ دز کەتنە خەزنا من، دەرەڤەکرنە، گەرەکێ بنهێری دز کێ نە و زێر برنە کیدەرێ،– پادشا دبێژە:

کۆچەک دبێژە:

–پادشایی ساخ بە، ئەزێ زێرێد تە ببینم، لێ تـو گەرە دو رۆژان وەدە بدی من، ئەز سەرێ خوە بەر ئۆجاخێ داینم، بێم تەرا بێژم.

پادشا قاییل دبە، و ئەو تێ مالا خوە.

"کۆچەک" هەما تێ مالا خوە، ژ ژنا خوەرا دبێژە:

–ژنک، زوو کارێ خوە بکە، پاسە–پووسێد مە تۆپ بکە، ئەمێ ئیشەڤ برەڤن.

"کۆچەک" دەرهەقا خـوە، پادشـا و دزیيا زێرێد وی دا ژێرا دبێژە، ئەوانا ئوسـا ژی هەڤرا پەڤ دکەڤن هەتا ئێڤارێ، کـو برەڤن. سێ مـریشـکێد کۆچـەک هەبوون. ئەو دبێژە ژنا خوە، کو وان مریشکان سەرژێ کە، ژ ریا وانرا سۆر کە.

دز ژی ب دەسـتـی جـەسـووسـان پێ دهەسن، کـو پادشێ گـازی "کـۆچەکێ" خـوە کرییە، دەرهەقا دزیيا خەزنا خوە دا گۆتییێ، "کۆچەک" ژی سۆز دایە، کو سبێ ڤی چاخی دزان بگرە، هەر سێ دز شێورا خـوە دکن، دبێن ئەم رابن هـەرنـە سـەر کولەکا "کۆچەک"، چکا ئەو دەرهەقا مە دا چ خەبەر ددە. ئەوانا تێنە کێلەکا مالا "کۆچەک" و یەک هێدیکا رادبە سەر کولەکێ. وەختێ ئەو رادبە سەر کولەکێ، مریشکەکە وان وی چاخی تێ مالێ.

"کۆچەک" دبێژە:

–ژنک، وەلە یەک هات، مان یێد دنێ.

خـێلەکـە دنێ شــووندا هەڤـالێ وان یێ دنێ ژی رادبە ســەر کـولەکێ، وی چاخی مریشکا وان یا دنێ ژی دچە مالێ.

کۆچەک دبێژە:

–ژنک، وەلە، دودو هاتن، ما یەک.

خولەسە، وەختێ هەڤالێ وان یێ سسییان ژی هلدکشە سەر خێنی، ئەو دبێ:

-ژنک، دە رابە، ئیدی هەرسێ ژی هاتن.

ڤرا دەستێ دزان رەخ وان دا تێ و هەڤرا دبێژن:

-خودێ مالا مە خراب کر، سبێ وێ مە بدە دەستێ پادشێ و وێ مە ل داراخاجێ خن.

یەک ژ وانا دبێژە: -هەلا زوویە، وەرە ئەم هەرن، خوە باڤێژنە سەر دەست و پییێد وی، ئەمێ بێژن وەلە ئەم شاش بوونە، خودێ ژ مە ستەندییە، ئەم خوەیێ ژن و زارانە، ئەمێ جییێ زێران بێژن، لێ تو مە نەدە دەستێ پادشێ.

ئەوانا هێدیکا سەر خانی پەیا دبن و تێن خوە داڤێژنە سەر دەست و پییێد "کۆچەک"، دبێژن: -مە کرییە، تو نەکە.

کۆچەک دنهێرە، کو ڤێ دەربێ ژی کاپێ وی چڤت سەکنی، و ئەو قورە-قورە دبێژە:

-وە دگۆت قەی من هەما دەربێرا نکاربوو دەرهەڤا وە دا بگۆتا، و پادشێ هوون بدانا گرتنێ. من نە خوەست بکەڤمە بن گونەهێ ژن و زارێد وە، یا دنێ ژی من زانبوو هوونێ ئەسە بێن. دە پاکە هوون زوو سەر هشێ خوە دا هاتن، هاتنە جەم من. پاک دبە، کو ئیشەڤ هوون زێران ژ مالا خوە دەرخن بەر کەڤرێ بناتارا گوند دا چەل بکن. ئەزێ سبێ هەرم نیشانی پادشێ خم، وی جوورەیی برا خلاز بە، هەرە.

سبێ شەبەقێ کۆچەک رادبە دچە دیوانا پادشێ و دبێژە:

- پادشایی ساخ بە، تو و وەزیر - وەکیلێد خوە رابن، ئەز زێرێد تە تەسلیمی وە بکم.

ئەو قورە-قورە ددە پێشییا دیوانێ و دچە سەر وی جییێ، کو دزارا پەڤ کەتبوو، دسەکنە و دبێژە:

- ل ڤر بکۆلن!

- قەواز هنەکی دکۆلن، دنهێرن، راستی ژی ڤایە، وێ زێر گومگومان دا ل ڤرا نە.

پادشا دەستێ کۆچەکێ دەرەوین پاچ دکە، ئێپێجە زێر ددێ و کۆچەک ڤەدگەرە مالا خوە.

–ژنک، ئەز فرتە–فرتا ئیجار ژی خلاز بووم، دە زوو بکە ئەم بار بکن، یانێ نا ڤێ جارێ ژی کو تشتەک قەومی، ئیدی خلازبوونا مە تونە.

کۆچەک مالا خوە بار دکە و ژ وی شەهەری درەڤە.

بالوولی زانە و خەلیفێ بەخدایێ

ب گۆتنا گۆتییان، بالوول و خەلیفە برایێ هەڤ بوون و ل باژارێ بەخدایێ دمان. خەلیفە سەرەکباژارێ بەخدایێ بوو، لێ برێ وی بالوول مەریکی سادە بوو و رێنجبەری دکر. ئەو هەردو برا ب خەیسەت، ب رەهما دلێ خوە، ب مەرڤاتییا خوە نۆتلا هەڤدو نیبوون.

خەلیفە مەریکی زولکار بوو، زۆردەستی ل فەقیر–فقارەیان دکر، روشەت دخوەر، پشتا دەولەتییان دگرت و مەرییێد کەسیب پێپەس دکر. وەختێ گلییێ مەریکی کەسیب و مەریکی دەولەتی دکەتە بەر وی، ئەوی هەرتم یێ کەسیب نەهەق دەردخست و پشتا یێ دەولەتی دگرت.

لێ برێ وی بالوول فەقیر بوو، ئەوی هەرتم کرنێد برێ خوە گونەهکار دکر و پشتا فەقیر–فقارەیان دگرت. وەختێ خەلیفە زۆردەستی ل یەکی دکر، یانێ مەریک دکەتە تەنگاسییێ، ئەو دەست خوە دا بەرێ خوە ددا بالوول، کو ئەو شێورەکێ بدە وی و رێیەکێ ل پێشییا وی خە.

بۆنا وێ یەکێ ژی جمائەتێ ژ بالوول هز دکر و ناڤێ وی دانیببوون بالوولی زانە.

دەرهەڤا خەلیفە و بالوولی زانە دا جمائەتێ گەلەک لێگێند ئەفراندییە.

***

وەختەکێ دلێ کورێ یەکی کەسیب و قیزا یەکی دەولەتی دکەڤە هەڤدو. گەدە و قیزکێ رند زانبوون، کو ئەوانا گەلەکی دووری هەڤ ئن، تو جاران دەولەتی رازی نابە، کو قیزا خوە بدە یەکی کەسیب. لێ خۆرتێ کەسیب دبێژە دێ و باڤێ خوە، کو دلێ من کەتییە قیزا فلان دەولەتییی، گەرەکێ هوون هەرن ئەوێ منرا بخوەزن. دێ و باڤێ خۆرت گەلەکی هیڤی–رەجا ژ کورێ خوە دکن، کو ئەو وێ نێتێ ژ سەرێ خوە دەرخە، ئەو کێدەرێ، مالا دەولەتی کێدەرێ، دەولەتی قە ناهێلە کو ئەوانا هەرنە بەر

دەرێ وی.

باڤێ خۆرت دبێ:

–یانێ ئەم دەقەکێ هلدن، کو دەولەتی رازی بوو قیزێ بدە تە، لێ کانێ ئەمێ قەلەن چاوا بدن، یانێ ژی قیزا دەولەتی وێ قایل ببە، کو بێ ل ڤی کۆخکێ مە یێ تاری–تاریستان دا بژی. لاوۆ، تو وەرە قیزا یەکی کەسیب ببینە، کو هنکووفی مە بە، ئەمێ هەرن تەرا بخوەزن.

شیرەتێد دێ و باڤێ تو جاران سەرێ کورێ بەنگی دا روونانێن، ئەو دبێژە دێ و باڤێ خوە، کو هوون قیزا دەولەتی دخوەزن، بخوەزن، ناخوەزن _ تو قیزێد دنێ ئەز بخوەزم تونەنە.

دێ و باڤێ گەدە دبینن، کو کورێ وان چقاس دچە پاشدا دچە و دکارە تشتەک بێ سێری، ئەوانا برا–پسمامێد خوە بەرەڤی سەر هەڤ دکن و دچنە خوەزگینییێ قیزا دەولەتی.

دەولەتی وەختێ پێ دهەسە، کو مالکا کەسیب هاتییە خوەزگینییێ قیزا وی، ئەو گەلەکی هێرس دکەڤە، بەر خوە دکەڤە، کو وی هنکووفی کەسیبان دیتنە. ئەو وێ دەمێ دخوەزە وانا بێهورمەت بکە، لێ خوە دگرە، دفکرە، کو گوندی و جینار وێ پێ بهەسن کو ئەوی خوەزگینییێ قیزا خوە بێهورمەت کرییە، وی چاخی قەدرێ وی وێ ل گوند بکەڤە. ئەو گەلەکی دفکرە، رۆ دکە، دپیڤە، کو مەنییەکە ئوسا ل وانا بگرە، کو ئەوانا خوە لێدن هەرن، یانێ ژی گەدە بشینە جییەکی چووین–نەهاتنێ، کو قیزا وی ژی تەوقێ خوە ژ خۆرت بکشینە. پاشی گەلەک فکرینێرا ئەو فێلبازی جابا خوەزگینییان ها ددە:

–ئەز قیزا خوە بۆنا کورێ وە تەخسیر ناکم، قیزەکە، من قوربانا کورێ وە کرییە. ئەز تو قەلەن ژی ژ وە ناخوەزم، تەنێ ئەزێ قەولەکی داینم پێشییا وە. هەرگێ ژ وەرا دەست ددە، پێشدا وەرن، هەرگێ ژ وەرا دەست نادە، هوون ل مالا خوە، ئەز ژی ل مالا خوە.

خوەزگینی شا دبن و دبێژن:

–بێژە، تو چ بخوەزی، ئەم بەر تە سەکنینە، تو کێر، ئەم ژی پەنێر.

دەولەتی دبێژە:

–من سێری دا گۆت، کو ئەز قەلەن ژ وە ناخوەزم. چاوا هوون زانن، نها ئیدی زڤستانە، ئەو خۆرتێ کو ڤیزا من دخوەزە، هەرگێ تانا کراس–دەرپێ ئێڤارێ هەتا سبێ ل دەر ڤا بسەکنە، ئەزێ ڤیزا خوە بدمێ؛ هەرگێ نکاربوو بسەکنیا، برا پاسە–پووسەیێد خوە بەرەڤ بکە و ژ ڤی گوندی هەرە، کو ئەز ئیدی قەرەتوویێ وی ژی ل ڤان دەران نەبینم.

خوەزگینی پۆر–پۆشمان رادبن تێنە مالێ. دێ و باڤێ گەدە ژ کورێ خوەرا دبێژن:

–لاوۆ، مە نە گۆت، کو چی مە ڤیزا دەولەتی کەتییە؟ دەولەتی دخوەزە مخەنەتی قەزییاکێ بینە سەرێ تە.

دەولەتی چ قەول دانیبوو پێشییا وان، ئەوانا ژ کورێ خوەرا گۆتن و دیسا هیڤی و رەجا لێ کرن، کو ئەو ژ وێ فکرێ پاشدا ڤەکشە. گەدەیێ بەنگی دیسا دێ و باڤێ خوەرا قاییل نابە، دبێژە، کو سەریکە، وێ ئۆخرێ دا نە، ئەزێ هەرم بسەکنم، من گومان هەیە، کو ئەزێ بەر سەرمایێ تەیاخ بدم.

سبێ شەبەقێ خۆرت جابێ دشینە ژ دەولەتیرا، کو ئەو قەولێ ویرا رازییە و وێ هەما ئیشەڤ ئێڤارێ ژی بسەکنە. ئەوانا دیوانی پەیمانێ هەڤرا گرێ ددن و دەولەتی قەرەولێ خوە ددە سەر خۆرت، کو هەتا سبێ ئەو بێ کنج دەر ڤا بسەکنە. خۆرتێ ئێگن ئەڤینتی دل دا بەر سەرما زڤستانێ تەیاخ دکە، سەر دکەڤە و سبێ شەبەقێ ئەرسەولێ دەولەتیرا تەڤایی دچە مالا دەولەتی و دبێژە:

–دەولەتی ساخ بە، من بۆرجێ خوە قەداند، نها دمینە، کو هوون بۆرجێ خوە بقەدینن.

دەولەتی دفکرە، کو ئەڤی نها سەرما خوە هلدایە، چاوا چوو مالێ، وێ بکەڤە ناڤا جییان و ئیدی ژ جی رانابە. بۆنا وێ یەکێ ژی ئەو دبێژە، کو –– رۆژان مۆلەتێ بدە وی، کو ئەو دەست و پییێد ڤیزا خوە ببینە، پاشێ روسقەتا وی هەیە، کو ئەو بێ خوەستییا خوە ببە.

دو–سێ رۆژ دەرباز دبن، هەر رۆژ سالخ–سوولخان ژ دەولەتیرا تینن، کو خۆرت ساخ–سلامەت خوەرا دگەرە.

دەولەتی وی چاخی دخوەزە مەنییەکە تەزە ببینە و دەڤێ خوە ل خۆرت بگوهێرە. ئەو گازی قەرەولێد سەر خۆرت دکە و دبێژە:

–گەلی قەرەولان، دبە خۆرت دزی وە ڤا خوە ل جیکی گەرم کرییە، یانێ هوون رازانە، ئەو چوویە کەتییە بەر تەلدەیەکی یان قەلاخەکێ؟ وەرن منرا راست بێژن، ئەز تو تشتەکی ژ وەرا نابێژم.

ئەوانا سۆند–سەلەواتان دخون و دبێژن، کو ئەوانا نەچوونە تو مالەکێ و نێزیکی تو ئاگری نەبوونە، خێن ژ ئاگرەکی، کو ئەو ژی ٧–_ کیلۆمێتران ژ وان دوور، ل سەرێ چیاکی دشوخولی.

وەختێ دەولەتی دەرهەقا ئاگرێ سەرێ چیێ دا دبهێ، دلێ خوە دا دبێژە: –مەنی منرا چێ بوو، ئەزێ بێژم، کو تە ب ئاگرێ سەرێ چیێ خوە گەرم کرییە و وی جوورەیی قیزێ ئیدی نادمێ. وەختێ قەول و قرارێد خۆرت و دەولەتی کوتا دبن، خۆرت تێ دە`وا خوەستیا خوە دکە، دەولەتی ژێرا دبێژە:

–تو قیزا ئەز بدمە تە، تونە، چمکی تە خوە ب ئاگرێ سەرێ فلان چیایی گەرم کرییە.

خۆرت پۆر–پۆشمان ڤەدگەرە جەم دێ و باڤێد خوە.

ئەم ژ بیر نەکن بێژن، کو هەلا بەری چووینا خۆرت دەولەتی خوە خەلیفەرا دگهینە، چەند زێران ددێ، کو وەختێ خۆرت تێ جەم وی، ئەو گوهدارییێ نەکە و هەلا سەر دا ژی وی نەهەق دەرخە. خۆرت رادبە دێ و باڤێ خوەرا تێ جەم خەلیفە، کو شکیاتێ خوە بکە. خەلیفە تو شکیاتێ وانا ناپرسە، هەلا سەر دا ژی وانا نەهەق دەردخە.

باڤ ژ کورێ خوەرا دبێژە:

–لاوۆ، من نە گۆت، کو دەولەتی قیزێ نادە تە، تو چما بادلهەوا سەرێ خوە دکی گێژگەرینگێ، تە خوە دیت، کو خەلیفە هەلا سەر دا تو نەهەق دەرخستی.

ئەوانا ژ جەم خەلیفە ڤەدگەرن، راست تێنە جەم بالوول، چکا بالوول چ رێ ددە پێشییا وانا. چ کو هاتییە سەرێ وانا، گشکی ژ بالوولرا شرۆڤە دکن.

بالوول گەلەکی دفکرە، وی چاخی تشتەکی نابێژە وان، دبێ ٢–_ رۆژێد دن

شـــووندا وەرن، ئـەزێ جـابـا وە بدم. رۆژترا دنێ بالـوول دچە دیوانـا برێ خـــوە، ژێ هیڤی دکە، کو سبێ ئەو ببە مێڤانێ وی. بالوول ئوسا ژی ئەوی دەولەتییێ کو دەڤێ خوە ل خۆرت گوهاستییە، تەگلیف دکە.

مـێـڤـان تێن، روودنێن، ئێـپـێـجـە وەخت دەرباز دبـە، بالوول ژ ژنا خـوەرا دبێـژە تەندوورێ دادە، لێ بەرۆشا خوەرنێ داینە سەر کولەکێ.

مێڤان تێن، روودنێن، ئێپێجە وەخت دەرباز دبە، دنـهێرن، کو بالوول تشتـەکی ژ خوە چێناکە، نان-خوەرنێ نواینە بەر وانا.

دیسا ئێپێجە وەدە دسەکنن، ئیدی چارەیا وان تێ برینێ. خەلیفە دبێ:

-برا، ئەم زەف رازی نـە، کو تـە ئەم تەگلیف کـرنـە، لێ ئەڤـا _-٥ سـەهـەتە تە ئەم دانە روونشتاندنێ، کا ئێمەکێ تە؟

بالوول دبێ:

-برا قاسەکێ ژی خوە تەڤ دن، مە دانییە سەر تەندوورێ، دکەلە.

خـەلیف دینـا خـوە ددێ، کو راسـتی ژی تەندوور دشـوخـولە، لێ تو خـوەرن ل سـەر تەندوورێ تونە.

خەلیفە دبێ:

-برا، تو دبێـژی، کـو خـوەرن سـەر تەنـدوورێ دکـەلە، کـانێ تەنـدوورا تـە وێ ڤـالا دشوخولە!

بالوول جابا برێ ددە، دبێژە:

-کولفەتا من خوەرن دانییە سەر کولەکێ، بۆنا بکەلە، قاسـەکی ژی خوە تەڤ دن، وێ زووترەکێ بکەلە.

خـەلیـفـە دەست خوە دا دبە مسـلەتێ، کو بالوول ئەڤ لیـسـتکا هانـا سـەبا چ چێ کرییە، لێ بەر خوە نادە و دبێژە:

-برا، قەت کێ دیتییە، کو مەرڤ تەندوورێ دادە و خوەرنـێ بدە سەر کولەکێ، بۆنا بکەلە؟

بالوول دبێ:

-برێ منی ئەزیز، ئەز ژی هەما هیڤییا ڤێ پرسا تە بووم، کو خوەرن سەر کولەکێ

ناکەلە، لێ مەرڤ چاوا دکارە سەر ٧–_ کیلۆمێتران خوە ب ئاگر گەرم بکە. نها بێژن، کا کرنا من تشتەکی ئەجێبماییێیە، یانێ کرنا تە و دەولەتی، کو وە خوە ل نەهەقییێ گرتییە و دبنە سەبەبێ بەخت و مرازان؟

وی چاخی خەلیفە و دەولەتی ژ کرنا خوە شەرم دکن و دبین، کو وێ ناڤا تەمامییا دنیایێ دا ببنە سۆسرەت، دەولەتی قیزکێ ددە خۆرت.

***

رۆژەکێ خۆرتەکی رێوی دبە مێڤانێ بالوولی زانە. ئەو و بالوول هەڤرا قسە دکن، نانێ خوە دخون، هێسا دبن، پاشێ بالوول دبێژە خۆرت، کو ئەو هەرن دیوانا خەلیفە خوەرا هنەکی شەڤبهێرییا خوە بکن، بێن. وەختێ ئەوانا ژ مال دەردکەڤن، بالوول ژ خۆرترا دبێژە:

–خۆرتۆ، تو ڤی وەلاتێ مە نەناسی، وەختێ ئەم دچنە دیوانێ، تو ل ژێر روونشتییی، ل ژۆر خەبەر نەدی، جیکی ئوسا روونێیی، کو کەس تە ژ جییێ تە رانەکە، هەتا تشتەکی ژ تە نەخوەزن، تو نەدی وانا.

وەختێ ئەوانا دچنە دیوانێ، خۆرت شیرەتێ بالوول ژ بیر دکە، دچە سەرێ دیوانێ یێ ژۆرێ روودنی. پەی چوویینا وانرا گرەگر هێدی–هێدی بەرەڤی دیوانێ دبن. کێ تێ، دچە سەرێ ژۆرێ، خۆرتێ نەناس خوە بەر ب ژێرێ دگرە و ژی ددە دەولەتییێد ئێلێ. خۆرت هەر وەختەکێ دینا خوە ددێ، کو دەرکەتییە بنپییا ئۆدێ.

بالوول دینا خوە ددێ، کو خۆرت گوهدارییا وی نە کر، چوو سەرێ ژۆرێ روونشت، لێ نها ژی چوویە بنپییا ئۆدێ، جییێ کو چارخان دێخن، روونشتییە.

وەختێ بەلابوونا ئۆدێ زەبەشان تینن ئۆدەڤانییارا. ژ سەرێ ژۆرێ یەک کێرەکێ دخوەزە، کو پێ زەبەش بخوە، خۆرتێ نەناس کێرا خوە دەردخە و دشینە سەرێ ژۆرین. وەختێ شیڤێ دخون، خلاز دکن، خۆرتەکی جاهل ل کێرێ دبە خوەیی، دبێژە کو ئەڤا کێرا منە، هەلا سەر دا ژی شەران داڤێژێ، دبێژە کو وەختێ خزنەیا باڤێ من دەرەڤەکرن، ئەڤ کێرا ژی پێرا بربوون.

خۆرتێ بەلەنگاز سپیچۆلکی دبە، دسەکنە، نزانە چ جابا وان بدە. خەلیفە عەمر دکە، کو خۆرت بگرن، باڤێژنە هەبسێ. بالوول دکەڤە ئۆرتێ و دبێژە، کو خۆرت

مێڤانێ منه، ئەز هیڤی دکم ئیزنا وی بدن ئەز ئیرۆ وی ببمه مالێ، سبێ ساخ و سلامەت دیسا بینم تەسلیمی وە بکم.

ئەو مەرییێ، کو قەستیکا ل کێرێ بوویە خوەیی، دسەکنە و دبێژە، گەرە ئیزنا خۆرت نەدن، کو بالوولرا هەرە، چمکی بالوول وێ وی شیرەت بکە.

بالوول سۆند-سەلاوەتێ دخوە، کو تو خەبەرەکێ ژی وێ ژ خۆرترا نەبێژە و وێ وی شیرەت نەکە.

وەختێ ئەوانا دچنە مالێ، بەر تەندوورێ روودنێن، شیڤێ دخون، خلاز دکن، بالوول دەستێ خوە ل پشتا پشیکێ دخە و دبێژە:

-پشۆ، نە من تو شیرەت کری، تە چما شیرەتا من نە کرە سەرێ خوە و گهیشتی ڤێ دەرەجێ؟ سبێ وێ گازی تە بکن و وێ سوودا تە بکن. بۆنا تو بکاربی ژ وی شەری خلاز ببی، تو گەرەکێ ئاوا بێژی:

-راستە، ئەڤا کێرا منە، ئەڤا ١_ سالە، کو ئەز ڤێ کێرێ ناڤا جمعەتێدا دگەرینم، چکا کێ ل ڤێ کێرێ دبە خوەیی، چمکی وەختێ باڤێ من کوشتن، ئەڤا کێرا ژی سەر مەیتێ وی هیشتبوون. ئیرۆ من دژمنێ خوە دیتییە، یێ کو باڤێ من کوشتییە، ئەز ژی هیڤی ژ دیوانێ دکم، کو جەزایێ وی بدنێ.

سبەترێ بالوول خۆرت هلددە دبە تەسلیمی خەلیفە دکە. وەختێ مەهکەمەیێ بالوول چاوا ئەو شیرەت کربوو، ئەو ئوسا ژی دبێژە و وی جوورەیی ژ شەرێ نەهەق خلاز دبە.

***

خۆرتەکی بێ دێ و باڤ، بێ قەوم و پسمام هەبوویە. وەختێ ئەو مەزن دبە، تێ وەختێ وی و زەواجێ، ئەو دچە جەم بالوولی زانە، دبێژێ:

-کەکێ بالوول، ئەز خۆرتەکی سەری خوە مە، تو برا و پسمامێد من تونەنە، ئەز مالێد خەلقێ دا مەزن بوومە، لێ نها دخوەزم سەری بم، بزەوجم. تو چ شێورێ ددی من؟

بالوول دبێ:

-لاوۆ، راستی ژی، تو ئیدی گهیشتی یی، وەختێ تە و زەواجێیە. یا دنێ ژی، هەتا

نەزەوجی، نکاری ببی مال و هال. ئەز ڤی ئالی دا تەنێ سێ تشتان دکارم تەرا بێژم:

-هەرگێ قیزە، ئەز زانم، هەرگێ ژنەبییە، تو زانی، هەرگێ مێربەردایی بە، دووری من هەرە، هەسپێ من وێ رەفەسان ل تە خە.

خۆرت خێلەکێ دفکرە، تەخمین دکە کو ژ خەبەرێد وی تشتەک سەروەخت نە بوو، دبێ:

-کەکێ بالوول، بباخشینە، وەلە ئەز ژ گلییێد تە تشتەکی سەروەخت نە بووم.

بالوول دبێ:

-لاوۆ، تو چما سەروەخت نەبوویی، من گۆت، کو قیزە، ئەز زانم، یانێ دەرهەقا قیزێ دا ئەز هەر شێورێ دکارم بدم تە، چمکی قیزە خشیمە، تو چاوا بخوەزی، تویێ ئوسا ژی تەربییەت بکی، تێکی کراسێ خوە، ببی خوەیێ ژن و زاران. یا دنێ من گۆت، کو ژنەبییە، تو زانی، چمکی دەرهەقا ژنەبییان دا تو شێورێ نکارم بدمە تە. ژنەبی هەر فەنان زانە، جەم یەکی دنێ رابوویە-روونشتییە، تەربەتکرنا مەرییێد ئوسا هنەکی چەتنە، ئیلاهی تو ژی خۆرتی، تەزە دزەوجی. زەواجا ژنەبییێرا دبە رند لێ بێ، دبە ژی خـــراب لێ بێ، بۆنا وێ یەکێ ژی تو زانی. لێ دەرهەقـــا ژنا مێربەردایی دا من گۆت، کو دووری من هەرە، هەسپێ من وێ رەفەسان ل تە خە، چمکی ئەو ژنا مێرێ وێ بەردایییە، قەی قسوورەکە وێ هەیە. یا کو مێرێ خوە یێ ئەولنرا رێکێ دا نەچوویە، چەتم مێرێ دودارا رێکێ دا هەرە.

خۆرت بۆنا شیرەتێد بالوول یێد کاردار رازیبوونا خوە ددە و دچە.

***

وەختەکێ چەڤێد مەریکی دێشە، ئەو دچە سەر چ هەکیم و دۆختران، تو را ل ئێشا چەڤێد وی نابە. رۆژەکێ ئەو گازی کورێ خوە دکە، دبێژێ:

-لاوۆ، ئێشا ڤان چەڤان ئەز کوشتم، جا رابە هەرە جەم بالوولی زانە دەرهەقا ئێشا چەڤێد من دا ژێرا بێژە، چکا چ شێورێ ددە تە.

کور رادبە دچە مالا بالوول، دەرهەقا ئێشا چەڤێد باڤێ خوە دا ژ ویرا دبێژە و لێ هیڤی دکە، کو ژێرا سالخ-سوولخێد دەرمانەکی، یانێ هەکیمەکی بدە. پاشی خەبەردانا خۆرت، بالوول رادبە، دەستێ خوە ددە پشتا خوە و ئۆرتا ئۆتاخێ دا دچە

و تێ. خۆرت دینا خوە ددێ، کو بالوول جابا وی نادە، ئەو پۆسی-پۆسیدە رادبە، ڤەدگەرە تێ مالێ.

باڤ ژ کور دپرسە:

– لاوۆ، تو هاتی، گدی قەت بالوول چ گۆت؟

کور هێرس دبە، دبێ:

– لۆ نە بالوول بە، نە ژی شێورێد وی. وەختێ ئەز چووم، ئەوی ئەز رند قەبوول کرم، لێ وەختێ من دەرهەقا ئێشا تە دا گۆتێ، ئەوی قەت جابا من ژی نەدا، ئەز خێلەکێ روونشتم، من کو دیت ئەو خەبەر نادە، ئەز رابووم، هاتم.

باڤ خەیسەتێ بالوول رند زانبوو، کو ئەو گەلە گلییێد خوە ئێرفی دبێژە، بۆنا وێ یەکێ ژی ئەوی ژ کور پرسی هلبەت، کو بالوول ئەگەر خەبەر نە ددا، چ دکر؟

کور دیسا هێرس دبە و دبێژە:

–چ دکر؟ قەت تشتەک ژی نە دکر، دەستێن خوە دابوو پش خوە و ئۆرتا ئۆتاخێ دا دچوو، دهات.

هەما وی چاخی باڤ بەر دلێ کورێ خوە دا تێ و دبێژە:

– لاوۆ، بالوول هەر تشت تەرا گۆتییە، لێ تە فەم نە کرییە. ئەوی کو دەستێ خوە دایە پش خوە و ئۆرتا ئۆتاخێ دا چوویە-هاتییە، ئێرفی تەرا گۆتییە، کو ئەز تو جاران دەستێ خوە نادمە چەڤێد خوە، مز نادم و دەزمالێد قرێژ لێ ناخم، چمکی موورا دەستان ژ چەڤارا نە باشە.

***

بالوول گەلەکی دفکری، بەر خوە دکەت، کو خەلیفە هاقاس زولم و زۆرێ لێ دکە، دبە ئەو خرابییا وی بێ پێشییا وی ژی.

رۆژەکێ ئەو دچە قەسابخانێ، دینا خوە ددێ، کو بزن سەرژێ کرنە، پییێد وێ ڤا داردا کرنە، لێ می ژی پییێد وێ ڤا.

ئەو هەما ل ڤرا تێ سەر وێ فکرێ، کو خەلیفە زولم و زۆرێ دکە، وێ چما بێ پێشییا وی؟ بۆنا وێ یەکێ ژی ئەو دبێژە:

–می پییێ خوە، بزن پییێ خوە، هەر کەس دچە سەر ئەمەلێ خوە.

سەرەجەم

وەکە شیرێ خوە 605
کارێ بگەرن 606
کێ هاژ ژ تە هەیە؟ 607
مەرڤ ژ مرنێ دلێ خوە خوەش ناکە 607
بخێری خوارە، لێ دوویێ وێ راست دکشینە 608
مار و گوندی 608
چاوا بوو، کو ئاڤا روویێ وێ قەتییا 610
چاوا شێرێ ئەلی دەست ژ مێرانییا خوە کشاند 611
چاوا پەز نەدانە شێرێ عەلی 611
بۆنا ئەولەدێد خوە 612
ئیرۆ ژی زرار کشاند 614
رووقالن 615
مێڤانێ دەلکباز 615
ئاشێ خال و خوەرزی 616
گێ نانییە، نابە ژی 616
پۆشمانی 617
کەرسەنگێ کەتییە دەردێ کەڤر 617
تشتێ ئەزێ خرابییا خوە بکم 618
ژ قەنجییا دنیایێرا چ؟ 618
مالا ب "پەرگال" 618
مەرییەکی چاوا کورێ خوە شیرەت کر 619
کورێ دلساخ 619
کەد شیرنە 620
پیرک و نەبی 621
نەهەقی ل عەردێ نامینە 621
ئاخرییا نەهەقان 623

هەڤالێ قەلپ 625
روح شـیـرنە 626
ژ دینسزانرا ئیمانسز لازم ئن 627
کـەر و دەڤـە 628
چاوا مـەرییەکی سێ شـیرەت کرین 629
ژ شـەرێ ژنان بترسـە 635
ژنا خوەیا مـەقـەسێ 637
چاوا مەرییـەکی مێرانییا خوە ژ دیک هلدا 639
ئاقلبـەند 641
ژن ژی هەنە، ژنکۆک ژی هـەنە 644
شـیـرەتێ باڤێ 651
خۆرتێ ئاقلبەند 652
قیزا زانە 654
ئاخری–ئاقووبەت 657
مەهکەمـەیا هـەق 658
مێر بۆنا مێرانییێ یە 660
خۆرتێ خەوار و ژنا شیرهـەلال 662
سلێمان پێخـەمبـەر و بلبل 670
کۆچەکێ دەرەوین 673
بالوولی زانە و خـەلیـفێ بـەخـدایێ 679